

2012. évi C. törvény indokolása

a Büntető Törvénykönyvről

Általános indokolás

I. Az új törvény megalkotásának alapvető indokai, annak tartalmi iránya

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a hatályos Btk.) az 1979-es hatályba lépése óta több mint száz alkalommal módosult, ebből a jogalkotó az elmúlt három évtizedben több mint kilencven alkalommal (tehát évente átlagosan többször is) módosította, és tíznél több alkotmánybírói határozat érintette. Ezek a változások több mint ezerhatszáz rendelkezést módosítottak, vezettek be, illetve helyeztek hatályon kívül.

A módosítások nagy száma arra vezethető vissza, hogy a rendszerváltás óta a különböző kormányzatok eltérő büntetőpolitikai irányvonalat követve alakították át - sokszor egymásnak ellentmondva - a büntetőjogi rendelkezéseket, így a módosítások a törvény eredeti rendszerét mára jelentősen átformálták. Átalakult a büntetési rendszer, és a rendszerváltás évtizede a Különös Része is jelentős befolyást gyakorolt. Ez különösen szembeszökő a gazdasági bűncselekményeket szabályozó fejezetnél, de jelentősen átalakult az olyan hagyományosnak gondolható jogterület is, mint a személy elleni bűncselekményeket szabályozó fejezet. A törvény újabb novelláira hatással volt a felgyorsult tudományos fejlődés és az Európai Unióhoz történő csatlakozással együtt járó jogharmonizáció is. A legutóbbi időben előtérbe kerültek a szervezett bűnözés elleni hatékonyabb fellépést segítő módosítások, valamint a bűnözés szerkezetében bekövetkezett változások következményeként a büntetéseket szigorító rendelkezések.

A Nemzeti Együttműködés Programja úgy fogalmaz, hogy a „jogszabály szigora, a büntetési tételek növelése, az életfogytig tartó szabadságvesztés többszöri alkalmazása, az áldozatok védelme meg fogja fékezni a bűnök elkövetőit és világossá teszi a társadalom minden tagja számára, hogy Magyarország nem a bűnelkövetők paradicsoma. Erős Magyarország csak akkor születhet, ha az ország házában olyan törvények születnek, amelyek garanciát jelentenek a törvénytisztelők biztonsága számára.”

Ebből következően a Kormány kiemelt feladata, hogy helyreállítsa Magyarországon a rendet, és javítsa az állampolgárok biztonságérzetét. Ennek egyik eszköze, ha szigorú törvények születnek, amelyek minden jogkövető állampolgárnak védelmet garantálnak, a bűnelkövetők számára azonban hatékony és visszatartó erejű büntetést helyeznek kilátásba.

Az új Büntető Törvénykönyvvel szembeni egyik legfontosabb elvárás tehát a szigorúság, amely nem feltétlenül jelent tételhatár-emelést, hanem a tettarányos büntetőjogi szemlélet hangsúlyosabb megjelenítését a törvényben. A szigorítás elsősorban a visszaesőkre vonatkozó rendelkezésekben nyilvánul meg, az első alkalommal bűncselekményt elkövetők esetén az új Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: új Btk.) a prevenciók szempontok érvényesítését is lehetővé teszi. A végső cél, hogy a reform nyomán egy egységes, korszerű, következetes és hatékony törvénykönyv szülessen meg, így nyeri vissza a büntetőjog a szabályozási rendszerben betöltött „zárókö” szerepét.

A törvény úgy hoz jelentős változásokat, hogy nem jelent egyúttal teljes dogmatikai szakítást a hatályos Btk.-val, hiszen a sok módosítás és kiegészítés ellenére az Btk. megfelelő jogi védelmet biztosít alapvető értékeinknek. Azokat a problémákat azonban, amelyek a számos módosítás folytán a törvénykönyv egységének megbontásából fakadnak, végső soron csak egy új kódex tudja megoldani.

II. Az új Btk. felépítése

1. A hatályos magyar büntetőjogi szabályozás értelmében egyetlen törvény tartalmazza a büntetőjogi felelősségre vonás pozitív és negatív feltételeit, a kiszabható szankciókat és valamennyi büntetendő cselekményt. Habár a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Jsztb.) kivételt jelent az egységes szabályozás alól, ennek indoka az, hogy a magyar büntetőjogi dogmatikai rendszer értelmében csupán természetes személyt lehet büntetőjogilag felelősségre vonni, jogi személlyel szemben felelősségre vonásnak nem, pusztán intézkedés alkalmazásának lehet helye a vezető tisztviselője, alkalmazottja, tagja, stb. által elkövetett bűncselekmény miatt, annak megállapítása esetén.

Az egységes szabályozás előnye, hogy lehetővé teszi az állampolgárok számára annak pontos megismerését, hogy mely cselekmények milyen feltételek mellett büntetendők, illetve az egyes bűncselekmények elkövetése miatt mely személyek büntethetők. 1961-ig ettől eltérő rendszer működött: a jogalkotó csupán az Általános Részt szabályozta egy törvényben, a bűncselekmények külön törvényekben, illetve az egyes igazgatási jellegű ún. keretdiszpozíciók az azokat tartalommal kitöltő jogszabályokban voltak elhelyezve. Ez a megoldás azonban lehetetlenné teszi mind a jogkövetők, mind a jogalkalmazók számára az állandóan változó és szerteágazó hatályos büntető joganyag figyelemmel kísérését, másrészt ellehetetleníti a jogalkalmazást is, hiszen a tényállások és a büntetési tételek egymáshoz való viszonya felborulna, az egységes szóhasználat és az értelmező rendelkezések ellentmondóak lennének az ágazati érdekeknek való kiszolgáltatottság miatt.

Erre tekintettel indokolt az új kódex vonatkozásában is az egységes (egy törvényben való) szabályozás fenntartása, a fentiekben ismertetett indokok miatt a Jsztb. kivételével.

2. A hatályos Btk.-ban - jogtörténeti okok miatt - a büntető anyagi jogi rendelkezések között számtalan büntetés-végrehajtási jogi rendelkezés szerepel. Tipikusan ilyen kérdés a fogvatartottnak a szabadságvesztés büntetés végrehajtása során tanúsított magatartására tekintettel eggyel szigorúbb vagy eggyel kedvezőbb végrehajtási fokozat utólagos meghatározása, vagy a büntetés végrehajtását kizáró okok felsorolása.

A büntetés-kiszabás és a büntetés-végrehajtás során érvényesülő, a különböző szereplők által érvényesítendő eltérő szempontoknak megfelelő hatékonyabb szabályozás kialakítása érdekében a törvény a büntető anyagi és büntetés-végrehajtási szabályokat világosan elkülöníti, így az új törvény tisztán anyagi jogi törvényként kerül meghatározásra.

Ugyanígy nem anyagi jogi kérdés a diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező személyek büntetőjogi felelősségére vonatkozó eljárás, ezért a törvény ezt nem tartalmazza, erről a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) szükséges rendelkezni.

3. A hatályos Btk. két nagy részre tagolódik: a hatállyal, a felelősséggel, a szankciókkal és az értelmező rendelkezésekkel foglalkozó Általános Részre, valamint a bűncselekményeket tartalmazó Különös Részre.

Az új jogszabályszerkesztési követelményeknek megfelelően a törvény három részből áll, azon belül a rendelkezések fejezetekben és alcímekben helyezkednek el. Az Általános Rész szerkezeti felépítésében nagyrészt követi a hatályosat, hiszen az logikus, időtálló, ezért annak lényegi módosítása nem szükséges. A Különös Rész fejezeti felosztása azonban idejétmúlt, hiszen az Alaptörvényt alapul véve a Btk.-nak is hangsúlyosabban kifejezésre kell juttatnia a kiemelt védett jogi tárgyak (emberi élet, szabadság stb.) jelentőségét. A kódex Záró Részében pedig az értelmező, hatályba léptető, hatályon kívül helyező, stb. rendelkezések kapnak helyet.

A fentiekben ismertetett szerkezeti módosításokkal a kódex áttekinthetőbbé, érthetőbbé és könnyebben kezelhetővé válik.

III. Az új Btk. Általános Részének újításai

A hatályos Btk. Általános Része alapvetően nem igényel koncepcionális újragondolást, annak a dogmatikája kellően kidolgozott, és kiforrott gyakorlata van. A büntetések és intézkedések rendszere, valamint a büntetés-kiszabásra vonatkozó rendelkezések esetében azonban szükségesnek tűnik egy, a jelenleginél koherensebb rendszert kialakító, a jelenlegi kormányzat büntetőpolitikáját tükröző felülvizsgálat.

Míndezen alapján a törvény a hatályoshoz képest az alábbi területeken hoz lényeges változást.

1. A jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet kimondja, hogy a társadalmi, politikai szempontból újszerű, jelentős törvény tervezetében preambulum alkalmazható. A Btk. kódex jellegére tekintettel indokolt, hogy az új törvény preambulummal kezdődjön.

2. A törvény - hasonlóan a legtöbb külföldi büntető törvényhez - meghatározza a legfontosabb büntetőjogi alapelveket: a nullum crimen sine lege (amit törvény nem nyilvánít büntetendőnek, azt nem lehet bűncselekménynek tekinteni) és a nulla poena sine lege elvét (a bűncselekményekre csakis a törvényben meghatározott büntetési tételek alkalmazhatóak). Ezek olyan elvi jelentőségű tételek, amelyek - a vonatkozó nemzetközi dokumentumokban megfogalmazottakkal (Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 15. Cikk, Emberi Jogok Európai Egyezménye 7. cikk, Alapjogi Charta 49. cikk) összhangban - az Alaptörvényben is helyet kaptak [XXVIII. cikk (4) bekezdés].

A nullum crimen és a nulla poena sine lege elvek a jogbiztonságot szolgálják, mivel megkövetelik, hogy a jogalkotó a büntetőhatalom gyakorlásának lényegi feltételeit törvényben előre rögzítse.

3. A joghatóság az államnak a büntető jogszabályok alkotására és alkalmazására való jogosultságát jelenti. A joghatóságra vonatkozó rendelkezések azt szabályozzák, hogy valamely bűncselekmény elbírálásakor mikor, hol és kikre kell alkalmazni a törvényt. Ennek megfelelően a törvény - a hatályos Btk. szabályait kis mértékben kiegészítve - külön rendelkezik a büntető törvény időbeli, területi és személyi hatályáról.

A törvény a visszaható hatály tilalma alól - az Alaptörvénnyel összhangban - új kivételt határoz meg: a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét. A törvény emellett megteremti a lehetőséget arra, hogy a magyar büntető joghatóság kiterjedjen azokra a cselekményekre is, amelyeket nem magyar állampolgár külföldön magyar állampolgár vagy a magyar jog alapján létrejött jogi személy, vagy egyéb, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany sérelmére követ el (passzív személyi elv).

4. A törvény fenntartja a bűncselekmény hatályos fogalmát, a társadalomra veszélyesség meghatározását azonban korszerűsíti. A törvény megtartja a stádiumokra (kísérlet, előkészület) vonatkozó hatályos rendelkezéseket, így a kísérletet mindig, az előkészületet csak külön törvényi rendelkezés esetében rendeli büntetni.

A magyar büntetőjogi hagyományokra és az az alapján megszilárdult jogalkalmazói gyakorlatra tekintettel a törvény fenntartja az elkövetők tettesekre és részesekre történő felosztását, valamint továbbra is irányadónak tekintti a parifikáció elvét, azaz a tettesekre és a részesekre ugyanakkor a büntetési tételnek az alkalmazását írja elő.

5. A büntethetőség a bűncselekmény elkövetése miatti büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségét jelenti. A büntetőjogi felelősség érvényesülését különböző körülmények akadályozhatják (büntethetőségi akadályok), amelyek jogi természete, társadalmi megítélése, és eljárásjogi hatásai eltérőek.

A büntethetőségi akadályoknak alapvetően két kategóriája különböztethető meg. Az egyiket azok a körülmények alkotják, amelyek jelentkezése esetén már a törvényi tényállás kimerítésének pillanatában sem jön létre bűncselekmény. A másik kategóriába tartoznak azok az okok, amelyek jelentkezése ellenére az elkövetés pillanatában a bűncselekmény létrejön vagy már létrejött, de az elkövető a megszüntető ok (okok) megléte miatt nem büntethető. E két kategória mellett vannak részint a büntethetőséget kizáró, részint a büntethetőséget megszüntető okokkal hasonlóságot mutató azon körülmények, amelyek a büntetőjogi felelősségre vonást azáltal akadályozzák, hogy nem a jelentkezésük, hanem hiányuk a büntethetőség akadálya.

A törvény a büntethetőség akadályainak rendszerét átalakítja, és ez alapján megkülönbözteti

- a cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okokat,
- a büntethetőséget megszüntető okokat, és

- a büntetőjogi felelősségre vonás egyéb akadályait, amelyek a büntethetőséget és a büntetőeljárást egyaránt akadályozó okok.

A cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok az elkövetéskor fennálló körülményekre tekintettel zárják ki, vagy korlátozzák a büntetőjogi felelősséget. Ezekben az esetekben a bűncselekmény fogalmának valamelyik eleme (tényállásszerűség, társadalomra veszélyesség, vagy bűnösség) hiányzik.

6. A törvény bizonyos bűncselekmények (szándékos emberölés, erős felindulásban elkövetett emberölés, életveszélyt vagy halált okozó testi sértés, rablás, kifosztás) elkövetése esetén leszállítja a büntethetőségi korhatárt tizenkét évre, tizennegyedik életévét be nem töltött elkövetővel szemben legsúlyosabb szankcióként javítóintézeti nevelést rendelhet el a bíróság, melynek időtartam egy évtől négy évig terjedhet. A büntethetőség tizennegyedik életévét be nem töltött elkövető esetén a belátási képesség vizsgálatához kötött.

7. A törvény a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és törvényi vélelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen is irányult, és ilyenkor a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére.

8. A büntetendő cselekményt megvalósító bűnelkövetővel szemben büntetőjogi jogkövetkezményt kell alkalmazni. A törvény fenntartja a büntetőjogi jogkövetkezmények duális rendszerét, vagyis a büntetések és az intézkedések különválasztását. A büntetés felelősségi szankció, a bíróság csak büntethető elkövetővel szemben szabhat ki büntetést, ezzel szemben az intézkedéseknek az alapja a büntetendő cselekmény.

A törvény szélesíti a bíróság által alkalmazható joghátrányok körét, ezért a már meglévők mellett új büntetéseket és intézkedéseket vezet be, illetve kisebb-nagyobb módosításokat hajt végre a hatályos szankciók körében.

8.1. A hatályos Btk. értelmében az egyetlen szabadságelvonással járó büntetés a szabadságvesztés, amely határozott ideig vagy életfogytig tart. A törvény emellett bevezeti az elzárást, amely a rövid tartamú szabadságvesztés alternatívája lehet (öt naptól három hónapig, fiatakorúak esetében három naptól egy hónapig tarthat) úgy, hogy a mentesítési szabályok kedvezőbbek elzárás esetén. Az elzárás maximális tartamára figyelemmel a szabadságvesztés legrövidebb tartama két hónapról három hónapra módosul.

A sportrendezvényeken, illetve azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények elszaporodottságára tekintettel, a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvény rendelkezéseivel összhangban a törvény új büntetési nemként bevezeti a sportrendezvények látogatásától való eltiltást. Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év lesz.

8.2. A törvény két új intézkedést is tartalmaz: a jóvátételi munkát és az elektronikus adat hozzáférhetetlenné tételét.

Jóvátételi munka - a próbára bocsátáshoz hasonlóan - vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntethető bűntett elkövetése esetén, a jóvátétel egyik formájaként alkalmazható. A bíróság ilyenkor egy évre elhalasztja a büntetés kiszabását, ha az egy év alatt az elkövető legalább huszonnégy, legfeljebb százötven óra időtartamban állami vagy önkormányzati intézményben (pl. iskola, kórház) jóvátételi munkát végez, annak igazolása esetén megszűnik a büntethetősége. Ha azonban az elkövető a jóvátételi munka elvégzését nem tudja megfelelően (az intézet vezetőjének aláírásával) igazolni, a bíróság büntetést szab ki.

Azon bűncselekményeket, amelyek a számítástechnikai hálózaton való közzététellel valósulnak meg, a Btk. büntetni rendeli (pl. tiltott pornográf felvétellel visszaélés), ugyanakkor jelenleg nincs arra jogszabályi előírás, hogy az ilyen jogellenes tartalmat az eljáró hatóság elérhetetlenné tegye. A hatékonyabb fellépés érdekében a törvény szerint lehetővé válik azoknak az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tétele, amelyek bűncselekményt valósítanak meg, illetve amelyeket bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak.

8.3. A hatályos szankciórendszer módosításának további elemei az alábbiak.

8.3.1. A hatályos Btk. a határozott ideig tartó szabadságvesztés leghosszabb tartamát tizenöt évben határozza meg, holott ez - a különös részi tényállások tükrében - valójában húsz év. A törvény pontosítja ezt, egyúttal - a súlyos vagy több bűncselekményt elkövetőkkel szembeni határozottabb fellépés érdekében - kimondja, hogy bünszervezetben történő elkövetés, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, halmazati büntetés, és összbüntetés esetén a generális maximum huszonöt év.

8.3.2. A határozott tartamú szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás szubjektív feltétele a „jó magaviselet” (ha különösen az elítélt büntetés végrehajtása alatt tanúsított kifogástalan magatartására és arra a készségére tekintettel, hogy törvénytisztelő életmódot fog folytatni alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető),

objektív feltétele pedig, hogy az elítélt az adott végrehajtási fokozatban adott időtartamot (fegyházban végrehajtandó büntetésének legalább negyötöd, börtönben legalább háromnegyed, fogházban legalább kétharmad részét) kitöltse.

A fokozatba sorolást főszabályként a bűncselekmény súlya határozza meg: fogházban kell végrehajtani a vétség miatt, börtönben a büntett miatt kiszabott szabadságvesztést, a legsúlyosabb bűncselekmények miatt kiszabott szabadságvesztést pedig fegyházban hajtják végre. Kivételt képeznek ez alól a visszaesők, mert esetükben a vétség miatt kiszabott szabadságvesztést is börtönben kell végrehajtani, illetve a többszörös visszaesőkkel szemben rövidebb tartamú szabadságvesztés esetén is a fegyház fokozat az irányadó.

A következetes szabályozás érdekében a törvény a bűnismétlőkkel szembeni szigorúbb szabályokat a feltételes szabadságra bocsátás tekintetében is bevezeti, így a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja nem a végrehajtási fokozathoz, hanem az elkövető előéletéhez fog igazodni (főszabály a büntetés kétharmad részének, de visszaeső esetén háromnegyed részének kitöltése).

Ezzel párhuzamosan szigorítást jelent, hogy a törvény szerint nem csak az erőszakos többszörös visszaeső nem bocsátható feltételes szabadságra, hanem az a többszörös visszaeső sem, akinek a szabadságvesztés büntetését fegyház fokozatban kell végrehajtani (tehát ha a kiszabott szabadságvesztés kétévi vagy annál hosszabb tartamú).

A törvény módosít az ún. „feles” kedvezmény szabályain is. Ennek lényege, hogy az ötévi vagy annál rövidebb tartamú szabadságvesztésre ítélet esetén a bíróság rendelkezhet úgy, hogy az elítélt a büntetés fele részének letöltése után különös méltánylást érdemlő esetben ítéletében feltételes szabadságra bocsátható (ez jelenleg a háromévi vagy rövidebb tartamú szabadságvesztés esetén alkalmazható).

8.3.3. Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság rendelkezhet a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról (jelenleg húsz, el nem évülő bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés esetén harminc év), vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárhatja (tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés).

Mivel a törvény az életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntethető bűncselekményeket el nem évülőnek minősíti, a jelenlegi különbségtétel (legkorábban húsz, illetve harminc év elteltével vizsgálható a feltételes szabadság lehetősége) nem tartható fenn, ezért a törvény huszonöt évben határozza meg ezt az időpontot, egyúttal negyven évben maximalizálja a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának megállapíthatóságát. A bíróság önálló rendelkezési joga ezzel ténylegesen nem csorbul: továbbra is függetlenül dönthet határozott tartamú és életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása között, illetve amennyiben nem határozott tartamú szabadságvesztést kíván kiszabni, a jövőben is van lehetőség mind a feltételes szabadságra bocsátásra, mind annak kizárására. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának legfeljebb negyven évben történő meghatározása csak azt kívánja megakadályozni, hogy egy, a feltételes szabadság lehetőségét nem kizáró ítélet valójában tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést jelenthessen (mert a bíró pl. száz évben határozza meg a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontját).

8.3.4. A törvény felemeli a közérdekű munka legkisebb (negyvenkét órától negyvennyolc órára) és legnagyobb mértékét (háromszáz órától háromszáztizenkét órára).

8.3.5. A pénzmellékbüntetés 2010. május 1-jei megszüntetése óta a pénzbüntetés egyszerre tölt be fő- és mellékbüntetési funkciót a szankciórendszerben (önállóan és más büntetés mellett is alkalmazható), de ez a gyakorlatban nem megfelelően működik.

2009. augusztus 9-ét megelőzően a kiszabható pénzbüntetés alsó határa 3 000, felső határa 10 800 000 forint volt, azóta ez 75 000, illetve 108 000 000 forintra emelkedett. Az összegszerű emelés indoka részben a társadalmi-gazdasági változás, részben az volt, hogy meg kell teremteni a fokozatosságot a szabálysértési pénzbírság maximális összege (150 000 forint) és a pénzbüntetés minimuma között. Azonban utóbb a pénzmellékbüntetés megszűnt, és az egynapi tétel magas összege miatt a bíróságok ritkábban alkalmaznak pénzbüntetést más büntetés mellett. A törvény ezért leviszi az egynapi tétel legkisebb összegét kettőezer-ötven száz helyett ezer forintra (így a pénzbüntetés legkisebb mértéke 30 000 forint lesz), fiatalok esetében ötszáz forintra, ezzel segítve a büntetés - akár fő-, akár mellékbüntetésként való - gyakoribb alkalmazhatóságát. Az egynapi maximumot pedig 200 ezer forintról 500 ezer forintra emeli fel.

8.3.6. A foglalkozástól eltiltás büntetés a törvény szerint kiegészül egy új bekezdéssel, amely szerint azokat az elkövetőket, akik a nemi élet szabadsága vagy a nemi erkölcs elleni bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követték el, el lehet tiltani minden olyan foglalkozástól vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében tizennyolc év alatti személyek nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végeznék, vagy ilyen személyekkel kerülnének hatalmi vagy egyéb befolyási viszonyba. A módosítás összhangban van a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló 2011/93/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben (a továbbiakban: 2011/93/EU irányelv) foglaltakkal.

8.3.7. A hatályos Btk. a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását csak lehetőségként szabályozza, az a bíróság mérlegelésétől függően alkalmazható. Ehhez képest a törvény - a bűncselekmény elkövetésétől való nagyobb visszatartás érdekében - a járművezetés ittas állapotban vagy járművezetés bódult állapotban bűncselekmények elkövetése esetén kötelezővé teszi a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását, amelytől a bíróság csak különösen méltányolható esetben térhet el.

8.3.8. A hatályos szabályok szerint a kitiltás szabadságvesztés büntetés mellett alkalmazható. A törvény ezen változtat, és a kitiltást önállóan, főbüntetés helyett is alkalmazhatóvá teszi. A kitiltás az újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését szolgálja azért, hogy a kitiltott személy nem tartózkodhat a bíróság által meghatározott helységben, vagy az ország

meghatározott részén, mert az ott tartózkodása veszélyezteti a közérdeket. A kitiltás önállóan is alkalmazhatóvá tétele jobban szolgálja az egyéni prevenciót. Emellett a törvény bővíti azon bűncselekmények körét, amelyek elkövetési esetén kitiltás alkalmazható (pl. orvvadászat, tiltott állatviadal szervezése).

8.3.9. A bűnismétlőkkel szembeni szigorúbb fellépés részeként - a hatályos szabályozástól eltérően, amely szerint a többszörös visszaeső nem bocsátható próbára, illetve az erőszakos többszörös visszaesővel szemben a szabadságvesztés nem függeszthető fel - a törvény a próbára bocsátást a visszaesővel szemben, a felfüggesztett szabadságvesztés alkalmazását pedig többszörös visszaesővel szemben sem teszi lehetővé.

8.3.10. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2009. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: 2009. évi LXXX. törvény) 2010. május 1-jével határozott tartamúvá tette a kényszergyógykezelést. Alkotmányossági problémát jelent, hogy a 2010. május 1-je óta elrendelt intézkedések határozott tartamúak (sor kerülhet a megszüntetésükre és megszűnésükre is), míg a korábban elrendelt kényszergyógykezelések továbbra is határozatlan jellegűek, és csak megszüntetésükre kerülhet sor. A kényszergyógykezelés új szabályai számos jogalkalmazási nehézséget is okoznak („párhuzamos” telés, ideiglenes kényszergyógykezelés beszámítása stb.).

Mindezeket mérlegelve a törvény visszaállítja a korábbi szabályozást, azaz a kényszergyógykezelés határozatlan tartamú intézkedés lesz: akkor fog megszűnni, ha a bírói felülvizsgálat értelmében annak szükségessége megszűnt.

9. Bűnhalmazat esetén (ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el) a büntetést a halmazatban lévő büntetések büntetési tételei közül a legsúlyosabb alapulvételével kell kiszabni; ha a törvény az elkövetett bűncselekmények közül legalább kettőt határozott tartamú szabadságvesztéssel rendel büntetni, a legsúlyosabb büntetési tétel felső határa a felével emelkedik, de nem érheti el az egyes bűncselekményekre megállapított büntetési tételek felső határának együttes tartamát.

A Btk. értelmében összbüntetésbe foglalásnak van helye, ha az elkövető több, a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedését megelőzően elkövetett bűncselekményét külön eljárásokban bírálták el, és valamennyi jogerős ítélet végrehajtandó szabadságvesztés kiszabásával végződött. A bíróság ilyenkor ezeket a szabadságvesztéseket utólag egy büntetéssé foglalja össze, és az elítéltet olyan helyzetbe hozza, mintha a cselekményeit egy eljárásban bírálták volna el.

Mind a halmazati, mind az összbüntetés egyes szabályai jelentős kedvezményt jelentenek az elkövető számára, és minél több bűncselekményt követ el, annál valószínűbb, hogy egyes bűncselekmények „elenyésznek”. A gyakorlati tapasztalatok alapján az összbüntetés alkalmazása adott esetben (pl. összbüntetés újabb összbüntetésbe foglalása esetén) olyan többszörözött kedvezményekhez vezethet, amelyek a társadalom által már aligha méltányolhatók, kiváltképp, ha a méltányosság éppen a minél több bűncselekményt elkövetők számára nagyobb. Ez pedig nem egyeztethető össze azzal a jogos társadalmi igénnyel, amely különösen a többszörös bűnelkövetők vonatkozásában vár el szigorítást.

Erre figyelemmel a törvény szűkíti az összbüntetésbe foglalható ítéletek körét, a jövőben nem foglalható majd összbüntetésbe az összbüntetési ítélet, valamint - a hatályos szabályokat megtartva - a pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés. A törvény emellett - a jogalkalmazói gyakorlatot felülírva - meghatározza a büntetésekből elengedhető legmagasabb mértéket.

10. A szabadságvesztés részbeni felfüggesztésére a 2010. május 1-jei Btk.-novella óta van lehetőség. Bevezetésének indoka akkor az volt, hogy nagyobb differenciálást tesz lehetővé az ítélezés során, és ezzel a büntetés jobb egyéniesítését szolgálja.

A részben felfüggesztett szabadságvesztés elleni egyik legfőbb kritikaként felhozható, hogy habár a felfüggesztett szabadságvesztés a végrehajtandó szabadságvesztésnél enyhébb szankció, a részben felfüggesztett szabadságvesztésre ez sok tekintetben nem igaz, a Btk. mégis főszabályként egységesen kezeli a két jogintézményt. Ahol ugyanis a törvény felfüggesztett szabadságvesztést említ, azon a részben felfüggesztett szabadságvesztést is érteni kell, viszont a részben felfüggesztett szabadságvesztés több szempontból inkább a végrehajtandó szabadságvesztés sorsát osztja (pl. közügyektől eltiltás alkalmazható mellette, a visszaesői minőség megállapítása tekintetében figyelembe kell venni stb.), sőt adott esetben - a próbaidő hosszára figyelemmel - annál szigorúbb jogkövetkezmény lehet, ez a tisztázatlan viszony pedig bizonytalanná teszi az alkalmazhatóságát.

Mindezekre tekintettel a törvény nem veszi át a szabadságvesztés részbeni felfüggesztésére vonatkozó szabályokat. Rendelkezik viszont a törvény arról, hogy a feltételes szabadság tartama bizonyos esetekben (ha a bíróság öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsáthatóságot a büntetés fele részének letöltéséhez köti) legalább egy, legfeljebb három évvel meghosszabbítható. Ez a rendelkezés szintén az egyéniesítést szolgálja (az elkövető rövidebb időt tölt büntetés-végrehajtási intézetben, viszont tovább fog a büntetés hatálya alatt állni), másrészt pedig a részben felfüggesztett szabadságvesztés hátrányaként említett kifogások ez esetben kiküszöbölhetőek.

11. Azok, akik a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik, illetve - kivételesen - tizenkettedik életévüket betöltötték, de a tizennyolcadikat még nem, fiatalkorúaknak minősülnek, és rájuk az általános szabályokhoz képest más elbírálást lehetővé tevő rendelkezéseket kell alkalmazni mind a felelősségtani szabályok, mind a szankciórendszer, mind pedig a mentesítés körében.

A fiatalkorúakra vonatkozó szabályok körében a törvény kisebb módosításokat hajt végre az alábbiak szerint.

11.1. A hatályos Btk. akként rendelkezik, hogy a fiatalkorú a szabadságvesztésből akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a fiatalkorúak büntetésében végrehajtandó büntetésének legalább háromnegyed részét, a fiatalkorúak fogházában végrehajtandó büntetésének legalább kétharmad részét kitöltötte. Figyelemmel arra, hogy a feltételes szabadságra bocsátás általános szabályai változnak (főszabály lesz a kétharmad), fiatalkorúak esetében nincs szükség eltérő szabályok megállapítására.

11.2. A büntethetőségi korhatár szektorális leszállítására tekintettel a törvény új szabályként megállapítja, hogy a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét be nem töltött elkövetővel szemben csak intézkedés alkalmazható, büntetést vele szemben nem lehet kiszabni.

11.3. A Btk. nem rendelkezik arról, hogy ha a fiatalokért a javítóintézeti nevelés vagy az abból engedélyezett ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, mi a követendő végrehajtási sorrend. A törvény ezt pótolja, és kimondja, hogy ilyen esetekben a súlyosabb büntetés, azaz a szabadságvesztés hajtandó végre, és a javítóintézeti nevelés hátra lévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Ezzel elkerülhető, hogy a büntetés-végrehajtási intézetből szabadult fiatalok utóbb visszakerüljön az enyhébb szankciót jelentő és eltérő céllal működtetett javítóintézetbe (nevelő jellegű intézkedés).

IV. Az új Btk. Különös Részének újításai

A Különös Részben a jelenleginél több, azonban kisebb terjedelmű fejezet lesz, az egy fejezet alá tartozó bűncselekmények a védett jogtárgy alapján szorosabb kapcsolatot alkotnak.

A törvény egyes, jelenleg bűncselekménynek minősülő magatartásokat dekriminalizál, azok vonatkozásában ugyanis a büntetőjogi fenyegetettség nem indokolt, ezeket a továbbiakban szabálysértésként kell szankcionálni. Így nem szerepel a Különös Részben a közszemérem megsértése, a határjelrongálás, a földmérési jel megrongálása, a hamis statisztikai adatszolgáltatás, a gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése, a vásárlók megkárosítása, a beutazási és tartózkodási tilalom megszegése, illetve a sajtórendészeti vétség. Az árdragítás bűncselekmény szintén kikerül a törvényből, annak tehát a továbbiakban csak szabálysértési alakzata követhető el. A törvény nem tartalmazza a számvevőszéki ellenőrzéssel kapcsolatos kötelezettségek megszegését sem.

A hatályos Btk.-hoz képest a törvény új tényállásokat is megállapít, illetve egyeseket összevon vagy több tényállásra bont. Így pl. kiválik az orrvadászat és orvhalászat az állatkínzásból. A törvény összevonja az erőszakos közösülést és a szemérem elleni erőszakot, és egységesen a szexuális erőszak megnevezést használja ezekre az elkövetési magatartásokra. Új bűncselekmény lesz pl. a kényszermunka, a teljesítményfokozó szerrel visszaélés, az egészségügyi termék hamisítása, a közfeladati helyzettel visszaélés, a géntechnológiával módosított növényfajtákkal kapcsolatos kötelezettség megszegése.

Az egyes fejezetek vonatkozásában a törvény a hatályos szabályozáshoz képest az alábbi főbb változtatásokat vezeti be.

1. Az emberiség elleni bűncselekményekről szóló fejezet az ENSZ által összehívott diplomáciai konferencián, 1998. július 17-én Rómában elfogadott, a Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma (a továbbiakban: Statútum) rendelkezéseire figyelemmel határozza meg a bűncselekményeket. A Statútum 2002. július 1-én lépett hatályba. Azt Magyarország is aláírta, és az Országgyűlés a 72/2001. (XI. 7.) OGY határozattal döntött annak megerősítéséről. Hazánk így kötelezettséget vállalt arra, hogy jogát, különösen anyagi büntetőjogát a Statútummal harmonizálja.

2. A háborús bűncselekményekről rendelkező fejezet szintén a Statútum rendelkezéseivel való összhang megteremtésére törekszik. A Statútum négy pontban határozza meg azokat a körülményeket, amelyek megalapozzák az egyes pontok alatt részletesen kifejtett cselekmények háborús bűncselekménnyé nyilvánítását. Az egyes pontokon belül meghatározott alpontok számos esetben átfedést, illetve azonosságot mutatnak egymással: az így meghatározott egyes „tényállások” között nagyon gyakran csak annyi a különbség, hogy a jogsértés nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik. A törvény a háború fogalmát a záró részi értelmező rendelkezésben úgy határozza meg, hogy az mind a nemzetközi, mind a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra kiterjed, függetlenül attól, hogy történt-e hadüzenet vagy sem. Így a törvény nem aszerint tesz megkülönböztetést a háborús bűncselekmények között, hogy azokat nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktus során, vagy azzal összefüggésben követték el, hanem ehelyett aszerint differenciál a háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul. Új tényállásként kerül bevezetésre a tiltott sorozás, a védett tulajdon elleni támadás, az élő pajzs használata, a túlélők megölésére utasítás és a humanitárius szervezet elleni támadás.

3. Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekményeket meghatározó fejezet tekintetében csak kisebb módosításokat hajt végre a törvény, így pl. a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tekintetében egyértelművé válik, hogy a bűncselekmény elkövetésének nem feltétele, hogy az elkövető a foglalkozást hivatásszerűen folytassa: bármilyen foglalkozási szabályszegés megalapozhatja a felelősségre vonást.

4. Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekményeket az egészségügyi ágazati szabályok határozzák meg. A törvény csak kisebb pontosításokat hajt végre egyes tényállások körében (pl. a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása önálló alcím alatt fog szerepelni).

5. A törvény megszünteti a kábítószerfüggőkre vonatkozó speciális (enyhébb) szabályokat, de a bíróság a büntetés kiszabása során értékelheti a terhelt szenvedélybetegségét. Önállóan nevesített elkövetési magatartás lesz a fogyasztás (szubszidiárius vétség, amely a csekély mennyiségű kábítószer megszerzésével azonos megítélés alá esik), emellett - az egységes szabályozás érdekében, kóros szenvedélykeltésként - büntetendővé válik a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírása.

A törvény két éven belül csak egy alkalommal biztosít lehetőséget az elterelésre, ugyanakkor a fogyasztók vonatkozásában a nyomozó hatósággal való együttműködés (a kábítószer értékesítő személy kilétének feltárása) a büntetés korlátlan enyhítését vonhatja maga után.

6. Az emberi szabadság elleni bűncselekmények esetén jelentősen bővül a minősített esetek köre: emberrablás és emberkereskedelem esetén súlyosabban büntetendő, ha azt a tizennyolcadik, illetve tizennegyedik életévüket be nem töltött személy sérelmére követik el.

7. A hatályos Btk. XIV. fejezete a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket tartalmazza. A törvény ezt a fejezetet kettébontja a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekre, illetve a gyermek érdekét sértő és a család elleni bűncselekményekre.

Nemzetközi egyezmények rendelkezéseire, valamint a jobb áttekinthetőség érdekében teljesen átalakul a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekre vonatkozó szabályozás, így:

- a törvény a tizennyolcadik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett szexuális erőszakot (erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak) határozza meg minősített esetként, szemben a hatályos törvénnyel, ahol csupán a tizenkettedik életévét be nem töltött sértett sérelmére történő elkövetés számít minősített esetnek;

- a törvény a szexuális kényszerítés büntette keretében a szexuális aktusra való kényszerítést a hatályoshoz képest (kényszerítés büntette) súlyosabban és önálló tényállásban rendeli büntetni;

- a szemérem sértés keretében büntethetőek lesznek a szexuális jellegű, az emberi méltóságot sértő magatartások is;

- megszűnik a szexuális visszaélés (megrontás) kapcsán a magánindítványhoz kötöttség;

- a törvény külön tényállásban rendeli büntetni a gyermekprostitúció kihasználását.

8. A törvény a kiskorú veszélyeztetése tényállást három tényállásra bontja (kiskorú veszélyeztetése, kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása, kényszermunka). A törvény önálló tényállásban nevesíti a gyermekmunkát, ezzel eleget téve számos egyezményben előírt nemzetközi elvárásnak.

9. Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények fejezete a hatályos szabályozáshoz képest nem módosul jelentősen. Kiemelendő azonban, hogy az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése törvényi tényállása esetén az előkészület nem lesz büntetendő, tekintettel arra, hogy a bűncselekmény tárgyi súlya azt nem indokolja. Emellett a közösség tagja elleni erőszak tekintetében külön nevesítésre került a fogyatékos, a nemi identitás és a nemi irányultság, mint csoportképző tényező.

10. A közlekedési bűncselekmények keretében a törvény a közúti veszélyeztetés tényállását kiegészíti, így lehetőség nyílik arra, hogy a gyakorlatban gyakran megvalósuló közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel nem járó alapesete közforgalom elől el nem zárt magánúton (pl. hipermarketek, illetve benzinkutak parkolójában és szervizútján) is elkövethető lesz. Ez a jövőben közúti veszélyeztetésnek minősül.

A járművezetés bódult állapotban önálló tényállássá válik. A járművezetés ittas állapotban tényállás vonatkozásában a törvény azt bünteti, ha a tettes 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező szeszes ital fogyasztásából származó alkohollal a szervezetében vezet.

11. Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények vonatkozásában elsődlegesen az igazságszolgáltatással összefüggő titoktartás, illetve a foglalkozás tényállása módosul kisebb mértékben, továbbá új tényállásban lesz büntethető a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása.

12. A törvény egy fejezetben szabályozza a - hatályos Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő - közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket. A nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények elkövetési magatartása a hatályos szabályozás szerint is megegyezik a megfelelő közélet tisztasága elleni bűncselekmény tényállásával, és a büntetési tételek is azonosak. Ennek megfelelően a törvény, ahol a nemzetközi szerződések, illetve az Európai Unió jogi aktusai alapján szükséges, az adott tényállás végén önálló bekezdésben utal arra, hogy az ott szabályozott cselekmény nemzetközi hivatalos személy vonatkozásában is büntetendő, ezzel jelentősen egyszerűsítve a fejezet felépítését.

13. A törvény a hivatali bűncselekményekről szóló fejezetet általánosságban úgy alakítja át, hogy a tényállások büntetési tételét a hivatalos személy elleni bűncselekmények büntetési tételéhez igazítja. Új bűncselekményként kerül bevezetésre a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában, a közfeladati helyzettel visszaélés, valamint a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat elvégzése.

14. A hivatalos személy elleni erőszak (és ezzel összhangban a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak) tényállás vonatkozásában a törvény a teljes tényállás büntetési tételeinek a szigorításával biztosítja valamennyi hivatalos személy fokozott büntetőjogi védelmét.

15. A törvény átláthatóbbá teszi a hatályos Btk. terrorcselekményre vonatkozó szabályozását azáltal, hogy három önálló tényállásra bontja azt. Az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága (Moneyval) 2010-ben elkészített országjelentésére tekintettel önálló tényállásban kerül megfogalmazásra a terrorcselekmény finanszírozása, amibe beletartozik a személyi feltételek biztosítása mellett az az eset is, ha valaki a terrorista csoport tevékenységét támogatja akár a személyi feltételek biztosításával, akár más módon.

16. A köznyugalom elleni bűncselekmények vonatkozásában kiemelendő, hogy a törvény egyszerűsíti a garázdaság és a rendbontás jelenleg túlszabályozott tényállását. Emellett a közösség elleni uszítás tekintetében külön nevesítésre került a fogyatékos, a nemi identitás és a szexuális irányultság, mint csoportképző tényező.

17. A vagyon elleni bűncselekmények három külön fejezetben kerülnek szabályozásra: a vagyon elleni erőszakos, a vagyon elleni és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények cím alatt.

17.1. A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények keretében a legjelentősebb változás, hogy a rablás mára meglehetősen bonyolulttá vált tényállását a törvény jelentősen egyszerűsíti, ezzel mintegy visszatérve a 2009. augusztus 9-ét megelőző szabályozáshoz.

17.2. A törvény egyértelművé teszi, hogy az is csalásnak minősül, ha a kár valamely igénybe vett szolgáltatás ellenértékéért merült fel (pl. szállodai szoba fizetés nélküli igénybe vétele, fizetés nélküli lakásbérlések).

Új vagyon elleni bűncselekményként kerül bevezetésre az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, amely tényállási elemei lényegét tekintve megfelelnek a hatályos Btk. 300/C. § (3)-(4) bekezdésében foglaltaknak. Az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó magatartások elsősorban vagyoni érdekeket sértő, csalásszerű magatartások, mindazonáltal ezeket a csalástól elkülönítetten indokolt szabályozni, hiszen hiányzik a klasszikus értelemben vett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A kárt az információs rendszer jogtalan befolyásolása okozza. A törvény ennek megfelelően a vagyon elleni bűncselekmények fejezetében önálló tényállásként szabályozza az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást.

A törvény információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásként rendeli büntetni az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalásszerű visszaéléseket is, mivel ezek szükségszerűen információs rendszer felhasználásával valósulnak meg. A hatályos Btk.-nak megfelelően a törvény a bűncselekmény körébe vonja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek nem minősülő kincstári kártyát és fizetésre alkalmas kereskedelmi kártyákat, valamint a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket.

17.3. Egyes vagyon elleni bűncselekményekhez hasonlóan nem indokolt valamennyi - akár a kisebb értéket el nem érő értékre elkövetett - jogsértő cselekmény esetén a büntetőjogi szankcióval való fenyegetés. Emiatt a jövőben csak a százezer forintot meghaladó üreshordozói díjra, illetve reprográfiai díjra nézve elkövetett, illetőleg százezer forintot meghaladó vagyoni hátrányt okozó szerzői vagy szerzői jogok megsértése és iparjogvédelmi jogok megsértése számít bűncselekménynek, ez alatti értékre elkövetett cselekmény szabálysértést fog megvalósítani.

18. A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekményekről szóló fejezetből kikerülnek a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekményeket, a pénzmosás, illetőleg az információs rendszer elleni bűncselekményeket, mivel azokat a törvény önálló fejezetben rendeli büntetni.

A csődbűncselekmény újraszabályozásakor a törvény objektív körülményeket jelöl meg a minősített esetek megállapításának feltételül, amelyet egyrészt az elvont vagyontömeg mértékében (500.000.000 forint feletti vagyonelevonásnál), másrészt abban az esetben tart megállapíthatónak, ha a felszámolónak, illetve a bíróságnak az adott társaság nemzetgazdaságban betöltött szerepére (kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet) tekintettel speciális eljárás keretében kell lefolytatni a felszámolási eljárást. A törvény emellett kibővíti a büntetothetőségi feltétel körét, nevesítve azt az esetet is, amikor a vagyonnal jogszerűen már nem rendelkezhetne a tulajdonos cégképviselő a felszámolás elrendelése okán, de erre lehetősége van.

19. A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények a törvény külön fejezetében kerülnek szabályozásra. A törvény a hatályos büntetőjogi szabályok alapulvételével kíván bizonyos mértékig új szabályozást teremteni, a szabályozás kiinduló pontja továbbra is a fogyasztó érdekeinek védelme.

Az áru hamis megjelölése tényállása az egyértelműség érdekében a törvényben versenytárs utánzása cím alatt szerepel, ezzel is kifejezve, hogy a bűncselekmény sértette a versenytárs.

20. A tiltott adatszerezés és az információs rendszer elleni bűncselekmények az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23. napján kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye (a továbbiakban: Cybercrime Egyezmény, kihirdette: 2004. évi LXXIX. törvény), valamint az információs rendszerek elleni támadásokról szóló, 2005/222/IB tanácsi kerethatározat rendelkezésein alapulnak.

A törvény figyelemmel van a Bizottság által e témában benyújtott irányelv-tervezetre is. E fejezet csak az információs rendszer integritása elleni bűncselekményeket tartalmazza. Ugyanakkor e fejezetben kerül szabályozásra - kibővítvé az elkövetés tárgyát a személyes adattal, a gazdasági és az üzleti titokkal - a magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekménye, de új megnevezéssel (tiltott adatszerezés). A cselekmény áthelyezésének rendszertani oka van, hiszen ennek egyik elkövetési fordulatát is számítástechnikai rendszer útján valósítják meg, és e magatartás szintén a Cybercrime Egyezmény megsértését jelenti, így indokolt ezek egy fejezeten belüli elhelyezése.

21. A honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények körében a törvény a kibúvás polgári szolgálat alól, illetőleg a polgári szolgálat megtagadása bűncselekményeket nem tartalmazza, mivel a polgári szolgálat 2012. január 1. napjával megszűnt.

22. A katonai bűncselekményekről szóló fejezet - az új jogszabályszerkesztési követelményeknek megfelelően - elhagyja a hatályos fejezet egyes címeit. A törvény e fejezet vonatkozásában több bűncselekmény büntetési tételét is enyhíti. Ennek oka, hogy a hatályos büntetési tételek igen szigorúak, a büntetés kiszabás körében a rendszerváltást követően kialakult ítélkezési gyakorlat az enyhítés irányába mozdult el, a büntetési tételkeretek alsó határát rendre áttörte. A súlyos büntetési tételek további fenntartása önkéntes haderő esetében, illetve a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó fegyveres rendészeti szervek hivatásos állománya vonatkozásában békeidőben szükségtelenek, háború vagy az állam biztonságát veszélyeztető vészhelyzet esetén azonban továbbra is indokoltak.

V. Az új Btk. Záró Része

A törvény Záró Része - a hatályos Btk. széttagolt szabályozásától eltérően - a több fejezetre vagy a törvény egészére vonatkozó értelmező rendelkezéseket a Záró Részbe helyezi, emellett itt kapott helyett a jogharmonizációs záradék is.

Az értelmező rendelkezések egy része az Általános Részben vagy a Különös Rész több fejezetében előforduló fogalmak tartalmát határozzák meg, más részük csak a Különös Rész vonatkozásában, azonban több § (vagy egy egész fejezet) tekintetében alkalmazandó. A törvényi fogalmakat általában köznapi jelentésüknek megfelelően kell értelmezni, azonban a törvény nem mondhat le egyes, a büntetőjogban sajátos tartalommal rendelkező fogalmak használatáról. E kifejezések használatával a büntetőjogi rendelkezések pontosabban és egyértelműbben fogalmazhatók meg, használatuk egyszerűsíti a törvényi tényállások szövegét.

Részletes indokolás

Az 1. §-hoz

A törvény értelmében az új Btk. tartalmazni fogja a bűncselekmények és büntetések törvényességének elvét, azaz a nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege elvét.

A nullum crimen sine lege elv alapján csak az a cselekmény minősülhet bűncselekménynek, amit az elkövetése előtt a törvény büntetendővé nyilvánított. Ez egyrészt az elkövetéskor hatályos törvény alkalmazását írja elő, másrészt megköveteli, hogy a jogalkotó törvényben határozza meg a bűncselekményeket.

A nulla poena sine lege elve azt fejezi ki, hogy az elkövetővel szemben csak olyan büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazható, amelyet törvény már az elkövetés idején előírt. Ezen elv értelmében a büntető törvény az alapja a büntetés nemének és a mértékének. A büntetőjogi jogkövetkezmények nem alakíthatók szokásjogi úton vagy analógia igénybevételével.

A 2. §-hoz

A büntető törvény időbeli hatálya azt határozza meg, hogy mikortól kezdve és meddig alkalmazható a büntető jogszabály. Az (1) bekezdés meghatározza a büntető törvény időbeli hatályára vonatkozó általános szabályt, míg a (2) és (3) bekezdés megállapítja az általános szabály alóli kivételt.

A törvény - a hatályos joggal egyezően - általános szabályként azt írja elő, hogy a bűncselekményt az elkövetés idején hatályban lévő törvény szerint kell elbírálni. A nullum crimen sine lege és nulla poena sine lege elvekből következik, hogy az új bűncselekményt megállapító, illetve az elbírálást szigorító büntető törvénynek nem lehet visszaható ereje.

A törvény a visszaható hatály tilalma alól két kivételt határoz meg: a később hatályba lépett enyhébb szabályozást, illetve - bizonyos esetekben - a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekmények körét.

Előbbi indoka, hogy ha az elkövetés és az elbírálás között eltelt időben megváltozott viszonyok következtében az adott jogtárgy büntetőjogi védelme már nem szükséges, vagy elegendő az enyhébb büntetőjogi szankcionálás, akkor a méltányosság azt kívánja, hogy az elbíráláskor hatályos enyhébb büntető jogszabályt alkalmazzák. Az elbíráláskor hatályban lévő enyhébb büntető törvény visszaható erejét a vonatkozó nemzetközi egyezmények (pl. Emberi Jogok Európai Egyezménye) is előírják.

A visszaható hatály kapcsán továbbra is irányadónak tekinthetők az 1/1999. Büntető jogegységi határozatban foglaltak, miszerint ha a Különös Rész valamely rendelkezése ún. keretdispozíció, és az annak keretét kitöltő jogszabályi rendelkezésekben a bűncselekmény elkövetése után olyan mérvű változás következik be, amely a kötelezettség megszüntetésével vagy a tilalom feloldásával az addigi büntetőjogi védelmet megszünteti, e változás - a meghatározott időre szóló jogszabályok kivételével - az elbíráláskor hatályban lévő büntetőjogi szabályozás visszaható hatályú alkalmazását alapozza meg.

Az Alaptörvény - a nemzetközi egyezmények által előírt módon - az elkövetés idején hatályos belső jogi szabályokra és belső jogi elévülésükre tekintet nélkül lehetővé teszi valamely személy megbüntetését olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerint büntetendő cselekménynek minősült. Erre tekintettel a törvény a visszaható hatály tilalmát e cselekmények vonatkozásában kizárja, ha az az elkövetéskor a magyar büntető törvény szerint nem minősült bűncselekménynek.

A 3. §-hoz

1. A 3. § (1) bekezdés *a*) pontja a hatályos rendelkezéseknek megfelelően határozza meg a területi elvet, amely szerint a magyar állam büntetőhatalma a területén elkövetett minden bűncselekményre kiterjed, tekintet nélkül az elkövető állampolgárságára.

A területi elvet - a hatályos Btk.-val megegyezően - kiegészíti a quasi területi elv [3. § (1) bekezdés *b*) pont], amely a magyar felségjelű úszólétesítményen és légi járművön elkövetett bűncselekményeket - függetlenül attól, hogy az úszólétesítmény vagy légi jármű az ország területén kívül hol tartózkodik - a belföldön elkövetett cselekménnyel azonos elbírálás alá vonja. A területi elv ilyen alkalmazása megfelel a nemzetközi gyakorlatnak.

A Btk. megalkotásakor hatályban volt jogszabály (a hajózásról szóló 1973. évi 6. törvényerejű rendelet) alapján hajónak minősültek a vízijárművek, az úszómunkagépek és az úszóművek, de a jelenleg hatályos, a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény eltérő fogalmakat használ. A legátfogóbb kategória jelenleg nem a hajó, hanem az úszólétesítmény (víziközlekedésre, vízben való munkavégzésre és azokkal összefüggő tevékenység folytatására alkalmas úszóképes eszköz, szerkezet, berendezés), ezért a törvény ezt a meghatározást veszi át. A légi jármű fogalmát a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény tartalmazza.

A 3. § (1) bekezdés c) pontja az aktív személyi elven alapuló joghatóságot határozza meg. Ez alapján a magyar állam büntetőhatalma kiterjed a magyar állampolgárok által külföldön elkövetett cselekményekre is. Az aktív személyi elv korlátlanul érvényesül, azaz az állam a külföldön tartózkodó magyar állampolgároktól feltétel nélkül megköveteli a magyarországi büntetőjogban írt szabályok követését, és ezek megsértése esetén korlátozás nélkül alkalmazza a büntetőjogi felelősségre vonást.

2. A törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - főszabály szerint továbbra is csak a kettős inkrimináció teljesülése esetén rendeli büntetni a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekményt. Ez alól a törvény három kivételt tesz.

Egyrészt nem feltétele a magyar büntető joghatóságnak a kettős inkrimináció állam elleni bűncselekmények esetében (a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés kivételével), e bűncselekményekkel kapcsolatban a magyar joghatóság feltétlen és korlátozás nélküli.

Ugyancsak nem feltétele a magyar joghatóságnak a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett cselekmény esetén a kettős inkrimináció, ha a cselekmény üldözése a feltétlen büntetőhatalom elvéből fakad, amelyet a törvény 3. § (2) bekezdés ac) pontja tartalmaz. Ennek értelmében emberiesség elleni bűncselekmény, háborús bűncselekmény, vagy egyéb olyan bűncselekmény, amelynek üldözését törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés írja elő, büntetendő a magyar jog szerint, függetlenül attól, hogy az elkövetési hely szerinti állam büntetőjoga az adott cselekményt bűncselekménynek minősíti-e.

A törvény a joghatósági rendelkezések között - a nemzetközi szerződésekben megjelenő tendenciára figyelemmel - újdonságként előírja a passzív személyi elvet. A passzív személyi elv alapján a magyar büntető joghatóság kiterjed azokra a cselekményekre is, amelyeket nem magyar állampolgár külföldön magyar állampolgár vagy a magyar jog alapján létrejött jogi személy, vagy egyéb, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany sérelmére követ el. A büntethetőség feltétele, hogy a cselekmény a magyar törvény szerint büntetendő legyen. A passzív személyi elv lehetővé teszi azoknak a nem magyar állampolgároknak a büntetőjogi felelősségre vonását, akik külföldön magyar állampolgár vagy jogi személy, illetve egyéb jogalany sérelmére követnek el bűncselekményt, cselekményük azonban az elkövetés helyének joga szerint nem büntetendő. Tehát ebben az esetben sem feltétele a joghatóság gyakorlásának a kettős inkrimináció.

A törvény a nem magyar állampolgár által külföldön elkövetett bűncselekmények esetében a magyar hatóságok eljárását további feltételhez (legfőbb ügyész döntése) is köti, a külföldi állampolgár vagy hontalan személy által külföldön elkövetett bűncselekmények magyar hatóság által történő üldözése ugyanis Magyarország nemzetközi kapcsolatait érintheti. Ezért minden körülményre kiterjedő alapos megfontolás tárgyát kell képeznie annak, hogy ilyen bűncselekmények miatt a büntetőeljárás Magyarországon történő hatékony lefolytatásának feltételei fennállnak-e. A törvény erre tekintettel változatlanul fenntartja azt a hatályos rendelkezést, hogy ezekben az esetekben a büntetőeljárás megindításáról a legfőbb ügyész dönt.

A 4. §-hoz

A magyar büntetőjog történetében kezdetben hiányzott a bűncselekmény törvényi fogalma, majd a második világháborút követő törvényekben a bűncselekmény fogalom materiális meghatározása volt jellemző. A törvény abból indul ki, hogy a büntető törvénynek továbbra is meg kell határoznia a bűncselekmény fogalmát, mert ezzel teremti meg a szabályozás szilárd elvi alapjait, és így mozdítja elő leghatékonyabban a helyes gyakorlat kialakulását.

A törvény szerinti bűncselekmény-fogalom megegyezik a hatályos Btk.-beli fogalommal, amelynek elemei: a tényállásszerűség (büntetni rendeltség), a társadalomra veszélyesség, és a bűnösség (szándékosság vagy gondatlanság). Ezen elemek közül csak a társadalomra veszélyesség definíciója változik kisebb mértékben: előbb az egyéni jogok, másodsorban Magyarország Alaptörvény szerinti rendjének sérelme, illetve veszélyeztetése jelenik meg a felsorolásban.

Az 5. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-val megegyezően a bűncselekményeket súlyuk szerint büntettekre és vétségekre osztja.

A törvény szerint is minden gondatlan bűncselekmény vétség, büntett csak szándékos bűncselekmény lehet. A büntettet, mint súlyosabb kategóriát egyrészt a bűnösség formája, másrészt - a szándékos bűncselekményeknél - a törvényi büntetési tétel határolja el a vétségektől.

A büntett és vétség közti differenciálást annak ellenére fenn kell tartani, hogy a hatályos büntetőeljárásról szóló törvény nem tesz különbséget büntetési és vétségi eljárás között. A büntett-vétség megkülönböztetésnek a törvény számos rendelkezése jelentőséget tulajdonít azzal, hogy a vétségekre kedvezőbb, míg a büntettekre súlyosabb szabályokat állapít meg (pl. a szabadságvesztés végrehajtási fokozatánál, a tevékeny megbánásnál, a próbára bocsátásnál, vagy a mentesítés szabályainál).

A 6. §-hoz

1. A büntetőjog-tudomány egyetlen bűncselekmény megvalósulását egységnek, több bűncselekmény azonos elkövető által történő elkövetését pedig többségnek nevezi. A bűnhalmazat olyan bűncselekmény-többség, amely miatt az elkövetőt egy eljárásban vonják felelősségre.

Az egységet és a halmazatot azért kell elhatárolni egymástól, mert a halmazat esetére az általános részi rendelkezések súlyosabb elbírálást tesznek lehetővé annál, mintha az elkövetőt csupán egyetlen bűncselekmény elkövetése terhelné. A törvény a bűnhalmazat fogalmát a hatályos rendelkezéssel azonosan definiálja.

A büntetőjog-tudomány a halmazat több fajtáját különbözteti meg. Amennyiben az elkövető egyetlen cselekménye valósít meg több bűncselekményt, alaki halmazat, ha pedig több bűncselekménye valósítja meg a több bűncselekményt, anyagi halmazat jön létre. Más szempontból különbség tehető heterogén és homogén halmazat között is. Homogén halmazat esetén az elkövető ugyanazt a tényállást valósítja meg többször, míg heterogén halmazat esetében több tényállást valósít meg ugyanaz az elkövető.

A törvény a hatályos Btk. logikáját követve a bűnhalmazatot bűncselekménytani (és nem büntetéskiszabási) kérdésként kezeli. Ebből következően a jogalkalmazónak első lépésben azt kell megállapítania, hogy az elkövető cselekménye halmazatnak minősül-e, amennyiben igen, halmazati büntetést kell kiszabni. Erről a büntetés kiszabására vonatkozó szabályok rendelkeznek.

2. A bűnhalmazat fogalmához szorosan kapcsolódik a folytatólágosság meghatározása, amely egy, a jogalkotó által létrehozott kategória. Lényege, hogy ha az elkövető ugyanazt a cselekményt rövid időközönként többször követi el egységes akarat-elhatározással, azonos sértett sérelmére, akkor nem bűnhalmazatot kell megállapítani, hanem bűncselekmény-egységet (törvényi egység). A cselekmény szó használata lehetővé teszi az üzletszerűség egységébe tartozó egyes szabálysértések vétségé minősítését.

A 7-8. §-hoz

A bűncselekmény fogalmi eleme a bűnösség: az adott cselekményt bűnösen kell elkövetni ahhoz, hogy bűncselekményről beszéljünk (nullum crimen sine culpa). A magyar büntetőjog a bűnösséget az elkövetőnek a cselekményéhez fűződő pszichés viszonyaként értelmezi. Ez a viszony a valóságban többféle lehet, de a büntetőjog e pszichés kapcsolatnak csak két fajtáját értékeli: a szándékosságot és a gondatlanságot.

A hatályos Btk. a bűnösségnek két fő formáján belül különbséget tesz egyenes (dolus directus) és eshetőleges szándék (dolus eventualis), valamint tudatos (luxuria) és hanyag gondatlanság (negligentia) között. A törvény megtartja ezt a négyes felosztást.

A törvény a bűnösségi elvet kodifikálja, azaz minden bűncselekményhez megköveteli a bűnösség valamely formáját. A gondatlanság azonban kizárólag akkor alapozhatja meg a büntetőjogi felelősséget, ha a kérdéses cselekmény gondatlan elkövetését a törvény büntetni rendeli. A bűncselekmény tehát főszabályként szándékosan elkövetett tevékenység vagy mulasztás.

Az európai uniós tagságunkkal összefüggő jogharmonizációs kötelezettség teljesítése megkívánta a jogi személy büntetőjogi szankcionálásának a megteremtését, amely megtörte a bűnfelelősség elvének kizárólagos érvényesülését. A Jsztb. a jogi személy büntetőjogi szankcionálásához ugyanis megköveteli a jogi személy nevében vagy érdekében cselekvő természetes személy büntetőjogi felelősségének előzetes megállapítását, és ezáltal - áttételesen - a természetes személy felelőssége alapozza meg a jogi személy büntetőjogi szankcionálását.

A 9. §-hoz

Vegyes bűnösségű bűncselekményekről legáltalánosabb értelemben akkor beszélünk, ha az objektív tényállási elemek egy részére az elkövető szándékossága, míg más részére az elkövető gondatlansága terjed ki. Ennek egy speciális esete az ún. szoros értelemben vett vegyes bűnösség (praeterintencionális bűncselekmény), amikor a szándékos bűncselekmény minősítő körülménye eredmény, amire az elkövetőnek csak a gondatlansága terjed ki.

A törvény fenntartja a hatályos Btk.-nak azt a szabályozását, amelynek értelmében a minősítő körülményt képező eredményt legalább az elkövető gondatlanságának át kell fognia ahhoz, hogy azért őt felelősségre lehessen vonni.

A 10. §-hoz

A bűncselekmény elkövetésének gondolatát kiváltó képzet megjelenésétől a tényállásszerű magatartás megvalósításáig hosszabb-rövidebb út vezet. Ennek során a bűncselekmény különböző stádiumokon mehet keresztül. A büntetőjog dogmatikája a szándékos bűncselekmények stádiumainál a befejezett bűncselekményhez képest megkülönbözteti a kísérletet, illetve az előkészületet.

A bűncselekmény akkor befejezett, ha a büntetendő cselekmény valamennyi törvényi ismérve, valamennyi általános és különös részi törvényi előfeltétele megvalósult. Ezért a befejezett bűncselekmény megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövető magatartása a teljes tényállást kimerítette, tehát az objektív és a szubjektív tényállási elemek, továbbá a tettességhez szükséges ismérvek hiánytalanul megállapíthatóak. A büntető törvény Különös Részében foglalt törvényi tényállások a befejezett bűncselekményt írják le.

A befejezett bűncselekményhez képest a kísérlet olyan köztes stádium, amely sajátos elbírálást tesz szükségessé. Ezért a törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - külön rendelkezik a kísérletről.

1. A 10. § (1) bekezdése a kísérlet fogalmát határozza meg, amelynek lényeges ismérvei: a szándékosság, a bűncselekmény elkövetésének megkezdése, és annak be nem fejezése.

Fogalmilag csak szándékos bűncselekménynek lehet kísérlete. A kísérlet létrejöttéhez szükséges a tényállásszerű elkövetési magatartás kifejtésének legalább a megkezdése, de be nem fejezése. Ebből az következik, hogy kísérlet már az ún. befejezetlen vagy más néven nem teljes kísérlet szakaszában megállapítható. Ettől kezdve az elkövető tevékenységét mindaddig kísérletként kell értékelni, ameddig a törvényi tényállás valamennyi eleme maradéktalanul meg nem valósul. Ennél fogva az ún. befejezett vagy teljes kísérletre is a kísérletre irányadó szabályok érvényesülnek. A befejezett kísérletet követően az elkövető a megindított okfolyamat kifejlődését rendszerint már nem befolyásolja, legfeljebb megakadályozza vagy korlátozza, ezért e magatartása az önkéntes visszalépés körében értékelhető.

2. A törvény főszabályként a kísérleti szakaszban megrekedt cselekményhez is a befejezett bűncselekmény büntetési tételét rendeli alkalmazni (parifikáció elve). A kísérleti cselekmények egyes változatainak (teljes - nem teljes, közeli - távoli stb.) tárgyi súlya azonban jelentősen eltérhet egymástól, ezért a törvény kísérlet esetére - a büntetés kivételes enyhítéseként - továbbra is lehetővé teszi az ún. kétszeres leszállást [ld. 82. § (4) bekezdés].

3. Az alkalmatlan kísérlet szabályozása a törvény szerint nem változik. Alkalmatlan kísérlet esetén az elkövető tévesen feltételezi azt, hogy a tárgy, az eszköz, vagy az elkövetési mód alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, holott az valójában alkalmatlan, illetve lehet, hogy az elkövető a bűncselekmény megvalósítására egyébként alkalmas tárgyat, vagy eszközt választ, de ezeket alkalmatlan módon használja fel. Ezekben az esetekben a büntetés korlátlanul enyhíthető, illetve mellőzhető is.

4. Előfordul, hogy az elkövető felhagy eredeti szándékával, eláll cselekménye folytatásától, illetve tevékenységének káros következményeit még idejében elhárítja. A kísérlettől való önkéntes visszalépést a hatályos Btk. azzal „honorálja”, hogy az elkövetőnek büntetlenséget biztosít. Ennek az a kriminálpolitikai indoka, hogy nagyobb társadalmi érdek fűződik a jogsértő következmény elmaradásához, mint az elkövető megbüntetéséhez. A törvény megtartja az önkéntes visszalépésre vonatkozó hatályos rendelkezést, miszerint az önkéntes visszalépés személyes büntethetőséget megszüntető ok, ami a többi elkövetőre nem hat ki.

5. Ha az elkövető ugyan felhagy az eredetileg tervbe vett bűncselekmény elkövetésével, de a visszalépésig megvalósított cselekménye önmagában is kimeríti valamelyik bűncselekmény törvényi tényállását, úgy maradék-bűncselekményről beszélünk.

A törvény - a hatályos Btk.-tól eltérően - a maradék-bűncselekményért való felelősséget csak az önkéntes visszalépés esetére írja elő. Ezzel a rendelkezéssel a törvény kiküszöböli a hatályos törvény logikai hibáját, amely alkalmatlan kísérlet esetén egyrészt lehetővé teszi a büntetés korlátlan enyhítését - ami feltételezi azt, hogy az elkövetőt a megkísérelt bűncselekményben, azaz a bűncselekmény kísérletében mondják ki bűnösnek - másrészt előírja a maradék-bűncselekményért való felelősséget is.

A törvény egyértelműen megkülönbözteti az alkalmatlan kísérlet és az önkéntes visszalépés esetét. A jövőben tehát alkalmatlan kísérlet esetén a büntetést korlátlanul enyhíteni vagy mellőzni lehet, de emellett nincs lehetőség az elkövető maradék-bűncselekményért való felelősségre vonására, önkéntes visszalépés esetén viszont, ha a kísérlet önmagában is megvalósít más bűncselekményt, az elkövető e bűncselekmény miatt büntethető.

A 11. §-hoz

1. A 11. § (1) bekezdése az előkészület fogalmát határozza meg. A törvény kimerítően felsorolja azokat a konkrét cselekményeket, amelyeket előkészületként büntetni rendel. Ezek az alábbiak:

- a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges eszközök vagy az azt könnyítő feltételek biztosítása,
- a bűncselekmény elkövetésére való felhívás, ajánlkozás vagy vállalkozás, illetve
- a bűncselekmény közös elkövetésében való megállapodás.

Ezek a cselekmények veszélyeztetik a bűncselekmény védett jogi tárgyát, de ez a veszély a kísérlethez képest csupán távoli. Az előkészület alapvető ismérve, hogy az elkövető nem lép a törvényi tényállás keretei közé, egyetlen különös részi törvényi tényállási elemet sem valósít meg. Ezért kizárólag akkor lehet büntethető az előkészület, ha az elkövető szándéka bűncselekmény elkövetésére irányul.

A kísérlethez hasonlóan az előkészület is szándékos bűncselekményt feltételez. Mivel az előkészület esik a legtávolabb a bűncselekmény befejezésétől, a törvény - a hatályos törvénnyel egyezően - az előkészületet nem rendeli általában büntetni, hanem csak akkor, ha a Btk. Különös Része kifejezetten így rendelkezik.

2. Azok a szempontok, amelyekre figyelemmel a törvény az önkéntes elállás vagy az eredmény önkéntes elhárítása esetén a kísérlet elkövetőjének büntetlenséget biztosít, az előkészület vonatkozásában is érvényesek. Előkészület esetén az a jogpolitikailag kívánatos cél, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése elmaradjon.

Az önkéntes visszalépés büntetőjogilag releváns cselekményei a hatályos törvényben foglaltakkal megegyeznek. Így büntetlenséget eredményez az, ha az elkövető önkéntes visszalépése folytán marad el a bűncselekmény elkövetésének megkezdése, illetőleg ha az elkövető visszavonja korábbi felhívását, ajánlkozását, vállalkozását, vagy arra törekszik, hogy a többi közreműködő elálljon az elkövetéstől, feltéve, hogy a bűncselekmény elkövetésének megkezdése valóban elmarad. Az előkészületi szakaszban lévő bűncselekmény megelőzésének további megfelelő eszköze a kellő időben (amikor tehát a

bűncselekmény elkövetése még megakadályozható) tett feljelentés. Ezért a hatóságnál (az értelmező rendelkezés alapján ideértve a bíróságot és az ügyészt is) tett feljelentés is büntetlenséget eredményezhet, feltéve, hogy azt szándékosan nem olyan időben tették meg, amikor a bűncselekmény elkövetését már nem lehet megakadályozni.

3. A törvény megtartja a maradék-bűncselekményért való felelősség hatályos szabályait az előkészület esetében.

A 12-14. §-hoz

Az elkövető mint gyűjtőfogalmat továbbra is a következőket foglalja magában: tettesek (tettes, közvetett tettes, társtettes), valamint a részesek (felbujtó, bűnsegéd).

1. Tettes az a természetes személy, aki az alannyá váláshoz szükséges feltételekkel rendelkezik, és aki a Különös Részben található valamely bűncselekmény törvényi tényállását egészben vagy részben megvalósítja.

A leggyakoribb bűnelkövetési forma az önálló (közvetlen) tetteség. A bűncselekmény önálló tettese az, aki a bűncselekmény törvényi tényállását a saját tevékenységével valósítja meg. Önálló tettes esetében a bűncselekmény elkövetésében más személy nem működik közre. Előfordul azonban, hogy a tettes a bűncselekmény végrehajtásához valamilyen tárgyi eszközt (például kést, pisztolyt, stb.) vagy állatot használ fel, ilyenkor is önálló tetteségről beszélünk.

2. A közvetett tettes fogalmát a joggyakorlat alakította ki, a Btk.-ban 2009. augusztus 9-e óta szerepel.

Közvetett tetteség akkor jön létre, ha a tettes egy másik személyt „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez. A közvetett tettes olyan személyt használ fel „eszközként” a szándékos bűncselekmény tárgyi tényállási elemeinek a megvalósítására, aki e szándékos bűncselekmény miatt azért nem vonható felelősségre, mert nála hiányoznak az elkövetővé váláshoz szükséges alanyi feltételek. Ezen alanyi feltételek a közvetett tettesnél állnak rendelkezésre.

Közvetett tetteség esetén a felhasznált személy azért a szándékos bűncselekményért nem büntethető, amit az őt felhasználó személy vele megvalósítat. Ez azonban a gondatlan cselekményért nem zárja ki a tévedésben lévő személy felelősségét.

3. Társtetteség akkor jön létre, ha a tettes más személlyel közösen valósítja meg a bűncselekmény törvényi tényállását. A társtetteség jogintézményének az a célja, hogy a bűncselekmény egészéért feleljenek azok is, akik a saját magatartásukkal annak csak egy részét valósították meg.

A társtetteségnek alapvetően két ismérve van: tárgyi oldalon a bűncselekmény közös megvalósítása, alanyi oldalon pedig az a tudat, hogy az elkövetési tevékenységek egymást kiegészítik.

A fogalom meghatározásából egyértelműen következik, hogy társtetteség kizárólag szándékos bűncselekménynél lehetséges.

4. Felbujtó az, aki más (szándékos) bűncselekmény elkövetésére szándékosan rábír. Rábírás alatt olyan tevékenységet értünk, amelynek hatására a felbujtott személy bűncselekmény elkövetésére határozza el magát, s ennek nyomán legalább megkísérli a bűncselekmény elkövetését. A felbujtás tehát szándékkiváltó hatású, ezért felbujtás csak szándékos bűncselekményekhez kapcsolódhat. A praeterintentionális bűncselekmények esetében tehát kizárt a felbujtás megállapítása a gondatlan minősített esetért.

Másrészt a felbujtói rábírásnak szándékosnak kell lennie. A felbujtó tudatának át kell fognia azt, hogy rábíró magatartása a címzettben tettesi elhatározást vált vagy válthat ki, továbbá azt, hogy ez az elhatározása a bűncselekmény elkövetését - de legalább annak megkezdését - eredményezi, vagy eredményezheti. A felbujtói tevékenység szándékosságára vonatkozó rendelkezésből az következik, hogy a felbujtó a tettes túllépéséért nem felel.

5. Bűnsegéd az, aki (szándékos) bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegélynek három fogalmi kritériuma van. A bűnsegély szándékos segítségnyújtás, azaz olyan cselekmény, amely előmozdítja, vagy megkönnyíti a szándékos bűncselekmény elkövetését. A bűnsegéd felelősségének az az alapja, hogy elősegíti a szándékos bűncselekmény törvényi tényállásának a tettes által történő megvalósítását. A segítő magatartás nemcsak fizikai, hanem pszichikai jellegű is lehet. A bűnsegély továbbá nemcsak tevékenységben, hanem mulasztásban is megnyilvánulhat.

További kritériumai a bűnsegélynek a segítségnyújtás szándékossága és a tettesi alapcselekmény szándékossága. E kritériumokkal kapcsolatban irányadóak a felbujtásnál írtak.

6. A törvény megőrzi a hatályos Btk.-nak a parifikáció elvének alkalmazására vonatkozó szabályát, amely a bűncselekmény különös részi tényállásában írt büntetési tételt a tettesekre és a részesekre egyformán irányadónak tekinti. A felbujtó büntetését illetően a jogtudomány és a gyakorlat álláspontja egyöntetű abban, hogy a felbujtó büntetőjogi felelőssége elvileg ugyanolyan mértékű, mint a tettesé. A bűnsegéd esetében azonban az a felfogás érvényesül, hogy a bűnsegéd általában kisebb felelősséggel tartozik, mint a tettes, de kivételesen a bűnsegéd is megbüntethető a tettesre megállapított büntetési tétel maximumával. Ennek megfelelően a törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - a részesség mindkét formájára a tettesekre irányadó büntetési tételt helyezi kilátásba, de bűnsegély esetén a 82. § (4) bekezdése kétszeres leszállásra ad lehetőséget.

A 15. §-hoz

Az elkövető büntethetőségét és a cselekmény büntetendőségét kizáró vagy korlátozó okok olyan körülmények, amelyek miatt a cselekmény már az elkövetéskor sem büntetendő, vagy amelyek miatt a büntetendő cselekmény elkövetője már az elkövetéskor sem büntethető. Ennek megfelelően ezek az akadályok két csoportba oszthatók. Az első csoporthoz tartozó okok a

cselekmény büntetendőségét zárják ki (objektív kizáró okok), míg az okok másik része az elkövető büntetendőségét zárja ki (szubjektív kizáró okok).

A cselekmény büntetendőségét, azaz társadalomra veszélyességét kizárja a jogos védelem, a végszükség, valamint a jogszabály engedélye. A cselekmény büntetendőségének hiánya automatikusan kihat minden elkövetőre, ezért ezek az okok a büntetőjogi felelősség objektív akadályai.

A szubjektív kizáró okok az elkövető bűnösségét zárják ki, vagy korlátozzák. Ide sorolhatóak a gyermekkor, a kóros elmeállapot, a kényszer és a fenyegetés, valamint a tévedés. Szemben az objektív okokkal, a szubjektív ok fennállását elkövetőnként, egyedileg kell vizsgálni.

A Btk. Különös Részének több tényállása tartalmaz az adott bűncselekmény vonatkozásában büntetendőséget kizáró okot (például rágalmozás, becsületsértés), ezen túlmenően pl. a Be. is tartalmaz ilyen okot (a fedett nyomozó és a megengedhetőségi vizsgálatot folytató személy vonatkozásában). A Különös Részben meghatározott bűncselekményre vonatkozó kizáró okok fennállását a szubjektív okokhoz hasonlóan elkövetőnként kell vizsgálni.

A törvény az elkövető büntetendőségét és a cselekmény büntetendőségét kizáró vagy korlátozó okok közül csak azokat sorolja fel, amelyeknek előfordulásával gyakrabban kell számolni a gyakorlatban, s amelyekről - jelentőségükönél fogva - a legtöbb európai büntetőkódex is rendelkezik. Nem szerepelnek a felsorolásban olyan akadályok, mint például a sértett bejegyzése vagy a megengedett kockázat. Ezeket a törvényben nem szereplő kizáró okokat a bírói gyakorlat alakítja, s a hatályos Btk. sem rendelkezik róluk.

Ennek az oka az, hogy egyrészt a bírói gyakorlat által felelősséget kizáró okként elismert körülményeket lehetetlen kimerítően felsorolni a törvényben, másrészt a bírói gyakorlat folyamatosan változtathatja azok határát is, és így a törvény sem törekszik ezek törvényi meghatározására. A bírói gyakorlat által felelősséget kizáró okként elismert körülmények határának változására példaként említhető a szülői fegyelmezési jog mértéke. Néhány évtizede mind a társadalom, mind a bíróságok tágabb körben fogadták el a szülői fegyelmezési jogot. Ma már azonban a tetteges becsületsértésnél és a szabadság rövidebb tartamú korlátozásánál súlyosabb bűncselekmény esetén a bíróság nem menti fel az elkövetőt szülői fegyelmezési jogra hivatkozással. Úgyszintén megváltozott a gazdasági kockázat körébe vonható magatartások bírói megítélése is az utóbbi időkben.

A 16. §-hoz

Az életkornak meghatározó jelentősége van a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából. A bűnösség több elemből tevődik össze, egyik - a szándékosság és a gondatlanság esetében egyaránt szükséges - eleme, hogy az elkövető az elkövetés idején a törvényben meghatározott életkort betöltse. A büntetőjogi felelősséget kizárja a gyermekkor.

A törvény a büntetendőség alsó életkori határát főszabály szerint az elkövető tizennegyedik életévében határozza meg. A tizenéves korhatár megállapításának az indoka az, hogy a gyermekek nagyobb része ebben a korban fejezi be általános iskolai tanulmányait, és ér el olyan testi és szellemi fejlettségi szintet, amelyre tekintettel büntetőjogi felelősségre vonható. Napjainkban azonban a gyermekek biológiai fejlődése felgyorsult, a gyermekek korábban „érnek”, az információs forradalom következtében a kiskorúakat már tizennegyedik életévüket megelőző életszakaszukban elérik a társadalom olyan különféle hatásai, amelyekről a korábbi időkben még védve voltak.

A tizenkettő-tizenéves év közötti gyerekek körében is egyre nagyobb mértékben elterjedt az erőszakos érdekérvényesítés, ezért szükséges a büntetendőségi korhatár módosítása, a kirívóan agresszív, élet ellen irányuló bűncselekményt megvalósító gyermekkorúak büntetőjogi felelősségre vonása és egyes súlyos bűncselekményeknél a büntetendőség korhatárának leszállítása tizenkét évre. Az ilyen bűncselekményt megvalósító gyermekkorú magatartásából ugyanis arra lehet következtetni, hogy megfelelő segítség hiányában nem lesz képes a későbbiekben a társadalomba való beilleszkedésre és a törvénytisztelő életmódra, ezért a speciális prevencióhoz mindenképpen szükséges a büntetőjog eszközeinek igénybevétele.

Minderre figyelemmel, a törvény az emberölés alap- és minősített esetei, az erős felindulásban elkövetett emberölés, az életveszélyt okozó testi sértés és a halált okozó testi sértés, a rablás és a kifosztás elkövetőjének büntetőjogi felelősségre vonását lehetővé teszi abban az esetben is, ha a cselekmény elkövetésekor tizenkettő éves életévét már betöltötte, és az elkövetéskor rendelkezett a cselekmény következményeinek felismeréséhez szükséges belátással.

A 17. §-hoz

A kóros elmeállapot a beszámítási képességet kizáró, vagy korlátozó pszichikus állapot. A kóros elmeállapot fennállása és mértéke kérdésében a bíróság csak orvosszakértői vélemény alapján foglalhat állást. A törvény - eltérően a hatályos szabályozástól - példálózó jelleggel sem említi a kóros elmeállapotot megalapozó fiziológiai rendellenességeket.

A kóros elmeállapot vagy képtelenné teszi, vagy korlátozza az elkövetőt abban, hogy felismerje cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. Ennek megfelelően a törvény megkülönbözteti a büntetendőséget kizáró kóros elmeállapotot, illetve a büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő kóros elmeállapotot.

A törvény büntetendőséget kizáró okként szabályozza azt, ha a kóros elmeállapot képtelenné teszi az elkövetőt arra, hogy felismerje a cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék. A törvény szövegezése

egyértelműen rögzíti, hogy a cselekmény tényállásszerű és társadalomra veszélyes, azonban a kóros elmeállapotú személy bűnössége hiányzik. Ennek megfelelően a törvény a „büntetendő cselekmény” kifejezést használja.

Ha a kóros elmeállapot nem zárta ki teljesen, csupán korlátozta az elkövetőnek azt a képességét, hogy felismerje a cselekményének következményeit illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, akkor az elkövetőnek nem lehet büntetlenséget biztosítani. A korlátozottan beszámítható elkövető beszámítható és a bűnösen elkövetett büntetendő cselekménye bűncselekmény. A cselekményét azonban ilyen esetben is enyhébben kell elbírálni. Ezt teszi lehetővé a (2) bekezdés, amely ilyen esetekben - a hatályos Btk.-val megegyezően - lehetőséget ad a bíróságnak a büntetés korlátlan enyhítésére.

A 18. §-hoz

Az önhibából eredő ittas vagy bódult állapot a tudatzavar speciális változata, amelyre a törvény a hatályos Btk.-val megegyezően felelősségi vélelmet határoz meg. Az önhibából eredően ittas, illetve bódult állapotú elkövető így teljes büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A törvény a hatályos Btk. rendelkezésének tartalmi módosítás nélküli megtartásával kifejezi, hogy nem kíván változtatni az annak alapján kialakult ítélkezési gyakorlaton.

A törvény azonosan értékeli az ittas állapotban való elkövetést és a bódult állapotban elkövetett cselekményeket. Az ítélkezési gyakorlat a bódultságon a tudatzavar keltésére alkalmas szer (tipikusan kábítószer, vagy kábító hatású anyag) által előidézett állapotot érti. Az elkövető teljes büntetőjogi felelősséggel tartozik a kábítószer vagy kábító hatású anyag hatása alatt elkövetett bűncselekményért. Ez alól kivételt jelent, ha a kábítószer, illetve a kábító hatású anyag ismétlődő fogyasztásának hatására függőség alakul ki. Ha ugyanis a kábítószer-függőség olyan mértékű, hogy önmagában betegségi szintű személyiségzavart okoz, és korlátozza, vagy kizárja az elkövető beszámítási képességét, úgy a kóros elmeállapotra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A 19. §-hoz

A kényszer és a fenyegetés a beszámítási képességre, ezen belül is az akaratnak megfelelő magatartás tanúsítására való képességre gyakorol hatást. A kényszer fogalmát a törvény nem határozza meg, lényegében erőszakot, fizikai ráhatást, míg a fenyegetés pszichés ráhatást jelent. Az erőszak lehet akaratot megtörő és akaratot hajlító. A fenyegetés fogalmát a törvény az értelmező rendelkezések között úgy határozza meg, hogy fenyegetésnek minősül olyan súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A kényszer vagy a fenyegetés által kiváltott félelemnek tehát ki kell zárnia vagy korlátoznia kell az érintett személy akaratát.

Az (1) bekezdés kizárja annak a büntethetőségét, aki a büntetendő cselekményt olyan mértékű kényszer, illetve fenyegetés hatása alatt valósította meg, amely kizárta, hogy az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson.

A (2) bekezdés lehetővé teszi a büntetés korlátlan enyhítését akkor, ha a kényszer, illetve fenyegetés csak korlátozta az elkövetőt abban, hogy az akaratának megfelelő magatartást tanúsítson.

A 20. §-hoz

A tévedés a szándékosság tudati oldalát befolyásolja. A tévedés a tudati oldal fogyatékosága, amelynek következtében a tévedésben levő személy olyan magatartást tanúsít, amit a tévedés nélkül nem tett volna.

A hatályos Btk. a tévedés két fajtájáról rendelkezik, a ténybeli tévedésről és a társadalomra veszélyességben való tévedésről. Ténybeli tévedésről akkor beszélünk, ha a tényállásszerű cselekményt megvalósító személy tudata az elkövetéskor nem fogta át a konkrét bűncselekmény törvényi tényállásának valamennyi tárgyi oldali ismérvét. A ténybeli tévedés akkor zárja ki a büntetőjogi felelősséget, ha az olyan tényállási elemre vonatkozik, amit a szándékosságnak át kell fognia. A hatályos Btk. alapján az ítélkezési gyakorlat a ténybeli tévedés keretében bírálja el a személyben, illetve a tárgyban való tévedést, az elvétést és az okozati összefüggésben való tévedést. Az (1) bekezdés változtatás nélkül átveszi a hatályos Btk.-nak a ténybeli tévedésre vonatkozó rendelkezéseit.

A hatályos Btk. a cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés keretében rendelkezik azokról az esetekről, amikor a tévedésben lévő személy nincsen tisztában a cselekmény jogellenességével, illetve társadalmi helytelenítésével. A társadalomra veszélyességben való tévedés tipikus esete a társadalomra veszélyességet kizáró okok fennállásának téves feltételezése, valamint a keretdiszpozíciót kitöltő igazgatási norma tartalmában való tévedés. A törvénynek - úgy, mint a hatályos Btk.-nak - a társadalomra veszélyességben való tévedésre vonatkozó rendelkezése minden egyes esetben megkívánja a jogalkalmazótól a konkrét cselekmény értékelését.

A hatályos rendelkezésekkel megegyezően a törvény szerint sem a ténybeli, sem a társadalomra veszélyességben való tévedés nem zárja ki a büntethetőséget, ha azt gondatlanság okozta, és a törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

A 21. §-hoz

A jogellenes cselekmények elhárítására az állami szervek jogosultak és kötelesek. Minden olyan esetben, amikor az állami szervek e kötelezettségüknek nem tesznek eleget, a megtámadott részére biztosítani kell a védekezés jogát. A jogos védelemmel a törvény ennek a védekezésnek a jogát biztosítja. A jogszerűen védekező ezért valójában nemcsak a saját, hanem a társadalom érdekében is cselekszik.

A törvény azt tekintette kriminálpolitikai kiindulópontnak a jogos védelem megfogalmazásánál, hogy a jogtalan támadás elhárításának kockázatát a jogtalan támadónak kell viselnie, és a megtámadott elhárító cselekményét méltányosan kell megítélni.

A törvény a jogos védelem kriminálpolitikai céljának hangsúlyosabb előtérbe állítása érdekében kifejezetten megengedi a saját vagy más személye vagy javai ellen irányuló, esetleges jövőbeli támadás megelőzését szolgáló védelmi cselekményeket.

A megelőző jogos védelem jogintézményét a 2009. évi LXXX. törvény vezette be a Btk.-ba, így jelenleg törvényes lehetőség van védőberendezések, megelőző védelmi eszközök alkalmazására, és ezen a törvény sem változtat. A megelőző védelmi eszközzel szemben támasztott követelmény, hogy az nem lehet az élet kioltására alkalmas, csak a jogtalan támadó szenvedhet sérelmet, és a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent meg kell tennie, ami az adott helyzetben elvárható.

A megelőző jogos védelem akkor zárja ki a büntetendőséget, ha olyan jogtalan támadás megelőzésére irányul, amely a jövőben a védekező vagy más személye vagy javai ellen irányulhat. A jogtalan támadás ismérveivel kapcsolatban a jogos védelemnél kifejtettek ezért itt is irányadóak. Különbség azonban a jogos védelmi helyzethez képest, hogy a jogtalan támadással nem elhárító cselekmény, hanem megelőző jogos védelmi cselekmény, vagy eszköz áll szemben. Utóbbi azonban kizárólag akkor jogszerű, ha az élet kioltására nem alkalmas. A törvény nem szab további korlátokat a védekező intézkedéssel szemben, hanem annak kimunkálását az ítélkezési gyakorlatra bízta.

A megelőző jogos védelem során azonban maga a védekező is kockázatot vállal. Nem zárható ki ugyanis az, hogy a jogtalan támadás végül nem következik be, ám az annak eshetőségére történő védekező felkészülés mégis büntetőjogilag tilalmazott eredményre vezet. Jogtalan támadás hiányában a megelőző jogos védelem e kockázatát a védekezőnek kell viselnie. Ezért a törvény a megelőző védekezés büntetlenségét kizárólag jogtalan támadás tényleges bekövetkezése esetére szorítja.

A 22. §-hoz

Jogos védelem esetén a jogtalan támadással szemben jogos védekezés áll. A támadás rendszerint erőszakos magatartás, többnyire személy ellen irányul, de javak ellen is irányulhat. A megtámadott személy akkor jár el jogosan, ha cselekménye a támadás elhárításához szükséges. A jogellenes cselekmény következményeit a támadónak, azaz a jogellenes magatartást kifejtőnek kell viselnie. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a támadót valamilyen sérelem éri, annak következményeiért a védekező nem tehető felelőssé. Így nem tehető felelőssé a jogellenes támadást elhárító személy, ha a védekezéssel gondatlanul okoz bármilyen sérelmet, vagy szándékosan okoz kisebb vagy azonos sérelmet.

Az (1) bekezdés kizárja a jogos védelemben végrehajtott védekező cselekmény büntetendőségét. A jogos védelmi helyzet - egyezően a hatályos Btk. szabályozásával - a jogtalan támadás alapozza meg. Támadáson a védett jogi tárgy emberi magatartással történő sértését, illetve fenyegetését kell érteni. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A gyermek, a beszámíthatatlan, a gondatlanul vagy vétkesen eljáró személy támadása is lehet jogtalan. Nincs ellenben jogos védelemnek helye, ha a támadónál jogellenességet kizáró ok állapítható meg. Így például a végszükségben lévővel szemben nem a jogos védelem, hanem szintén csak a végszükség szabályai szerint lehet védekezni.

A jogos védelmi helyzet következő eleme a megtámadott által kifejtett védekezés. A megtámadott védekező cselekménye formailag megvalósítja a Btk. Különös Részének valamelyik tényállását.

A jogos védelem harmadik eleme a támadó és az elhárító cselekmény közötti viszony. Az elhárító cselekmény vonatkozásában továbbra is a szükségesség követelménye vizsgálendő, a hatályos Btk.-hoz hasonlóan. Az arányosság fogalmát a hatályos Btk. sem tartalmazza, azt a bírói gyakorlat alakította ki, és az ítélkezés egységessége biztosítása érdekében a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve adott hozzá értékelési szempontokat. Az arányosság kérdését a bíróság minden esetben egyedileg, az ügy részleteinek ismeretében vizsgálja a szükségesség törvényi fogalmának keretei között. A törvény a kialakult joggyakorlatot továbbra sem kívánja a jogszabályban megjeleníteni.

A törvény a súlyos, erőszakos bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés biztosítására a jogos védelmi helyzetet kiszélesíti, és törvényi vélelmet állít fel arra, miszerint vannak esetek, amikor a jogtalan támadás oly módon történik, hogy a megtámadott joggal feltételezheti, hogy a támadás az élete ellen irányult, és ilyenkor már a jogtalan támadás körülményei megteremtik a lehetőséget a védekezés szükséges mértékének a túllépésére. Ezekben az esetekben a bíróságnak nem kell vizsgálnia a szükséges mérték kérdését. A törvény úgy rendelkezik, hogy az a személy, akit éjjel támadnak meg, vagy akire fegyverrel támadnak, alappal gondolhatja, hogy a támadás az élete kioltására irányul, és ennek megfelelően választhatja meg a védekezés módját. Ezt a feltételezést a támadók számbeli fölénye is megalapozhatja.

A törvény az elhárítás szükséges mértékének a túllépéséért való felelősség vonatkozásában változatlanul hagyja a hatályos Btk.-nak azt a rendelkezését, amely szerint nem büntethető az elkövető, ha az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. Az ijedtség vagy menthető felindulás tehát továbbra is szubjektív büntethetőséget kizáró ok, amely azonban a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja a büntethetőséget.

A törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - kifejezetten leszögezi, hogy a megtámadottnak nincs kitérés kötelezettsége. A korábbi ítélkezési gyakorlat elsősorban a felmenő, a testvér, a házastárs, az élettárs, a gyermekkorú személy, a terhes nő és a

láthatóan kóros elmeállapotú személy támadásával szemben kívánta meg a megtámadottól, hogy a támadás elől térjen ki, feltéve, hogy a kitérés lehetséges és veszélymentes. A legújabb ítélkezési gyakorlat azonban egyre szűkítette e kitérés kötelezettség értelmezését, így különösen a lemenőnek a felmenővel szembeni ilyen kötelezettségét nem állapította meg. A mai társadalmi viszonyok között - különös tekintettel a családon belül elkövetett erőszakos cselekmények megváltozott megítélésére - már nem állja meg a helyét a korábbi, a megtámadott védekezési jogát szűkítő ítélkezési gyakorlat.

A 23. §-hoz

A végszükség - a jogos védelemmel szemben - két jogilag védett érdeknek az összeütközése, ahol az egyiknek a védelme csak a másikkal a megsértésével lehetséges. Ebből a szempontból a végszükség hasonló a jogos védelemhez. Különbség azonban, hogy míg a jogos védelemnél jogtalan támadással szemben védekezik valaki, addig a végszükségben cselekvő személy véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el. A veszély elhárításának joga mindenkit megillet szükséghelyzetben, valamint gondatlan bűncselekménnyel szemben.

A törvény a szükséghelyzetben elkövetett büntetendő cselekmények megítélésénél is azokat a kriminálpolitikai megfontolásokat érvényesíti, mint a jogos védelemnél. A törvény ezért a végszükségre az alábbi - a jogos védelem szabályozásának szerkezetileg megfelelő - új rendelkezéseket fogalmazza meg.

A végszükség tekintetében már a szabályozás szintjén külön kerül meghatározásra a társadalomra veszélyességet, illetve a bűnösséget kizáró végszükség. Ha a veszélyt kisebb, enyhébb vagy azonos sérelem okozásával hárítják el, mint amivel az fenyegetett, a cselekmény nem veszélyes a társadalomra, míg ha a megmentett és a feláldozott jogi tárgy vagy a sérelem nagyobb, mint a mentett érték, már csak a büntetendő cselekményt elkövető bűnösségének kizárásáról lehet szó.

A törvény 23. § (1) bekezdése a társadalomra veszélyességet kizáró végszükséget határozza meg. Világosan kitűnik az (1) bekezdés meghatározásából az is, hogy végszükségről csak valamilyen veszélyhelyzetben lehet szó.

A (2) bekezdés a bűnösséget kizáró végszükséget határozza meg. A (2) bekezdésből félreérthetetlenül kitűnik, hogy a veszélyhelyzetben cselekvő személy büntethetőségét az ijedség vagy menthető felindulás a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül minden esetben kizárja. Így nem büntethető az elkövető, ha ijedségből vagy menthető felindulásból okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett. A törvény ezzel az új rendelkezéssel a veszélyhelyzetben lévő személy cselekményének méltányosabb megítélését kívánja előmozdítani, mivel - a jogos védelemhez hasonlóan - itt is mellőzi a korlátlan enyhítés lehetőségét.

További változtatás a hatályos Btk.-hoz képest az, hogy a törvény a veszélyt előidéző személy felelősségét nem az arányosság keretében vizsgálja, ezért kiveszi az első bekezdésből a veszély előidézőjére vonatkozó rendelkezést. Természetesen nem állapítható meg végszükség annak a javára, aki a veszélyt felróhatóan maga idézte elő. Ezért a törvény a végszükség megállapítását kizáró (3) bekezdésben helyezi el a veszély előidézőjének a felelősségére vonatkozó rendelkezést. A törvény továbbá ugyanitt rendelkezik az egyébként a hatályos Btk.-ban is szereplő azon szabályról, amely szerint nem állapítható meg végszükség annak a javára sem, akinek a veszély vállalása a foglalkozásánál fogva a kötelessége.

A 24. §-hoz

A törvény megteremtí a jogszabályi engedély törvényi alapját. A hatályos Btk. Különös Része jelenleg több helyen is utal arra, hogy adott cselekmény csak akkor büntetendő, ha annak folytatására az elkövetőnek nem volt engedélye. Ez azt a téves benyomást kelti, mintha a jogszabályi engedély csak a Btk.-ban külön nevesített esetekben zárná ki a cselekmény jogellenességét. A jogszabályi engedély szabályozásával a törvény kifejezésre juttatja, hogy a jogrendszert egészében kell figyelembe venni a büntetőjogi felelősség megállapításánál, hiszen a büntetőjogon kívüli más jogszabályok is kizárhatják a büntetőjogi felelősséget.

A törvény szerint nem büntetendő az a cselekmény, amelyet jogszabály előír, vagy megenged. A jogszabályon alapuló engedélynek két fajtája van: az absztrakt és a konkrét engedély. Az absztrakt engedély közvetlenül a jogszabályból fakad. A konkrét engedélyt viszont a jogszabályban meghatározott feltételek alapján az arra hivatott szerv esetenként adja meg. Az engedély keretében a jogalkalmazó azt vizsgálja, hogy létezik-e olyan jogszabály, amely az előírást tartalmazza, illetve az engedélyt megadja. Ha ilyen szabály létezik, a cselekmény társadalomra veszélyessége kizárt.

A 25. §-hoz

A törvényben, a hatályos Btk.-val azonosan, büntethetőséget megszüntető okok: az elkövető halála, az elévülés, a kegyelem, a tevékeny megbánás, valamint az előzőeken kívül, a Btk. Általános Részében és Különös Részében is egyaránt találhatóak egyéb büntethetőséget megszüntető okok, továbbá a Be. is tartalmaz egyéb megszüntető okokat.

A törvény nem részletezi külön rendelkezésben az elkövető halálát, mint büntethetőséget megszüntető okot, mivel az elkövető halála értelemszerűen megszünteti a büntethetőséget. Ha a terhelt a büntetőeljárás jogerős befejezése előtt hal meg, a nyomozó hatóság vagy az ügyész a feljelentést elutasítja, illetőleg a már megindult büntetőeljárást a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság megszünteti.

Szintén nem részletezi külön rendelkezésben a törvény a kegyelmet, mint büntethetőséget megszüntető okot. A kegyelem - személyi hatálya szerint - lehet közkegyelem és egyéni kegyelem. Közkegyelmet az Országgyűlés gyakorolhat, az egyéni kegyelmezés joga a köztársasági elnököt illeti meg. A kegyelmi jogkör gyakorlójának kegyelmi elhatározása megakadályozza az államot abban, hogy érvényesítse büntetőigényét. A büntetőeljárás szakaszainak megfelelően megkülönböztetünk eljárási kegyelmet, végrehajtási kegyelmet és kegyelmi mentesítést. Büntethetőséget megszüntető ok az eljárási kegyelem, amely a büntetőeljárás jogerős befejezéséig adható.

A hatályos Btk. Általános Részében és Különös Részében egyaránt találhatók a felsorolásban szereplő okokon kívül további büntethetőséget megszüntető okok. Az Általános Rész például büntethetőséget megszüntető okként szabályozza a kísérletől és az előkészülettől való önkéntes visszalépést. A Különös részi tényállások egyes bűncselekmények vonatkozásában határoznak meg büntethetőséget megszüntető okokat, például nem büntethető az elkövető tartás elmulasztása miatt, ha a tartási kötelezettségnek az első fokú ítélet meghozataláig eleget tesz. A Be.-ben meghatározottak alapján pl. lehetőség van az együttműködő gyanúsítottal szemben is a nyomozás megszüntetésére. A szabatosság azt követeli, hogy a normaszöveg legalább utaljon ezekre a büntethetőséget megszüntető okokra is, ezért a törvény ezt az *e*) pontban megteszi.

A 26. §-hoz

A büntethetőség elévülése a jogbiztonságot szolgálja azzal, hogy időben korlátozza az állami büntetőigény érvényesítését. A büntetőjog sem a társadalmat, sem az elkövetőt nem kívánja hosszú ideig bizonytalanságban tartani az elkövetett cselekmény jogi megítélését, valamint a felelősségre vonást és annak következményeit illetően. Az elévülés intézményének indoka az, hogy amennyiben a bűncselekmény elkövetése óta hosszabb idő eltelt és a bűncselekmény elkövetését nagyon hosszú idő múlva követi a felelősségre vonás, a büntetés már nem, vagy csak jelentősen csökkent mértékben érheti el a célját. Hosszabb idő eltelte után a felelősségre vonás bűnüldözési szempontból is célszerűtlen, hiszen a bizonyítékok az idő múlásával elenyésznek, és a bizonyítás a várható eredménnyel arányban nem álló megterhelést jelent a büntető igazságszolgáltatási hatóságok számára, valamint a terhelt védekezését is megnehezíti. Végül az elévülés méltányossági szempontokat is szolgál. Nem méltányos az, hogy már feledésbe merült bűncselekményért az elkövető akár élete végéig megbüntethető legyen.

A büntethetőség elévülésével végérvényesen megszűnik a bűncselekmény elkövetőjének büntethetősége. Ha az elévülés beállt, az elkövetőnek alanyi joga keletkezik arra, hogy ne lehessen megbüntetni. Ez az alanyi jog annak következtében nyílik meg, hogy a másik oldalon eredménytelenül telt el az az idő, amelyet az állam a megszabott magának a törvényben a büntető hatalmának gyakorlására, az elkövető üldözésére és megbüntetésére, s ezért az állam büntető igénye megszűnt.

A törvény a koncepciónak megfelelően súlyosítja az elévülés szabályait a hatályos rendelkezésekhez képest. A büntethetőség elévülésének tartama a törvény szerint egységesen a büntetési tétel felső határának megfelelő idő, de legalább öt év.

A (2) bekezdés felsorolja azokat a bűncselekményeket, amelyek büntethetősége nem évül el. Ezek olyan súlyos bűncselekmények, amelyek esetében az állam fenntartja büntetőigénye érvényesítésének a lehetőségét tekintet nélkül az idő múlására. Ilyen cselekménynek minősülnek a törvény szerint az emberiség és béke elleni, továbbá a háborús bűncselekmények.

A törvény - a hatályos Btk.-tól eltérően - nem nevesíti külön az 1945. évi VII. törvénnyel törvényerőre emelt és az 1440/1945. (V. 1.) ME rendelettel módosított és kiegészített 81/1945. (II. 5.) ME rendelet 11. §-ának 5. pontjában és 13. §-ának 2. pontjában meghatározott háborús bűntetteket, tekintettel arra, hogy ezek a bűncselekmények a Különös Részben a háborús bűntettek között kerülnek elhelyezésre, és a törvény szerint a háborús bűncselekmények nem évülnek el. Nem évülnek el továbbá az emberiség elleni bűncselekmények.

A hatályos Btk. egyes életfogytig tartó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények elévülési idejét húsz évben állapítja meg, míg másokat kiemelve ebből a körből az el nem évülő bűncselekmények közé sorol. A törvény ezt megszünteti, és az egyszerűsítést és súlyosítást szem előtt tartva egységesen úgy rendelkezik, hogy nem évül el az életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények büntethetősége.

Az európai uniós jogharmonizációs szempontokra figyelemmel az emberkereskedelem, illetve a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények vonatkozásában az elévülési időt az általánostól eltérően kell meghatározni azért, hogy a sértettnek a tizennyolcadik életévének betöltése után is legyen lehetősége feljelentés megtételére vagy magánindítvány megtételére, amennyiben azt korábban az arra jogosult nem tette meg.

Az emberiség elleni bűncselekmények büntetendőségéről és elévülésének kizárásáról, valamint a kommunista diktatúrában elkövetett egyes bűncselekmények üldözéséről szóló 2011. évi CCX. törvény 1. §-a szerint a nemzetközi jog szerint el nem évülő bűncselekmények nem évülnek el akkor sem, ha a bűncselekmény elkövetésekor a cselekmény a belső jog szerint nem minősült el nem évülő bűncselekménynek. Erre figyelemmel a törvény utalás szintjén megemlíti, hogy ez a külön törvény az elévülés vonatkozásában eltérő szabályokat állapít meg. Amennyiben a cselekmény az elkövetéskor nem minősült bűncselekménynek, de a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerint az volt, a 2. § (3) bekezdése alkalmazandó.

A 27. §-hoz

A törvény az elévülés kezdő napjának számításáról a hatályos szabályozással egyezően rendelkezik. Az *a*) pont a befejezett bűncselekményekre vonatkozik, ahol az elévülés akkor kezdődik, amikor a bűncselekmény törvényi tényállásának minden eleme

megvalósult. Ez materiális bűncselekmények esetében az eredmény bekövetkezését is feltételezi. Figyelmet érdemel, hogy a vegyes mulasztásos bűncselekmények ez alá a pont alá tartoznak.

A *b)* pont a kísérlet és az előkészület miatti büntethetőség elévüléséről szól. Itt az elévülés kezdőnapja az a nap, amikor az ezeket megvalósító cselekmény véget ért.

A *c)* pont a tiszta mulasztásos bűncselekményekre vonatkozik. Az ilyen bűncselekmények büntethetőségének az elévülése azon a napon kezdődik, amikor az elkövető még az e törvényben meghatározott következmény nélkül eleget tudott volna tenni kötelességének.

A *d)* pont az ítélezési gyakorlatban állapot bűncselekményeknek hívott bűncselekményekre vonatkozik. Ezek büntethetőségének az elévülése a jogellenes állapot megszűnésének napján kezdődik.

A 28. §-hoz

Az elévülés félbeszakadására és nyugvására vonatkozó rendelkezések az elmúlt években többször változtak. A változtatásokat részben a Magyarország által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek, részben pedig a magyarországi jogi környezet átalakulása indokolta. A hatályos Btk. így korszerűsített rendelkezései nem szorulnak revízióra. A törvény ezért csak a jogbiztonság követelményére tekintettel néhány kisebb jelentőségű módosítást hajt végre.

Az elévülést az (1) bekezdés szerint is rendszerint félbeszakítja a büntetőügyekben eljáró szerveknek az elkövető ellen a bűncselekmény miatt fogatosított büntetőeljárás cselekménye. A törvény a normavilágosság követelményének tesz eleget azzal, hogy megnevezi azokat a büntetőügyekben eljáró szerveket, amelyek cselekménye megszakítja az elévülést, így nevesíti a bíróságot, az ügyészt, valamint a nyomozó hatóságot.

A Legfelsőbb Bíróság 1/2005. Büntető jogegységi határozatára tekintettel az (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az elévülést a büntetőügyekben eljáró szerveken kívül a nemzetközi vonatkozású ügyekben az igazságügyért felelős miniszternek, valamint a kiadási és átadási eljárás során a külföldi hatóságnak az elkövető ellen a bűncselekmény miatt fogatosított büntetőeljárás cselekménye is félbeszakítja.

A büntetőeljárás felfüggesztésének tartama a (2) bekezdés szerint nem számít be az elévülés határidejébe. A törvény a fogalmi pontosság és az egységes szóhasználat miatt (2) bekezdésében az elmebeteg szót kóros elmeállapotúra változtatja.

A mentességet élvező személyek ügyében elrendelt eljárás lényeges szabályait a Be. tartalmazza, és külön-külön határozza meg a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség, valamint a nemzetközi jogon alapuló mentesség szabályait. A közjogi tisztséget betöltő személyek körét külön törvény határozza meg.

A (3) bekezdés az elévülés határidejének a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentesség miatti nyugvásával kapcsolatban csupán technikai változtatásokat tartalmaz: elhagyja az eljárás megindításához vagy folytatásához való hozzájárulás meg nem adására történő utalást, tekintettel arra, hogy ilyen szabály már nem létezik.

Az elévülés félbeszakadása és nyugvása esetére a határidők számításának szabályait a (4) bekezdés a hatályos Btk.-val azonosan határozza meg azzal a kiegészítéssel, hogy a próbára bocsátás próbaidejének tartama mellett a vádemelés elhalasztásának tartama, továbbá a jóvátételi munka tartama sem számít be az elévülés idejébe.

A 29. §-hoz

Az Európai Unió Tanácsának a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról szóló, 2001. március 15-i 2001/220/IB kerethatározatának 10. cikke értelmében minden tagállamnak törekednie kell arra, hogy ösztönözze a sértett és az elkövető közötti közvetítést, valamint köteles biztosítani azt, hogy a közvetítés eredményeként létrejött megállapodásokat a büntetőügyekben vegyék figyelembe. A kerethatározat szerint a közvetítői eljárás rendeltetése az, hogy a sértettet kedvezőbb helyzetbe hozza a büntetőeljárásban. A kerethatározatot átültető 2006. évi LI. törvény hatályon kívül helyezte a cselekmény társadalomra veszélyességének megszűnését, mint büntethetőséget megszüntető okot, és helyébe 2007. január 1. napjától a tevékeny megbánás jogintézményét iktatta be.

Ennek a jogintézménynek a kriminálpolitikai kiindulópontja az, hogy a tevékeny megbánás alapvetően a sértett érdekeit szolgálja. Ezért a jogalkotó arra törekszik, hogy előmozdítsa a közvetítői eljárás lehető legszélesebb körű alkalmazását. A sikeres közvetítői eljárás eredményét a jogalkotó az elkövetett bűncselekmény súlyától függően honorálja vagy a büntethetőség megszűnésével, vagy a büntetés korlátlan enyhítésének a lehetőségével.

Az (1) bekezdés határozza meg a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás feltételeit. A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak négy feltétele van. A törvény meghatározza azokat a bűncselekményeket, amelyek esetében lehetőséget ad büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásra. A törvény meghatározott bűncselekménytípusokra korlátozza a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánást, ennek megfelelően utal a Btk. Különös Rész egyes fejezeteire. A törvény széles teret biztosít a sértetti érdekek figyelembe vételére, hiszen valamennyi személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség, illetve ezen bűncselekmények háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett büntette, továbbá a szellemi tulajdon elleni vétség esetén lehetőséget ad a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásra.

A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak az (1) bekezdésben rögzített feltétele, hogy annak csak a vádemelésig megtett beismerés esetén van helye. Amennyiben a terhelt a vádemelésig beismerő vallomást tett, az ügyész dönthet úgy, hogy

közvetítói eljárásra utalja az ügyet. A sikeres közvetítés esetén a bűnügy még a vádemelést megelőzően, ügyészi szakban lezárul az eljárás tevékeny megbánás miatti ügyészi megszüntetésével. Ha a vádemelést megelőzően a terhelt beismerő vallomást tett, akkor az ügyet a bíróság is közvetítói eljárásra utalhatja. Ebben az esetben a sikeres mediációt követően a bíróság szüneti meg tevékeny megbánás miatt az eljárást.

A büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás harmadik feltétele a közvetítói eljárásban való részvétel. A közvetítói eljárás önkéntességen alapul. Közvetítói eljárásra csak akkor kerül sor, ha azt a sértett és az elkövető egyaránt kéri.

Az (1) bekezdés alapján a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánás negyedik, utolsó feltétele a bűncselekménnyel okozott sérelemnek a sértett által elfogadott módon és mértékben történő jóvátétele. A törvény ezzel egyértelművé teszi, hogy a tevékeny megbánás elengedhetetlen feltétele a beismerés mellett a jóvátétel módjában való megegyezés és maga a jóvátétel. Jóvátétel alatt bármilyen, a sértett által elfogadott módon és mértékben meghatározott szolgáltatást kell érteni. Természetesen a szélesebb értelemben vett jóvátétel körébe tartozik az okozott kárnak a sértett részére a sértett által elfogadott módon és mértékben történő megtérítése is, ami lehet akár részbeni kártérítés, vagy járadékfizetésben való megegyezés. Fontos azonban rámutatni arra, hogy a tevékeny megbánásnak nem elsődleges célja a pénzbeli kiegyenlítés, ez csupán az egyik lehetséges jóvátételi cselekmény.

Az (1) bekezdésben megfogalmazott feltételek együttes megvalósulása esetén az állam lemond büntető igényéről, és elsőbbséget biztosít a sértett érdekeinek és a helyreállító szempontok érvényesülésének. Részben ezt a célt szolgálja a törvény azon új rendelkezése is, amely lehetővé teszi, hogy amennyiben az elkövető már a közvetítói eljárást megelőzően jóvátételt teljesített a sértett felé, azt utólagosan - közvetítói eljárás keretében - megállapodásba lehessen foglalni és az eljárást meg lehessen szüntetni. Ily módon a sértett kára gyorsabban megtérülhet, és nem állhat elő az a helyzet, hogy az elkövető ugyan már röviddel az elkövetést követően teljesítene a jóvátételt a sértett számára, de - mivel a hatályos szabályozás alapján ebben az esetben utólag már nem lehetne közvetítói eljárást lefolytatni, és az eljárást megszüntetni - megvárja a közvetítói eljárás lefolytatását.

A (2) bekezdésben foglaltak értelmében az (1) bekezdésben meghatározott és az ötévi szabadságvesztésénél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetében is van lehetőség tevékeny megbánásra, ilyenkor azonban a tevékeny megbánás csupán a büntetés korlátlan enyhítését teszi lehetővé.

A (3) bekezdés a tevékeny megbánást kizáró okokat határozza meg. Így nincs helye büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánásnak, ha az elkövető többszörös vagy különös visszaeső, ha a bűncselekményt bünszervezetben követte el, illetve, ha bűncselekménye halált okozott, továbbá, ha a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltetés után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetőleg próbára bocsátás vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el. Nem lehet közvetítói eljárást alkalmazni akkor sem, ha ez elkövető korábban szándékos bűncselekmény elkövetése miatt közvetítói eljárásban vett részt, és ennek eredményeként vele szemben az eljárást megszüntették, vagy a büntetését enyhítették és az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.

Szélesíteni indokolt a közvetítói eljárás megengedhetőségét, így nem lesz akadálya a közvetítói eljárásnak, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményekkel szorosan összefüggő, vagy halmazatban álló más (nem súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett) bűncselekmény is megvalósult. Továbbá indokolt, hogy olyan esetekben, amikor nincs sértett, de az ügyész perindításra jogosult, az ügyész vagy más állami hatóság (fogyasztóvédelem, környezetvédelem) is kerülhessen alkupozícióba, és közvetítói eljárást lehessen lefolytatni.

A 30. §-hoz

A cselekmény büntetendőségét és az elkövető büntethetőségét kizáró vagy korlátozó okok, valamint a büntethetőséget megszüntető okok mellett a büntethetőségi akadályok harmadik csoportját a felelősségre vonást akadályozó körülmények alkotják. Ezek jogi természetüket tekintve heterogén jellegűek, részben anyagi, részben eljárási jogi akadályok. Az ezen harmadik csoportba tartozó akadályok nem zárják ki az elkövetett cselekmény bűncselekményi jellegét, de egyaránt akadályai a büntethetőségnek és a büntetőeljárásnak. A Btk. egyes bűncselekmények esetén meghatározott személy akaratától, illetve akaratnyilatkozatától teszi függővé, hogy a cselekmény miatt büntetőeljárás induljon. A büntetőjogi felelősségre vonást kizáró okok esetében az elkövetéskor a bűncselekmény valamennyi törvényi ismérve megvalósul, de hiányzik az elkövető felelősségre vonását eredményező eljárás megindításához és lefolytatásához a törvény által megkövetelt további feltétel, vagyis a meghatározott személy akaratnyilatkozata.

A büntethetőségi akadályok e csoportjába tartozik a magánindítvány, a feljelentés hiánya, továbbá a diplomáciai mentesség, a mentelmi jog, illetőleg az egyéb személyes mentesség.

A hatályos Btk. Általános Része nem rendelkezik valamennyi felelősségre vonást akadályozó körülménnyel, vagy azért, mert arról a Különös Rész az egyes konkrét bűncselekményeknél rendelkezik, vagy azért, mert azt külön törvények szabályozzák. A hatályos Btk. Általános Része a diplomáciai és az egyéb nemzetközi jogon alapuló mentességről a büntető törvény hatályára vonatkozó szabályok között, a magánindítvánnyal pedig a büntethetőséget kizáró okokat szabályozó fejezetben rendelkezik.

A törvény változtat ezen a szabályozási megoldáson. Egyrészt külön fejezetben szabályozza a büntethetőségi akadályok csoportját, elismerve a büntetőjog-tudomány és a gyakorlat által egységesen elfogadott felosztást. Másrészt a törvény a magánindítvány mellett a feljelentést is szabályozza az Általános Rész rendelkezései között, ugyanebben a fejezetben.

A 31. §-hoz

A magánindítvány az előterjesztésére feljogosított személy olyan nyilatkozata, amelyben kifejezésre juttatja az elkövető felelősségre vonására és megbüntetésére vonatkozó akaratát. A hatályos Btk. Általános Részével egyezően a törvény sem határoz meg formai követelményeket a magánindítvánnyal szemben, annak lényege, hogy a sértett akaratnyilvánítását tartalmazza, amelyet mindig a tartalma szerint kell megítélni.

A Különös Részben meghatározott esetekben a magánindítvány a büntethetőség feltétele, hiánya a büntetőjogi felelősségre vonás akadálya. Ezek az esetek kivételt képeznek azon elv alól, miszerint a bűncselekmények hivatalból üldözendők. A kizárólag magánindítványra való büntethetőség jogpolitikai indoka egyes esetekben a bűncselekmény nem kiemelkedő tárgyi súlya, amikor is az állam a sértettre bízta annak eldöntését, hogy akarja-e az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását. Más esetekben a büntethetőség magánindítványhoz kötését a sértett kímélete indokolja.

Eljárásjogi szempontból a magánindítványra üldözendő cselekmények egy része magánvádas, vagyis a vádat a sértett képviseli, de azt az ügyész átveheti. A magánindítványra üldözendő bűncselekmények többsége azonban közvádas, azokban a vádat az ügyész képviseli.

A magánindítvány előterjesztésére kizárólag a cselekvőképes sértett jogosult. A cselekvőképességet a polgári jog szabályai rendezik. Abban az esetben, ha a sértett korlátozottan cselekvőképes, a törvényes képviselője és a gyámhatóság is előterjesztheti a magánindítványt, míg a sértett cselekvőképtelensége esetén csak a törvényes képviselője vagy a gyámhatóság jogosult a magánindítvány előterjesztésére. A gyámhatóság terjesztheti elő a magánindítványt akkor is, ha a bűncselekményt a sértett sérelmére a törvényes képviselője követte el.

Ha a magánindítvány előterjesztésére jogosult sértett meghal, a sértett hozzátartozója jogosult a magánindítvány előterjesztésére. Kegyeletsértés miatt a magánindítványt a meghalt személy hozzátartozója és örököse terjesztheti elő.

A jogosulttól származó, ismeretlen tettes ellen tett feljelentés minden esetben joghatályos magánindítványnak minősül. Továbbá bármelyik elkövetővel szemben előterjesztett magánindítvány valamennyi elkövetőre hatályos.

A törvény a hatályos Btk.-val megegyezően rögzíti, hogy a magánindítvány nem vonható vissza.

A magánindítvány előterjesztésére nyitva álló határidőt és a magánindítvánnyal összefüggő további eljárási szabályokat a Be. határozza meg.

A 32. §-hoz

A hatályos Btk. csak a Különös Részben, az igazságszolgáltatás elleni egyes bűncselekmények, a hamis vád és a hamis tanúzás vonatkozásában szabályozza a kizárólagos feljelentési jogot. Az, hogy kizárólagos feljelentési jog esetén a feljelentés hiánya megakadályozza a felelősségre vonást, jelenleg egyedül a Be. a feljelentés elutasítására és a nyomozás megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseiből állapítható meg. A törvény megteremti a kizárólagos feljelentési jog esetén a feljelentés hiánya büntethetőségi akadály általános részi alapjait.

A törvény rendelkezése értelmében a büntető törvényben meghatározott esetekben a bűncselekmény csak az arra jogosult által tett feljelentésre büntethető. A törvény ezzel egyértelművé teszi azt, hogy a hivatalból való eljárás elvétől kizárólag a büntető törvényben rögzített esetekben lehet eltérni. A kizárólagos feljelentési jogot a Be.-ben meghatározott módon lehet gyakorolni.

A 33. §-hoz

A bűncselekményt megvalósító bűnelkövetővel szemben büntetőjogi jogkövetkezményt kell alkalmazni. Ez a fejezet összefoglalja a büntetési rendszert alapvetően meghatározó, a büntetési nemekre, azok mértékére és alkalmazásuk feltételeire vonatkozó általános rendelkezéseket.

A büntetőjogi jogkövetkezmények új rendszerének kialakítását az határozza meg, hogy milyen feladatot kell a szankciórendszernek betöltenie. A rosszallást is maga után vonó arányos viszonzás és a prevenció mellett mára elfogadottá vált az, hogy a büntetőjogi jogkövetkezmény a sértett, illetve a megsértett közösség kiengesztelését is szolgálja. A törvénynek ezért az a kifejezett célja, hogy nagyobb teret biztosítson a helyreállító eszközrendszerének. Ennek megfelelően, a súlyos bűncselekmények esetében, illetve a fokozottan veszélyes elkövetőkkel szemben az állami büntetőhatalmat megtestesítő büntetőjogi szigort kell érvényesíteni, míg a kisebb súlyú bűncselekmények esetében a sértetti érdekeket az állam büntetőigénye elé kell helyezni és az elkövetőt jóvátételre kell ösztönözni.

A törvény a büntetéseken belül megtartja a hatályos szabályozás felosztását büntetésekre és mellékbüntetésre.

A törvény a következő büntetési nemeket különbözteti meg: szabadságvesztés, elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás. A törvény egyedüli mellékbüntetésként szabályozza a közügyektől eltiltást, amely a hatályos Btk. szerint is kizárólag járulékos szankció.

A törvény a büntetési nemek felsorolásában az első négy büntetési nemnek erősségi sorrendet tulajdonít a súlyosítási tilalom szempontjából. Ennek megfelelően a büntetések felsorolásában az első négy helyen - egymáshoz képest erősségi sorrendben - az a négy büntetés szerepel, amely mögött a szabadságelvonás lehetősége húzódik meg. Az ezeket követő büntetések felsorolása már nem jelent erősségi sorrendet, mert mindig az egyedi eset körülményeitől függ, hogy melyik jelent az elkövetőre súlyosabb joghátrányt.

A törvény megtartja a büntetések és az intézkedések hatályos Btk.-val egyező kombinációit. A törvény differenciált szankcionálási rendszer kialakítására törekszik, az a célja, hogy az alkalmazandó szankciók típusa, súlya, szigora jobban illeszkedjen a bűncselekmény súlyához, jellegéhez és az elkövető személyi körülményeihez. A differenciálás megteremtését szolgálja a büntetések kombinált alkalmazásának rugalmasabbá tétele. A törvény szerint szélesedik a szabadságelvonással járó, valamint a szabadságelvonással nem járó büntetőjogi jogkövetkezmények alkalmazásának a lehetősége is. A törvény a büntetések egymás mellett történő kiszabásának szinte korlátlan lehetőségét adja az ítéelő bírónak. Továbbra is lehetséges többfajta eltiltást tartalmazó büntetés együttes kiszabása, sőt, ezek közül bármelyik, de akár a kettő együtt is kiszabható pénzbüntetéssel kombinálva, és továbbra is lehetséges lesz bármelyik eltiltást tartalmazó büntetés önállóan, illetve szabadságvesztés, vagy közérdekű munka büntetés mellett történő kiszabása is, ezzel a törvény a hatályos jog adta lehetőségeket messze meghaladó mértékben szolgálja az egyéniesítést és a differenciált büntetéskiszabást.

Az egyéniesítést szolgálja az is, hogy ha a Különös Részben foglalt rendelkezések szerint egy bűncselekmény elzárással büntetendő, ehelyett vagy emellett a szabadságvesztésen kívül más büntetés is kiszabható.

A (6) bekezdés a büntetések együttes alkalmazása alóli kivételeket állapítja meg. Így szabadságvesztés mellett - e büntetés jellegénél fogva - nem lehet elzárást vagy közérdekű munkát elrendelni, valamint kiutasítás mellett nem szabható ki közérdekű munka és pénzbüntetés.

A 34. §-hoz

A szabadságvesztés a legáltalánosabb büntetési nem, szükségességét indokolja, hogy a legerőteljesebb visszatartó hatású büntetés. A szabadságvesztés büntetésnek a Btk. szankciórendszerében elfoglalt központi helyének oka, hogy sokoldalú, és a büntetési célok megvalósítására alkalmas büntetési nem. A szabadságvesztésnek a büntetési célok elérésére való alkalmasságát biztosítja e büntetési nem törvényi szabályozásának, kiszabásának és végrehajtásának a megfelelő differenciálása. Ez a differenciálás többek között abban nyilvánul meg, hogy a szabadságvesztés különböző tartamban, eltérő végrehajtási fokozatokban, különböző módon és végrehajtási rendben alkalmazható. A további differenciálást szolgálják a feltételes szabadságra bocsátásra, a végrehajtás felfüggesztésére és a pártfogó felügyelet alkalmazhatóságára vonatkozó szabályok is.

A szabadságvesztés büntetés törvényi szabályozása az egyik legfontosabb jellemzőjével, a tartamának a meghatározásával kezdődik. A törvény alapján a szabadságvesztés határozott tartamú vagy pedig életfogytig tart. Az életfogytig tartó szabadságvesztés határozatlan tartamú, határozatlansági mozzanata, hogy e büntetés az elítélt élete végéig is tarthat, ennek időpontja pedig előre nem meghatározható.

A 35. §-hoz

A szabadságvesztés egységes büntetési nem, és az egyes bűncselekményekre a Különös Részben megállapított büntetési nem is szabadságvesztés.

A szabadságvesztés büntetés végrehajtásában már eltérések vannak, az egyéniesítés elve a szabadságvesztés különböző fokozatokban való végrehajtását igényli. Ennek megfelelően a törvény három végrehajtási fokozatot különböztet meg, a fogházat, a börtönt és a fegyházat. A három végrehajtási fokozatot indokolja, hogy az elítéltek döntő többsége is három alapvető csoportba illeszkedik: a többszörös visszaesők és a súlyos bűncselekményt elkövetők, a korábban már büntetett (többnyire visszaeső) elkövetők, és a gondatlan bűncselekmény miatt, valamint szándékos bűncselekmény miatt rövidebb tartamú szabadságvesztésre ítélték. Ezen kívül a háromnál több fokozat megállapítása a szabályozást bonyolulttá tenné, és az egyes fokozatok között már nem lehetne érdemi különbséget tenni.

A büntetés-végrehajtási fokozatot a bíróság az ítéletben határozza meg a törvényi feltételek és keretek alapján. Az egyéniesítés megfelelő érvényesülése érdekében a törvény lehetővé teszi, hogy a bíróság indokolt esetben egy fokozattal enyhébb, vagy egy fokozattal szigorúbb végrehajtási fokozatot határozzon meg. E rendelkezés a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélttel szemben, valamint az erőszakos többszörös visszaesőkkel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés esetén nem alkalmazható.

A 36. §-hoz

A törvény 36. §-a rögzíti a szabadságvesztés büntetés generális minimumát, azaz a legrövidebb, és generális maximumát, azaz a leghosszabb tartamát. A Különös Részben minden egyes bűncselekményi tényállás tartalmazza a speciális maximumot, a speciális minimum azonban nem szerepel minden tényállásnál, ilyen esetekben a generális minimum az irányadó. A generális

minimum alól törvény engedhet kivételt, így például fiatalok elkövetők vonatkozásában, vagy a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átválttatása esetén.

A törvény a szabadságvesztés legrövidebb tartamát - az elzárás maximumára figyelemmel - három hónapban, a leghosszabb tartamát húsz évben határozza meg, míg - a szigorítás elvének megfelelően - a bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt évre emeli.

A 37. §-hoz

A bíróság ítéletében a szabadságvesztés büntetés végrehajtásának fokozatát fogházban, börtönben vagy fegyházban határozza meg. A végrehajtási fokozatról való rendelkezés mellőzhetetlen minden esetben, amikor a bíróság büntetesként szabadságvesztést szab ki, tehát akkor is, amikor a szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre felfüggeszti.

A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának meghatározásánál a törvény jelentőséget tulajdonít annak, hogy a szabadságvesztést vétség vagy büntett miatt szabták ki, továbbá a bűncselekmény súlyát, jellegét, a kiszabott büntetés mértékét és a bűnelkövető előéletét is figyelembe veszi.

A szabadságvesztés legenyhébb végrehajtási fokozata a fogház, ami a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés általános végrehajtási fokozata. Azok az elkövetők, akiknek a cselekménye csekélyebb fokban veszélyes a társadalomra vagy gondatlan bűncselekményt követtek el, életfelfogásukban, erkölcsi értékrendjükben még nem mutatnak bűnözői életmódra történő beállítottságot ezért indokolt őket a végrehajtás során - a speciális prevenció eredményessége érdekében is - megóvni a visszaesők káros hatásától.

A börtön a fogháznál eggyel szigorúbb végrehajtási fokozat, a büntett miatt kiszabott szabadságvesztés általános végrehajtási fokozata. Börtön fokozatban kell végrehajtani a visszaesőkkel szemben vétség miatt kiszabott szabadságvesztés büntetést is, mivel a fogház viszonylag enyhe végrehajtási rendje nem alkalmas azok nevelésére, akik korábban már töltöttek szabadságvesztés büntetést.

A szabadságvesztés legszigorúbb végrehajtási fokozata a fegyház, amit azokkal az elkövetőkkel szemben indokolt alkalmazni, akik olyan súlyos bűncselekményt követtek el, ami nagyfokú társadalomellenes beállítottságot tükröz, valamint a többszörös bűnelkövetőkkel szemben, akiket fokozott bűnözési szándék, kitartó bűnelkövetői magatartás jellemez.

A törvény rendelkezései szerint fegyházban kell végrehajtani a háromévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztés büntetést, ha azt jelentős tárgyi súlyú bűncselekmény miatt szabták ki, ezeket a bűncselekményeket a (3) bekezdés a) pontja meghatározza.

Fegyházban kell végrehajtani a többszörös visszaesővel szemben kiszabott kétévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetést, mivel a többszörös visszaesők a bűnismétlők legveszélyesebb csoportját alkotják, a bűnismétléstől való visszatartásukhoz szigorú végrehajtási rend szükséges. Ezen okok alapján, szintén fegyházban kell végrehajtani a kétévi vagy ezt meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetést, a bűncselekményt bünszervezetben elkövetőkkel szemben.

A 38. §-hoz

A törvény abból indul ki, hogy a büntetés-végrehajtás egész folyamatának részletes szabályozása külön törvényre tartozik. Mivel azonban a szabadságvesztés büntetés lényege, a szabadságelvonás tényleges tartama csak a feltételes szabadságra bocsátás figyelembe vételével állapítható meg, a törvény tartalmazza a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit.

A feltételes szabadságra bocsátás alap gondolata az elítéltek a társadalomba való visszavezetése, a szabad életbe történő beilleszkedés elősegítése. A feltételes szabadság a bíróság számára korrekciós lehetőség, az elítélt számára pedig perspektívát nyújt, ugyanakkor átmenetet és próbatételt is jelent a társadalomba való visszailleszkedéshez. A feltételes szabadság lehetősége a büntetés-végrehajtás rendjének megtartására ösztönzi az elítéltet.

A feltételes szabadságra bocsátással a szabadságvesztés büntetés ténylegesen végrehajtható része csökken. A feltételes szabadságra bocsátás alkalmazásának objektív feltétele a szabadságvesztés büntetés meghatározott tartamú részének kitöltése. A feltételes szabadságra bocsátás időpontja a törvény szerint - az eddigiektől eltérően nem a végrehajtási fokozathoz, hanem - az elkövető előéletéhez igazodik, tekintettel arra, hogy azok az elkövetők, akik még korábban nem követtek el vagy csak viszonylag régebben követtek el olyan bűncselekményt, amely miatt végrehajtható szabadságvesztésre ítélték őket, nagy valószínűséggel könnyebben és hamarabb visszailleszkednek a társadalomba és törvénytisztelő életmódot folytatnak, ha korábban feltételes szabadságra kerülhetnek. Feltételezhető, hogy az ő vonatkozásukban a feltételes szabadság is eredményesen telik el.

A törvény új rendelkezésként vezet be, hogy öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén - különös méltánylást érdemlő esetben - a bíróság ítéletében akként rendelkezhet, hogy az elítélt a büntetés fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható. Ez a rendelkezés is azt célozza, hogy a nem bűnöző beállítottságú elkövetők minél hamarabb visszailleszkedhessenek a társadalomba. A személyükben rejlő fokozott társadalomra veszélyességre tekintettel ez a rendelkezés a többszörös visszaesőkkel szemben nem alkalmazható.

A három hónap minimális tartam letöltése előtt egyáltalán nem bocsátható feltételes szabadságra az elítélt. Ennek indoka az, hogy az elítéltek a meghatározott minimumot el kell töltenie a büntetés-végrehajtási intézetben ahhoz, hogy megalapozottan állást lehessen foglalni a feltételes szabadságra bocsáthatóság kérdésében.

A feltételes szabadságból kizáró okokat a (4) bekezdés határozza meg azon elkövetők vonatkozásában, akiknél a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének magadása eleve indokolatlan, illetve célszerűtlen, mivel nincs megfelelő alap annak feltételezésére, hogy a büntetés célja a szabadságvesztés büntetés teljes kiállása nélkül is elérhető.

A 39. §-hoz

A törvény meghatározza a feltételes szabadság tartamát, és előírja a feltételes szabadság megszüntetésének a feltételeit.

Az (1) bekezdés szerint a feltételes szabadság tartama azonos a büntetés még hátralevő részével, de legalább egy év. A gyakorlati tapasztalat azt mutatja, hogy legalább egy éves időt kell megvizsgálni ahhoz, hogy megállapítható legyen, hogy az elítélt visszailleszkedése a társadalomba sikeres volt-e, valamint, hogy a feltételes szabadságra bocsátása óta eltelt idő alatt normakövető magatartást tanúsított-e. A törvény ezért megtartja a hatályos Btk.-nak a feltételes szabadság minimális egy éves tartamára vonatkozó rendelkezését.

A törvény új rendelkezésként beiktatja azt, hogy a bíróság ítéletében a feltételes szabadság tartamát egy évtől három évig terjedő idővel meghosszabbíthatja, ha ítéletében úgy rendelkezik, hogy az elítélt a büntetése fele részének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható.

A törvény továbbra is fenntartja a hatályos Btk.-nak azt a rendelkezését, hogy ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést - a feltételes szabadság letelte után - a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.

A 40. §-hoz

A törvény rendelkezik a feltételes szabadság megszüntetésének az eseteiről is.

Az (1) bekezdés rendelkezik a feltételes szabadság megszüntetésének kötelező, a (2) bekezdés a bíróság mérlegelésétől függő eseteiről. Eszerint a bíróság a feltételes szabadságot köteles megszüntetni, ha az elítéltet az ítélet jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy a feltételes szabadság alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Ha pedig az elítéltet egyéb büntetésre ítélik, a bíróság a feltételes szabadságot - mérlegelése alapján - megszüntetheti.

Ha a bíróság bármilyen okból megszüntette a feltételes szabadságot, akkor az elítélt nem csupán a még hátralevő résznek, hanem a feltételes szabadság egész tartamának megfelelő időt köteles büntetés-végrehajtási intézetben tölteni. A törvény ezt azzal fejezi ki, hogy a feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő nem számít be a szabadságvesztésbe.

A (4) bekezdés rendelkezése szerint, ha a feltételes szabadság tartama alatt az elítélten olyan bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el, a szabadságvesztés végrehajtása a feltételes szabadságot félbeszakítja, és a bíróság a feltételes szabadság folytatásának legkorábbi időpontját az utóbb kiszabott szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság időpontjáig, illetve ha az utóbb kiszabott szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt - a szabadságvesztés végrehajtásának időtartamáig elhalasztja.

A 41. §-hoz

Az életfogytig tartó szabadságvesztés hatályos büntetőjogunkban a legszigorúbb büntetési nem, vagylagos büntetés az öt, illetve tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés büntetés mellett. A vagylagos büntetékénti meghatározásából következően kivételes jellegű büntetésnek tekintendő.

A törvény a hatályos Btk.-val egyezően az elkövető huszadik életévében határozza meg azt az életkort, amely felett helye lehet életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabásának. A (2) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani.

A 42. §-hoz

Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés határozatlan tartamú, mivel tartalmaz határozatlansági mozzanatot - az elítélt élete végéig is tarthat, aminek időpontja bizonytalan - valódi értelemben mégsem tekinthető határozatlan tartamú szabadságvesztés büntetésnek. Általánosan elfogadott az az álláspont, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltnek is reményt kell adni jövője tervezésének a reális lehetőségére, a társadalomba történő visszatérésre, az emberiség szempontja ezt is igényli.

Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátásáról a bíróság ítéletében kétféleképpen rendelkezhet, vagy meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A 43. §-hoz

Életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabása esetén, amennyiben a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége legalább huszonöt év letöltése után nyílik meg, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető. A törvény a hatályos Btk.-tól eltérően huszonöt évben határozza meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, a szabadságvesztés büntetés generális maximumának felemeléséhez igazodóan.

A törvény meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkésőbbi időpontját, amelyet az átlagos emberi élettartamot figyelembe véve, negyven évben állapítja meg. A törvény a jogbiztonság követelményére tekintettel új szabályként úgy rendelkezik, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

A törvény - a hatályos szabályozással egyezően - legalább tizenöt évben állapítja meg az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartamát, mivel legalább ennyi szükséges az újabb bűncselekmény elkövetésétől való hatásosabb visszatartás érdekében.

A 44. §-hoz

A törvény rendelkezik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről is. Az Alaptörvénnyel összhangban meghatározza azoknak a bűncselekményeknek a körét, amelyek esetén a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

A 45. §-hoz

A törvény - a hatályos Btk.-hoz hasonlóan - részletesen szabályozza az életfogytig tartó szabadságvesztés és egy újabb végrehajtandó szabadságvesztés találkozását. A szabályok megegyeznek a hatályos Btk. rendelkezéseivel.

Ennek megfelelően az (1) és (2) bekezdés az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélet előtt elkövetett bűncselekmény miatti végrehajtandó szabadságvesztésre ítélet jogkövetkezményeire vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, azaz abban az esetben, ha

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása előtt elkövetett bűncselekmény miatt az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés végrehajtása előtt elkövetett bűncselekmény miatt az abból történt feltételes szabadságra bocsátás idején ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre

akkor a bíróság a feltételes szabadság legkorábbi időpontját a határozott tartamú végrehajtandó szabadságvesztés időtartamáig elhalasztja.

A (3), (4) és (5) bekezdés értelmében amennyiben

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik,

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt az abból történt feltételes szabadságra bocsátás idején ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre,

- az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztésből történt feltételes szabadságra bocsátás alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre,

akkor a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a határozott tartamú szabadságvesztés tartamáig, de legalább öt, legfeljebb húsz évvel elhalasztja.

Ha az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának elhalasztására az (1), (2), (4) vagy (5) bekezdése szerinti határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztésre ítélet miatt kerül sor, úgy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a (6) bekezdés értelmében a határozott ideig tartó szabadságvesztésbe beszámított előzetes fogva tartás, valamint házi őrizet idejének figyelembe vételével kell megállapítani.

A (8) bekezdés tartalmaz rendelkezést arra az esetre, amikor két életfogytig tartó szabadságvesztés „találkozik” egymással. Ha az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátása alatt elkövetett bűncselekmény miatt ismételtén életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik, akkor a bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja. A törvény a hatályos rendelkezéseknek megfelelően kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, ha az elítéltet az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt ismételtén életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik. Ha az elítélt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéletét követően, annak végrehajtása alatt újabb olyan súlyos bűncselekményt követ el, amely miatt életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, akkor a feltételes szabadságra bocsátás szubjektív feltételei eleve hiányoznak.

A 46. §-hoz

A törvény új büntetési nemként bevezeti az elzárást, amely szélesíti a bíróság által alkalmazható joghátrányok körét. Az elzárás egy olyan, szabadságelvonással járó büntetés, amely főként azokkal az elkövetőkkel szemben alkalmazható, akikkel

szemben szociális, gazdasági, családi vagy életkori viszonyaikra tekintettel más büntetés kiszabása célszerűtlen, illetve az elzárás büntetés hatékonyabban szolgálhatja a speciális prevenciót. Az elzárás tartama öt naptól kilencven napig terjed.

A Különös Rész szerint legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében az elzárás a szabadságvesztés helyett önállóan vagy más büntetéssel együtt szabható ki. Ha valamely bűncselekmény elzárással büntetendő, ahelyett vagy amellett - a szabadságvesztésen kívül - más büntetés is kiszabható.

A 47. §-hoz

A közérdekű munka büntetésnek az a célja, hogy az elítélt az elkövetett bűnét a köz javára végzett munkával jóvátegye. A közérdekű munkát ugyan még mindig relatíve kis százalékban alkalmazzák a magyarországi bíróságok, kiszabása azonban emelkedő tendenciát mutat.

A törvény közérdekű munkára vonatkozó rendelkezései szerint - a hatályos Btk.-val egyezően - Magyarországon továbbra sem feltétele a közérdekű munka kiszabásának az elkövető hozzájárulása. Ez a szabályozás kielégíti Magyarország nemzetközi kötelezettségvállalásait. A kényszer- vagy kötelező munkáról szóló, a Nemzetközi Munkaügyi konferencia 1930. évi 14. ülészakán elfogadott 29. számú Egyezmény (amelyet Magyarországon a 2000. évi XLVIII. törvény hirdetett ki) 2. cikke (2) bekezdésének c) pontja úgy rendelkezik, hogy nem minősül kényszer- vagy kötelező munkának az olyan munka, amit bírói ítélet alapján követelnek valakitől, feltéve, hogy a munkát vagy szolgálatot a hatóságok felügyelete és ellenőrzése alatt végzik, és a munkára kötelezett személyt nem bocsátják magánszemélyek, vállalatok vagy egyesületek rendelkezésére. A nemzetközi előírásokkal összhangban a közérdekű munkára ítéléshez nem kell a vádlott beleegyezése, de az elítélt számára a munkalehetőséget állami vagy önkormányzati kereteken belül kell biztosítani.

A törvény megtartja a hatályos Btk. azon megoldását, amely szerint a közérdekű munka tartamát órákban kell meghatározni. A törvény új rendelkezése alapján azonban, a szigorítás elvét követve, a közérdekű munka legkisebb mértéke negyvennyolc, legnagyobb mértéke háromszázötvenkét órára emelkedik.

A (2) bekezdés továbbra is úgy rendelkezik, hogy az elítélt a közérdekű munkát - ha jogszabály másként nem rendelkezik - hetenként legalább egy napon, a heti pihenőnapon vagy a szabadidejében díjazás nélkül végzi.

A közérdekű munka jellegéről - a hatályos szabályozással egyezően - a bíróság ítéletében rendelkezik, a munka jellegének meghatározása során figyelemmel kell lenni az elítélt egészségi állapotára és képzettségére.

A 48. §-hoz

A törvény meghatározza, hogy a közérdekű munkát szabadságvesztésre kell átváltoztatni abban az esetben, ha a közérdekű munka büntetésnek az elítélt önhibájából nem tesz eleget. A szabadságvesztésre történő átváltoztatás részletszabályait, így az átváltás arányát és a töredéknapok számítását a Bv. tvr. határozza meg.

A közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozata - a (2) bekezdés rendelkezése értelmében - fogház.

A szabadságvesztés generális minimuma alól teremt kivételt a (3) bekezdés rendelkezése, azzal, hogy kimondja azt, hogy a közérdekű munka átváltoztatása esetén a szabadságvesztés három hónapnál rövidebb is lehet.

A 49. §-hoz

A közérdekű munka végrehajtását nehezíti, ha az elkövetővel szemben utóbb végrehajtandó szabadságvesztést szabnak ki. Ezért a törvény úgy rendelkezik, hogy ha az elítéltet a közérdekű munkára ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, és a közérdekű munka büntetést még nem hajtották végre, a közérdekű munkát, illetve annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni. A szabadságvesztésre történő átváltoztatás esetén a törvény az átváltás arányát és a végrehajtás fokozatát is meghatározza.

Az 50. §-hoz

A pénzbüntetés, mint büntetőjogi szankció olyan vagyoni hátrányt tartalmazó és a bíróság által megállapított összegű pénzbeli kötelezettség, amelyet a bűncselekmény miatt elítélt az államnak tartozik megfizetni.

A pénzbüntetés a magyarországi büntetés-kiszabási gyakorlatban a leggyakrabban alkalmazott büntetés. Széleskörű alkalmazásának egyik előnye, hogy - szemben a szabadságvesztés büntetéssel - az elkövetőt nem ragadja ki a családi, társadalmi, munkahelyi környezetéből. A pénzbüntetés alkalmazásának másik előnye a gazdasági vetülete, egyrészt az elkövető nem esik ki a munkából, másrészt az állam számára bevételi forrást jelent. További előnye, hogy jól egyéniesíthető.

A megfelelő egyéniesítést szolgálja az a megoldás, hogy a bíróság a pénzbüntetést két mozzanatban szabja ki. A bíróság először a bűncselekmény súlyának megfelelően határozza meg a napi tételeket, azaz a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége, a bűnösség foka és az egyéb enyhítő és súlyosító körülmények a napi tételek számát befolyásolják. Ezt teszi egyértelművé a törvény, amikor a jogszabályban ezt szövegszerűen is megjeleníti. A napi tétel összegének meghatározásánál jutnak jelentőséghez az elkövető személyi, vagyoni, jövedelmi viszonyai. Az elkövető megfelelő jövedelme

vagy vagyona nem előfeltétele a pénzbüntetés kiszabásának, azaz ez a büntetés nem kizárt igazolható jövedelemmel, vagyonnal nem rendelkező elkövető esetében sem. A megfelelő jövedelem, vagyon hiányában a napi tétel összege az elkövető helyzetének megfelelően, a reális kereset alapul vételével állapítható meg.

Az (3) bekezdés a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a pénzbüntetés napi tételeinek a számát, legkevesebb harminc, legtöbb ötszáznegyven napi tétel szabható ki. A törvény csökkenti a napi tétel összegének alsó határát, míg a felsőt megemeli. A pénzbüntetés összegének új meghatározásánál a törvénynek az volt a kifejezett célja, hogy gyakrabban kerüljön sor a pénzbüntetés kiszabására más büntetés mellett.

A pénzbüntetés további egyéniesítését szolgálja, hogy a (4) bekezdés lehetővé teszi a bíró számára, hogy a pénzbüntetést kiszabó határozatában - az elkövető vagyoni, jövedelmi viszonyaira tekintettel - akként rendelkezzen, hogy az elkövető a pénzbüntetést legfeljebb két éven belül havi részletekben fizetheti meg. A részletfizetést a bíróság hivatalból maga állapítja meg az említett körülményekre tekintettel. A részletfizetés lehetőség az elítélt számára, aki dönthet úgy is, hogy a pénzbüntetést egy összegben fizeti meg.

Az 51. §-hoz

A törvény rendelkezik arról az esetről, ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizeti meg. Ebben az esetben, a hatályos Btk.-val egyezően - az elkövetőt ezzel is a pénzbüntetés megfizetésére kívánva ösztönözni - a pénzbüntetésnek a szabadságvesztésre történő átváltoztatását rendeli el. Ez alapján az (1) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a pénzbüntetést, meg nem fizetése esetén, valamint részletfizetéssel történő teljesítés esetén egyhavi részlet megfizetésének elmulasztása esetén, szabadságvesztésre kell átváltoztatni.

A pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani. Ez alól kivétel, ha a pénzbüntetést végrehajtandó, vagy felfüggesztett, de később végrehajtani rendelt szabadságvesztés büntetés mellett szabták ki. Ezekben az esetekben a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozata a szabadságvesztés végrehajtási fokozatához igazodik.

A törvény 40. §-a rendelkezik a szabadságvesztés generális minimumáról. Ez alól teremt kivételt a (3) bekezdés rendelkezése azzal, hogy kimondja azt, hogy a pénzbüntetés átváltoztatása esetén a szabadságvesztés három hónapnál rövidebb is lehet.

Az 52. §-hoz

A foglalkozástól eltiltás az elítélt jogait korlátozó büntetés, amelynek kettős célja van. Egyrészt a társadalom védelmét célozza, másrészt prevenció célul szolgál azzal, hogy az - adott esetben egzisztenciális hátrányt is jelentő - eltiltás kizárja annak a lehetőségét, hogy az elkövető a foglalkozásával összefüggésben újabb bűncselekményt kövessen el az eltiltás ideje alatt. A foglalkozástól eltiltás önállóan és más büntetéssel egyidejűleg is kiszabható. A foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazása a törvény értelmében minden esetben a bíró mérlegelésétől függ, annak kötelezően alkalmazandó esete a jövőben nem lesz.

Az (1) bekezdés - a hatályos Btk.-val egyezően - a foglalkozástól eltiltásnak két esetét szabályozza. Az egyik esetben a bűncselekmény annak a következménye, hogy az elkövető megszegte foglalkozása szabályait. Erről természetesen csak szakképzettséget igényelő foglalkozásnál lehet szó. Szakképzettséget igénylő foglalkozás alatt azonban - a jelenlegi gyakorlattal egyezően - nemcsak olyan foglalkozást kell érteni, amelynek az üzéséhez alakszerű képzés szükséges. A szakképzettség megfelelő gyakorlat eredménye is lehet. Ebben az esetben az elkövetőt tehát nem általában egy foglalkozástól, hanem az általa gyakorolt foglalkozástól lehet eltiltani.

A *b)* pont arról az esetről rendelkezik, amikor a foglalkozás tulajdonképpen eszköze a bűncselekménynek. Ilyenkor szakképzettséget nem igénylő foglalkozás is számításba jöhet, de csak a foglalkozási ágon belül konkrétan megjelölt munkakörben. Ebben az esetben a foglalkozás fogalma a munkakörrel azonos. A *b)* pont szándékos elkövetést feltételez, mert a foglalkozást fogalmilag is csak szándékos bűncselekmény elkövetésére lehet felhasználni.

A (2) bekezdés egyértelművé teszi, hogy a foglalkozástól eltiltás szabályai azzal szemben is alkalmazhatóak, akinek a bűncselekmény elkövetésekor más volt a foglalkozása, de rendelkezik annak a foglalkozásnak a gyakorlásához szükséges szakképzéssel, amely szabályainak megszegésével a bűncselekményt elkövette.

A (3) bekezdés - új rendelkezésként - lehetővé teszi a nemi szabadság elleni bűncselekmény elkövetőjének az eltiltását olyan foglalkozás gyakorlásától vagy egyéb tevékenységtől, amelynek keretében gyermekkorú vagy fiatalkorú személy nevelését, felügyeletét, gondozását, gyógykezelését végzi, illetve gyermekkorú vagy fiatalkorú személlyel egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyban áll. Ezt a 2011/93/EU irányelv 10. cikke írja elő, amelynek célja a gyermek- és fiatalkorú személyek fokozottabb védelme. A hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélés - szintén a 2011/93/EU irányelv elvárásaira tekintettel - egyes nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények vonatkozásában minősített eset, ezért annak értelmezését e tényállások indokolása tartalmazza.

Az 53. §-hoz

A törvény a foglalkozástól eltiltás tartamára vonatkozó hatályos rendelkezéseket nem érinti. A foglalkozástól eltiltás továbbra is határozott ideig tart, vagy végleges hatályú.

A határozott ideig tartó eltiltás tartamának a számításával kapcsolatban a törvény úgy rendelkezik, hogy annak legrövidebb tartama - a hatályos Btk.-val megegyezően - egy év, leghosszabb tartama tíz év.

A (2) bekezdés változatlanul két esetben teszi lehetővé a végleges hatályú foglalkozástól eltiltás alkalmazását: ha az elkövető alkalmatlan a foglalkozás gyakorlására, vagy ha méltatlan arra.

A (3) bekezdés rendelkezik a foglalkozástól eltiltás büntetés kezdetéről, illetve tartamának számításáról abban az esetben, ha végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabják ki.

A (4) bekezdés - a hatályos Btk.-val megegyezően - lehetővé teszi, hogy a bíróság az eltiltottat a végleges hatályú eltiltás alól kérelmére mentesítse. Erre akkor van lehetősége a bíróságnak, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a foglalkozás gyakorlására alkalmassá vált.

Az 54. §-hoz

Az 54. §-ban foglalt értelmező rendelkezés - a hatályos Btk.-val megegyezően - a foglalkozástól eltiltás kiszabása szempontjából foglalkozásnak minősíti azt is, ha az elkövető a gazdálkodó szervezet általános vezetését ellátó szerv tagja, illetve igazgatója, a szövetkezet igazgatóságának vagy felügyelő bizottságának tagja, a gazdasági társaság vezető tisztségviselője, felügyelő bizottságának tagja, illetve egyéni vállalkozó, vagy civil szervezetnek a tisztségviselője.

Az 55. §-hoz

A járművezetéstől eltiltás a foglalkozástól eltiltáshoz hasonlóan olyan jogkorlátozó büntetés, amely egyszerre szolgálja a társadalom védelmét és a bűnisméltés veszélyének a megelőzését.

Az (1) bekezdés - a hatályos Btk.-val megegyezően - a járművezetéstől eltiltásnak két esetét szabályozza. Az egyik esetben a bűncselekmény annak a következménye, hogy az elkövető megszegte a járművezetés szabályait. Erről természetesen csak az engedélyhez kötött járművezetés esetében lehet szó. A másik esetben az elkövető bűncselekmények elkövetéséhez használ járművet. Ez a második eset szándékos elkövetést feltételez, mert a járművet fogalmilag is csak szándékos bűncselekmény elkövetésére lehet felhasználni.

A hatályos Btk. a járművezetéstől eltiltás büntetés kiszabását csak lehetőségként szabályozza, az a bíróság mérlegelésétől függően alkalmazható. Az ittas járművezetés törvényi tényállásának átalakítására tekintettel azonban a törvény kötelező jelleggel is előírja a járművezetéstől eltiltást. Az ittas járművezetés az alkoholos befolyásoltság mértékétől függetlenül bűncselekménynek minősül, az alkoholfogyasztás ténye megalapozza a büntetőjogi felelősséget. A szigorítás elvét követve azokkal az elkövetőkkel szemben, akik ittasan vezetnek, minden ügyben indokolt a járművezetéstől eltiltás, ami alól csak különös méltánylást érdemlő esetben enged kivételt a törvény.

A (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a járművezetéstől eltiltás meghatározott fajtájú és kategóriájú járműre is vonatkozhat. A törvény nem csak járműkategóriákra, hanem járműfajtákra is utal.

Az 56. §-hoz

A törvény a járművezetéstől eltiltás tartamára vonatkozó hatályos rendelkezéseket nem érinti. A járművezetéstől eltiltás továbbra is végleges hatályú, vagy határozott időre szól.

A törvény a (2) bekezdésben úgy rendelkezik, hogy a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelyre az elkövető vezetői engedélyét - a járművezetéstől eltiltásra ítéletét megelőzően - a bűncselekménnyel összefüggésben a helyszínen elvették, vagy azt a hatóságnál leadta.

A törvény a határozott ideig tartó eltiltás tartamának a számításával kapcsolatban úgy rendelkezik, hogy annak legrövidebb tartama egy hónap, leghosszabb tartama tíz év. A hatályos szabályozástól eltérően az eltiltás legrövidebb időtartama egy hónapra módosul. Ennek egyik indoka, hogy az ittas járművezetés az alkoholos befolyásoltság mértékétől függetlenül bűncselekménynek minősül, a másik pedig, hogy ittas járművezetés esetén kötelező a járművezetéstől eltiltás, így a bíróságnak szélesebb körben lesz lehetősége meghatározni az eltiltás tartamát.

A (4) bekezdés rendelkezik a járművezetéstől eltiltás büntetés kezdetéről, illetve tartamának számításáról abban az esetben, ha végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabják ki.

Az (5) bekezdés változatlanul abban az esetben engedi meg a végleges hatályú járművezetéstől eltiltás alkalmazását, amennyiben az elkövető alkalmatlan a járművezetésre, de - a hatályos Btk.-val megegyezően - lehetővé teszi, hogy a bíróság az eltiltottat a végleges hatályú eltiltás alól kérelmére mentesítse. Erre akkor van lehetősége a bíróságnak, ha az eltiltás óta tíz év eltelt, és az eltiltott a járművezetésre alkalmassá vált.

Az 57. §-hoz

A törvény a kitiltást mellékbüntetésről büntetésre változtatja, így önállóan és más büntetés mellett is alkalmazható.

A törvény a bíróság mérlegelésére bízva, hogy az elkövetőnek meghatározott helységben való tartózkodása a közérdeket veszélyezteti-e. A bíróság a kitiltást kimondhatja egy vagy több helységre, településrésze, közigazgatási egységre vagy az ország meghatározott részére. A bíróság által meghatározott helyen a kitiltott személy nem tartózkodhat, a kitiltás büntetés így szolgálja az újabb bűncselekmény elkövetésének a megelőzését.

A kitiltás tartama - a hatályos szabályozással egyezően - egy évtől öt évig terjedhet, és az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. A (3) bekezdés rendelkezik továbbá a kitiltás tartamának számításáról abban az esetben is, ha végrehajtandó szabadságvesztés büntetés mellett szabják ki.

Az 58. §-hoz

A törvény új büntetési nemként bevezeti a sportrendezvények látogatásától való eltiltást. Ennek indoka a sportrendezvényeken és az azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények elszaporodottsága. A „sposzthuliganizmus” elleni hatékony fellépés eszközüvé válhat a sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés, amely megfelelően szolgálná az egyéni és az általános prevenciót is.

A sportrendezvények látogatásától való eltiltás büntetés, amely önállóan és más büntetés mellett is kiszabható. Alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető a bűncselekményt a sportrendezvényen való részvétel, az odamenetel, vagy az onnan történő távozás során a sportrendezvényvel összefüggésben kövesse el. A bíróság az ítéletében határozza meg, hogy az elkövetőt mely sportszövetség által, mely sportág keretében vagy mely sportlétesítményben rendezett sportesemény látogatásától tiltja el.

Az eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év.

Az eltiltás tartamának kezdetéről, és tartamának számításáról abban az esetben, ha végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabják ki, a (3) bekezdés rendelkezik.

Az 59. §-hoz

A kiutasítást a 2009. évi LXXX. törvény mellékbüntetésből büntetéssé alakította, és ezen a törvény nem változtat. A kiutasítás büntetés, amely kiszabható önállóan, de más büntetés mellett is. Alkalmazhatóságát és tartamát a bűncselekmény jellege és súlya, az elkövető magyarországi tartózkodásának jogcíme, személyi és családi körülményei, illetve az esetlegesen kiszabott egyéb büntetés mértéke is befolyásolják. A törvény a kiutasítás jogintézményének tartalmát sem változtatja meg, a jogszabály szerkezeti felépítését azonban - az egyszerűség szem előtt tartásával - átalakítja.

A kiutasítás csak nem magyar állampolgár elkövetővel szemben alkalmazható. Akit kiutasításra ítélnék, annak el kell hagynia az országot, illetve túrnie kell azt, hogy az ország területéről eltávolítsák.

A törvény aszerint differenciál a külföldiek között, hogy milyen a Magyarországhoz való kötődésük: a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkeznek, vagy a Magyarország területén letelepedteként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkeznek.

Nem utasítható ki, aki menedékjogot élvez. A menekültként elismerés feltételeiről, a menekült jogállásáról a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény rendelkezik.

Magyarország az Európai Unió tagja, ezért a kiutasításra vonatkozó rendelkezések figyelembe veszik a szabad mozgás és tartózkodás jogára vonatkozó uniós rendelkezéseket, valamint az uniós állampolgárokat és az uniós területen kívüli országok állampolgáraitól vonatkozó belső jogszabályokat is. A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezők körét a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény, a letelepedteként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkezők körét pedig a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény tartalmazza.

A (3) bekezdés csak ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén teszi lehetővé a Magyarország területén tartózkodási joggal rendelkező elkövetővel szemben a kiutasítást.

Azokat az európai uniós vagy az Európai Unió kívüli polgárokat, akik még szorosabban kötődnek Magyarországhoz, így ha legalább tíz éve a Magyar Köztársaság területén tartózkodnak, vagy családjuk és rokoni kapcsolataik ide kötik őket, csak kivételes esetekben lehet kiutasítani. Erre kizárólag akkor van lehetőség, ha tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabására kerül sor, ebben az esetben további feltétel még az is, hogy az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné. Jelen esetben tehát a kiutasítás kiszabásának lehetősége nem az elkövetett bűncselekmény büntetési tételétől függ (eléri-e a tízévi szabadságvesztést), hanem a kiszabott szabadságvesztéstől.

A 60. §-hoz

A kiutasítás tartamát a törvény a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg. A kiutasítás határozott ideig tart, vagy végleges hatályú. A határozott ideig tartó kiutasítás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év.

Az (3) bekezdés a végleges hatályú kiutasításnak változatlanul egy objektív és egy szubjektív feltételt szab. A végleges hatályú kiutasítás objektív feltétele az, hogy az elkövetőt tízévi, vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítélik,

szubjektív feltétele az, hogy az elkövető Magyarországon tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné. A szubjektív feltétel értékelésének szempontjai a törvény szerint az elkövetés jellegével, illetve az elkövető bűnkapcsolatával függnek össze.

Az európai uniós tagságunkból folyó kötelezettségekkel összhangban a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyt nem lehet végleges hatállyal kiutasítani.

A kiutasítás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik, tartamába nem számít bele az az idő, amely alatt az elítelt szabadságvesztés büntetést tölt.

A törvény a hatályos Btk.-hoz hasonlóan lehetővé teszi azt, hogy a bíróság - annak kérelmére - mentesítse a kiutasítottat a végleges hatályú kiutasítás alól, ha a kiutasítás óta tíz év eltelt és a kiutasított a mentesítésre érdemes.

A 61. §-hoz

A közügyektől eltiltás a törvény szerinti egyetlen mellékbüntetés, azonban a közügyektől eltiltás érinti az állampolgári jogok legszélesebb körét, tartalmilag sokrétű jogkorlátozást jelent. A törvény többnyire változtatás nélkül megtartja a hatályos Btk. rendelkezéseit, mivel a közügyektől eltiltás jelenlegi elmélete és gyakorlata egyaránt megfelelő.

A közügyektől eltiltás mellékbüntetés, önállóan, főbüntetés nélkül nem szabható ki. Az (1) bekezdés megállapítja a közügyektől eltiltás kiszabásának feltételeit. A törvény szerint - a hatályos Btk.-val megegyezően - a közügyektől eltiltás alkalmazásának két előfeltétele van. Az egyik, hogy az elkövető szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéljék, a másik, hogy az elkövető a közügyekben való részvételre méltatlannak mutatkozzék. A bíróság - az eset össze körülményeit figyelembe véve - belátása szerint határoz abban a kérdésben, hogy mikor méltatlan az elkövető a közügyekben való részvételre. Emellett irányadó, de nem kizárólag meghatározó a kiszabott szabadságvesztés mértéke.

A közügyektől eltiltás tartalmát a (2) bekezdés tartalmazza.

A (3) bekezdés - a hatályos Btk.-val megegyezően - úgy rendelkezik, hogy a közügyektől eltiltott az ítélet jogerőre emelkedésével elveszíti mindazon jogosultságait, amelyek megszerzésére, illetve gyakorlására a közügyektől eltiltás tartama alatt ex lege nem jogosult.

A 62. §-hoz

A törvény nem módosítja a közügyektől eltiltás tartamára vonatkozó rendelkezéseket, a közügyektől eltiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év. A közügyektől eltiltás tartamát az ítélet jogerőre emelkedésétől kell számítani.

A 63. §-hoz

Az intézkedés olyan büntetőjogi jogkövetkezmény, amely bűncselekményhez és büntetendő cselekményhez is kapcsolódhat. Az intézkedést a bíróság tehát bűnösség hiányában is elrendelheti. Az intézkedések a büntetőjogban az egyéniesítés megvalósítására hivatottak és a büntetésekkel szemben nem eredményeznek büntetett előéletet. Tartalmuk szerint megkülönböztethetünk gyógyító jellegű, izoláló jellegű, vagyoni szankció jellegű és kifejezetten biztonsági intézkedéseket.

A törvény bővíti az intézkedések körét, ennek megfelelően a következő intézkedéseket különbözteti meg: megrovás, próbára bocsátás, pártfogó felügyelet, elkobzás, vagyonelkobzás, kényszergyógykezelés, valamint új intézkedésként a jóvátételi munka és az elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele. A törvény intézkedésként határozza meg továbbá a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedéseket, oly módon, hogy utal a külön törvényben szabályozott jogintézményekre.

A (2)-(4) bekezdések meghatározzák azt, hogy az intézkedések közül melyek alkalmazhatók önállóan, büntetés kiszabása helyett, melyek csupán büntetéssel vagy intézkedéssel együtt és melyek akár önállóan, akár más jogkövetkezmény mellett.

A hatályos Btk.-hoz hasonlóan a próbára bocsátás, a megrovás, illetve a kényszergyógykezelés kizárólag önállóan, büntetés kiszabása helyett alkalmazható. Ezeknek az intézkedéseknek éppen az a lényege, hogy a bíróság nem szab ki büntetést, mert azt vagy elhalasztja, vagy mellőzi, vagy pedig az elkövető beszámítási képességének hiánya miatt nincs helye büntetés kiszabásának, ennek megfelelően a törvény szerint kizárólag önállóan, büntetés kiszabása helyett alkalmazható az új intézkedésként bevezetésre kerülő jóvátételi munka is.

A hatályos Btk.-val megegyezően a törvény is a pártfogó felügyeletet tekinti az egyetlen olyan intézkedésnek, amely csak büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható.

A törvény szerint az elkobzás, illetve vagyonelkobzás bármely büntetés, illetve intézkedés mellett is, vagy akár azok nélkül, önállóan is elrendelhető, akárcsak az új intézkedésként bevezetésre kerülő elektronikus adat végleges hozzáférhetlenné tétele is.

A 64. §-hoz

Az intézkedések közül a legenyhébb a megrovás. Büntetés helyett megrovást kell alkalmazni akkor, ha az elkövető cselekménye az elbíráláskor már egyáltalán nem, vagy csak csekély fokban veszélyes a társadalomra. Az adott bűncselekményre megállapított büntetési tételnek nincs jelentősége annak eldöntésénél, hogy elegendő-e a megrovás alkalmazása a terhellet

szemben. Ha a bűncselekmény társadalomra veszélyessége az elbírálás idejére már megszűnt, vagy csekéllyé vált, a bíróság bármely bűncselekmény elkövetése miatt alkalmazhatja ezt az intézkedést.

A törvény rendelkezése szerint - a hatályos Btk.-tól eltérően - nem a hatóság, hanem a bíróság vagy az ügyész alkalmazhat megrovást. Ezzel a törvény pontosítja a jogszabályi megfogalmazást, tekintettel arra, hogy a nyomozó hatóság nem alkalmazhat megrovást. A megrovással az ügyész vagy a bíróság egyrészt rámutat az elkövető felelősségére és kifejezésre juttatja, hogy az elkövető cselekményét helyteleníti, másrészt felhívja az elkövetőt arra, hogy a jövőben ne kövessen el bűncselekményt.

A 65-66. §-hoz

A próbára bocsátás a feltételes elítélés egyik formája. A bíróság megállapítja a bűncselekmény elkövetését és az elkövető büntetőjogi felelősségét, azonban úgy foglal állást, hogy az elkövető újabb bűncselekmény elkövetésétől való visszatartása érdekében nem szükséges büntetést kiszabni, hanem elegendő az ezzel való közvetlen fenyegetés. Probára bocsátás esetén a bíróság a büntetőjogi felelősség megállapítását követően a büntetés kiszabását próbaidőre elhalasztja.

Az (1) bekezdés szerint próbára bocsátást vétség, valamint a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűntett esetén lehet elrendelni. A törvény rögzíti, hogy a büntetés kiszabásának elhalasztása a büntetéskiszabási elvekre tekintettel történik.

A törvény meghatározza a próbára bocsátást kizáró okokat, a próbaidő tartamát, illetve a próbára bocsátás megszüntetését.

Nem alkalmazható a próbára bocsátás kedvezménye azzal szemben, aki visszaeső, aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el, illetve aki a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztésre ítélté után, a végrehajtás befejezése előtt vagy a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el. Valamennyi esetben az elkövető személyében rejlik az a fokú veszélyesség, amely indokolja a próbára bocsátás alkalmazásának kizárását. E személyben rejlő ok egyrészt a bűnismétlés, másrészt a bünszervezetben való részvétele miatti többletkockázat.

A próbaidő tartama egy évtől három évig terjedhet, amely tartamot években, vagy években és hónapokban kell meghatározni. Ezt a tartamot egy alkalommal, legfeljebb egy évvel meg lehet hosszabbítani, ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegi.

Ha a próbára bocsátás eredménytelenül telik el, azaz ha az elkövetőt a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik, vagy a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik el, illetve ha a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi, úgy a próbára bocsátást meg kell szüntetni, és büntetést kell kiszabni. Ha azonban a próbaidő eredményesen telik el, a próbaidő elteltével megszűnik az elkövető büntethetősége.

A 67-68. §-hoz

A törvény próbál nagyobb teret engedni a helyreállító, jóvátételi szempontoknak, ezért új intézkedésként vezeti be a jóvátételi munkát, ami részben a próbára bocsátáshoz, részben a közérdekű munka büntetéshez hasonló jogintézmény. A közösség javára teljesített hasznos munkavégzés egyrészt a közösség felé irányuló reparációt célozza, másrészt a tervszerű életvitel szervezést segítheti, ami főként a fiatalok elkövetők vonatkozásában bírhat jelentős hatással.

A jóvátételi munka vétség, vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett elkövetése esetén, a jóvátétel egyik formájaként alkalmazható. A bíróság ebben az esetben - mint próbára bocsátás esetén - a büntetőjogi felelősség megállapításával egyidejűleg elhalasztja a büntetés kiszabását egy évre, jóvátételi munka végzésének előírása mellett. A jóvátételi munka tartamát legalább huszonnégy, legfeljebb százötven óra időtartamban kell meghatározni. A jóvátételi munka - természetesen ingyenesen - állami vagy önkormányzati intézményben (pl. iskola, kórház), illetve közhasznú jogállású civil szervezetnél vagy egyháznál végezhető, a munkavégzés helyét, idejét az elkövetőnek kell megkeresni, megválasztani. Az előírt tartamú munka elvégzésének igazolása esetén az elkövető büntethetősége megszűnik. Ha azonban az elkövető a jóvátételi munka elvégzését nem tudja megfelelően (az intézet vezetőjének aláírásával) igazolni, a bíróság vele szemben büntetést szab ki.

A törvény jóvátételi munkára vonatkozó rendelkezései szerint nem feltétele a jóvátételi munka kiszabásának az elkövető hozzájárulása. Az intézkedés kiszabására bírói ítéletben kerül sor, és a (2) bekezdés rendelkezései értelmében a jóvátételi munkát állami, vagy önkormányzati fenntartású intézménynél, közhasznú jogállású civil szervezetnél, illetve egyháznál vagy azok részére lehet végezni, így a rendelkezések a nemzetközi előírásokkal összhangban vannak.

A 69. §-hoz

A pártfogó felügyelet az elkövetők ellenőrzését és társadalmi integrálását egyaránt szolgáló intézkedés. A pártfogó felügyelet kettős természetű: a speciálprevenციót egyrészt a bűnelkövető ellenőrzésével, felügyeletével, másrészt a pártfogolt segítségével és támogatásával szolgálja. A pártfogó felügyelet járulékos intézkedés, mindig büntetéshez vagy intézkedéshez kapcsolódik. A pártfogó felügyelet végrehajtása a pártfogó felügyelői szolgálat feladata.

A pártfogó felügyelői szolgálat elsődleges feladata egyes büntetőjogi jogkövetkezmények, így főként a közösségben végrehajtott büntetések hatékonyságának biztosítása és ezzel a bűnismétlés veszélyének csökkentése. Az újjászervezett pártfogó felügyelői szolgálat a gyakorlatban beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A törvény nem változtat a pártfogó felügyelet

alkalmazási körén, de a hatályos rendelkezéshez képest egyértelműbb megfogalmazással, külön pontokban határozza meg a pártfogó felügyelet elrendelésnek kötelező és mérlegeléstől függő eseteit.

Az (1) bekezdés a pártfogó felügyelet elrendelésének a bíró mérlegelésétől függő eseteit sorolja fel. Eszerint pártfogó felügyelet rendelhető el - hatályos Btk.-val egyezően - a vádelhalasztás tartamára, a feltételes szabadságra bocsátás tartamának idejére, a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére, valamint a próbára bocsátás próbaidejére. Pártfogó felügyelet rendelhető még el az új intézkedés alkalmazása, a jóvátételi munka mellett. Ezen jogintézmény típusok esetében a pártfogó felügyelő személyes közreműködése elősegíti azt, hogy a próbaidő, illetve feltételes szabadság ideje eredményesen teljen el. A törvény ezért - a hatályos Btk.-val egyezően - az eljáró bíróság számára lehetővé teszi, hogy már az ítélethozatalkor elrendelje a pártfogó felügyeletet akár közvetlenül az ítélethozatalt követő időre, akár a későbbi esetleges feltételes szabadságra bocsátás esetére. Mivel a vádemelés elhalasztására az ügyész jogosult, azokban az esetekben a pártfogó felügyeletet az ügyész rendeli el.

A (2) bekezdés a kötelező pártfogó felügyelet eseteit sorolja fel. Így a visszaeső a felfüggesztett szabadságvesztés próbaidejének és a szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás tartamának teljes tartama alatt kötelezően pártfogó felügyelet alatt áll. Pártfogó felügyelet alatt áll továbbá az is, akivel szemben a vádemelést a büntetőeljárásról szóló törvény alapján elhalasztották.

A 70. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a pártfogó felügyelet tartamára vonatkozó rendelkezéseket.

Az (1) bekezdés szerint a pártfogó felügyelet tartama azonos a szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás tartamával, a próbára bocsátás próbaidejével, a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejével, valamint a vádemelés elhalasztásának tartamával, de legfeljebb öt év. A hatályos jog alapján kialakult gyakorlatban bebizonyosodott az, hogy nem szükséges öt évnél hosszabb tartam ahhoz, hogy a pártfogó felügyelet eredményes legyen, ezért a törvény ezen a rendelkezésen nem változtat. Életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság esetén a pártfogó felügyelet tartama legfeljebb tizenöt év.

A törvény új rendelkezése, hogy a jóvátételi munka mellett elrendelt pártfogó felügyelet addig tart, amíg az elkövető a jóvátételi munka végzésének teljesítését nem igazolja.

A pártfogó felügyelet végrehajtása során előfordulhat, hogy a pártfogó felügyelet az eredetileg meghatározott tartam leteltét megelőzően meghozza a kívánt eredményt. A szükséges mértéken felüli pártfogás és az elkövető élete indokolatlanul hosszú ellenőrzésének elkerülése érdekében a pártfogó felügyelet fele részének, de legalább egy év eltelte után a pártfogó felügyelő javasolhatja a pártfogó felügyelet megszüntetését, ha annak szükségessége már nem áll fenn.

A 71. §-hoz

A pártfogó felügyelet tartalmának lényege az elkövető ellenőrzését és reintegrációját elősegítő magatartási szabályok megállapítása. Az elítélt köteles megtartani ezeket a szabályokat. A magatartási szabályok megtartását a pártfogó felügyelő ellenőrzi. A törvény különbséget tesz a pártfogó felügyelet két típusú magatartási szabálya között. Az első csoportba tartozó szabályok minden pártfogoltra kötelezőek, míg a második csoportba tartozó szabályok közül a bíróság, illetve az ügyész, mérlegelése alapján állapít meg egy, vagy több előírást.

Az (1) bekezdés felsorolja azokat a magatartási szabályokat, amelyeket minden pártfogolt köteles megtartani. E kötelező szabályok felsorolásával a törvény a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a magatartási szabályok körét. A pártfogó felügyelet tartalmát meghatározó szabályok jelenleg a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelethez (a továbbiakban: Bv. tvr.) találhatóak. A törvény arra tekintettel, hogy ezek a magatartási szabályok tulajdonképpen végrehajtási szabályok, teljességében nem emeli át azokat az anyagi jogi szabályok közé.

A bíróságnak, illetve vádemelés elhalasztása esetén az ügyésznek lehetősége van arra, hogy a minden elítélt esetében kötelező magatartási szabályok mellett további magatartási szabályokat (kötelezettségeket és tilalmakat) rendeljen el. Ezek a (2) bekezdésben felsorolt tipikus magatartási szabályok megegyeznek a hatályos Btk.-ban felsorolt magatartási szabályokkal.

A (2) bekezdésben említett magatartási szabályok csupán a legjellemzőbb és leggyakrabban alkalmazott szabályok. A (3) bekezdés leszögezi, hogy a fenti felsorolás nem kimerítő. A bíróság, illetve az ügyész a felsorolt magatartási szabályokon kívül más magatartási szabályokat is előírhat, különös tekintettel a bűncselekmény jellegére, az okozott kárra és az elkövető társadalmi beilleszkedésének esélyeire.

A 72. §-hoz

Az elkobzást a büntetendő cselekmény és a bűncselekmény elkövetőjével szemben is lehet alkalmazni. Az elkobzás elsősorban védelmi jellegű intézkedés. Az elkobzás hatályos szabályai a törvény koncepciójával összhangban állnak, ezért változtatásuk alapvetően nem szükséges.

Az (1)-(2) bekezdés felsorolja az elkobzás alá eső dolgokat. Ez alapján el kell kobozni azt a dolgot, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy arra szántak, amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre, amelyre a

bűncselekményt elkövették, vagy amit a bűncselekmény befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak, azt a dolgot is el kell kobozni, amelynek birtoklása a közbiztonságot veszélyezteti, vagy jogszabályba ütközik, illetve el kell kobozni azt a sajtóterméket, amelyben a bűncselekmény megvalósul.

A törvény (3)-(7) bekezdései a hatályos Btk.-val egyezően szabályozzák az elkobzás részletszabályait. A törvény továbbra is rendelkezik arról, hogy bizonyos esetekben mellőzendő a dolog elkobzása. Nem lehet elrendelni az elkobzását annak a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használt, vagy arra szánt dolognak, továbbá az olyan dolognak, amelyre a bűncselekményt elkövették, illetve amelyet a bűncselekmény befejezését követően e dolog szállítása céljából használtak, ha a dolog nem az elkövető tulajdona. Kivételt képez az az eset, ha a tulajdonos az elkövetésről előzetesen tudott valamint az, ha az elkobzás mellőzését nemzetközi jogi kötelezettség zárja ki.

A (4) bekezdés rendelkezik arról, hogy az elkobzást akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, továbbá ha az elkövetőt megrovásban részesítették. Ezekben az esetekben az elkobzást önálló intézkedésként kell alkalmazni.

Az (5) bekezdés rendelkezése szerint a vagyoneklobzás megelőzi az elkobzást, azaz ha ugyanarra a dologra nézve mindkét intézkedés feltételei fennállnak, csak a vagyoneklobzást kell elrendelni. Amennyiben olyan elkülöníthető dologokról van szó, amelyek közül egyesekre a vagyoneklobzás, míg másokra az elkobzás alkalmazásának a feltételei állnak fenn, úgy a különböző dolgokra természetesen el lehet rendelni külön-külön a két intézkedést.

A (6) bekezdés rendelkezése szerint az elkobzott dolog tulajdonjoga törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

A (7) bekezdésben foglaltak szerint nincs helye elkobzásnak a cselekmény büntethetőségének elévülésére megállapított idő, de legalább öt év elteltével.

A 73. §-hoz

A törvény továbbra is fenntartja azt a hatályos szabályozást, amely szerint méltányosságból lehetőség van az elkobzás mellőzésére. Az elkobzás mellőzése a bíróság mérlegelésétől függ. A törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - a mérlegelés szempontjaiként az elkövetett cselekmény tárgyi súlya és az elkobzásban jelentkező joghátrány arányosságának a vizsgálatát nevezi meg.

A méltányosság gyakorlását azonban három tényező kizárhatja. Egyfelől kizárhatja azt nemzetközi jogi kötelezettség, másfelől nem alkalmazható a méltányosság, ha az elkövető a bűncselekményt bünszervezetben követte el. Végül nincs helye az elkobzás méltányosságból történő mellőzésének egyes bűncselekmények esetén, például nincs helye mellőzésnek kábítószerrel kapcsolatos tényállások, visszaélés radioaktív anyaggal vagy állatkínzás esetén.

A 74. §-hoz

A vagyoneklobzás szabályait a törvény a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg, új rendelkezés azonban, hogy a kábítószer-kereskedelem bűncselekményének elkövetése ideje alatt szerzett vagyon vonatkozásában is fordított bizonyítási terhet ír elő.

Az (1) bekezdés a hatályos szabályokhoz hasonlóan minden esetben kötelezővé teszi a vagyoneklobzást a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra, arra a vagyonra, amely a bűncselekmény összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatottak vagy arra szántak, illetve amely az adott vagyoni előny tárgya volt.

A vagyoneklobzás körének precíz meghatározása egyértelművé teszi, hogy a jogszerűen szerzett vagyonra főszabályként nem rendelhető el vagyoneklobzás. A vagyoneklobzás csak a bűncselekmény elkövetéséből származó javak nemzetközi egyezményekben is kötelezően előírt elvonását teszi lehetővé.

Az (1) bekezdés *b)* pontja és a (4) bekezdés továbbra is abból indul ki, hogy a szervezett bűnözés elleni küzdelem egyik leghatékonyabb eszköze a bünszervezetek megfosztása vagyoni alapjuktól, ezért általános szabályként előírja, hogy vagyoneklobzást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető a bünszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett. Nem lehet azonban elrendelni arra a vagyonra, amelynek törvényes eredete bizonyított.

A törvény fenntartja a hatályos Btk.-nak a bizonyítási teher megfordítására vonatkozó szabályát. Eszerint az ellenkező bizonyításáig vagyoneklobzás alá eső vagyonnak kell tekinteni a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett valamennyi vagyont. Ebből következik, hogy a bizonyítás sikertelenségének kockázatát a terhelt viseli, azaz amennyiben az ilyen vagyon törvényes eredete kétséges; nem egyértelmű, hogy a vagyont nem a bünszervezetben való részvétel ideje alatt, törvényes úton szerezték, a vagyoneklobzást el kell rendelni.

A törvény a hatályos Btk.-hoz képest új rendelkezésként vezeti be az (1) bekezdés *c)* pontját, és ehhez kapcsolódóan a (4) bekezdés *b)* pontját, amelyek értelmében a kábítószer-kereskedelem bűncselekményének elkövetője által a bűncselekmény - így a kábítószer forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés - elkövetési ideje alatt szerzett valamennyi vagyon vagyoneklobzás alá esik. Ezen új rendelkezésnek az a célja, hogy a szervezett és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemben a vagyoni, anyagi alapjaik elvonásával hatékonyabban fel lehessen lépni a kábítószer kereskedőkkel szemben. Ebben az esetben sem lehet azonban a vagyoneklobzást elrendelni arra a vagyonra, amelynek törvényes eredete bizonyított. A törvény a bizonyítási terhet ebben az esetben is megfordítja, azaz a vagyon törvényes eredetét a terheltnek kell bizonyítania.

A törvény megtartja a hatályos Btk.-nak a vagyonekbobzás meghiúsítása céljából a harmadik személynek juttatott vagyonekbobzására vonatkozó szabályait is. Eszerint a vagyonekbobzást arra a bűncselekményből származó, vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonekbobzásra is el kell rendelni, amellyel az elkövetőhöz képest más természetes vagy jogi személy gazdagodott.

Ha az elkövető, vagy az említett gazdagodott természetes személy meghalt, valamint, ha a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekbobzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az ekbobzás alá eső vagyonekbobzásra, amelyre a jogutódlás történt.

A törvény a hatályos szabályokkal egyezően határozza meg azokat az eseteket, amikor vagyonekbobzás nem rendelhető el, ide tartozik a büntetőeljárás keretében érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgáló vagyonekbobzás. A vagyonekbobzás a polgári jogi igény fedezetéül akkor szolgál, ha a polgári jogi igény érvényesítése céljából zár alá vételét rendelték el, és a zár alá vétel a vagyonekbobzást elrendelő határozat meghozatalakor is fennáll.

A jóhiszeműen, ellenérték fejében szerző harmadik személy érdekeinek védelmében a törvény úgy rendelkezik, hogy ebben az esetben a vagyonekbobzást nem lehet elvonni az ilyen személytől (ilyen esetben a vagyonekbobzást az elkövetővel szemben pénzüsszegben kifejezve kell elrendelni). Nincs helye továbbá vagyonekbobzásnak, ha a terhelt bizonyítja a bűnszervezet ideje alatt, illetve a kábítószer-kereskedelem alatt szerzett vagyonekbobzás törvényes eredetét.

A 75. §-hoz

A törvény szerint pénzüsszegben kifejezve kell elrendelni a vagyonekbobzást, ha a vagyonekbobzás nem lehetséges fel, valamint, ha a vagyonekbobzás alá eső vagyonekbobzás az egyéb vagyonekbobzástól nem különíthető el, vagy az elkülönítése aránytalan nehézséget okozna. A jóhiszeműen, ellenérték fejében szerző harmadik személytől a vagyonekbobzást nem lehet elvonni, ilyenkor a vagyonekbobzást az elkövetővel szemben pénzüsszegben kifejezve kell elrendelni.

A törvény - csakúgy, mint az ekbobzásnál - a vagyonekbobzásnál is rendelkezik arról, hogy ezt az intézkedést akkor is alkalmazni kell, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, valamint, hogy az ekbobzott vagyonekbobzás a törvény eltérő rendelkezése hiányában az államra száll.

A 76. §-hoz

A törvény nem határozza meg a vagyonekbobzás fogalmát. Vagyonekbobzás alatt a Btk. vonatkozásában is mindazt érteni kell, amit a polgári jog a vagyonekbobzás alatt ért, ideértve az ingatlanokat is. Ugyanakkor a vagyonekbobzás alkalmazhatóságával kapcsolatban a gyakorlat során felmerült problémák tisztázása érdekében a törvény értelmező rendelkezésben úgy rendelkezik, hogy a vagyonekbobzás alkalmazásában vagyonekbobzáson a vagyonekbobzás hasznait, a vagyonekbobzás értékű jogot és követelést, illetve pénzben kifejezhető értékkel bíró előnyt is érteni kell.

A 77. §-hoz

A törvény szintén új intézkedésként vezeti be az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a végleges hozzáférhetetlenné tételét. Bevezetésének indoka, hogy azon bűncselekményeket, amelyek a számítástechnikai hálózaton való közzététellel valósulnak meg, a hatályos Btk. büntetni rendeli (ilyen például a tiltott pornográf felvétellel visszaélés). Ugyanakkor jelenleg nincs arra jogszabályi előírás, hogy az ilyen jogellenes tartalmat az eljáró hatóság elérhetetlenné tegye. A hatékonyabb fellépés érdekében a törvény szerint lehetővé válik azoknak az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tétele, amelyek bűncselekményt valósítanak meg, illetve amelyeket bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak.

Akárcsak az ekbobzás esetén, a törvény rendelkezik arról, hogy az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatoknak a hozzáférhetetlenné tételét akkor is el kell rendelni, ha az elkövető gyermekkor vagy kóros elmeállapot miatt nem büntethető, illetve ha megrovásban részesítették. Ezekben az esetekben az elektronikus adatoknak a végleges hozzáférhetetlenné tételét önálló intézkedésként kell alkalmazni.

A törvény ezen intézkedés bevezetésével uniós kötelezettségnek is eleget tesz. A 2011/93/EU irányelv 25. cikke szerint ugyanis a tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a gyermekpornográfiát tartalmazó vagyonekbobzást terjesztő, a területükön üzemeltetett weboldalak eltávolíthatóak legyenek.

A 78. §-hoz

A kényszergyógykezelés a beszámíthatatlan állapotban elkövetett büntetendő cselekményhez fűzött jogkövetkezmény, amely elsősorban a társadalom védelmét szolgálja. A kényszergyógykezelés elrendelésének négy feltétele van: az elkövetett cselekmény személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó jellege, az elkövető büntethetősége kóros elmeállapota miatt kizárt, megalapozottan attól kell tartani, hogy az elkövető hasonló cselekményt fog elkövetni, az elkövető büntethetősége esetén a bíróság egyévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetést szabna ki. Ezek a feltételek megegyeznek a hatályos Btk. rendelkezéseivel.

A kényszergyógykezelés jogintézményét legutóbb a 2009. évi LXXX. törvény módosította úgy, hogy a tartamát határozottá tette. Az akkor bevezetett módosításokkal kapcsolatban felmerült jogalkalmazói tapasztalatok mérlegelése eredményeként a törvény visszaállítja a korábbi szabályozást. A törvény rendelkezése értelmében a kényszergyógykezelés határozatlan tartamú intézkedés, amely akkor szűnik meg, ha a bírói felülvizsgálat értelmében annak szükségessége már nem áll fenn.

A 79. §-hoz

A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott, a bűncselekmény társadalomra veszélyességével arányban álló joghátrány. A büntetés célja a társadalom védelme, amelynek egyik oldala az egyéni, a másik az általános bűnmegelőzés.

Az egyéni megelőzés azt jelenti, hogy a büntetésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy az elkövetőt újabb bűncselekmény elkövetésétől visszatartsa. Az egyéni megelőzés akkor éri el valódi célját, ha az elkövető személyiségének lényegét úgy változtatja meg, hogy törvénytisztelő állampolgárrá válik. De megvalósul az egyéni visszatartás azzal is, ha az elkövető az ismételt bűncselekmény elkövetésétől az újabb büntetéstől való félelme miatt tartózkodik. Ezen célok elérése érdekében a büntetéssel szemben támasztott legfontosabb követelmény az arányosság elve.

A büntetés célja azonban nem merül ki az egyéni megelőzésben, mert azt a célt is szolgálnia kell, hogy másokat is visszatartsa a bűnelkövetéstől. A büntetéssel a társadalom tagjait meghatározott irányba lehet befolyásolni. A befolyásolás eredményessége, az alkalmazott intézkedésnek vagy büntetésnek a társadalomban kifejtett hatása az elkövetett cselekményhez és az a miatt alkalmazott szankcióhoz viszonyuló személyek egyéni felfogásától is függ. A büntetés akkor szolgálja megfelelően az általános megelőzést, ha a társadalom tagjaiban a pozitív értékrend megszilárdulásához járul hozzá, de ennek hiányában megvalósulhat a társadalom tagjainak a hasonló mértékű büntetéstől való félelmével is.

A törvény által meghatározott büntetési célokat a bíróságok hivatottak érvényesíteni az igazságszolgáltatás során.

A 80. §-hoz

A büntetés kiszabás elvei azokat az általános szempontokat jelölik ki, amelyeket a bíróságnak figyelembe kell vennie akkor, amikor megállapítja a bűncselekmény jogkövetkezményeként alkalmazott büntetés nemét és mértékét. Amint arra az Alkotmánybíróság a 13/2002. (III. 20.) AB határozatban is rámutatott: a „Btk. büntetési rendszerében a szankció meghatározásának joga megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között.” A bíróság a törvény által meghatározott büntetési minimum és maximum keretei között, a konkrét eset körülményeire tekintettel határozza meg a büntetés nemét és mértékét.

A törvény szerint továbbra is az a főszabály, hogy a büntetést a törvényben meghatározott keretek között az enyhítő és súlyosító körülmények figyelembe vételével kell kiszabni. Utóbbiak közül a törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - példálózva utal a bűncselekmény tárgyi súlyára, a bűnösség fokára és az elkövető személyiségére.

A jogalkotó a büntetési tételkeretek meghatározásakor értékeli az adott bűncselekmény típus társadalmi kockázatát, lehetséges hátrányos következményeit, azaz dönt arról, hogy az egyes bűncselekményeknek milyen tárgyi súlyt tulajdonít. Ezért, amikor a törvény a büntetés kiszabásának elvei körében a bűncselekmény tárgyi súlyáról szól, akkor ez alatt nem a bűncselekmény - a jogalkotó által már értékelt és a különös részi tételkeretben megjelenített - absztrakt tárgyi súlyát, hanem az elkövetett bűncselekmény konkrét súlyosságát érti.

A bűnösség foka a tethoz fűződő pszichikus viszony intenzitását jelenti. A bűnösség fokára a bíróság rendszerint a bűncselekmény tárgyi oldalából következtet. Így elsősorban az elkövetés módjából, eszközéből, módszeréből lehet a bűnösség fokát megállapítani.

A törvény értelmében a büntetést továbbá úgy kell kiszabni, hogy az a törvényes keretek között igazodjék az elkövető személyiségéhez. A jogalkalmazó az elkövető személyiségének az értékelésénél az elkövető személyi körülményeit, ennek részeként elsődlegesen az életvitelét vizsgálja. A személyiség vizsgálata körében értékeli a bíróság az elkövető előéletét és az elkövetés utáni magatartását is.

A büntetésnek igazodnia kell továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez is. A bűncselekmény tárgyi súlya, a bűnösség foka és az elkövető személyisége olyan tényezők, amelyek maguk is súlyosítják vagy enyhítik a büntetést. Az ítélkezési gyakorlat azonban számos egyéb súlyosító és enyhítő körülményt dolgozott ki, amelyek felsorolása a törvényben szerteágazóságuk miatt lehetetlen. A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma az ítélkezési gyakorlat egységének a biztosítása érdekében az 56/2007. BK véleményében vizsgálta felül a bünteteskiszabás során irányadó súlyosító és enyhítő körülményekről korábban közreadott BK 154. sz. állásfoglalását. A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 56/2007. BK véleményben foglaltak a jövőben is irányadóak a gyakorlat számára.

A törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - a bünteteskiszabási tevékenység kiinduló szempontjaként írja elő az adott tételkeret középértékéhez történő viszonyítást. Ez nem jelenti a tételkeret adta lehetőségek negligálását, vagy szűkítését, nem teszi a büntetési rendszert abszolúte határozottá, és nem hoz létre bünteteskiszabási kényszerhelyzetet sem. Semmi nem zárja ki azt, hogy a bíróság az egyes körülményeket a saját belátása szerint vesse össze, értékelje. A törvényben tükröződik a jogalkotónak az az elvárása is, hogy a bíróság adjon kimerítő indokolást a tételkeret adta lehetőség kihasználásáról. A törvény rendelkezései nyilvánvalóan nem érintik a jogalkalmazás elvi irányításának a bünteteskiszabási gyakorlat tapasztalatain alapuló megfontolásait.

A törvény másfelől a büntetés kiszabás elveinek olyan kiegészítését tartalmazza, amely a bírósági jogalkalmazásban eddig is meglévő szempontra vonatkozik. E szerint, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, akkor annak mértékének meghatározásánál a végrehajtás felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét figyelmen kívül kell hagynia.

A 81. §-hoz

Bűnhalmazat az, ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és azokat egy eljárásban bírálják el, ilyenkor a bíróság halmazati büntetést szab ki. A törvény a halmazati büntetésre vonatkozó hatályos rendelkezéseket alapvetően megtartja.

A halmazati büntetés nemcsak formailag, hanem tartalmilag is egységes büntetés. Ezt az (1) bekezdés kifejezetten kimondja, amikor úgy rendelkezik, hogy bűnhalmazat esetén egy büntetést kell kiszabni. A halmazati büntetés a bűnhalmazatban lévő cselekmények számától függetlenül egységes büntetés. Ezt eljárási jogi, célszerűségi megfontolások indokolják.

A (2) bekezdés a bűnhalmazat elbírálására irányadó büntetési keretet állapítja meg. A halmazati büntetés kiszabására a magyar büntetőjog 1961 óta az aszperáció elvét érvényesíti. Eszerint a halmazati büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekményekre megállapított tételkeretek közül a legsúlyosabbnak az alapul vételével kell kiszabni. A törvény nem módosítja ezt a rendelkezést.

Az aszperáció elve lehetővé teszi a (2) bekezdés szerint irányadó büntetési tételkeret felső határának az áttörését abban az esetben, ha az nem elegendő a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények megfelelő elbírálására. A halmazati büntetésnek a (3) bekezdésben rögzített szabálya a büntetés felső határára ható kerettagító rendelkezés. A törvény a hatályos Btk. szabályaival egyezően úgy rendelkezik, hogy a legsúlyosabb törvényi büntetési tétel felső határa a felével emelkedik abban az esetben, ha a törvény a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább kettőre kizárólag határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetést rendel. A törvény megtartja a hatályos Btk. „emelkedik” fordulatót, és ezzel egyértelművé teszi, hogy a büntetési tételkeret meghatározása a jogalkotó feladata.

A halmazati büntetés azonban nem haladhatja meg a határozott ideig tartó szabadságvesztés generális maximumát, azaz a huszonöt évet, mint azt a törvény a 36. §-ban rögzíti.

A (4) bekezdést a 2010. évi LVI. törvény illesztette be a Btk. rendelkezései közé, és ezen a törvény alapjaiban nem változtat. A törvény szigorúan ítéli meg a személy elleni erőszakos bűncselekményeket elkövető bűnismételőket. Vonatkozásukban a bűnhalmazatban lévő legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételének felső határát a kétszeresére emeli, amennyiben azok közül legalább három, személy elleni erőszakos bűncselekmény. A hatályos Btk.-tól eltérően a törvény csak a különböző időpontokban elkövetett, befejezett bűncselekmények vonatkozásában írja ezt elő. További szigorítást jelent, hogy amennyiben a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a halmazatban lévő bűncselekmények közül a törvény szerint valamelyikre életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható, az elkövetőre életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

A törvény az Általános Részben meghatározott esetekben lehetővé teszi a korlátlan enyhítést.

A 82. §-hoz

A relatíve határozott szankciórendszerünkben a bíróság a büntetést a törvény által előírt büntetési tétel keretei között szabja ki. A gyakorlatban azonban előfordulhatnak olyan esetek, amikor a törvény adta büntetési keretek között nincs lehetőség igazságos értékelésre. Ez indokolja bizonyos esetekben a büntetésnek büntetési tételkereten kívüli kiszabását. A bíróság meghatározott esetekben a büntetést enyhítheti, azaz a büntetési tétel alsó határát, a speciális minimumot is átlépheti.

A törvény a büntetés enyhítését kivételes intézménynek tekinti, alkalmazási feltétele az, hogy a kiszabható büntetési tétel minimuma a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel túl szigorú legyen. Ennek megfelelően a törvény - egyezően a hatályos Btk.-val - abból az elvből indul ki, hogy a büntetés enyhítése mindig a tételkeret alsó értékének az áttörését jelenti. A (2)-(3) bekezdés azt határozza meg, hogy a bíróság milyen mértékben enyhítheti a büntetést. A törvény nem módosítja a büntetés enyhítésének a mértékére vonatkozó hatályos rendelkezéseket.

A (4) bekezdés - a hatályos Btk.-val megegyezően - lehetőséget ad az úgynevezett kétszeres leszállásra. Eszerint, ha az enyhített büntetés is túl szigorúnak bizonyulna, kísérlet, illetőleg bűnsegély esetén az adott bűncselekményre irányadó büntetési tételkerethez képest az eggyel enyhébb tételkeret alapján is kiszabható a büntetés. A büntetés kiszabási elvek egyes elemeinek vizsgálata alapján az állapítható meg, hogy a kísérleti szakban megrekedő bűncselekmények rendszerint csekélyebb tárgyi súlyúak, mint a befejezett bűncselekmények. A bűnsegéd tevőlegessége pedig rendszerint enyhébb megítélés alá esik, mint a tettesé, illetve a felbujtóé. A törvény helyes értelmezéséből az következik, hogy csak egy soron következő pontot lehet figyelembe venni akkor is, ha az elkövető bűnsegédként valósítja meg a kísérleti szakban maradt bűncselekményt.

Az (5) bekezdésben a törvény - meghatározott esetekben - korlátlan enyhítést enged. Ha a törvény megengedi a korlátlan enyhítést, akkor bármelyik büntetési nem legkisebb mértéke kiszabható. A korlátlan enyhítés lehetőségének az az indoka, hogy vannak esetek, amelyekben a (2) bekezdésben megengedett enyhítés sem teszi lehetővé a méltányos elbírálást. A törvény ezért megtartja a korlátlan enyhítés intézményét.

A 83-84. §-hoz

A tárgyalásról lemondás a büntetőeljárás gyorsítását és egyszerűsítését szolgáló, a Be. által külön eljárásként szabályozott intézmény.

Ha a terhelt a vádemelést megelőzően bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomást tesz és a tárgyaláshoz való jogáról lemond, a bíróság nyilvános ülésen hozott ítélettel megállapíthatja a vádirattal egyező tényállás, valamint a vádirattal egyező minősítés miatt a vádlott bűnösségét.

Az együttműködő terhelt főszabályként kizárólag a nyolc évi szabadságvesztés büntetésnél nem súlyosabban fenyegetett bűncselekmény esetén mondhat le arról a jogáról, hogy ügyét a bíróság nyilvános tárgyaláson bírálja el. A tárgyalásról lemondás további feltétele ez esetben is az, hogy az együttműködő terhelt önként és hitelt érdemlően beismerő vallomást tegyen.

A tárgyalásról lemondást a büntető törvény az elkövetőt fenyegető büntetési tételkeret csökkentésével honorálja. A büntetési tételkeret törvényi enyhítésének az a célja, hogy elősegítse ennek a büntetőeljárás gyorsító intézménynek az érvényesülését. A tárgyalásról lemondás esetén irányadó tételkeretet az (1)-(2) bekezdés határozza meg.

A törvény változtat a tárgyalásról lemondás esetében a halmazati büntetés kiszabására irányadó hatályos szabályokon a halmazati büntetés általános szabályaival egyezően, azaz halmazati büntetés esetén a büntetési tétel felső határa - a hatályos szabályozástól eltérően nem a felével, hanem - a középértékével emelkedik. A törvény egyértelművé teszi, hogy nem akadály a tárgyalásról lemondás alkalmazásának az, ha az elkövető több bűncselekményt valósít meg. A szabályozás elvi alapjai megegyeznek a halmazati büntetéssel kapcsolatban írtakkal. Ennek megfelelően, ha a bíróság tárgyalásról lemondás alkalmazása mellett szab ki halmazati büntetést, akkor a halmazati büntetés alapjául szolgáló legsúlyosabb tételkeret megállapításakor a büntetési tételkeret felső határának a tárgyalásról lemondás szabályainak figyelembe vételével számított csökkentett mértékéből indul ki.

A 85. §-hoz

A büntetés végrehajtásának felfüggesztése a bűnelkövető számára alkalmat kíván adni a bűncselekmények elkövetésétől tartózkodó életvezetésre és a büntetés végrehajtásának elkerülésére. A végrehajtásában felfüggesztett büntetés nem szakítja ki az elítéltet a megszokott közösségéből, és ezzel elkerüli a rövid tartamú szabadságvesztés végrehajtásával járó hátrányokat. A törvény kiemeli, hogy elsősorban az elkövető személyi körülményeire figyelemmel juthat a bíróság olyan következtetésre, miszerint a büntetés célja a felfüggesztés alkalmazásával is elérhető.

A büntetés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó hatályos rendelkezések alapján csak a szabadságvesztés büntetés felfüggesztésére van lehetőség, és ezen a törvény sem változtat. A szabadságvesztés büntetés végrehajtásának felfüggesztése a rövid tartamú végrehajtandó szabadságvesztések reális alternatívája, mert a büntetés kiszabás elveit a szabadság tényleges elvonása nélkül jutatja érvényre.

Az (1) bekezdés a hatályos Btk.-val egyezően - mivel az ítélkezési gyakorlatban bevált - a két évig terjedő szabadságvesztések esetén ad lehetőséget a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére.

A felfüggesztés tartama egy évtől öt évig terjed, amelyet a bíróság mérlegeléssel állapít meg. A próbaidőt években vagy években és hónapokban kell meghatározni. A törvény is rögzíti azt, hogy a próbaidő tartama a kiszabott büntetésnél rövidebb nem lehet.

A 86. §-hoz

A törvény 86. §-a a büntetés végrehajtása felfüggesztését kizáró okokról rendelkezik. A törvényi szabályozás pontosan meghatározza a szabadságvesztés felfüggesztését kizáró okokat. Ezek alapján nincsen helye a szabadságvesztés végrehajtása felfüggesztésének akkor, ha az elkövető többszörös visszaeső, vagy a bűncselekményt bünszervezetben követte el, illetve ha az elkövető a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt vagy felfüggesztésének próbaideje alatt követte el. A kizáró okoknak az indoka, hogy ezekben az esetekben olyan az elkövető személyében, illetve az elkövetett bűncselekmény jellegében rejlő ok áll fenn, amely miatt nem lehet ésszerűen arra számítani, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése meghozza a várt hatást. Ezért ezeket az elkövetőket a törvény nem részesíti a felfüggesztés kedvezményben.

A törvény nem változtat a hatályos Btk.-nak azon a rendelkezésén, amely szerint, ha az elkövetőn olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amely miatt a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását nem rendelték el, a próbaidő meghosszabbodik az utóbb kiszabott szabadságvesztés tartamával. Ezt a rendelkezést a közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés esetén is alkalmazni kell. Előfordulhat, hogy ezekben az esetekben a próbaidő meghaladja a törvény rendelkezése szerinti leghosszabb tartamot, ezért a (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy ilyenkor a próbaidő tartama az öt éves felső határt is meghaladhatja.

Az (5) bekezdés alapján akár két, vagy akár ennél több felfüggesztett szabadságvesztés „találkozása” esetén a büntetések próbaideje egymástól függetlenül, párhuzamosan telik, így azokat külön-külön kell számítani.

A (6) bekezdés lehetővé teszi a pártfogó felügyelet elrendelését a felfüggesztett szabadságvesztés mellett. Annak eldöntésében, hogy ez mely esetekben indokolt elsődlegesen az elkövetett bűncselekmény jellegének és az elkövető személyi körülményeinek

van döntő jelentősége. A törvény visszaeső elkövető esetén kötelező erővel írja elő a pártfogó felügyelet elrendelését, mivel vonatkozásukban csak gondos figyelemmel kísérésük esetén érhető el a próbaidő eredményes eltelte.

A 87. §-hoz

A törvény rendelkezik azokról az esetekről is, amikor el kell rendelni a korábban kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását.

El kell rendelni a szabadságvesztés végrehajtását, ha a felfüggesztés próbaideje alatt megállapítást nyer, hogy a felfüggesztés valamely felfüggesztést kizáró ok ellenére történt.

A hatályos Btk.-val egyezően a törvény is úgy rendelkezik, hogy amennyiben az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, szintén el kell rendelni a szabadságvesztés végrehajtását. Ezekben az esetekben megdől az a feltételezés, hogy a büntetéskiszabási elvek a szabadságvesztés teljes végrehajtása nélkül is megvalósulhatnak. Ezért rendeli el a törvény ezekben az esetekben a szabadságvesztés végrehajtását.

A szabadságvesztés végrehajtását végül akkor is el kell rendelni, ha az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A 88. §-hoz

Az Alaptörvény a köztársasági elnök kegyelmezési jogkörét nem korlátozza. Azaz a kegyelem vonatkozhat a kiszabott büntetés teljes elengedésére, illetve annak mérséklésére vagy a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére, de a kegyelmezés csak a hatályos jogszabályok keretei között történhet.

A köztársasági elnöknek az Alaptörvényben meghatározott kegyelmezési jogával élve lehetősége van a büntetés végrehajtásának felfüggesztésére is. Ennek azonban csak abban az esetben van értelme, ha a próbaidő tartama alatt bekövetkezett valamely esemény a kedvezmény elvesztését is eredményezheti. Ennek törvényi alapját teremti meg ez a rendelkezés, amikor előírja, hogy ilyen esetben a felfüggesztett büntetés végrehajtására vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell. Ennek értelmében a köztársasági elnök által kegyelemből felfüggesztett büntetést végre kell hajtani, ha az elkövetőt a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik vagy az elkövető a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.

A 89. §-hoz

A törvény a különös és a többszörös visszaesővel szemben alkalmazott büntetés esetén - egyezően a hatályos Btk.-val - áttöri az adott bűncselekmény büntetési tételének a felső határát. Ilyen esetben a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a felével emelkedik. A büntetés felső határa azonban így sem haladhatja meg a határozott ideig tartó szabadságvesztés huszonöt éves felső határát. Ez a rendelkezés lehetőséget ad a bíróságnak arra, hogy a különös és a többszörös visszaesést a büntetés kiszabása során megfelelően értékelje, ugyanakkor nem teremt kötelezettséget szigorúbb joghátrány megállapítására.

A hatályos Btk. előírásával megegyezően, a törvény csak különös méltánylást érdemlő esetben engedi meg a büntetés enyhítését a különös és a többszörös visszaesők esetében.

A törvény nem változtat a halmazati büntetés és a tárgyalásról lemondás különös, illetve többszörös visszaesővel szembeni alkalmazásának hatályos szabályain.

A 90. §-hoz

A törvény az erőszakos többszörös visszaesők esetében az e minősítést megalapozó, súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határát a kétszeresére emeli.

A törvény megtartja azt a szigorítást, hogy amennyiben a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint az újabb bűncselekményre életfogytig tartó szabadságvesztés is kiszabható, az elkövetőre életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Az erőszakos többszörös visszaesők esetében az enyhítő szakasz alkalmazásának nincs helye, azonban - a hatályos szabályozástól eltérően - a törvény az Általános Részben meghatározott esetekben (pl. korlátozott beszámítási képesség) a korlátlan enyhítést lehetővé teszi.

A 91. §-hoz

A törvény - ugyanúgy, mint a bűncselekményt különös vagy többszörös visszaesőként elkövetőkre - a bűnszervezetben történő elkövetés esetére is tartalmaz az általánosan érvényesülőnél szigorúbb rendelkezéseket.

Az értelmező rendelkezésben foglaltak szerint, bünszervezet a három- vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

A törvény szerint az e körben érvényesülő speciális büntetés kiszabási szabályok értelmében, ha a szándékos bűncselekményt bünszervezetben követik el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a huszonöt évet nem haladhatja meg. Büntetési tételen ebből a szempontból is a bűncselekményre a Btk. Különös részében meghatározott büntetési tételt kell érteni. Miként a különös és többszörös visszaesőknél, a szigorúbb szabály halmazati büntetés kiszabása esetén itt is a 81. § (3) bekezdése, míg tárgyalásról lemondás esetén a 83. § (1)-(2) bekezdés szerinti büntetési tételt érinti.

A bűncselekmény bünszervezetben elkövetővel szemben bármely bűncselekmény esetében helye van kitiltásnak.

Mivel a bünszervezet fogalma esetenként a bünszövetség fogalmát lefedi, a törvény a bünszervezetben történő elkövetés megállapítása esetére kizárja, hogy emellett a bűncselekmény bünszövetségben történő elkövetésének esetére megállapított jogkövetkezmények is alkalmazhatók legyenek.

A 92. §-hoz

A törvény - a hatályos Btk.-val megegyezően - előzetes fogvatartás elnevezéssel jelöli az őrizetet és az előzetes letartóztatást. Az előzetes fogvatartás és a házi őrizet közös jellemzője az, hogy az jelentősen korlátozzák elkövető szabadságát, annak ellenére, hogy a személyi szabadság elvonásával, illetőleg a korlátozásával járó kényszerintézkedések nem előrehozott büntetések. Ezért a törvény biztosítja az előzetes fogvatartás és a házi őrizet tartamának az utóbb kiszabott büntetésbe történő beszámítását.

Az (1) bekezdés csak a szabadság tényleges elvonásával vagy annak a lehetőségével járó, illetve a szabadságvesztésre átváltoztatható büntetésekbe engedi beszámítani az előzetes fogvatartásban, illetve a házi őrizetben töltött időt. Ezért úgy rendelkezik, hogy a kiszabott szabadságvesztésbe, az elzárásba, a pénzbüntetésbe, illetve a közérdekű munkába kell beszámítani az előzetes fogvatartás és a házi őrizet teljes tartamát.

A (2) bekezdés meghatározza a beszámítás alapjául szolgáló átváltási szabályokat. A törvény a kényszerintézkedés beszámítását a kényszerintézkedés természetétől (előzetes fogvatartás, illetve házi őrizet) és a büntetés nemétől, illetve szabadságvesztés büntetés esetén annak végrehajtási fokozatától függő kulcs alapján teszi lehetővé. E beszámítási kulcs szerint egy napi előzetes fogvatartás egy napi szabadságvesztés büntetésnek, egy napi elzárásnak, egy napi tétel pénzbüntetésnek, illetve négy órai közérdekű munkának felel meg.

Házi őrizet beszámítása esetén négy órai közérdekű munkának, illetve egy napi tétel pénzbüntetésnek egy nap, egy napi elzárásnak két nap, egy napi szabadságvesztés büntetésnek fegyház fokozat esetén öt nap, börtön fokozat esetén négy nap, fogház fokozat esetén három nap házi őrizetben töltött idő felel meg. A törvény értelmében a beszámítás után még fennmaradó házi őrizetet egy napi szabadságvesztés büntetésként kell beszámítani.

A 93. §-hoz

Az összbüntetésbe foglalás célja azon hátrányok kiküszöbölése, melyek az elítéltet az egyes cselekményei külön eljárásban elbírálása folytán érik, azaz az összbüntetéssel az elítéltet olyan helyzetbe kerül, mintha a vele szemben kiszabott, több szabadságvesztés büntetés alapjául szolgáló cselekményeket egy eljárásban bírálták volna el, és halmazati büntetést szabtak volna ki vele szemben. Az összbüntetés jogintézménye a célját akkor tudja elérni, ha az összbüntetésbe foglaláskor az összbüntetésbe foglalandó szabadságvesztések végrehajtása még nem fejeződött be. Ha az elítélt valamely szabadságvesztést már kitöltötte, nincs arra lehetőség, hogy a terheltet a bíróság olyan helyzetbe hozza, mintha ügyeit egy eljárásban bírálták volna el.

Összbüntetésbe foglalásra akkor van lehetőség, ha az elkövetővel szemben több ítéletet hoztak, ezek az ítéletek jogerőre emelkedtek, az ítéletek határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetéseket tartalmaznak, és a büntetéseket olyan bűncselekmények miatt szabták ki, amelyek mindegyikét - a hatályos szabályozástól eltérően - az elkövető a legkorábbi ítélet kihirdetését megelőzően követte el. A legkorábbi ítéleten ebben az esetben a legkorábban kihirdetett ítéletet kell érteni.

Az azonban változatlanul irányadó, hogy amennyiben felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, akkor azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.

A szabadságvesztés büntetések csak abban az esetben foglalhatók összbüntetésbe, ha a bíróság már eredetileg is szabadságvesztést szabott ki. A pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés összbüntetésbe nem foglalható.

Az összbüntetésbe foglalás jelentős kedvezmény az elkövető számára, előfordul olyan eset is, amikor összbüntetésbe foglalt ítéletek közül a legrövidebb teljesen elenyészik. Ez nem egyeztethető össze azzal a kriminálpolitikai törekvéssel, amely a többszörös bűnelkövetőkkel szemben kíván szigorúbban fellépni. Mindezekre figyelemmel a törvény módosítja az összbüntetésbe foglalás feltételeit, és csak azoknak a bűncselekményeknek a vonatkozásában nyújt lehetőséget összbüntetésbe foglalásra, amelyeket az elkövető a legkorábbi ítélet kihirdetését megelőzően követett el, valamint a törvény a korábban összbüntetésbe foglalt büntetés további összbüntetésbe foglalását sem teszi lehetővé. Ehhez kapcsolódóan szükséges a Be.

módosítása is, amely értelmében összbüntetési eljárás lefolytatására csak az elítélt kérelmére lesz lehetőség, a kérelem alapján azonban a bíróság köteles lesz az összbüntetési eljárást lefolytatni.

A 94. §-hoz

Az összbüntetésbe foglalás általános feltétele, hogy a bűncselekményeket az elkövető a legkorábbi ítélet kihirdetését megelőzően kövesse el, és az összbüntetés mértékét úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetés kiszabására kerülne sor. Az összbüntetés tartamának megállapításakor kizárt a kumuláció, azaz az összbüntetési tartam nem érheti el az alapítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetések együttes tartamát.

Az összbüntetés mértékének a megállapításakor a leghosszabb tartamú szabadságvesztést kell alapul venni. A hatályos Btk. értelmében az összbüntetés tartamának el kell érnie a legsúlyosabb büntetést, de a törvény meghatározza az elengedés maximális mértékét, amely legfeljebb a rövidebb büntetés (vagy büntetések) kétharmad részének együttes tartama lehet.

A 95. §-hoz

Az összbüntetés egységes büntetés, tehát a kapcsolódó járulékos rendelkezések vonatkozásában is egységes szabályoknak kell érvényesülni. Ez vonatkozik az összbüntetésként megállapított szabadságra végrehajtási fokozatára, valamint a feltételes szabadságra bocsátásra is.

Ha az alapítéletekben különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések szerepelnek, és ezek kerülnek összbüntetésbe foglalásra, az összbüntetést abban a fokozatban kell végrehajtani, amelyik az alapítéletekben megállapítottak közül a legszigorúbb. Három év vagy azt meghaladó tartamú, többszörös visszaeső esetében kettő év vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésnél a törvény 37. § (2) és (3) bekezdésének szabályait is vizsgálni kell, és a végrehajtási fokozatot ennek figyelembe vételével kell megállapítani.

Ha az általános szabályok szerint megállapítandó végrehajtási fokozat az elítélt számára méltánytalan hátrányt jelent, fegyház helyett börtön határozható meg, míg börtön esetében fogház alkalmazására nyílnak lehetőségek.

A 96. §-hoz

Összbüntetésbe kizárólag végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, a pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés összbüntetésbe foglalása is kizárt.

A szabadságvesztés büntetések mellett kiszabott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás és kitiltás esetében viszont több azonos büntetésnél nemcsak a tiltás időtartamában lehet eltérés, hanem elképzelhető, hogy a foglalkozástól eltiltás különböző foglalkozási ágakra, a több járművezetéstől eltiltás a járművek más-más körére terjed ki, több sportrendezvények látogatásától való eltiltás eltérő rendezvényekre, míg több kitiltás eltérő helységekre vonatkozhat. Ilyen esetekben az azonos megnevezésű büntetéseket sem tekinthetjük azonos tartalmúnak, így végrehajtásukra nem vonatkozik a (2) bekezdésben meghatározott szabály, ezért az eltérő tartamú azonos büntetéseket egymástól függetlenül, külön-külön kell végrehajtani.

Az azonos tartamú közügyektől eltiltás mellékbüntetések közül az elítélre hátrányosabb nem feltétlenül a leghosszabb tartamú, hanem amelyből az összbüntetésbe foglaláskor még több vár végrehajtásra.

A 97. §-hoz

A törvény - eltérően a hatályos Btk.-tól - pontosan meghatározza, hogy az elítéléshez milyen hátrányos jogkövetkezmények fűződnek. A törvény az elítélés körébe vonja a büntetőjogi felelősség megállapítását, a büntetés kiszabását, illetve az intézkedés alkalmazását.

Az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények részben a büntetőjogon belül, részben azon kívül érvényesülnek. A büntetőjogi jogkövetkezményeket maga a büntető törvény határozza meg, továbbá azt is, hogy az egyéb jogkövetkezményekről is törvényben kell rendelkezni. Ezek a büntetőjogon kívüli hátrányos jogkövetkezmények lehetnek: alkotmányjogiak, közjogiak (pl. az Alkotmánybíróság tagjává csak büntetlen előéletű személy választható), munkajogiak (pl. a közoktatásban alkalmazás feltétele az, hogy az alkalmazott büntetlen előéletű legyen), polgári jogiak (pl. hivatásos gondnok csak büntetlen előéletű személy lehet), de a gazdasági jog területén is található ilyen rendelkezés (pl. közbeszerzési eljárásban nem lehet ajánlattevő, aki a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesült).

Az elítéléshez kapcsolódó adatokat a bünygyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünygyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Bnyt.v.) szerint a büntetettek nyilvántartása és a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása tartalmazza. Előbbi nyilvántartás a nem mentesült, büntetett előéletű személyek adatait tartja nyilván, utóbbi nyilvántartás célja elsősorban a bűnisméltés, visszaesés

megállapíthatóságának, valamint az elítéléshez fűződő, a büntetlen előlethez képest szigorúbb követelményeket meghatározó foglalkoztatási, engedélyezési szabályok végrehajthatóságának biztosítása.

A Bnyt. alapján a büntügyi nyilvántartásokban kezelt adatok nyilvántartási ideje legalább a mentesítés beálltától számított három év, de nem lehet több mint a mentesítés beálltától számított tizenkét év. Ha a kezelt adatra vonatkozóan a nyilvántartás feltételei megszűnnek, az adatot a nyilvántartásból haladéktalanul törölni kell, ezt követően hátrányos jogkövetkezmény az elítélés miatt már nem állapítható meg az elítélttel szemben.

A 98. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-hoz hasonlóan rendelkezik a mentesítés hatályáról, a részletszabályokat azonban pontosabban határozza meg.

A mentesítés hatálya azt jelenti, hogy a mentesítés következtében az elítélt mentesül mind a büntetőjogi, mind az egyéb törvényekben meghatározott, a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. A mentesített személy büntetlen előéletűnek minősül, vagyis a mentesítés beálltával újból lehetősége nyílik mindazon jogok megszerzésére és gyakorlására, amelyekhez a büntetlen előéletű állampolgároknak joguk van. Ezért a mentesített személy mindig a jövőre nézve válik büntetlen előéletűvé, nem pedig az elítélésre visszamenő hatállyal. A büntetlen előéletet a mentesített személy részére kiadott hatósági bizonyítvány igazolja.

A mentesülés alól azonban a törvény kivételt tesz: újabb bűncselekmény elkövetése esetén a mentesítés nem terjed ki azokra a jogkövetkezményekre (pl. a visszaesés azon következményeire), amelyeket a büntető törvény a korábbi elítéléshez fűz.

A mentesítés - különösen, ha az az ítélet jogerőre emelkedése napján bekövetkezett - nem akadályozza annak, hogy a kiszabott büntetést, illetve a megítélt polgári jogi igényt végrehajtsák.

A 99. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-val egyezően állapítja meg a mentesítés módjait. Eszerint az elítélt mentesítésben részesülhet a törvény erejénél fogva (meghatározott idő elteltével), bírósági határozat alapján (a törvényileg meghatározott idő felének elteltét követően, vagy akár előzetesen is, ha az elítélt arra érdemes). A köztársasági elnök, illetve az Országgyűlés kegyelmi mentesítésről dönthet.

A 100. §-hoz

A törvényi mentesítés a mentesítésnek az elítéltek legszélesebb körét érintő, leggyakoribb módja. A törvényi mentesítésnél az elítélt a törvény erejénél fogva, meghatározott időpontban mentesül a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól.

A törvényi mentesítés hatálya - a kiszabott büntetéstől, illetve annak tartamától, valamint a bűncselekmény súlyától és a bűnösség fokától függően - az alábbi időpontokban állhat be:

- az ítélet jogerőre emelkedésének napján,
- a próbaidő leteltének napján,
- a büntetés kitöltésének vagy végrehajtásának befejezése, illetve végrehajthatóságának megszűnése napján,
- a büntetés kitöltését vagy végrehajthatóságának megszűnését követő három, öt, nyolc vagy tíz év elteltével.

Foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, és sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén a mentesítés nem vonatkozik magára a foglalkozás, valamint a járművezetés tényleges gyakorlásának, kitiltás esetén a meghatározott földrajzi egység területén való tartózkodás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén pedig ezek látogatásának a jogára.

Ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását rendelik el, akkor a (3) bekezdés alapján a mentesítés nem áll be, illetve hatályát veszti. Ilyenkor a mentesítésre a végrehajtandó szabadságvesztésre vonatkozó mentesítési szabályok az irányadók.

A törvényi mentesítés csak a határozott idejű szabadságvesztésre vonatkozik. Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt csak kegyelmi mentesítésben részesülhet.

A 101-102. §-hoz

A törvény nem változtat a bírósági mentesítés hatályos szabályain, csupán mellőzi az arra való felesleges utalást, hogy annak szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélet esetén lehet helye. Ez ugyanis a jogszabályhelyekre történő utalásból egyértelműen következik.

A bírósági mentesítésre - eltérően a törvényi mentesítéstől - nem a törvény erejénél fogva, hanem kérelemre, a bíróság különleges eljárásban meghozott határozata alapján kerülhet sor. A bírósági mentesítés eljárási szabályait a Be. tartalmazza.

A bírósági mentesítésnek két fajtája van: az utólagos, valamint az előzetes mentesítés.

Utólagos bírósági mentesítésnek szándékos bűncselekmény miatt kiszabott végrehajtandó szabadságvesztéssel kapcsolatban, az elítélt kérelmére lehet helye, ha erre az elítélt érdemes, és a szabadságvesztés kitöltésétől, illetve végrehajthatósága megszűnésétől a törvényi mentesítésre megállapított várakozási idő fele már eltelte.

Az utólagos bírósági mentesítés körébe olyan büntetések tartoznak, amelyeknél a bűncselekmény tárgyi súlya, illetve az elkövető veszélyessége jelentősebb fokú, így az elítélt mentesítésének nem lehet egyetlen feltétele a várakozási idő felének sikeres eltöltése. Ezért kell - a bírósági mentesítés tárgyi feltételén túl - az érdemességet mint alanyi feltételt vizsgálni. Az érdemesség elbírálásánál figyelembe kell venni az elítéltnak a büntetés kitöltése óta folytatott életmódját, továbbá azt, hogy - ha erre módja volt - jóvátette-e a cselekményével okozott sérelmet.

A törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - egy esetben teszi lehetővé, hogy bírói döntéssel, a törvényi mentesítés szabályaihoz hasonlóan, az ítélet jogerőre emelkedésének napján álljon be a mentesítés. A törvény kizárólag a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése esetén jogosítja fel a bíróságot arra, hogy a bűnösséget megállapító és büntetést kiszabó ítéletben mentesítse az elítéltet a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól.

Az előzetes mentesítés szubjektív, alanyi feltétele - az utólagos mentesítéshez hasonlóan - a terhelt érdemessége. Az érdemesség mérlegelése során több körülményt kell vizsgálni, így különösen a bűncselekmény tárgyi súlyát, a bűnösség fokát, az elkövető személyiségét, életvezetését, a bűncselekmény elkövetése és az elítélés ideje között tanúsított magatartását, a cselekményével okozott sérelem jóvátételét, a sértett felróható közrehatását.

Az előzetes bírósági mentesítés a törvény erejénél fogva, külön rendelkezés nélkül a hatályát veszti, ha a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelik.

A 103. §-hoz

Ha büntetés mellett mellékbüntetést is kiszab a bíróság - a mentesítés egységességének elvére tekintettel - a törvény úgy rendelkezik, hogy a mentesítés mindaddig nem áll be, amíg a mellékbüntetés végrehajtása be nem fejeződött vagy végrehajthatósága meg nem szűnt.

A 104. §-hoz

A kegyelmi mentesítés közkegyelem vagy egyéni kegyelem formájában gyakorolható. Magyarországon közkegyelmet - törvényi szabályozás keretében - az Országgyűlés adhat [Alaptörvény 1. cikk (2) bekezdés j) pont], míg az egyéni kegyelmezés joga a köztársasági elnököt illeti meg [Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés g) pont].

A kegyelmi mentesítésnek - a törvényi vagy bírósági mentesítéstől eltérően - nincs törvény által szabályozott feltétele. Akárcsak a törvényi és a bírói mentesítés esetében, a kegyelmi mentesítésben részesített személy a büntetőjogon kívüli jogkövetkezmények szempontjából tekintendő büntetlen előéletűnek.

A 105-106. §-hoz

1. A törvény - a büntetethez szükséges korhatár szektorális leszállítása miatt - a hatályos törvénytől eltérően határozza meg a fiatalkorúak fogalmát. Eszerint fiatalkorú az a személy, aki a bűncselekmény elkövetésekor a tizenkettedik életévét már betöltötte, de a tizennolcadik életévét még nem. A fiatalkor szabályozása alapvetően a gyermekkor szabályozására épül, kivéve, ha a tizenkettedik életévét betöltött személy szándékos emberölést, erős felindulásban elkövetett emberölést, illetve életveszélyt vagy halált okozó testi sértést követ el. A fiatalkor kezdete tehát főszabály szerint a gyermekkor felső határát követő nap (a tizennegyedik születésnapot követő nap), kivételes esetben a tizenkettedik életév betöltését követő nap, a vége pedig a nagykorúság általános életkori határa, azaz a tizennolcadik életév. Az ennél fiatalabb személyek házasságkötéssel szerzett nagykorúsága nem befolyásolja a büntetőjogi speciális jogalanyiságukat.

A büntetőjogi fiatalkorúságnak a bűncselekmény elkövetése időpontjában kell fennállnia. A fiatalkorúakra vonatkozó szabályokat akkor is alkalmazni kell, ha az elbírálás időpontjában az elkövető már nem fiatalkorú, de csak akkor, ha a terheltet kizárólag fiatalkorban elkövetett bűncselekményekért vonják felelősségre.

A törvény követi a magyar büntetőjogban közel fél évszázada kialakult hagyományt, miszerint a fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó büntetőjogi szabályokat nem külön kódex, hanem az egységes büntető törvénykönyv egy külön fejezete tartalmazza. Az új Btk. Általános Részének a törvény által meghatározott szabályait fiatalkorúakkal szemben olyan módon kell alkalmazni, hogy elsőként a XI. fejezetben írtakat kell megvizsgálni, és ha e fejezetben nincs eltérő rendelkezés, akkor az Általános Rész egyéb rendelkezései az irányadóak.

2. Fiatalkorú terhelttel szemben a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási jog a felnőtt elkövetőkhöz képest több vonatkozásban eltérő szabályokat állapít meg, ugyanis a fiatalkorú erkölcsi értékrendje, értelmi fejlettsége még ebben az életszakaszban is alakul, változik. A fiatalkorú a polgári jog szabályai szerint korlátozottan cselekvőképességű (kivéve, ha érvényes házasságot kötött), illetve tizennegyedik életévének betöltése előtt cselekvőképtelen, még viszonylag csekélyebb élettapasztalattal rendelkezik, és ezért nem minden esetben képes maradéktalanul felismerni cselekménye következményeit.

A szankciók kiválasztása során ezért a törvény továbbra is azt az elvet követi, hogy a fiatalokkal szemben elsősorban a nevelés eszközeit kell alkalmazni, a szankciók kiválasztását illetően a követendő sorrend az alábbi:

1. szabadságvonással nem járó intézkedés,
2. szabadságvonással nem járó büntetés,
3. szabadságvonással járó intézkedés,
4. szabadságvonással járó büntetés.

A fiatalokkal szembeni büntetőeljárás során elsődlegesen azt kell megvizsgálni, hogy van-e helye szabadságvonással nem járó intézkedés - azaz megrovás, próbára bocsátás, vagy jóvátételi munka - alkalmazásának. Büntetést csak akkor lehet kiszabni, ha a bíróság azt állapítja meg, hogy másként nem érhető el a fiatal helyes irányba történő fejlődése. Erre utalhat a sorozatos elkövetés, a többes halmazat, az elkövetési mód, a több minősítő körülmény, a motívum, a társtetteség, a csoportos, vagy a bűnszövetségben való elkövetés.

A fiatal elkövetők vonatkozásában a büntetőjog elsődleges feladata a nevelés, amely különösen a jelenleg gyermekkor miatt nem büntethető tizenkettő-tizenéves év közötti korosztály tekintetében igaz. Erre figyelemmel a büntethetőségi korhatár szektorális leszállításával egyidejűleg a törvény kimondja, hogy a tizenegyedik életévüket be nem töltött személyekkel szemben csak intézkedés alkalmazható, és - a 106. § (3) bekezdésében foglaltakkal összhangban - a szabadságvonással nem járó intézkedésnek meg kell előznie a szabadságvonással járó intézkedés (javítóintézeti nevelés) alkalmazását.

Egyéb esetekben a bíróság a súlyosító és enyhítő körülmények együttes és gondos értékelése, a fiatalnak az elkövetés után és az eljárás alatt tanúsított magatartása, személyi és családi körülményeinek vizsgálata, gondozójának a fiatal életvitelére vonatkozó vallomása alapján döntheti el, hogy a konkrét esetben elegendő-e szabadságvonással nem járó intézkedés alkalmazása, esetleg szabadságvonással nem járó büntetés kiszabása, vagy el kell rendelni a fiatal javítóintézeti nevelését, illetve szabadságvesztés büntetést kell kiszabni.

Ha a bíróság arra a következtetésre jut, hogy a büntetés kiszabásának elvei csak büntetés alkalmazásával érvényesíthetőek, ez esetben is vizsgálnia kell, hogy van-e helye szabadságvonással nem járó büntetés kiszabásának. Ha e vizsgálat során nemleges megállapításra jut, akkor kerülhet sor szabadságvonó intézkedésként javítóintézeti nevelés elrendelésére, illetve ha ez nem lehetséges (mert pl. a terhelt az elbíráláskor már betöltötte a tizenkilencedik életévét), vagy nem elegendő, akkor a fiatalok fogháza, illetve fiatalok börtöne büntetés kiszabására. Ez esetben is mérlegelni kell, hogy nem elégséges-e a büntetés végrehajtásának felfüggesztése. Végül, ha a bíróság e kérdésben is nemleges következtetésre jut, akkor a fiatalokkal szemben végrehajtandó szabadságvesztést alkalmaz.

A 107. §-hoz

A törvény 29. §-a szabályozza a büntethetőséget megszüntető, illetve a büntetés korlátlan enyhítését lehetővé tevő tevékeny megbánást. A fiatalokra a törvény - a hatályos Btk.-hoz hasonlóan - az általános szabályokhoz képest enyhébb rendelkezéseket állapít meg.

A törvény a fiatalok esetében a vétségeken túl az ötéves szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntetésekre is kiterjeszti a büntethetőséget megszüntető tevékeny megbánást, vagyis a nagyobb tárgyi súlyú, szándékos bűncselekmények elkövetése vonatkozásában is lehetővé teszi azt, hogy a tevékeny megbánást tanúsító fiatal büntethetősége megszűnjön. E bűncselekmények körében a felnőtt korú elkövetők tevékeny megbánása csak a büntetésük korlátlan enyhítésére ad lehetőséget.

A tevékeny megbánás alkalmazhatóságát kizáró okok a fiatalokra is érvényesek.

A 108. §-hoz

A hatályos szabályokhoz hasonlóan a törvény is megállapítja, hogy a fiatalok vonatkozásában az általános szabályokhoz képest egy további intézkedés, javítóintézeti nevelés is alkalmazható. A törvény kizárja a javítóintézeti nevelés mellett szabadságvesztés, elzárás, vagy közérdekű munka kiszabását, előbbi kettőt a hasonló jelleg (szabadságvonás), utóbbit a végrehajtás nehézsége miatt.

A 109. §-hoz

A 109. § a fiatalokkal szemben kiszabható szabadságvesztés legrövidebb, illetve leghosszabb tartamáról rendelkezik, amely megegyezik a hatályos Btk. szabályaival.

1. Felnőtt korú elkövetők esetén a szabadságvesztés generális alsó határa három hónap mindazon esetekben, amikor a Különös Rész a büntetési tétel alsó határát nem jelöli meg. Ebből következően felnőtt korú elkövetők esetén, ha a törvény szerinti tételkeret alsó határa években (egy, kettő, öt, vagy tíz) megállapított szabadságvesztés, akkor attól lefelé csak az enyhítő szakasz (82. §) alkalmazásával lehet eltérni. Ettől az általános szabálytól a törvény a fiatalok esetében eltér. Velük szemben bármely bűncselekmény esetén - függetlenül a Különös Részben meghatározott alsó határtól - a generális minimum egy hónap szabadságvesztés.

2. A büntetési tételkeret felső határának megállapítása egyrészt attól függ, hogy a fiatalok az elkövetéskor betöltötték-e a tizenhatodik életévét, másrészt attól, hogy a Különös Részben megjelölt büntetési tételkeret felső határát a törvény hány évben határozza meg.

A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét betöltött fiatalokra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény esetén tizenöt év, tíz évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén tíz év. A bűncselekmény elkövetésekor tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalok esetében további kedvezmény az, hogy életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetendő bűncselekmény esetén a büntetés kiszabható tartama legfeljebb tíz év.

Függetlenül attól, hogy a tizenhatodik életévét betöltötték-e a fiatalok, ha a bűncselekmény öt évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel büntetendő, akkor a kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama öt év (ide nem értve az életfogytig tartó, illetve a tíz évet meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekményeket).

3. A büntethetőség elévülését a törvény 26-28. §-a szabályozza. Az ott írt rendelkezésekhez képest fiatalok esetén eltérő szabályokat kell alkalmazni. Életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetett bűncselekmény elkövetése esetén, ha a fiatalok az elkövetéskor a tizenhatodik életévét betöltötték, a büntethetőség tizenöt év elteltével, míg a tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalok esetében tíz év elteltével évül el. A többi bűncselekmény elévülése esetén sem a különös részi tételkeret felső határa az irányadó, hanem az törvény 109. § (2)-(3) bekezdéseiben írt tételkeretek.

A 110. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-hoz hasonló módon rendelkezik a fiatalok tekintetében a szabadságvesztés végrehajtási fokozatairól. Eszerint fiatalok börtönében kell végrehajtani a szabadságvesztést, ha a fiatalok büntett miatt kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélik, illetve ha az egyévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt fiatalok visszaeső, vagy szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően szándékos bűncselekmény miatt javítóintézeti nevelésre ítélték. Figyelemmel arra, hogy a bünygyi nyilvántartás csak meghatározott ideig tartalmazza a felvett adatokat [a Bnytv. 20. § d) pontja értelmében javítóintézeti nevelés esetén a végrehajtás befejezésétől számított három évig], a törvény három évben határozza meg azt az időtartamot, amelyen belül elrendelt javítóintézeti nevelés megalapozza a szigorúbb végrehajtási fokozatot.

Minden más esetben a szabadságvesztést a fiatalok fogházában kell végrehajtani.

A 111. §-hoz

Az elzárás az általános szabályok szerint öt naptól kilencven napig terjedhet. A szabadságvesztéshez hasonlóan fiatalok esetén az elzárás tekintetében is indokolt a főszabálytól eltérni, ezért a törvény az elzárás legrövidebb tartamát - fiatalok terhelte nézve - három napban állapítja meg. Az elzárás leghosszabb tartama a szabadságvesztés legrövidebb tartamához (egy hónap) igazodik.

A 112. §-hoz

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) szerint munkaviszonyt munkavállalóként az létesíthet, aki tizenhatodik életévét betöltötte. Ezzel összhangban van a törvény azon rendelkezése, miszerint közérdekű munka fiatalokkal szemben akkor rendelhető el, ha az ügydöntő határozat meghozatalakor betöltötte a tizenhatodik életévét. Ha a vádlott a fellebbviteli eljárás során tölti be a tizenhatodik életévét, akkor a másodfokú bíróságnak is módjában áll e büntetés alkalmazása. Az egyéb feltételek fennállása esetén a rendkívüli perorvoslatokban eljáró bíróság is jogosult lehet e szankció alkalmazására.

A 113. §-hoz

Pénzbüntetés esetén a bíróság a bűncselekmény elkövetőjét kívánja vagyoni hátránnyal sújtani, ebből következően e büntetést akkor lehet kiszabni, ha a vagyoni joghátrány a fiatalok, és nem másokat (elsősorban hozzátartozóit) érinti. Ennek megfelelően fiatalokkal szemben a pénzbüntetés alkalmazásának további vagylagos feltételei is vannak, nevezetesen:

- önálló kereset (állandó munkaviszonyból vagy olyan folyamatos alkalmi munkából származó rendszeres pénzbeli juttatás, amely lehetővé teszi, hogy a fiatalok saját forrásból legyen képes a büntetés kifizetésére),
- önálló jövedelem (pl. ösztöndíj, jogügyletből származó rendszeres bevétel, de általában nem vonhatók e körbe a fiatalok vagy a gondozóját megillető szociális juttatások), vagy
- megfelelő vagyon (olyan ingó vagy ingatlan tárgy, ami kizárólag a fiatalok tulajdonában áll, értéket képvisel és végrehajtás alá vonható).

A pénzbüntetés gyakoribb alkalmazását segítheti, hogy a törvény fiatalok vonatkozásában lejjebb viszi az egy napi tétel legalacsonyabb és legmagasabb összegét, egyúttal a napi tétel felső határát is alacsonyabban határozza meg. Ezek alapján fiatalokkal szemben pénzbüntetésként legalább hétezer-ötszáz, legfeljebb tizenkétfélmillió-ötszáz forint szabható ki.

A pénzbüntetés meg nem fizetése esetén először a pénzbüntetés végrehajtását kell megkísérelni, és csak behajthatatlansága esetén kell azt közérdekű munkára, vagy szabadságvesztésre átváltoztatni.

Egy napi behajthatatlan pénzbüntetés tétel egy napi közmunkának felel meg. Ha a fiatal önhibájából nem teljesíti a közérdekű munkát, vagy annak hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni

A 114. §-hoz

A törvény a fiatalokra vonatkozóan, a hatályos Btk.-hoz hasonlóan, a kiutasítás szabályait a felnőtt elítéltekhez képest kedvezőbben állapítja meg. A korlátozás értelmében fiatalokkal szemben kiutasításnak csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye, ha az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné, és ha nem sérül a fiatal családi élet tiszteletben tartásához való joga. Ez utóbbi az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény 8. cikke által védett jog.

A 115. §-hoz

A közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazásának feltétele végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása. A törvény ezzel szemben fiatalok esetében csak legalább egyévi végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása esetén engedi meg a mellékbüntetés alkalmazását.

A 116. §-hoz

A törvény változtatás nélkül átveszi a próbára bocsátás hatályos jogban meglévő, a fiatalokra nézve az általánosnál kedvezőbb szabályait. Eszerint fiatal a büntetési tétel felső határára tekintet nélkül bármely bűncselekmény elkövetése esetén próbára bocsátható.

A törvény a próbaidő tartamát és meghatározásának módját is a hatályos Btk. vonatkozó szabályával megegyezően állapítja meg. Eszerint a próbaidő egy évtől két évig terjedhet, szemben a felnőttekre meghatározott egy évtől három évig terjedő tartammal, a próbaidőt a fenti tételkeretek között években és hónapokban lehet meghatározni.

A 117. §-hoz

A közérdekű munkára ítélelhez hasonlóan jóvátételi munka is akkor alkalmazható, ha a fiatal az ítélet meghozatalakor tizenhatodik életévét már betöltötte.

A 118. §-hoz

A fiatalok esetében fontos szerepe van a családi kötelek megtartásának, ezért a törvény nem teszi lehetővé a kitiltást arról a településről, amelyben a fiatal családja él.

A 119. §-hoz

A 69. § megkülönbözteti a pártfogó felügyelet elrendelésének kötelező és mérlegelésen alapuló eseteit. A fiatalok helyes irányú fejlődése érdekében szükséges, hogy rájuk nézve valamennyi esetben (feltételes szabadság tartama, próbaidő, ideiglenes elbocsátás tartama, a vádemelés elhalasztásának tartama alatt, illetve jóvátételi munkavégzés mellett) kötelező legyen a pártfogó felügyelet elrendelése.

A 120-122. §-hoz

A javítóintézetes nevelés az egyetlen olyan intézkedés, amely csak fiatal elkövetőkkel szemben alkalmazható. Javítóintézetes nevelés elrendelésére bármilyen bűncselekmény elkövetése esetén sor kerülhet, ha a fiatal nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges.

A bíróság az ítéletében a javítóintézetes nevelés tartamát a szabadságvesztés büntetéshez hasonlóan években és hónapokban állapítja meg. Tekintettel arra, hogy a javítóintézetes nevelés leghosszabb tartama négy év, illetve aki huszonegyedik életévét betöltötte, azt el kell bocsátani az intézetből, a törvény kimondja, hogy javítóintézetes nevelés nem rendelhető el azzal szemben, aki az ítélelethozatalkor huszadik életévét már betöltötte. A javítóintézetes nevelés leghosszabb tartamának felemelése a

büntetethezőgi korhatár szektorális leszállításával függ össze (a bűncselekmény elkövetésekor tizennegyedik életévét be nem töltött személyekkel szemben a javítóintézetbeni nevelés a leghigorúbb szankció).

Ha alaposan feltehető, hogy a nevelő jellegű intézkedés célja a továbbiakban az intézetben kívül, pártfogó felügyelő irányításával is elérhető, akkor a javítóintézetbeni nevelésből való ideiglenes elbocsátásnak van helye. Az ideiglenes elbocsátás további feltétele azonban az, hogy a fiatalkorú a javítóintézetbeni nevelés fele részét, de legalább egy évet töltsön el a javítóintézetben. Az ideiglenes elbocsátás minimális tartama egy év. A javítóintézetbeni nevelésből ideiglenesen elbocsátott fiatalkorú a törvény 119. §-a alapján kötelezően pártfogó felügyelet alatt áll.

Az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének a törvény meghatározza mind a kötelező, mind a mérlegelésen alapuló eseteit. Kötelező az ideiglenes elbocsátás megszüntetése, ha a fiatalkorú az ideiglenes elbocsátás alatt - a javítóintézetbeni nevelésre ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott végrehajtandó szabadságvesztésben kívül - szabadságvesztésre ítélik, vagy javítóintézetbeni nevelését rendelik el. Mérlegelés alapján akkor van helye az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének, ha a fiatalkorúval szemben a bíróság más büntetést szab ki vagy más intézkedést alkalmaz. Az ideiglenes elbocsátás megszüntethető akkor is, ha a fiatalkorú megszegi a pártfogó felügyelet magatartási szabályait. Erről a büntetés-végrehajtási bíró rendelkezik.

Az ideiglenes elbocsátás megszüntetése esetén az ideiglenes elbocsátás alatt töltött idő értelemszerűen nem számít be a javítóintézetbeni nevelésbe.

Ha a fiatalkorú a javítóintézetbeni nevelésre ítélet után újabb bűncselekményt követ el, és emiatt a javítóintézetbeni nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a fiatalkorút indokoltnak tűnik elkülöníteni a javítóintézetben elhelyezett társaitól, ezért a törvény ebben az esetben a szabadságvesztés végrehajtását rendeli el. Ilyenkor a javítóintézetbeni nevelés helyébe is szabadságvesztés lép, az átváltoztatás során két napi javítóintézetbeni nevelésnek egy napi szabadságvesztés feleltethető meg.

A 123. §-hoz

1. A büntetési tételek felső határát fiatalkorúaknál a Különös Részben és a 109. § (2)-(3) bekezdéseiben írt szabályok egybevetésével kell megállapítani. A törvény a halmazati büntetés felső határát illetően fiatalkorúaknál az általános szabályhoz képest az alábbi korlátokat állítja fel:

- tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorú által elkövetett, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény esetén a húszévi szabadságvesztést,
- tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorú által elkövetett, tíz évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény, illetve tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorú által elkövetett, életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmény esetén a tizenöt évi szabadságvesztést,
- ha a fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés leghosszabb tartama öt év (az előbbi eseteket kivéve), a hét év hat hónapot nem haladhatja meg a halmazati büntetés.

2. A törvény 81. § (4) bekezdése, illetve 90. § (2) bekezdése alapján, ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény, akkor a leghigorúbb büntetési tétel, illetve erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, a törvény szerint az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.

Mivel a törvény 41. § (1) bekezdése kizárja életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását huszadik életévét be nem töltött személyek vonatkozásában, szükséges arról rendelkezni, hogy a fenti szabályt e személyi kör vonatkozásában hogyan kell alkalmazni. A törvény ezért kimondja, hogy fiatalkorúval szemben ilyen esetekben is határozott tartamú (tizenhatodik életévét be nem töltött személy esetén legfeljebb tizenöt, tizenhatodik életévét betöltött személlyel szemben legfeljebb húsz évig tartó) szabadságvesztést kell kiszabni.

A 124. §-hoz

Több javítóintézetbeni nevelés „találkozása” esetén egységes intézkedésként úgy kell megállapítani a javítóintézetbeni nevelés tartamát, hogy az érje el a leghosszabb tartamú javítóintézetbeni nevelés tartamát, de ne haladja meg az elrendelt javítóintézetbeni nevelések együttes tartamát. A javítóintézetbeni nevelés ebben az esetben sem haladhatja meg a maximális négy évet.

A 125. §-hoz

Függetlenül attól, hogy az előzetes letartóztatás foganatosítása javítóintézetben vagy büntetés-végrehajtási intézetben történt-e [Be. 454. § (2) bekezdés], annak tartamát (továbbá a házi őrizet teljes idejét is) a törvény szerint a javítóintézetbeni nevelésbe, illetve - a 92. § (1) bekezdése alapján - a szabadságvesztésbe, az elzárásba, a pénzbüntetésbe, illetve a közérdeklő munkába be kell számítani.

A szabadságvesztés, az elzárás, a pénzbüntetés, illetve a közérdekű munka esetén a beszámítást az általános szabályok szerint kell elvégezni, egynapi javítóintézeti nevelésnek pedig egynapi előzetes fogvatartás, illetve három napi házi őrizetnek felel meg.

A 126. §-hoz

A mentesítés általános szabályait a törvény X. fejezete tartalmazza. A fiatalkorúakra - hatékonyabb reintegrációjukat elősegítendő - a törvényi, illetve a bírósági mentesítés szabályai az általános normáktól részben eltérő rendelkezéseket tartalmaznak, így a fiatalkorú mentesül a törvény erejénél fogva

- ha a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztik, az ítélet jogerőre emelkedésének napján (felnőtt korúaknál a próbaidő leteltének a napján áll be a mentesítés),

- szándékos bűncselekmény miatt egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre ítéltése esetén a büntetés kitöltésének, illetve végrehajthatósága megszűnésének napján (felnőtt korúak tekintetében a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított három év elteltével áll be a mentesítés)

- a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított három év elteltével, amennyiben szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó, de öt évnél nem hosszabb tartamú végrehajtható szabadságvesztésre ítélték (felnőtt korúaknál a büntetés kitöltésének vagy végrehajthatósága megszűnésének napjától számított öt év elteltével áll be a mentesítés).

Az utólagos bírósági mentesítés szabálya annyiban kedvezőbb a fiatalkorúakra nézve, hogy az egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztés büntetés kitöltése után, amennyiben a terhelt a törvény erejénél fogva nem mentesült, az azonnal kérelmezhető, és érdemesség esetén alkalmazható. A fiatalkorúaknál tehát nincs szükség a törvényi mentesítés kapcsán megállapított idő fele részének az elteltére.

A 127. §-hoz

A törvény 127. § (1) bekezdése rögzíti a katonának minősülő személyek büntetőjogi meghatározását, ennek értelmében katona a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja, illetve bizonyos feltételek esetén a rendőrség hivatásos állományú tagja (ha csapaterős feladatot hajt végre, vagy őrszolgálatot lát el), a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagja (ha kötelékben lép fel, tömegosztatást végez, vagy őrszolgálatot lát el), és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv tagja (ha konkrét veszélyelhárítást végez vagy meghatározott fokozatú készültségben van).

A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 3. §-a alapján katonai szolgálatot a Honvédség szervezetinél kell teljesíteni, így a Magyar Köztársaságban fegyveres erő jelenleg kizárólag a Magyar Honvédség. A Honvédség tényleges állományába tartoznak a hivatásos katonák, a szerződéses katonák, a szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katonák, a katonai felsőoktatási intézmény honvédségi ösztöndíjas, valamint szakképzésben résztvevő hallgatói, a katonai középfokú oktatási intézmények hallgatói, a megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején a hadköteles katonák, valamint - külön törvény szerint - a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatok katonái.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) rögzíti, hogy a rendőrség személyi állományában hivatásos rendőrök teljesítenek szolgálatot, akik a büntető anyagi jog szerint katonák, ha csapaterős feladatot hajtanak végre, vagy őrszolgálatot látnak el.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényre tekintettel a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai is katonának minősülnek, ha kötelékben lépnek fel, tömegosztatást végeznek vagy őrszolgálatot látnak el.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) rendelkezései szerint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, kormánytisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak, ezért a hivatásos katasztrófavédelmi szerv hivatásos állományú tagjai katonák a büntető törvény alkalmazásában, ha konkrét veszélyelhárítást végeznek, vagy meghatározott fokozatú készültségben vannak, amely tulajdonképpen a minősített időszakban, illetve katasztrófaveszély időszakában történő feladatellátást jelenti.

A fegyveres erő és a rendvédelmi szervek állományában nem csak hivatásos katonák, hanem pl. köztisztviselők és közalkalmazottak is folytatnak különböző jellegű tevékenységet. E személyi körhöz tartozók azonban a szervezeti egységgel nem szolgálati viszonyban álló hivatásos állományú tagok, így a büntetőjogi rendelkezések alkalmazásakor nem tekinthetők katonának, ezért bűncselekmény elkövetése esetén - a tárgyi összefüggés esetét kivéve - nem tartoznak a katonai büntetőeljárás hatálya alá.

A törvény 127. § (2) bekezdése alapján a Büntető Törvénykönyv rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A törvény 127. § (3) bekezdése alapján - tekintettel a katonai bűncselekmények jogi tárgyára - katonai bűncselekményt tettesként csak katona követhet el. Általános szabály, hogy a katonai bűncselekmény részese viszont bárki lehet.

A 128. §-hoz

A törvény 128. §-a egyrészt biztosítja a szövetséges haderőben szolgálatot teljesítő külföldi katonának a magyar katonával teljesen azonos fokú védelmét, másrészt pedig rendezi a szövetséges haderővel együtt tevékenykedő magyar katonák szolgálati rendjének és függelmi viszonyainak fő kérdéseit.

A törvény 128. § (1) bekezdése szabályozza azon feltételeket, amikor a más állam katonája ellen elkövetett katonai bűncselekmény a magyar Btk. alapján von maga után büntetőjogi következményeket. A törvényi tényállás szerint két ilyen eset van. Az egyik, amikor a magyar büntető anyagi jog szerint katonának tekintendő személy, vagyis magyar állampolgárságú katona a törvény XLV. Fejezetében szabályozott valamelyik katonai bűncselekményt a szövetséges fegyveres erő katonájával szemben, a szolgálati feladat közös ellátása alatt követi el. A másik eset, amikor a magyar katona külföldi hadművelleti területen végzett humanitárius tevékenység, békefenntartás vagy humanitárius művelet keretében, illetőleg egyéb külföldi szolgálat során más állam katonájával szemben, a szolgálati feladat közös ellátása alatt követi el a katonai bűncselekményt.

A szövetséges fegyveres erő meghatározásán belül a katona fogalmát a 128. § nem határozza meg, mivel e fogalmat a NATO alapszabályok tartalmazzák. A szövetséges fegyveres erő katonájának, illetve a más állam katonájának minősülő személy fogalmának meghatározásakor a törvény a katona fogalmát kiterjeszti a szövetséges fegyveres erő állama, illetve a más állam rendőrségének és a polgári védelmi szolgálatának tagjára is. A magyar katona által külföldön elkövetett, nem katonai bűncselekmény megítélésére továbbra is a törvény általános szabályai az irányadók.

A békefenntartásról az Egyesült Nemzetek Alapokmánya a 11. Cikkben rendelkezik. A béke veszélyeztetése, a béke megszegése és a támadó cselekmények eseteiben lehetséges eljárás részletesebb szabályait az Alapokmány VII. Fejezete tartalmazza.

A 129. §-hoz

A törvény 129. §-a azon katonai bűncselekmények tekintetében tágítja ki a magyar Btk. alkalmazási körét, amelyeknek meghatározott sértettje nincs, hanem közvetlenül a katonai szolgálati rendet, a függelmi viszonyokat sérti vagy veszélyezteti.

Ez a rendelkezés a katonai bűncselekményeket szabályozó XLV. Fejezet hatályát terjeszti ki arra az esetre, amikor a magyar katonának minősülő személy a szövetséges fegyveres erőknél teljesít szolgálatot, és ezen szolgálata során követi el valamelyik katonai bűncselekményt. Ugyancsak ide tartozik az az eset is, amikor a magyar katona külföldi hadművelleti területen végzett humanitárius tevékenység, békefenntartás vagy humanitárius művelet keretében követ el a XLV. Fejezetbe ütköző, tényállásszerű elkövetési magatartást.

A 130. §-hoz

A törvény 130. § (1) bekezdése a parancsot végrehajtó katona büntetőjogi felelősségét, illetve annak speciális korlátját határozza meg. Ennek értelmében nem büntethető a katona a parancsra végrehajtott cselekményért, kivéve, ha tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el.

A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek akkor tudják ellátni feladataikat, ha a katonának minősülő személyek közt szigorú alá- és fölérendeltség érvényesül. A függelmi viszonyok rendszerében az a katona, akinek joga és kötelessége más katonák tevékenységének irányítása, az előljáró, akire pedig irányítási jogköre kiterjed, az alárendelt. Az előljáró elsősorban parancsok és intézkedések kiadásával szerez érvényt akaratának. A parancs meghatározott tevékenység vagy feladat végrehajtására vonatkozó egyedi utasítás.

A parancsot az előljárónak határozottan és úgy kell kiadni, hogy az félreérthetetlen legyen az alárendelt számára, és a parancs címzettje képes legyen annak végrehajtására. A katona viszont a parancsot ellentmondás nélkül, a kellő időben, a legjobb tudása szerint és maradéktalanul köteles teljesíteni. Az alárendelt tehát köteles végrehajtani a parancsot, viszont cselekményéért nem büntethető, mivel a törvény az alárendeltet mentesíti a felelősség büntetőjogi vállalása alól. Abban az esetben, ha az alárendelt felismerte azt, hogy a parancs teljesítésével bűncselekményt követ el, és ennek ellenére végrehajtja az utasítást, őt tettesként kell cselekménye miatt felelősségre vonni. A katona csak a nyilvánvalóan bűncselekmény végrehajtására irányuló parancs teljesítését tagadhatja meg. Amennyiben a katona a parancs jogellenességét a tartalmából és a kiadása körülményeiből azonnal és félreérthetetlenül nem ismeri fel, annak a teljesítésével elkövetett bűncselekmény miatt - büntethetőséget kizáró ok miatt - nem büntethető.

A törvény 130. § (2) bekezdése szerint a parancsra elkövetett bűncselekményért a parancsot adó tettesként felel. Ez az eset is a közvetett tettség fogalmi körébe tartozik akkor, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, mivel ebben az esetben a parancsot adó másik személyt, a parancsot teljesítő katonát „eszközként” használ fel a szándékos bűncselekmény elkövetéséhez. Minderre tekintettel a törvény rendelkezik arról, hogy a parancsot adó közvetett tettesként felel a parancsra elkövetett bűncselekményért, ha a katona nem tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el. Abban az esetben, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, akkor mind ő, mind a parancsot adó tettesként felel.

A 131. §-hoz

A törvény egy speciális büntethetőséget megszüntető okot határoz meg. E speciális büntethetőséget megszüntető ok értelemszerűen nem vonatkozik a katonai büntetett vagy az egyéb köztörvényi bűncselekményt elkövetőkre, csupán a kisebb tárgyi súlyú katonai vétséget megvalósítóakra.

A törvény 131. §-a olyan büntethetőségi akadály, amely a törvény 25. § e) pontjában foglalt egyéb ok, és nem tartozik az elévülés körébe. A tettes szolgálati viszonyának megszűnése után az egy év eltelté abszolút eljárást megszüntető ok, és azt nem befolyásolja az sem, ha az ügyben időközben nem jogerős határozat született, mivel az elbírálás időpontja alatt ebben az esetben a jogerős határozat meghozatalának az időpontja értendő.

Az egy év elteltét a bűncselekmény elbírálásának időpontjában kell vizsgálni.

A törvény 131. § rendelkezései értelemszerűen vonatkoznak a tártettesekre is. A törvény azonban a tártettesek közül kizárólag annak az elkövetőnek a büntethetőségét szünteti meg, akinek a szolgálati viszonya megszűnése óta az egy év ténylegesen eltelt. Egyértelműen következik a törvény szövegéből, hogy a katonai vétségek részesei is a tettes szolgálati viszonyának megszűnésétől számított egy éves határidőn belül büntethetők. A részeseik mindaddig felelősségre vonhatók, amíg a tettesek bármelyikének is fennáll a büntethetősége.

A 132. §-hoz

A törvény szerint, ha a katona elkövető a szolgálatban megtartható, katonai fogdában kell végrehajtani a katonára kiszabott, egy évet meg nem haladó fogházbüntetést, illetve az elzárást. A katonai fogdában végrehajtandó fogházbüntetés kiszabása esetén az elítélt szolgálati viszonya - pusztán amiatt, hogy végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték - nem szűnik meg, büntetése letöltése után a szolgálatot folytathatja. A katonai fogda nem a szabadságvesztés büntetés egyik végrehajtási fokozata, hanem olyan sajátos végrehajtási mód, amely kizárólag a törvény 132. § (1) bekezdésében írt feltételek együttes megléte esetén alkalmazható a katonának minősülő elkövetőkkel szemben. A büntetés-végrehajtás célja ekkor az, hogy az elítéltek a szabadságelvonás ideje alatt se kerüljenek ki a szolgálati rend és fegyelem hatálya alól.

A speciális végrehajtási mód alkalmazhatóságának egyik törvényi feltétele, hogy a bíróság ítéletében meghatározott szabadságvesztés időtartama nem haladhatja meg az egy évet. További feltétel, hogy a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozat csak fogház lehet. A minden elkövetőre vonatkoztatható szabály szerint a büntetés kiszabásánál irányadó körülményekre - különösen az elkövető személyiségére és a bűncselekmény indítékára - tekintettel a törvényben előírtnál eggyel enyhébb végrehajtási fokozat határozható meg, ez a rendelkezés ennek ebben az esetben is alkalmazható.

Meg kell jegyezni, hogy katonánál a közügyektől eltiltás, illetve a lefokozás vagy a szolgálati viszony megszüntetés katonai mellékbüntetések alkalmazása egyúttal a szolgálati viszony megszűnését is eredményezik, ezért nem teszik lehetővé a szabadságvesztés katonai fogdában való végrehajtását.

Ha az ügydöntő határozat kihirdetése után az elítélt szolgálati viszonya megszűnt, a büntetést, illetve annak hátralévő részét a törvény alapján fogházban kell végrehajtani.

A 133. §-hoz

Katonával szemben összbüntetésre katonai és nem katonai büntetőeljárásban egyaránt helye van. Az összbüntetési eljárás katonával szembeni lefolytatásakor is irányadó a törvény 93-96. §-ában írt törvényi előfeltételek megléte. Az összbüntetési eljárás lefolytatásakor fokozottan kell vizsgálni, hogy az elítélt megtartható-e a katonai szolgálatban. Egyúttal figyelemmel kell lenni a törvény 132. § (1) bekezdésében írtakra, ezért az összbüntetésül megállapított szabadságvesztés tartama nem haladhatja meg az egy évet.

A 134. §-hoz

A törvény értelmében katonai szolgálati viszonyának fennállása alatt a katonával szemben közérdekű munka büntetés nem szabható ki.

A katonai életviszonyok között e büntetési nem alkalmazhatósága nem egyeztethető össze a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek működésével. Az ott szolgálatot teljesítő hivatásos és szerződéses állományú katonáknak ugyanis a szolgálati rendhez és fegyelemhez kötődő tevékenységet kell ellátni. Ily módon bizonyos esetekben akár a pihenő, vagy a szabadnapon is készenlétben kell állniuk a szolgálati feladat végrehajtására. Mivel a közérdekű munkára ítélt köteles a részére meghatározott munkát elvégezni, amire - ha a jogszabály másként nem rendelkezik - hetenként legalább egy napon, a heti pihenőnapon, vagy a szabadidejében díjazás nélkül kerül sor, katonával szemben a szolgálati viszony tartama alatt közérdekű munka büntetés nem szabható ki.

Nem alkalmazható közérdekű munka büntetés azzal a terhelttel szemben sem, aki a bűncselekmény megvalósulásakor még polgári személy volt, de a cselekmény érdemi elbírálásakor már a fegyveres erők tényleges, illetve a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagja.

Nincs viszont akadálya a közérdekű munka kiszabásának, ha az elkövető tényleges katonai szolgálati ideje alatt követett el bűncselekményt, de az ügy elbírálásakor már a szolgálati viszonya időközben megszűnt.

A 135. §-hoz

Katonának tekintendő személyekkel szemben nem csupán a törvény 33. §-ában rögzített egyes büntetéseket, illetve közügyektől eltiltás mellékbüntetését, hanem az e fejezetben szabályozott speciális katonai büntetéseket és mellékbüntetéseket is lehet alkalmazni.

A katonai szolgálati viszony az általánostól eltérő, sajátos „munkahelyi” követelményeket támaszt a katonával szemben, tevékenységi körét a függelmi viszonyok rendjében kell ellátnia. A függelmi viszonyok hierarchiájában a katonák rendfokozatot viselnek, ami a szolgálat teljesítése során elért katonai, szakmai ismeretek meghatározott szintjét és a szolgálatban eltöltött időt is kifejezi. A katona jól teljesített szolgálatának az elismerése lehet az előléptetés, a magasabb rendfokozatba léptetés. Bűncselekmény elkövetése esetén ezért a katonával szemben a rendfokozatot, illetve a szolgálati viszonyt érintő joghátrány alkalmas eszköz lehet az egyéni és az általános prevencióra.

A katonai büntetések más büntetés mellett és önállóan is kiszabhatók. A katonai büntetéseknek, a lefokozásnak és a szolgálati viszony megszüntetésének önálló büntetésként történő alkalmazhatóságának indoka, hogy ezek a büntetések a választott élethivatás befejezését is jelenthetik, ezért hatásuk más büntetéssel felérő, sőt esetenként azt meg is haladó lehet. Önálló büntetésként való alkalmazhatóságuk feltétele azonban az, hogy a katona terhére megállapított bűncselekmény büntetési tétele háromévi szabadságvesztésnél ne legyen súlyosabb.

A törvény rögzíti azt, hogy a katonai büntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják. Ennek indoka, hogy amennyiben a katonát a közügyektől eltiltják, akkor az ítélet jogerőre emelkedésével elveszti a katonai rendfokozatát és az eltiltás hatálya alatt nem is érhet el katonai rendfokozatot, tehát a lefokozás, illetve a szolgálati viszony megszüntetése okafogyott lenne.

Emellett katonával szemben is kizárólag akkor alkalmazható közügyektől eltiltás mellékbüntetés, ha vele szemben végrehajtandó szabadságvesztést szabnak ki. A szolgálati viszonyt szabályozó külön törvények kizárják azt, hogy a katona hivatásos vagy szerződéses szolgálatot lásson el akkor, ha vele szemben a bíróság végrehajtandó szabadságvesztést szabott ki. Ekkor ugyanis a szolgálati viszonya a törvény erejénél fogva megszűnik. Ez úgyszintén feleslegessé teszi a lefokozást vagy szolgálati viszony megszüntetését.

A 136. §-hoz

Katonával szemben a két katonai mellékbüntetés - a rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása - önállóan nem alkalmazható, csak büntetés (de nem katonai büntetés) mellett szabható ki. A katonai büntetések ugyanis kizárják a rendfokozatban visszavetés és a várakozási idő meghosszabbítása alkalmazását.

A törvény a katonai büntetéseknél írtakkal azonos okok alapján a katonai mellékbüntetések esetén is rögzíti, hogy katonai mellékbüntetés alkalmazásának nincs helye, ha a katonát a közügyektől eltiltják.

A 137. §-hoz

A törvény nem határozza meg pontosan, hogy a lefokozás katonai mellékbüntetés kiszabására mely esetekben kerülhet sor, csak annyit mond ki, hogy lefokozást az elkövető rendfokozatra méltatlanná válása esetén kell alkalmazni. A katonai mellékbüntetések közül a lefokozás a legsúlyosabb katonai mellékbüntetés, a lefokozással járnak a legkomolyabb kihatású hátrányok, mivel alkalmazásával a katona elveszíti rendfokozatát, valamint a hivatását.

A rendfokozat további viselésére méltatlanná válás feltételeinek megállapítására a Legfelsőbb Bíróság még a Legf. Bír. Eln. Tan. Kat. Törv. 193/1981. számú határozatában adott ma is érvényes iránymutatást. Eszerint a lefokozás alkalmazásánál fokozottan kell vizsgálni a büntetés céljainak érvényesülését, és nem hagyható figyelmen kívül az elkövetett cselekmény tárgyi súlya, jellege, a szolgálati rendre és fegyelemre, valamint a rendfokozat tekintélyére gyakorolt hatása. Ugyanakkor tekintettel kell lenni a katona egész addigi pályafutására. Így nem hagyható meg rendfokozatában általában az a katona, aki olyan jellegű, akár kisebb súlyú bűncselekményt valósít meg, amely a rendfokozatának, előjárói mivoltának a tekintélyét az alárendeltek körében, vagy akár e körön kívül is sérti.

A korrupciós bűncselekményt elkövető katonával szemben például nem lehet eltekinteni e mellékbüntetés kiszabásától. Minden esetben megfontolandó a súlyosabb megítélésű katonai bűncselekmények elkövetőivel szemben a lefokozás alkalmazása.

A 138. §-hoz

A lefokozás után a szolgálati viszony megszüntetése a legsúlyosabb katonai mellékbüntetés. Hivatásos és szerződéses katonával szemben a szolgálati viszony e mellékbüntetés alkalmazásával is megszűnik.

Hasonlóság a lefokozás és a szolgálati viszony megszüntetése között az, hogy mindkét esetben megszűnik a katona szolgálati viszonya. Az a különbség a két büntetés között, hogy lefokozással a katona elveszíti rendfokozatát is, nem csupán a katonai beosztásából eredő megélhetési forrását, míg a szolgálati viszony megszüntetésénél a rendfokozat érintetlen marad, így a katona tartalékállományba kerül.

A 139. §-hoz

A törvény a hatályos Btk.-val azonos módon állapítja meg a rendfokozatban visszavetés szabályait. E mellékbüntetéssel a katona egyvel alacsonyabb rendfokozatba kerül annál, amelyet a bűncselekmény elbírálása idején visel.

A rendfokozatban visszavetést akkor kell alkalmazni, ha a bűncselekmény a rendfokozat tekintélyének sérelmével jár, de lefokozásra nincs szükség. Ebben az esetben tehát a rendfokozat sérelme nem éri el azt a mértéket, amely már a rendfokozattól megfosztást indokolja.

A katonai illetmény nemcsak a beosztáshoz, hanem a rendfokozathoz is igazodik, ezért az alacsonyabb rendfokozatba kerülés jövedelemcsökkenéssel jár, amellet, hogy komoly erkölcsi hátrányt is jelent.

Amikor a bíróság katonai mellékbüntetést alkalmaz, akkor a rendfokozatban visszavetés kiszabásánál az elbíráláskori helyzetet kell figyelembe venni. Ezért az ügydöntő határozat kihirdetésekor viselt rendfokozatból kell a katonát visszavetni, ami csak egyvel alacsonyabb rendfokozatba történhet. A bíróságnak rendelkeznie kell arról is, hogy a katonának mennyi időt kell az alacsonyabb rendfokozatban eltöltenie. A törvény ennek legrövidebb és leghosszabb tartamát a hatályos Btk.-val megegyezően állapítja meg. Eszerint az alacsonyabb rendfokozatban eltöltendő időt egy évtől két évig terjedő tartamban kell meghatározni. E keretek között lehetőség nyílik az egyéniesítésre.

A 140. §-hoz

A törvény módosítás nélkül átveszi a várakozási idő meghosszabbítására vonatkozó hatályos törvényi rendelkezéseket.

E mellékbüntetés a legenyhébb következményekkel járó katonai mellékbüntetés. Alkalmazására csak olyan rendfokozattal bíró katonával szemben kerülhet sor, akinek a magasabb rendfokozatba való előléptetését a jogszabály meghatározott várakozási idő elteltével kötelezően írja elő. Ilyen várakozási időt csak a hivatásos állományhoz tartozók tekintetében állapít meg a jogszabály.

A várakozási idő meghosszabbítás katonai mellékbüntetés alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a bűncselekmény elkövetése sérti a rendfokozat tekintélyét, de nem indokolt súlyosabb mellékbüntetés vagy büntetés kiszabása.

A várakozási idő meghosszabbítása esetén meghosszabbodik a katonának a soron következő rendfokozatba előlépésre előírt várakozási ideje. A (2) bekezdésben írtaknak megfelelően a várakozási időt akkor kell meghosszabbítani, ha a katonának az előléptetést hosszabb várakozási idő eltöltésével kell kiérdemelnie.

Az (1) bekezdés értelmében a várakozási idő meghosszabbítását években kell meghatározni, tartama nem haladhatja meg a rendfokozatra előírt várakozási idő felét. A várakozási idő meghosszabbítása akkor kezdődik, amikor esedékessé válik a katona soron következő előléptetése.

A 141. §-hoz

A törvény nem változtat a mentesítés szabályain. Előzetes mentesítésnek van helye, ha a szabadságvesztést katonai fogdában kell végrehajtani. A büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alóli mentesülés a büntetés kitöltésének, illetve végrehajthatósága megszűnésének a napján következik be. Egyebekben az előzetes mentesítésre az általános szabályok az irányadók. Így az érdemesség elbírálásánál az elkövetett bűncselekmény jellegének és tárgyi súlyának van jelentősége, de nem hagyható figyelmen kívül az elkövető személyisége, életvitele, és a cselekményt megelőzően tanúsított magatartása sem.

A (2) bekezdés alapján a katonai mellékbüntetés alkalmazása nem akadályozza az elítélt mentesítését.

A XIII. Fejezethez

(Az emberiség elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XI. fejezete tartalmazza az emberiség elleni bűncselekményeket. E fejezet két cím, a béke elleni bűncselekmények, illetve a háborús bűncselekmények alatt tartalmazza az egyes tényállásokat. A törvény nemzetközi egyezmények, különös tekintettel a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútuma (a továbbiakban: Statútum) rendelkezéseire figyelemmel két külön fejezetben, az emberiség elleni bűncselekmények, valamint a háborús bűncselekmények című fejezetben szabályozza újra ezeket a tényállásokat.

A védett jogtárgy alapján a törvény a Statútum által büntetni rendelt népiirtást és emberiség elleni bűncselekményt önálló fejezetbe helyezi egy további - szintén nemzetközi szerződés által büntetni rendelt - bűncselekménnyel, az apartheiddel együtt. Mindkét fejezet az emberiség „lelkiismeretének” védelmét, az ember ember mivoltának minden körülmények között való

megőrzésének fontosságát tagadó bűncselekményeket tartalmaz. Amíg azonban a népirtás, az apartheid és az emberiség elleni bűncselekmény az ember, az áldozatok oldaláról közelíti meg a kérdést, addig a háborús bűncselekmények alapvetően a háború jogának (ius in bello) megszegését szankcionálják. Mindezek alapján e fejezetbe a következő bűncselekmények kerülnek:

- népirtás,
- emberiség elleni bűncselekmény,
- apartheid,
- parancsnok vagy hivatali vezető felelőssége.

A 142. §-hoz

A Statútum mellett a népirtás megelőzése és megbüntetése tárgyában 1948. december 9. napján kelt nemzetközi egyezmény (kihirdette: az 1955. évi 16. törvényerejű rendelet) is büntetni rendeli a népirtást.

A bűncselekmény közvetlen jogi tárgya a nemzeti, népi, faji és vallási csoportok létehez, elnyomástól mentes életéhez fűződő társadalmi érdek. E bűncselekmény alkalmazása szempontjából csoporton azon személyek közösségét kell érteni, akik nemzeti, népi, faji vagy vallási szempontból összetartoznak, illetve az adott csoporthoz tartozónak vallják magukat. A bűncselekmény alanya bárki lehet, az is elkövetheti, aki maga is a csoporthoz tartozik.

Elkövetési magatartások lehetnek:

- az emberölés,
- a súlyos testi vagy lelki sérelem okozása (olyan bántalmazás vagy lelki gyötrellem, amely a sértett lelki egészségének legalább időszakos felborulásával jár, emlékezetében tartós, határozottan rossz élményként jelentkezik) A törvény a Statútum 6. cikkének történő megfelelés céljából a népirtás (1) bekezdés *b*) pontjából a hatályos szabályozáshoz képest mellőzi a „csoporthoz tartozása miatt” fordulatot, tekintettel arra, hogy az a tényállásban meghatározott célzat miatt teljesen felesleges, azt a Statútum sem tartalmazza.

- a csoport olyan életfeltételek közé kényszerítése, amelyek azt vagy annak egyes tagjait pusztulással fenyegetik (olyan ráhatás, amelynek következtében a kényszerített egyének életfeltételei, életkörülményei úgy változnak meg, hogy azok az elemi szükségletek kielégítését sem biztosítják, és ezáltal a csoport vagy tagjai pusztulásának veszélyét idézik elő.)

- olyan intézkedés, amelynek célja a csoporton belül a születések megakadályozása,

- csoportba tartozó gyermekek más csoportba való elhurcolása.

A cselekmény minden esetben célzatos, csak egyenes szándékkal követhető el.

A cselekmény rendkívüli súlyosságára tekintettel indokolt a bűncselekmény előkészületi alakzatának szankcionálása is.

A 143. §-hoz

A törvény az emberiség elleni bűncselekmény tényállását a Statútum 7. cikkére figyelemmel határozza meg. Az emberiség elleni bűncselekmények esetében közös elem, hogy azok abban az esetben valósulhatnak meg, ha az elkövetési magatartást a lakosság elleni átfogó vagy módszeres támadás részeként valósítják meg. Az átfogó és módszeres támadás azonban nem jelenti azt, hogy a törvény értelmező rendelkezésében meghatározott háborúnak kell fennállnia, sőt a háború idején elkövetett cselekmények esetén a háborús bűncselekmények fejezetében meghatározott bűncselekmény megállapításának van helye.

A törvény szerinti tényállás és a Statútum rendelkezése közötti összhang megeremtése a következőképpen biztosított:

Az (1) bekezdés *a*) pontja a Statútum 7. cikk (1) bekezdés *a*) pontjának való megfelelő rendelkezést tartalmaz.

A Statútum a „kiirt” elkövetési magatartást használja a 7. cikk (1) bekezdés *b*) pontjánál. A Statútumhoz kapcsolódó „A bűncselekmények tényállási elemei - Elements of Crime” című magyarázata szerint a kiirtás olyan életfeltételek szándékos előidézése, többek között a táplálékhoz és a gyógyszerhez jutás lehetőségétől való megfosztás, amely a népesség egy részének pusztulását okozhatja. Ezen értelmező rendelkezésnek a törvény szövege megfeleltethető [(1) bekezdés *b*) pont], amelyhez hasonló fogalmat a hatályos Btk. a népirtás és az apartheid bűncselekménynél is alkalmaz.

Az (1) bekezdés *c*) pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *d*) pontjának való megfelelést szolgálja.

Az (1) bekezdés *d*) pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *c*) pontjának való megfelelést szolgálja. A rabszolgaságba taszításnak a törvény szerint az emberkereskedelem és a kényszermunka tényállása feleltethető meg.

Az (1) bekezdés *e*) pontja a Statútum a 7. cikk 1. bekezdés *e*) pontjának való megfelelést szolgálja. A személyi szabadságtól megfosztás mind a „bebörtönzés”, mind a „fizikai szabadság elvonása” fogalmát lefedi.

Az (1) bekezdés *f*) pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *g*) pontjának való megfelelést szolgálja, ahol lehet a törvény különös részi tényállásaira utalva. A „magzat kihordása” fogalom szerepel az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényben (a továbbiakban: Eütv.), így az a hazai jogrendszerben bevett fogalomnak tekinthető.

Az (1) bekezdés *g*) pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *f*) pontjának való megfelelést szolgálja. A kínzás súlyos testi vagy lelki sérelem okozását jelenti.

Az (1) bekezdés *h*) pontja a Statútum 7. cikk 1. bekezdés *h*) pontjának való megfelelést szolgálja.

A cselekmény rendkívüli súlyosságára tekintettel indokolt a bűncselekmény előkészületi alakzatának szankcionálása is.

A Statútum 7. cikk 2. g) pontja szerint: „Az „üldözés” csoport vagy közösség önazonossága miatt az alapvető jogoktól való szándékos és súlyos, a nemzetközi joggal ellentétes megfosztást jelenti”. A Statútum 7. cikk 2. a) pontjának megfelelően határozza meg, hogy mit kell „a lakosság elleni átfogó vagy módszeres támadás” alatt érteni.

A 144. §-hoz

Az apartheid hatályos tényállásán a törvény jelentősen nem változtat, az megfelel az Apartheid bűncselekmények leküzdése és megbüntetése tárgyában 1973. november 30-án kelt egyezmény (kihirdette az 1976. évi 27. törvényerejű rendelet) rendelkezéseinek. A Statútum 7. cikk 1. bekezdésének j) pontja rendelkezik a cselekmény büntetendőségéről. Ugyanakkor a törvény büntetni rendeli az apartheid előkészületét.

Az apartheid bűncselekmény két elkövetési magatartása a csoport tagjának megölése és a csoport vagy tagjának olyan életfeltételek közé kényszerítése, amelyeknek célja a csoport teljes vagy részbeni fizikai megsemmisítése. A bűncselekmény minden esetben célzatos, csak egyenes szándékkal követhető el.

A hatályos Btk. 157. § (2) bekezdésében szabályozott egyéb apartheid bűncselekményeket külön értelmező rendelkezés határozza meg.

A 145. §-hoz

A háborús bűncselekmények vonatkozásában az előjárói vagy parancsnoki felelősség a II. világháborút követően a Nürnbergi és a Tokiói Törvényszék előtt folytatott eljárásokban kapott kiemelt figyelmet, pedig gyökere évszázadokkal korábbra, a XV. századig nyúlik vissza. VII. Károly francia király rendeletet adott ki arra vonatkozóan, hogy seregében a parancsnokok felelősséggel tartoznak az alárendeltjeik által a civil lakosság ellen elkövetett bűncselekményekért, függetlenül attól, hogy részt vettek-e a bűncselekmények elkövetésében, vagy sem. Az előjárói felelősség mára kialakult, kimondottan cizelláltnak mondható elméletét azonban valójában a II. világháborút követően a háborús bűnösök felelősségét vizsgáló törvényszékek gyakorlata alapozta meg, amelyet a jugoszláviai és a ruandai emberiség és háborús bűncselekményeket vizsgáló törvényszékek fejlesztettek tovább, és általánosan elfogadott, nemzetközi büntetőjogi kodifikált szabállyá a Statútum elfogadásával vált.

A Statútum 28. cikkének a) és b) pontja a katonai parancsnok és más előjárók büntetőjogi felelősségét állapítja meg a következők szerint:

„(a) A katonai parancsnokot vagy a katonai parancsnokként ténylegesen eljáró személyt büntetőjogi felelősség terheli a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatt, ha azokat a tényleges parancsnoksága és ellenőrzése, vagy tényleges hatalma és ellenőrzése alatt álló erők követik el, feltéve, hogy ezen erők fölött nem gyakorolt megfelelő ellenőrzést, ha:

(i) A katonai parancsnok vagy személy tudta, vagy az akkori körülmények között tudnia kellett volna, hogy erői ilyen bűntetteket követnek el vagy szándékoznak elkövetni; és

(ii) Az a katonai parancsnok, vagy személy hatáskörében nem tett meg minden szükséges és indokolt intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozza vagy megfékezze a bűntettek elkövetését, vagy hogy átadja az ügyet a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak vizsgálat és büntetőeljárás lefolytatása céljából;

(b) Az (a) pontban nem említett felettes és alárendelt közötti viszonyok tekintetében a felettes büntetőjogilag felelős a Bíróság joghatóságába tartozó bűntettek miatt, ha azokat a tényleges hatalma és ellenőrzése alatt álló alárendeltjei követik el, annak következtében, hogy az alárendeltjei fölött nem gyakorolt megfelelő ellenőrzést, ha:

(i) A felettes tudta, hogy alárendeltjei ilyen bűntetteket követtek el vagy szándékoztak elkövetni, vagy tudatosan figyelmen kívül hagyta az egyértelműen erre utaló információt;

(ii) A bűntettek az előjáró tényleges felelősségébe és ellenőrzése alá tartozó tevékenységeket érintettek; és

(iii) A felettes hatáskörében nem tette meg az összes szükséges és indokolt intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozza vagy megfékezze elkövetésüket, illetve átadja az ügyet a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak vizsgálat és büntetőeljárás lefolytatása céljából.”

A törvény ennek megfelelően az emberiség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények fejezetcímek alá tartozó bűncselekmények vonatkozásában megteremti a katonai előjárók, illetve a katonai előjáróként ténylegesen eljáró személyek [a] pont], továbbá a vezető beosztással rendelkező hivatalos vagy külföldi hivatalos személyek [b] pont] felelősségre vonhatóságának jogi alapját.

A katonai előjárók felelőssége szigorúbb, minden, a tényleges alárendeltsége és ellenőrzése, vagy tényleges hatalma és ellenőrzése alá tartozó személy által elkövetett emberiség vagy háborús bűncselekmény miatt felelősségre vonható, ha az elkövetéséről a parancsnok tudott, vagy az adott körülmények alapján tudnia kellett volna, és nem tette meg a bűncselekmény megakadályozásához a szükséges és a hatáskörében álló intézkedéseket, vagy haladéktalanul nem tett feljelentést azt követően, hogy a bűncselekmény elkövetéséről tudomást szerzett.

Az adminisztratív előjárók, azaz „az (a) pontban nem említett felettes és alárendelt közötti viszonyok” a törvény rendszerében a vezető beosztással rendelkező hivatalos személy, illetve külföldi hivatalos személy fogalmával írhatók le. E fogalmak értelmezését a záró részi értelmező rendelkezések tartalmazzák. Az ilyen vezetők felelőssége a katonai előjárókéhoz képest korlátozottabb, az ilyen vezető akkor vonható felelősségre, ha tudtával a hatás- vagy feladatköréhez tartozó területen alárendeltje

vagy beosztotta követett el emberiség elleni vagy háborús bűncselekményt, és feladat- és hatáskörébe tartozóan nem tette meg a bűncselekmény megakadályozásához szükséges intézkedéseket, vagy haladéktalanul nem tett feljelentést azt követően, hogy a bűncselekmény elkövetéséről tudomást szerzett. További feltétel, hogy az alárendelt által elkövetett bűncselekmény elkövetéséhez az (is) hozzájárult, hogy felette a hivatali vezető nem gyakorolt megfelelő ellenőrzést.

A katonai előjáró felelőssége azonos az emberiség vagy háborús bűncselekményt elkövető alárendeltjével, azaz ha az utóbbi részesként felel az adott bűncselekményért, akkor a katonai előjáró, illetve a hivatali vezető is részesként vonható felelősségre, ha tettesként, akkor a katonai előjáró, illetve a hivatali vezető is tettesként felel. A büntetés kiszabása során értelemszerűen a bíróság figyelembe veheti ebben az esetben is az eltérő felelősségi fokozatokat, és azt a körülményt, hogy a katonai előjáró felelőssége valójában saját mulasztásán alapul.

A XIV. Fejezethez

(A háborús bűncselekmények)

A háborús bűncselekményeket tartalmazó fejezet a hatályos Btk.-hoz képest több új bűncselekményt tartalmaz, tekintettel arra, hogy a törvény célja a Statútum vonatkozó rendelkezéseivel való összhang megteremtése.

A Statútum 8. cikkének 2. bekezdése négy pontban határozza meg azokat a körülményeket, amelyek megalapozzák az egyes pontok alatt részletesen kifejtett cselekmények háborús bűncselekménnyé nyilvánítását. E négy pont alapján háborús bűncselekménynek minősül a nemzetközi jog és szokások súlyos megsértése mind nemzetközi, mind nem nemzetközi fegyveres konfliktusokban. Az egyes pontokon belül meghatározott alpontok számos esetben átfedést, illetve azonosságot mutatnak egymással. Az így meghatározott egyes „tényállások” között nagyon gyakran csak annyi a különbség, hogy a jogsértés nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik.

A törvény a háború fogalmát az általános részi értelmező rendelkezésben úgy határozza meg, hogy az mind a nemzetközi, mind a nem nemzetközi fegyveres konfliktusokra kiterjed, függetlenül attól, hogy történt-e hadüzenet vagy sem. Erre tekintettel a törvény annak alapján nem tesz megkülönböztetést a háborús bűncselekmények között, hogy azokat nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktus idején követték el. A törvény aszerint differenciál az új háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul.

A törvény a Statútum összesen ötven különböző pontban foglalt elkövetési magatartásai közül az azonosságot, átfedést mutatókat összevonja, mivel pl. indokolatlan különbséget tenni a védett személy megölése esetén aszerint, hogy az nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban történik-e. A törvény ahol lehetséges, a magyar büntetőjogban már használt fogalmakat alkalmaz, illetve ahol lehet más különös részi tényállásokra utal (pl. szexuális erőszak). Ez utóbbi esetben a hivatkozott különös részi tényállás attól lesz háborús bűncselekmény, hogy azt háború idején, védett személy sérelmére követik el.

A háborús bűncselekmények fejezet alá a következő bűncselekményeket sorolja be a törvény:

- tiltott toborzás,
- fegyverszünet megszegése,
- hadikövet elleni erőszak,
- védett személyek elleni erőszak,
- túlélők megölésére utasítás,
- élő pajzs használata,
- tiltott sorozás,
- védett tulajdon elleni támadás,
- háborús fosztogatás,
- nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása,
- védett szervezet elleni támadás,
- nemzetközi humanitárius szervezet által biztosított oltalom megsértése,
- egyéb háborús bűntettek,
- parancsnok vagy hivatali vezető felelőssége.

A 146. §-hoz

A gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a Gyermekek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv - amelyet a 2009. évi CLX. törvény hirdetett ki - 3. és 4. cikke alapján a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek vonatkozásában, főszabályként, ki kell zárni a jogszerű, önkéntes nemzeti haderőbe történő toborzás lehetőségét. Erre tekintettel a törvény a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek tiltott toborzásával szemben kiemelt büntetőjogi védelmet biztosít azzal, hogy a tiltott toborzás hatályos szabályozásához képest egy új minősített esetet határoz meg. Egyebekben a tényállás a hatályos Btk.-val egyező szabályozást tartalmaz.

A 147. §-hoz

A háború törvényeiről és szokásairól szóló 1907. évi hágai egyezményhez csatolt Szabályzat tilalmazza a fegyverszünet megszegését és az egyezményben részes államok büntetni rendelik ezt a nemzetközi jogot is sértő bűncselekményt. A fegyverszünet a hadműveletek közös megegyezéssel történő megszüntetése, amelynek megszegése komoly következményekhez vezethet. Súlyos esetben a háború befejezését, a békés kapcsolatok helyreállítását hiúsíthatja meg. A bűncselekmény alanya - tekintettel a cselekmény jellegére - kizárólag katona lehet, aki tudomással bír a fegyverszünet feltételeiről, de azokat szándékosan megszegi.

A 148. §-hoz

A hadikövet elleni erőszak tényállása az 1913. évi XLIII. törvénnyel kihirdetett, a szárazföldi háború törvényeiről és szokásairól szóló hágai egyezmény előírásaira tekintettel változatlanul szerepel a törvényben, a hatályos szabályozáshoz képest a tényállás nem változik.

A 149. §-hoz

A törvény aszerint differenciál a háborús bűncselekmények között, hogy a jogsértés védett személy vagy védett dolog ellen irányul. A védett személyek elleni erőszak tényállása a Statútum háborús bűncselekményekről szóló 8. cikkében szabályozott összesen ötven különböző pontban foglalt elkövetési magatartásai közül az azonosságot, átfedést mutatókat összevonja, mivel pl. indokolatlan különbséget tenni a védett személy megölése esetén aszerint, hogy azt nemzetközi vagy nem nemzetközi fegyveres konfliktusban követték-e el. A törvény, ahol lehetséges, a magyar büntetőjogban már használt fogalmakat alkalmaz, illetve ahol lehet más különös részi tényállásokra utal (pl. szexuális erőszak). Ez utóbbi esetben a hivatkozott különös részi tényállás attól minősül háborús bűncselekménynek, hogy azt háború idején, védett személy sérelmére követik el.

Az (1) bekezdés *a*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontjának (i) alpontjának, *e*) pontja (i) alpontjának feleltethető meg.

Az (1) bekezdés *b*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontjának (iv) alpontja első fordulatának feleltethető meg.

A (2) bekezdés *a*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *a*) pontja (i) alpontjának illetve *b*) pontja (vi) alpontjának és (xi) alpontja első fordulatának, továbbá *c*) pontja (i) alpontja első fordulatának, *e*) pontja (ix) alpontja első fordulatának feleltethető meg.

A (2) bekezdés *b*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (xxv) alpontjának feleltethető meg.

A (2) bekezdés *c*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (xxii) alpontjának, *e*) pontja (vi) alpontjának felel meg.

A (2) bekezdés *d*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *a*) pontja (vii), (viii) alpontjainak, *b*) pontja (viii) alpontjának, *c*) pontja (iii) alpontjának való megfelelést szolgálja.

A (2) bekezdés *e*) pontja a Statútum 8. cikk 2. *a*) pontja (vii) alpontjának valamint *e*) pontja (viii) alpontjának felel meg.

A (3) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. *a*) pontja (ii), (iii) alpontjainak, *b*) pontja (vi) alpontja második fordulatának, (x), (xi), (xxi) alpontjainak, *c*) pontja (i) alpontja második fordulatának, és (ii) alpontjának, *e*) pontja (ix) alpontja második fordulatának, valamint (xi) alpontjának feleltethető meg.

A (4) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. *a*) pontja (vi) alpontjának, *b*) pontja (xiv) alpontjának illetőleg *c*) pontja (iv) alpontjának való megfelelést szolgálja.

Támadás alatt jelen esetben nem a büntető jogalkalmazói gyakorlatban elsősorban a jogos védelem körében elterjedt támadás fogalmat, hanem olyan harci cselekményt kell érteni, amelyet valamely harcban álló fél a másik ellen indít. Erre vonatkozóan irányadó az 1989. évi 20. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a háború áldozatainak védelmére vonatkozóan Genfben 1949. augusztus 12-én kötött Egyezmények I. Kiegészítő Jegyzőkönyve 49. Cikkének 1. pontjában foglalt meghatározás, amely szerint: „Támadás alatt az ellenség ellen irányuló erőszakos cselekmények értendők, akár támadó, akár védelmi jellegűek.”

A 150. §-hoz

A túlélők megölésére utasítás a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *b*) pontja (xii) alpontjának és *d*) pontja (x) alpontjának megfelelően büntetni rendeli azt, aki alárendeltjének olyan utasítást ad, hogy ne hagyjon túlélőket. Ez a cselekmény szubszidiárius, azaz csak akkor állapítható meg az elkövetése, ha az utasítás eredményeként nem valósul meg súlyosabb bűncselekmény, például védett személy elleni erőszak.

A 151. §-hoz

Az élő pajzs használata - amelyet korábban nem szabályozott a Btk. - a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *b*) pontjának (xxiii) alpontja szerinti háborús bűncselekmény magyar jogba történő átültetését hajtja végre. A bűncselekmény megállapítására abban az esetben kerülhet sor, ha védett személyt használnak fel azért, hogy meghatározott területet vagy katonai erőt az ellenséges katonai műveletektől megóvjának.

A törvény szerint a cselekmény előkészülete is büntetendő.

A 152. §-hoz

A hatályos Btk.-ban nem szereplő új tényállás, a tiltott sorozás a Statútum 8. cikk 2. bekezdése *a*) pontja (v) alpontjának, *b*) pontja (xv) alpontjának való megfelelést szolgálja, a (3) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (xxvi) alpontjának valamint *e*) pontja (vii) alpontjának megfelelést szolgálja. E tényállás azt a magatartást kívánja szankcióval sújtani, ha védett személyt ellenséges hatalom fegyveres erőiben történő szolgálatra kényszerítenek. Súlyosabban büntetendő az, aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt - akár kényszer alkalmazása nélkül is - fegyveres erőkhöz besoroz, behív, vagy a fegyveres ellenségeskedésben való részvételre bír rá. Mindez a passzív alany életkorára tekintettel egy előrehozott védelmet jelenít meg, hiszen nem szükséges annak a bekövetkezése, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy tényleges szolgálatot is ellásson, elég, ha a fegyveres erőbe beléptetik.

A 153. §-hoz

A védett tulajdon elleni támadás tényállása a katonai célpontnak nem minősülő és katonailag védtelen létesítmények védelmét biztosítja a katonai, hadműveleti célokkal nem indokolható támadásokkal szemben. A törvény ebben a tényállásban egyrészt a Statútum 8. cikkében szabályozott, a háborús körülmények között is a támadásokkal szemben védelmet élvező dolgok magyar jog szerinti büntetőjogi védelmét. Ennek megfelelően (1) bekezdés megfelel a Statútum 8. cikk 2. bekezdés *a*) pontja (iv), *b*) pontja (ii) alpontjának, és ugyanezen pont (iv) alpontja második fordulatainak, valamint (v), (ix) alpontjainak.

A (2) bekezdés a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (ix) alpontjának, *e*) pontja (iv) alpontjának feleltethető meg.

A törvény a védett tulajdon elleni támadás tényállásába illeszti be a védett jogtárgy hasonlóságára tekintettel a hatályos Btk. 160/B. §-a szerinti kulturális javak nemzetközi védelmének megsértése tényállásában szabályozott magatartásokat. A kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelméről szóló 1954. évi Hágai Egyezmény Második Kiegészítő Jegyzőkönyvét a 2006. évi XXIX. törvény hirdette ki.

A törvény a hatályos Btk. rendelkezéseire hasonlóan olyan elkövetési magatartásokat rendel büntetni, mint a kulturális javak elleni támadás, katonai célra történő igénybevétel vagy felhasználás, eltulajdonítás, fosztogatás, megrongálás, továbbá megsemmisítés.

Támadással, mint elkövetési magatartással kapcsolatban lásd a 159. §-hoz írt indokolásnál írtakat. Katonai célú igénybevételnek vagy felhasználásnak minősül például, ha az ingatlan kulturális javak területére katonai egységet telepítenek, vagy harcállást létesítenek. A többi elkövetési magatartás tekintetében irányadóak a jogalkalmazói gyakorlatban általánosan elfogadott és használt fogalmi elemek.

A tényállás (2) bekezdés *b*) pontjának és (3) bekezdésének elkövetési tárgya az Egyezmény 1. Cikke szerinti, általános védelem alatt álló kulturális javak, az elkövetési magatartások pedig megfelelnek az Egyezmény 4. Cikkében tiltott magatartásoknak.

A különleges védelem alatt álló kulturális javak kategóriáját szintén az Egyezmény vezette be. Az Egyezmény 8. Cikke értelmében az ingó kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való elrejtésére szolgáló óvóhelyek és műemlékközpontok helyezhetők különleges védelem alá. A kiemelt védelemről a Jegyzőkönyv 10. Cikke rendelkezik, miszerint azok az emberiség számára kiemelkedő jelentőségű, a kulturális örökség részét képező javak helyezhetők kiemelt védelem alá, amelyeket megfelelő belső jogszabályok védenek, feltéve azonban, hogy nem használják fel azokat katonai célra. A Jegyzőkönyv 15. Cikkének 1. pontja az Egyezmény szerinti büntetőjogi védelmet kiterjeszti a kiemelt védelem alatt álló kulturális javak körére is. A törvény ennek megfelelően súlyosabban minősülő bűncselekménynek minősíti a különleges vagy kiemelt védelem alatt álló kulturális javak nemzetközi védelmének megsértését, bármely ezek ellen irányuló magatartást öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionál.

Az Egyezmény értelmében a védelem alatt álló kulturális javak ingók és ingatlanok egyaránt lehetnek. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 1. számú mellékletének *sz*) pontjában adott meghatározás szerint a magyar jogi terminológiában kulturális javaknak azonban csak az alábbiak minősülnek: „*az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei, és egyéb bizonyítékai - az ingatlanok kivételével -, a művészeti alkotások*” Figyelembe véve, hogy az Egyezmény a „kulturális javak” fogalma alatt ingatlan javakat is ért, szükséges a törvény szerinti új bűncselekményi tényállás e fogalmához értelmező rendelkezést adni. A kulturális javak körének meghatározásánál az értelmező rendelkezésben foglaltakat (tehát az Egyezmény és a Jegyzőkönyv előírásait) kell irányadónak tekinteni.

A 154. §-hoz

A törvény a hatályos Btk. megoldásához képest egy tényállásban (háborús fosztogatás) foglalja össze a harctéri fosztogatás és a háborús fosztogatás elkövetési magatartásait. Az (1) bekezdés megfeleltethető a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (xiii), (xvi) alpontjainak, valamint *e*) pontja (v), (xii) alpontjainak. E bűncselekmény elbírálása tekintetében mindenkor mérlegelendő az elkövetés indokoltsága az alapvetően fontos katonai érdekek (hadműveletek fenntartása, saját erők megóvása) szempontjából.

A 155. §-hoz

A törvény a hatályos Btk. szabályozásának megfelelően rendeli büntetni a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazását azzal, hogy az értelmező rendelkezés az Általános Részbe kerül, arra ugyanis egy másik fejezetben szereplő tényállás (nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés) is hivatkozik. A tényállás a Statútum 8. cikk *b*) pontjának (xvii), (xviii), (xix) és (xx) alpontjainak való megfelelést szolgálja.

A 156. §-hoz

A törvény új tényállásként (humanitárius szervezet elleni támadás) fogalmazza meg a Statútum 8. cikk 2. bekezdés *b*) pontja (iii), (xxiv) alpontjaiban és *e*) pontja (ii) és (iii) alpontjaiban írt azon követelményt, amellyel a Statútum a humanitárius szervezetekkel és a békefenntartó missziókkal összefüggő támadást önálló háborús bűntettnek minősíti. A két védett szervezeti forma: a humanitárius segélyező képviselő és a békefenntartó egység. A humanitárius segély egy fegyveres konfliktussal összefüggésben a konfliktus áldozatainak emberi szenvedésében megelőző és kezelő segítséget jelent (I. Genfi Egyezmény 9. cikke, IV. Genfi Egyezmény 10. cikke, és az I. Kiegészítő Jegyzőkönyv). A humanitárius segély erőszakmentes, a konfliktusban résztvevő felek beleegyezésén alapul, pártatlan, nem diszkriminatív. A békefenntartó misszió - az ENSZ gyakorlata alapján - a fogadó ország hozzájárulásával, átmeneti ideig működő fegyveres erő, amely fegyvert csak önvédelemre használhat, semleges és pártatlan, általában nemzetközi szervezet felhatalmazásával bír.

A törvény a cselekmény jogellenességének feltételül szabja, hogy az adott szervezet, személyek, tárgyak jogosultak legyenek a fegyveres összeütközések joga által biztosított védelemre. Az ENSZ egységek mandátumának gyakori alapelve, hogy harcokba ne bocsátkozzanak, de ha mégis összetűzésbe keverednének, legalább a nemzetközi humanitárius jog szellemét és elveit alkalmazzák. Az ENSZ gyakorlat a védelemből két esetkörben ismeri el: a békefenntartó egység önvédelemből, a humanitárius jogok tiszteletben tartásával vesz részt harcban, illetve ha polgári személyek védelme teszi szükségessé a fegyveres erő bevetését. A védelemből nem zárja ki, hogy a békefenntartó egység felhatalmazása nem „statikus”, hanem fegyveres erő alkalmazására eleve felhatalmazásuk van.

A 157. §-hoz

A hatályos Btk. szerint visszaélés a vöröskereszttel alcímű bűncselekmény a törvényben új alcímet kap, tekintettel arra, hogy a tényállás nem kizárólag a vöröskereszttel, hanem nemzetközi humanitárius szervezet által használt nemzetközileg elismert jelvényrel visszaélést, illetve az ilyen jelvények által biztosított oltalom megsértését büntetni rendeli. A tényállás megszövegezésében a törvény a hatályos Btk.-hoz képest annyi változtatást tartalmaz, hogy a jelvények között nevesíti a vörös kristályt is, továbbá a tényállást szubszidiáriussá teszi, ez a cselekmény csak akkor valósulhat meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. A rendelkezés megfelel a Statútum 8. cikk 2. *b*) pontja (vii) alpontjának.

A 158. §-hoz

A népbíráskodás tárgyában kibocsátott kormányrendeletek törvényerőre emeléséről szóló 1945. évi VII. törvény I. számú mellékletében szereplő 81/1945. (II. 5.) ME rendelet alapján - az elkövetéskor hatályos jogszabályi rendelkezésektől függetlenül - háborús bűnösnek minősülnek az alábbi személyek:

- aki a megszállt területek lakosságával vagy a hadifoglyokkal való bánás tekintetében a háborúra vonatkozó nemzetközi jogszabályokat súlyos megsértette, vagy a visszacsatolt területek lakosságával a rábízott hatalommal visszaélve, kegyetlenkedett, vagy aki általában akár belföldön, akár külföldön felbujtója, tettese, vagy részese volt emberek törvénytelen kivégzésének vagy megkínzásának,

- aki valamilyen katonai jellegű alakulatnak személy vagy vagyontárgy ellen elkövetett erőszakos cselekményhez segítséget nyújtott.

Előbbi esetében a büntetési tétel tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, utóbbi esetében öt évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés.

A 159. §-hoz

A katonai előjáró vagy a hivatali vezető büntetőjogi felelősségének megállapíthatóságával kapcsolatban lásd a 145. §-hoz írt indokolásban foglaltakat.

A XV. Fejezethez

(Az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények)

Ez a fejezet azokat a bűncselekményeket sorolja fel, amelyek kizárólagos jogi tárgya az emberi élet, illetve az ember testi épsége vagy egészsége. A fejezet az alábbi bűncselekményeket tartalmazza:

- emberölés,
- erős felindulásban elkövetett emberölés,
- öngyilkosságban közreműködés,
- magzatelhajtás,
- testi sértés,
- foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés,
- segítségnyújtás elmulasztása,
- gondozási kötelezettség elmulasztása.

A 160. §-hoz

A legsúlyosabb élet elleni bűncselekmény az emberölés. Az emberölés bűncselekményének jogi tárgya az emberi élet. Az emberölés eredménybűncselekmény, a törvényi tényállás eleme a halálos következmény előidézése. A törvény nem változtat az elkövetési magatartás általános jellegű meghatározásán, abba továbbra is beleértendő minden olyan tevékenység vagy mulasztás, amely alkalmas lehet az eredmény (halál) előidőzésére.

Az emberölés minősített esetei körében a törvény csak kisebb pontosításokat hajt végre. A minősített esetek meghatározása során továbbra is azokat a jelentősebb körülményeket emeli ki a cselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége szempontjából, amelyeknek a megvalósulása esetén a cselekmény tárgyi súlya is kiemelkedő, és erre tekintettel a törvény a büntetési rendszerben alkalmazható legsúlyosabb - életfogytig tartó szabadságvesztés - büntetés kiszabását is lehetővé teszi. Az emberölés minősített esetei az alapesetben foglalt szándékos emberölés büntetétéhez kapcsolódnak. A Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve emeli ki azokat az alapvető és jellemző ismérveket, amelyek meghatározó jelentőséggel bírnak az egyes minősítő eredmények megítélése kérdésében.

Az emberi élet kiemelkedő büntetőjogi védelmet indokol, az ölési cselekmény fokozottan társadalomra veszélyes, ezért a törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - büntetni rendeli az emberölésre irányuló előkészületet. Az előkészület csak egyenes szándékkal valósítható meg, a gondatlanságból elkövetett emberölés vétségének az előkészülete fogalmilag kizárt.

A törvény büntetni rendeli a gondatlanságból elkövetett emberölést. Gondatlanságból követi el az emberölés vétségét az, aki a magatartásának következményeként a halálos eredmény beállását előre látja, de könnyelműen bízik annak elmaradásában, illetve az, aki a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztja. A gondatlanság fennállhat a bekövetkezett eredmény, illetve az eredményt kiváltó magatartás viszonylatában is. Ez utóbbi esetben az előrelátás hiánya az okozati összefüggés vonatkozásában áll fenn.

Az emberölés törvényi tényállásából következik, hogy az emberölést az valósítja meg, aki mást megöl, azaz az öngyilkosság, illetve kísérlete nem esik a büntetőjogi elbírálás körébe. Az öngyilkosságra való felbujtás vagy a bűnszegédi közreműködés azonban már igen, ezt a törvény sui generis bűncselekményként külön szabályozza. Az öngyilkosságra rábírás szempontjából jelentősége van azonban a sértett életkorának, beszámítási, illetve akaratnyilvánítási képességének. A törvény vélelmezi, hogy a tizennégy év alatti sértett nem képes arra, hogy a cselekménye következményeit felismerje, és e felismerésnek megfelelő magatartást tanúsítson, ezért az ilyen korú sértettet öngyilkosságra rábíró személy nem öngyilkosságban közreműködésért, hanem az emberölés büntetétének az elkövetése miatt felel, és ugyancsak emberölés büntetétének az elkövetése miatt felel az is, aki akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá az öngyilkosságra. A passzív alany ezekben az esetekben ugyan maga hajtja végre a konkrét ölési magatartást, de ezt az elkövető pszichikai ráhatásának eredményeként teszi, az öngyilkosság tulajdonképpen nem a passzív alany saját, hanem a rábíró szándékának és akaratának megfelelően következik be.

A joggyakorlat korábban ezekben az esetekben közvetett tettesként megvalósított emberölés büntetétének az elkövetését állapította meg, ez azonban dogmatikailag vitatható volt, tekintettel arra, hogy közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekményt e cselekményért nem büntethető vagy tévedésben lévő személy felhasználásával valósítja meg, az öngyilkosság pedig nem bűncselekmény. A törvény ezt a problémát oldja meg azzal, hogy az emberölés büntetétének elkövetési magatartásaként értékeli, ha az elkövető tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt bír rá öngyilkosságra. A bűncselekmény büntetési tétele öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés.

Az emberölésnél a különös visszaesés minősítő körülmény, ezért a törvény meghatározza azokat a bűncselekményeket, amelyek az emberölés bűncselekménye vonatkozásában a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekményeknek minősülnek.

A 161. §-hoz

Az emberölés privilegizált esete az erős felindulásban elkövetett emberölés, amelynek a privilegizált esetként történő szabályozását az indokolja, hogy az emberölési cselekmények megnyilvánulási formái az elkövető pszichikai sajátosságai és a bűnösség foka folytán lényegesen eltérnek egymástól. Ezeknek a cselekményeknek egy része az emberölési cselekményekhez képest, a társadalmi közfelfogás szerint sem vonhatóak a szokásos és erkölcsileg mélyen elítélendő magatartások körébe. Az erős

felindulásban elkövetett emberölés büntette azonban csak olyan esetekben állapítható meg, ha az elkövető olyan méltányolható okból származó, intenzív, de élelektani alapon létrejött indulat hatása alatt cselekszik, amelynél az indulatot kiváltó és az erkölcsileg menthető ok az elkövetőn kívülálló okból keletkezett.

A törvény az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetési kereteit - a hatályos Btk.-val egyezően - két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztésben határozza meg.

A 162. §-hoz

Az öngyilkosság nem büntetendő, de az emberi élet védelme érdekében az öngyilkosságban való közreműködés (rábírás, segítségnyújtás) igen.

Az öngyilkosságot elkövetők, illetve az azt megkísérlők általában korlátozott mértékben vagy egyáltalán nincsenek a beszámítási képességük birtokában, valamint ezeknek a cselekményeknek a büntetése nem szolgálná sem az általános, sem pedig az egyéni prevenciót. Mindezek azonban nem vonatkoznak azokra a személyekre, akik az öngyilkosság véghezvitelében részesi tevékenységet fejtenek ki, az ő cselekményük oly mértékben veszélyes a társadalomra, hogy büntetőjogi felelősségre vonásuk indokolt.

Tekintve, hogy az öngyilkosság, illetve annak megkísérlése nem bűncselekmény, az ehhez való részesi közreműködés nem lenne büntetendő, ezért indokolt az öngyilkosságban közreműködés sui generis szabályozása. Az öngyilkosságban közreműködő személy kizárólag akkor vonható felelősségre, ha az öngyilkosságot elkövették vagy legalább megkísérelték, mivel indokolatlanul kiterjesztené a büntetőjogi felelősség körét, ha az eredménytelen öngyilkosságra rábírás vagy ahhoz való segítségnyújtás is bűncselekmény lenne.

Az öngyilkosságban közreműködés elkövetője és passzív alanya bárki lehet. A törvény azonban kiemelt védelemben részesíti a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket, ezért - a hatályos Btk.-tól eltérően - súlyosabban rendeli büntetni azokat a tizennyolcadik életévüket betöltött elkövetőket, akik tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bírnak rá öngyilkosság elkövetésére vagy ilyen korú személynek nyújtanak segítséget öngyilkosság elkövetéséhez. A súlyosabb elbírálást indokolja az is, hogy a tizennyolc év alatti személyek személyisége még kialakulatlan, általában könnyebben befolyásolhatóak. Figyelemmel arra, hogy a törvény a tizennégy év alatti személyek öngyilkosságra rábírását emberölésnek tekint, ebben az esetben a passzív alanyok tizennégy és tizennyolc év közötti személyek lehetnek.

A 163. §-hoz

A magzatelhajtás bűncselekményének fogalma alá kizárólag a terhességnek mesterséges és jogellenes megszakítása tartozik. A terhesség mesterséges megszakítása minden esetben veszélyezteti a terhes nő egészségét, előfordul, hogy az életét is, mivel minden esetben fennáll a fertőzés veszélye, továbbá hátrányosan befolyásolja a nő jövőbeni fogamzási képességét, illetve a terhesség kihordásának lehetőségét. Ezek a veszélyek fokozottan jelentkeznek a jogellenes magzatelhajtások esetében, ezért a magzatelhajtás pönalizálásának egyik indoka a terhes nő testi épségének, egészségének a védelme. A másik ok, hogy a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg, és a terhesség művi megszakításának a célja a méhmagzat elpusztítása. A méhmagzat fejlettségi foka a bűncselekmény megvalósulása szempontjából közömbös.

A törvény nem változtat a magzatelhajtás tényállásán, a bűncselekmény elkövetését továbbra is két formában határozza meg. Az első fordulat szerint a magzatelhajtást az követi el, aki a más magzatát elhajtja, a második fordulat szerint a bűncselekményt az a nő követi el, aki a saját magzatát elhajtja vagy elhajtja. A két elkövetési magatartás társadalomra veszélyessége eltérő, ennek megfelelően a saját magzat elhajtása vagy elhajtása privilegizált eset és enyhébben büntetendő. Minősített esetek kizárólag az első fordulatban meghatározott elkövetési magatartáshoz kapcsolódnak.

A 164. §-hoz

A törvény dogmatikailag és szerkezetileg is átalakítja a testi sértés tényállását. Egyértelműen elkülöníti a könnyű testi sértés és a súlyos testi sértés minősített eseteit, továbbá a hatályos Btk.-tól eltérően csak a súlyos testi sértés előkészületét rendeli büntetni.

A bűncselekmény tárgya a testi épség és egészség. Az emberi testet az orvostudomány akkor nevezi épnek, ha az emberi test szervei helyesen funkcionálnak. Az egészség fogalmán az emberi test zavartalan működése, a testet alkotó anatómiai egységek és szervek helyes funkcionálása értendő. Mindez nem jelenti azt, hogy a támadás beteg vagy sérült ember ellen nem irányulhat, a védelem tárgya a meglévő állapot.

A testi sértés bűncselekményének passzív alanya bárki más személy lehet, akinek a testi épségét vagy egészségét sértik.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a testi épség vagy egészség sértése, ezen a testet érő olyan külső behatást értjük, amely a testen, illetve egy részén nyomokat visszahagyó sérülést eredményez. A fájdalomkóros nem feltétele a testi sértésnek. Önmagában a testi bántalmazás, sérülés hiányában, nem minősül testi sértésnek, legfeljebb a bűncselekmény kísérletének. Testi sértés akkor valósul meg, ha a testet érő külső behatás érzékelhető és értékelhető. Az Egészségügyi Világszervezet meghatározása szerint az egészség az ember testi, lelki és szociális jólétét jelenti, és nem csupán a betegség vagy fogyatékosság hiányát. Erre és a kialakult joggyakorlatra is figyelemmel, a lelki bántalmazások az egészségsértés körében kerülhetnek

értékelésre. Az egészségsértés a testi bántalmazás mellett kiegészítő helyet foglal el, és azokat az eseteket öleli fel, amikor az egészség sérelme nem a test közvetlen bántalmazása, hanem más okból (pl. mérgezés, más betegséggel megfertőzés, pszichikai betegség előidézése) áll elő.

A testi sértés tényállása szerint az elkövetési magatartás eredménye a testi épség megsértése, illetőleg az egészségsértés. A sérelemnek okozati összefüggésben kell állnia az elkövető magatartásával. Az okozati összefüggés az elkövetési magatartás és az eredmény között akkor is fennáll, ha az okozati láncba az elkövető magatartásán kívül más tényezők is belezácsolódnak, feltéve, hogy azok a maguk összességében az eredmény beállításához vezetnek. A testi sértés enyhébb vagy súlyosabb változata elhatárolásánál a gyógytartam bír döntő jelentőséggel. Ha a sérülés vagy betegség nyolc napon belül gyógyul könnyű testi sértést, ha nyolc napon túl gyógyul, súlyos testi sértést kell megállapítani. A bűncselekmény törvényi megítélésénél a tényleges gyógytartamot kell alapul venni. A tényleges gyógytartam megállapításához rendszerint orvosszakértő igénybevételére van szükség.

A testi sértés elkövetője - a sértetten kívül - bárki lehet. Az önközta testi sértés nem bűncselekmény, kivétel, ha az önközta testi sértés más jogvéde érdekeket sért (pl. kibúvás a katonai szolgálat alól).

A törvényhely több egymással szoros kapcsolatban álló bűncselekmény törvényi tényállását tartalmazza. A bűncselekmények szabályozása egyrészt a jogtárgy sértés súlyán, másrészt a bűnösség fokán alapul.

A bűncselekmény vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy mind a könnyű testi sértés, mind a súlyos testi sértés tényállása alapesetet képez.

Súlyosabban minősül a könnyű testi sértés, ha aljas indokból vagy célból, illetve védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy, idős korú vagy fogyatékos személy sérelmére követik el, továbbá ha maradandó fogyatékoságot vagy súlyos egészségromlást okoz. A súlyos testi sértés ezen kívül súlyosabban minősül akkor is, ha a testi sértést különös kegyetlenséggel követik el.

Külön minősítő körülményként kerül megállapításra az életveszélyt vagy halált okozó testi sértés okozása.

A testi sértés mind szándékosan, mind pedig gondatlanul elkövethető. A törvény csak a gondatlan súlyos testi sértést rendeli büntetni. A gondatlan bűncselekménnyel is megvalósítható súlyosabban minősítő körülmények növelik a gondatlan testi sértést okozó felelősségét is.

A könnyű testi sértés alapesetének elkövetője továbbra is csak magánindítványra büntethető.

A 165. §-hoz

Az emberi élet, a testi épség és az egészség védelme kiemelkedő fontosságú, ezért nemcsak ezeknek a sérelmével, hanem az ezeket a jogtárgyakat veszélyeztető cselekményekkel szemben is indokolt büntetőjogi védelmet biztosítani.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménynek az elkövetője az lehet, aki valamely meghatározott foglalkozási szabály hatálya alatt áll, a bűncselekmény elkövetési magatartása a foglalkozási szabályszegés. Nem lényeges, hogy az elkövető a tevékenységet hatósági engedély alapján, főfoglalkozásként, keresetszerzésként üzi-e vagy pedig alkalmyszerűen. Jelentősége annak van, hogy írott vagy íratlan szabályok körvonalazzák a tevékenységet, amit folytat. Ezt a kialakult joggyakorlatot teszi egyértelművé a törvény a bűncselekmény tényállásának pontosításával.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés minősített eseteit a törvény a hatályos Btk.-val azonos rendszer szerinti felépítéssel szabályozza.

Az értelmező rendelkezés kiterjeszti a foglalkozási szabályok alkalmazásának a körét olyan területekre is, amelyek egyébként nem esnének valamely foglalkozás szűkebb értelemben vett fogalma alá. A törvény a hatályos Btk.-ban meghatározotton (lőfegyver) kívül a robbantószer és a robbanóanyag használatára és kezelésére vonatkozó szabályokat is foglalkozási szabályoknak tekinti.

A 166. §-hoz

A segítségnyújtás elmulasztása pönalizálásának az indoka az, a minden beszámítási képességgel rendelkező személlyel szemben támasztott követelmény, hogy segítsen embertársainak, akiknek az élete vagy a testi épsége veszélybe került. Az általános segítségnyújtási kötelezettség előírása azt jelenti, hogy a törvény büntetéssel fenyegeti azt, aki nem nyújt segítséget a sérültnek vagy az olyan személynek, akinek az élete, testi épsége, egészsége közvetlen veszélyben van. A törvény nem változtat a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményének tényállásán, az továbbra sem tartalmazza a segítségre szorulás fennállását. Azt, hogy a sértett segítségre szorul-e vagy sem, változatlanul negatív irányból kell vizsgálni. A segítségre szorulás tényének tényállási elemmé tétele olyan pozitív irányú bizonyítást követelne meg, amely visszas eredménnyel járna.

A segítségnyújtásnak olyannak kell lennie, amely az eset körülményeit figyelembe véve az elkövetőtől elvárható.

A törvény nem változtat a segítségnyújtás elmulasztásának minősített esetein, azok:

- ha a sértett meghal, és életét a segítségnyújtás megmenthette volna,
- ha a sértett sérülést, illetve a sértett életét, testi épségét fenyegető veszélyhelyzetet az elkövető okozta gondatlan vagy vétkes magatartásával, vagy
- ha az elkövető a segítségnyújtásra egyébként is köteles személy.

A segítségnyújtás elmulasztásának egyik minősített esetét egy speciális elkövetői kör meghatározása jelenti, azaz súlyosabban rendeli büntetni a törvény azokat az elkövetőket, akik a segítségnyújtásra egyébként is kötelesek lennének. Ebbe a körbe tartoznának azok is, akikkel szemben a közlekedési szabályok írnak elő speciális segítségnyújtási kötelezettséget. A törvény sem kívánja azonban kiterjeszteni a minősített esetek körét azon elkövetőkre, akiket a közlekedési szabályok alapján terhelne segítségnyújtási kötelezettség, mivel a gyakorlati tapasztalatok szerint a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekményének az elkövetői többnyire a járművezetők és valamennyi járművezetőnek a segítségnyújtás elmulasztásának minősített esete miatt kellene felelnie. Ezt kiküszöbölendő, a törvény értelmében a segítségnyújtás elmulasztásának hivatkozott minősített esete nem állapítható meg azzal szemben, aki a közlekedési szabályok alapján köteles segítségnyújtásra.

A 167. §-hoz

A törvény a gondozás elmulasztásának tényállását nem változtatja meg, pontosítja azonban a címet, tekintettel arra, hogy az elkövetési magatartás a gondozási kötelezettség nem teljesítése. A gondozási kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi fenyegetettségét az indokolja, hogy a gondozási kötelezettség elmulasztása is veszélyeztetheti az emberi életet, testi épséget, amelyek védelme kiemelkedő fontosságú.

A gondozási kötelezettségnek jogi alapon kell nyugodnia, a gondozás körébe az elsőrendű létszükségletek kielégítésére szolgáló javakkal való ellátáson túl az ápolás, a gyógykezelés biztosítása is beletartozik.

A bűncselekményt csak olyan személy sérelmére lehet elkövetni, aki önmagáról képtelen gondoskodni. Ez az állapot eredhet a sértett állapotából vagy idős korából. A gondozási kötelezettség elmulasztásának passzív alanya kiskorú személy nem lehet, még akkor sem, ha kellő gondozás hiányában élete, testi épsége vagy egészsége kerül veszélybe. Ebben az esetben a specialitás elvénél fogva a kiskorú veszélyeztetésének büntette valósulhat meg.

A XVI. Fejezethez

(Az egészségügyi beavatkozás és kutatás rendje elleni bűncselekmények)

Az egészségügyi beavatkozás, az orvostudományi kutatás rendje és az egészségügyi önrendelkezés elleni bűncselekmények 1998-ban kerültek a Btk.-ba. A modern orvostudomány fejlődése olyan távlatokat nyit meg az orvosbiológiai kutatások, illetőleg a genetika előtt, amelyek a hagyományos orvoslásban ismeretlenek voltak. Ugyanakkor nem csak a gyógyítás és a kutatás lehetőségei tágultak ki, de ezzel együtt annak veszélye is fennáll, hogy ezeket a modern orvosbiológiai eszközöket visszaélészerűen alkalmazzák, illetőleg a nem kívánt célok érdekében használják fel. A büntetőjogi fenyegetettség fenntartása továbbra is indokolt. A tényállások tartalmát illetően - az emberi test tiltott felhasználása körében a halott magzat, mint lehetséges elkövetési tárgy feltüntetésének szükségességét kivéve - nem érkezett olyan jogalkalmazói jelzés, miszerint az elkövetési magatartásokon változtatni lenne szükséges. Ebből következően a törvény érdemben nem módosítja a tényállásokat, csak kisebb pontosításokat hajt végre: kiterjeszti a védelmet az emberi test tiltott felhasználása körében a halott magzatra, illetve az embrió fogalmához fűzött értelmező rendelkezéssel az anya testéből kikerült, vagy emberi reprodukciós eljárás során létrejött és be nem ültetett embrióra, továbbá a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása önálló alcím alatt fog szerepelni. A büntethetőséget kizáró okokat nem nevesíti a törvény, tekintettel arra, hogy azokra a magatartásokra a 24. § értelmében külön jogszabály engedélyt ad.

Az Eütv. VIII. Fejezete tartalmazza az emberen végzett orvostudományi kutatások szabályait, a IX. Fejezet szabályozza az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárásokat, az embriókkal és az ivarsejtekkel végzett kutatásokat, a XI. Fejezet pedig a szerv- és szövetátültetés szabályait. A tényállások megszövegezésekor az Eütv. VIII-IX. és XI. Fejezetein túlmenően figyelemmel kellett lenni az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága által 1996. november 19-én elfogadott az emberi jogokról és a biomedicináról szóló Egyezményre.

A törvény a genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása alcím alatt helyezi el az ún. klónozást. Az egészségügyi önrendelkezési jog megsértését az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmény című fejezet tartalmazza. Mindezek alapján e fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- beavatkozás az emberi génállományba,
- emberi ivarsejt tiltott felhasználása,
- születendő gyermek nemének megválasztása,
- emberen végezhető kutatás szabályainak megszegése,
- embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése,
- genetikailag megegyező emberi egyedek létrehozása,
- emberi test tiltott felhasználása.

A 168. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya az emberi génállomány, a magzat vagy az emberi embrió génállomány jogellenes beavatkozással szembeni védelme. Az Eütv. 162. § kimondja, hogy az emberi génállomány megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező kutatás, beavatkozás kizárólag megelőzési, kórismézési vagy gyógykezelési indokból és - a 182. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt kivételekkel - csak akkor végezhető, ha a kutatásnak, beavatkozásnak nem a leszármazottak genetikai állományának megváltoztatása, illetve új egyed létrehozása a célja. Az Eütv.-ben meghatározott beavatkozási lehetőségeken kívül minden olyan beavatkozás tilos, amely az ember, a magzat, az emberi embrió génállományának megváltoztatására irányul.

A bűncselekmény alapesetének megvalósulásához a beavatkozásnak olyannak kell lennie, amely ténylegesen alkalmas arra, hogy a génállomány megváltozzék. Ha a génállományban a beavatkozás miatt változás állt be, úgy a bűncselekmény minősített esete valósul meg.

A törvény egyszerűsíti az emberi génállományba való beavatkozás alap- és minősített esetének szövegét, és a szigorítás jegyében a bűncselekmény büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

Az Eütv. idézett rendelkezései nem minden esetben tiltják a génállomány megváltoztatását, a megelőzési, kórismézési, illetőleg gyógykezelési indokból végrehajtott beavatkozást lehetővé teszik. Az Eütv. által engedélyezett céllal történő beavatkozás ezért egy, a törvény engedélye alapján fennálló büntethetőséget kizáró ok. Így a 24. § alapján nem büntethető, aki az embriónak az Eütv. 182. § (1) bekezdésében foglaltaktól különböző genetikai jellemzőit a születendő gyermek várható betegségének megelőzése, illetőleg kezelése céljából, a cél szerint feltétlenül szükséges mértékben és módon változtatja meg.

A 169. §-hoz

Az emberi ivarsejt tiltott felhasználásának jogi tárgya az Eütv. 166. §-ának (1) bekezdésében felsorolt reprodukciós eljárások törvényben biztosított rendje. Ennek érdekében a törvény büntetendő cselekménynek nyilvánítja a 166. § (3) bekezdésében meghatározott alapvető szabály megszegését, vagyis azt, ha valaki halottból vagy halott magzattól származó ivarsejtet használ fel emberi reprodukcióra irányuló eljáráshoz.

A törvény a szigorítás jegyében az emberi ivarsejt tiltott felhasználása büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

A cselekmény súlya indokolttá teszi az előkészület szankcionálását is.

A 170. §-hoz

Az Eütv. 182. § (1) bekezdése értelmében az utód nemének születése előtti megválasztására irányuló eljárások a nemhez kötött öröklődő megbetegedések felismerésére vagy a megbetegedések kialakulásának megelőzésére végezhetőek. A törvény e törvényi rendelkezés megsértését rendeli büntetni. Minden, az Eütv. 182. § (1) bekezdésében írt cél hiányában végzett olyan beavatkozás, amely az utód nemének megválasztására irányul, bűncselekményt valósít meg.

A törvény a szigorítás jegyében a születendő gyermek nemének megválasztása büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

Az Eütv. rendelkezésére figyelemmel a 24. § alapján nem valósul meg bűncselekmény, ha a születendő gyermek neme megválasztásának célja a nemhez kötött öröklődő megbetegedések felismerése vagy a megbetegedések kialakulásának megelőzése.

A 171. §-hoz

Az Eütv. VIII. fejezete rendelkezik az emberen végzett orvostudományi kutatások legfontosabb anyagi jogi és eljárási szabályairól. A kutatások szakmai feltételeit és részletes szabályait a miniszter - az Egészségügyi Tudományos Tanács véleményének figyelembevételével - rendeletben állapítja meg. Az emberen végezhető kutatás szabályai megszegésének jogi tárgya az orvostudományi kutatás biztonságának a rendje. A kutatás végzésének általános feltételeit az Eütv. 159. §-a határozza meg. A törvény ennek megfelelően tilalmazza az orvostudományi kutatásoknak a szükséges engedély nélküli, vagy az engedélytől eltérő végzését.

A törvény a szigorítás jegyében az emberen végezhető kutatás szabályainak megszegése büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

A 172. §-hoz

Az embriókkal és ivarsejtekkel végezhető kutatásokat az Eütv. 180. §-a szabályozza. E rendelkezés az ilyen kutatást az egészségügyi államigazgatási szerv engedélyéhez, valamint a kutatási terv jóváhagyásához köti, és rendelkezik az embriókkal és ivarsejtekkel végezhető kutatások céljáról, amely az Eütv. 159. § (1) bekezdése alapján kizárólag diagnosztikus, terápiás, megelőzési és rehabilitációs eljárások tökéletesítése, új eljárások kidolgozása, a betegségek kóroktanának és patogenezisének jobb megértése, valamint az orvostechnikai eszközök hatékonyságával, teljesítőképességével kapcsolatos klinikai adat gyűjtése lehet.

A törvény az orvostudományi kutatások szabadságához fűződő alkotmányos és tudományos érdekekre figyelemmel, összhangban a büntetőjog ultima ratio szerepével, csak olyan cselekményeket nyilvánít bűncselekménnyé, amelyeket a szaktörvény is tilt.

Az Eütv. 180. §-ának (3) bekezdése előírja azt, hogy kutatáshoz csak reprodukciós eljárások során létrejött embriót szabad felhasználni az arra jogosultak rendelkezése alapján vagy az embrió károsodása esetén, és tiltja az embrió kutatási célból való létrehozását. A (4) bekezdés tiltja embrió állapot szervezetébe történő beültetését, illetőleg emberi és állati ivarsejtek egymással történő megtermékenyítését. A 181. § (1) bekezdése további rendelkezést tartalmaz a kutatásokra nézve, amikor előírja, hogy olyan embrió, amellyel kutatást végeztek, emberi szervezetbe nem ültethető be, illetőleg kutatáshoz felhasznált ivarsejt reprodukciós eljárás végzéséhez nem alkalmazható. A törvény e szabályok megszegéséhez kapcsol büntetőjogi fenyegetettséget.

Az (1) bekezdés rendeli büntetni az engedély nélküli vagy az engedélytől eltérő kutatást, és az Eütv. 180. § (3) bekezdésében írt azon tilalom megszegését, hogy embrió kutatási célból nem hozható létre.

A törvény a szigorítás jegyében a bűncselekmény alapesete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel. A (2) bekezdés az Eütv. 180. § (4) bekezdésében, a 181. § (1) bekezdésében és a 180. § (5) bekezdésében írt szabályok megszegését szankcionálja. A (3) bekezdés a (2) bekezdésben írt cselekmények előkészületét rendeli büntetni.

Az értelmező rendelkezés szerint az emberi ivarsejt alatt a magzati ivarsejtet is érteni kell, a törvény tehát - az egyértelműség érdekében - kiegészíti az embrióval vagy ivarsejttel végezhető kutatás szabályainak megszegése elkövetési tárgyait a magzati ivarsejttel.

A 173. §-hoz

Az Eütv. 182. § (1) bekezdése kimondja, hogy az utód nemének születése előtti megválasztására irányuló eljárások a nemhez kötötten öröklődő megbetegedések felismerésére vagy a megbetegedések kialakulásának megelőzésére végezhetőek. Az Eütv. 182. § (2) bekezdése szerint az embrió 182. § (1) bekezdésében foglaltaktól különböző genetikai jellemzői a születendő gyermek várható betegségének megelőzése, illetőleg kezelése céljából változtathatóak meg, a cél szerint feltétlenül szükséges mértékben és módon. E szabállyal függ össze az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés, amely bűncselekménnyé nyilvánítja az embrió génállományának megváltoztatására irányuló kutatást.

A (2) bekezdés *a*) pontja az Eütv. 180. § (5) bekezdése azon szabályának megszegését rendeli büntetni, hogy reprodukciós eljárás vagy más egészségügyi szolgáltatás, illetve orvostudományi kutatás során embriót több embrió vagy - a 182. § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt kivétellel - a fogamzással kialakult tulajdonságoktól eltérő vagy további sajátossággal rendelkező egyed létrehozására felhasználni nem lehet. A (2) bekezdés *b*) pontja az Eütv. 182. § (3) bekezdésében meghatározott tilalom megszegését szankcionálja. Az Eütv. hivatkozott rendelkezése szerint az embrió sejtjeit szétválasztani kizárólag a születendő gyermek valószínűsíthető megbetegedésének, az embrió károsodásának megállapítása érdekében lehet.

Továbbra is indokolt a (2) bekezdésben meghatározott cselekmények előkészületének büntetendővé tétele.

Az Eütv. rendelkezésére figyelemmel a 24. § szerinti büntethetőséget kizáró ok büntetlenséget biztosít abban az esetben, ha az (1)-(3) bekezdésben meghatározott cselekményt az Eütv.-ben meghatározott célból hajtják végre.

A 174. §-hoz

A törvény önálló alcím alatt nevesíti az embriókkal végezhető kutatások vagy beavatkozások szabályainak legsúlyosabb megítélésű megszegését, amikor az orvostudományi kutatás vagy beavatkozás során egymással genetikailag megegyező emberi egyedeket hoznak létre. A klónozást, mint a genetikai manipuláció legveszélyesebb, szinte beláthatatlan következményekkel járó esetét mind a hazai, mind a nemzetközi orvostudományi gondolkodás egyértelműen elveti. A törvény - összhangban az Eütv. 180. § (5) bekezdésével - e tevékenység bármely célból történő végzését tilalmazza. Nincs olyan jogilag megengedhető érdek, amely egymással genetikailag azonos emberi egyedek létrehozását lehetővé tenné.

A törvény a büntetőjogi fenyegetettség mértékén nem változtat, az kellő mértékű szankcionálásra ad lehetőséget. A cselekmény tárgyi súlyára tekintettel az előkészület büntetni rendeltsége továbbra is indokolt.

A 175. §-hoz

Az Eütv. 204-210. §-ai az élő személy testéből történő szerv, szövet eltávolítására, a 211-214. §-ai a halottból való szerv, szövet eltávolítására vonatkozó szabályokat tartalmazzák. Ezekkel összefüggésben a törvény az emberi gén, sejt, ivarsejt, embrió, szerv, szövet, halott teste, illetve halott magzat vagy annak része jogellenes megszerzését, jogellenes vagyoni hasznosítását, illetve a szerv, szövet, halott teste vagy annak része jogellenes kereskedését szankcionálja.

A törvény a hatályos Btk.-ban is szereplő elkövetési tárgyak körét kiegészíti a halott magzattal. Ennek indoka, hogy a hatályos tényállás elkövetési tárgyai (emberi gén, sejt, ivarsejt, embrió, szerv, szövet, halott teste vagy annak része) közül egyiknek a jelentésköre sem terjed ki a halott magzatra (abortumra), annak ellenére, hogy a tényállás elkövetési magatartásainak mindegyike az abortum vonatkozásában is jogellenes. A halott magzat nem tekinthető emberi génnek, sejtnak, ivarsejtnak vagy szövetnek;

nem élő embrió; továbbá mivel a magzat az anya testében elhalt, nem tekinthető sem élőnek - és élve születés hiányában - halott ember testének vagy annak részének sem.

A törvény egy értelmző rendelkezést is fűz a tényálláshoz, amelyben az embrió fogalmát kiterjeszti az anya testéből kikerült, valamint az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás során létrejött, illetve létrehozott, a méhbe be nem ültetett embrióra is. Erre az Eütv. fogalomhasználata alapján volt szükség, ugyanis az Eütv. embrió alatt az élő emberi embriót érti, a megtermékenyítés befejeződése után a terhesség tizenkettedik hetéig, és ez jogértelmezési kérdéseket vetett fel, hogy vajon az anya testéből kikerült, vagy mesterséges úton létrejött, vagy létrehozott embrióra megvalósítható-e a tényállás. A törvény ezt a kérdést most egyértelműen rendezte.

A 2009. évi CLXI. törvénnyel kihirdetett, a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk 1. bekezdés (i) pont b) alpontja úgy rendelkezik, hogy valamennyi részes állam biztosítja, hogy a gyermek szerveinek hasznoszerzés céljából történő átadására teljes mértékben kiterjed büntetőjoga, akár hazai vagy transznacionális szinten, akár egyéni vagy szervezett alapon követik el ezt a jogsértést. A 3. cikk 3. bekezdése előírja, hogy valamennyi részes állam olyan megfelelő büntetéssel rendelje büntetni ezeket a bűncselekményeket, amely büntetések figyelembe veszik azok súlyos természetét.

E rendelkezésekre figyelemmel a törvény kibővíti az emberi test tiltott felhasználása minősített eseteinek körét a tizennyolc éven aluli személy sérelmére történő elkövetéssel, továbbá a törvény a szigorítás jegyében a (2) bekezdéssel és a (3) bekezdés első fordulataival meghatározott minősített esetek vonatkozásában a büntetési tétel alsó határát egy évre emeli fel.

A XVII. Fejezethez

(Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények)

A törvényben a hatályos Btk. szerinti közegészség elleni bűncselekmények alcím alá tartozó tényállások más tagolással, több fejezetben helyezkednek el: részben az egészséget veszélyeztető bűncselekmények, részben pedig a környezet és természet elleni bűncselekmények között. E fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- kábítószer-kereskedelem,
- kábítószer birtoklása,
- kóros szenvedélykeltés,
- kábítószer készítésének elősegítése,
- kábítószer-prekurzorral visszaélés,
- új pszichoaktív anyaggal visszaélés,
- visszaélés teljesítményfokozó szerrel,
- egészségügyi termék hamisítása,
- kuruzslás,
- méreggel visszaélés,
- ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés.

A 176-177. §-hoz

Visszaélés kábítószerrel alcím alatt a Btk. jelenleg négy §-ban hat típusú elkövetési magatartást szabályoz:

1. kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele (Btk. 282. §);
2. kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, vagy azzal kereskedés (Btk. 282/A. §);
3. tizennyolcadik életévét betöltött személy által tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele [Btk. 282/B. § (1) bekezdés];
4. tizennyolcadik életévét betöltött személy által tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére kábítószer kínálása, átadása, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószer forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés; oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés [Btk. 282/B. § (2) bekezdés];
5. kábítószerfüggő személyként kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele [Btk. 282/C. § (1) bekezdés];
6. kábítószerfüggő személyként kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala vagy azzal kereskedés [Btk. 282/C. § (2) bekezdés].

A törvény változtat ezen a - kodifikációs és szakmai szempontból is kifogásolható - megoldáson, és a tényállásokat önálló megnevezéssel, súlyosságuk szerinti sorrendben szerepelteti.

A törvény 176-177. §-a az alábbi nemzetközi egyezményeknek és uniós jogi aktusnak való megfelelést biztosítja:

- az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, New-Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény (a továbbiakban: Egységes Kábítószer Egyezmény),
- az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény (a továbbiakban: Pszichotróp Egyezmény),
- az 1998. évi L. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény (a továbbiakban: ENSZ Kábítószer-Egyezmény),
- az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény),
- a 2001. évi XXVII. törvénnyel kihirdetett, a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről szóló, a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 1999. évi 87. ülészakán elfogadott 182. számú Egyezmény (a továbbiakban: 182. számú ILO Egyezmény),
- a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló 2004/757/IB kerethatározat (a továbbiakban: 2004/757/IB kerethatározat).

A kereskedői típusú elkövetési magatartások a hatályos Btk. 282/A., 282/B. és 282/C. §-ában találhatóak. A kábítószer-kereskedelem tényállása az elkövetési magatartásokon nem változtat, továbbra is a kábítószer kínálása, átadása, forgalomba hozatala, illetve az azzal való kereskedés lesz büntetendő, és - a Gyermekjogi Egyezmény, valamint az ENSZ Kábítószer-Egyezmény előírásaira tekintettel - a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére, illetve speciális helyen történő elkövetés súlyosabban minősül.

A kínálás a kábítószer átvételre való felajánlását jelenti, az átadás pedig a kábítószer más személy birtokba adása. Ehhez képest a kereskedés, illetve a forgalomba hozatal többletmagatartást feltételez, amelyek értelmezése kapcsán irányadóak az 1/2007. Büntető jogegységi határozatban foglaltak.

A kábítószer-kereskedelem minősített esetei az alábbiak:

- bünszövetségben,
- hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva,
- a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létesítményében,
- jelentős mennyiségű kábítószerre,
- tizennyolcadik életévét betöltött személyként tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére vagy felhasználásával,
- oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében történő elkövetés.

Továbbra is büntetendő az előkészület, illetve külön nevesítve a bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszköz szolgáltatása.

Bizonyos rendelkezések vonatkozásában azonban a törvény változtat a hatályos szabályozáson, ezek az alábbiak.

1. A kábítószer forgalomba hozatala, illetve a kábítószerrel való kereskedés tekintetében a csekély mennyiség mint privilegizált eset megszűnik, mert a kereskedői típusú magatartások esetében nem indokolható az enyhébb fellépés. A bűncselekmény ebben a tekintetben tehát a törvény szerint alap, illetve jelentős mennyiségre követhető el. Mivel a kínálás és az átadás fogyasztói típusú magatartásokkal összefüggésben is elkövethető, így ezek esetében a csekély mennyiségre való elkövetés továbbra is megmarad.

2. A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: 2010. évi XLIII. törvény) 1. §-a értelmében a büntetés-végrehajtási szervezet rendvédelmi szerv, a NAV viszont kormányhivatal, ennek megfelelően szükséges módosítani a védett intézmények körét.

3. A hatályos Btk. azt a kábítószerfüggő személyt, aki kábítószerrel kereskedik, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, illetve kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, enyhébben rendeli büntetni, mint az azonos bűncselekményt elkövető, nem szenvedélybeteg személyeket. Ez a különbségtétel oda vezet, hogy a kábítószerfüggő elkövető valamennyi cselekménye enyhébb megítélés alá esik, függetlenül attól, hogy az elkövetés pillanatában kábítószer hatása alatt állt-e. Meg kell említeni azt is, hogy a hatályos Btk. a felelősségi szabályok körében egyéb szenvedélybetegségeknek nem tulajdonít jelentőséget (pl. ittas járművezetés esetén az alkoholisták életmódja nem ad lehetőséget enyhébb szabályok alkalmazására, és 2010. május 1-jével megszűnt az alkoholisták kényszergyógyítása is).

Más bűncselekmény elkövetése esetén a kábítószeres és kábító hatású anyagok fogyasztásából eredő bódult állapot nem korlátozza a (függő vagy nem függő) elkövető büntetőjogi felelősségét, ilyenkor - az önhibából eredő ittas állapothoz hasonlóan - úgy kell tekinteni, mintha a terheltnek a bűncselekmény elkövetésekor lett volna beszámítási képessége. Sőt, adott esetben súlyosító körülmény lehet, ha az elkövető a bűncselekményt önhibájából eredő bódult állapotban követte el, és ennek az állapotnak szerepe volt a bűncselekmény elkövetésében; a gátlástalanul vagy garázda módon végrehajtott - élet, testi épség vagy nemi erkölcs elleni - bűncselekmények esetében pedig különös nyomatéma van ennek az állapotnak (vö. 56/2007. BK vélemény).

Ezeket a rendelkezéseket az 1998. évi LXXXVII. törvény iktatta be 1999. március 1-jei hatállyal a Btk.-ba. A joggyakorlat sajnálatos módon a mai napig nem tudott a jogbiztonság szempontjából megnyugtató rendszert kialakítani annak eldöntésére, hogy ki számít kábítószerfüggő személynek, egymásnak ellentmondó szakértői vélemények és ítéletek születtek. A szakértők (és jogalkalmazók) munkáját nem könnyítette meg a hosszú várakozás után elkészült módszertani levél sem, az illetékes szakmai

testület ugyanis továbbra sem tudott objektív szempontokat megjelölni a vizsgálatok elvégzéséhez és a vélemények elkészítéséhez.

A kábítószerrel visszaélés bűncselekmények egy jelentős részében a dealerek kábítószerfüggő személyeket használnak fel a terjesztői tevékenység folytatására. A kereskedők a függőknek eddig érvelhettek azzal, hogy rájuk enyhébb szabályok vonatkoznak, ráadásul tevékenységükkel elő tudják teremteni a saját kábítószer-szükségleteiket. Az eltérő szabályozás megszüntetésével az elsőként említett indok megszűnik, így talán kevésbé lehet felhasználni a kábítószerfüggőket a kábítószerterjesztéséhez.

Míndezekre figyelemmel a törvény megszünteti a kábítószerfüggőkre vonatkozó speciális (enyhébb) szabályokat, így olyan joggyakorlat alakítható ki, amely a korábinál nagyobb jogbiztonságot jelent. Az elterelés szabályai (180. §) bizonyos feltételek mellett továbbra is lehetőséget adnak a büntethetőség megszüntetésére, illetve - amennyiben a büntetőeljárást lefolytatják - a bíróság a büntetés kiszabása során értékelheti a terhelt esetleges szenvedélybetegségét. Ha a kábítószer-függőség olyan szintű, hogy az személyiségzavart, elmebetegséget vagy szellemi leépülést okoz, az az elkövető beszámítási képességének korlátozására vagy kizárására vezethet (vö. 57/2007. BK vélemény).

4. A közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén történő elkövetés nem lesz minősített eset, azt ugyanis a nemzetközi egyezmények nem teszik kötelezővé.

A 178-179. §-hoz

Kábítószer birtoklása alcím alatt a törvény a következő elkövetési magatartásokat rendeli büntetni: kábítószer termesztése, előállítása, megszerzése, tartása, az országba behozatala, onnan kivitele, vagy az ország területén átvitele (hatályos Btk. 282. §, 282/B. §, 282/C. §), továbbá a fogyasztás.

A termesztés, előállítás elkövetési magatartásokat az 57/2007. BK vélemény elemzi. A kábítószer megszerzése birtokbavétellel valósul meg, a tartás ehhez képest tartósabb birtoklást jelent. A kábítószer-csempészet az országba behozatalon, onnan kivitelon, vagy az ország területén való átvitelon keresztül büntetendő.

A törvény önállóan nevesíti a fogyasztást, amelynek büntetési tétele megegyezik a csekély mennyiség megszerzésére vonatkozó büntetési tétellel. A Btk. hatályba lépése óta csak az 1999. március 1-je és 2003. február 28-a közötti időszakban volt a fogyasztás explicit büntetni rendelt, de akkor is szubszidiárius vétségként, azaz ha súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg. A törvény ehhez a szabályozáshoz tér vissza, de emellett a tényállás alkalmazandó akkor is, ha az elkövető csekély mennyiségű kábítószerrel fogyasztás céljából szerez meg, vagy tart (pl. egy részét már elfogyasztotta, a többit viszont egy későbbi időpontban fogja felhasználni), ezzel elkerülhetőek az (5) és (6) bekezdésben foglaltak esetleges jogértelmezési problémái.

A bűncselekmény minősített esetei az alábbiak:

- üzletszerűen,
- bűnszövetségben,
- hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva,
- jelentős mennyiségű kábítószerrel,
- különösen jelentős mennyiségű kábítószerrel,
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával,
- oktatási, köznevelési, gyermekjóléti vagy gyermekvédelmi feladatok ellátására rendelt épület területén, illetve annak közvetlen környezetében történő elkövetés.

Továbbra is büntetendő az előkészület, illetve külön nevesítve a bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszköz szolgáltatása. A csekély mennyiségre történő elkövetés privilegizált esetet képez, azaz enyhébben büntetendő.

A kábítószerrel és pszichotróp anyagokkal, valamint az új pszichoaktív anyagokkal végezhető tevékenységekről, valamint ezen anyagok jegyzékre vételéről és jegyzékeinek módosításáról szóló 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet [a továbbiakban: 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet] 3. §-a alapján a kábítószeres hatósági engedéllyel történő gyártása, exportja, importja, stb. a jogellenességet kizárja.

A hatályos szabályokhoz képest a változások az alábbiak szerint foglalhatóak össze.

1. A bűncselekmény csekély, alap, jelentős, illetve különösen jelentős mennyiségű kábítószerrel követhető el. A különösen jelentős mennyiségre (a csekély mennyiség kétszázszorososa) történő elkövetés minősített esetként bevezetése a kábítószer-kereskedelem elleni hatékonyabb fellépés érdekében szükséges. Ennek indoka, hogy befejezett bűncselekmény hiányában pusztán a forgalomba hozatali szándék, illetve a kábítószer kereskedelmi céllal történő megszerzése, tartása nehezen bizonyítható, ellenben a különösen nagy mennyiség szükségessé teszi a szigorúbb büntetést.

2. További szigorítás, hogy a bűnszövetségben elkövetett bűncselekményeknek - a kábítószer-kereskedelemhez hasonlóan - nem lesz privilegizált esete (nem követhetőek el csekély mennyiségre).

3. A kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel kapcsolatos magatartások (készít, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz) külön tényállásba kerülnek.

4. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személyeket védő rendelkezések külön §-ba kerülnek, de nem külön alcím alá; a büntetési tételek e bűncselekmények tekintetében továbbra is magasabbak, mint alapesetben.

Az 54/2004. (XII. 13.) AB határozat megállapította, hogy a Btk. „a 282/B. § (2) bekezdés *b*) pontján keresztül a minősített intézmények fokozott védelme érdekében csak a forgalmazói típusú (kínál, átad, forgalomba hoz, kereskedik) magatartásokat vont a súlyosabb minősítés hatókörébe. A jogalkotó itt figyelmen kívül hagyta, hogy egyes fogyasztói típusú magatartások (pl. természet, tart) a hozzájutás és felhasználás lehetőségének a kiskorúak számára történő megteremtésével éppen úgy alkalmasak a kiskorúak fokozott veszélyeztetésére, mint a forgalmazói jellegű magatartások”. Továbbá kitért az Alkotmánybíróság arra is, hogy a „hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként történő elkövetés mint minősítő körülmény [Btk. 282/B. § (3) bekezdés *b*) pont második fordulata] szintén csak a forgalmazói magatartásokra terjed ki. Az intézményes védelmi szint elégséges megteremtésére azonban a személyhez kötött minősítés megint csak korlátozottan alkalmas”. Ezzel a Btk. „csak korlátozottan biztosítja azt az átfogó intézményes védelmet, amelyet az ENSZ Egyezmény és a Gyermekjogi Egyezmény megkíván, s amely az Alkotmánnyal is összhangban áll”.

Mindezekre figyelemmel a törvény súlyosabban minősíti a védett (pl. oktatási, nevelési) intézmények területén vagy környékén, illetve a hivatalos személyként történő elkövetést, de a csekély mennyiség vonatkozásában történő elkövetés ez esetben is enyhébben büntetendő.

5. A kábítószerfüggő személyekre vonatkozó rendelkezések kiiktatásával összefüggésben irányadóak a kábítószer-kereskedelem indokolásában foglaltak.

A 180. §-hoz

1. A hatályos Btk. alapján 1993. május 15. óta a terhelt bizonyos esetekben mentesülhet a visszaélés kábítószerrel bűncselekmény elkövetése miatti felelősségre vonás alól, ha elterelésben vesz részt (ha az első fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt). Az elterelésre az Egységes Kábítószer Egyezmény 36. cikk *b*) pontja és a Pszichotróp Egyezmény 22. cikk *b*) pontja is kifejezetten lehetőséget ad.

Az elterelés büntethetőséget megszüntető okként történő meghatározása azt jelenti, hogy ha a terhelt a szolgáltatáson, kezelésen való részvételt igazolja az eljáró nyomozó hatóság, ügyész vagy bíróság előtt, az eljáró szerv a nyomozást, illetve az eljárást határozattal megszünteti, így az eljárás ítélethozatal nélkül zárul.

A jelenlegi szabályozás visszaszabályozást ad lehetőséget, ugyanis a Btk. nem zárja ki az elterelés alkalmazásának lehetőségét akkor, ha a terhelt az elterelés tartama alatt újabb kábítószerrel visszaélés bűncselekményt követ el. Másrészt - ha a jogszabályi feltételek fennállnak - ugyanazon terhelt korlátozás nélkül választhatja az elterelést, akkor is, ha korábban indult ellene büntetőeljárás kábítószerrel visszaélés miatt, ami adott esetben „sikeres” eltereléssel végződött, azaz a terhelt a szolgáltatáson, kezelésen való részvételt igazolta, és ennek eredményeként vele szemben a büntetőeljárást megszüntették.

Az elterelés gyakorlatában tapasztalható visszaélések kivédése érdekében a törvény a terhelttől a bűncselekmény beismerését kívánja meg, továbbá kimondja, hogy nem alkalmazható a büntethetőséget megszüntető ok, ha a terhelttel szemben kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény miatt két éven belül újabb büntetőeljárás indult (tehát ha korábban az elkövetővel szemben a vádemelést azért halasztották el, illetve a nyomozást vagy az eljárást azért függesztették fel, mert vállalta az elterelésen való részvételt, az újabb büntetőeljárásban az elterelés nem alkalmazható), vagy ha az elkövető büntetőjogi felelősségét kábítószer-kereskedelem vagy kábítószer birtoklása miatt két éven belül egyszer már megállapították.

Az „elterelési előélet” 2004. december 13-át megelőzően is szerepelt a Btk.-ban, de akkor - az egyéb alkotmányellenes rendelkezések (pl. együttesen történő kábítószer-fogyasztás) miatt - az AB azt formai okból megsemmisítette, tartalmi szempontból azonban nem kifogásolta.

2. A kábítószer-kereskedelem felderítését segítheti, ha a fogyasztóknak korlátlan enyhítésre ad lehetőséget a nyomozó hatósággal való együttműködés. A büntetés enyhítését a 2004/757/IB kerethatározat is lehetőségként említi, ezért a törvény úgy rendelkezik, hogy ha a terhelt segíti a nyomozást a számára kábítószerértékesítő (tehát a kereskedő) személy kilétének feltárásával, a büntetési korlátlanul enyhíthető akkor, ha elterelésre nincs lehetőség.

A 181. §-hoz

A hatályos Btk.-tól eltérően a törvény önálló tényállásban szankcionálja a kóros szenvedélykeltést, amely 2003 előtt nevesítve volt. A bűncselekmény speciális aktív alanya a tizennyolcadik életévét betöltött személy, passzív alanya pedig a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a - kábítószeren kívül minden más - kábító hatású anyag vagy szer, tipikusan pl. a gyógyszer, oldószer, öngyújtógáz stb.

Az elkövetési magatartások részben a hatályos Btk. 282/B. § (5) bekezdésének felelnek meg (segítségnyújtás, rábírnai törekvés), de a szöveg kiegészült egy további elkövetési magatartással (rábírási), illetve a kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírással is.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag, illetve szer kóros élvezetéhez történő segítségnyújtás adott esetben új pszichoaktív anyaggal visszaélés keretében is elkövethető (pl. kínálás, átadás), így a kóros szenvedélykeltés ezen fordulata szubszidiárius lesz a törvény szerint.

A korábbi szabályozáshoz képest a törvény a kábítószer fogyasztására való eredménytelen rábírás is büntetni rendeli, ezzel egységessé válik a szabályozás (ti. eddig csak a kábítószeren kívüli egyéb kábító hatású anyagok esetében volt a rábíri törekvés büntetendő). Mivel a fogyasztás (és az arra való eredményes rábírás) két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétség, az eredménytelen rábírás sem lehet ennél szigorúbb, ezért a büntetési tétel ezzel megegyező.

A 182-183. §-hoz

A törvény ezen §-ai az alábbi nemzetközi egyezményeknek és uniós jogi aktusoknak való megfelelést biztosítja:

- Egységes Kábítószer Egyezmény,
- Pszichotróp Egyezmény,
- ENSZ Kábítószer-Egyezmény,
- a Gyermekjogi Egyezmény,
- a 182. számú ILO Egyezmény,
- a kábítószer-prekursorokról szóló, 2004. február 11-i 273/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet,
- a kábítószer-prekursoroknak a Közösség és harmadik országok közötti kereskedelme nyomán követésére vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2004. december 22-i 111/2005/EK tanácsi rendelet,
- a 2004/757/IB kerethatározat.

Jelenleg két helyen [egyrészt a Btk. 282. § (3) bekezdés *b*) pontjában, másrészt a 283/A. §-ban] találhatóak a kábítószer készítéséhez szükséges anyagokkal kapcsolatos rendelkezések, de nem világos ezek egymáshoz való viszonya (ti. a prekursor is anyag). A törvény ezt tisztázza, és kábítószer előállításához szükséges anyaggal, berendezéssel, felszereléssel kapcsolatos magatartások (kábitószer előállítása céljából ezek készítése, átadása, forgalomba hozatala, stb.) külön tényállásba kerülnek.

Az ENSZ Kábítószer-Egyezmény az alábbi anyagok tekintetében rendeli büntetni az előállítást, szállítást, terjesztést, birtoklást:

- I. Jegyzék: efedrin, ergometrin, ergotamin, 1-fenil-2-propanon, izoszafrol, lizergsav, N-acetil-antranilsav, 3, 4-metilendioxfenil-2-propán, piperonal, pszeudoefedrin, szafrol, és ezek sói (ha vannak),
- II. Jegyzék: aceton, antranilsav, ecetsavanhidrid, dietil-éter, fenil-ecetsav, kálium-permanganát, kénsav, metil-etil-keton, piperidin, sósav, toluol, és ezek sói (ha vannak).

Míndezen mellett azonban egyre több vegyi anyag kerül felhasználásra az illegális kábítószer-gyártásban, ezért a Nemzetközi Kábítószer Ellenőrző Szerv (INCB) éves jelentéseiben és az ENSZ Kábítószer Bizottság (CND) határozataiban a részes országokkal szembeni elvárásként fogalmazódik meg, hogy a tagállamok minden szükséges intézkedést tegyenek meg a kábítószer-prekursorokat helyettesítő anyagok illegális forgalmazása ellen. Erre tekintettel a törvény nem határozza meg a kábítószer készítéséhez szükséges anyag fogalmát.

Az ENSZ Kábítószer-Egyezmény jegyzékein szereplő anyagok közül az EK rendeletek az antranilsav, az ecetsavanhidrid, a fenil-ecetsav, a kálium-permanganát és a piperidin esetében az engedélyeztetés alól mentességet adnak, ha az érintett mennyiség nem haladja meg egy évre vetítve a meghatározott mennyiséget (ecetsavanhidrid esetén pl. a száz litert). Ezzel a mentességgel a gyakorlatban sokszor visszaélnak, ezért szükséges a kábítószer készítésének elősegítése körében az előkészület büntetendővé nyilvánítása, illetve minősített esetek megállapítása.

A jelenleg a visszaélés kábítószer-prekuzorral tényállásnál található büntethetőséget megszüntető okot a törvény a kábítószer készítésének elősegítéséhez teszi, ugyanis annak alkalmazásának feltétele a kábítószer készítését elősegítő tevékenység vagy legalábbis annak akarása. Mivel a másik tényállás az igazgatási szabályok megsértését szankcionálja, ott ilyen akarati elem nem szerepel, tehát a büntethetőség megszüntetését nem ott, hanem a kábítószer készítésének elősegítése körében indokolt lehetővé tenni.

A kábítószer-prekuzorral visszaélés körében a törvény egy igazgatási szabály megsértését szankcionálja, amely esetében a büntetési tétel nem lehet magasabb a kábítószer készítésének elősegítésénél előírtaknál (hiszen az már egy célzatos magatartás, kifejezetten a kábítószer készítése miatt tartja magánál a prekuzort az elkövető). Ezért - összhangban azzal, hogy a kábítószer készítésének elősegítésénél egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre emelkedik a büntetési tétel - öt év helyett három évig terjedő szabadságvesztés lesz az alapeset. Emellett szankcionálhatóvá válik az értesítési kötelezettség elmulasztása, illetve - a prekuzorok legális forgalomból való eltérítésének megakadályozása érdekében - a valótlan tartalmú nyilatkozat tétele is.

A 184. §-hoz

Az utóbbi években ugrásszerűen megnőtt a nagyrészt interneten forgalmazott új típusú, úgynevezett „dizájner drogok” (új pszichoaktív anyagok) fogyasztása. Az új pszichoaktív anyagokat valamely kábítószernek minősülő anyag kémiai szerkezetének módosításával hozzák létre abból a célból, hogy az új szer hatásában az eredetihez hasonló maradjon, de legálisan forgalmazható, használható legyen. A tervszerűen végrehajtott kémiai módosítások szinte korlátlan teret biztosítanak újabbnál újabb pszichoaktív szerek felbukkanásának.

A szabályozás alá vonandó anyagokkal kapcsolatosan az Európai Unió számos országa tett intézkedéseket. A jelenleg azonosított és forgalomban lévő szerek által jelentett kockázatokra és elterjedtségükre tekintettel 2012. március 1-jével módosult

az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) és a hatályos Btk.: az új pszichoaktív anyagok forgalmazása, tartása, importja és exportja engedélyhez kötött, az engedély nélküli tevékenységek szankcionálására új tényállás épült a Btk.-ba új pszichoaktív anyaggal visszaélés elnevezéssel. A törvény nem módosít ezen a tényálláson.

Az új pszichoaktív anyag fogalmát a Gytv. 1. § 37. pontja határozza meg. Eszerint az új pszichoaktív anyag olyan, a forgalomban újonnan megjelent, gyógyászati felhasználással nem rendelkező anyag vagy vegyületcsoport, amely a központi idegrendszer működésének befolyásolása révén alkalmas a tudatállapot, a viselkedés vagy az érzékelés módosítására, megváltoztatására, és ezért hasonló mértékű fenyegetést jelenthet a közegészségügyre, mint a Btk. és a törvény szerinti kábítószeres, és erre tekintettel azt a Kormány rendeletében [ld. a 66/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet] ilyen anyaggá minősítette. Az új pszichoaktív anyaggal visszaélés alkalmazásában ez a fogalom alkalmazandó.

A 185. §-hoz

A törvény büntetni rendeli a teljesítményfokozó szerrel visszaélést, amelyet 2001 előtt már szankcionált a hatályos Btk. A tényállás által védett jogi tárgy az emberi élet és az egészség. A törvény a teljesítményfokozó szerrel visszaélés büntetőjogi fenyegetettségének megteremtésével nem a doppingszer felhasználása ellen kíván fellépni, hanem a szabadidős sportban is széles körben elterjedt, számos mellékhatást kiváltó és egészségkárosodást okozó anabolikus szerek, peptid hormonok, növekedési faktorok és rokonvegyületeik, hormon antagonisták és modulátorok közé tartozó, a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 99/2007. (V. 8.) Korm. rendelet I. számú mellékletében nevesítve szereplő szerek terjesztésének a visszaszorítását célozza.

Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény rendelkezései értelmében a hormontartalmú anyagok és növekedésserkentők tiltott kereskedelme miatt kibocsátott európai elfogatóparancsot a kettős büntethetőség vizsgálata nélkül minden államnak teljesítenie kell. Az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló 2009/371/IB tanácsi határozatnak (Europol határozat) az Europol tevékenységi körébe tartozó bűncselekményeket tartalmazó mellékletében megtalálható a hormontartalmú anyagok és más, növekedésserkentők tiltott kereskedelme is. Az Europol határozat alapján is bűnüldözési célú, rendészeti jellegű együttműködési kötelezettség terheli Magyarországot a hormontartalmú anyagok és más, növekedésserkentők tiltott kereskedelme tekintetében.

Az Alkotmánybíróság a 32/2008. (III. 12.) AB határozatában konkrétan a hormontartalmú anyagok és más, növekedésserkentők tiltott kereskedelmével összefüggésben mondta ki azt, hogy alkotmányellenes a bűnügyi együttműködés az olyan cselekmények miatt indult eljárásokban, amely cselekmények az elkövetés időpontjában a magyar jog szerint nem bűncselekmények.

Mindezekre tekintettel a teljesítményfokozó szerekkel való visszaélészerű cselekményekkel szemben a törvény alapján lehetővé válik a büntetőjogi fellépés, kiemelten a terjesztői, kereskedői típusú magatartásokkal szemben.

A törvény tiltott teljesítményfokozó szerként kezeli mindazokat a szereket, amelyek hatóanyagukra tekintettel az anabolikusszerek, peptid hormonok, növekedési faktorok és rokonvegyületek, hormon antagonisták és modulátorok közé tartoznak, ha a forgalomba hozatal magyarországi engedély hiányában történik, feltéve, hogy a szer nevesítve szerepel a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 99/2007. (V. 8.) Korm. rendelet I. számú mellékletében.

A törvény nem a tiltott teljesítményfokozó szert alkalmazókat kívánja büntetni, hanem az ilyen szerek előállítását, forgalmazását, bárminemű terjesztését szankcionálja. Erre tekintettel a tiltott teljesítményfokozó szer előállítása, kínálása, átadás, forgalomba hozatala mellett a törvény büntetni rendeli azt is, aki tiltott teljesítményfokozó szert orvosi vagy állatorvosi vényen rendel. A tiltott teljesítményfokozó szer gyógyászati célú rendelése - figyelemmel a tényállásban meghatározott célzatra (sportteljesítmény fokozása) - értelemszerűen nem minősülhet bűncselekménynek. A sportteljesítmény fokozása, mint célzat bármilyen sporttevékenységre vonatkozik, akár verseny, akár amatőr szinten, akár csak szabadidős tevékenységként üzik. A célzatra figyelemmel a cselekmény csak egyenes szándékkal követhető el.

A törvény súlyosabban rendeli büntetni azt, aki a bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követi el.

A törvény figyelemmel van arra, hogy a tiltott teljesítményfokozó szerek használata különösen veszélyezteti a fiatalokat, mivel növekedésük, nem fejeződött be, így a tiltott teljesítményfokozó szerek körébe tartozó hormonok stb. nagyobb károkat okozhatnak, továbbá könnyebben befolyásolhatóak, hogy a jobb sportteljesítmény, a tökéletesebb külső érdekében tiltott teljesítményfokozó szert használjanak, és kevésbé vannak tudatában annak, hogy ezzel a későbbiekben milyen károsodást okozhatnak maguknak. Erre tekintettel a törvény súlyosabb megítélés alá helyezi azt, akinek magatartása folytán tizennyolcadik életévét be nem töltött személy jut tiltott teljesítményfokozó szerhez, úgyszintén, aki az előállítást és a forgalmazási típusú magatartását ilyen személy felhasználásával követi el.

A törvény továbbá büntetni rendeli azt is, ha valaki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt tiltott teljesítményfokozó szer alkalmazására rábír, illetve ilyen személy részére a tiltott teljesítményfokozó szer használatához segítséget nyújt. A sui generis bűncselekmény elkövetési magatartásai közül a rábírás felbujtói magatartás, a segítségnyújtás bűnszerű tevékenység és elsősorban a szer használatához kapcsolódó információk átadásában merül ki. A bűncselekmény csak szándékosan valósítható meg.

A törvény az előkészületet is büntetni rendeli.

A törvény új bűncselekményként rendeli büntetni az egészségügyi termék hamisítását. A két bűncselekmény elkövetési tárgya azonos is lehet, ha például Magyarországon nem engedélyezett, anabolikus szerek, peptid hormonok, növekedési faktorok és rokonvegyületeik, hormon antagonisták és modulátorok közé tartozó gyógyszerre követik el a teljesítményfokozó szerrel visszaélést. Ebben az esetben az elkövetési tárgy specialitására és a célzatra, valamint az azonos büntetési tételre figyelemmel a tiltott teljesítményfokozó szerrel visszaélés megállapításának lehet helye. E tényállás alapján azonban az ilyen tartalmú gyógyszerek engedély nélküli forgalmazása akkor is bűncselekménynek minősülne, ha maga a gyógyszer egyébként engedélyezett Magyarországon.

A 186. §-hoz

Az Európa Tanácsnak az egészségügyi termékek hamisításáról és más hasonló bűncselekményekről - ideértve a közegészség veszélyeztetését is - szóló Egyezménye (a továbbiakban: Medicrime Egyezmény) 2011. október 28-án Moszkvában nyílt meg aláírásra. Az Európa Tanács folyamatosan szorgalmazza a tagállamoknál, így Magyarországnál is a Medicrime Egyezmény mielőbbi aláírását és megerősítését, erre tekintettel a törvény az egészségügyi termék hamisításának tényállásával megteremtí a Medicrime Egyezményhez való csatlakozás büntetőjogi feltételeit.

A Medicrime Egyezmény tárgyi hatálya az egészségügyi termékekre terjed ki, amely kategória alatt a gyógyszereken - amely emberi és állatgyógyászati alkalmazásra szánt is lehet -, a vizsgálati készítményeken kívül az orvostechikai eszközöket is érteni kell.

A törvény az értelmező rendelkezésben a hazai szabályozásban megjelenő sajátosságokat is figyelembe véve határozza meg az egészségügyi termék fogalmát, amely alatt a gyógyszert, az állatgyógyászati készítményt, az orvostechikai eszközt, az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközt és a vizsgálati készítményt is érteni kell.

A Medicrime Egyezmény elkövetési tárgyainak köre kiterjed továbbá a hatóanyagokra, segédanyagokra, a tartozékokra, alkatrészekre és más összetevőkre és nyersanyagokra is. Amennyiben ezen összetevőket egészségügyi termék gyártása céljából hamisítják, akkor az egészségügyi termék hamisítása bűncselekmény megállapítható, tekintettel arra, hogy egy egészségügyi termék ilyen összetevőjének hamisítása meghamisított egészségügyi terméket eredményez, így a tényállás szempontjából ezekre nem szükséges külön kitérni.

A gyógyszer fogalmát a Gytv. határozza meg, összhangban az emberi felhasználású gyógyszerek közösségi kódexéről szóló 2001/83/EK irányelvvel. Eszerint gyógyszer bármely anyag vagy azok keveréke, amelyet emberi betegségek megelőzésére vagy kezelésére állítanak elő vagy azok az anyagok vagy keverékei, amelyek farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus hatások kiváltása révén az ember valamely élettani funkciójának helyreállítása, javítása vagy módosítása, illetve az orvosi diagnózis felállítása érdekében alkalmazható.

Összhangban az állatgyógyászati készítmények közösségi kódexéről szóló 2001/82/EK irányelvvel az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény mellékletének 3. pontja alapján állatgyógyászati készítmény (gyógyszer) bármely anyag vagy anyagok keveréke, amelyet állatok betegségeinek kezelésére vagy megelőzésére készítenek, továbbá bármely anyag vagy anyagok keveréke, amely farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus hatások kiváltása révén az állatok valamely élettani funkciójának helyreállítása, javítása vagy módosítása, illetve orvosi diagnózis felállítása érdekében alkalmazható.

A fenti gyógyszerdefiniciók és a Medicrime Egyezmény 4. cikk *b)* pont *i-ii.* alpontjai szerint tehát gyógyszernek tekintendő

a) bármely anyag vagy azok keveréke, amelyet emberi/állati betegségek megelőzésére vagy kezelésére állítanak elő (kiszárlás szerinti gyógyszer)

(vagy)

b) azok az anyagok vagy anyagok keverékei, amelyek farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus hatások kiváltása révén az ember/állat valamely élettani funkciójának helyreállítása, javítása vagy módosítása, illetve az orvosi diagnózis felállítása érdekében alkalmazható (funkcionalitás szerinti gyógyszer).

Egy terméket tehát gyógyszernek kell tekinteni egyrészt, ha úgy mutatják be, mint ami képes betegségeket kezelni illetve megelőzni, valamint, ha bár nem betegségek kezelésére szolgáló áruként mutatják be, de olyan anyagokat tartalmaz, amelyek képesek a gyógyszerhatás elérésére.

Az Európai Bíróság gyógyszer definíciót értelmező ítéletében kimondta, hogy „annak eldöntése érdekében, hogy valamely termék a funkcionális gyógyszer meghatározás alá tartozik-e, a bírósági felülvizsgálat alatt eljáró nemzeti hatóságoknak esetről esetre kell határozniuk, figyelembe véve a termék jellemzőinek összességét, különösen összetételét, a tudományos ismeretek jelenlegi állása szerint megállapítható farmakológiai tulajdonságait, alkalmazási módjait, terjesztésének terjedelmét, a fogyasztóknak a termékkel kapcsolatos ismereteit, valamint az alkalmazásával együtt járó veszélyeket (ld, C-211/03., C-299/03. és C-316/03-C-318/03 sz. HLH Warenvertrieb és Orthica ügyben hozott ítélet 51. pontja, és a C-319/05. sz. Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet 55. pontja).

A büntetőjogi tényállás szempontjából egy termék gyógyszerként történő besorolása nem lehet olyan parttalan, mint amelyet az Európai Bíróság megenged, ezért a tényállás elkövetési tárgya szempontjából azon nem gyógyszerként értékesített termékek jöhetnek szóba, amelyek esetében jogszabály meghatározza az összetevőkre vonatkozó követelményeket. Ilyen jogszabályi követelmények találhatóak a Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásairól szóló 152/2009. (XI. 12.) FVM rendeletben, a

kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártási, forgalmazási feltételeiről és közegészségügyi ellenőrzéséről szóló 40/2001. (XI. 23.) EüM rendeletben és több más olyan jogszabályban, amely olyan kifejezett, összetételre vonatkozó követelményeket tartalmaz, amely alapján eldönthető, hogy gyógyszerhatóanyagot jogszabálysértő módon használtak-e fel.

Az orvostechnikai eszközökről szóló 4/2009. (III. 17.) EüM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint orvostechnikai eszköz minden olyan, akár önállóan, akár más termékkel együttesen használt készülék, berendezés, anyag, szoftver vagy más termék - ideértve az azok megfelelő működéséhez szükséges szoftvert, amely a gyártó szándéka szerint kifejezetten diagnosztikai, illetve terápiás célra szolgál, valamint a rendelésre készült eszközt, továbbá a klinikai vizsgálatra szánt eszközt is -, amely a gyártó meghatározása szerint emberen történő alkalmazásra szolgál

- betegség megelőzése, diagnosztizálása, megfigyelése, kezelése vagy a betegség tüneteinek enyhítése,
- sérülés vagy fogyatékoság diagnosztizálása, megfigyelése, kezelése, tüneteinek enyhítése vagy kompenzálása,
- az anatómiai felépítés vagy valamely fiziológiai folyamat vizsgálata, helyettesítése, illetve pótlása vagy módosítása,
- fogamzásszabályozás

céljából, és amely rendeltetészerű hatását az emberi szervezetben vagy szervezetre elsősorban nem farmakológiai, immunológiai vagy metabolikus módon fejti ki, de működése ilyen módon elősegíthető.

Az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközökről szóló 8/2003. (III. 13.) ESzCsM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszköz minden olyan orvostechnikai eszköz, amely mint reagens, reagens származék, kalibráló, kontrollanyag, reagens készlet, készülék, berendezés, gép vagy rendszer, önmagában vagy más eszközzel együttesen alkalmazva, a gyártó meghatározása szerint emberi szervezeten belől származó minták - ideértve a vér- vagy szövetadományozást is - in vitro vizsgálatára szolgál kizárólag vagy elsősorban azzal a céllal, hogy információt nyújtson

- valamely fiziológiai vagy patológiai állapotról,
- veleszületett rendellenességről,
- potenciális *recipiens* biztonságának és kompatibilitásának megítéléséről, vagy
- terápiás beavatkozás monitorozásáról.

A Gytv. szerint vizsgálati készítménynek minősül a hatóanyag vagy placebo, gyógyszerformában elkészítve, amelyet klinikai vizsgálatban vizsgálnak vagy referencia-(összehasonlító) készítményként használnak, ideértve azokat a készítményeket is, amelyek már rendelkeznek forgalomba hozatali engedéllyel, de klinikai vizsgálat során az elfogadott alkalmazási előírástól eltérően, illetve más kiszerezésben vagy csomagolásban használnak, vagy az elfogadott alkalmazási előírásban foglalt indikációtól eltérő indikációban használják, vagy ha a már forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező gyógyszerrel kapcsolatos további adatok gyűjtésére használják.

A Medicrime Egyezmény alapján bűncselekménynek kell tekinteni az Egyezmény hatálya alá tartozó termékek meghamisítását. Emellett büntetendővé kell nyilvánítani a hamis termékekkel kapcsolatos szállítási, tárolási és forgalmazási jellegű magatartásokat is valamint azt az esetet, amikor hamis vagy nem engedélyezett termékkel kapcsolatban használnak fel eredeti dokumentációt.

A Medicrime Egyezmény előírásaira és a jogalkalmazói, gyakorlati tapasztalatokra figyelemmel a törvény büntetni rendeli az egészségügyi termék meghamisítását valamint a hamis egészségügyi termék készítését. A jogalkalmazás során kialakult gyakorlatnak megfelelően a hamis dolog a valódi látszatát kelti, ilyenkor az eredetihez hasonló új példány jön létre, a módszer vagy az eredmény minősége közömbös. Nem feltétel, hogy a hamisítvány tökéletes legyen, csupán csak annyira kell hasonlítania az eredetihez, hogy annak használatával a tévedésbe ejtés lehetősége valószínűnek mutatkozzék. A meghamisítás a valódi, már létező dolog megváltoztatását jelenti, ez esetben új példány létrehozatalára nem kerül sor, hanem az elkövető a valóditól eltérő példányt állít elő. A meghamisítás módja irreleváns.

Az egészségügyi termékek körében a fent említett funkcionális gyógyszer definíció alapján hamis gyógyszernek kell tekinteni minden olyan terméket, amelyben az adott termék kategóriára vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsértésével használnak fel gyógyszer-hatóanyagot. Ezekben az esetekben ugyanis tulajdonképpen gyógyszert kínálnak, forgalmaznak stb., a gyógyszerre vonatkozó szabályozás megkerülésével.

A tényállás elkövetési magatartásként határozza meg továbbá a hamis, meghamisított vagy Magyarországon nem engedélyezett egészségügyi termék kínálását, átadását, forgalmazását, az azzal való kereskedést, és a szállítási jellegű magatartásokat. A Medicrime Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése alapján a kereskedelem kapcsán a közvetítést, azaz az eladók és a vevők egymásra találásának elősegítését, azaz az ún.: „brokering”-et is büntetni kell. Az ítélezési gyakorlat a kábítószerrel visszaélés kapcsán kialakította a „forgalomba hoz”, „kereskedik” elkövetési magatartások értelmezésével, hogy mely tevékenységek tartoznak ezen elkövetési magatartások körébe. ennek során egyértelműen megállapította, hogy „*a kereskedelem rendszeresen ismétlődő, anyagi haszon érdekében folytatott adásvétel, amelynek keretei között nem csak az eladó és a vevő, hanem még a rendszeres közvetítők is - mint a kereskedelmi tevékenység közreműködői - tettesként vonhatók felelősségre.*” (1/2007. Büntető jogegységi határozat). Ez az értelmezés - tekintettel az elkövetési magatartás azonos meghatározására - e tényállásnál is irányadónak tekinthető, így a „közvetítés” tényállásban történő nevesítése indokolatlan, mivel azt a „kereskedik” fordulat a kialakult bírói gyakorlat alapján lefedi.

Az értelmező rendelkezés egyértelművé teszi, hogy Magyarországon engedélyezett egészségügyi termék az az orvostechnikai eszköz, amelynek forgalmazására megfelelőségértékelési eljárás lefolytatását követően kerül sor. Ugyancsak engedélyezettnek

tekintetni az olyan magyarországi forgalomba hozatali engedéllyel nem bíró gyógyszereket, amelyeket hatósági engedély birtokában vagy bejelentést követően hoznak be, visznek ki, adnak el stb.

Ilyen eset például, amikor a gyógyszer-nagykereskedő nem magyarországi forgalomba hozatal céljából az ország területére nem engedélyezett gyógyszert hoz be, amire a gyógyszer-nagykereskedelmi engedély alapján jogosult. Gyógyszerhiány esetén szintén engedélyt kaphat a gyógyszer-nagykereskedő arra, hogy Magyarországon nem engedélyezett gyógyszert forgalmazzon. Ugyanakkor ide tartozik az az eset is, amikor egyedi betegellátási érdekből kerül sor egy Magyarországon nem engedélyezett gyógyszer behozatalára (ha a behozatal EGT tagállamból történik, hatósági bejelentéshez kötött, a harmadik országból történő behozatal (egyedi import) hatósági engedély köteles).

Tekintettel arra, hogy sem a Medicrime Egyezménynek, sem pedig a jogalkotónak nem célja az ilyen termékek fogyasztóinak a büntetése, a megszerzés és tartás elkövetési magatartások esetén a felelősségre vonás alapját az teremti meg, ha a hamis, meghamisított vagy Magyarországon nem engedélyezett egészségügyi termékből indokolatlan mennyiség van az elkövető birtokában. Indokolatlan mennyiségnek azt a mennyiséget kell tekinteni, amely nem valamely meghatározott személy személyes szükségleteinek kielégítését szolgálja.

A Medicrime Egyezmény egyes körülmények - így többek között a bűncselekménnyel okozott halál, egészségkárosodás, az egészségügyi foglalkozás körében vagy a bünszervezetben történő elkövetés, illetve ha a hamis termék forgalmazása széles körben, például információs rendszerekben keresztül történik - súlyosabb büntetéssel fenyegetését írja elő. Erre figyelemmel a törvény minősített eseteket határoz meg, amelynek alapja, hogy a bűncselekmény jogi tárgya az emberi élet, a testi épség és egészség megóvása. A bűncselekmény súlyos, emberi életet vagy egészséget sértő eredményének minősített esetként való értékelésére az alapeset első két fordulata kapcsán van lehetőség, figyelembe véve, hogy a halálos vagy egészségkárosító eredmény elsődlegesen nem a szállítási és birtoklási típusú elkövetési magatartások következménye, hanem az előállítók, terjesztők felelőssége.

Az egészségügyben dolgozó szakemberekre foglalkozásukra figyelemmel a társadalom tagjai - különösen igaz ez a kiszolgáltatott helyzetben lévő, vagy sérült, beteg személyekre - eredendően beléjük vetett bizalommal tekintenek. Ugyanez a bizalom áll fenn azon gyártók, nagykereskedők, és lakossági ellátási tevékenységet folytatók irányában, akik e tevékenységüket hatósági engedély birtokában végzik. A gyógyszerek legális forgalmazása zárt kereskedelmi láncban történik, melynek tagjai a gyógyszergyártók, a gyógyszer-nagykereskedők, a gyógyszertárak, vagy a gyógyszer gyógyszertáron kívüli forgalmazásra engedéllyel bíró üzletek. E szereplők mindegyike hatósági engedély alapján, rendszeres hatósági ellenőrzés mellett folytatja működését. A tényállás szempontjából minősítő körülményként kell értékelni azt, amikor a hamis egészségügyi terméket a fogyasztó vagy a zárt kereskedelmi lánc valamely tagja nem általa is tudottan illegális forrásból, hanem olyan szereplőtől szerzi be, amely esetében alappal feltételezheti, hogy a részére átadásra kerülő egészségügyi termék eredeti és engedélyezett.

Erre tekintettel minősített esetként kerül értékelésre, ha a bűncselekményt egészségügyi dolgozó, vagy gyártásra, nagykereskedelemre, közvetlen lakossági ellátás végzésére engedéllyel rendelkező szervezet alkalmazottja követi el. Az egészségügyi dolgozó fogalmát az Eütv. 3. § d) pontja határozza meg. Eszerint egészségügyi dolgozó az orvos, fogorvos, gyógyszerész, egyéb felsőfokú egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, egészségügyi szakképesítéssel rendelkező személy, továbbá az egészségügyi tevékenységben közreműködő egészségügyi szakképesítéssel nem rendelkező személy.

Súlyosabban minősül továbbá a bűncselekmény, ha az elkövetés bünszövetségben történik, vagy ha hamis, meghamisított vagy Magyarországon nem engedélyezett egészségügyi termék a fogyasztók számára széles körben válik hozzáférhetővé. Ez utóbbi minősített eset teremti meg a lehetőségét annak, hogy az információs rendszereken - elsősorban interneten - történő kereskedelem büntetendővé váljék.

A Medicrime Egyezmény szerint továbbá büntetendővé kell nyilvánítani a Medicrime Egyezményben meghatározott bűncselekményekre történő felbujtást, bűnségélyt és kísérletet is. Tekintettel arra, hogy a magyar büntető anyagi jog a fenti eseteket rendezi, nem szükséges azokat a tényállásnál külön szabályozni.

A bűncselekmény megelőzése, megakadályozása és felderítése, illetve az elkövető kilétének megállapítása céljából a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés illetve adatszerzés alkalmazhatósága az Rtv., valamint a Be. megfelelő rendelkezéseinek módosításával biztosítható úgy, hogy e tényállás bekerül abba a nevesített körbe, ahol meghatározott bűncselekmények három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett alakzatainál is lehetséges e jogintézmények alkalmazása.

A 187. §-hoz

A rendelkezés a kuruzslás törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya az egészség. A rendelkezés azt rendeli büntetni, aki az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenységet jogosulatlanul ellenszolgáltatásért vagy rendszeresen fejti ki.

Az orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenység, pl. a műtét végzése, a terápia megállapítása, gyógyszer rendelése, adagolása. Ellenszolgáltatáson bármely vagyoni juttatást érteni kell. A tevékenység akkor rendszeres, ha huzamosabb időn át, több embert érintően fejti ki.

A bűncselekmény tettesként az orvosi gyakorlatra nem jogosult személy lehet. A kuruzslás szándékos bűncselekmény. A (2) bekezdésben szereplő minősített eset akkor valósul meg, ha az elkövető megtevéstően magát orvosi gyakorlatra jogosultnak tünteti fel, vagy - másoknak e tekintetben fennálló tévedését nem oszlatja el.

A törvény a (2) bekezdéshez kapcsolódóan értelmező rendelkezést fűz a tényálláshoz, amely a hatályos rendelkezésekből kiindulva azt a személyi kört állapítja meg, aki orvosi gyakorlatra jogosult, azzal, hogy az orvosi oklevelet nevesíti, miszerint az lehet általános orvosi vagy fogorvosi diploma.

A törvény annyi újítást vezet be, hogy az elkövetővel szemben kitiltás is kiszabható.

A 188. §-hoz

A rendelkezés a méreggel visszaélés törvényi tényállását szabályozza.

A törvényi tényállás keretdiszpozíció, háttérjogszabályát a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény és a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól szóló 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet képezik.

A bűncselekmény jogi tárgya az egészség. Az elkövetési tárgy a méreg. Ennek fogalmát a törvényi tényállás alkalmazása szempontjából értelmező rendelkezés határozza meg.

Az elkövetési magatartás a méreg jogosulatlan készítése, tartása, felhasználása vagy forgalomba hozatala, a mérgek visszaélészerű felhasználásának megakadályozására vagy más személyek veszélyeztetésének kizárására előírt intézkedések megtételének elmulasztása.

A készítés, a tartás, a felhasználás és a forgalomba hozatal aktív, a mulasztás passzív magatartással valósítható meg. A bűncselekmény szubszidiárius jellegű, akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Ilyen lehet pl. a testi sértés, foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés.

A bűncselekményt tettesként a készítésre, tartásra, felhasználásra, forgalomba hozatalra nem jogosult személy követheti el. A mérgek visszaélészerű felhasználásának megakadályozására vagy más személyek veszélyeztetésének kizárására előírt intézkedések megtételének elmulasztását pedig az intézkedés megtételére köteles személy követheti el.

A méreggel visszaélés szándékos bűncselekmény.

A méreggel visszaélés tekintetében a büntetési tétel eltűnt, ezért a törvény azon enyhít.

A 189. §-hoz

A rendelkezés az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya az egészség.

Az elkövetési tárgy a közfogyasztási cikk. Ennek jellemzője, hogy ártalmas az egészségre, azaz az ártalmasság nem a cikk állandó rendes tulajdonsága, hanem rendellenes sajátosság.

A rendellenes tulajdonság a közfogyasztási cikkben általában gyártási hiba, megromlás, vagy szándékos hamisítás folytán keletkezik.

Elkövetői magatartás a készítés, a tartás és az egyik minősített esetben a forgalomba hozatal. A készítésen a termék létrehozatalát kell érteni. Tartáson a birtoklás mellett a rendelkezés alatt tartást is érteni kell. A forgalomba hozatalon, melyen minden olyan tevékenységet érteni kell, amelynek következtében a termék közfogyasztásra kerül.

A készítés és a tartás célzatos elkövetői magatartások. Ennek következtében csak egyenes szándékkal követhetők el. Az ezen elkövetési magatartásokkal megvalósuló bűncselekmény befejezettségéhez nincs szükség eredmény bekövetkeztére.

A forgalomba hozatallal megvalósítható bűncselekmény nem célzatos, ezért eshetőleg szándékkal is elkövethető. A gondatlan elkövetés is büntetendő.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A törvény a cselekmény tárgyi súlyának megfelelően súlyosabban rendeli büntetni az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélést, ha azt jelentős mennyiségű vagy értékű ártalmas közfogyasztási cikkre, bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el. Ez utóbbi körülmény megállapítható pl. akkor, ha az ártalmas közfogyasztási cikket áruháza lánc útján vagy hipermarketben hozzák forgalomba, mert ezen esetekben fennáll a tényleges lehetősége annak, hogy az ártalmas közfogyasztási cikk nagyobb számú fogyasztók számára váljon hozzáférhetővé. A minősített eset megállapításához nem szükséges az, hogy a fogyasztók azt meg is szerezzék. A minősített eset megállapításának feltételeit pontosabban a bírói gyakorlat fogja kialakítani.

A törvény úgy rendelkezik, hogy nem büntethető az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés (1) és (4) bekezdés szerinti elkövetője, ha mihamarabb tudomást szerez a közfogyasztási cikk ártalmas voltáról, mindent megtesz azért, hogy az ártalmas közfogyasztási cikk a birtokába visszakerüljön, illetve nem kerüljön forgalomba.

A XVIII. Fejezethez

(Az emberi szabadság elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XII. fejezetének III. címe a szabadság és emberi méltóság elleni bűncselekményeket tartalmazza. A törvény - tekintettel az ide tartozó tényállások nagy számára - két külön fejezetben, az emberi szabadság, illetve az emberi méltóság és

egyéb alkotmányos jogok elleni bűncselekmények fejezetben helyezi el ezeket a tényállásokat. Mindezek alapján e fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- emberrablás,
- emberrablás feljelentésének elmulasztása,
- emberkereskedelem,
- kényszermunka,
- személyi szabadság megsértése,
- kényszerítés.

A 190. §-hoz

Az élethez, a testi épséghez és az egészséghez fűződő emberi jogok védelmének túl a törvény büntetőjogi védelemben részesíti a személyiségi jogok közül a személyi szabadságot is. A legsúlyosabb személyi szabadságot sértő bűncselekmény az emberrablás, ezért e tényállás szerepel a fejezet elején. Az emberrablás összetett jogi tárgyú bűncselekmény, közvetve támadja a közrendet és a közbiztonságot, közvetlenül pedig a személyi szabadságot és a vagyoni viszonyok legális rendjét sérti. A bűncselekmény szükségképpen az emberi szabadság ellen irányul, bár legtöbbször a vagyoni jogok sérelmével is együtt jár. Az emberrablás célja követelés érvényesítése. A követelés akár vagyoni, akár nem vagyoni jellegű lehet. Az közömbös, hogy jogos, jogosnak vélt vagy éppen jogtalan követelés érvényesítése végett ejtették túsul az áldozatot.

A törvény nem változtat a tényállás szerkezeti felépítésén, a minősített esetek körét azonban kiegészíti a tizenharmadik, illetve a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetéssel, így az emberöléshez hasonlóan az emberrablás tekintetében is fokozottabb büntetőjogi védelem alá helyezi e személyeket. A törvény minősített esetként rendeli büntetni a felfegyverkezve történő elkövetést is.

A minősítő körülmények közül a különösen súlyos hátrány értelmezésénél irányadó lehet például, hogy a cselekmény milyen testi vagy lelki traumát okozott a sértettnek, milyen körülmények között (pl. sanyargatással) történt és meddig tartott a fogvatartás.

Az emberrablás esetében a halált okozva minősítő körülmény megállapítására akkor kerülhet sor, ha az elkövetési magatartással összefüggésben a sértett meghal, de a halálos eredmény tekintetében az elkövetőt gondatlanság terheli.

A törvény arra az esetre, ha az emberrablás szándékos emberölést is megvalósít - a hatályos Btk.-val egyezően - összefoglalt, törvényi egységet megalapozó minősített esetet alkot, amely büntetési tétel szempontjából az emberölés legsúlyosabb minősített eseteivel esik egy tekintet alá. Ezen minősített eset megállapíthatóságának a feltétele, hogy a személyi szabadság megsértésére és a sértett halálának az ezzel okozati összefüggésben történő bekövetkezésére nézve az elkövető szándékos bűnössége megállapítható legyen.

Az emberrablás olyan jogellenes állapotot eredményez, amelynek a megszüntetéséhez jelentősebb társadalmi érdek fűződik, mint a törvény teljes szigorának alkalmazásához, ezért a törvény változatlanul fenntartja a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét azzal az elkövetővel szemben, aki a cselekményét - mielőtt abból súlyos következmény származott volna - önként abbahagyja. A cselekmény abbahagyásának önkéntesnek kell lenni, ha az elkövető felismeri, hogy a követelése eredménytelen marad, vagy a hatóság eredményesen közbeavatkozik, a büntetés korlátlan enyhítésének nincs helye.

A 191. §-hoz

A törvény - az emberrablás kiemelkedő társadalomra veszélyességére tekintettel - büntetni rendeli azt is, aki az érintett személyt vagy a hatóságot nem tájékoztatja arról, ha emberrablás előkészületéről hitelt érdemlően tudomást szerez. A hatályos Btk.-ban az emberrablás tényállásán belül, külön bekezdésben található az emberrablás feljelentésének elmulasztása. Az egységes, áttekinthető szabályozás érdekében a törvény ezt külön bűncselekményként nevesíti.

A feljelentési kötelezettség a terrorcselekményhez hasonlóan az elkövető hozzátartozóját is terheli. A feljelentési kötelezettség teljesítésének az érintett személy értesítése is megfelel. Az érintett személy nem feltétlenül a sértett, hanem pl. annak közeli hozzátartozója is lehet. A feljelentési kötelezettség a megelőzést hivatott segíteni. A sértett védelme érdekében a feljelentési kötelezettség a már elkövetett emberrablás esetében nem írható elő, mivel ezzel esetenként a túsul ejtett személy élete, testi épsége kerülne veszélybe.

A feljelentés elmulasztója csak akkor büntethető, ha az emberrablást legalább megkísérelték.

A 192. §-hoz

Az emberi méltósághoz fűződő jog alapján megengedhetetlen, hogy az ember maga kereskedés tárgyává váljon. Ennek megakadályozását több nemzetközi szerződés és az Európai Unió joga is Magyarország kötelezettségévé teszi.

Magyarország részese a rabszolgaság tárgyában Genfben, 1926. évi szeptember hó 25-én kelt nemzetközi egyezménynek, (becikkelyezte az 1933. évi III. törvény, ezen Egyezmény módosítása tárgyában New Yorkban, 1953. évi december hó 7. napján kelt Jegyzőkönyvnek (kihirdette az 1958. évi 18. törvényerejű rendelet), továbbá a rabszolgaság, a rabszolga kereskedés,

valamint a rabszolgáshoz hasonló intézmények és gyakorlatok eltörlése tárgyában Genfben, 1956. évi szeptember hó 7. napján kelt Kiegészítő Egyezménynek (a továbbiakban: rabszolgaságról szóló egyezmények). A rabszolgaságról szóló egyezmények alapján a Részes Államok kötelesek a rabszolgaságot felszámolni és a rabszolga-kereskedelmet és a rabszolgatartást büntetendővé nyilvánítani.

Magyarország részese a rabszolgaság jelenkori formáját az emberkereskedelmet szankcionáló nemzetközi egyezménynek is, nevezetesen az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvének (kihirdette a 2006. évi CII. törvény).

Európai Unió tagóságunkból fakadó kötelezettség, hogy megfeleljünk az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló, 2011. április 5-i 2011/36/EU európai parlamenti és a tanácsi irányelvnek (a továbbiakban: 2011/36/EU irányelv), amelynek átültetési határideje 2013. április 6. A 2011/36/EU irányelv meghatározza azokat a kizsákmányolási célzatú szándékos magatartásokat, amelyeket a tagállamoknak minimálisan emberkereskedelemtént büntetendővé kell nyilvánítaniuk.

A törvény célja ennek megfelelően, hogy a tényállás - a kényszermunka tényállásában foglalt kiegészítésekkel - továbbra is megfeleljen a Rabszolgaságról szóló Egyezményekben foglaltaknak, és kiegészüljön a 2011/36/EU irányelv által előírt elkövetési magatartásokkal és célzattal.

A tényállás alapesete az elkövetési magatartások körében a pénzért történő adásvételt, a bármi más ellenszolgáltatásért történő átadást, átvételt, az elcserélést, és embernek mindezek végett történő megszerzését tartalmazza. A tényállás büntetni rendeli az adásvételt, illetve a csere mindkét oldalán lévő elkövetőt.

A 2011/36/EU irányelv 2. cikkének (1) bekezdése alapján a „Személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, rejtegetése vagy fogadása...” minősül emberkereskedelemtént, ha azt az ott felsorolt elkövetési módok egyikével követik el. A felsorolt elkövetési módok az új Btk. rendszerében jelentősen eltérő súlyú bűncselekményeket jelenítenek meg, így azok jelentős része a tényállás minősített esetei között szerepel, ugyanakkor elmondható, hogy absztrakt megfogalmazásban valamennyi a sértettet kiszolgáltatott helyzetbe hozza, vagy abban tartja. A 2011/36/EU irányelv által megkívánt kizsákmányolási célzat tényállási többlet elemet jelent a rabszolgaságról szóló egyezmények által meghatározottakhoz képest. Erre tekintettel a törvény a vonatkozó tényállás (2) bekezdésében határozza meg az emberkereskedelem 2011/36/EU irányelvnek megfelelő alakzatát.

A kizsákmányolás pontos definícióját a 2011/36/EU irányelv, és egyéb, az emberkereskedelem megelőzésére és leküzdésére vonatkozó nemzetközi dokumentumok nem adják meg, csupán annak tipikus, minimálisan büntetendő előfordulási eseteit sorolják fel. Ezek: a más prostitúciójának kihasználása, és egyéb szexuális jellegű kizsákmányolás, a kényszermunka, a kényszerszolgáltatások, ideértve a koldulást, a rabszolgaságot, a rabszolgáshoz hasonló gyakorlatot, a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és a szervek eltávolítását is. A kizsákmányolói magatartásokat teljes körűen felsorolni nem lehet. Erre tekintettel a törvény megfelelő absztrakcióval határozza meg értelmező rendelkezésben a kizsákmányolás fogalmát, miszerint a kizsákmányolás a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy abban tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés. Ezzel a törvény lehetővé teszi a fentiekben felsorolt legtipikusabb kizsákmányolási formák, elkövetési módok büntetése mellett bármely olyan magatartás büntetését, amely a gyakorlatban kizsákmányolásnak feleltethető meg.

A törvénybe foglalt értelmező rendelkezés szerint a kizsákmányolás központi fogalmi elemei: a kiszolgáltatott helyzettel visszaélés, illetve az előny szerzésére törekvés.

A kiszolgáltatott helyzet előállhat egy tényező következményeként, de kiválthatja azt több tényező összessége, a kiszolgáltatott helyzetet előidézhetheti az elkövető, de az fennállhat tőle függetlenül is. Utóbbi esetben az elkövetői visszaélés a már meglévő kiszolgáltatott helyzet (például hajléktalanság, kilátástalan anyagi helyzet) fenntartásával, vagy az abból való kilábalás megakadályozásával valósulhat meg.

A kizsákmányolási célzat fennáll már azzal, hogy az elkövető törekszik az előny megszerzésére. A befejezett bűncselekmény megállapításához nem szükséges tehát az, hogy az elkövető ténylegesen előnyhöz jusson, például a sértett keresményét, bevételét tőle ténylegesen elvegye. Előnyön nemcsak az anyagi előnyt, hanem bármely más olyan kedvezményt, kedvezőbb helyzetet is érteni kell, amely a sértetti kiszolgáltatott helyzetével való visszaélés révén áll, vagy állhat elő.

A 2011/36/EU irányelv meghatározza az emberkereskedelem különböző eseteiben alkalmazandó büntetési tételek felső határát is. Ennek megfelelően a törvény az alapeseti tényállás három évig terjedő szabadságvesztés büntetési tételének megtartása mellett a kizsákmányolási célzattal elkövetett emberkereskedelem büntetési tételét egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésben határozza meg, ezzel együtt a bünszervezetben történő elkövetés büntetési tételének felső határa is - a 2011/36/EU irányelv elvárásainak megfelelően, figyelemmel az általános részi szabályozásra - tíz évre emelkedik.

Az emberkereskedelem tényállásának minősített esetei a hatályos Btk.-ban nehezen áttekinthetőek és értelmezhetőek. A törvény ezért mellőzi a többszörös utalásokat, de - a vonatkozó nemzetközi egyezmények előírásaira figyelemmel - meghagyja a minősített esetek körét, illetve tovább bővíti azokat a tizenharmadik, valamint tizennegyedik életévüket be nem töltött sértettek vonatkozásában.

A minősített esetek rendszere - a 2011/36/EU irányelvnek megfelelően - a (2) bekezdés szerinti emberkereskedelem tényállására épülnek, mivel azok többsége a kiszolgáltatott helyzet speciális, súlyosabb minősítést érdemlő eseteit határozzák meg.

A 193. §-hoz

A hatályos Btk. a személyi szabadság megsértésének tényállásában rendelte büntetni azt, aki emberkereskedelemmel összefüggésben megszerzett és a személyi szabadságától megfosztott sértett személyi szabadságának megfosztását fenntartotta, és a sértettet munkavégzésre kényszerítette. A törvény ezen változtatva külön tényállásban, kényszermunka alcím alatt rendel büntetni minden munkavégzésre kényszerítést, nem csak azt az esetet rendeli büntetni, amikor valaki emberkereskedelem révén hozzákerült, személyi szabadságától megfosztott személyt továbbra is rabságban tartva munkára kényszerít.

A bűncselekmény jogi tárgya az ember cselekvési szabadsága. A kényszermunka büntetni rendelésével a törvény az ember cselekvési szabadságát személyi minőségtől függetlenül védi, a bűncselekmény passzív alanya bárki lehet.

A kényszermunka elkövetője bárki lehet, a bűncselekmény elkövetési magatartása a munkavégzésre kényszerítés. A kényszermunka megállapításának feltétele, hogy az elkövetési magatartás meghatározott módon, másnak a kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel menjen végbe. A bűncselekmény megvalósítására az erőszak bármely formája alkalmas, mind az akaratot lenyűgöző, mind pedig az akaratot hajlító. Feltétel azonban, hogy az erőszaknak személy ellen irányuljon, de nem kell közvetlenül alkalmazottnak lennie, azaz dologgal szemben alkalmazott erőszak is alkalmas lehet a bűncselekmény megállapítására, ha az áttevődik a személyre. A munkára végzésre kényszerítéshez szükséges fenyegetésnek pedig olyannak kell lennie, amely alkalmas arra, hogy a passzív alanyt a szabad akaratával ellentétes magatartásra készítse.

A kényszermunka súlyosabban büntetendő, ha azt a sértett sanyargatásával, jelentős érdeksérelmet okozva vagy tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

A 194. §-hoz

A törvény büntetőjogi védelemben részesíti a személyiségi jogok közül a személyi szabadságot is. A szabad akarat kialakulásának, a minden kényszertől mentes emberi cselekvés biztosításának az érdeke része az általános emberi szabadságjogoknak, ezért szükséges büntetőjogi oltalmat biztosítani az ember cselekvési szabadságának. A cselekvési szabadság, mint a mozgás, a helyváltoztatás, a tartózkodási hely megválasztásának a szabadsága a tárgya a személyi szabadság megsértése bűncselekményének.

A törvény a hatályos Btk.-val egyezően határozza meg a személyi szabadság megsértésének elkövetési magatartását, bővíti azonban a minősített esetek körét. A tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek sérelmére történő elkövetés többszörösen is minősülhet.

A hatályos Btk. értelmében személyi szabadság megsértését követi el, aki emberkereskedelemmel összefüggésben megszerzett és a személyi szabadságától megfosztott sértett személyi szabadságának megfosztását fenntartja, és a sértettet munkavégzésre kényszeríti. Mivel a „személyi szabadságtól megfosztás fenntartása” nehezen értelmezhető, ezért a törvény elhagyja ezt a fordulatot, és külön tényállásban, kényszermunka alcím alatt rendeli büntetni a munkavégzésre kényszerítést.

A 195. §-hoz

Az emberi szabadságjogok többirányú, eltérő lehetőséget biztosító büntetőjogi oltalmat igényelnek. A kényszerítés az ember cselekvési szabadságát a legtágabb körben védi, olyan erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt támadásokkal szemben nyújt védelmet, amelyek nem ütköznek egyéb törvényi tényállásokba. A törvény tehát fenntartja a kényszerítés szubszidiárius jellegét, és egyéb tényállási elemek tekintetében sem hajt végre módosítást.

A XIX. Fejezethez

(A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények)

A fejezet címe a hatályosnál jobban kifejezi a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat, hiszen nem a nemi erkölcs védelme az elsődleges és egyetlen védett jogi tárgy, hanem a nemi integritás, nemi önrendelkezés, nemi szabadság védelme is. Előbbi ugyanis a „köz” érdekét tartja elsődlegesen szem előtt, utóbbi a „magánszférára” koncentrál. Az új címmel a jogalkotó reagál továbbá a női szervezetek ilyen irányú ajánlásaira is.

A fejezet a következő nemzetközi dokumentumokra van figyelemmel:

- az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény (a továbbiakban: New York-i Egyezmény, kihirdette: 1955. évi 34. törvényerejű rendelet),
- a 182. számú ILO Egyezmény,
- a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv,
- az Európa Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolása és szexuális bántalmazása elleni védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Lanzarote Egyezmény),
- a 2011/93/EU irányelv,

- a nőekkel szembeni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló Egyezmény (a továbbiakban: CAHVIO Egyezmény).

E dokumentumok alapjaiban határozzák meg a tényállások szerkezetét és tartalmát, amelyekben emiatt jelentős változtatások szükségesek. A hatályos tényállások fogalmi rendszerébe és tartalmába az új magatartásokat nem lehet egy az egyben beiktatni, mivel azok szétfeszítik a jelenlegi tényállások kereteit, ezért új tényállásokat kell beiktatni.

A fejezet figyelemmel van azon nemzetközi elvárásra és társadalmi igényre, miszerint kiemelten kell védeni az ilyen jellegű bűncselekmények esetén (is) a tizennyolc éven aluli személyeket. Erre tekintettel pl. minősített esetként határozza meg a törvény a tizennyolc éven aluli sérelmére elkövetett szexuális erőszakot, illetve azt, ha az elkövető részben vagy egészben tizennyolc éven aluli, prostitúciót folytató személlyel tartatja ki magát, továbbá önálló tényállásban szabályozza a gyermekprostitúció kihasználását.

A törvény a korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang és a jobb közérthetőség követelményének megfelelően egyes fogalmakat felvált újakkal, pl. erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak helyett szexuális erőszak, megrontás helyett szexuális visszaélés, közöszülés és fajtalanság helyett összefoglalóan szexuális cselekmény, visszaélés pornográf felvétellel helyett gyermekpornográfia, üzletszerű kéjelgés helyett prostitúció lesz az elnevezés.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- szexuális kényszerítés,
- szexuális erőszak,
- szexuális visszaélés,
- vérfertőzés,
- kerítés,
- prostitúció elősegítése,
- kitarthatóság,
- gyermekprostitúció kihasználása,
- gyermekpornográfia,
- szemérem sértés.

A bűncselekmények sorrendjét egyrészt a fejezetcím (előbb szerepelnek a nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények), másrészt az elkövetési magatartások „sorrendisége” indokolja (pl. a szexuális erőszak a szexuális kényszerítés súlyosabb alakzata; a prostitúció megkezdését időben megelőzi a kerítés, illetve a prostitúció elősegítése, ezt követően valósítható meg a kitarthatóság).

A 196. §-hoz

A hatályos Btk. alapján az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak akkor büntetendő, ha a közöszülésre vagy fajtalanságra kényszerítés erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. A jelenlegi joggyakorlat a sértett nem önkéntes beleegyezésével, ám mégsem kvalifikált fenyegetés hatására megvalósuló szexuális aktust kényszerítésnek (Btk. 174. §) minősíti. A törvény ezen változtatni kíván, ezért szexuális kényszerítésként súlyosabb büntetéssel rendeli büntetni az ún. nemi zsarolást, ezzel elmozdul a szabályozás a hazai és külföldi női jogvédő szervezetek, testületek (pl. a nőekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöbölésével foglalkozó CEDAW Bizottság ajánlása) által is kívánt irányba.

Az új tényállás megalkotásának indoka még, hogy a 2011/93/EU irányelv (amelynek átültetési határideje 2013. december 18.) 3. cikk (5) bekezdés iii. pontja, illetve (6) bekezdése, továbbá a Lanzarote Egyezmény (amelyet Magyarország 2010. november 29-én aláírt) 18. cikk (1) bekezdés *b*) pontja büntetendőnek nyilvánítja

- a gyermekkel (tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel) folytatott szexuális tevékenységet, amennyiben ahhoz kényszer, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak;
- a gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre késztetését kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával.

A 2011/93/EU irányelv meghatározza a büntetési tétel felső határának legalacsonyabb mértékét, illetve a beleegyezési korhatárt el nem érő személyek sérelmére történő elkövetést szigorúbb megítélés alá is helyezi, erre figyelemmel a törvény szerint minősített esetet jelent a tizennyolcadik, illetve tizennegyedik életévét be nem töltött sérelmére elkövetett szexuális kényszerítés. További minősített eset - a szexuális erőszakhoz, szexuális visszaéléshez hasonlóan -, ha az elkövető a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a közte és a sértett között fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve követi el a bűncselekményt. A hatalmi vagy befolyási viszony olyan kapcsolatot jelent az elkövető és a sértett között, amely a fenti meghatározásokon (hozzátartozó, nevelő stb.) kívül esik, azonban azokhoz hasonlóan személyes vagy függelmi viszonyt keletkeztethet (pl. unokatestvér, a család barátja, szomszéd stb.).

Mivel a szexuális cselekmény végzésére vagy annak eltűrésére való kényszerítés felőlel minden olyan magatartást, amikor a sértett nem önként és szabadon adja a beleegyezését a szexuális cselekményhez, hanem valamilyen kényszer hatására, ez a

tényállás alkalmas lehet a CAHVIO Egyezmény rendelkezéseinek átültetéséhez, ezen egyezmény ugyanis a beleegyezés hiányát írja elő tényállási elemként.

A 197. §-hoz

Az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak tényállásának újraszabályozása elsődlegesen azért szükséges, mert Magyarország 2010. november 29-én aláírta a Lanzarote Egyezményt, illetve az Európai Unió tagállamai 2011 decemberében elfogadták a 2011/93/EU irányelvet, amelynek legkésőbb 2013. december 18-ig meg kell felelteni jogszabályainkat. Emellett - az egyszerűsítés érdekében - a törvény összevonja a teljesen azonos tartalmú erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak tényállását, és új címet ad (szexuális erőszak), ami mindkettőt lefedi, és a köznyelv számára is egyértelmű.

A 2011/93/EU irányelv 3. cikk (5) bekezdés ii. és iii. pontja, illetve (6) bekezdése, továbbá a Lanzarote Egyezmény 18. cikk (1) bekezdés b) pontja a következőket nyilvánítja büntetendő magatartásoknak:

- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a gyermek különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékoságával vagy eltartotti helyzetével élnek vissza,
- a gyermekkel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben kényszer, erőszakot vagy fenyegetést alkalmaznak,
- a gyermeknek valamely harmadik féllel folytatott szexuális tevékenységre kényszer, erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával történő készítése.

Mind a 2011/93/EU irányelv, mind a Lanzarote Egyezmény gyermeknek a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt tekinti, így valamennyi említett magatartás e személyi kör tekintetében büntetendő. Az elkövetési magatartások tekintetében a 2011/93/EU irányelv meghatározza a büntetési tétel felső határának legalacsonyabb mértékét, egyes esetekben a beleegyezési korhatárt el nem érő személyek sérelmére történő elkövetést szigorúbb megítélés alá is helyezi, az új tényállás büntetési tételeit tehát eszerint kell megállapítani.

A hatályos Btk. alapján az erőszakos közöszülés és a szemérem elleni erőszak akkor büntetendő, ha a közöszülésre vagy fajtalanásra kényszerítés erőszakkal, avagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel valósult meg. A jelenlegi joggyakorlat kikristályosodott és egységes a kényszer és a kvalifikált fenyegetés értelmezése és alkalmazása tekintetében, ezen a gyakorlaton a törvény nem kíván változtatni.

Míndezen alapján a szexuális erőszak bűncselekmény alapesete valósul meg, ha az elkövető a sértettet erőszakkal, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel szexuális cselekményre (ennek fogalmát ld. a 459. §-ban) vagy annak eltűrésére kényszeríti. Minősített eset lesz, ha

- a sértett tizennyolcadik életévét még nem töltötte be,
- az elkövető a sértett hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve ha a bűncselekményt a közte és a sértett között fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyal visszaélve követi el,
- az elkövető más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel.

A 2011/93/EU irányelv által meghatározott büntetési tételekre tekintettel további minősítő körülmény a törvény szerint, ha a sértett tizennégy, illetve tizenkét éven aluli, továbbá ha egyszerre több minősített eset is megvalósul.

A hatályos szabályok értelmében a tizenkettedik életévét be nem töltött, mint törvényi vélelemmel védekezésre képtelennek nyilvánított személlyel létesített szexuális kapcsolat az erőszakos közöszülés vagy - minden más szeméremsértő magatartás esetén - a szemérem elleni erőszak tényállását valósítja meg. A tizenkettő és tizennégy év közötti sértettek esetében pedig a megrontás tényállása alapozza meg a büntetőjogi felelősséget. A törvény értelmében megszűnik a tizenkettedik életévét be nem töltött személyekre vonatkozó azon vélelem, hogy őket védekezésre képtelennek kell tekinteni, mert a törvény explicit módon utal a sértett életkorára, és úgy kapcsol a bűncselekményhez magasabb büntetési tételt.

A bűncselekmény súlyosságára figyelemmel a törvény büntetni rendeli továbbá a szexuális erőszak elkövetéséhez szükséges vagy azt könnyítő feltételek biztosítását (pl. helyszín előkészítése, lakás biztosítása, kábító hatású anyagok, „szex-drogok” biztosítása stb.).

A 198. §-hoz

A beleegyezésen alapuló szexuális kapcsolat vélelmezett korhatára a hatályos Btk. és a törvény értelmében is tizennégy év. A megrontás hatályos tényállása ennek megfelelően a tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel való közöszülést vagy fajtalanzkodást szankcionálja.

A törvény elnevezésében, illetve tartalmilag és szerkezetileg is átalakítja a megrontás tényállását. A szexuális visszaélés megjelölés a hatályosnál jobban kifejezi az elkövetési magatartást, illetve jobban megfelel a nemzetközi egyezményekben foglaltaknak is.

A hatályos Btk. 201. és 202. §-a aszerint differenciál, hogy az elkövető a sértettel maga közöszül, vagy fajtalanodik, illetve arra törekszik, hogy vele közöszüljön vagy fajtalanodjon, míg a másik § szerint a mással való közöszülés, illetve fajtalankodásra rábírás vagy rábírnai törekvés az elkövetési magatartás. A törvény ezzel szemben nem az elkövető oldaláról (vele vagy mással) differenciál, hanem a cselekmény sértettjének kora szerint. Eszerint a sértett

- az (1) és (2) bekezdésben tizennégy éven aluli [az (1) bekezdés első fordulatában tizenkettő és tizennégy év közötti],

- a (4) bekezdésben tizennégy és tizennyolc év közötti.

A fiatalok szexuális érése, pszichoszexuális fejlettsége napjainkra jelentősen eltér a hatályos Btk. hatályba lépéskori (1970-es évek) állapottól. Erre tekintettel a szexuális visszaélés bűncselekmény elkövetője valamennyi esetben csak tizennyolcadik életévét betöltött személy lehet.

A szexuális visszaélés vonatkozásában is kiindulási alpnak kell tekinteni a nemzetközi előírásokat, a 2011/93/EU irányelv 3. cikk (4) bekezdése és (5) bekezdés i. és ii. pontja, továbbá 6. cikk (1) bekezdése, illetve a Lanzarote Egyezmény 18. cikk (1) bekezdés *a*) és *b*) pontja, valamint 23. cikke ugyanis a következőket nyilvánítja büntetendő magatartássá:

- beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekkel folytatott szexuális tevékenység,
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a sértettel kapcsolatban fennálló, elismert bizalmi vagy hatalmi helyzettel vagy befolyással élnek vissza,
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel folytatott szexuális tevékenység, amennyiben a sértett különösen kiszolgáltatott helyzetével, különösen szellemi vagy testi fogyatékoságával, vagy eltartotti helyzetével élnek vissza,
- a beleegyezési korhatárt el nem ért gyermekkel szexuális cselekmény céljából történő találkozási információs és kommunikációs technológia útján tett ajánlat, amennyiben ezen ajánlatot a találkozás létrejöttét eredményező tényleges cselekmény követi.

Az utolsóként megjelölt cselekményt (a 2011/93/EU irányelvben és a Lanzarote Egyezményben „Solicitation of children for sexual purposes” címmel szerepel, a köznyelvben groomingnak is nevezik) a „törekszik rábírní” fordulat lefedi. A többi, fentiekben említett magatartást is nagyrészt üldözi a hatályos Btk., kisebb kiegészítés azonban szükséges az alábbiak szerint.

A tizennyolc éven aluli személlyel folytatott, erőszak nélküli szexuális tevékenység, ha a gyermekkel kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyal élnek vissza, a hatályos Btk. szerint csak vérfertőzés esetén büntethető (egyesesági rokonok vonatkozásában). A 2011/93/EU irányelv 3. cikk (5) bekezdés i. pontjának, továbbá a Lanzarote Egyezmény 18. cikk (1) bekezdés *b*) pontjának való megfeleléshez szükséges harmonizációt végzi el a törvény a (3) és (4) bekezdésben. Hangsúlyozni kell, hogy a büntetőjogi fenyegetettség csak akkor merülhet fel, ha a tizennyolc éven felüli személy visszaél a hatalmi, befolyási helyzetével a szexuális cselekmény érdekében. A hatalmi, befolyási helyzet értelmezésével kapcsolatban irányadóak a 196. § (szexuális kényszerítés) indokolásánál írtak.

A 199. §-hoz

A házasság jogintézményének, illetve a közeli (vér)rokonok közötti családi kapcsolat védelme, az ifjúság tekintetében az állam különös gondoskodási kötelezettsége, valamint a leszármazás genetikai védelme továbbra is ésszerű indokát adják a vérfertőzés büntetendőségének.

A hatályos Btk. és a törvény is két különböző törvényi tényállást határoz meg eltérő szankciókkal. A vérfertőzés büntetett olyan személyek követhetik el, akik egymásnak fel-, illetve lemenői, tehát egyesesági rokonai (pl. szülő-gyermek). Elkövetési magatartásként minden szexuális aktus büntetendő. Büntetlenséget a törvény csupán a tizennyolcadik életévét be nem töltött leszármazónak biztosít.

Az egyesesági rokonok közötti vérfertőzés hatályos Btk. szerinti büntetési tétele a többi bűncselekményhez és a külföldi szabályozásokhoz képest is eltúlzottnak tűnik, így a törvény büntetési tételként ebben az esetben a három évig terjedő szabadságvesztést határozza meg.

A vérfertőzés vétsége enyhébb megítélés alá esik, ez elkövetőként azokra vonatkozik, akik egymásnak vér szerinti testvérei. Elkövetési magatartásként a törvény az előzőhöz viszonyítva szűkebb tevékenységi kört szankcionál: a testvérek közösülését. A bűncselekmény a testvérek mindegyikének azonos életkora vagy nagykorúsága esetén is megvalósul, és akkor is, ha mindketten fiatalok.

A 200. §-hoz

A kerítés vonatkozásában jelenleg az büntetendő, ha az elkövető valakit szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez. A megszerzés - a bírói gyakorlat szerint - olyan magatartás, amely közvetlenül megteremti a lehetőséget más személyek nemi érintkezésére. Ez leggyakrabban a passzív személy rábírásával, befolyásolásával valósul meg.

A törvény ehhez képest a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúcióra való felajánlásával vagy felhívásával egészíti ki a kerítést. Ennek indokai az alábbi nemzetközi követelmények:

- a 2011/93/EU irányelv 4. cikk (5)-(6) bekezdése és a Lanzarote Egyezmény 19. cikk (1) bekezdése szerint büntetendő *a*) gyermek prostituálása (*causing*) vagy toborzása (*recruiting*), *b*) gyermek prostitúcióra kényszerítése;
- a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk 1. bekezdés *b*) pontja szerint büntetendő a gyermek felajánlása, megszerzése, kerítése vagy nyújtása gyermekprostituáció céljára (*offering, obtaining, procuring or providing*);
- a 182. számú ILO Egyezmény 3. cikk *b*) pontja szerint büntetendő a gyermek prostitúció céljára történő használata, vásárlása vagy felajánlása (*use, procuring or offering*).

A gyermek prostitúcióra toborzását a kiskorú veszélyeztetése tényállásának a „züllött életmódra rábírn törekszik” fordulata részben bünteti, azonban - hasonlóan az előzőekhez - indokolt a cselekményt e fejezetben megfogalmazni. A törvény a toborzás helyett - hasonlóan a gyermekpornográfiához - a felhívás fogalmat használja.

A gyermekprostitúció céljára való felajánlás jelenleg önállóan nem büntetendő magatartás, ezért a törvény új elkövetési magatartásként ezt is feltünteti. A megszerzést és a kerítést lefedi a kerítés (1) bekezdése (másnak megszerez).

Az (1) bekezdés szerinti kerítés minősített esetei az alábbiak:

- üzletszerűen,
- tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére,
- az elkövető hozzátartozója, nevelése, felügyelete stb. alatt álló személy sérelmére, vagy
- megfélemlítéssel, erőszakkal, fenyegetéssel történő elkövetés.

A szexuális erőszakhoz hasonlóan a törvény a kerítésnél is felváltja a kvalifikált fenyegetést egyszerű fenyegetéssel (a minősített esetben tehát elmarad „az élet vagy testi épség ellen irányuló közvetlen” jelző). A megállapodás - mint előkészületi magatartás - továbbra is csak az üzletszerű kerítés tekintetében büntetendő.

A 201. §-hoz

Az üzletszerű kéjelgés a hatályos Btk. alapján nem minősül bűncselekménynek, szabálysértésnek is csak abban az esetben, ha az elkövető a szexuális szolgáltatással összefüggő korlátozást, illetve tilalmat megszegi (pl. a szexuális szolgáltatás nyújtására az ún. védett övezeten belül kerül sor). A prostitúció tehát legálisan végezhető szexuális szolgáltatás, annak más személy általi kihasználása és ebből haszonszerzés azonban nem elfogadható, ezt a törvény is büntetni rendeli. Ilyen „élősdí” jellegű bűncselekmény az üzletszerű kéjelgés elősegítése, a kerítés és a kitarthatóság.

A törvény az egyszerűség és közérthetőség érdekében felváltja az üzletszerű kéjelgés fogalmát a nemzetközi nyelvezetben és a köznyelvben is használatos prostitúcióval. Az üzletszerű kéjelgés kifejezést egyetlen más jogszabály sem tartalmazza. A Szabs. tv. 172. §-a ugyan a tiltott kéjelgés címet viseli, tartalma viszont a szexuális szolgáltatásokkal kapcsolatos, és a háttérjogszabályai, a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény, valamint a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény is a szexuális szolgáltatás, illetve a prostitúció fogalmát használja. Nem indokolt tehát a törvényben sem az elavult üzletszerű kéjelgés fogalom fenntartása.

A New York-i Egyezmény 1. cikke szerint büntetendő, aki más személy kéjelgésének kielégítésére valakit prostitúció céljából megkerít, rábír, vagy elcsábít, akár annak beleegyezésével is, illetve aki e célból más személy prostitúcióját kizsákmányolja, akár annak beleegyezésével is. A 2. cikk szerint büntetendő, aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy fenntartásához szükséges anyagi eszközöket tudatosan szolgáltat, illetőleg az anyagi eszközök szolgáltatásában részt vesz, továbbá épületet vagy más helyet egészben vagy részben mások prostitúciójának céljára tudatosan bérebe ad, vagy bérel. A prostitúció elősegítése tényállás szinte szó szerint felel meg az Egyezménynek, a szövegen a törvény sem változtat. Technikai változtatás annyiban történt, hogy a törvény a rábírást beépíti az azonos büntetési tétellel fenyegetett (1) bekezdésbe, ezzel a tényállás szerkezetét leegyszerűsíti.

A 2011/93/EU irányelv 4. cikk (5) bekezdése és a Lanzarote Egyezmény 19. cikk (1) bekezdése szerint büntetendő a gyermek prostituálása. Ezt jelenleg lefedi a prostitúció elősegítése tényállás „mást prostitúcióra rábír” fordulata, illetve a kerítés tényállása, azonban a törvény - kifejezve a tizennyolc éven aluliak fokozott büntetőjogi védelmét - a prostitúcióra való rábírást ilyen személy vonatkozásában magasabb büntetési tétellel bünteti, mint a felnőttkorúak esetében, illetve az ehhez kapcsolódó segítségnyújtás is szankcionálja.

A 202. §-hoz

A kitarthatóság tartalmilag eltartást jelent, de az eltérő ígkötő negatív értékítéletet rejt magában: arra utal, hogy az elkövető nem legális forrásból tartja fenn magát. Az ilyen magatartást (a szexuális szolgáltatást nyújtó személyek kihasználását) a törvény - a hatályos Btk.-hoz hasonlóan - három évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni. Ha az elkövető tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel tartatja ki magát, az gyermekprostitúció kihasználásának minősül, és aszerint büntetendő.

A 203. §-hoz

A törvény új tényállásban rendeli büntetni a gyermekprostitúció kihasználását. Ennek indoka, hogy a nemzetközi dokumentumok is önállóan kezelik e cselekményeket, másrészt egyes magatartások a hatályos Btk. prostitúcióval összefüggő tényállásaiba (prostitúció elősegítése, kitarthatóság, kerítés) nehezen lennének beilleszthetők.

A gyermekprostitúció tényállása mellett azonban a prostitúció elősegítése és a kerítés is tartalmaz rendelkezéseket a tizennyolc éven aluli személyek vonatkozásában, hiszen azok a prostituálttá válást elősegítő, támogató magatartások, így külön történő szabályozásuk indokolt.

A vonatkozó nemzetközi követelmények a következők:

- A 2011/93/EU irányelv 4. cikk (5)-(7) bekezdése és a Lanzarote Egyezmény 19. cikk (1) bekezdése szerint büntetendő *a*) gyermek prostituálása (*causing*) vagy toborzása (*recruiting*), illetve ebből való haszonszerzés vagy egyéb módon történő kizsákmányolása, *b*) gyermek prostitúcióra kényszerítése, *c*) gyermekprostitúció igénybe vétele;

- a Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk 1. bekezdés *b*) pontja szerint büntetendő a gyermek felajánlása, megszerzése, kerítése vagy nyújtása gyermekprostitúció céljára (*offering, obtaining, procuring or providing*);

- a 182. számú ILO Egyezmény 3. cikk *b*) pontja szerint büntetendő a gyermek prostitúció céljára történő használata, vásárlása vagy felajánlása (*use, procuring or offering*).

A prostitúcióra kényszerítést a szexuális kényszerítés tényállása rendeli büntetni. A gyermekprostitúcióból való haszonszerzést vagy egyéb módon történő kizsákmányolást részben lefedi a bordélyház üzemeltetése, illetve a kitarottság, de a teljes körű védelem érdekében a törvény erre is új elkövetési magatartást alkot.

A gyermekprostitúció igénybevétele a hatályos Btk. szerint a megrontás külön §-ában szerepel. Emellett az olyan bordélyház üzemeltetése, amelyben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy folytat prostitúciót, illetve az ilyen személlyel kitarottatás (nem minősített esetként) is külön bűncselekmény. A törvény e bűncselekményeket áthelyezi a gyermekprostitúció kihasználása tényállásba, és súlyosabb büntetési tétellel fenyegeti, mint a tizennyolcadik életévét betöltött személyek vonatkozásában történő elkövetést. Ennek indoka, hogy valamennyi tényállás a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek szexuális kizsákmányolás elleni védelmét szolgálja, és a nemzetközi előírások is e körben említik ezeket.

A 204. §-hoz

A tiltott pornográf felvétellel visszaélés tényállásának hatályos címe ugyan kifejezi a tényállás tartalmát, ugyanakkor a „visszaélés” szó tipikusan az igazgatási szabályokat sértő bűncselekmények megnevezésében szokott szerepelni (lőfegyverrel, robbanóanyaggal, stb. visszaélés), ami nem tükrözi a tényállás által ténylegesen védeni kívánt jogi tárgyat. Emellett a nemzetközi dokumentumok (az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye, a 2011/93/EU irányelv, valamint a Lanzarote Egyezmény) is gyermekpornográfia címmel jelöli a szóban forgó tényállást, így a törvény is ezt az egyszerűbb és egyértelmű címet veszi át.

A Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv, a 2011/93/EU irányelv, valamint a Lanzarote Egyezmény az alábbi elkövetési magatartásokat tartalmazza a pornográf felvétellel (*child pornography*) kapcsolatban, a törvény pedig a magyar nyelvnek és az ismert és alkalmazott büntetőjogi fogalmaknak megfelelően az alábbiak szerint határozza meg az elkövetési magatartásokat:

<u>Nemzetközi dokumentumok</u>	Törvény
- megszerzés (<i>acquisition</i>)	- megszerz
- birtoklás (<i>possession</i>)	- tart
- információs és kommunikációs technológia segítségével történő tudatos hozzáférés (<i>knowingly obtaining access by means of information and communication technology</i>)	- tart
- felajánlás (<i>offering</i>)	- kínál
- továbbítás (<i>transmission</i>)	- átad
- terjesztés (<i>dissemination</i>)	- átad
- hozzáférhetővé tétel (<i>making available</i>)	- hozzáférhetővé tesz, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz
- készítés (<i>production</i>)	- készít
- forgalmazás (<i>distribution</i>)	- forgalomba hoz, kereskedik
- biztosítás (<i>supply</i>)	- készítéshez, forgalomba hozatalhoz, kereskedéshez, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételhez anyagi eszközöket szolgáltat

A 2011/93/EU irányelv, valamint a Lanzarote Egyezmény az alábbi elkövetési magatartásokat tartalmazza a pornográf műsorral (*pornographic performance*) kapcsolatban, illetve a törvény az alábbiak szerint határozza meg az elkövetési magatartásokat:

<u>Nemzetközi dokumentumok</u>	Törvény
- rábírás, részvétel elősegítése, okozása (<i>causing</i>)	- szerepeltet, ehhez anyagi eszközöket szolgáltat
- kerítés, toborzás (<i>recruiting</i>)	- szereplésre felhív
- haszonszerzés (<i>profiting from</i>)	- haszonszerzésre törekszik
- egyéb kizsákmányolás (<i>otherwise exploiting</i>)	- haszonszerzésre törekszik
- kényszer, erőszak, fenyegetés (<i>coercing or forcing a child to participate in pornographic performances, or</i>	- a szexuális kényszerítés keretében bünteti

threatening)

- tudatos részvétel (*knowingly attending*)

- megtekint

A 2011/93/EU irányelv és a Lanzarote Egyezmény „Solicitation of children for sexual purposes” címmel büntetni rendeli, ha egy tizennyolc éven felüli személy tizennégy éven aluli személynek pornográf felvétel készítése céljából találkozást javasol információs és kommunikációs technológia útján, amennyiben az ajánlatot a találkozás létrejöttét eredményező tényleges cselekmény követi. E magatartás átültetése a magyar jogba szó szerint nem kivitelezhető, és mivel gyakorlatilag egy előkészületi cselekményről van szó, így a törvény büntetni rendeli a gyermekpornográfia bizonyos fordulataihoz szükséges vagy azokat könnyítő feltételek biztosítását.

A gyermekpornográfia tényállásában használt fogalmak miatt értelmezni szükséges a pornográf felvétel és a pornográf jellegű műsor tartalmát. A törvény az előbbi alatt olyan videó-, film-, vagy fényképfelvételt, illetve más módon előállított képfelvételt ért, amely a nemiséget súlyosan szeméremsertő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolja, utóbbi pedig a nemiséget súlyosan szeméremsertő nyíltsággal megjelenítő, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvésként vagy előadásként azonosítható.

Látható tehát, hogy a pornográf felvétel fogalmát a törvény leegyszerűsíti a hatályoshoz képest. A pornográf jellegű műsor tartalmi elemein kis mértékben szükséges változtatni, mert az jelenleg nem pontos: a műsort nem elegendő magyarázni azzal, hogy valamilyen cselekvés, azt is ki kell fejezni, hogy az lehet előadás is (*performance*). A hangsúly azon van, hogy nem rögzített anyagról van szó (az a felvétel), hanem élő előadásról. Ezt erősíti meg a 2011/93/EU irányelv preambuluma is, amely szerint pornográf előadás „közönségnek szóló, szervezett, élő bemutató”.

A 205. §-hoz

A hatályos Btk. alapján az, aki magát nemi vágyának kielégítése végett más előtt szeméremsertő módon mutogatja, egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezen a törvény nem változtat, azonban a tényállás további magatartásokkal egészül ki.

1. A 2011/93/EU irányelv 3. cikk (2) és (3) bekezdése, illetve a Lanzarote Egyezmény 22. cikke szerint büntetendővé kell nyilvánítani azt, ha valaki a beleegyezési életkort be nem töltött gyermekkel szándékos módon, kifejezetten szexuális célból szexuális bántalmazást vagy szexuális cselekményeket nézet végig akkor is, ha abban a gyermek nem vesz részt. A szeméremsertés (2) bekezdése az ennek való megfelelést szolgálja. Mivel ez a magatartás az elkövetés körülményeitől függően más bűncselekmény is lehet (pl. kiskorú veszélyeztetése, szexuális kényszerítés), e tényállás szubszidiárius.

2. A szeméremsertés másik új fordulata alapján - szubszidiárius vétségként - az is büntethetővé válik, aki mással szemben olyan szeméremsertő magatartást tanúsít, amely a sértett emberi méltóságát sérti. Ide tartoznak a sértettet érő olyan magatartások, amelyek nem súlyosan szeméremsertőek, így szexuális erőszakot vagy szexuális kényszerítést nem valósítanak meg, például a sértett testének, valamely testrészének megfogása (a sértett akarata ellenére). Korábban ezek adott esetben becsületsértésként voltak üldözhetőek, ezek a magatartások azonban inkább a sértett nemi önrendelkezési jogát, emberi méltóságát sértik, ezért külön nevesítésük indokolt.

Megjegyzendő még, hogy nemzetközi példa is van e cselekmények büntetőjogi fenyegetettségére: a CAHIO Egyezmény 40. cikkelye előírja, hogy üldözni kell a bármilyen formában megjelenő szexuális jellegű magatartásokat, amely a másik emberi méltóságának megsértését célozza vagy eredményezi.

A 206. §-hoz

A kitiltás büntetés - az általános részi szabályok szerint - akkor alkalmazható, ha azt a különös részi bűncselekményeknél a jogalkotó előírja. A nemi erkölcs elleni bűncselekmények közül jelenleg csak kitartottság esetén lehet kitiltani az elkövetőt meghatározott helységekből, a törvény ezen a körön bővíteni kíván, és gyermekprostitúció kihasználása, prostitúció elősegítése, valamint szeméremsertés esetén is lehetővé teszi ezen szankció kiszabását.

A 207. §-hoz

A törvény értelmében az alábbi bűncselekmények magánindítványra büntethetőek (kivéve, ha azokkal összefüggésben nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek):

- tizennyolcadik életévét betöltött személy szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerítése,
- tizennyolcadik életévét betöltött személy szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel való kényszerítése,
- mással szemben olyan szeméremsertő magatartás tanúsítása, amely a sértett emberi méltóságát sérti.

A tizennyolcadik életévét betöltött sérelmére elkövetett ilyen cselekmények magánindítványhoz kötöttségének megszüntetése nemzetközi előírások miatt szükséges: a 2011/93/EU irányelv 15. cikk (1) bekezdése, illetve a Lanzarote Egyezmény 32. cikke alapján ugyanis biztosítani kell, hogy e „bűncselekmények ügyében folytatott nyomozásra és az említett bűncselekmények miatti

vádemelésre az áldozat vagy annak képviselője által tett bejelentéstől vagy feljelentéstől függetlenül kerüljön sor, továbbá hogy a büntetőeljárás abban az esetben is folytatódhasson, ha az említett személy visszavonta a vallomását”.

A XX. Fejezethez

(A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XIV. fejezete a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket tartalmazza. A törvény ezt a fejezetet kettébontja: a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményeket külön fejezetben helyezi el, a házasság, a család és az ifjúság elleni, hatályos Btk. szerinti bűncselekmények körét pedig a gyermek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények fejezetben szabályozza újra.

A bűncselekmények sorrendjének megváltoztatását az elkövetési magatartások súlyossága szerinti osztályozás indokolja, ez szükségszerűvé teszi a fejezet címének megváltoztatását is (előbb szerepelnek a gyermekek sérelmére, illetve az ő kiemelt érdekeit sértő bűncselekmények, ezután pedig a család intézményét sértő magatartások). Ennek megfelelően a fejezet szerinti bűncselekmények az alábbiak:

- kiskorú veszélyeztetése,
- gyermekmunka,
- kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása,
- kiskorú elhelyezésének megváltoztatása,
- együtt élők közötti lelki bántalmazás,
- tartási kötelezettség elmulasztása,
- családi jogállás megsértése,
- kettős házasság.

A törvény pontosítja a fejezet szerinti tényállások sértetti körét: ahol a passzív alany természetesen csak kiskorú lehet (pl. a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása), ott a kiskorú megjelölést, egyébként a tizenharmadik életévét be nem töltött személy megnevezést használja, figyelemmel arra, hogy a magyar jog szerint a tizenhatodik életévét betöltött személyek engedéllyel házasságot köthetnek, a gyermekek védelme érdekében született nemzetközi egyezmények azonban valamennyi tizenharmadik életévét be nem töltött személyt gyermeknek tekintenek, és előírják speciális védelmüket.

A XXI. Fejezetben foglalt tényállások biztosítják az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 24. Cikkének érvényesülését, miszerint: „Minden gyermeknek fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyona, vagy születésre való tekintet nélkül joga van arra a védelemre, amely őt kiskorú állapota folytán a családjá, a társadalom és az állam részéről megilleti.”.

A 208. §-hoz

A törvény a jelenleg kiskorú veszélyeztetése alcím alatt szereplő tényállást három külön tényállásra bontja, és kiskorú veszélyeztetése elnevezéssel csak a kiskorú fejlődését ténylegesen veszélyeztető vagy azt károsító magatartásokat rendeli büntetni. A 208. §-ban szabályozott bűncselekménynek két fordulata van.

1. Az (1) bekezdés értelmében a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi vagy érzelmi fejlődésének veszélyeztetése minősül bűncselekménynek. A bűncselekménynek csak speciális alanyai lehetnek: a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy (pl. szülő, gyám), továbbá a szülői felügyeletet gyakorló szülő vagy gyám élettársa, és a szülői felügyeleti jogától megfosztott szülő is, ha a kiskorúval közös háztartásban vagy egy lakásban él.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a súlyos kötelességszegés, amely leggyakrabban mulasztás következménye. A bűncselekmény eredménye a kiskorú testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi fejlődésének veszélyeztetése, amelyet a súlyos kötelességszegés általában magában rejt. Az elkövetési magatartás rendszerint több szempontból veszélyezteti a kiskorú fejlődését, ez természetesen (pl. a testi fejlődés veszélyeztetése kisebb gyermekek esetében tipikusan összekapcsolódik az érzelmi, értelmi fejlődés veszélyeztetésével). Az adott ügy összes körülményének figyelembe vételével, a sértett kiskorú személyiségét, életkorát, stb. elemezve kell elbírálni, hogy a veszélyeztetési deliktum megvalósult-e.

2. A második fordulat szerinti magatartások elsősorban a kiskorú erkölcsi fejlődését veszélyeztetik. A hatályos Btk. 195. § (2) bekezdése a bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére, vagy züllött életmód folytatására való rábírást (vagy erre törekvést) nagykorú elkövetőkre és kiskorú sértettekre korlátozza, ezt mindkét irányban módosítani szükséges. Nincs megalapozott indoka ugyanis annak, hogy a házassággal nagykorúságot szerző személyek ne lehessenek elkövetői, illetve sértettjei a bűncselekménynek. A törvény ennek megfelelően módosítja a tényállást (elkövető: tizenharmadik életévét betöltött személy, passzív alany: tizenharmadik életévét be nem töltött személy).

A züllött életmód folytatása huzamosabb időn át tartó és erkölcsileg súlyosan kifogásolható életvitel, pl. rendszeres csavargás, koldulás, italozó életmód, stb. (BH1985. 51). A joggyakorlat szerint az üzletszerű kéjteljes (új megnevezéssel: prostitúció) is

ebbe a körbe tartozik, azonban megemlítendő, hogy a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúcióra való rábírása a törvény szerint már külön tényállás alapján (prostitúció elősegítése) lesz büntetendő.

A 182. számú ILO Egyezmény a gyermekmunka legrosszabb formái közé sorolja, és büntetni rendeli a gyermekek tiltott tevékenységek céljából történő felhasználását, megvásárlását vagy felajánlását. A megvásárlást az emberkereskedelem tényállása lefedi, a felhasználás egy tettesi magatartás, a felajánlás azonban a hatályos Btk. alapján nem büntethető, ezért a törvény kiegészíti a kiskorú veszélyeztetését ezzel az elkövetési magatartással. Figyelemmel arra, hogy a felajánlás az előkészületi jellegű magatartásokkal átfedést mutathat, az új tényállás szubszidiárius.

A 209. §-hoz

A törvény önálló tényállásban nevesíti a gyermekmunkát, ennek indokai az alábbiak:

- az 1976. évi 9. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 10. Cikke szerint büntetni kell a gyermekek és fiatalok olyan munkára történő alkalmazását, amely káros az erkölcsükre vagy az egészségükre, életveszélyes vagy akadályozza a rendes fejlődésüket, továbbá az államok kötelesek azt a korhatárt megállapítani, melyen alul a fizetett gyermekmunka tilos és törvényileg büntetendő;

- a Gyermekjogi Egyezmény 32. Cikke értelmében a részes államok elismerik a gyermeknek azt a jogát, hogy védelemben részesüljön a gazdasági kizsákmányolás ellen, és ne legyen kényszeríthető semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségére, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésére ártalmas munkára, és ezen cikk hatékony végrehajtását megfelelő büntetésekkel kell biztosítani;

- a 182. számú ILO Egyezmény 3. Cikke szerint a gyermekmunka legrosszabb formái közé tartozik minden olyan munka, amely „jellegénél fogva, vagy azon körülményektől fogva, amely között azt végzik, valószínűleg veszélyezteti a gyermekek egészségét, biztonságát vagy erkölcsét”, az egyezményhez készített ajánlás szerint pedig a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy „szankciókat - beleértve, az adott esettől függően, a büntetőjogi büntetéseket is - alkalmazzanak” bármely, a 182. számú ILO Egyezmény ezen előírásában „hivatkozott munkatípus tiltására és kiküszöbölésére vonatkozó nemzeti rendelkezések megsértéséért”;

- az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2009. június 18-án elfogadott 2009/52/EK irányelv (a továbbiakban: 2009/52/EK irányelv) 9. cikke alapján bűncselekménnyé kell nyilvánítani az illegálisan az ország területén tartózkodó harmadik országbeli kiskorú állampolgárok foglalkoztatását.

A hatályos Btk. 195. § (3) bekezdése szerint büntett miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő az a nagykorú személy, aki a kiskorúval kényszermunkát végeztet. A kényszermunka a törvény 193. §-a alapján büntetendő, a 209. § ehhez képest a tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek munkavégzésére vonatkozó szabályok megszegését szankcionálja. A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy az Mt. rendelkezései szerint végezhet munkát. E szabályok be nem tartása (pl. rendkívüli munkavégzés) három évig terjedő szabadságvesztést vonhat maga után. A 2009/52/EK irányelvnek megfelelően ugyanilyen büntetési tétellel fenyegetett az, aki keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel nem rendelkező tizennyolcadik életévét be nem töltött harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat.

A 210. §-hoz

A szülői felügyeletet a házasságról, a családról és a gyámságról 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) szabályozza, csakúgy, mint a gyermek elhelyezésének, illetve az elhelyezés megváltoztatásának legfontosabb anyagi jogi szabályait. A kapcsolattartásra vonatkozó bírósági határozat végrehajtásáról a gyámhatóság gondoskodik.

Az a magatartás, amely akadályozza a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő közötti harmonikus kapcsolat kialakítását, fenntartását, a gyermek egész további életére kihatóan komoly lelki válságot okozhat, káros hatással lehet a kiskorú lelki egészségre, erkölcsi fejlődésére, szociális készségeinek kialakulására. Ezért ennek büntetőjogi fenyegetettsége továbbra is indokolt. A büntetőjogi felelősség végső eszköz ilyen esetben: csak akkor állapítható meg, ha bírság kiszabását követően sem kényszeríthető ki a jogkövető magatartás.

A jelenleg a kiskorú veszélyeztetése alcím alatt büntetendő magatartás önálló tényállásba kerül kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása elnevezéssel, ugyanis egy államigazgatási szankciót követő további jogellenes magatartásról van szó, a veszélyeztetés nem tényállási elem.

Mivel egy jogszerű állapotot kíván a tényállás kikényszeríteni, ha az elkövető ennek eleget tesz, indokolt, hogy mentesüljön a felelősségre vonás alól. A törvény ezért a kapcsolattartás utólagos biztosítását büntethetőséget megszüntető okként határozza meg.

A jelenlegi tényállás objektív felelősséget kíván meg a kapcsolattartásra kötelezettől, ezt a törvény - a tartási kötelezettség elmulasztásához hasonlóan - az önhibára korlátozza.

A 211. §-hoz

A kiskorú elhelyezésének megváltoztatása bűncselekmény jogi tárgya a kiskorú megfelelő testi, értelmi, valamint erkölcsi fejlődését biztosító végrehajtható hatósági (ideértve a bíróságot is) határozat érvényesülése.

A bűncselekmény célzatos, annak elkövetési magatartása egyrészt a kiskorú elvitele, másrészt a kiskorú titokban vagy rejtve tartása.

Gyakori eset az elvitel erőszakos elkövetési módja. Erőszakos elkövetés esetén szubszidiaritás folytán nem alkalmazható a kényszerítés, mivel az akkor tényállásszerű, „ha más bűncselekmény nem valósul meg”. Ennek feloldására a törvény minősített esetként szabályozza a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása körében az erőszakos elkövetést. Az erőszak és a fenyegetés irányulhat a kiskorú vagy más személy ellen is. A személyi szabadság megsértésének alapesetéhez képest ez egy speciális tényállás (mivel a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása körében a törvény a passzív alany személyi szabadságának korlátozását vagy elvonását is értékelte, így nem állapítható meg halmazat). Az emberrabláshoz képest ez a minősített eset annyiban más, hogy itt nincs követelés (az elkövető a kiskorú szabadon bocsátását nem teszi függővé követelés teljesítésétől).

A 212. §-hoz

A tartási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény tárgya a jogosítottnak az eltartáshoz való joga. Az eltartáshoz való jognak jogszabályon vagy végrehajtható hatósági (ideértve a bíróságot is) határozaton kell alapulnia, így a bűncselekmény nem állapítható meg pl. szerződésen alapuló tartás önhibából való elmulasztása esetén.

Az elkövetési magatartás a tartási kötelezettség elmulasztása, a bűncselekmény tehát tiszta mulasztási bűncselekmény (megvalósulásához nem szükséges eredmény vagy következmény beállása). Az elkövető akkor felelős a tartás elmulasztásáért, ha azt önhibájából nem teljesíti. Az önhiba megállapítását kizárja, ha az elkövető pl. megbetegszik, vagy előzetes letartóztatásba kerül.

A törvény szerint csak a gyermektartási kötelezettség nem teljesítése esetén valósulhat meg a tartási kötelezettség elmulasztásának alapesete, rokontartás esetén nem. Ennek indoka, hogy a tartási formák között a Csjt., illetve az új Polgári Törvénykönyv is minőségbeli különbséget tesz (egyedül a gyerektartást kell a saját szükséges tartás rovására is biztosítani):

- a volt házastárstól tartást csak olyan mértékben lehet követelni, hogy az ne veszélyeztesse a volt házastársnak vagy az ő gyermekének megélhetését;
- rokontartás esetében nem köteles mást eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy a tartás sorrendjében a jogosultat megelőző személy tartását veszélyeztetné;
- a kiskorú gyermek tartására a szülő a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles.

Az elmaradt gyermektartásdíj-követeléssel összefüggésben az Alkotmánybíróság a 995/B/1990. számú határozatában úgy ítélte meg, hogy a tartásdíj a gyermek testi, szellemi jólétét biztosító anyagi feltételek része, amelyet a szülő saját megélhetése rovására is köteles megteremteni.

A törvény büntetendőséget megszüntető okként kezeli, ha a terhelt a kötelezettségének utóbb eleget tesz, ha viszont mulasztásával a jogosultat súlyos nélkülözésnek teszi ki, a büntetésétől nem lehet eltekinteni (az azonban korlátlanul enyhíthető).

A 213. §-hoz

A családi jogállás megsértése bűncselekmény jogi tárgya valakinek meghatározott családi kötelékbe tartozása, és az ebből eredő társadalmi és jogi helyzete. A felesleges szóisméltés helyett a törvény a családi jogállás megváltoztatása elnevezésű tényállás címét családi jogállás megsértésére módosítja, ezzel egyidejűleg elkövetési magatartásként a családi állás megváltoztatása mellett annak megszüntetését is nevesíti. A hatályos szövegből az „így különösen gyermeket kicserél vagy más családba csempész” fordulat elhagyásra került, mert azok a családi jogállás megszüntetésének két tipikus elkövetési formái, de azok külön nevesítése nem indokolt.

A bűncselekmény alapesetét bárki elkövetheti, a minősített esetnek azonban speciális alanyai vannak, csakúgy, mint a gondatlan alakzatnak. Az Eütv.-vel, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvénnyel (a továbbiakban: Gyvt.) való összhang megteremtése érdekében a gyógyintézet kifejezést az egészségügyi szolgáltató, a nevelőintézetet a gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény megjelölés váltja fel.

Az egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban elhelyezett újszülöttek érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi XXII. törvénnyel bevezetett módosítások értelmében nem követi el a családi jogállás megsértése bűncselekményt az a nő, aki az egészségügyi intézmény által működtetett inkubátorban helyezi el gyermekét.

A 214. §-hoz

A kettős házasság büntetendőségének célja a házasság jogintézményének általános védelme, illetve annak fennállása alatt újabb házasságot keletkeztető magatartások kizárása. A házasság létrejöttének alaki feltételeiről a Csjt. rendelkezik.

A kettős házasságnak két elkövetési magatartása van: a házasság fennállása alatt újabb házasság kötése, illetve a házasság személyel való házasságkötés. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét a 2009. évi XXIX. törvény vezette be a magyar jogba 2009. július 1-jei hatállyal. Ennek előzménye, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó korábbi törvényt az Alkotmánybíróság 154/2008. (XII. 17.) AB határozata megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában kimondta, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása azonos nemű személyek számára nem alkotmányellenes. A határozat rögzíti azt is, hogy az azonos nemű személyek számára, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítani kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja.

Mivel ebből nem következik, hogy a jogalkotónak a házassággal azonos módon kell védenie a bejegyzett élettársi kapcsolatot, a kettős házasság tradicionális tényállása a továbbiakban csak a házasság vonatkozásában követhető el. E bűncselekmény szükségszerű eszközcselekménye az ún. materiális közokirat-hamisítás, amely a bejegyzett élettársi kapcsolat mellett létesített házasság vagy újabb bejegyzett élettársi kapcsolat viszonylatában is megvalósulhat, ennyiben tehát továbbra is büntetendő ez a csalárd magatartás, ha pl. az elkövető hamis okirattal igazolja, hogy a házasságkötés vagy a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének törvényes akadálya nincsen.

A XXI. Fejezethez

(Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények)

A fejezetben szereplő tényállások az emberi méltóság és az egyes alapvető, az Alaptörvényben is szereplő jogok megsértését rendelik büntetni. A fejezet tartalmazza a lelkiismereti és vallásszabadság, a diszkrimináció tilalmának, az egyesülési és gyülekezési szabadság megsértésének szankcióját, a személyes adattal visszaélés, a magánlakás sérthetlenségéhez, a jóhírnévhez, valamint a magán- és levéltitok megőrzéséhez fűződő alapjogok megsértésének szankcióját. A fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése,
- közösség tagja elleni erőszak,
- az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése,
- egészségügyi önrendelkezési jog megsértése,
- személyes adattal visszaélés,
- közérdekű adattal visszaélés,
- magánlaksértés,
- zaklatás,
- magántitok megsértése,
- levéltitok megsértése,
- kiszolgáltatott személy megalázása,
- rágalmazás,
- becsületsértés, és
- kegyeletsértés.

A 215. §-hoz

A rendelkezés a lelkiismereti és vallásszabadság megsértésének törvényi tényállását határozza meg.

A bűncselekmény az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében foglalt jogot részesíti védelemben. Eszerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

Ezen alapjog részletes szabályait a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény állapítja meg.

Az elkövetési magatartás a lelkiismereti szabadság korlátozása, illetve a vallás szabad gyakorlásának akadályozása. Az elkövetési magatartás akkor büntetendő, ha erőszakkal vagy fenyegetéssel valósul meg. Az erőszak e bűncselekmény esetében személy elleni erőszak lehet. Az erőszak, amely lehet akaratot megtörő vagy akaratot korlátozó jellegű is, a sértett vagy más személy ellen is irányulhat.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan valósítható meg. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti. A cselekmény az elkövetési magatartás megkezdésével, az erőszak, illetve a fenyegetés alkalmazásával már kísérleti szakaszba kerül, de befejezetté csak akkor válik, ha a lelkiismereti szabadság korlátozása, illetve a vallás szabad gyakorlásának az akadályozása is bekövetkezik.

A 216. §-hoz

A rendelkezés a közösség tagja elleni erőszak törvényi tényállását határozza meg.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 9. § (1) bekezdése értelmében Magyarország tilalmaz minden olyan politikát, magatartást, amely

a) a nemzetiségnek a többségi nemzetbe való beolvasztását, a többségi nemzetből történő kirekesztését, elkülönítését célozza, vagy ezt eredményezi,

b) a nemzetiségek által lakott területek nemzeti vagy etnikai viszonyainak megváltoztatására irányul,

c) a nemzetiséget vagy nemzetiséghez tartozó személyt hovatarozása miatt üldözi, megfélemlíti, életkörülményeit nehezíti, jogai gyakorlásában akadályozza, vagy

d) a nemzetiség erőszakos ki- vagy áttelepítésére irányul.

E rendelkezésre figyelemmel a törvény büntetendővé nyilvánítja a közösség tagja elleni erőszakot.

A bűncselekmény jogi tárgya a nemzeti, etnikai, faji, vallási csoport vagy a lakosság egyes csoportjainak szabadsága és emberi méltósága; az emberi szabadság és méltóság, illetve a meghatározott csoporthoz való tartozás joga és az ezen alapuló különbözőségeik tiszteletben tartása.

A büntetőjogi védelem valamennyi olyan közösség, csoportosulás tagjára kiterjed, akit a csoporthoz való tartozása vagy annak vélelmzése miatt bántalmaztak, avagy erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítettek valaminek a megtételére, meg nem tételére vagy eltűrésére. Amint azt a közösség elleni izgatás tényállását vizsgáló 30/1992. (V. 22.) AB határozat kifejtette, az Alkotmánybíróság értelmezésében a lakosság egyes csoportjai kitétel mögött „az eltérő nézetrendszer (párttagok, egyesületek, mozgalmak stb. résztvevői) vagy egyéb, tulajdonképpen bármely ismérv szerint elkülönülő személyek védelmének szándéka húzódik meg”.

A tényállás a lakosság egyes csoportjai közül nevesíti a nemi identitást, a szexuális irányultságot és a fogyatékoságot. A szexuális irányultság és a nemi identitás szerepeltetését a nemzetközi ajánlások teljesítése mellett az is indokolja, hogy Magyarországon növekedett az e csoportok tagjai ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények száma. A fogyatékos személyek kiemelését szintén a nemzetközi elvárások és az teszi indokolttá, hogy e személyek az állapotukból fakadóan nehezebben tudják megvédeni magukat az ellenük elkövetett támadásokkal szemben.

A tényállásszerűséghez azonban minden esetben szükséges, hogy a bántalmazás, illetve az erőszakkal vagy fenyegetéssel történő kényszerítés a valamely tekintetben együvé tartozó személyek összessége ellen irányuljon. Elegendő a tényállás megvalósításához, ha egy, azonos ismérv alapján elkülönülő csoporthoz tartozás, vagy vélt tartozás miatt bántalmazzák vagy kényszerítik valamire a csoporthoz tartozó személyt.

Az elkövetési magatartás a kihívóan közösségellenes magatartás tanúsítása, illetve a bántalmazás és a kényszerítés.

A kihívó közösségellenesség a közösségi együttélés szabályainak nyílt semmibe vételét jelenti. A kihívóan közösségellenes magatartásnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy riadalmat keltsen. A bűncselekmény megvalósulásához nincs szükség arra, hogy a riadalom be is következzen. A kihívóan közösségellenes magatartás tanúsításával megvalósítható bűncselekmény esetén nem szükséges, hogy az elkövető az ilyen magatartást a csoport tagja ellen tanúsítsa, elegendő, ha az dolog ellen irányul.

A bántalmazás a más személyre irányuló tudatos és közvetlen ráhatás, amely nem szükségszerűen okoz testi sérülést. Az erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek a megtételére meg nem tételére vagy eltűrésére kényszerítés megegyezik a kényszerítés törvényi tényállásában foglalt tényállási elemekkel.

A bűncselekmény elkövetésekor vizsgálni kell az elkövető motívumát. A bűncselekmény motívuma másnak a megjelölt csoportok valamelyikéhez tartozása vagy vélt tartozása.

A bűncselekményt egyenes és eshetőleges szándékkal is elkövethető. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti. A kihívóan közösségellenes magatartás kifejtésével, illetve a bántalmazás megvalósításával a bűncselekmény befejezetté válik, míg a kényszerítés esetében a befejezettséghez az is szükséges, hogy a passzív alany az alkalmazott erőszak, illetve fenyegetés hatására valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön.

A közösség tagja elleni erőszak törvényi tényállása esetén a törvény az ilyen jellegű cselekmények elszaporodottságára és a bűncselekmény tárgyi súlyára figyelemmel büntetendővé nyilvánítja az előkészületet is.

A 217. §-hoz

A rendelkezés az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértésének törvényi tényállását határozza meg.

Az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez. E cikk (2) bekezdése alapján mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni. A (3) bekezdés szerint pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

A gyülekezési joggal kapcsolatos részletes szabályokat a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény tartalmazza. E törvény 2. § (1) bekezdés értelmében a gyülekezési jog gyakorlása keretében békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések tarthatók, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. A 3. § alapján a törvény hatálya nem terjed ki a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre; a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartásokra, rendezvényekre és a körmenetekre; a kulturális és sportrendezvényekre; és a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre.

Az egyesülési jogra vonatkozó részletszabályokat az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény állapítja meg. E törvény 3. § (1) bekezdése szerint az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre, vagy azokhoz csatlakozzon. A 4. § (1) bekezdése szerint az egyesület az egyesülési jog alapján létrehozott szervezet, amelynek különös formáira: a szövetségre, a pártra, a szakszervezetre, továbbá a külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző egyesületekre törvény az egyesületre vonatkozó rendelkezésektől eltérő szabályokat állapíthat meg.

A bűncselekmény ezen alapvető jogok védelmét biztosítja.

Az elkövetési magatartás az egyesülési vagy gyülekezési jogának gyakorlásában, valamint választási gyűlésen való részvételében történő akadályozás. Az akadályozás körébe tartozik minden olyan magatartás, amelynek e jog gyakorlását időlegesen vagy tartósan gátolja vagy megghiúsítja. Az elkövetés módja az erőszak vagy fenyegetés alkalmazása. Az erőszak e bűncselekmény esetében személy elleni erőszakot jelent, de a cselekmény személyre áttevődő dolog elleni erőszakkal is elkövethető. A fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. Az elkövetési magatartásnak az arra jogosult személy általi tanúsítása esetén hiányzik a jogellenesség, ezért nem valósul meg bűncselekmény. A bűncselekmény az akadályozás megvalósulásával befejezetté válik.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

Az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel joga megsértésének előkészülete nem lesz büntetendő, tekintettel arra, hogy e bűncselekmények tárgyi súlya nem indokolja, hogy az előkészület is büntetendő legyen.

A 218. §-hoz

Az egészségügyi önrendelkezési jog megsértését a hatályos Btk. XII. Fejezetének II. címe tartalmazta, de az az alapvető jogok megsértésével van összefüggésben, így a jelen fejezetbe került áthelyezésre.

A bűncselekmény jogi tárgya a beteg egészségügyi önrendelkezési joga. Az Eütv. mind az általános rendelkezések között (II. fejezet 2. Cím; A betegek jogai és kötelezettségei), mind pedig a tényállásban nevesített egészségügyi beavatkozásoknál előírja a tájékoztatás adásának kötelezettségét, illetőleg a beleegyezés vagy a hozzájárulás megszerzését. Arra nézve, hogy a tájékoztatásnak mire kell kiterjednie, illetőleg a beleegyezést, vagy hozzájárulást ki és milyen alakszerűségeket mellett jogosult megadni, az Eütv. több helyen tartalmaz rendelkezéseket.

A beleegyezés vagy a hozzájárulás megszerzésének, illetve a beleegyezés és a hozzájárulás jogának gyakorlásához szükséges, törvényben előírt megfelelő tájékoztatás elmulasztását rendeli büntetni az (1) bekezdés. A (2) bekezdés az Eütv. 211. §-ában írt szabályok megszegését rendeli büntetni.

A (3) bekezdés a beleegyezéshez, illetőleg hozzájáruláshoz kötött, az (1) bekezdésben meghatározott beavatkozás, kutatás, továbbá szerv-, vagy szövetkivétel, illetőleg átültetés esetében a beleegyezés, vagy a hozzájárulás beszerzésének gondatlanságból történő elmulasztását rendeli büntetni.

Az Eütv. egyik alapelve, hogy a betegek önrendelkezési jogát a korábbi szabályozáshoz képest lényegesen fontosabbnak tartja. Az önrendelkezési jog érvényesülését indokolt segíteni a fokozottabb büntetőjogi fenyegetettséggel is. Ugyanakkor a tájékoztatási kötelezettség gondatlanságból történő elmulasztásához a törvény nem fűz büntetőjogi fenyegetettséget. Ez ugyanis azt jelentené, hogy a jogszabályban meghatározott tájékoztatás akár egy elemének elmaradása is büntetőjogi fenyegetettséget vonhatna maga után, ez pedig nem indokolt.

A 219. §-hoz

A rendelkezés a személyes adattal visszaélés törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a személyes adatai megismeréséhez és biztonságos kezeléséhez, őrzéséhez fűződő jog. A bűncselekménynek elkövetési tárgya a személyes adat.

A bűncselekmény háttérjogszabálya elsősorban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.). Az Infotv. 3. § 2. pontja értelmében személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a jogosulatlan vagy a céltól eltérő adatkezelés, az adatok biztonságát szolgáló intézkedés elmulasztása, illetve a tájékoztatási kötelezettség megszegése.

Az Infotv. 3. § 10. pontja szerint adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése.

Az adatok biztonságát szolgáló intézkedés elmulasztásával kapcsolatban az adatbiztonság követelményét az Infotv. 7. §-a határozza meg. Ennek értelmében az adatkezelő, illetve tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási

szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Az adatokat megfelelő intézkedésekkel védeni kell különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés, továbbá az alkalmazott technika megváltozásából fakadó hozzáférhetetlenné válás ellen. Az adat biztonságát szolgáló intézkedés jellege az adat fajtájától függ. Az adatkezelők, illetve a személyes adatfajták sokfélesége miatt az ilyen intézkedések kimerítő meghatározása nem lehetséges.

A tájékoztatási kötelezettség megszegésével kapcsolatban az Infotv. 15. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az érintett általa kezelt, illetve az általa megbízott adatfeldolgozó által feldolgozott adatairól, azok forrásáról, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevééről, címéről és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá - az érintett személyes adatainak továbbítása esetén - az adattovábbítás jogalapjáról és címzettjéről.

A törvény csak a kirívóan súlyos jogsértéseket kívánja szankcionálni, ezért a bűncselekmény csak jelentős érdeksérelem okozásával vagy haszonszerzési céllal követhető el. A személyes adattal visszaélés törvényi tényállása a korábbi szabályozáshoz képest egyszerűsödik: az eddigi „jogtalan haszonszerzés” helyett a normaszöveg már csak „haszonszerzésről” rendelkezik. Utóbbi módosításnak két oka van: egyfelől a jogtalan haszonszerzés kifejezés azt a látszatot kelti, hogy a személyes adattal való visszaélés egyébként jogszerűen haszonszerzés céljából elkövethető lenne, másfelől pedig a jogtalan haszonszerzés kiemelése a jogosulatlan kezeléssel párhuzamosan a normaszöveg „túlburjánzását” eredményezte. A jelentős érdeksérelem okozásával megvalósítható személyes adattal visszaélés materiális bűncselekmény. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. A jelentős érdeksérelem okozásával megvalósítható személyes adattal visszaélés az eredmény bekövetkeztével válik befejezetté.

A személyes adattal visszaélés csak szándékosan követhető el. A haszonszerzési célból elkövetett bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el.

Az adatkezeléssel megvalósítható bűncselekményt adatkezeléssel, illetve adatok feldolgozásával foglalkozó személy követheti el. Az adatok biztonságát szolgáló intézkedés elmulasztásával, illetve a tájékoztatási kötelezettség megszegésével megvalósítható bűncselekmény elkövetője olyan személy lehet, akit ilyen kötelezettség terhel.

Súlyosabban büntetendő, aki a személyes adattal visszaélést különleges adatra követi el. A (3) bekezdésben szereplő rendelkezés a különleges személyes adat fogalma helyett a különleges adat fogalmát szerepelteti, figyelemmel az Infotv. 3. § 3. pontjában használt terminológiára, mivel a különleges adat szükségszerűen személyes adatnak számít. Ennek értelmében különleges adat a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat, az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat. Minősített esetet képez, ha a személyes adattal visszaélést hivatalos személyként vagy közmegbízott felhasználásával követik el.

A 220. §-hoz

A rendelkezés a közérdekű adattal visszaélés törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a valóságnak megfelelő közérdekű adat megismeréséhez fűződő érdek védelme. A bűncselekménynek elkövetési tárgya a közérdekű adat.

A kerettényállás rendelkezéseit az Infotv. rendelkezései töltik ki tartalommal.

Az Infotv. 3. § (5) bekezdése értelmében közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő és tevékenységére vonatkozó vagy közfeladatának ellátásával összefüggésben keletkezett, a személyes adat fogalma alá nem eső, bármilyen módon vagy formában rögzített információ vagy ismeret, függetlenül kezelésének módjától, önálló vagy gyűjteményes jellegétől, így különösen a hatáskörre, illetékességre, szervezeti felépítésre, szakmai tevékenységre, annak eredményességére is kiterjedő értékelésre, a birtokolt adatfajtákra és a működést szabályozó jogszabályokra, valamint a gazdálkodásra, a megkötött szerződésekre vonatkozó adat.

Az elkövetési magatartás a tájékoztatási kötelezettség megszegése, a közérdekű adat hozzáférhetetlenné tétele vagy meghamisítása, valamint a hamis vagy hamisított közérdekű adat hozzáférhetővé tétele, illetve közzététele.

A közérdekű adattal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség megszegése a jövőben akkor minősül bűncselekménnyel, ha az elkövető a közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítése során vagy annak elutasításakor a közérdekű adatot az igénylő elől eltitkolja, avagy a tájékoztatási kötelezettségének azt követően nem tesz eleget, hogy a bíróság jogerősen a közérdekű adat közlésére kötelezte. Az Infotv. 31. § (1) bekezdése alapján ugyanis az igénylő a közérdekű adat megismerésére vonatkozó igény elutasítása vagy a teljesítésre nyitva álló, illetve az adatkezelő által a 29. § (2) bekezdése szerint meghosszabbított határidő eredménytelen eltelte esetén a bírósághoz fordulhat. Az Infotv. 31. § (7) bekezdése értelmében, ha a bíróság a közérdekű adat igénylésére irányuló kérelemnek helyt ad, határozatában az adatkezelőt a kért közérdekű adat közlésére kötelezi. Az Infotv.-ben szabályozott bírósági eljárás megfelelőbb eszköze a tájékoztatási kötelezettség kikényszerítésének, mint a kötelezettség elmulasztásának büntetőjogi szankcionálása, főként, hogy számos esetben a felek között az adatok közérdekű mivolta vitatott. Ha a bíróság határozata ellenére nem teljesítik a tájékoztatási kötelezettséget, az már oly mértékben sérti a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő érdeket, amihez szükséges büntetőjogi jogkövetkezményt fűzni.

A hozzáférhetetlenné tétel és a meghamisítás tevékenységgel valósítható meg. Ebben az esetben az elkövető tudatának ki kell terjednie arra, hogy az általa hozzáférhetővé, illetve közzé tett adat egészében vagy részben nem felel meg a valóságnak.

A közérdekű adattal visszaélés akár egyenes, akár eshetőleges szándékkal elkövethető. A jogtalan haszonszerzési célzat miatt a minősített eset csak egyenes szándékkal valósítható meg.

A 221. §-hoz

A rendelkezés a magánlaksértés törvényi tényállását határozza meg. A magánlaksértés bűncselekményének jogi tárgya a lakás, egyéb helyiség és az azokhoz tartozó bekerített hely zavartalan használatához fűződő érdek. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy otthonát tiszteletben tartsák. A rendelkezés ezen alapvető jog védelmét szolgálja.

A bűncselekmény jogi tárgya a lakás, egyéb helyiség és az azokhoz tartozó bekerített hely. Lakásnak tekintendő minden olyan zárt hely, amely emberek tartózkodási helyéül és rendszeres éjjeli szállásul szolgál. Az egyéb helyiség fogalma alá tartozik a lakással szorosan összefüggő helyiség, a gazdasági tevékenység végzésére és emberi tartózkodási helyül szolgáló zárt épületrész, valamint az emberek összejövetele céljára használatos helyiség. A lakáshoz tartozó bekerített hely a fallal vagy más módon körülvevett terület, amely a lakás vagy az egyéb helyiség rendeltetésszerű használatát elősegíti vagy kiegészíti. A bűncselekmény csak másnak a lakása, egyéb helyisége vagy bekerített helye tekintetében követhető el.

Az elkövetési magatartások a bemenetel vagy a bent maradás. A magánlaksértés csak akkor valósul meg, ha az elkövetési magatartás tanúsítása jogellenes. A bemenetel a lakásba való egész testtel történő bejutás. A bemenetel csak tevékenységgel valósítható meg. A bent maradás passzív magatartás és mindaddig tart, amíg az elkövető a lakást, egyéb helyiséget, vagy a bekerített helyet teljesen el nem hagyja. A bent maradás csak akkor állapítható meg, ha a bemenetel nem volt jogellenes. Az elkövetési módok közül az erőszak irányulhat személy és dolog ellen egyaránt. A hivatalos eljárás színlelése a sértettet megtévesztését jelenti. Az éjjeli elkövetés az éjszakai pihenésre szolgáló idő alatti elkövetést jelenti. További elkövetési módok a fegyveres és a felfegyverkezve, valamint a csoportos elkövetés. A lakással rendelkezőnek az akarata ellenére történő bemenetel, illetve bent maradás feltételezi a sértettnek az elkövető előtt félreérthetetlenül kifejezésre juttatott tiltó akaratát.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A törvény a magánlaksértés törvényi tényállásán annyit változtat, hogy a szigorítás jegyében a (4) bekezdésben szereplő minősített eset büntetési tételének speciális minimumát egy évre emeli fel.

A 222. §-hoz

A rendelkezés a zaklatás törvényi tényállását határozza meg.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa már több állásfoglalásában kezdeményezte, illetve az Alkotmánybíróság is számos határozatában kifejtette, hogy az emberi méltóságból levezethető magánszférához való jog az állam általános védelmi kötelezettségének része. Az Alkotmánybíróság többek között az 56/1994. (XI. 10.) AB határozatában kifejtette, hogy „az Alkotmánybíróság felfogásában az emberi méltósághoz való jog az ún. „általános személyiségi jog” egyik megfogalmazása, azaz a személyiségi jogok „anyajoga”, amely a modern alkotmányokban, illetve alkotmánybírói gyakorlatban a „személyiség szabad kibontakozásához való jog”, az „önrendelkezés szabadságához való jog”, „általános cselekvési szabadság”, továbbá a „magánszférához való jog” elnevezésekkel szerepel [8/1990. (IV. 23.) AB határozat]. A „magánszférához való jogot” az alkotmány konkrét, szubjektív alapjogként nem nevezi meg, de a magánélet szabadságához való jog kétségtávol az egyén autonómiájának, védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered, amelynek tehát az általános személyiségi jog - az emberi méltósághoz való jog - szubszidiárius alapjoga. A magánszférához való jog, az önmegvalósítás joga, a személyiség szabad kibontakozása és az autonómia védelme megköveteli az Alkotmány 8. § (1) bekezdésében írt szempontok érvényesülését, azaz azt, hogy az állam az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tartsa tiszteletben és védelmezze”.

Míndezek alapján az államnak alkotmányos kötelessége olyan jogi feltételeket teremteni a polgárai számára, amelyek között biztosított a magánszférához való jog érvényesülése és védelme. Az államnak nemcsak a hatóságoknak a magánszférába való illetéktelen beavatkozásával szemben kell védelmet nyújtania, hanem egymással szemben is meg kell védenie a polgárait. Így a magánszféra védelméhez fűződő jogot súlyosan sértő zaklatásszerű magatartások visszaszorítása feltétlenül szükséges.

A törvény a magánélet zavartalanságát, a privátszféra sérthetetlenségét a zaklatás törvényi tényállásának beiktatásával kívánja biztosítani, amely közelít az európai unió tagállamainak jogi megoldásaihoz, hiszen a legtöbb országban a zaklató jellegű magatartásokat az állam a büntetőjog eszközével üldözi.

A jogi relevanciával bíró zaklatásnak - közösségi források és egyes külföldi országokban érvényes jogi szabályozás alapján - három alapvető megnyilvánulási formáját különböztethetjük meg:

1. az ún. (munkahelyi) szexuális zaklatást, amelynek leküzdésére az Európai Közösségek Bizottságának 1991. november 27-én kiadott, 92/131/EGK számú, a nők és a férfiak személyiségi jogainak munkahelyi védelméről szóló ajánlása gyakorlati kódexet nyújt. A diszkriminációval és a (szexuális) zaklatással kapcsolatos legújabb rendelkezéseket pedig az Európai Parlament és a Tanács közös, 2002. szeptember 23-án hozott, a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a

szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló 76/207/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló 2002/73/EK irányelve fogalmazza meg;

2. az ún. etnikai, faji alapú zaklatást, amelyet az Európai Tanács 2000. június 29-én elfogadott, személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló 2000/43/EK irányelve említ;

3. a kifejezetten személyes indítékú zaklatást, amelynek - általában ismert és jellemzően (de nem kizárólagosan) férfi - elkövetője hosszabb idő óta, folyamatosan vagy visszatérően zaklatja áldozatát. Zaklató jellegű magatartásnak tekinthetők: az ismétlődő, éjjel-nappali - akár névtelen - telefonhívások otthon és a munkahelyen; üzenetrögzítőn hagyott vagy e-mailen, SMS-ben küldött, gyakran sértő, szidalmazó, ill. fenyegető üzenetek; az áldozat lakása, munkahelye, stb. előtti gyakori jelenlét; az áldozat követése nyilvános helyekre. Mindez kiterjedhet az áldozat közeli hozzátartozóira, barátaira is.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: 2003. évi CXXV. törvény) ugyan az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének tekinti a zaklatást, a törvény azonban csak bizonyos jogviszonyban (így különösen a munkaviszonyban), illetve az állami szervek eljárása, intézkedése során kapcsolatba kerülő személyek közötti viszonyokra irányadó. A kifejezetten személyes indíttatású zavaró magatartásokkal szemben ez a törvény nem biztosít ágazati védelmet, a családjogi és a hozzátartozók közötti viszonyokat pedig kifejezetten kizárja a törvény hatálya alól [ld. a 2003. évi CXXV. törvény 6. §-a (1) bekezdésének *a)-b)* pontját].

A 2003. évi CXXV. törvény a vonatkozó európai uniós irányelveknek megfelelően a zaklatást olyan, az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartásnak tekinti, amelynek célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Fontos látni, hogy a zaklatás büntetőjogi fenyegetettségének bevezetésével a jogalkotó az ettől céljában és megvalósulásában eltérő, lényegében súlyosabb jogsértéseket, a rendszeres vagy tartós háborgatást rendeli büntetni. Általános tapasztalat ugyanis, hogy a zaklató magatartása az idő múlásával általában egyre fenyegetőbb, durvább lesz, ami súlyos pszichés zavarokat okozhat, de adott esetben akár tulajdon vagy személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetéséhez is vezethet. Mindezen káros hatásokat megelőzendő, a törvény a büntetőjogi védelmet egy korábbi időpontra előrehozza, és, a testi épség, egészség, vagyon elleni, stb. bűncselekmények mellett, azokat kiegészítve, szubszidiárius jelleggel megteremti a zaklató magatartásokkal szembeni fellépés lehetőségét.

Habár mind a szabálysértési törvény, mind a törvény több rendelkezése is az egyén magánéletébe, privát szférájába való beavatkozást szankcionálja (pl. magánlaksértés), az elkövetés gyakoriságára és jellegére tekintettel azonban indokolt egy általános, a hasonló jellegű magatartásoktól (rendzavarás, garázdaság) független, azoknál átfogóbb és önálló, *sui generis* tényállás meghozatala.

A törvény a zaklatást az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között helyezi el. A bűncselekmény a személyes jellegre tekintettel - a rágalmozáshoz és becsületsértéshez hasonlóan - magánindítványra üldözendő, azaz büntetőeljárás csak a jogosult feljelentése alapján indulhat.

A törvény büntetni rendeli a rendszeres vagy tartós háborgatást. A zavaró, zaklató jellegű cselekmények megnyilvánulási formájukban igen eltérőek lehetnek, amelyeket mintegy összefoglaló néven, háborgatásként fogalmaz meg a törvény. A törvény az (1) bekezdésben már tartalmazza az a példálózó felsorolást, amely bizonyos, a jogalkotó által tipikusnak tekintett zaklató magatartásokat sorolt fel. E fordulat normaszövegéből való törlése ellenére ezek a magatartások - így mással, annak akarata ellenére telekommunikációs eszköz útján vagy személyesen rendszeresen kapcsolatot teremteni törekvés - továbbra is kimerítik a zaklatás tényállását, ugyanakkor ezeken a megjelölt elkövetési módokon felül még számos módon elkövethető a zaklatás. A normaszöveg ilyen jellegű módosítása érdemi változást nem hoz, hiszen a felsorolás eddig is az „így különösen” kifejezéssel szerepelt.

Az általános zavaró magatartások csak akkor büntetendők, ha elkövetői oldalon egy célzat is szerepel: Az elkövetőnek célja a háborgatással, hogy a sértettet megfélemlítse, vagy magánéletébe, illetőleg mindennapi életvitelébe önkényesen beavatkozzon. Ennek hiányában a cselekmény nem tényállásszerű. Szintén feltétel a tényállás megvalósulásához, hogy a háborgatás rendszeresen vagy tartósan történjen. Rendszerességen rövidebb időközönkénti elkövetést kell érteni, tartós az elkövetés, ha az huzamosabb ideig tart. A zaklatás ezen fordulata egy évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett vétség.

További elkövetési magatartást képez a bűncselekmény elkövetésével való megfenyegetés. Ezt a cselekményt a törvény az általános zavaró magatartáshoz képest eggyel súlyosabb büntetéssel, két évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálja. A fenyegetés olyan súlyos hátrány kilátásba helyezését jelenti, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen. A zaklatásnál ehhez célzat is társul: az elkövető a sértettet vagy rá tekintettel hozzátartozóját azért fenyegeti meg, hogy benne a félelem valóban ki is alakuljon. A törvény az általánoshoz képest szűkebb fenyegetés-fogalmat használ abban az értelemben, hogy csak a személy elleni erőszakos vagy közveszélyt okozó büntetendő cselekménnyel való megfenyegetést rendeli büntetni, azt azonban nem határozza meg, hogy alkalmazásában mely magatartások tekintendők ilyennek.

A zaklatást valósítja meg az is, aki azt a látszatot kelti, hogy más életét, testi épségét vagy egészségét sértő vagy közvetlenül veszélyeztető esemény következik be. A korábbi normaszöveg „finomítását” jelenti, hogy immár nem a „látszat keltésére törekszik”, hanem az ennél jobban megfoghatóbb, így könnyebben bizonyítható „látszatot kelti” kifejezés került a normaszövegbe.

Minősített esetet képez, ha a bűncselekményt az elkövető házastársa, volt házastársa, élettársa vagy volt élettársa, bejegyzett élettársa vagy volt bejegyzett élettársa illetve nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére

követi el. Nevelési, felügyeleti, gondozási feladata elsősorban a szülőknek, szülővel azonos jogállású örökbefogadónak, illetve gyámnak lehet, de ide tartozhatnak a foglalkozásuknál fogva más személyek oktatását, nevelését gondozását végző személyek is. Az e feladatokból folyó kötelességek jellegét és tartalmát a családjogi jogszabályok tartalmazzák. A gyógykezelés egészségügyi intézményben gyakorolt gyógyító eljárások alkalmazását, ezen felül ápolást, gondoskodást jelent, amelyek részletszabályait az egészségügyi tárgyú jogi normák rendezik.

Míndezen felül a (3) bekezdésben minősítő tényező lesz a hatalmi vagy befolyási helyzettel való visszaélés útján elkövetett zaklatás. A hatalmi helyzettel visszaélést elsősorban a munkáltatói jogok gyakorlója, vagyis az alá-fölérendelt viszonyban álló felek közül a fölérendelt hatalmi helyzetben álló fél követhet el az alárendelt fél sérelmére. A jogalkotó nem tartotta indokoltnak külön értelmező rendelkezés bevezetését a hatalmi vagy befolyási helyzet meghatározására. Annak eldöntése, hogy egy adott helyzetben fennáll-e ilyen függelmi viszony két fél között, sokszor csak az adott eset valamennyi körülményének figyelembe vételével határozható meg.

A zaklatás szubszidiárius bűncselekmény. Megállapítására akkor kerülhet sor, ha az adott magatartás folytán egyben súlyosabb bűncselekmény nem valósult meg. Bűnhalmazat létesül, ha az elkövető egy cselekménnyel, a zaklatás, valamint más, nem súlyosabban büntetendő különös részi tényállást is megvalósít.

A 223. §-hoz

A rendelkezés a magántitok megsértésének törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek a magántitka megőrzéséhez fűződő személyiségi joga. Az elkövetési tárgy a magántitok.

Az elkövetési magatartás a magántitok alapos ok nélkül történő felfedése. A felfedés minden olyan magatartás, amelynek következtében a magántitok illetéktelen személy tudomására jut. Alapos ok nélkül történik a magántitok felfedése, ha a sértettnek a titoktartáshoz fűződő érdeke nagyobb, mint a magántitkok felfedésének társadalmi jelentősége. A bűncselekmény a magántitok felfedésével befejezetté válik.

A magántitok megsértése egyenes vagy eshetőleges szándékkal követhető el. A bűncselekmény tettese csak az lehet, aki a foglalkozásánál, illetve közmegbízásánál fogva jut a titok birtokába. Foglalkozás alatt bármilyen munkaviszony értendő. A közmegbízás körbe tartozik különösen az egyesületnél ellenszolgáltatás nélkül végzett munka.

A bűncselekmény minősített esete valósul meg, ha a magántitok felfedése jelentős érdeksérelmet okoz. Az érdeksérelmet lehet vagyoni, társadalmi, családi, erkölcsi stb. A minősített esetet kell megállapítani akkor is, ha a jelentős érdeksérelmet nem a jogosultnál, hanem más személynél következik be.

A 224. §-hoz

A rendelkezés a levéltitok megsértésének törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya másnak zárt küldeményben, illetve elektronikus hírközlő hálózat útján továbbított közlés tartalmának titokban maradásához fűződő személyiségi joga. Az elkövetési tárgyak a közlést tartalmazó zárt küldemény és az elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított közlemény. A zárt küldemény lehet levél, távirat, csomag, becsomagolt és lezárt borítékban elhelyezett, illetve címezéssel ellátott olyan technikai eszköz, amely közlést rögzít. Az elektronikus hírközlő hálózat útján továbbított küldemény telefon, telefax, internet stb. útján továbbított közlemény lehet.

Az elkövetési magatartások a zárt küldemény megsemmisítése, felbontása, megszerzése, illetéktelen személynek átadása. A megsemmisítés olyan magatartás, amelynek következtében a közlés többé már nem ismerhető meg. A felbontás magában foglal minden olyan tevékenységet, amelynek következtében a küldemény tartalma megismerhetővé válik. A megszerzésen jogellenes birtokbavétel kell érteni. Az illetéktelen személynek való átadás olyan magatartást jelent, amelynek következtében az illetéktelen személy a küldemény birtokába kerül. A közlemény kifürkészése minden olyan tevékenységet magában foglal, amelyet a közlemény tartalmának jogellenes megismerése céljából valósítanak meg.

Az a) pontban foglalt bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával: a küldemény felbontásával, megszerzésével vagy másnak átadásával befejezetté válik, és nem szükséges, hogy az elkövető annak a tartalmát is megismerje. A második elkövetési fordulatnál a közlemény birtokába jutásával a bűncselekmény bejezetté válik.

A levéltitok megsértése a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A 225. §-hoz

A rendelkezés a kiszolgáltatott személy megalázásának törvényi tényállását határozza meg.

A kiszolgáltatott élethelyzetben lévő személyek (például a hajléktalanok, vagy szociálisan súlyosan hátrányos helyzetben lévő más személyek) lényegében „szórakozásból” történő megalázása, a méltatlan helyzetek felvételeken történő rögzítése az állam által nem tolerálható. A társadalmi viszonyok megváltozása olyan újabb, káros jelenségeket hozott felszínre, amely indokolja a védelem körének kiterjesztését. Ezen magatartásokra büntetőjogi szankció megalkotása indokolt. A törvény ugyanakkor nem

kívánja kiterjeszteni a büntetőjogi védelmet a nem az egész életvitelt jellemző, tartós, csak az adott helyzetben fennálló, illetve csak pillanatnyilag kiszolgáltatott állapotban lévő személyekre.

A sajtóban és a médiában egyre gyakrabban jelennek meg hírek kiszolgáltatott emberek különféle formában végrehajtott bántalmazásáról, megalázásáról. Egyes elkövetők attól sem riadnak vissza, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő embertársaikat újkori rabszolgaként tartsák, velük alantas munkát - úgynevezett csicskáztatást - végeztessenek. Az ilyen cselekményeket gyakorta szórakozásból követik el, erről felvételeket készítenek, és az interneten teszik mások által hozzáférhetővé.

Ezek a cselekmények leggyakrabban már meglévő tényállásokat valósítanak meg, amelyek - a teljesség igénye nélkül - a következők:

- Mások megbotránkozást, riadalmat keltő cselekményre rábírása: garázdaság bűncselekményének vagy szabálysértésének felbujtóként való elkövetése, ha pedig mindez erőszakkal párosul, kényszerítés büntette.

- Mások verekedésre felhívása a rendzavarás szabálysértésének egyik fordulatában írt magatartás.

- Másoknak arra rábírása, hogy közerkölcsbe ütköző magatartást tanúsítson - természetesen, ha súlyosabb szabálysértés vagy bűncselekmény nem valósul meg - a felbujtóként elkövetett közerkölcs megsértése szabálysértéseként szankcionálandó, stb.

Ugyanakkor léteznek olyan magatartások, amelyek a meglévő büntető- vagy szabálysértési tényállásokba nem illeszthetők bele, közös elemük, hogy mások kiszolgáltatott helyzetét használják ki, és emberi méltóságuk sérelmét okozzák. A tényállás ezeket a helyzeteket hivatott kezelni azzal, hogy hatékony eszközt biztosít az állam számára többek között a hajléktalanok, vagy szociálisan súlyosan hátrányos helyzetben lévő más személyek védelmére.

A büntetőeljárás megindítását illetően a tényállásban foglalt bűncselekmény osztja a törvénynek az ilyen jellegű bűncselekményekkel kapcsolatos, következetes szabályozási logikáját, ez a cselekmény is magánindítványra büntethető.

A tényállás minősített esete az, ha a bűncselekményt üzletszerűen követik el.

A 226. §-hoz

A rendelkezés a rágalmazás törvényi tényállását határozza meg. A bűncselekmény jogi tárgya a becsület. Ezen a társadalmi megbecsülés, a társadalomban kialakult kedvező értékítélet és az emberi méltóság értendő. A bűncselekmény sértettje élő természetes személy, személyösszesség, valamint jogi személy, társadalmi szervezet és hatóság egyaránt lehet.

A rágalmazás elkövetési magatartása a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, ilyen tény híresztelése, illetve ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata. Tényállítás az olyan nyilatkozat, amely a múltban megtörtént vagy a jelenben megtörténő eseményre, jelenségre vagy állapotra vonatkozik. A tényállítás feltétele, hogy a sértett magatartását a becsület csorbítására alkalmas módon és egyedileg felismerhetően határozza meg. A tény híresztelése a mások tényállításának, közlésének a továbbítását jelenti. Tényre közvetlenül utaló kifejezés használata valósul meg minden esetben, amikor az elkövető egy tényből olyan mozzanatot emel ki, illetve olyan kifejezést használ, amelyből egyértelműen meghatározott tényre lehet következtetni. Az elkövetési magatartásokat más, tehát harmadik személy előtt kell kifejtetni.

A rágalmazás akkor befejezett, ha a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés más előtt elhangzott, harmadik személy tudomására jutott.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A 227. §-hoz

A rendelkezés a becsületsértés törvényi tényállását határozza meg. A becsületsértés jogi tárgya megegyezik a rágalmazás jogi tárgyával. A rágalmazás és a becsületsértés egymással a szubszidiaritás viszonyában áll.

Az elkövetési magatartás a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata és az egyéb ilyen cselekmény elkövetése, illetve az utóbbi tettleges tanúsítása. A becsület csorbítására alkalmas kifejezésnek tekintendő minden kifejezés, amely sérti az emberi méltóságot. A becsület csorbítására alkalmas cselekmény a tettleges bántalmazás körén kívül eső minden olyan gesztus, illetve sértő mozdulat, amely az elkövetőnek a sértett irányában tanúsított megvető, lealacsonyító értékítéletet fejezi ki. A becsületsértő kifejezés használatának és az egyéb ilyen cselekménynek a sértett munkakörével, közmegbízásával vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben kell történnie. Tettlegesség az olyan becsületcsorbító cselekmény, amely a sértett testének célzatos érintésében vagy bántalmazásában nyilvánul meg anélkül, hogy testi sértést eredményezne. Valamennyi elkövetési magatartásnak a becsület csorbítására alkalmasnak kell lennie.

A becsületsértés akkor befejezett, ha a becsület csorbítására alkalmas kifejezés vagy cselekmény használata, illetve a tettlegesség tanúsítása mással szemben megtörtént, és azt a sértett vagy más személy érzékelte.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet.

A 228. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a halott emlékében megnyilvánuló társadalmi megbecsülés és a hozzátartozók kegyeletérzése.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a halottnak vagy emlékének meggyalázása. Ezen olyan magatartás értendő, amely - ha élő személy sérelmére követték volna el - rágalmazásként vagy becsületsértésként lenne büntetendő.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A 229. §-hoz

A rágalmazásnak, a becsületsértésnek és a kegyeletsértésnek nem képezi feltételét az, hogy a becsület csorbítására alkalmas tényállítás, híresztelés, tényre utaló kifejezés használata valótlan legyen, következésképpen e bűncselekmények valós tény állítása esetén is megvalósulhatnak.

A valóság bizonyításának tárgya csak tényállítás, híresztelés, illetve tényre közvetlenül utaló kifejezés használata lehet. Közérdek a társadalom egészének érdeke. Ez lehet politikai, gazdasági, kulturális vagy más jellegű. A magánérdek lehet személyi, családi, vagyoni, erkölcsi vagy más jellegű.

Valóság bizonyításának elrendelésére a magánvádló, a vádlott, a magánvádló jogi képviselője, a vádlott védője és az ügyész (ha a vád képviselőjét átvette) tehet indítványt, de a bíróság azt indítvány hiányában hivatalból is elrendelheti. Valóság bizonyításának elrendelése esetén a bizonyítási teher megfordul, és ez esetben a terhelt köteles bizonyítani, hogy amit állított, az igaz.

A valóság bizonyítása akkor eredményes, ha az állított tény valósnak bizonyult. A valóságbizonyítás sikertelensége esetén a bűncselekmény attól függetlenül megállapítható, hogy az elkövető az állított tényt esetleg valósnak tudta. A ténybeli tévedésre eredményesen nem lehet hivatkozni. A rágalmozó tényállítás valóságát, illetve valótlanágát ugyanis az elkövető tudatának nem kell átfognia.

A 230. §-hoz

A zaklatás bűncselekmény elkövetése után indokolt, hogy az elkövető a sértett lakóhelyén ne jelenhessen meg.

A 231. §-hoz

Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények tárgyi súlya viszonylag kisebb, az e bűncselekményekkel okozott sérelem alapvetően magánjellegű, és egyes cselekményeknél a sértett és az elkövető kapcsolatára tekintettel indokolt a sértett megítélésétől függővé tenni, hogy kívánja-e a büntetőeljárás lefolytatását. Erre figyelemmel a törvény úgy rendelkezik, hogy az egészségügyi önrendelkezési jog megsértése csak magánindítványra büntethető, kivéve, ha azzal összefüggésben nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek. A tiltakozó nyilatkozat ellenére halottból szerv vagy szövet eltávolításával megvalósított egészségügyi önrendelkezési jog megsértése esetén a törvény pontosítja - kibővíti - a magánindítvány előterjesztésére jogosult személyek körét, a magánindítvány előterjesztésére az Eütv. 211. § (1) bekezdésében feltüntetett, cselekvőképtelen, elhunyt személy törvényes képviselőjén kívül az elhunyt hozzátartozója és örököse is jogosult lesz.

Magánindítványra büntethető továbbá a magánlaksértés, a zaklatás, a magántitok megsértése, a levéltitok megsértése, a kiszolgáltató személy megalázása, a rágalmozás, a becsületsértés és a kegyeletsértés. A kegyeletsértés esetén a magánindítványt az elhalt hozzátartozója vagy örököse terjesztheti elő. Nem csak magánindítványra büntethető a becsületsértés, ha a sértett rendvédelmi szerv tagja.

A kívánság viszont kikerül a törvényből, a diplomáciai és a nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvező sértett más sértettekhez hasonlóan magánindítvány előterjesztésére jogosult. Az 1965. évi 22. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a diplomáciai kapcsolatokról Bécsben, 1961. április 18-án aláírt nemzetközi szerződés 32. cikk (3) bekezdése értelmében a joghatóság alóli mentességet élvező személy sértettként kezdeményezheti - valamennyi új Btk.-ban foglalt bűncselekményre vonatkozóan - az eljárás megindítását, és ebben az esetben nem hivatkozhat utóbb a joghatóság alóli mentességre az „alapkeresettel közvetlenül összefüggő viszontkereset tekintetében” sem.

A XXII. Fejezethez

(A közlekedési bűncselekmények)

A közlekedési bűncselekmények önálló fejezetben való elhelyezését - a korábbi törvényben foglaltakhoz hasonlóan - e bűncselekmények komplex jogtárgya (elsődlegesen a közlekedés biztonsága, másodlagosan pedig a közlekedésben részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének a védelme), valamint a közlekedési bűncselekmények fejlődéstörténetében, fogalomrendszerében és dogmatikájában rejlő sajátosságok teszik indokolttá.

A korábbi törvénysszöveg tényállásai a mai társadalmi viszonyok között a vasúti, légi, vízi és közúti közlekedés (személy-, valamint áruszállítás) megnövekedett volumenéhez, továbbá a közlekedési ágazatok forgalmának és járműtípusainak időközbeni fejlődéséhez, illetve a járművezetőkkel szemben felmerülő fokozott elvárásokhoz mérten is döntően megfelelő büntetőjogi védelmet biztosítanak a fent írt jogtárgyak számára.

A jogalkalmazási tapasztalatok azonban szükségessé tettek néhány fejezetben belüli változtatást. A tényállások módosítását egyrészt az motiválta, hogy a korábbi tényállás pontatlansága, illetve e pontatlanság miatti értelmezési zavarok következtében a

bűncselekmény elkövetésének bizonyítása megnehezedett, vagy egyenesen lehetetlenné vált (járművezetés ittas állapotban), másrészt pedig az, hogy a korábbi tényállás szövegének a fejezetre vonatkozó speciális értelmező rendelkezésekkel való együtt alkalmazására tekintettel, szituációs elem hiányában bizonyos, gyakran megvalósuló elkövetési magatartások büntetlenül maradtak (közúti veszélyeztetés).

Szükségessé vált továbbá a közlekedési bűncselekmények veszély-fogalmának egyszerűsítése és a személyi sérüléssel járó minősítő körülményeinek egységesítése is.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény,
- vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése,
- közúti veszélyeztetés,
- közúti baleset okozása,
- járművezetés ittas állapotban,
- járművezetés bódult állapotban,
- járművezetés tiltott átengedése,
- cserbenhagyás.

A 232. §-hoz

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen a közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a vasúti, légi, vízi és közúti közlekedésben részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdekek. A bűncselekmény elkövetési magatartásait nyílt taxáció formájában sorolja fel a tényállás, ugyanis közlekedési útvonal, jármű, üzemi berendezés vagy ezek tartozékának megrongálásán vagy megsemmisítésén, akadály létesítésén, közlekedési jelzés eltávolításán vagy megváltoztatásán, megtévesztő jelzés adásán, közlekedő jármű vezetője elleni erőszak vagy fenyegetés alkalmazásán túl más, hasonló (tevésben megnyilvánuló) aktív magatartással is megvalósítható.

A bűncselekmény alanya speciális, mert kizárólag a bűncselekménnyel érintett közlekedési ágazat szabályainak hatálya alatt nem álló (extraneus) személy követheti el. Szándékos alakzatának elkövetésekor - azon túl, hogy több speciális alanyisággal rendelkező személy akár társtettesként is közreműködhet - a befejezettség stádiumának beálltáig a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnségély is egyaránt járulhat.

A szándékos elkövetésű alakzat kísérleti stádiumba akkor lép, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám - mint alapeseti eredmény - még nem következik be más vagy mások életének, testi épségének veszélybe kerülése.

A törvény - a korábbi törvényszöveghez hasonlóan - a (3) bekezdésében büntetni rendeli az alapeseti tényállásban meghatározott elkövetési magatartás előkészületét, ennek az a magyarázata, hogy az Európa Tanács terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezményét kihirdető 2011. évi II. törvény 2011. március 9. napjától büntetendővé nyilvánította e bűncselekmény előkészületét is.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény olyan távoli veszélyhelyzet, amelyben a sérelem bekövetkezése valószínű, de nem zárható ki. A korábbi törvényi szabályozásban a közlekedés biztonságának a veszélyeztetése kizárólag a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény törvényi tényállásában volt megtalálható. A fejezetben szabályozott valamennyi más bűncselekmény esetében az eredményben megjelenő közvetlen jogi tárgyként más személy életének vagy testi épségének a védelme szerepel, és a védelem indokolt intenzitásának megfelelően eltérés csak abban mutatkozik, hogy a veszélyeztető eredmény konkrét - közvetlen - (pl. közúti veszélyeztetés) vagy absztrakt - távoli - veszély (pl. vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése) formájában nyert-e szabályozást.

Jogalkalmazói vélemény szerint a három veszélyfogalom megtartása a közlekedési fejezetben szabályozott bűncselekmények körében nem indokolt. A közlekedés biztonságának veszélyeztetése - mint elkülönülő fogalom - csak a jogelméletben létezik, vélhetően ez is csak a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény tényállásának megfogalmazása következményeként alakult ki „dogmatikai kényszerből”. A Büntető Törvénykönyv magyarázata (KJK 1997.) szerint az eltérő megfogalmazású veszélyfogalom a közvetlen illetve távoli veszélytől különböző, harmadik veszélyfogalmat jelölt, amelynek a másik két veszélyfogalomtól való különbözősége a veszélyeztetés mértékében jelentkezett, így a közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény veszély-fogalma intenzitásában - a sértő eredmény bekövetkezésének valószínűségében - a közvetlen és távoli veszély között helyezkedett el. Úgy tűnik, hogy a gyakorlat nem alkalmazta a közlekedés biztonsága veszélyeztetését a másik két veszélyfogalomtól elkülönülő intenzitású fogalomként, azt intenzitásában az absztrakt (távoli) veszély fogalmával azonosította. A „közlekedés biztonságának a veszélyeztetése” megjelölés a másik két veszélyfogalomhoz viszonyítottan nem intenzitásában (a sértő eredmény bekövetkezésének közelségében) volt más, hanem abban, hogy szélesebb védelmi kört jelölt ki, hiszen magában foglalta azokat a cselekményeket is, amelyek pusztán vagyoni jellegű kár bekövetkezésével fenyegetnek. Ebben a vonatkozásban különös figyelmet érdemel, hogy a közlekedés körében a jelölt elkövetési magatartásokkal okozott vagyoni sérelem lehetősége jellemzően a személyi sérülés lehetőségét is magában hordozza, így az alapeseti tényállás eredményeként - a közlekedés biztonságának a veszélyeztetése helyett - más vagy mások életének vagy testi épségének veszélybe kerülését indokolt megkövetelni.

Az elkövetési magatartásnak ok-okozati összefüggésben kell állnia az alapeseti távoli veszélyként jelentkező eredménnyel, és a további testi sértő eredménnyel járó minősítő körülménnyel is.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a közlekedés biztonsága elleni bűncselekménynek mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetését büntetni rendeli. A szándékos (büntetési) alakzat egyaránt elkövethető egyenes és eshetőlegesen szándékkal, a gondatlan pedig akár tudatos, akár hanyag gondatlansággal.

A bűncselekmény büntetési alakzatát kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal lehet elkövetni, a veszélyhelyzeten túli, további sértő eredményekre a tettesnek csak a gondatlansága terjedhet ki, ugyanis amennyiben a minősítő körülményként írt sértő eredmények akármelyikére is legalább eshetőlegesen szándékkal bír, úgy élet, vagy testi épség elleni bűncselekmény (testi sértés 164. §, emberölés 160. §) elkövetéséért vonható felelősségre. (Az erre vonatkozó, a bírói gyakorlatot orientáló álláspontot a Legfelsőbb Bíróság 41/2007. BK véleménye fejti ki részleteiben.)

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekménynek testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően szándékos elkövetés esetén egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig; gondatlan elkövetés esetén pedig két évig, három évig, egy évtől öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékoságon vagy súlyos egészségromlásra át, egészen a halál beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, illetve kettőnél több ember halálával vagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra.

A tényállás alkalmazásában - a kiforrott bírói gyakorlat alapján - tömegszerencsétlenségen legalább egy személy súlyos és további másik kilenc személy legalább könnyű (nyolc napon belüli büntetőjogi gyógytartamú) sérülését, halálos tömegszerencsétlenségen pedig legalább egy személy halálos és további másik kilenc személy legalább könnyű sérülését értjük.

A tettes által megvalósított több olyan elkövetési magatartás, amely ugyanazt az alapeseti (távoli) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez. A több személy (más vagy mások) életének, testi épségének veszélyeztetése szintén egységként értékelendő.

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény szándékos elkövetésű alakzata gyakran áll heterogén alaki halmazban közérdekű üzem működésének megzavarásával, valamint vagyon elleni bűncselekményekkel: rongálással és lopással; gondatlan elkövetésű alakzata pedig más közlekedési bűncselekménnyel: közúti baleset okozásával.

Például a vasúti átjárót biztosító fényjelző berendezés jelzésének figyelmen kívül hagyása, illetőleg a sorompó vagy félsorompó által létesített akadály közúti járművel történő megkerülésének vagy megrongálásának elkövetése esetén, amennyiben e cselekményekkel összefüggésben a vasúti átjáróban legalább súlyos sérüléssel járó baleset következik be, a közúti járművezető (mint a vasúti közlekedés szabályait tekintve extraneus személy) a közúti baleset okozásával heterogén alaki halmazban a közlekedés biztonsága veszélyeztetésének gondatlan alakzatát is megvalósítja.

A közlekedés biztonsága elleni bűncselekmény tényállásával kapcsolatban a törvény a bíróság számára a büntetés korlátlan enyhítésére ad lehetőséget, ugyanis nagyobb társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a személyi sérüléssel járó közlekedési esemény (baleset) elmaradjon, mintsem ahhoz, hogy a kizárólag távoli veszéllyel járó eredményt megvalósító tettet büntetéssel sújtsák abban az esetben, ha a veszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, a tettes önként megszünteti.

A 233. §-hoz

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének jogi tárgya komplex, elsődlegesen a vasúti, légi vagy vízi közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig az e közlekedési ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vasúti, a légi vagy a vízi közlekedés szabályainak megszegése. Az egyes ágazatok közlekedési szabályait a rájuk vonatkozó törvények, más jogszabályok, valamint a vasúti, légi vagy vízi közlekedés szervezésére, irányítására és biztonságos lebonyolítására vonatkozó egyéb forgalmi normák, szabályzatok tartalmazzák, így erre tekintettel e normák azok, amelyek az elkövetési magatartás vonatkozásában a törvényi tényállás kereteit tartalommal kitöltik.

A tényállás alkalmazása szempontjából a legfontosabb ágazati normák: a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény, az F1, F2, E1 és E2 számú vasúti utasítások; a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény, a 20/2002. (III. 30.) KöViM rendelet; a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény, 261/2008. (XI. 3.) Korm. rendelet, stb.

Az elkövetési magatartás (az ágazati közlekedési forgalmi szabályok megszegése) mind tevással, mind mulasztással megvalósítható, a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes szabályszegése és a bekövetkező - alapeseti veszélyeztető - eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanya speciális, mert kizárólag a bűncselekménnyel érintett közlekedési ágazat szabályainak hatálya alatt álló, a közlekedésben részt vevő vasúti, légi vagy vízi járművet vezető, irányító személy követheti el a rá vonatkozó forgalmi szabályok akár szándékos, akár gondatlanságból fakadó megszegésével. A közlekedő jármű vezetését és irányítását a tényállás alkalmazása szempontjából kiterjesztően kell érteni, ugyanis a vasúti járműszerelvény balesetmentes, biztonságos és menetrendszerű továbbításában a mozdonyvezetőn vagy a vezérlőkocsi irányítóján és a vonatvezetőn kívül a vezető jegyvizsgáló, a forgalmi szolgálattelvő, valamint más vasúti alkalmazottak is a rájuk irányadó vasúti forgalmi szabályok szerint részt vesznek.

Ugyanez mondható el a légi jármű parancsnokán kívül a légi jármű személyzete és a földi irányító személyzet, továbbá a vízi közlekedési ágazatban dolgozó személyek vonatkozásában is.

A bűncselekmény szándékos alakzatának elkövetésekor - azon túl, hogy több speciális alanyisággal rendelkező személy akár társtettesként is közreműködhet - a befejezettség stádiumának beálltáig a tettes cselekményéhez extraneus személy részéről a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A szándékos elkövetésű alakzat kísérleti stádiumba akkor lép, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának (az ágazati közlekedési forgalmi szabály megszegésének) kifejtését megkezdi, ám - mint alapeseti eredmény - még nem kerül veszélybe más személy vagy személyek élete, testi épsége.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény - amint arról az előző tényálláshoz írt indokolásban már szóltunk - olyan távoli veszélyhelyzet, amelyben a sérelem bekövetkezése valószínű, de nem zárható ki.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti veszélyeztető eredménnyel túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetését büntetni rendeli. A szándékos (büntetési) alakzat egyaránt elkövethető egyenes és eshtőlleges szándékkal, a gondatlan pedig akár tudatos, akár hanyag gondatlansággal.

Az alapeseti eredmény tekintetében fontos rögzíteni azt, hogy míg a tettes gondatlanságából előálló veszélyhelyzet létrejöhet a tettes szándékos, illetve gondatlan szabályszegésével ok-okozati összefüggésben is, addig a szándékosan okozott veszélyhelyzet csak a tettes szándékos szabályszegése esetén valósulhat meg.

A bűncselekmény büntetési alakzatát a 232. §-hoz írt indokolásban kifejtett okból kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal lehet elkövetni.

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően szándékos elkövetés esetén egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig, gondatlan elkövetés esetén pedig két évig, három évig, egy évtől öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékoságon vagy súlyos egészségromlásán át, egészen a halál beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, illetve kettőnél több ember halálával vagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 232. §-hoz írt indokolást.

A tettes által megvalósított több olyan közlekedési forgalmi szabályszegés, amely azonos közlekedési szituációban ugyanazt az alapeseti (távoli) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez. A több személy (más vagy mások) életének, testi épségének veszélyeztetése szintén egységként értékelendő.

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetésének mind szándékos, mind gondatlan elkövetésű alakzatának minősített esete nem állhat alaki halmazatban a szakmai szabályok megsértésével elkövetett foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetéssel (165. §), ugyanis - bár az ágazati közlekedési forgalmi szabályok az azok hatálya alatt álló személyek számára kétségtelenül szakmai, foglalkozási szabályok is - ám a komplex jogi tárgyú vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése (mint közlekedési bűncselekmény) specialitása folytán alkalmazandósága szempontjából megelőzi az általános foglalkozási szabályok megszegését büntetni rendelő bűncselekményt.

A vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése tényállással kapcsolatban a törvény a bíróság számára a büntetés korlátlan enyhítésére ad lehetőséget, ugyanis nagyobb társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a személyi sérüléssel járó közlekedési esemény (baleset) elmaradjon, mintsem ahhoz, hogy a kizárólag távoli veszéllyel járó eredményt megvalósító tettet büntetéssel sújtsák abban az esetben, ha a veszélyt, mielőtt abból káros következmény származott volna, a tettes önként megszünteti.

A 234. §-hoz

A közúti veszélyeztetés bűncselekményének jogi tárgya komplex, elsődlegesen a közúti közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a közúti közlekedésben részt vevő személyek (járművezetők, gyalogosok és utasok) életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedés szabályainak megszegése. A közúti közlekedés szabályait az arra vonatkozó ágazati jogszabályok tartalmazzák, így erre tekintettel e jogszabályok azok, amelyek az elkövetési magatartás vonatkozásában a törvényi tényállás kereteit tartalommal kitöltik. A tényállás alkalmazása szempontjából a legfontosabb ágazati jogszabályok: a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, az 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól [KRESZ], a 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről, stb.

Az elkövetési magatartás (a közúti forgalmi szabályok megszegése) tipikusan aktív cselekvéssel, tevészel, valósítható meg; a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes szabályszegése és a bekövetkező - alapeseti veszélyeztető - eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanya speciális, mert - különös tekintettel az e fejezetre vonatkozó értelmező rendelkezésekben foglaltakra [240. § (2) bekezdése] - azt a közúti közlekedés résztvevői közül kizárólag a közúti jármű vezetője követheti el.

A közúti járművek taxatív felsorolását egyrészt a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 47. § 2. pontja, másrészt a KRESZ 1. számú függelékének II. fejezetének a)-s) pontjai adják meg. A bűncselekmény bármely közúti jármű vezetőjeként elkövethető.

A bűncselekmény elkövetésénél - mivel a közúti járműnek egy személy a vezetője - általában nincs társtetteség, ám ez elvileg nem zárható ki, amennyiben két személy egyidejűleg a közúti jármű vezetéséhez szükséges vezetői tevékenység részműveleteit egymás között megosztja (pl. egyik sebességet növel, illetve fékez, a másik pedig kormányoz), és szándékegységben követnek el forgalmi szabályszegést. Ezen felül azonban a befejezettség stádiumának beálltaig a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának (a közúti közlekedési forgalmi szabály megszegésének) kifejtését megkezdi, ám - mint alapeseti eredmény - más személy vagy személyek élete, testi épsége még nem kerül közvetlen veszélybe.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény olyan közvetlen veszélyhelyzet, amelyben a veszély a sérelem bekövetkezésének a nagyobb valószínűséget is meghaladó mértéke, egyben a sérelem bekövetkezésének a bizonyossággal határos volta. A közvetlen veszély mindig a sérelem bekövetkezésének nyombani lehetőségét jelenti, azaz helyzetre és személyre konkretizált.

Az alapeseti törvényi tényállás a korábbi tényállást az elkövetés helyére vonatkozó szituációs elemmel egészítette ki arra tekintettel, hogy a közúti veszélyeztetés csupán veszélyeztető eredménnyel járó alapesete e nélkül a rendelkezés nélkül csak közúton követhető el. Az új tényállási elem törvénybe szerkesztésével megnyílik annak lehetősége, hogy a gyakorlatban gyakran megvalósuló közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel nem járó alapesete a közúton túl, közforgalom elől el nem zárt magánúton, például hipermarketek, illetve benzinkutak parkolójában és szervizútján is - szemben a korábbi szabályozással - közúti veszélyeztetésnek minősüljön, és akként lehessen büntetni.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti veszélyeztető eredménnyel túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a közúti veszélyeztetésnek kizárólag a szándékos elkövetését, mint büntettet rendeli büntetni. A közúti közlekedési szabályok megszegésével más vagy mások életének gondatlanságból való közvetlen veszélyeztetését a 2012. április 15. napjától hatályos, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 219. § (1) bekezdésének I. fordulója a közúti közlekedés rendjének megzavarása tényállásban szabálysértésként szankcionálja.

A bűncselekmény egyenes és eshetőlegesen szándékkal egyaránt elkövethető.

A fentiekre tekintettel az alapeseti eredmény tekintetében fontos megjegyezni, hogy az csak szándékos szabályszegéssel okozati összefüggésben jöhet létre, a gondatlan szabályszegés fogalmilag kizárt.

A közúti veszélyeztetés személyi sérüléssel járó alapesete és a minősített esetei is a 232. §-hoz írt indokolásban kifejtett okból kizárólag limitált veszélyeztetési szándékkal követhetők el.

A bűncselekmény minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, öt évtől tíz évig, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékosra vagy súlyos egészségromlásra át, egészen az egy személy haláláig, illetőleg kettőnél több személy haláláig beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 232. §-hoz írt indokolást.

Az e fejezetre vonatkozó értelmező rendelkezésekben foglaltak [239. § (1) bekezdése] a személyi sérüléssel járó alap- és minősített eseti elkövetések vonatkozásában a nem közúton (közforgalom elől elzárt magánúton, illetőleg nem úton) megvalósult bűncselekmények közúti veszélyeztetés büntettként való elbírálását teszik lehetővé.

A tettes által megvalósított több olyan közlekedési forgalmi szabályszegés, amely azonos közlekedési szituációban ugyanazt az alapeseti (közvetlen) veszélyhelyzetet eredményezi, természetes egységet képez. A több személy (más vagy mások) életének, testi épségének közvetlen veszélyeztetése szintén egységként értékelendő.

A 235. §-hoz

A közúti baleset okozásának jogi tárgya komplex, - a közúti veszélyeztetés büntetttel azonosan - elsődlegesen a közúti közlekedés biztonságához, másodlagosan pedig a közúti közlekedésében részt vevő személyek (járművezetők, gyalogosok és utasok) életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a közúti közlekedés szabályainak megszegése, erre tekintettel az elkövetési magatartás, valamint a tényállási keretet kitöltő jogszabályok vonatkozásában lásd a 234. §-hoz írt indokolást.

Az elkövetési magatartás (a közúti forgalmi szabályok megszegése) tekintetében azonban ki kell emelni, hogy az akár tevésrel, akár mulasztással megvalósítható; a tényállás megállapíthatósága szempontjából annak van jelentősége, hogy a tettes

szabályszegése és a bekövetkező alapeseti - legalább súlyos személyi sérüléssel járó - eredmény között ok-okozati összefüggés álljon fenn.

A bűncselekmény alanyával kapcsolatban lásd a 234. §-hoz írt indokolásban foglaltakat. A bűncselekmény elkövetésénél - mivel az gondatlan bűnösségű - sem társtettség, sem részesi magatartások nem értelmezhetők.

A bűncselekmény materiális, befejezetté az alapeseti eredmény megvalósulásával válik. Az eredmény (az alanytól különböző) más személy legalább nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamú testi sérülése. A közúti közlekedési szabályok megszegésével ok-okozati összefüggésben lévő, gondatlanságból okozott nyolc napon belüli büntetőjogi gyógytartamú sérülés okozását a Szabs. tv. 219. § (1) bekezdésének II. fordulata a közúti közlekedés rendjének megzavarása tényállásban szabálysértésként szankcionálja. A közúti balesetben elszenvedett sérülések gyógytartamának (illetőleg a maradandó fogyatékoság vagy súlyos egészségromlás kialakulásának) szakértői megítélésével kapcsolatban az Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 16. számú módszertani levelében foglaltak nyújtanak eligazítást.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak természetesen az alapeseti súlyos sérüléssel járó eredményen túl a további testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a közúti baleset okozásának kizárólag a gondatlan alakzatát rendeli büntetni.

A szabályszegésből eredő baleset - alapeseti vagy minősített eseti - eredményére a tettesnek mind a tudatos, mind a hanyag gondatlansága kiterjedhet.

A fentiekkel kapcsolatban azonban mindenképpen megemlítendő, hogy míg a bekövetkezett eredményre a tettesnek kizárólag csak a gondatlansága terjedhet ki (az eredménnyel kapcsolatos szándék megléte esetén testi sértés vagy emberölés büntettségért vonható felelősségre), addig a tettes elkövetési magatartása lehet akár szándékos, akár gondatlan szabályszegés is. A szándékos, durva szabályszegés - a Legfelsőbb Bíróság 56/2007. BK véleményében kifejtettek alapján - a büntetés kiszabása körében súlyosító körülményként veendő figyelembe.

A bűncselekmény - alapesetnél súlyosabb - testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően három évig, egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a maradandó fogyatékoságtól vagy súlyos egészségromlástól, az egy személy halálának, illetőleg kettőnél több személy halálának beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredményekig kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 232. §-hoz írt indokolást.

A - közúti veszélyeztetés büntettségének tényállásával azonosan - a közlekedési bűncselekmények fejezetére vonatkozó értelmező rendelkezések [240. § (1) bekezdése] alapján a személyi sérüléssel járó alap- és minősített eseti elkövetések vonatkozásában a nem közúton (közforgalom elől el nem zárt magánúton, közforgalom elől elzárt magánúton, illetőleg nem úton) megvalósult bűncselekmények közúti baleset okozásaként való elbírálását teszik lehetővé.

A több személynek (másnak vagy másoknak) okozott legalább nyolc napon túl gyógyuló büntetőjogi gyógytartamú sérülés okozása - a súlyosabb minősítő körülmény elérésének határáig (pl. tömegszerencsétlenség vagy halálos tömegszerencsétlenség) - égségként értékelendő.

A kiforrott bírói gyakorlat szerint az adott útszakaszra megengedett haladási sebesség legalább felével való túllépése - a büntetékiszabási körülmények között értékelendő - jelentős túllépésnek minősül. A bírói gyakorlat ezen felül azonban - a korszerű felfogású jogalkalmazás követelményének megfelelően - a közúti járművek számára megengedett haladási sebesség duplájával való meghaladását extrém sebességtúllépésként értékeli, és legalább súlyos sérüléssel járó baleseteknél - a súlyosabb büntetéssel fenyegetett - közúti veszélyeztetés büntette minősített eseteként értékeli.

Amennyiben a vasúti átjáróban legalább súlyos sérüléssel járó közúti baleset következik be, a közúti járművezető (mint a vasúti közlekedés szabályait tekintve extraneus személy) a közúti baleset okozásával heterogén alaki halmazban a közlekedés biztonsága veszélyeztetésének gondatlan alakzatát is megvalósítja.

A 236. §-hoz

A járművezetés ittas állapotban bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vezetés, amelyen a jármű mozgásba hozatalát, valamint a jármű műszaki berendezéseinek - a haladás érdekében való - működtetését értjük.

A tényállás elkövetési eszközei azonosak a korábbi törvényi tényállásban foglaltakkal, így gépi és nem gépi meghajtású vasúti és légi jármű, gépi meghajtású közúti jármű; ám mivel a vízi közlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény 87. § 38. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint a gépi meghajtású vízi jármű és a gépi meghajtású úszó munkagép egyaránt a gépi meghajtású úszólétesítmény kategóriájába tartozik, ezért célszerű a vízi közlekedéssel kapcsolatos járművek (mint elkövetési eszközök) korábbi fogalmát a közlekedési ágazati jogszabályban írt, korszerű fogalommal felcserélni.

A tényállás alkalmazásában mind a négy közlekedési ágazatban gépi meghajtású járműnek azt tekintjük, amelyet beépített erőgép hajt. Erre tekintettel a közúti járművek vonatkozásában a gépi meghajtású jármű kategória szélesebb a KRESZ 1. számú függelékének II. fejezetében felsorolt gépjárművek kategóriájánál, ugyanis a gépjármű kategóriába nem tartozó mezőgazdasági vontató, lassú jármű, segédmotoros kerékpár és villamos vezetésével is elkövethető a bűncselekmény.

A gépi meghajtású közúti járművek vezetése esetén szituációs elemként írja elő a tényállás az elkövetés helyét, amely a korábbi törvényi tényállásban, alapesetben kizárólag a közút volt, ám a törvény a közforgalom elől el nem zárt magánúton elkövetett vezetést is büntetni rendeli. Ez arra tekintettel vált szükségessé, hogy a mindennapi közlekedési gyakorlatban - az egyre számosabbá váló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, pl. hipermarketek parkolóiban, vagy benzinkutak szervizútjain, stb. - mind gyakoribbá vált az ittas állapotban elkövetett járművezetés, amely fokozott társadalomra veszélyessége miatt a szabálysértésként való értékelésnél szigorúbb megítélést, és büntetőjogi szankcionálást követel meg.

A tényállás és a hozzá kapcsolódó értelmező rendelkezés [240. § (3) bekezdés] meghatározza az elkövetés módját is: a tettes 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációnál nagyobb értéket eredményező, szeszes ital fogyasztásából származó alkohollal a szervezetében (ittas állapotban) vezet. A tényállás megváltoztatását az tettes szükségessé, hogy a korábbi tényállás a bűncselekmény megállapíthatóságához a járművezetékör megkövetelte a tettes szeszes italtól befolyásolt állapotát, amely bizonyítás-elméleti visszasságokhoz vezetett. A korábbi normaszöveg rendelkezése alapján a tettes meghatározott időpontra vonatkoztatott szeszes ital fogyasztásából származó egyéni befolyásoltságot kellett vizsgálni, illetve megállapítani. A befolyásoltság egzakt módon, közvetlenül nem mérhető, arra csak más mért adatokból: a szervezetből különböző módszerekkel kimutatott alkohol mennyiség alapján lehet szakértői módszerekkel következtetni. E következtetési folyamat esetenként bizonytalansági tényezőket tartalmaz. Bár az etilalkohol szervezetre gyakorolt, a vezetési képességre hátrányosan ható mechanizmusa általánosságban jól meghatározható, mégis a büntetőeljárások során minden kétség nélkül nem zárható ki az sem, hogy más-más terhelt esetében ezek egyéni eltéréseket is mutathatnak.

A fentiekre tekintettel a törvény tényállása - a bírói gyakorlatban kialakult alkohol-koncentráció értékeket és az Európai Bizottság 2001. január 17. napján kiadott ajánlását is figyelembe véve - azt a mérhető értéket (0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetve 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációt) tünteti fel, amely a terhelt egyéni adottságaitól függetlenül már igen magas valószínűséggel az egyéni befolyásoltság kialakulásához is vezethet. Az ittas állapotban elkövetett járművezetés olyan jogellenes magatartás, amely a befolyásoltság létrejöttének reális lehetősége esetén is eléri azt a veszélyességi szintet, amely büntetőjogi következmények kilátásba helyezését indokolja.

A fentiekre figyelemmel az új tényállás vonatkozásában a büntetőeljárás során nem azt kell bizonyítani, hogy a tényállásban írt alkohol-koncentráció a vezetés idején fennállt-e, hanem azt, hogy azon időpontban a szervezetben volt-e olyan mennyiségű alkohol, amely a tényállásban írt alkohol-koncentrációt képes volt előidézni.

Figyelemre érdemes, hogy az új szabályozás - a régi tényálláshoz hasonlóan - továbbra is széles körben biztosít lehetőséget a bűncselekményi értékelés szintjét el nem érő alkohol-koncentráció mellett megvalósuló elkövetések szabálysértési eljárásban, illetve közigazgatási eljárásban való elbírálására.

A bűncselekmény alanya speciális, a gépi és nem gépi meghajtású vasúti és légi jármű, gépi meghajtású közúti jármű és gépi meghajtású úszólétesítmény vezetője lehet.

A bűncselekmény elkövetésénél - mivel az elkövetés eszközei között felsorolt járműveknek egy személy a vezetője - általában nincs társtetteség, ám ez elvileg nem zárható ki, amennyiben két személy egyidejűleg a közúti jármű vezetéséhez szükséges vezetői tevékenység részműveleteit szándékegységben egymás között megosztja (pl. egyik sebességet növel, illetve fékez, a másik pedig kormányoz), és mindkettőjük szervezetében a vezetékör a tényállásban írt értéket meghaladó szeszes ital fogyasztásából származó alkohol van.

Ezen felül azonban a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és (a járművezetés tiltott átengedésének körébe eső elkövetői magatartás kivételével) bűnszegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény nem eredmény bűncselekmény, eredmény bekövetkezése nélkül, magával a szeszes ital fogyasztásából származó, a tényállásban meghatározott érték meghaladásának előidézésére elégséges mennyiségű alkohollal a szervezetben való vezetéssel befejezetté válik.

A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak baleset bekövetkezése kapcsán természetesen a testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a bűncselekménynek kizárólag a szándékos elkövetését rendeli büntetni.

A járművezetés ittas állapotban bűncselekmény minősítő körülményeire csak a tettes gondatlansága terjedhet ki, ugyanis amennyiben akár az alapeset körében értékelendő könnyű testi sértésre, akár a minősítő körülményként írt sértő eredmények akármelyikére is legalább eshetőleges szándékkal bír, úgy élet, vagy testi épség elleni bűncselekmény (testi sértés, emberölés) elkövetéséért vonható felelősségre.

A bűncselekmény testi sértő eredményt tartalmazó minősített esetei a személyi sérülés súlyosságától, illetve az érintett passzív alanyok számától függően három évig, egy évtől öt évig, két évtől nyolc évig, illetve öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

Minősítő körülményként a nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamot meghaladó súlyos sérüléstől a maradandó fogyatékoságon vagy súlyos egészségromlásra át, egészen az egy személy haláláig, illetve kettőnél több személy haláláig

beálltával, vagy tömegszerencsétlenséggel, avagy halálos tömegszerencsétlenséggel járó sértő eredmények kerültek megfogalmazásra. A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 231. §-hoz írt indokolást.

A törvényi tényállás (3) bekezdése szeszes ital fogyasztásából származó 0,50 gramm/liter ezrelék véralkohol-, illetőleg 0,25 milligramm/liter ezrelék levegőalkohol-koncentrációt meghaladó alkohol érték előidézésére alkalmas mennyiségű alkohollal a szervezetben nem gépi meghajtású úszólétesítmény, vagy közúton, illetve közforgalom elől el nem zárt magánúton nem gépi meghajtású jármű vezetését rendeli büntetni akkor, ha a tettes legalább súlyos sérüléssel járó balesetet okoz.

A 237. §-hoz

A járművezetés bódult állapotban bűncselekmény jogi tárgya, elkövetési magatartása, elkövetési eszközei, elkövetői és okozati összefüggése, bűnössége, valamint minősített esetei megegyeznek a járművezetés ittas állapotban bűncselekményével, ezért az erre vonatkozókat lásd a 235. §-hoz írt indokolásnál.

A tényállás - a korábbi szabályozással azonosan - a bűncselekmény megállapíthatóságához megköveteli azt, hogy a jármű vezetésekor a tettes a vezetési képességére hátrányosan ható szer (ide nem értve a szeszes ital fogyasztásából származó alkoholt) befolyása alatt álljon. Az etilalkohol e bűncselekményi tényállásból való kivételkénti kiemelésének az az indoka, hogy - mivel az etilalkohol is egy a vezetési képességre hátrányosan ható szerek közül - az olyan fokban ittas járművezető személynek a cselekménye, akinek a vezetési képességére az elfogyasztott alkohol mennyisége már kihatással van (befolyásolt állapotú), e bűncselekmény tényállására tekintettel ne essen kétszeres értékelés alá.

A korábbi szabályozás - a bódult állapotot tényállási elemként megkövetelő - fenntartása azért vált szükségessé, mert a jogalkalmazó számára eddig ismertté vált igen sokféle vezetési képességre hátrányosan ható szer (kábitószer, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer) kémiai-biológiai sajátosságaira; az emberi szervezetre gyakorolt különböző tartamú és jellegű élettani hatásaira; a szervezeten belülről való eltérő, hosszabb-rövidebb időtartamú kiürülésére tekintettel csak annyi állapítható meg, hogy aki a vezetési képességre hátrányosan ható szer befolyása alatt (bódult állapotban) járművezetőként vesz részt a közlekedésben, egészen bizonyosan fokozott veszélyt jelent a közlekedés biztonságára, és más személyek életére, testi épségére, így az ilyen magatartást tanúsítók büntetéssel fenyegetése, és büntetőeljárásban való felelősségre vonása mindenképpen indokolt.

Arra figyelemmel azonban, hogy kábítószerek, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagok vagy szerek vezetési képességre gyakorolt hátrányos hatása - azok fent írt sokféleségére és az egyéni szervezetre gyakorolt különböző hatásaira tekintettel - (szemben az etilalkohollal) nem köthető törvényi tényállásban rögzíthető egzakt mérőszámhoz vagy mérőszámokhoz, ezért a jogalkotás - az orvosszakértői ismeretek mai állása mellett - nem tekinthet el a vezetési képességre hátrányosan ható szer hatása alatt állás tényállási elemként való megkövetelésétől, a jogalkalmazás pedig a tényállással kapcsolatos minősítés megállapításakor a bódult állapotra vonatkozó bizonyítástól.

A 238. §-hoz

A járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása jármű vezetésének átengedése a tényállásban írt olyan személynek, aki jármű vezetésére aktuális állapota, vagy állandó fogyatékosága, egészségkárosodása miatt alkalmatlan.

Jármű vezetésének átengedésén a jármű birtokba adását, vagy a járművezetés lehetővé tételét egyaránt érteni kell, amely megvalósulhat szóbeli engedéllyel, tevőlegesen, illetve akár ráutaló magatartással is. E magatartás sui generis bűnsegédi alakzat, amely a jogellenesen járművet vezető személy cselekvőségéhez kapcsolódik.

A járművezetést jogellenesen átvevő személyek közül aktuális állapota miatt alkalmatlan a járművezetésre az ittas személy, a vezetési képességére hátrányosan ható szer (kábitószer, kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyag vagy szer) hatása alatt álló - bódult - személy; továbbá az, aki gyermekkorára tekintettel testi vagy gondolkodásának fejletlensége miatt még képtelen a jármű gépeinek működtetésére, a jármű biztonságos irányítására; valamint az, aki valamilyen trauma következtében időlegesen érzékelésében, gondolkodásában vagy mozgásában a járművezetői képességére is kiható mértékben akadályoztatott.

A járművezetésre való állandó alkalmatlanságot jelent az érzékelést, észlelést, helyes gondolkodást, valamint a mozgást kizáró vagy jelentősen akadályozó és véglegesen fennálló testi fogyatékoság; illetőleg az időskorból fakadó érzékszervek rendeltetésszerű működésére jelentősen kiható és a figyelő-vigyázó képességet nagymértékben negatívan befolyásoló állapot is.

A jogellenesen járművet vezető személy cselekményével kapcsolatos elkövetési eszközök, szituációs elemek ugyanazok, mint a járművezetés ittas állapotban, illetve a járművezetés bódult állapotban bűncselekmények esetében, ezért az erre vonatkozókat lásd a 235. §-hoz írt indokolásnál.

A bűncselekmény alanya olyan személy, aki a vezetésre átengedett jármű felett rendelkezési joggal bír, nem szükséges azonban az, hogy a járműnek tulajdonosa is legyen.

A bűncselekmény elkövetésénél több, rendelkezési joggal bíró tettes egyidejű jelenléte esetén nem kizárt a társtettség, ha úgy tesz lehetővé a jármű vezetését, hogy az átengedő személyek mindegyike tisztában van azzal, hogy akinek a járművezetést átengedik, az ittas vagy bódult állapotú, illetőleg járművezetésre alkalmatlan.

Míndezen túl a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekmény akkor kerül kísérleti stádiumba, amikor a tettes a tényállásban írt elkövetési magatartásának kifejtését megkezdi, ám az alapeseti tényállás teljessége még nem valósult meg. Például: a tettes a jármű használatára vonatkozó engedélyt a jogellenesen vezetni szándékozónak már szóban megadta, ám a személygépkocsi (motorcsónak, sportrepülőgép, stb.) indítókulcsát még magánál tartja.

A bűncselekmény nem eredmény bűncselekmény, eredmény bekövetkezése nélkül, magával a vezetés átengedésével befejezetté válik.

Alapeseti elkövetés esetén a tettes tudata azt fogja át, hogy az a személy, akinek a járművezetést átengedi ittas vagy bódult állapotban van, illetve járművezetésre más okból időlegesen vagy véglegesen alkalmatlan. A minősített esetek megállapíthatóságához az elkövetési magatartásnak a baleset bekövetkezésével, és így a testi sértő eredménnyel is ok-okozati összefüggésben kell állnia, ugyanis a testi sérüléssel és a további igen komoly következményekkel járó baleset nem következett volna be a járművezetés átengedése nélkül.

A törvény - a korábbi törvényben foglalt tényállással azonosan - a bűncselekménynek kizárólag a szándékos elkövetését rendeli büntetni.

A járművezetés tiltott átengedése bűncselekmény minősítő körülményeire a tettesnek kizárólag a következmények elmaradására vonatkozó könnyelmű bizakodásban megnyilvánuló gondatlansága terjedhet ki.

A minősített esetek a személyi sérülés súlyosságától függően maradandó fogyatékoság vagy súlyos egészségromlás, illetve tömegszerencsétlenség kialakulása esetén három évig, egy személy halála esetén egy évtől öt évig, illetőleg kettőnél több személy halála, vagy halálos tömegszerencsétlenség esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek.

A tömegszerencsétlenség, valamint a halálos tömegszerencsétlenség megítélésével kapcsolatban lásd a 232. §-hoz írt indokolást.

A 239. §-hoz

A cserbenhagyás bűncselekmény jogi tárgya komplex, elsődlegesen az összes közlekedési ágazat közlekedésének biztonságához, másodlagosan pedig ezen ágazatok közlekedésében részt vevő személyek életének, testi épségének és egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény bármely közlekedési ágazatban megvalósulhat, míg a légi és vasúti közlekedésben elenyésző számú, és a vízi közlekedésben sem jelentős mennyiségű esetben, addig a közúti közlekedésben fordul elő a leggyakrabban, ezzel kapcsolatos a közúti járművezetőket terhelő kötelezettséget a KRESZ 58. § (1) és (2) bekezdése is megfogalmaz.

Elkövetési magatartása a baleset helyszínéről járművel való megállás nélküli eltávozás, illetőleg a helyszínen való megállást követő meggyőződés elmulasztása. A magatartás kizárólag mulasztással követhető el.

A meggyőződési kötelezettség tartalma az, hogy a balesettel érintett járművezetőnek a baleset helyszínén személyesen kell tájékozódnia arról, hogy a balesetben más személy megsérült-e, illetőleg van-e olyan személy, akinek az élete, testi épsége a baleset következtében közvetlenül fenyegető veszélybe került. A közvetlen veszély fogalmával kapcsolatban lásd a 234. §-hoz írt indokolást.

A balesettel érintett jármű vezetőjétől mindenképpen elvárható, hogy az általános segítségnyújtási kötelezettsége, valamint a tényállásban foglalt speciális meggyőződési kötelezettsége alapján megsemmisítéssel és szóbeli tudakozódással információt gyűjtsön a baleset következményeiről, leginkább arról, hogy van-e segítségnyújtásra szoruló sérült, vagy közvetlen veszélyben lévő személy.

A bűncselekmény alanya a balesettel érintett jármű vezetője, akin a baleset hatókörében tartózkodó járművezetőt, így a baleset részesét, azt, akinek a magatartása közrehatott a baleset bekövetkezésében, illetőleg azt a járművezetőt, aki a baleset következtében került veszélyhelyzetbe egyaránt érteni kell.

A bűncselekmény elkövetésénél kizárt a társtettség. Ezen felül azonban - abban az esetben, ha a balesetben nem sérült meg senki - a tettes cselekményéhez a részesi magatartások bármelyike, így felbujtás és bűnsegély is egyaránt járulhat.

A bűncselekménynek nincs kísérleti stádiuma, ugyanis a mulasztással befejezetté válik, és eredménye sincs (tisztá mulasztásos bűncselekmény). A bűncselekmény vétség, és kizárólag a szándékosan követhető el, ez lehet akár egyenes, akár eshetőleges szándék.

A cserbenhagyás csak akkor állapítható meg, ha vele egyidejűleg (látszólagos alaki halmazatban) súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg. Súlyosabb bűncselekményen itt egyértelműen a segítségnyújtás elmulasztása bűncselekmény értendő, ugyanis amennyiben a baleset helyszínén segítségnyújtásra szoruló, sérült személy van, és a tettes nem áll meg vagy nem győződik meg az ezzel kapcsolatos tényekről, úgy - a segítségnyújtás elmulasztásának bűncselekményi tényállása által megkövetelt - tőle elvárható segítséget sem nyújtja a sérült személynek, így a megállási és meggyőződési kötelezettség elmulasztásának szubszidiárius volta miatt csak a súlyosabb bűncselekmény (a segítségnyújtás elmulasztásának vétsége vagy büntette) állapítható

meg. A két bűncselekmény között az az elhatárolási pont, hogy a balesetben szenvedett-e más személy sérülést; amennyiben igen, úgy - a fentiek alapján - segítségnyújtás elmulasztása, ha nem, akkor pedig cserbenhagyás vétsége a helyes minősítés.

A 240. §-hoz

A közlekedési bűncselekmények fejezetére vonatkozó értelmező rendelkezések (1) bekezdésének rendelkezése alapján a közúton elkövetett bűncselekményekre megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni akkor is, ha a közúti járművezetésre vonatkozó szabályok megszegése nem közúton okoz legalább nyolc napon túli büntetőjogi gyógytartamú sérülést vagy halált. A korábbi szabályozás szerint megfogalmazottak a gyakorlatban azt a jogelméleti problémát vetették fel, hogy pl. ittas járművezetés esetén közforgalom elől elzárt magánúton könnyű sérülés okozásával az alapeset megállapítható-e vagy sem. Formális értelmezés szerint a válasz - figyelemmel a korábbi értelmező rendelkezésre - igenlő, ám levezethető az is, hogy a sérülés csupán a minősített esetekre utal, így csak a súlyos személyi sérülés okozása tartozik e rendelkezés hatálya alá. A fenti jogelméleti kérdés egyértelmű eldöntését segíti elő a törvény új szövege.

Az értelmező rendelkezések (2) bekezdése alapján a vasúti, légi vagy vízi közlekedés veszélyeztetése, a közúti veszélyeztetés és közúti baleset okozásának tényállásai alkalmazásakor nem tekinthetők közlekedési szabályoknak a gyalogosokra és az utasokra vonatkozó rendelkezések. E rendelkezésnek az a magyarázata, hogy a fenti bűncselekményeket csak járművezető követheti el, ennél fogva, amennyiben e tényállások keretei között az utas vagy a gyalogos közlekedési szituációban személyi sérüléssel járó balesetet okoz, úgy a gyalogos és az utas élet vagy testi épség elleni bűncselekményért, - az eredménytől függően - testi sértés vagy emberölés elkövetéséért felel.

A (3) bekezdésben foglaltakhoz lásd a 236. §-hoz írt indokolást.

A XXIII. Fejezethez

(A környezet és a természet elleni bűncselekmények)

A fejezet címe, illetve önmagában az önálló fejezet ténye a hatályos Btk.-nál jobban fejezi ki a fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat és azok jelentőségét, hiszen jelenleg a környezetet és természetet károsító vagy ezzel összefüggő cselekmények nem is szerepelnek önálló fejezet vagy cím alatt. Napjainkban azonban egyértelműen igény mutatkozik a környezet autonóm védelmére, így a törvényben indokolt egy külön fejezetben, önállóan, a többi közegészség elleni tényállástól elkülönítve rögzíteni a környezetvédelmi tényállásokat.

A fejezet alá tartozó tényállások igen sokrétűek, vannak azonban olyan közös jellemzők, amelyek miatt egy fejezet alá vonhatók. Ilyen közös jellemző, hogy a környezetet és a természetet, valamint azok elemeit védik (ld. környezetkárosítás, természetkárosítás). Az állatkínzás és a tiltott állatviadal szervezése bűncselekményeknek a környezetvédelmi fejezetben történő elhelyezését az azonos jogi tárgy, az állatok kímélete, a velük való humanitárius bánásmód indokolja. Ez ugyanis szoros összefüggést mutat a környezetkárosításban szereplő élővilág, valamint a természetkárosításban szereplő növények és állatok védelmével. Ugyanez indokolja az új tényállások, az orvvadászat és az orvhalászat tényállás megalkotását.

Az atomenergiával kapcsolatos tényállásoknak a klasszikus környezetvédelmiakkal egy fejezetben való elhelyezését az indokolja, hogy az Európai Unió is környezetvédelmi bűncselekményeknek minősíti az atomenergiával való visszaélést (ld. a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvet, a továbbiakban: 2008/99/EK irányelv).

Fontos kiemelni, hogy a 2008/99/EK irányelv szerint bűncselekménynek minősül olyan üzem jogellenes működtetése, amelyben veszélyes tevékenységet végeznek, illetve veszélyes anyagokat vagy készítményeket tárolnak vagy használnak, és amely az üzemén kívül bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy a növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja. Amennyiben valaki jogszabályban meghatározott engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően nukleáris létesítményt üzemeltet, akkor a hatályos Btk. 264/A. §-a szerinti visszaélés nukleáris létesítmény üzemeltetésével tényállását valósítja meg. Ha azonban a veszélyes anyag, illetve veszélyes tevékenység nem nukleáris, hanem pl. vegyi anyagokat és ezekhez kapcsolódó tevékenységet jelent (ld. vörös iszap), akkor a magyar törvény szerint önmagában nem valósul meg bűncselekmény jogellenes üzemeltetés kapcsán. Ennek oka az, hogy a veszélyes anyag önmagában nem egy egzakt módon meghatározott fogalom, nem világos mi tartozik ide, milyen jogszabályok az irányadók, enélkül pedig nem lehet a normavilágosság követelményének megfelelő kerettényállást kialakítani. Természetesen bűncselekmény megállapítható, ha valaki e tevékenység során a foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, tehát a foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés tényállása megfelel az irányelvnek.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- környezetkárosítás,
- természetkárosítás,
- állatkínzás,
- orvvadászat,
- orvhalászat,

- tiltott állatviadal szervezése,
- a hulladékgyűjtés rendjének megsértése,
- ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés,
- radioaktív anyaggal visszaélés,
- nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés,
- atomenergia alkalmazásával visszaélés.

A 241. §-hoz

A környezetkárosítás tényállása keretdispozíció. A tényállást tartalommal kitöltő egyes jogszabályok a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban Kvt.), a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet, a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint a fák védelméről szóló 21/1970. (VI. 21.) Korm. rendelet.

A környezetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgyai a föld, a levegő, a víz, az élővilág, valamint ezek összetevői. A bűncselekmény elkövetési tárgyaként szükségtelen az épített mesterséges környezetet is meghatározni, tekintettel arra, hogy az azt károsító magatartások más tényállások alapján is bűncselekménynek minősülnek. Az egyes elkövetési tárgyak meghatározását a Kvt. adja meg.

Az összetevő fogalmát nem határozzák meg a szaktörvények. Az összetevő „anyagi” rendszer esetén jelenti annak kémiai összetételét, ami levegő esetében könnyebben meghatározható, víz és talaj esetében már nem egységesíthető, de az adott helyre jellemző, igen változatos vegyi összetételt jelent. Bármely területen műszakilag, mérésrel egyértelműen meghatározható az eredeti, természetes összetétel és az emberi beavatkozás (beleértve a szennyezés) hatása. Az anyagi összetétel fogalmán túl, a víznek, a földnek, illetve általában az élővilágnak is vannak részei, elemei. Az anyagi összetevőkön kívül az adott helyet egy másiktól megkülönbözteti az ott található növényi és állati populáció. A biológiai összetétel - amennyiben nincs környezetkárosítás és szennyezés - még sokkal nagyobb változatosságot mutat, mint az anyagi, illetve kémiai összetétel.

Egy adott területen egy környezeti elem anyagi, illetve vegyi vagy biológiai összetétele külső behatásra megváltozhat. Vannak természetes folyamatok, melyek az összetétel változását eredményezik, ezek természetes, egyensúlyi folyamatok. Az emberi beavatkozások azonban általában nem egyensúlyi folyamatok, azoknak van egy olyan mértéke, melyet az adott természeti közeg már nem tud „elviselni”, nem képes a regenerációs folyamatai által kompenzálni. Az összetételt is meg lehet úgy változtatni, hogy felboruljon annak a természetes egyensúlya, s csak külső beavatkozással lehessen helyreállítani, vagy végső esetben helyre sem állítható. Ennek megállapítása mindig szakértői kérdés.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a földnek, a levegőnek, a víznek, az élővilágnak, valamint ezek összetevőinek a jelentős mértékű szennyezéssel vagy más módon történő veszélyeztetése, illetve károsítása. A szennyezés önmagában nem veszélyes olyan fokban a társadalomra, hogy az bűncselekménynek minősüljön. Ehhez jelentős mértékű szennyezésre van szükség. A jelentős mérték meghatározása - mivel ez minden esetben eltérő - szakértői feladat. Tekintettel arra, hogy a különböző vegyi anyagok veszélyessége, mérgező hatása nagyon eltérő, nem lehet a határérték meghatározott szorzatához kötni a büntethetőséget. Ezért köti a törvény a „jelentős mértékű” szennyezéshez a büntetőjogi felelősség megállapítását.

A törvény szerint a szennyezés, valamint annak a veszélye, továbbá a károsítás, valamint annak a veszélye, illetve a veszélyeztető eredményt tartalmazó szennyezésnek és a bekövetkező károsító eredménynek eltérő a társadalomra veszélyessége, így indokolt eltérő büntetéssel fenyegetni azokat.

A környezetkárosítás alap és minősített esetei elkövethetők gondatlanul is. A gondatlanságból elkövetett környezetkárosítás büntetési tételei a bekövetkezett eredményekhez igazodnak.

A környezetkárosítás hatályos Btk.-beli tényállása tartalmazza az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartásokat, a törvény ezt önálló tényállásban szankcionálja.

A 242. §-hoz

A törvény a természetkárosítás tényállását szerkezetileg két külön §-ra tagolja, az első az egyedvédelmi, a második a természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. Ezzel a tényállás áttekinthetőbbé, és így valamivel egyszerűbbé, könnyebben kezelhetővé is válik.

A természetkárosítás tényállása szintén keretdispozíció. A tényállást kitöltő egyes jogszabályok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.), az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete, illetve ennek módosításai, a növényvédelemről szóló 2000. évi XXXV. törvény, a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet, a védett állatfajok védelmére, tartására, bemutatására és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról szóló 348/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet, a védett és fokozottan védett

életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról szóló 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet.

A törvény a tényállás háttérjogszabályai, ezek közül is főként a Tvt. fogalomrendszere alapján, valamint az európai uniós tagságra figyelemmel állapítja meg a bűncselekmény elkövetési tárgyait. A természetkárosítás bűncselekményének elkövetési tárgya egyrészt a fokozottan védett élő szervezet egyede, másrészt a védett élő szervezetek egyedei. Ez utóbbiak vonatkozásában a természetkárosítás csak akkor igényel büntetőjogi fenyegetettséget, ha védett élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket. A 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 1., illetve 2. számú melléklete tartalmazza a védett növény-, illetve állatfajokat, valamint egyedeik pénzben kifejezett értékét. Elkövetési tárgy továbbá az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 338/97/EGK rendelete A. és B. mellékletének hatálya alá tartozó élő szervezet egyede. Az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló, 1996. december 9-i 338/97/EGK rendelete tartalmazza a rendelet mellékletében szereplő növény- és állatfajok vonatkozásában a behozatal, a kivitel, valamint a kereskedelem részletes szabályait. A tanácsi rendelet mellékletét módosíthatja az Európai Közösségek Bizottsága is, ilyen pl. az Európai Közösségek Bizottságának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló 338/97/EK tanácsi rendelet módosításáról szóló 2012. február 6-i 101/2012/EK rendelet, amely felsorolásszerűen tartalmazza a tanácsi rendelet hatálya alá tartozó növény- és állatfajokat. A tényállás elkövetési tárgyai erre figyelemmel a Bizottság rendeleteiben szereplő, azonban magának a tanácsi rendeletnek a mellékletét képező A. és B. mellékletben felsorolt élő szervezetek egyedei is.

Az élő szervezet egyedének fogalmát a törvény a beépített értelmező rendelkezés keretében a háttérjogszabályok figyelembe vételével határozza meg.

A fenti elkövetési tárgyakra megvalósítható elkövetési magatartások: a megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, az ország területére behozatal, onnan kivitel, az ország területén történő átszállítás, a kereskedés, a károsítás és az elpusztítás.

A természetkárosítás minősített esete a fokozottan védett, valamint védett élő szervezetek olyan mértékű pusztítása, amelynek eredményeképp az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett növény- vagy állatfaj egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét. Minősített eset továbbá az EK rendeletben foglalt, azonban Magyarországon védetté, illetve fokozottan védetté nem nyilvánított élő szervezet egyedének a számottevő pusztulása, ami az élő szervezet adott állományának (populációjának) fennmaradását veszélyeztető pusztulását jelenti.

A gondatlan elkövetés büntetendősége kizárólag a minősített esethez kapcsolódik, az alapeset csak szándékosan valósítható meg.

A 243. §-hoz

Ez a tényállás tartalmazza a természetkárosítás természeti értékek és területek védelmével kapcsolatos rendelkezéseket.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy védett élő szervezetek élőközössége, illetve azok élőhelye. Az egyes kategóriák fogalom-meghatározását a Tvt. adja meg.

A Natura 2000 területek összefoglalóan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló jogszabály szerinti különleges madárvédelmi területet, különleges természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet, illetve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet jelenti. Ezt a kategóriát az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet vezette be a magyar jogba, emellett az uniós szabályoknak való megfelelés a természetvédelem számára új feladatok egész sorát jelenti. A vadon élő madarak védelméről szóló 2009/147/EK irányelv (madárvédelmi irányelv), valamint a természetes élőhelyek, a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) alapján ki kell jelölni a közösségi jelentőségű természeti területeket, az ún. Natura 2000-területek hálózatát. A tényállás e területek védelmét is biztosítja.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a megváltoztatás. A megváltoztatás eredménye olyan változás, ami ténylegesen kárt, vagy hátrányt okoz, vagyis minden olyan tevékenység, ami ellentétes a Tvt.-ben meghatározottakkal. A megváltoztatás tehát a terület jellegének, használatának megváltoztatását jelenti, ami egy széleskörű fogalom, ebbe bele tartozik például a terület terjedelmének megváltoztatása is. A jelentős mérték megállapítása minden esetben szakértői kérdés.

Az alapesetben meghatározott Natura 2000-területek, védett természeti területek, a védett barlang, valamint a védett élő szervezetek életközössége, azok élőhelye vonatkozásában a jelentős károsodás, valamint a megsemmisülés már súlyosabb fokban veszélyes a társadalomra, így azok minősített esetként nyernek megfogalmazást.

A törvény a bűncselekmény gondatlan elkövetését is büntetni rendeli.

A 244. §-hoz

Az állatkínzás tényállása nem keretdiszpozíció, bár a tényállás szempontjából az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) a háttérjogszabály, a tényállásban az elkövetési magatartást büntető norma

határozza meg. Az Ávtv. különbséget tesz a gerinces és nem gerinces állat megölése között. A büntetőjog az Ávtv. által tilalmazott magatartások közül a legsúlyosabbakat kívánja szankcionálni, ezért az állatkínzás elkövetési tárgya kizárólag gerinces állat.

A bűncselekmény (1) bekezdés *a*) pontjának elkövetési magatartásai az olyan indokolatlan bántalmazás, vagy indokolatlanul olyan bánásmód alkalmazása, amely alkalmas arra, hogy a gerinces állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

Az (1) bekezdés *b*) pontjának elkövetési magatartásai a gerinces állat vagy a veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele. Ezen elkövetési magatartás büntetni rendeltiségének oka nem csupán az állat kiszolgáltatott helyzete, hanem a magára hagyott állat által okozható veszélyhelyzet megelőzése is, ezért a veszélyes állatok körét a törvény nem szűkíti le a veszélyes gerinces állatokra.

A tényállás a bántalmazás, és nem a fizikai fájdalom okozása fordulatot alkalmazza azért, mert a törvény a büntetőjogi szankcionálást nem az állatban elért érzethez, eredményhez, hanem az elkövető magatartásához kívánja kötni. Nyilvánvalóan nem minden jellegű testi vagy lelki bántalmazás tekinthető állatkínzásnak, például a nevelés, idomítás céljából történő fizikai ráhatás szükségszerű lehet. Azonban ebben az esetben is rangsorolni kell, meg kell határozni, hogy melyek azok az alkalmazott eszközök, amelyek büntetendők, és melyek azok, amelyek nem.

Az indokolatlan bánásmód alkalmazásába beleértendő minden olyan fizikai ráhatás vagy mulasztás, ami a bántalmazás körébe nem sorolható, ugyanakkor ez az elkövetési magatartás az állat bántalmazásának, szenvedésének a folyamat jellegét is értékeli.

A büntethetőséghez nem szükséges, hogy az elkövető az állat életét ténylegesen kioltsa, vagy az állat valóban maradandó egészségkárosodást szenvedjen, elég csupán az, hogy az elkövető cselekménye erre alkalmas legyen. Ezért nem önálló elkövetési magatartás az állat életének kioltása, ezen eredmény bekövetkezése a büntetéskiszabás során súlyosító körülményként értékelhető. Az Ávtv. szerint az állat élete elfogadható ok vagy körülmény esetén kioltható. Ilyen elfogadható oknak vagy körülménynek minősül különösen az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése a hagyományosan e célból tartott állat esetében, az állományszabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek kontrollja, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása és a tudományos kutatás. Ezekben az esetekben az állatkínzás bűncselekménye nem állapítható meg.

Az (1) bekezdés *a*) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartást bárki elkövetheti, így pl. az is, aki állaton állatkísérlet engedély nélkül vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően, vagy állatorvosi végzettséghez kötött tevékenységet jogosulatlanul végez.

A bűncselekmény (1) bekezdés *b*) pontjában megfogalmazott elkövetési magatartás az ember által tartott gerinces vagy veszélyes állat elűzése, elhagyása, kitétele, ebből következően ezen fordulat alanya speciális, elkövetőként csak az állattartó merül fel, akinek a fogalmát az Ávtv. tartalmazza.

Az állatnak az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedést okozó, rendkívüli brutalitással véghezvitt cselekmények elkövetőjének és magának a cselekménynek is a fokozottabb társadalomra veszélyessége indokolja az állatnak különös szenvedést okozó eseteknek a súlyosabb megítélését és büntetését. Minősítő körülmény az is, ha az állatkínzás több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.

A törvény a hatályos Btk.-tól eltérően, az állatkínzás tényállásából kiemelve új tényállásokat alkot orvvadászat, illetve orvhalászat címmel. Ennek indoka egyrészt, hogy sem a jogosulatlan vadászat, sem az állatkínzás tényállásában szereplő magatartások nem pontosan illeszkednek a háttérjogszabályhoz, másrészt az állatkínzás esetében tartalmilag sem oda illenek, hiszen nem kínzásról van szó.

A 245. §-hoz

Az *a*) pont a klasszikus orvvadászatot rendeli büntetni, bűncselekménnyé emelve azt a magatartást, amikor a vad elejtésére még nem került sor, de a magatartás erre irányul. Az *a*) pont első fordulata a külső orvvadászatot bünteti, tehát azt, amikor az orvvadászatot „nem vadász” követi el. Az *a*) pont második fordulata szól a belső orvvadászokról. Esetükben a jogszabályi feltételek megvannak, ők tehát vadászok, de idegen vadászterületen végeznek vad elejtésére, elfogására irányuló tevékenységet anélkül, hogy bérvadászként, vendégvadászként erre engedélyük lenne.

A *b*) pont szerint büntetendő az a magatartás, amikor vadászati tilalmi idő hatálya alá eső vadfaj egyedét ejtik vagy fogják el. A vadászati tilalmi idő egy adott vadfaj különböző egyedeire eltérő lehet, ugyanakkor a büntetőjogi védelmet csak az adott vadfaj valamennyi egyedét érintő tilalmi idő megállapíthatósága esetére indokolt kiterjeszteni. Az adott vadfajnak csak bizonyos egyedeire fennálló tilalmi idő megszegése a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény (a továbbiakban: 1996. évi LV. törvény) vadvédelmi bírságra vonatkozó rendelkezései szerint szankcionálható.

Orvvadászatnak minősülnek a *c*) pontban megfogalmazottak, miszerint valaki külön jogszabályban meghatározott tiltott vadászati eszközzel, tiltott vadászati módon vagy kíméleti területen vad, vagy fokozottan védett vagy védett gerinces állat elejtésére vagy elfogására irányuló tevékenységet végez. A „vad” és a „fokozottan védett vagy védett gerinces állat” elkövetési tárgyak illetően elkülönítésére azért van szükség, mert ugyan a „fokozottan védett vagy védett gerinces állat” is a természetben él, ezzel egyidejűleg mégsem tekinthetjük teljes egészében a „vad” fogalmába tartozónak, tekintettel arra, hogy külön jogszabály határozza meg a vadászható állatfajokat, így megállapítható, hogy a két fogalomhalmaz nem teljesen fedi egymást.

A b) és a c) pont esetében a bűncselekmény alanya általános, azt bárki elkövetheti. Az orvadászat és a lopás halmazatban történő megállapítása nem kizárt.

A 246. §-hoz

Az orvadászat jogi tárgya a szabályozott halászati tevékenység védelme.

A bűncselekmény elkövetési magatartásait a tényállás két pontban sorolja fel.

Az a) pont szerint büntetendő magatartás a külön jogszabályok szerint jogosulatlan halfogásra irányuló tevékenység. A büntetőjogi védelem kizárólag a halászhálóval vagy más halászati eszközzel folytatott orvadászatra terjed ki, a horgászat nem értendő ezen fogalomba.

A halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Hhtv.) 18. § (1) bekezdése határozza meg azt, hogy milyen okmányok birtokában jogosult valaki halászni. Ez magában foglalja egyrészt a halászjegyet, másrészt a területi engedélyt is. A Hhtv. 18. § (1) bekezdése szerint a jogosult vagy a nevében eljáró személy vagy szervezet által végzett ilyen irányú tevékenység nem tényállásszerű.

A b) pont a külön jogszabályban meghatározott tiltott eszközzel, tiltott módon, valamint a kíméleti területen történő halfogásra irányuló tevékenység végzését rendeli büntetni.

A tilalmazott halászati és horgászati eszközök és módszerek nyílt taxációjú felsorolását a Hhtv. 23-24. §-ai tartalmazzák, így tilos különösen: a váltóáramú elektromos eszközzel, mérgező vagy kábító hatású anyaggal, robbanóanyaggal, szűrőszerszámmal, bűvárszigonnyal vagy más, halfogásra alkalmas bűváreszközzel halfogásra irányuló tevékenységet végezni. Az átlagos vízállású folyó vagy holtág medrének legalább a felét keresztirányban elzáró készülékkel vagy eszközzel, továbbá - a Hhtv.-ben írt kivételekkel - az elektromos eszközökkel való halfogás, valamint a gereblyező horgászati, a hurokvető halászati mód alkalmazása is tilalmazott.

A tényállás általános alanyt tartalmaz, azt bárki elkövetheti.

Az elkövetési magatartások mindegyike kizárólag aktív, tevőleges magatartással valósítható meg.

A bűncselekmény immateriális, befejezetté a halfogásra irányuló tevékenység megkezdésével válik.

Az orvadászat két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő vétség, kizárólag szándékosan követhető el, a szándék akár egyenes, akár eshetőleges is lehet.

Az orvadászat és a lopás halmazatban történő megállapítása nem kizárt.

A 247. §-hoz

A tiltott állatviadal szervezésének jogi tárgya a társadalom nyugalma, az elkövetési tárgy pedig minden gerinces állat, függetlenül attól, hogy háziasított vagy vadon élő állatról van-e szó, illetve, hogy az állat veszélyes állatnak minősül-e vagy sem.

A bűncselekménynek két fordulata van, az első fordulat elkövetési magatartásai az állatviadal szervezése, tartása, állatviadalra fogadás szervezése vagy arra fogadás kötése. Az elkövetés módja nem feltételez rendszeres elkövetést, a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha egy esetben bonyolították le. Az állatviadalra fogadás szervezése, vagy arra fogadás kötése az állatviadal megtartása nélkül is befejezett bűncselekmény. A cselekmény csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény második fordulata célzatos magatartásokat rendel büntetni. A cselekmény akkor tényállásszerű, ha az elkövetési magatartások, azaz a gerinces állat megszerzése, tartása, tenyésztése, kiképzése, idomítása vagy forgalmazása, állatviadal céljából történő felhasználása végett történik.

A 248. §-hoz

A hulladékgazdálkodás rendjének megsértése elnevezésű tényállás keretdiszpozíció, annak háttérjogszabálya elsődlegesen a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.), valamint annak végrehajtási rendeletei. A hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályokat jelentős számú európai uniós jogi aktus határozza meg, így ezek közvetve a büntetőjogi tényállást is érintik.

Az elkövetési tárgy alapesetben a hulladék, minősített esetben a veszélyes hulladék. Hulladék a Hgt. 3. § a) pontja szerint bármely, a törvény 1. számú melléklete szerinti kategóriák valamelyikébe tartozó tárgy vagy anyag, amelytől birtokosa megválna, megválni szándékozik, vagy megválni köteles. Ebből a körből a bűncselekmény olyan hulladéokra nézve követhető el, amely alkalmas az emberi élet, testi épség, egészség, vagy a föld, a víz, a levegő, azok összetevői, illetve élő szervezet egyedének veszélyeztetésére. A veszélyes hulladék a Hgt. 3. § b) pontja szerint a 2. számú mellékletben felsorolt tulajdonságok közül egyvel vagy többel rendelkező, illetve ilyen anyagokat vagy összetevőket tartalmazó, eredete, összetétele, koncentrációja miatt az egészségre, a környezetre kockázatot jelentő hulladék. A minősített eset elkövetési tárgyát a törvény is ekként jelöli, tehát nem szűkíti a Hgt.-hez képest.

A bűncselekmény egyrészt hulladék nem engedélyezett helyen történő elhelyezésével, másrészt engedély nélküli vagy az engedély kereteit túllépve végzett hulladékgazdálkodási tevékenységgel követhető el.

A hulladékot a gyűjtés céljából arra rendszeresített gyűjtőedényben, vagy egyéb gyűjtőeszközben, a gyűjtőszigeten vagy hulladékudvarban lehet elhelyezni. Aki ezeken kívül (pl. közterületen, magánterületen, védett természeti területen, erdőben) hulladékot elhelyez, megvalósítja az (1) bekezdés *a*) pontjában körülírt törvényi tényállást.

A Hgt. szerint a hulladékkezelési tevékenység - ha törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet ettől eltérően nem rendelkezik - kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezhető. E szabályok megsértése esetén az elkövető az (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott bűncselekmény miatt vonható felelősségre. A tényállás elkövetési magatartása továbbá a hulladékkal más jogellenes tevékenység végzése. Nem minden hulladékkal kapcsolatos tevékenység engedélyköteles, bizonyos cselekmények *ex lege* tilosak, így ezek (tehát a jogszabály által, illetve a közösségi jogszabályok által tiltott tevékenységek) szintén elérik a bűncselekményi szintet.

A hatályos szabályozáshoz hasonlóan a törvény mind az alap-, mind a minősített eset gondatlanságból történő elkövetését büntetni rendeli, utóbbit súlyosabb büntetési tétellel.

A 249. §-hoz

A 2008/99/EK irányelv 3. cikk *i*) pontja szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból az ózonkárosító anyagok gyártása, behozatala, kivitele, forgalomba hozatala vagy felhasználása. A háttérjogszabályként szolgáló, az ózonréteget lebontó anyagokról szóló 1005/2009/EK rendelet (a továbbiakban: 1005/2009/EK rendelet) 3. cikk 14. pontja definiálja a gyártás, a 21. pontja pedig a felhasználás fogalmát.

Az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos elkövetési magatartások kizárólag gyártásra, felhasználásra, forgalomba hozatalra, az ország területére történő behozatalra és kivitelre vonatkoznak, de károsító eredményről nincs szó. Erre tekintettel a jelenlegi (2) bekezdés kikerül a környezetkárosítás tényállásból, és önálló tényállásként szerepel a fejezetben ózonréteget lebontó anyaggal visszaélés címmel.

Az 1005/2009/EK rendelet megállapít olyan mentességeket és kivételeket (ld. III. fejezet, 24. cikk), amelyek alapján a „szabályozott anyagok” és „új anyagok” gyártása, forgalomba hozatala és felhasználása bizonyos feltételek esetén - tekintettel arra, hogy az európai uniós rendeletek közvetlen hatályúak - külön jogszabály szerint engedélyezett tevékenységnek minősülnek.

A 250. §-hoz

A törvény 250. §-a az egészségre, illetve a környezetre veszélyes radioaktív anyagok vagy készítményekkel való alábbi, jogosulatlan (tehát engedély vagy bejelentés nélküli, illetve az engedély kereteit túllépő) tevékenységeket rendeli büntetni:

- előállítás, megszerzés, birtoklás, tárolás, kezelés, exportálás, importálás, tranzitálás,
- forgalomba hozatal, feldolgozás, egyéb felhasználás, ártalmatlanítás,
- tartásra nem jogosult személynek átadás.

A törvény - a hatályos rendelkezésekkel egyezően - minősítő körülményként értékeli a bűnszövetségben történő elkövetést, és egyes elkövetési magatartásokkal összefüggésben büntetni rendeli a gondatlanságból elkövetett cselekményt, valamint az előkészületet is.

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: 1996. évi CXVI. törvény) 2. § 3. pontja szerint radioaktív anyag: a természetben előforduló vagy mesterségesen előállított anyag, amelynek egy vagy több összetevője ionizáló sugárzást bocsát ki. A törvény a tényállás alkalmazhatóságát az emberi életre és egészségre, illetve az élő és élettelen környezetre veszélyes radioaktív anyagokra korlátozza.

A 250. § egyrészt a 2008/99/EK irányelv 3. cikk *e*) pontjának való megfelelést szolgálja, amely szerint a tagállamok biztosítják, hogy bűncselekménynek minősüljön a jogellenesen és szándékosan vagy legalább súlyos gondatlanságból a nukleáris anyagok vagy más veszélyes radioaktív anyagok gyártása, feldolgozása, kezelése, használata, tartása, tárolása, szállítása, behozatala, kivitele vagy ártalmatlanítása, ha bármely személy halálát vagy súlyos sérülését, vagy a levegő, a talaj, vagy a víz minőségének, vagy az állatoknak vagy növényeknek a jelentős károsodását okozza vagy okozhatja.

Másrészt a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény (kihirdette: a 2007. évi XX. törvény) 2. cikkében elírt, büntetendővé nyilvánítandó elkövetési magatartásokat is lefedi a tényállás, valamint megfelel a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) keretében 1979-ben elfogadott, és az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló Egyezménynek a NAÜ által szervezett diplomáciai konferencia keretében, 2005. július 8-án aláírt módosításának (kihirdette: a 2008. évi LXII. törvény).

A 251. §-hoz

A nukleáris létesítmény üzemeltetésével visszaélés bűncselekménnyé nyilvánítása az atomerőművek és más hasonló létesítmények biztonságos, az engedélyekben foglalt betartásával történő működtetését hivatott garantálni. A nukleáris létesítmény fogalmát és az engedélyezési eljárás szabályait a 1996. évi CXVI. törvény határozza meg.

Súlyosabban minősül annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a nukleáris létesítmény üzemeltetésével való visszaélést bünszövetségben követi el. Az előkészület büntetendővé nyilvánítását - a radioaktív anyaggal visszaéléshez hasonlóan - a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény előírásai indokolják.

A 252. §-hoz

Az atomenergia alkalmazásával visszaélés két elkövetési magatartást szankcionál:

- az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult megfélemlítése,
- a bejelentési kötelezettség elmulasztása.

Az atomenergia alkalmazása a 1996. évi CXVI. törvény 2. § 1. pontja szerint egyrészt a nukleáris vagy más radioaktív anyaggal kapcsolatos tevékenységet, másrészt az ionizáló sugárzást létrehozó, valamint az előbbi alkalmazást szolgáló létesítményekkel, berendezésekkel összefüggő tevékenységet jelöl.

Az atomenergia biztonságos alkalmazásának irányítása és felügyelete a Kormány feladata. A kormányzati feladatok végrehajtásáról a Kormány az Országos Atomenergia Hivatal (az atomenergia-felügyeleti szerv), valamint több miniszter útján gondoskodik [vö. 1996. évi CXVI. törvény 20. § (1) bekezdés, 22-26. § és 28. §].

A hatósági tevékenység többszintű, ezért a döntésre jogosult szerv vagy személy alatt azt kell érteni, akit (vagy amely szervet) a döntésre a törvény vagy más jogszabály feljogosít. Az ellenőrzést a hatóság csak akkor tudja megfelelően elvégezni, ha az atomenergia felhasználásához szükséges engedély kiadásakor valós adatok birtokában van. Ezért rendeli büntetni a törvény azt, aki az engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megfélemlíti.

Az ellenőrzési vagy felügyeleti tevékenység megfelelő ellátásának feltétele, hogy a hatóság minden releváns információval rendelkezzen az atomenergia alkalmazására vonatkozóan [ld. pl. az atomenergia alkalmazási körébe tartozó egyes anyagok, berendezések és létesítmények tulajdonjoga megszerzésének speciális feltételeiről, valamint birtoklásuk, üzemben tartásuk bejelentésének rendjéről szóló 72/2000. (V. 19.) Korm. rendeletet]. Ennek biztosítására a törvény szerint az is büncselekményt valósít meg, aki az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos, jogszabályban előírt bejelentési kötelezettségét elmulasztja.

A 253. §-hoz

A törvény szélesíti a kitiltás büntetés alkalmazhatósági körét: ez környezetkárosítás, természetkárosítás, orrvadászat, orvhalászat, hulladékgyártás rendjének megsértése és tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben is kiszabható lesz.

A XXIV. Fejezethez

(Az állam elleni büncselekmények)

Az állam elleni büncselekmények a hatályos Btk. Különös Részében, a X. fejezetben szerepelnek, a törvény azonban változtat ezen, és az emberi életre és méltósághoz való jogból levezethető alapvető jogok sérelmével járó büncselekményeket előrébb sorolja.

Az állami elleni büncselekmények az összbüntetésen belül igen elenyésző számban fordulnak elő (az utóbbi öt évben egy ilyen büntetést követek el), a tényállások módosításának igénye nem merült fel, ezért a törvény csak kisebb pontosításokat hajt végre azokon.

A fejezet alá tartozó büncselekmények:

- az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása,
- az alkotmányos rend elleni szervezkedés,
- lázadás,
- rombolás,
- hazaárulás,
- hűtlenség,
- az ellenség támogatása,
- kémkedés,
- a szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés, és
- állam elleni büncselekmény feljelentésének elmulasztása.

A 254. §-hoz

A demokratikus hatalomgyakorlással összeegyeztethetetlen bármilyen erőszakos egyeduralkodói törekvés. Az Alaptörvény kimondja, hogy „senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására.” Ennek a tilalomnak kíván érvényt szerezni a büntetőjog, amikor az e tilomba ütköző cselekményt büntetendőnek nyilvánítja.

Az alkotmányos rend megváltoztatása bűncselekményének a jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, amelyen az Alaptörvényt és az abban foglaltakon nyugvó társadalmi viszonyokat kell érteni. A cselekménynek közvetlenül kell az alkotmányos rend megváltoztatására irányulnia, azaz az erőszakot vagy a fenyegetést a hatalom megszerzése érdekében kell felhasználni. A bűncselekmény megvalósításához nem szükséges szervezet létrehozása, de történhet szervezet formájában is. A törvény a különösen fegyveres erő igénybevételével való példálózó utalást elhagyja. Az erőszakkal fenyegetés akkor valósul meg, ha az erőszak alkalmazásának reális esélye van.

Az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló előkészület társadalomra veszélyessége indokolja, hogy ezt a törvény továbbra is bűncselekménnyé nyilvánítsa.

A (3) bekezdés büntethetőséget megszüntető okot tartalmaz, eszerint nem büntethető az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása miatt az, akinek önkéntes elállása következtében a bűncselekmény folytatása elmarad, vagy aki annak folytatását önként megakadályozza.

A 255. §-hoz

Az alkotmányos rend elleni szervezkedés bűncselekményének a jogi tárgya szintén Magyarország alkotmányos rendje, de az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatásától eltérően ezt a bűncselekményt egy személy önállóan nem követheti el, csak több személy egyetértő, konspiratív jellegű, rejtett módon történő szellemi és fizikai cselekvése által valósulhat meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása olyan szervezet létrehozása vagy vezetése, amelynek az a célja, hogy a Magyarország alkotmányos rendjét erőszakkal vagy ezzel fenyegetve megváltoztassa. A létrehozott szervezetet illetően vizsgálni kell, hogy az ténylegesen alkalmas-e Magyarország alkotmányos rendjének a megváltoztatására.

A szervezet létrehozójának vagy vezetőjének büntetésénél enyhébb büntetést határoz meg a törvény arra, aki a szervezetben részt vesz. A szervezet támogatásának a törvényi tényállásba való felvétele szükségtelen, mert bűnsegédként ebben az esetben is büntethető, nem indokolt viszont, hogy a támogatót tettesként vonják felelősségre.

Akinek önkéntes elállása következtében a szervezkedés folytatása elmarad, vagy aki annak folytatását önként megakadályozza, nem büntethető.

A 256. §-hoz

A lázadás bűncselekményének tárgya az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kúria vagy a Kormány rendeltetesszerű alkotmányos működése. A lázadás, olyan tömegzavargás, amelynek az a közvetlen célja, hogy a felsorolt szervezetek alkotmányos jogkörének gyakorlásában erőszakkal vagy ezzel fenyegetve akadályozza vagy intézkedésre kényszerítse. A tömegzavargás több ember együttes, nyílt fellépését jelenti. Az erőszakkal vagy ezzel fenyegetve való akadályozás személy elleni erőszakot jelent. A lázadás azonban nem az egyes funkciót betöltő személyek, hanem az általuk vezetett vagy képviselt szervek ellen irányul. A felsoroltaknál alacsonyabb szintű szervnek a jogszerű eljárásában való akadályozását vagy intézkedésre kényszerítését nem indokolt állam elleni bűncselekménynek tekinteni. Ezek esetében csoportosan elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, vagy az adott tényállástól függően más bűncselekmény miatti felelősségre vonás is megfelelően szolgálja a társadalom védelmét.

A törvény a lázadás büntetését illetően különbséget tesz a tömegzavargás szervezése és vezetése, másrészt az abban való részvétel között. A tömegzavargás szervezését illetően ki kell emelni, hogy ez csak a létrejött tömegzavargásra vonatkozik, de nem jelenti az előkészületi cselekményt. A részvétel a tömegzavargásban való fizikai részvételt jelenti, a bűncselekmény megvalósításához azonban nem szükséges, hogy az elkövető a lázadás létrejöttétől kezdve részt vegyen a tömegzavargásban, elegendő az is, ha a már létrejött tömegzavargáshoz csatlakozik. Nem tartalmazza a törvényi tényállás a tömegzavargás támogatását, mert a támogató bűnsegédi tevékenységet fejt ki, nem indokolt a tetteskénti felelősségre vonása.

A lázadásra irányuló előkészület társadalomra veszélyessége indokolja, hogy ezt a törvény bűncselekménnyé nyilvánítsa.

Büntethetőséget megszüntető ok, ha a lázadás résztvevője a tömegzavargást önként vagy a hatóság felhívására az erőszakos cselekmények megkezdése előtt elhagyja.

A 257. §-hoz

A rombolás bűncselekményének tárgya Magyarország alkotmányos rendje. Csak szándékosan megvalósítható célzatos bűncselekmény, az elkövető célja Magyarország alkotmányos rendjének megzavarása. A rombolás elkövetési tárgyait a törvényi tényállás felsorolja. A cselekmény akkor büntetendő, ha az elkövető tudata átfogta magatartásának állagsérelmet okozó voltát, felismerte a sértett objektum jellegét, és cselekményét azért hajtja végre, hogy az előre látott, kívánt következmények bekövetkezzenek. A bűncselekmény elkövetési magatartásának háromféle módját határozza meg a törvény: a megsemmisítést, a használhatatlanná tételt és a megrongálást. A cselekmény az ezen magatartások eredményeként létrejövő állagsérelmet bekövetkezésével valósul meg. Ha az állagsérelmet elmarad, az erre irányuló magatartás csak kísérletet valósít meg. A cselekmény befejezettségéhez az nem szükséges, hogy az alkotmányos rend megzavarása is bekövetkezzék.

A cselekmény minősített esete, ha a rombolás különösen súlyos hátránnyal jár. Ez a legszigorúbb büntetéssel, életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel is büntethető. A különösen súlyos hátrány nem csak anyagi és gazdasági károkat, hanem erkölcsi és politikai jellegű káros következményeket is magába foglal.

A rombolás fokozott társadalomra veszélyességére tekintettel a törvény a bűncselekmény előkészületét is büntetni rendeli.

A 258. §-hoz

A hazaárulás bűncselekményének jogi tárgya Magyarország állambiztonsága, különös jogi tárgyai pedig Magyarország függetlensége, területi épsége vagy alkotmányos rendje, az ezeket sértő célzattal valósítja meg a hazaárulást az elkövető. A tényállás két elkövetési magatartást határoz meg, a külföldi kormánnyal vagy külföldi szervezettel való kapcsolatfelvételt, illetve kapcsolat fenntartását. A bűncselekmény akkor tekinthető befejezettnek, ha a kapcsolat létrejön.

A hazaárulás minősített eseteinél az elkövetési módoknak a társadalomra veszélyessége teszi indokolttá a súlyosabb büntetéssel való fenyegetést.

A törvény - a veszélyeztetett jogi tárgy kiemelkedő fontosságára tekintettel - a hazaárulás előkészületét is büntetni rendeli.

A 259. §-hoz

A törvény nem változtat a hűtlenség tényállásán. A hűtlenség jogi tárgya a Magyarország függetlensége, területi épsége vagy alkotmányos rendje. A bűncselekményt az elkövető csak az állami szolgálatával vagy hivatalos megbízásával visszaélve valósíthatja meg. A bűncselekmény alanya csak magyar állampolgár lehet.

A 260. §-hoz

Az ellenség támogatása bűncselekményének jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, a közvetlen elkövetési tárgy a katonai erő. A bűncselekmény, a háború idején az ellenséggel történő együttműködés, illetve a saját vagy a szövetséges erők elárulása folytán, közvetlenül sérti az állam függetlenségét, területi épségét, katonai erejét. A bűncselekmény elkövetője, a jogi tárgy természete miatt, nem csak magyar állampolgár lehet, hanem bárki.

A törvény, a bűncselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyességére tekintettel büntetni rendeli az ellenség támogatására irányuló előkészületet is.

A 261. §-hoz

A kémkedés Magyarország biztonságát, szuverenitását, területi sérthetlenségét, fontos állami, politikai, gazdasági és egyéb érdekeit veszélyeztető tevékenység, ezért a bűncselekmény tényállási eleme, hogy a kémtevékenység Magyarország ellen irányul. Az érdeksérelem meghatározott adat külföldre juttatása révén valósul meg.

A törvény minősített esetként szabályozza a minősített adatnak hírszerző tevékenység keretében történő kiszolgáltatását.

A kémkedés előkészülete is büntetendő, fokozott társadalomra veszélyességére tekintettel.

A 262. §-hoz

A szövetséges fegyveres erő ellen elkövetett kémkedés bűncselekményének jogi tárgya Magyarország alkotmányos rendje, szuverenitása, az állam biztonságának fontos érdekei. A bűncselekmény tényállása a 261. §-ban meghatározott kémkedésre utal, az ott meghatározottak szerint rendeli büntetni azt, aki a Magyarország vagy a kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét tartalmazó hatályos nemzetközi szerződés szerint a Magyarországgal szövetséges fegyveres erő elleni kémkedést követ el. A szövetséges fegyveres erő fogalmára az értelmező rendelkezés az irányadó. A kölcsönös katonai segítségnyújtás kötelezettségét az 1999. évi I. törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés tartalmazza.

A 263. §-hoz

Az állam létezésének alapjait veszélyeztető cselekmények felderítése és azok elkövetőinek felelősségre vonása ösztársadalmi érdek. Ezeknek a bűncselekményeknek a kiemelkedő súlyosságát a törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - azáltal is kifejezésre juttatja, hogy általános feljelentési kötelezettséget ír elő rájuk. A feljelentési kötelezettség, a hozzátartozókat kivéve, mindenkire kiterjedő kötelezettség. A feljelentési kötelezettség nem csak a befejezett, hanem a még készülöben lévő bűncselekményekre is vonatkozik.

A 264. §-hoz

A Fejezetben meghatározott bűncselekmények kiemelkedő társadalomra veszélyességére és a prevenció célokra tekintettel, az állam elleni bűncselekmények vonatkozásában az elkövetővel szemben kitiltásnak is helye van.

A XXV. Fejezethez

(A minősített adat és a nemzeti adatvagyon elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének III. és III/A. Címe tartalmazza visszaélés minősített adattal cím alatt a különböző minősítéssel rendelkező adatokra és a nemzeti adatvagyonra elkövetett bűncselekményeket. A törvény az egyszerűsítés elvének megfelelően a korábban a különböző minősített adatokra vonatkozó, ugyanazon elkövetési magatartásokkal megvalósítható önálló törvényi tényállásokat egy tényállásban alkotja újra, és önálló fejezetben szabályozza azokat. A Fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- minősített adattal visszaélés,
- a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartás elleni bűncselekmény.

A 265-266. §-hoz

E bűncselekmény jogi tárgya alatt a minősített adat védelméről szóló törvényben meghatározott szigorúan titkos, titkos, bizalmas, illetve korlátozott terjesztésű minősítésű nemzeti vagy külföldi minősített adatot kell érteni. Az ehhez kapcsolódó büntetőjogi védelem a minősítés kezdeményezésétől számított harminc napig arra az adatra is kiterjed, amelynek kezdeményezték a minősítését, de a minősítési eljárást a bűncselekmény elkövetésekor nem fejezték be, ha az elkövető erről tudomással bír.

A törvény a hatályos Btk. 221. § (1) bekezdésével egyezően négy elkövetési magatartást tartalmaz:

a) jogosulatlan megszerzés: a törvény csak a jogellenes megszerzést nyilvánítja bűncselekménynek, a minősített adat véletlen tudomásra jutásával a cselekmény nem követhető el. A minősített adat jogosulatlan megszerzése minden esetben aktív tevékenységet tételez fel, e cselekmény mulasztással nem követhető el;

b) jogosulatlan felhasználás: a minősített adat jogosulatlan felhasználása azt jelenti, hogy az elkövető a jogszerűen vagy véletlenül birtokába került minősített adatot engedély nélkül, vagy rendeltetésétől eltérő céllal használja fel;

c) jogosulatlan személy részére hozzáférhetővé tétel: a minősített adat illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele alatt azt a tevékenységet vagy mulasztást értjük, amelynek eredményeként lehetővé válik az, hogy illetéktelen személy a minősített adat birtokába jusson, azt megismerje;

d) a minősített adat illetékes személy részére történő hozzáférhetetlenné tétele: ezen elkövetési magatartás azt feltételezi, hogy az elkövető a minősített adatot birtokolja, és ebben a helyzetben kirekeszt annak megismeréséből olyan személyeket, akik a tudomásul vételre jogosultak.

Az (1) bekezdés a) pontja szerinti elkövetési magatartásokat kizárólag a minősített adat megismerésére jogosulatlan személy, míg az (1) bekezdés b) pontjában leírt magatartásokat bárki tanúsíthatja.

A minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mavtv.) megadja a minősítési szint meghatározásához szükséges kármértéket, amelyhez igazodik a minősítendő adat minősítési szintje. A (2) bekezdés e minősítési szinteknek megfelelően differenciálja a büntetési tételeket.

A (3) bekezdés súlyosabban rendeli büntetni, ha a bűncselekményt speciális alany, konkrétan a minősített adat felhasználására törvény rendelkezése alapján jogosult személy követi el.

A (4)-(5) bekezdésben rögzítetteknek megfelelően a jogalkotó büntetni rendeli a titkos és a szigorúan titkos minősítésű adatok esetében az előkészületi cselekményeket is mind az általános, mind a speciális alany vonatkozásában.

A hatályos Btk.-ban a jogosulatlan külföldi személy részére történő hozzáférhetővé tétel minősítő körülményként szerepelt. A továbbiakban azonban már nem indokolt a jogosulatlan külföldi személy részére történő hozzáférhetővé tétel minősítő körülményként való meghatározása, mivel a globalizáció hatásaként ezen körülmény önmagában nem eredményezi a jogi tárgy súlyosabb megsértését. Ezt adott esetben a bíróság - az eset összes körülményeit mérlegelve - súlyosító körülményként értékelheti.

A jogalkotó a (6) bekezdésben a speciális alany vonatkozásában a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli.

A törvény a hatályos szabályozással megegyezően tartalmazza a feljelentési jogosultsággal rendelkezők körét. Továbbra is fenntartja azt a szabályt, miszerint a büntetőeljárás megindításának csak az adott adatfajta minősítésére jogosult szerv vagy személy feljelentése esetén kerülhet sor.

A 267. §-hoz

A hatályos Btk. 224/A. §-ában pönalizált bűncselekmény törvényben történő megtartása továbbra is indokolt. A nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló 2010. évi CLVII. törvény egyes, az állam működésének szempontjából kiemelkedően fontos nyilvántartásokban kezelt adatok feldolgozását csak állami szerv, vagy

kizárólagos állami tulajdonban lévő gazdálkodó szervezet számára teszi lehetővé. Az ebbe a körbe tartozó nyilvántartásokban kezelt adatokhoz való folyamatos hozzáférés biztosítása az adatkezelő számára a közigazgatás folyamatos és zavartalan működésének biztosítása szempontjából olyan közérdek, amelynek megsértése indokoltá teszi a büntetőjogi szankcionálást.

A nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartás elleni bűncselekmény tényállása alapján három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a nemzeti adatvagyon (amely közfeladatot ellátó szervek által kezelt közérdekű adatok, személyes adatok és közérdekből nyilvános adatok összességét jelenti) körébe tartozó állami nyilvántartásban kezelt adatnak az adatkezelő részére történő hozzáférést vagy az adatkezelés körébe tartozó művelet elvégzését akadályozza vagy lehetetlenné teszi.

A törvény minősített esetként határozza meg a jelentős érdeksérelem okozását, ez esetben a cselekmény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A XXVI. Fejezethez

(Az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények)

Az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekmények önálló fejezetbe szerkesztését - a korábbi szabályozással összhangban - e bűncselekmények sajátos jogtárgya: a hazai és nemzetközi bíróságok, valamint a különböző eljárásokban hozzájuk kapcsolódó, az igazságszolgáltatásban tevékenykedő hatóságok és más személyek zavartalan, befolyásolástól mentes eljárásához (az igazságszolgáltatás rendjéhez) fűződő társadalmi érdek indokolja. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- hamis vád,
- hatóság félrevezetése,
- hamis tanúzás,
- hamis tanúzásra felhívás,
- tanúvallomás jogosulatlan megtagadása,
- kényszerítés hatósági eljárásban,
- hatóság eljárásának megzavarása,
- igazságszolgáltatással összefüggő titoksértés,
- mentő körülmény elhallgatása,
- bűnpártolás,
- fogolyszökés,
- fogolyzandulás,
- ügyvédi visszaélés,
- zugírászat,
- zártörés,
- a bírósági végrehajtás akadályozása,
- nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény.

A 268-270. §-hoz

A hamis vád bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan, befolyásolástól mentes működésén túl, a hamisan megvádolt személy személyi szabadságának, becsületének és jóhírének megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek.

A tényállás elkövetési magatartásai: büntetőeljárás lefolytatásának alapjául szolgáló hamis tartalmú vádolás, vagy bűncselekmény elkövetésére vonatkozó koholt bizonyíték bíróság vagy más hatóság előtti állítása, illetőleg tudomásra hozása. A hamis vádolás arra vonatkozó állítás, hogy konkrétan meghatározott, illetve konkrétan beazonosítható személy bűncselekményt követett el. Az erre vonatkozó hamis tartalmú állításnak kifejezettnek - tényállításnak - kell lennie, a vélemény közlése nem a hamis vád büntetettét valósítja meg.

Bizonyíték koholása hamis tartalmú bizonyítási eszköz vagy eszközök létrehozását, illetőleg bizonyítási eszközök tartalmának meghamisítását jelenti, így koholt az az addig egyáltalán nem létezett, vagy nem az adott bűncselekmény kapcsán keletkezett bizonyíték, amelyet a passzív alany gyanúba keverése céljából készítettek vagy átalakítottak.

Az elkövetési magatartás eleme az is, hogy a hamis tartalmú tényállítást vagy koholt bizonyítékot (a hamis vádat) a hatóság tudomására kell hozni, hatóság előtt kell megtenni. A tényállás megvalósulása szempontjából közömbös, hogy a koholt bizonyíték tudomásra hozását az érdemi eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság előtt teszik-e meg, vagy sem.

A bűncselekmény megvalósulása szempontjából nem bír jelentőséggel az sem, hogy milyen úton jut el a hatósághoz a hamis tartalmú tényállítás vagy koholt bizonyíték, ugyanis a bűncselekmény akkor is megvalósul, ha a tettes nem saját kezdeményezésére, hanem a bíróság vagy a hatóság megkeresésére, felszólítására tesz hamis nyilatkozatot, vagy szolgáltat koholt bizonyítékot.

A bűncselekmény nem speciális alanyú, azt bárki elkövetheti. A hamis vád esetében nem tipikus elkövetés a társtettség, azonban az fogalmilag nem kizárt. A hamis vád elkövetéséhez a részesi alakzatok bármelyike, így a felbujtás és a bűnszegély egyaránt kapcsolódhat.

A bűncselekmény az alapesetben a hamis tartalmú tényállítás bírósággal vagy hatósággal való közlésével, illetve a koholt bizonyíték számukra való átadásával vagy hozzáférhetővé tételével befejezetté válik.

A hamis vád szándékosan (hamis vád büntette) és gondatlanságból is (hamis vád vétsége) elkövethető. A szándék jellemzően egyenes szándék, de nem zárható ki az eshetőleges szándékkal való elkövetés sem. A bűncselekmény vétségi alakzata jellemzően hanyag gondatlansággal elkövetett.

A bűncselekmény minősített esetei, ha a hamis vád alapján a hamis váddal érintett személlyel szemben a büntetőeljárás megindul, valamint ha a hamis vád alapján a hamis váddal érintett személyt elítélik vagy a hamis vád olyan bűncselekményre vonatkozik, amelynek elkövetőjét a törvény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegeti, továbbá, ha az életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményre vonatkozó hamis vád alapján a vádlottat elítélik.

E vonatkozásban az érintett személlyel szembeni eljárást a vele szemben lefolytatott gyanúsított kihallgatás időpontjától, illetőleg attól az időponttól kell megindult eljárásnak tekinteni, amikor a hamis váddal érintett személlyel szemben a hatóság kizárólag a terhelttel szemben alkalmazható eljárási cselekmény elvégzése iránt intézkedik. A hamis vád alapján való elítélésen pedig a hamis váddal érintett vádlott jogerős elítélését kell érteni.

A szabálysértésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó hamis vád hatályos kettős felbontását (azaz a szabálysértéssel vagy fegyelmi vétséggel elkövetett hamis vádolás, illetve szabálysértésre vagy fegyelmi vétségre vonatkozó koholt bizonyítéknak a megjelölt hatóságok, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójának tudomására hozása kettős felosztását) a törvény megváltoztatja, és hármas felosztást vezet be. Így külön pontba kerül a szabálysértéssel vagy közigazgatási bírsággal sújtható szabályszegéssel történő hamis vádolás, a fegyelmi vétséggel hamis vádolás, és mindkét esetben a koholt bizonyítékoknak hatóság, illetve a fegyelmi jogkör gyakorlója tudomására hozása.

Az új tényállítás büntetni rendeli, ha valaki mást a hatóság előtt közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegéssel vádol hamisan, vagy erre vonatkozó koholt bizonyítékot hoz a hatóság tudomására. Ennek indoka, hogy 2011. július 1. napjától egyes, korábban közlekedési szabálysértésnek minősülő magatartások közigazgatási hatósági eljárás hatálya alá tartozó közlekedési szabályszegésekké váltak. Társadalmi igény az is, hogy ezen esetekben a büntető jogalkotás védelemben részesítse a közigazgatási eljárásba vetett bizalmat.

Ugyanazzal a személlyel szemben azonos eljárásban többször előterjesztett hamis vád természetes egységet képez.

A Legfelsőbb Bíróság 2/2004. Büntető jogegységi határozatában foglaltak szerint, amennyiben a tettes az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során más létező személynek adja ki magát, és az ennek megfelelő adat kerül az ügyben eljáró hatóságok által készített közokiratba, a hamis vád büntette mellett az „intellektuális” közokirat-hamisítás büntettét is elköveti. Ha a tettes a személyazonosságának az igazolására más nevére szóló valódi közokiratot is felhasznál, a hamis vád büntettén és az „intellektuális” közokirat-hamisítás büntettén túl közokirat-hamisítás büntettét is elköveti.

A 271. §-hoz

A hatóság félrevezetésének jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A tényállítás elkövetési magatartása olyan valótlan tartalmú bejelentés megtétele, amely hatóság vagy bíróság előtti előadásban büntetőeljárás, illetve szabálysértési eljárás, fegyelmi jogkör gyakorlója előtt, fegyelmi eljárás, hatóság előtt pedig a fentiekől különböző, más hatósági eljárás megindítására alkalmas. A korábbi szabályozáshoz képest az elkövetési magatartás kiegészült a szabálysértési, a fegyelmi, valamint a közigazgatási hatósági eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentés eseteire is annyiban, amennyiben az ott írt megkülönböztetés szerint hamis vád, továbbá szabálysértésre, fegyelmi vétségre, illetve közigazgatási bírsággal sújtható szabályszegésre vonatkozó hamis vád nem áll fenn. Hamis vád büntette valósul meg akkor, ha a tettes meghatározott személlyel szemben bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére vonatkozó valótlan tényállítást közöl a bírósággal vagy hatósággal. A bűncselekmény megállapításához a tettes által tudottan valótlan tartalmú bejelentés megtétele után nem kell büntető-, szabálysértési, fegyelmi vagy más hatósági eljárásnak indulnia, elég az, hogy a bejelentés a tartalma alapján alkalmas annak megindítására.

A hatóság félrevezetése vétségének bármely alakzata - akár egyenes, akár eshetőleges, de - kizárólag csak szándékosan követhető el.

A bűncselekmény nem speciális alanyú, azt bárki elkövetheti. A bíróság vagy hatóság félrevezetése esetében nem tipikus elkövetés a társtettség, azonban, a tettesek azonos alkalommal, ugyanazon bíróság vagy hatóság előtt együtt tesznek bejelentést, a társtettesi minőség fogalmilag nem kizárt. A bűncselekmény elkövetéséhez a részesi alakzatok bármelyike, így a felbujtás és a bűnszegély egyaránt kapcsolódhat.

Vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntetendő a büntetőeljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentés, egy évig terjedhet a szabadságvesztés, ha a bűncselekményt szabálysértési vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló valótlan bejelentéssel követik el, míg elzárással büntetendő, ha az bármely egyéb hatósági eljárás alapjául szolgál.

A 272-276. §-hoz

A hamis tanúzás bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás - a bíróságok és más hatóságok - zavartalan, befolyásolástól mentes működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai lehetnek: lényeges körülmény valótlan állítása, vagy lényeges körülmény elhallgatása; hamis szakvélemény vagy hamis szaktanácsadói felvilágosítás adása; az ügyvel kapcsolatos szóbeli vagy írásbeli anyagok idegen nyelvről -ideértve a jelnyelvet is - magyar nyelvre, illetőleg magyar nyelvről idegen nyelvre való hamis tolmácsolása, vagy hamis fordítása; büntető vagy polgári ügyben hamis okirat, vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatása.

A bűncselekmény alanya speciális, ugyanis hatóság előtti valótlan állítást vagy a való elhallgatását kizárólag az adott eljárásban tanú eljárási pozícióban lévő személy követheti el, hamis szakvéleményt vagy hamis szaktanácsadói felvilágosítást kizárólag az adott eljárásban (akár eseti, akár igazságügyi) szakértőként, illetőleg szaktanácsadóként kirendelt, illetve bevont személy adhat. Ugyanez igaz a hamis fordítás vagy tolmácsolás vonatkozásában az eljárásban fordítóként vagy tolmácsként kirendelt személyek cselekményével kapcsolatban is. A hamis okirat vagy tárgyi bizonyítási eszköz eljárásban való szolgáltatását - ideértve a büntető- és szabálysértési ügyeket is - a „fél” követheti el, aki az adott eljárásban bizonyítási eszközök bíróság vagy hatóság számára való szolgáltatására jogosultsággal rendelkezik.

A törvény a jogi fogalmak következetes használata érdekében - a hamis váddal megegyező módon - a hatályos Btk. rendelkezéseit annyiban pontosítja, hogy a hamis tanúzás elévülése alatt a büntethetőség elévülését kell érteni.

A törvény a hamis tanúzás esetén a büntethetőség megszüntetéséhez, illetve a büntetés korlátlan enyhítéséhez a hatályos szabályozással szemben megköveteli azt is, hogy a vallomás hamisságának feltárásán túl a tanú a valóságnak megfelelő, érdemi vallomást is tegyen.

Figyelmet érdemel, hogy a korábbi jogi szabályozáshoz kapcsolódó állandó bírói gyakorlat által kialakított megoldás továbbra is érvényes maradhat, ugyanis a hamis tanúzásra való eredménytelen felhívás ezután is hamis tanúzásra, hamis szakvéleményadásra, hamis tolmácsolásra, hamis okirat vagy hamis tárgyi bizonyítási eszköz szolgáltatására felhívásként lesz értékelendő, az eredményes - az akaratelhatározást kialakító felhívást követő, legalább kísérleti stádiumba eljutó hamis tanúzásra - felhívás esetén pedig a hamis tanúzás valamely alakzatára való felbujtás lesz megállapítható.

A 277. §-hoz

A tanúvallomás jogosulatlan megtagadása bűncselekmény jogi tárgya a büntető igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a tanúvallomás jogosulatlan megtagadása a büntetőeljárás során, abban az esetben, ha a vallomásmegtagadás jogosulatlanságára és az azzal kapcsolatos következmények beállítására a bíróság a vallomás megtagadásával kapcsolatosan tett nyilatkozatának elhangzása előtt a tanú figyelmét már felhívta. A tanúvallomás megtagadása akkor jogosulatlan, ha az nem a Be. 82. § (1) bekezdésében - figyelemmel a 82. § (4) bekezdésére is - foglaltak alapján történik meg. Abban az esetben, ha a tanú a büntetőeljárás során az eljárási cselekményen való részvételt, vagy a nyomozó hatóság, illetve az ügyész előtti vallomástételt tagadja meg jogosulatlanul, az nem tartozik e tényállás minősítése alá, azt a Be. 93. §-a alapján az ügyész a tanúval szembeni rendbíróság kiszabásával és a tanú költségek megtérítésére való kötelezésével szankcionálhatja.

A bűncselekménynek speciális az alanya, azt kizárólag a büntetőeljárás során, a bíróság által tanúként kihallgatni kívánt személy követheti el. A tanúi minőség e tényállás vonatkozásában a bíróság által kibocsátott idézés tanú számára való kézbesítésétől, illetőleg a tanúként való idézéséről való tudomásszerzésével kezdődik, és az eljárási cselekményről való bíróság általi elbocsátásával ér véget.

A bűncselekmény elkövetésénél a társettség kizárt, ugyanis minden, tanúként kihallgatni kívánt személy csak a saját vonatkozásában tagadhatja meg a vallomástételt. A részesi alakzatok közül a felbujtás és a bűnsegély egyaránt lehetséges. Amennyiben a tanú vallomásmegtagadásra való rábírása erőszakkal vagy fenyegetéssel történik, úgy a kényszerítés hatósági eljárásban bűncselekmény állapítható meg.

A 278-279. §-hoz

A hatósági eljárás akadályozása és a hatóság eljárásának megzavarása tényállások címe igen hasonló egymáshoz, tartalmuk azonban eltérő, ezért megtevesztő és félrevezető lehet e két alcím alkalmazása. Erre tekintettel előbbit a törvény - az elkövetési magatartást hangsúlyozva - kényszerítés hatósági eljárásban címre változtatja.

A hatóság eljárásának megzavarása körében az alapeseti cselekmények olyan kihívóan közösségellenes, de nem erőszakos, illetve erőszakos cselekmények - a vaglyagosság miatt nem állapítható meg garázdaságot - a tetteges becsületsértés szintjét elérő, de azt meg nem haladó súlyosságú magatartások (pl. terhelt vagy tanú leköpése, sérülést nem okozó megrúgása, megütése) amelyek megzavarják vagy akadályozzák a bírósági eljárást. A bíróság méltóságát vagy a tárgyalás rendjét sértő eljárásjogi szankcióval sújtandó magatartások és e bűncselekmény elhatárolása - a fent írtakon túl - a bírósági jogértelmezés körébe tartozik.

A 280. §-hoz

Az igazságszolgáltatással összefüggő titoksértés bűncselekmény jogi tárgya az igazságszolgáltatás törvényes működése, az eljárások során keletkezett információk védelmének keresztül. Az igazságszolgáltatás működése során beszerzett - nem nyilvános - információk titokban tartásához kiemelkedő társadalmi érdek fűződik, így a büntetőjogi védelem fenntartása a hatályos szabályokkal nagyobb részt egyező tartalommal a továbbiakban is indokolt.

A különböző eljárási cselekményeknél közreműködő hatósági tanú szükségképpen betekintést nyer az eljárási cselekményekkel érintett személyeknek, illetve családtagjaiknak és a velük kapcsolatban álló más személyeknek a magánéletébe, és ezzel összefüggő információk birtokába juthat. Ugyanez mondható el a zárt tárgyalás esetén is, az azon részt vevő személyek, illetve családjuk és ismerőseik vonatkozásában. Mindkét esetben tehát olyan adatok kerülhetnek a fenti személyek birtokába, amelyek az Alaptörvény által is védett magánszféra, magántitkok, személyes adatok körébe tartoznak.

A törvény három külön bekezdésben szabályozza a bűncselekmény elkövetési magatartásainak a büntethetőségét. Ennek oka, hogy az (1) bekezdésben szereplő bűncselekmény esetén a szubszidiaritás nem merül fel, hiszen nincs olyan másik bűncselekmény, amely mint súlyosabban minősülő bűncselekmény megvalósulhatna.

Az (1) bekezdésben írt bűncselekményt kizárólag az eljárások során hatósági tanúként bevont személy követheti el. Hatósági tanú bevonására a büntető eljárásban, illetőleg a közigazgatási eljárásban kerülhet sor. Amennyiben ezen eljárásokban valakit hatósági tanúként vonnak be, őt a hatóság a jogairól és kötelezettségeiről tájékoztatja, ennek keretében a titoktartási kötelezettség megtartására is felhívja [Be. 183. § (6) bekezdése, Ket. 55. § (6) bekezdése]. Ennek alapján a hatósági tanú a részvételével megtartott eljárási cselekményen tudomására jutott adatot, tényt, körülményt köteles titokban tartani, azt nem fedheti fel. Felmentést az ügy tárgyát érintő tényekre, adatokra, körülményekre nézve az eljáró hatóság, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság adhat, amely előtt az eljárás folyamatban van. Ha a tilalom ellenére a hatósági tanúként tudomására jutott adatokat, stb. a jogosult felmentése nélkül felfedi, másnak a tudomására, nyilvánosságra hozza, úgy a magatartása tényállászerű. A jogosult fogalma a normszövegben részletesebben nem fejthető ki, hiszen a hatósági tanú nem csak az eljárási cselekménnyel érintett személy, hanem törvényben pontosan meg nem határozható számú személy magánéletével kapcsolatos nem nyilvános információkat is megismerhet, így a saját magánéleti titkaiknak felfedése vonatkozásában - előre meg nem határozható számú és kilétű - e személyek a jogosultak.

A (2) bekezdésben írt cselekmény esetén büntetendő az, aki a bíróság zárt tárgyalásán előadottakat a jogosult engedélye nélkül felfedi. Büntetőeljárás során elrendelt zárt tárgyalás esetén az eljáró bíróság a Be. 238. § (4) bekezdése alapján kötelesek felhívni a zárt tárgyaláson részt vevő személyeket, hogy az ott elhangzottakról tájékoztatást nem adhatnak. Mivel ilyen jellegű kötelezettséget a Pp. nem ír elő, így a polgári eljárás során tartott zárt tárgyalás során megismert adatok - ide nem értve az üzleti titkok közé, illetve a minősített adatok közé tartozó adatokat - jogosulatlan nyilvánosságra hozatala e bűncselekmény megállapítására nem alkalmas. Ugyanakkor a törvény a hatályos Btk.-ban szereplő „a büntetőeljárás során” kitéltet nem tartalmazza, mivel jelenleg kizárólag a büntetőeljárásokban kerül sor a „titokban tartásra való felhívás” kioktatásra. Mivel pedig a kötelezettségről való kioktatást a Pp. nem tartalmaz, így a polgári eljárásokban a (2) bekezdésben írt cselekmény elkövetése a hatályos szabályok alapján kizárt. Ugyanakkor amennyiben a jogalkotó úgy ítéli meg, hogy ezen cselekmény a polgári eljárás során is védendő, úgy a törvényben szereplő szabályok módosítására az eljárási jogszabályok esetleges későbbi módosítása során nem lesz szükség.

A (2) bekezdésben írt cselekmény esetében elkövetőként a zárt tárgyaláson részt vevő személyek merülhetnek fel.

A (3) bekezdés alapján a bírósági tanácsülésen elhangzott - nyilvánosságra nem hozható - tények, adatok felfedése, a tanácsülésről készült jegyzőkönyv és mellékleteinek (különvélemény) tényeinek, adatainak felfedése büntetendő. A tényállás alapján a bírósági tanácsülésen részt vevő hivatásos bírósági elnök és jegyzőkönyvvezető, illetve a tanácsülés zárt borítékban elhelyezett jegyzőkönyvének és mellékleteinek tényeit és adatait felfedő - a tanácsülésen részt nem vevő személy (pl. az iratokat kezelő ügyintéző) - követheti el.

A 281. §-hoz

A törvény a mentő körülmény elhallgatásának alapesetét kiegészíti azzal, hogy az elhallgatott tény közzlése nem csak a terhelt felmentését eredményezheti, hanem az ellene folytatott büntetőeljárás megszüntetését is.

Új minősített eset, ha a mentő körülmény elhallgatása olyan bűncselekményre vonatkozik, amely miatt életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés is kiszabható.

A törvény büntetni rendeli a szabálysértési, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés miatt, fegyelmi vétség miatt indult eljárásokban az eljárás alá vont személy vonatkozásában elkövetett mentő körülmény elhallgatását is, amely vétség elzárással büntetendő. A felsorolt eljárások szankciórendszerének szigorodása miatt ugyancsak fokozott társadalmi érdek, hogy az eljárás alá vont személyek cselekményeinek megítélése során az eljáró hatóság, vagy fegyelmi jogkör gyakorlója e személyt mentő körülményekről is tudomással bírjon. Ennek érdekében a törvény büntetőjogi szankciót is kilátásba helyez.

A mentő körülmény elhallgatása bűncselekményének új tényállási elemeire figyelemmel - az önvádra kötelezés tilalmának elve alapján - a törvény részletesebben szabályozza a hatályos Btk.-hoz képest a büntethetőséget kizáró körülményeket.

A 282. §-hoz

A bűnpártolás minősített eseteként felsorolt bűncselekményeket a törvény három pontba rendezi. Az első pontba kerülnek azok a súlyosabb bűncselekmények, amelyek esetében elegendő a Btk. Különös Részének egyes fejezeteire utalni, míg a második pontban az egyes fejezetekben meghatározott súlyosabb bűncselekmények, a harmadik pontban minden olyan bűncselekmény meghatározásra került, amelyek a felsoroltakon kívül életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethetők.

A bűnpártolás speciális alanya vonatkozó minősített esetét a törvény kibővíti a hivatalos személyen túl a külföldi hivatalos személyre, ha azt hivatali eljárása során, hivatali kötelessége megszegésével, és a közfeladatot ellátó személyre is, ha azt eljárása során követi el.

A bűnpártolás bűnkapcsolati bűncselekmény, alpbűncselekmény nélkül nem létezhet. A tettes büntetőjogi felelősségét az alapozza meg, hogy akadályozza, nehezíti, esetenként meg is hiúsítja az alpbűncselekmény felderítését.

A bűnpártoló csak az alpbűncselekmény befejezése vagy megkísérlése után kapcsolódik a bűncselekményhez.

A bűnpártolás elkövetési magatartásai: a hatóság üldözése előli meneküléshez segítségnyújtás, a büntetőeljárás sikerének megghiúsítására való törekvés, (személyi bűnpártolás) valamint a bűncselekményből származó előny biztosításában való közreműködés (tárgyi bűnpártolás). Mindhárom kizárólag tevésSEL követhető el.

A személyi bűnpártolás elkövetője az által valósítja meg a szóban forgó bűncselekményt, hogy az alpbűncselekmény tettesének, részesének segítséget nyújt ahhoz, hogy a hatóság üldözése ellen meneküljön, a felelősségre vonást elkerülje, valamint a büntetőeljárás megghiúsítására törekvés körbe tartozik, minden olyan magatartás, amelyik objektíve alkalmas az eljárás sikerének a megghiúsítására, a tényállás felderítésének a megakadályozására. A tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy az elkövető magatartása eredménnyel járjon.

A tárgyi bűnpártolás lényege, a bűncselekmény elkövetéséből származó előny biztosítása céljából történő közreműködés. Előnyön olyan változást, helyzetet kell érteni, amely az alapcselekmény elkövetésének következményeként jön létre, és az elkövető számára kedvezőbb, mint a cselekmény elkövetése előtt volt.

A bűnpártolás alanya tettesként bárki lehet, kivéve az alpbűncselekmény tettesét, vagy részesét.

A bűnpártolás csak szándékosan követhető el, az (1) bekezdés *a*) és *c*) pontjában foglaltaknál az eshetőleges szándék is elegendő.

A 283. §-hoz

A fogolyszökés büntette esetén a törvény büntetni rendeli a büntetőeljárás örízetből történő szökést, valamint a szabadságvesztéstől elkülönülő elzárás büntetés esetén is.

Továbbra is büntetendő, ha a terhelt az ellene folytatott büntetőeljárás alól oly módon akarja kivonni magát véglegesen, hogy lakhelyelhagyási tilalom elrendelése esetén a bíróság által neki kijelölt területet vagy körzetet, míg házi örízet elrendelése esetén a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet hagyja el. A hatályoshoz képest pontosabban fogalmaz a törvény, amikor kimondja, hogy a cselekmény csak akkor büntetendő, ha a felsorolt elkövetési magatartásokat - és így a lakhelyelhagyási tilalom vagy házi örízet legfontosabb szabályait - azért sérti meg az elkövető, hogy az eljárás alól véglegesen kivonja magát.

A fogolyszökés privilegizált esete továbbá, ha a fogvatartásból jogszerűen távozó elítélt abból a célból nem tér vissza a büntetés-végrehajtási intézménybe, hogy magát a végrehajtás alól kivonja.

Jogpolitikai szempontból indokolt a fogolyszökés elkövetője büntetésének korlátlan enyhítése, ha magát önként feladja, azaz a hatóság előtt megjelenik, vagy tartózkodási helyét megadja annak érdekében, hogy büntetésének letöltését folytassa.

A 284. §-hoz

A fogolyzandulás jogi tárgy a büntető igazságszolgáltatás rendjéhez fűződő társadalmi érdek.

A fogolyzandulás büntetténél a törvény a büntetés-végrehajtás rendje helyett a fogvatartás rendjét súlyosan veszélyeztető nyílt ellenszegülést nyilvánítja büntetendővé, figyelemmel arra, hogy a zandulás nem csak a büntetés-végrehajtási intézet keretein belül követhető el, hanem pl. rendőrségi fogdán is.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a büntetés végrehajtás rendjét súlyosan veszélyeztető, nyílt ellenszegülés. A nyílt ellenszegülés a szembehelyezkedésnek bármely aktív, vagy passzív formája lehet, mind tevésSEL, mind pedig mulasztással elkövethető. Az ellenszegülés akkor nyílt, ha kifejezett, határozott, és mások által felismerhető. A cselekmény csak akkor tényállásszerű, ha a nyílt ellenszegülés a büntetés-végrehajtási intézet vagy rendőrségi fogda szabályszerű működése, rendje, fegyelme, a munkáltatás természete, ideje, rendeletek, utasítások, szabályok ellen irányul.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A szándékossághoz az elkövető tudatának át kell fognia azt is, hogy rajta kívül még legalább két fogoly vele együtt lép fel. A fogolyzandulás tettese kizárólag csak fogoly lehet. Fogolynak kell tekinteni a hatósági örízetben lévő személyt, valamint azt, aki az elzárást, illetve az idegenrendészeti örízetet büntetés-végrehajtási szervnél tölt.

A törvény a katonai bűncselekményként büntetendő zanduláshez hasonlóan minősített esetként szabályozza azt, ha a fogolyzandulás halált okoz.

A 285. §-hoz

Az ügyvédi visszaélés jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek. Az ügyvéd elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek teljesítését, E körben fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

Az ügyvéd a bíróságok és más hatóságok előtt képviseli ügyfelét, eljár ügyfele védelmében, jogi tanácsokat és tájékoztatást ad, közreműködik abban, hogy az ellenérdekű felek jogvitájukat megegyezés útján intézzék el, beadványokat, szerződéseket és egyéb okiratokat szerkeszt. Kötelezettségeinek megszegésével az ügyvéd fegyelmi vétséget követ el.

A bűncselekmény elkövetési magatartása az ügyvédi hivatásból folyó jogviszonyt rendező jogszabályokba foglalt, valamint az ügyvédi hivatás részben íratlan, részben az írásba is foglalt etikai magatartási szabályokban megjelenő követelmények megszegése. A fent írt jogszabályok főként az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény, a Be., illetve a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.).

A bűncselekményalanya speciális, azt tettesként csak ügyvéd követheti el.

A bűncselekmény a kötelezettségességgel befejezetté válik. A hátrány tényleges bekövetkezése nem követelmény.

A 286. §-hoz

A zugírászat jogi tárgya az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása beadvány, valamint okiratszerkesztés. A beadvány a hatóságokhoz és más szervekhez intézett bármilyen irat, míg az okirat valamely jogi tény igazolása céljából készített irat.

A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, akinek nincs joga ellenszolgáltatásért beadványt, vagy okiratot szerkeszteni.

A tényállás (2) bekezdése értelmében zugírászatot követ el az, aki jogosulatlanul, üzletszerűen, ügyvédi, jogtanácsosi, vagy közjegyzői tevékenységet végez. Abban az esetben, ha a beadvány, vagy az okirat szerkesztése nem meríti ki az üzletszerűség kritériumait, akkor a cselekmény nem tényállásszerű.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A cselekmény az első okirat, vagy beadvány megszerkesztésével, és a megrendelő részére való átadásával befejezetté válik.

A 287. §-hoz

A törvény új intézkedésként bevezeti az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételét. Amennyiben a hozzáférhetetlenné tételt büntetőeljárás során kényszerintézkedésként rendelték el, annak biztosítására szükséges kiterjeszteni a zártörés alkalmazhatóságát. A jogalkalmazói gyakorlat szerint ugyanígy indokolt a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok megőrzésére kötelezés kényszerintézkedés megsértését is szankcionálni.

A 288. §-hoz

A bírósági végrehajtás akadályozása tényállását nem módosítja a törvény.

A 289. §-hoz

Az Európai Közösségek Bírósága Statútumának 30. Cikke szerint az Európai Közösségek Bírósága előtt folyó eljárásban elkövetett hamis vádolást, hamis tanúizást, esküszegést úgy kell büntetni, mintha azt a nemzeti bíróság előtt folyó eljárásban követték volna el. Ezzel egybehangzó rendelkezéseket tartalmaz a 2296/1998. (XII. 30.) Korm. határozat felhatalmazása alapján aláírt, a Római Diplomáciai Konferencián 1998-ban elfogadott Nemzetközi Büntetőbíróság Statútuma is. Ezen rendelkezésekre vonatkozó jogharmonizáció érdekében rendelkezik úgy a törvény, hogy a 268-282. § rendelkezéseit kell alkalmazni azzal szemben, aki az ott meghatározott cselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, továbbá az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott Nemzetközi Büntetőbíróság, vagy az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során, vagy azzal kapcsolatban követi el.

A XXVII. Fejezethez

(A korrupciós bűncselekmények)

A törvény szerkezetileg egyszerűsíti a tényállásokat, így egy fejezetben szabályozza a hatályos Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket. A nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények elkövetési magatartása a hatályos szabályozás szerint is megegyezik a megfelelő közélet tisztasága elleni bűncselekmény tényállásával, és a büntetési tételek is azonosak. Ennek megfelelően a törvény, ahol a nemzetközi szerződések, illetve az Európai Unió jogi aktusai alapján szükséges, az adott tényállás végén önálló bekezdésben utal arra, hogy az ott szabályozott cselekmény nemzetközi hivatalos személy vonatkozásában is büntetendő.

Szerkezeti egyszerűsítést jegyében a hatályos Btk.-ban önálló szakaszban meghatározott, de lényegében az adott bűncselekmény minősített esetét jelentő tényállásokat megszünteti, és azokat a vonatkozó bűncselekmény minősített eseteként szabályozza (pl. Btk. 251-252. §).

A törvény önálló alcímek alatt szabályozza az aktív vesztegetést „vesztegetés”, illetve a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezéssel.

A törvény következetes logika mentén határozza meg a védett jogtárgyon belüli specialitásra (gazdasági szféra, hivatali szféra, hatósági eljárás) és a kiszabható szankció mértéke szerint a bűncselekmény súlyára tekintettel az egyes tényállások sorrendjét.

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- vesztegetés,
- vesztegetés elfogadása,
- hivatali vesztegetés,
- hivatali vesztegetés elfogadása,
- vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban,
- vesztegetés feljelentésének elmulasztása,
- befolyás vásárlása,
- befolyással üzérkedés.

A hatályos szabályozáshoz képest a törvény egyik leglényegesebb változtatása, hogy a büntethetőséget megszüntető ok helyett a törvény a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére ad lehetőséget, a vesztegetési cselekmények felderítésében a hatóságokkal érdemben együttműködő elkövetőkkel szemben.

A GRECO Magyarország harmadik körös országértékelésében - a gyakorlata által kialakított sztenderdnek megfelelően - a következő ajánlással élt: „elemezni, és következőképpen felül kell vizsgálni az automatikus, kötelező erővel bíró és teljes büntetés alóli mentességet, amelyet a törvény a hazai köz- és magánszektorban elkövetett aktív és passzív vesztegetés elkövetőjének biztosít „tevékeny megbánás” esetén”.

A GRECO ezen ajánlás kapcsán a magyar szabályozás problémájának tartotta, hogy:

- a bűncselekmény bejelentésének nincs időbeli korlátja, elegendő, ha arra azelőtt kerül sor, hogy a hatóságok tudomást szereznek a bűncselekményről;

- a „tevékeny megbánás” alkalmazása a büntetés alóli automatikus és teljes mentességet jelenti, vagyis nincs lehetőség az egyedi körülmények mérlegelésére; nem lehet figyelembe venni például azt, hogy az elkövető milyen okból hozza a bűncselekményt a hatóságok tudomására;

- nincsen lehetőség bírósági felülvizsgálatra, azaz nem bíró dönt arról, hogy alkalmazható-e ez a „kedvezmény” vagy sem.

Erre tekintettel változtat a törvény a hatályos Btk. rendelkezésén, amely így nem lesz automatikus, alkalmazásának „mértéke” a bíróság döntésétől függ, és így megfelelő mozgásteret biztosít a bíróság számára az egyedi körülmények mérlegelésére. A törvény értelmében változatlanul nincs konkrét időbeli korlátja a bűncselekmény bejelentésének, mivel ez a kedvezmény a vesztegetés sikeres felderítéséhez fűződő érdekre tekintettel mindaddig indokolható, amíg az adott bűncselekmény más forrásból a hatóságok tudomására nem jut.

A törvény e megoldása egyrészt megfelel a GRECO ajánlásainak, de egyben változatlanul olyan lehetőséget biztosít a vesztegetés bármely oldalon lévő elkövetőjének, amely miatt érdemes fontolóra vennie, hogy bejelenti a bűncselekményt a hatóságoknak.

A 290. §-hoz

A Fejezet a passzív hivatali vesztegetés helyett - az általános indokolásban kifejtett új szerkezeti felépítésre tekintettel - az aktív gazdasági vesztegetéssel kezdődik.

A tényállásban a „kötségvetési szerv, gazdálkodó szervezet, egyesület dolgozója, illetve tagja” kifejezés helyett, az adott szervezet „részére vagy érdekében tevékenységet végző személy” kifejezés szerepel, amelynek célja a „dolgozó” elavultnak, és több értelmezési problémát jelentő kifejezésnek a kiváltása. Az új kifejezés kellően széles kört felölel, ugyanakkor a jogbiztonság szempontjából pontosnak és jól értelmezhetőnek is tekinthető.

Ezen túlmenően a „kötségvetési szerv” és az „egyesület” fogalom tényállásban történő szerepeltetésétől az „egyszerűsítés” elvének megfelelően a jogalkotó eltekint, figyelemmel arra, hogy Ptk. 685. § c) pontjában meghatározott gazdálkodó szervezet fogalmát a törvény - átvéve a Btk. 137. § 19. pontjában található fogalom-meghatározást - a „kötségvetési szerv”-re is érti [törvény 459. § (1) bekezdésének 8. pontja].

Az új tényállás alapesetében is a hatályos szabályozással egyezően tényállási elem, hogy a jogtalan előnyt az adott szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy kötelességszegéséért kell adni vagy ígérni. Az alapeset büntetési tétele a hatályos szabályozással megegyezik.

Az önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatos elkövetés változatlanul minősített eset marad, büntetési tételének alsó határa, a „szigorítás” elvének megfelelően változik egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre. A normaszöveg egyszerűsítése érdekében a minősített eset nem ismétli meg az elkövetési magatartásokat, hanem visszautal az alapeset szerinti elkövetési

magatartásokra. A hatályos Btk. 254. § (2) bekezdése a költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet, egyesület önálló intézkedésre jogosult dolgozója esetében a jogtalan előny ígérését, vagy adását csak akkor rendeli büntetni, ha az közvetlenül történik. A „reá tekintettel másnak” fordulat elmaradása dogmatikai szempontból nem indokolható, és nem felel meg a vonatkozó nemzetközi egyezmények rendelkezéseinek sem. Az új tényállás ezt a hiányosságot is kiküszöböli.

A fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott hivatalos személy általi elkövetés, mint minősített eset megszűnik, mivel ez igen bizonytalan jogfogalomnak tekinthető, ezt támasztja alá a gyakorlat is, amely igen szerteágazó, nem egységes. Ha ez a körülmény megállapítható, az a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A törvény a hatályos szabályozáshoz képest - a hatályos szabályozásban a csak a passzív vesztegetésnél meglévő minősített esethez hasonlóan - új minősített esetként szabályozza, ha a vesztegetés (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott formáját bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el. Ezzel a jogalkotó eleget tesz a gyakorlat azon kívánalmának, hogy az ilyen bűncselekmények szervezett elkövetése esetén súlyosabb szankciók legyenek alkalmazhatók.

A nemzetközi viszonylatban elkövetett aktív gazdasági vesztegetés büntetendőségét az eddigi önálló tényállás helyett az aktív gazdasági vesztegetés (4) bekezdésében elhelyezett utaló szabály biztosítja, egyszerűsítve és átláthatóbbá téve ezáltal az új szabályozást. Ezzel a megoldással a nemzetközi aktív gazdasági vesztegetés ugyanolyan súllyal és ugyanolyan körben lesz büntetendő, mint a hazai, így ebben a vonatkozásban nincs eltérés a hatályos szabályozáshoz képest.

A 291. §-hoz

A fejezet következő tényállása a passzív gazdasági vesztegetés „vesztegetés elfogadása” alcímmel.

A jelenleg két külön tényállásban szereplő passzív gazdasági vesztegetést a törvény egy tényállásban vonja össze, mivel a gazdálkodó szervezet, egyesület részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy által elkövetett passzív gazdasági vesztegetés valójában a passzív gazdasági vesztegetés minősített esete, így az átláthatóságra, és az egyszerűsítésre figyelemmel az önálló szakaszban történő szabályozása nem indokolt.

A tényállásban ebben az esetben is az adott szervezet „részére vagy érdekében tevékenységet végző személy” kifejezés szerepel.

A „költségvetési szerv” és az „egyesület” fogalmának elhagyására és az öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetett cselekmények egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel történő szankcionálására az aktív gazdasági vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

Az előny elfogadjával való egyetértést ésszerűnek látszik akkor büntetni, ha az előnyt a harmadik személynek, a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személyre tekintettel adják vagy ígérik és ez utóbbi személy ezzel ért egyet. Ez a hatályos tényálláshoz képest szűkítést jelent, azonban megfelel az ésszerűsége túl a gyakorlatnak is. Ez értelemszerűen vonatkoztatható a gazdasági vesztegetésre is. Azért nem büntethető valaki a gazdasági szférában, mert egyetért azzal, hogy a kollegája korrupt.

Az alapeset büntetési tétele a hatályos szabályozásnak megfelelően három évig terjedő szabadságvesztés marad. A minősített esetek vonatkozásában a büntetési tétel egy kivétellel változatlan marad. A „fontosabb ügy” mint minősítő körülmény az egyszerűsítés jegyében elhagyásra kerül.

A GRECO III. körös értékelése során kifejezetten ajánlja a külföldön magánszektorban elkövetett passzív vesztegetés büntetni rendelését, valamint a Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezmény (ETS 173) 8. cikkére vonatkozó magyar fenntartás visszavonását. Erre tekintettel az új tényállás az aktív gazdasági vesztegetéshez hasonlóan a passzív gazdasági vesztegetés estében is büntetni rendeli, ha azt külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követik el.

A 292. §-hoz

A gazdasági vesztegetés körében a külföldi gazdálkodó szervezet fogalmát az e szakaszban található értelmező rendelkezés adja meg.

A 293. §-hoz

A fejezet új szerkezeti rendjének megfelelően a fejezetben szabályozott következő bűncselekmény az aktív hivatali vesztegetés. Az alapeset büntetési tétele változatlanul három évig terjedő szabadságvesztés.

A hatályos szöveghez képest az elkövetési magatartás kiegészül a befolyásolásra törekvéssel. Ezzel a jogalkotó jelzi, hogy az előnynek alkalmasnak kell lennie a befolyásolásra, illetve az előny adásának célja a hivatalos személy befolyásolása. Mivel egyrészt fogalmilag nem képzelhető el, hogy a befolyásolásra törekvéshez adott vagy ígért előny jogszerű legyen, másrészt az adott vagy ígért előny mindig az aktív vesztegető személyére nézve közvetlenül vagy közvetve jelent az addiginál kedvezőbb állapotot, ezért a „jogtalan” kifejezés használata felesleges.

A (2) bekezdésben a minősített eset változatlan tartalommal szerepel, és a büntetési tétel is változatlan, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett vesztegetés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, a (3) bekezdésben, utaló szabályként szerepel.

A hatályos Btk. 253. §-ának (3)-(4) bekezdése lényegében változatlan tartalommal kerül - tekintettel az Európai Unió kötelezettségére - a hivatali vesztegetés új tényállásába (4)-(5) bekezdésként.

A 294. §-hoz

A vesztegetés elfogadásához hasonlóan, a hivatali vesztegetés elfogadásánál is az előny elfogadójával való egyetértést ésszerűnek látszik csak akkor büntetni, ha az előnyt a harmadik személynek, a hivatalos személyre tekintettel adják vagy ígérik és a hivatalos személy ezzel ért egyet. Ez a hatályos tényálláshoz képest szűkítést jelent, azonban megfelel az ésszerűsége túl a gyakorlatnak is.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

Az a hivatalos személy, aki munkatársáról tudja, hogy előnyt fogadott el, és ezzel egyetért, azaz nem tesz feljelentést a hatóságnál, az nem a hivatali vesztegetés elfogadásának büntetése miatt lesz felelősségre vonható, hanem a vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt felel.

Bizonyos ügyekben intézkedésre hivatott hivatalos személy általi elkövetés, mint minősített eset megszűnik, mivel ez igen bizonytalan jogfogalomnak tekinthető. Ez a körülmény, ha megállapítható, akkor a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A vezető beosztású hivatalos személy általi elkövetés - mivel ez a kategória egyértelműen azonosítható -, mint minősítő körülmény megmarad.

Az alapeset és a minősített esetek büntetési tétele nem változik.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett vesztegetés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, a (4) bekezdésben, utaló szabályként szerepel.

A 295. §-hoz

A bírósági vagy hatósági eljárás vonatkozásában korábban egy szakaszon belül szabályozott aktív, illetve passzív vesztegetést a törvény az új szerkezeti rendnek megfelelően két önálló tényállásban szabályozza.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

A vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban tényállása új (2) bekezdéssel egészül ki, amely kimondja, hogy az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott cselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel, továbbá az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntető bíróság, vagy az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el. Ez a megoldás követi a hatályos Btk. 249/B. §-ában (nemzetközi bíróság előtt elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény) foglalt megoldást. A törvény szerinti kiegészítést az teszi szükségessé, hogy a Statútum 70. cikke szerint nemcsak a hamis tanúzás, a hamis vádat, a hatósági eljárás akadályozását kell a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt folyó eljárások vonatkozásában büntetni, hanem a tanú megvesztegetését, illetve a bizonyítás felvételébe való beavatkozást is.

A büntetési tétel változatlanul három évig terjedő szabadságvesztés marad.

A 296. §-hoz

A hatósági eljárás vonatkozásában korábban egy szakaszon belül szabályozott aktív, illetve passzív vesztegetés az új szerkezeti rendnek megfelelően két önálló tényállásban lesz szabályozva.

A „jogtalan” kifejezés elhagyására a hivatali vesztegetés tényállásánál kifejtettek az irányadók.

A vesztegetés elfogadása hatósági eljárásban tényállása a hatályos Btk. passzív vesztegetés hatósági eljárásban [Btk. 255. § (2) bek.] tényállásában szereplő jogtalan előny elfogadásához képest kiegészül az előny ígéretének elfogadásával, valamint az elkövetőre tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kéréssel vagy elfogadójával való egyetértéssel. Ezzel a vesztegetés elfogadása elkövetési magatartásának szabályozása mind a gazdasági, mind a hivatali és mind a bírósági vagy hatósági eljárás vonatkozásában egységessé válik.

A hatályos Btk. ebben a körben az aktív és passzív vesztegetést azonos súllyal rendelte büntetni, míg minden más esetben a passzív vesztegetést, azaz a vesztegetés elfogadását súlyosabban rendeli büntetni. A konzisztens szabályozás érdekében, a vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban büntetési tétele az aktív alakzaténál egy fokozattal súlyosabb, azaz egy évtől öt évig tartó szabadságvesztés lesz.

A 297. §-hoz

A törvény a hatályos szabályokkal egyezően szankcionálja a hivatalos személyek azon magatartását, ha e minőségükben hitelt érdemlő tudomást szereztek arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést vagy vesztegetés elfogadását követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést.

A törvény szerint vesztegetés feljelentésének elmulasztása miatt az elkövető hivatalos személy hozzátartozója nem büntethető.

A 298. §-hoz

A befolyással üzérkedés hatályos Btk.-beli szabályozásával kapcsolatban a GRECO a III. körös országértékelés során következő elemzést és ajánlást fogalmazta meg:

„A GET elfogadja azt a magyar álláspontot, amelyet úgy tűnik az ítélkezési gyakorlat is alátámaszt, és amely szerint a Büntető Törvénykönyv aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezései magukban foglalják azt az elemet, hogy a befolyással üzérkedő az előnyt szándékosan a befolyásolt hivatalos személynek juttatja. A GET egyetért azzal, hogy az aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket ebben az esetben az aktív befolyással üzérkedésre is alkalmazni lehet. Ez a helyzet azonban nem az egyetlen előfeltétele vagy feltétele az Egyezmény 12. cikkében meghatározott aktív befolyással üzérkedés megvalósulásának. Nem feltétel ugyanis, hogy a hivatalos személyt a befolyással üzérkedő megvesztegesse; a döntéshozó hivatalos személyre gyakorolt (állított vagy tényleges) jogtalan befolyásolás különbözhet az (ígért) jogtalan előnytől. A GET álláspontja szerint a Btk. 253. §-a és 258/B. §-a nem vonatkozik az aktív befolyással üzérkedés minden formájára, mivel a 253. §-ban szereplő „hivatalos személy működésével kapcsolatban, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér” megfogalmazás korlátozottabb hatállyal bír, mint az Egyezmény 12. cikke. Nem minden, az országlátogatásán résztvevő személy osztotta azt a magyar álláspontot, amely szerint a jelenlegi jogszabályok a befolyással üzérkedés minden formáját lefedik, és úgy tűnik, hogy ezt az ítélkezési gyakorlat sem támasztja alá (lásd Fővárosi Bíróság 15.B.981/2003/34). Következésképpen, a GET úgy ítéli meg, hogy nem megalapozott az az állítás, amely szerint a magyar büntetőjogi szabályozás az aktív befolyással üzérkedés minden lehetséges esetét lefedi, mint ahogyan azt az Egyezmény 12. cikke megkívánja. A GET ajánlása szerint ezért biztosítani kell, hogy az aktív befolyással üzérkedésre vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás teljes mértékben megfeleljen a Korrupcióról szóló Büntetőjogi Egyezmény 12. cikkében foglalt rendelkezéseknek.”

Az ET Korrupció elleni büntetőjogi egyezményének hivatkozott 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„12. Cikk Befolyással üzérkedés

Mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy - belső jogával összhangban - szándékos elkövetés esetén bűncselekménnyé nyilvánítsa, ha ellenszolgáltatásként jogtalan előnyt ígérnek, adnak vagy ajánlanak fel közvetlenül vagy közvetve olyan személynek, aki azt állítja vagy megerősíti, hogy képes jogtalan befolyást gyakorolni a 2., a 4-6, és a 9-11. Cikk szerinti személy döntéshozatalára, függetlenül attól, hogy az előnyt számára vagy másnak ígérik, adják, illetőleg ajánlják fel; ugyanígy bűncselekménnyé nyilvánítsa az ellenszolgáltatásként járó ilyen előny kérését, elfogadását, valamint ígéretének vagy ajánlatának elfogadását; tekintet nélkül arra, hogy tényleg befolyást gyakorolt-e, illetőleg arra, hogy a feltételezett befolyás elérte-e a kívánt eredményt.”

A 13/2007. BK vélemény csak a Btk. 256. § (2) bekezdés a) pontja tekintetében teszi a következő megállapítást: „Aki másnak vagyoni vagy nem vagyoni előnyt azért ad, hogy ügyének kedvező elintézése céljából azt az eljáró hivatalos személynek juttassa: hivatali vesztegetés (Btk. 253. §) miatt vonható felelősségre, abban az esetben is, ha az előny átvevője csupán állította, illetve csupán azt a látszatot keltette, hogy hivatalos személyt fog megvesztegetni; s így az átvevő cselekménye a Btk. 256. §-a (2) bekezdésének a) pontja szerint hivatali befolyással üzérkedés büntetettének minősül.”

Annak ellenére, hogy a gyakorlati szakemberek egy jelentős része osztja azt az álláspontot, miszerint az „aktív” befolyással üzérkedést nem kell önállóan szabályozni, mert az a vesztegetés „aktív” alakzatának minősül, de ezt egyértelműen semmilyen az ítélkezési gyakorlat orientációját célzó döntés nem mondja ki, a 2011. évi CL. törvény 12. §-a az ET Korrupció elleni büntetőjogi egyezményének, illetve a GRECO ajánlásának megfelelően „befolyás vásárlása” alcímmel büntetendővé nyilvánította az aktív befolyással üzérkedést 2012. január 1-jei hatállyal.

A 299-300. §-hoz

A törvény a befolyással üzérkedést az eddigi egy helyett két önálló szakaszban szabályozza. Önálló szakaszba kerül, ha a befolyással üzérkedést hivatalos személlyel kapcsolatban követik el, illetve külön szakasz szabályozza a gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatos elkövetést.

A befolyással üzérkedés elkövetési magatartásának szövegezése igazodik a vesztegetés elfogadásának szövegezéséhez. Az előny kérése és elfogadása mellett büntetendő lesz az ígért elfogadása is, valamint az elkövetési magatartások köre kiegészül a „rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért az előny kérőjével vagy elfogadjával egyetért” fordulattal. A befolyással üzérkedés a vesztegetéshez szorosan kapcsolódó bűncselekmény. Elkövetője mintegy beékelődik a vesztegető és a vesztegetés elfogadója közé, erre tekintettel indokolt, hogy az elkövetési magatartások igazodjanak a vesztegetés elfogadásának tényállásához.

A külföldi hivatalos személy vonatkozásában elkövetett befolyással üzérkedés tartalmában változatlanul, de az új szerkezetnek megfelelően, utaló szabályként szerepel.

A büntetési tételek változatlanok maradnak.

A XXVIII. Fejezethez

(A hivatali bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének IV. címe tartalmazza a hivatali bűncselekményeket, melyeket a törvény új, immáron önálló fejezetben szabályoz. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- bántalmazás hivatalos eljárásban,
- bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában,
- kényszervallatás,
- jogellenes fogvatartás,
- hivatali visszaélés,
- közfeladati helyzettel visszaélés,
- jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés,
- jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat végzése.

A törvény a hivatali bűncselekményekről szóló fejezetet általánosságban úgy alakítja át, hogy a tényállások büntetési tételét a hivatalos személy elleni bűncselekmények büntetési tételéhez igazítja. Ennek nyomán a súlyosabb hivatali bűncselekmények büntetési tétele egységesen egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntetendő. Így a hatályos Btk. szabályozásához képest szigorodik a bántalmazás hivatalos eljárásban (eddig három évig, a törvény szerint egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, emellett minősítő körülmény lesz a csoportos elkövetés) bűncselekmény büntetési tétele.

A 301. §-hoz

A bántalmazás hivatalos eljárásban jogi tárgya kettős, mert az államapparátus szabályszerű működésébe és a hivatalos személyekbe vetett bizalmon kívül a bántalmazott alany emberi méltósága, esetleg testi épsége is sérül. Elkövetési magatartás a hivatali hatáskör túllépésével megvalósított tetteges bántalmazás. Csak a jogszerűtlen bántalmazás releváns, azaz amennyiben a jogszerű eljárás során kerül sor a bántalmazásra vagy testi sérülés okozására (pl. a hivatalos személy kényszerítő eszközeit, testi kényszert alkalmaz), úgy a bűncselekmény nem állapítható meg.

A bűncselekmény csak szándékos elkövetés esetén büntetendő, ezen bűncselekményt tettesként csak az eljárást folytató hivatalos személy követheti el.

A bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye esetében a törvény a társadalomra fokozott veszélyt jelentő és riadalmat keltő csoportos elkövetést minősített esetként rendeli büntetni. A csoportosan elkövetett bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye esetében a büntetési tétel két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés. A törvény büntetőpolitikai a csoportos elkövetéshez kapcsolódóan a korlátlan enyhítés lehetőségét is tartalmazza azon elkövetők esetében, akik a bűncselekmény elkövetésének körülményeit a vádirat benyújtásáig feltárják. A csoportos elkövetésben részt vevők érdekegységének megbontásával a jogalkotó újabb eszközt teremt az eljáró hatóságok számára a bűncselekmény elkövetési körülményeinek könnyebb bizonyíthatósága érdekében.

Változatlanul indokolt az előkészület büntetendősége, ezért a törvény ezt a hatályos szabályokkal egyezően továbbra is fenntartja.

A 302. §-hoz

A törvény új bűncselekményként tartalmazza a bántalmazás közfeladatot ellátó személy eljárásában tényállását. A szabályozás indoka az, hogy a közfeladatot ellátó - így pl. a polgárőrként eljáró - személyek a részükre biztosított büntetőjogi védelemmel ne élhessenek vissza, és az „átlag állampolgárok cselekményénél” súlyosabb büntetéssel fenyegetse a jogalkotó, ha eljárásuk során mást bántalmaznak. A bűncselekmény büntetési tétele megegyezik a bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekményénél megfogalmazott büntetési tételekkel, a bántalmazás hivatalos eljárásban tényállásánál írtak itt is irányadóak.

A 303. §-hoz

A kényszervallatás jogi tárgya az államapparátus jogszerű működésébe vetett bizalom, az igazságszolgáltatás rendjének sérthetlenségéhez fűződő társadalmi érdek.

A kényszervallatás csak abban az esetben valósulhat meg, ha a hivatalos személy eljárásában jogosult valakit vallomás, nyilatkozat tételére felhívni. A bűncselekmény megállapításához az szükséges, hogy a hivatalos személy az eljárása során erőszakot, fenyegetést, vagy más hasonló módszert azért alkalmazzon, hogy ezen személy vallomást vagy nyilatkozatot tegyen, illetőleg ne tegyen. A magatartásának célja tehát az, hogy mást - akaratával ellentétesen - vallomás vagy nyilatkozat megtételére vagy meg nem tételére késztesse. A bűncselekmény elkövetési magatartásait a tényállás csak részleges taxációval határozza meg, az erőszak és a fenyegetés mellett bármely más, hasonló módszer alkalmazásával is elkövethető a bűncselekmény. Az erőszak fogalmát a törvény nem határozza meg, ezalatt a személy testére vagy azzal közvetlen kapcsolatban lévő levő dologra

irányuló fizikai ráhatás értendő. A fenyegetés vonatkozásában a Záró Részben írtak az irányadóak. A más hasonló módszert úgymint kell megítélni, ilyennek minősülhet pl. a fogva tartott személynek különböző előnyök ígérese a beismerés fejében, kedvezményeinek jogtalan megvonása a vallomás megtagadása, vagy a nem beismerő vallomás tétele esetén stb.

A bűncselekmény megvalósulásához nem szükséges, hogy az elkövetési magatartások tanúsítása következtében a passzív alany vallomást tegyen vagy nyilatkozzon. Közömbös az is, hogy a fenti módszerekkel beszerzett vallomás vagy nyilatkozat valós, vagy valótlan adatokat, tényeket tartalmaz-e.

A bűncselekményt tettesként csak speciális alany követheti el, olyan hivatalos személy, akinek vallomás- vagy nyilatkozattételre történő felhívási joga, illetve kihallgatási joga van. A bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el, a törvény a célzatot is tényállási elemként határozza meg.

A törvény a kényszervallatás tényállása keretében új elemként jeleníti meg a csoportos elkövetést, amelynek büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

Ha a csoportosan elkövetett kényszervallatás büntette miatt indult eljárásban az elkövető a hatóság előtt a vádirat benyújtásáig feltárja az elkövetés körülményeit, cselekménye miatt a büntetése korlátlanul enyhíthető.

Változatlanul fenntartja a törvény az előkészület büntetendőségét is.

A 304. §-hoz

A jogellenes fogvatartás jogi tárgya kettős, részben a passzív alany személyi szabadsága, valamint a közhatalmat gyakorló apparátus működésébe vetett közbizalom.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a passzív alanynak a személyi szabadságától való jogellenes megfosztása. Ilyennek minősül, ha a hivatalos személy a passzív alanyt jogellenesen elfogja, őrizetbe veszi, előzetes letartóztatásba helyezi, vagy őrizet alatt tartja. Annak a bűncselekmény megállapítása tekintetében nincs jelentősége, hogy a passzív alany magyar vagy külföldi állampolgár. A bűncselekmény a hivatalos személy oldaláról tudatos, szándékos törvényszegést feltételez.

A bűncselekmény tettese kizárólag a személyi szabadság jogszerű elvonására hivatali hatáskörében jogosult hivatalos személy lehet.

Minősített esetként tartalmazza a törvény, ha a jogellenes fogvatartást aljas indokból vagy célból követték el, ha az a passzív alany sanyargatásával jár, vagy ha súlyos következményt okozva követik el. A sértett sanyargatásán a passzív alany teste vagy tudata ellen irányuló olyan hatás előidézése értendő, amely meghaladja a jogellenes fogva tartással szükségszerűen együtt járó fizikai és pszichikai szenvedés mértékét. Súlyos következmény alatt minden olyan körülményt érteni kell, amely a passzív alanynak jelentős anyagi, egzisztenciális vagy erkölcsi hátrányt okoz.

A 305. §-hoz

A hivatali visszaélés büntettének jogi tárgya az államapparátus törvényes, szabályszerű működésébe, valamint az állami szervekbe és hivatalos személyekbe vetett bizalom. A hivatalos személyeket a jogalkotó a hivatali tevékenységük végzésének tartamára, az államszervezet feladatainak az ellátása érdekében fokozott védelemben részesíti.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai - amelyeket a törvény a könnyebb áttekinthetőség érdekében pontokba szedve tartalmaz - a hivatali kötelesség megszegése a hivatali hatáskör túllépése (amikor a hivatalos személy olyan tevékenységet fejt ki, amely hatáskörén kívül esik, amelynek végzésére nincs joga), vagy a hivatali helyzettel való egyébkénti visszaélés. Ez utóbbi alatt a hivatalos minőséghez kapcsolódó jogosítványok tudatosan, a társadalmi rendeltetésükkel ellentétesen, szabályellenesen, alakilag törvényesnek tűnő eljárás keretében történő gyakorlása értendő. A fenti magatartással a hivatalos személyek - vagy mások - jogtalan előnyhöz jutnak, vagy másoknak jogtalan hátrányt okoznak. Az előny vagy a hátrány lehet anyagi természetű, de felmerülhet ezen kívül más, így erkölcsi, személyi természetű előny megszerzése, vagy hátrány okozása is. A hátrányt az elkövetőtől eltérő, más személynek kell elszenvednie, az előny akár a tettesnél is, akár más személynél is megjelenhet.

A bűncselekmény alanya tettesként csak hivatalos személy lehet. A bűncselekmény csak egyenes szándékkal követhető el, a törvény a szándékon túl a célzatot is megköveteli.

A 306. §-hoz

Új tényállásként tartalmazza a törvény a közfeladati helyzettel visszaélést, amelynek célja, hogy a közfeladatot ellátó személyek a feladatuk ellátása érdekében rájuk ruházott jogosítványukat minden esetben rendeltetészerűen gyakorolják és a rendeltetésellenes magatartások büntetőjogi értékelést is nyerjenek.

Ahogy a jogalkotó gondoskodott a közfeladatot ellátó személyek eljárásának fokozott védelméről azzal, hogy az ellenük elkövetett erőszakot büntetni rendeli, ugyanúgy - ezzel párhuzamosan - indokolt büntetőjogi szankciót teremteni arra is, hogy tevékenységüket visszaélések nélkül gyakorolják, közfeladatuk ellátása jogtalan hátrány okozására vagy jogtalan előny szerzésére ne vezessen.

A bűncselekmény - amelynek elkövetője csak közfeladatot ellátó személy lehet - szankciója megegyezik a hivatali visszaélés bűncselekményének büntetési tételével, a bűncselekmény megítélése kapcsán a hivatali visszaélés büntetével összefüggésben írtak az irányadóak.

A 307. §-hoz

A titkos információgyűjtést kizárólag a külön törvényben meghatározott szervezetek végezhetik, felderítési és bűnüldözési célból, amelyhez többnyire bírói engedélyre, illetve az igazságügyért felelős miniszter engedélyére van szükség. A titkos információgyűjtés az érintett Alaptörvényben is rögzített jogaiba való - tudtán kívüli - jelentős beavatkozás, így ennek az engedély nélküli, vagy az engedély kereteit túllépő végzését a büntetőjog eszközeivel is szankcionálni kell. A törvény a hatályos Btk.-hoz képest elnevezésében megváltoztatja a jogosulatlan titkos információgyűjtés törvényi tényállását azzal, hogy azt pontosítja a jogosulatlan titkos adatszerzés feltüntetésével.

A bűncselekményt kizárólag hivatalos személy követheti el, aki bíró vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során titkos adatszerzést engedély nélkül végez, vagy az engedély kereteit túllépi. Elkövetőként a hivatalos személyek közül is elsősorban az ilyen feladatok ellátására technikai lehetőséggel rendelkező szervezetek merülhetnek fel. Büntendő az a hivatalos személy is, aki a bírói engedélyhez vagy az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetőleg a büntetőeljárás során titkos adatszerzést anélkül rendel el, vagy engedélyez, hogy erre jogosult lenne.

A törvény szerinti tényállás új alapeseti tényállásként fogalmazza meg azt a cselekményt, amikor a hivatalos személy valótlan tényállítása alapján bíró vagy igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtést, illetve titkos adatszerzést az arra jogosult elrendeli vagy engedélyezi. A valótlan tényállítást tartalmazó hamis okirat készítése, felhasználása eddig is bűncselekmény volt a közokirat-hamisítás és a hivatali visszaélés keretében. E körben azonban azt a tényt, hogy a titkos információgyűjtés meg is valósult, az eljáró bíróság csak súlyosító körülményként értékelhette. A hivatali visszaélés kapcsán azonban minden esetben bizonyítás tárgyát kellett, hogy képezze a célzat megállapíthatósága, amely bizonyítási nehézséget okozhatott. Az új tényállásban a jogalkotó nem határozott meg célzatot, amely a bizonyítás eredményességét javíthatja. A közokirat-hamisítással megállapítható halmazat lehetősége továbbra is fennáll.

Ha az elkövető bármely alapeseti magatartása jelentős érdeksérelemt okoz - amely alatt az elkövetőnek okozott jelentős anyagi, erkölcsi, egzisztenciális hátrány értendő -, úgy a minősített eset megállapításának van helye.

A 308. §-hoz

A törvény új bűncselekményként pönalizálja a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat elvégzését. A megbízhatósági vizsgálat jogintézményét az Rtv. 7/A-7/C. §-a vezette be 2011. január 1-jei hatállyal.

Mivel a megbízhatósági vizsgálat jellegében az Rtv. VII. Fejezetében szabályozott titkos információgyűjtéshez hasonló hatósági eszköz, amelyre utal az Rtv. 7/B. § (1) bekezdése is, ezért indokolt a megbízhatósági vizsgálat szabályszerű lefolytatásához fűződő társadalmi érdek védelmében a rá vonatkozó szabályok megsértésének büntetni rendelése.

Az Rtv. 7/A. § (1) bekezdése szerint a megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének. Ebből kifolyólag indokolt büntetni, ha e céltól eltérő vagy cél nélküli adatgyűjtésre kerül sor a megbízhatósági vizsgálat folytatása során.

Az Rtv. 7/A. § (2) bekezdése szerint a megbízhatósági vizsgálat végzésére jogosult szerv a megbízhatósági vizsgálat elrendelésén és befejezésén kívül a részletes vizsgálati tervet is jóváhagyásra küldi meg az ügyésznek.

A bűncselekmény akkor követhető el, ha a megbízhatósági vizsgálatot ügyészi jóváhagyás nélkül végzik, vagy az azt elvégző az ügyésznek eljuttatott és jóváhagyott vizsgálati tervben megjelölt cél vagy módszer kereteit túllépi. Továbbá ugyanúgy büntetni rendelt az is, ha valaki jogosultság nélkül az ügyész jóváhagyásához kötött megbízhatósági vizsgálatot jóváhagyja.

A törvény a (2) bekezdésben a jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés bűncselekményéhez hasonlóan büntetni rendeli azt a hivatalos személyt, akinek valótlan tényállítását tartalmazó határozata alapján hagyja jóvá az erre jogosult ügyész a megbízhatósági vizsgálatot.

Minősített esetként rendeli büntetni a törvény, ha a jogosulatlan megbízhatósági vizsgálat bármely alapeseti magatartásával az elkövető jelentős érdeksérelemt okoz. Az érdeksérelem bekövetkezhet a sértett anyagi, társadalmi, családi helyzetében egyaránt. Az érdeksérelem súlyosságának a mértékét csak a konkrét cselekmény körülményei alapján lehet meghatározni.

A bűncselekmény büntetési tételei megegyeznek a jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszerzés bűncselekményének büntetési tételeivel.

A 309. §-hoz

A 309. § kiterjeszti a 301-308. §-ban meghatározott bűncselekmények alkalmazási körét a külföldi állam igazságszolgáltatási vagy bűnüldözési feladatot ellátó hatóságának Magyarország területén eljáró tagjaira is.

A XXIX. Fejezethez

(A hivatalos személy elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XV. Fejezetének V. Címe tartalmazza a hivatalos személy elleni bűncselekményeket, amelyeket a törvény új, immáron önálló fejezetben szabályoz. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- hivatalos személy elleni erőszak,
- közfeladatot ellátó személy elleni erőszak,
- hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak,
- nemzetközileg védett személy elleni erőszak.

A 310. §-hoz

A hivatalos személy elleni erőszak büntette közvetlenül a jogszerű eljárást teljesítő hivatalos személyt sérti, azonban ezen keresztül az államapparátus működését zavarja meg. A bűncselekmény sértettje a hivatalos személy, illetőleg a külföldi hivatalos személy. A hivatalos személy fogalmát a törvény Záró Része tartalmazza. A cselekmény megállapítása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a hivatalos személy, vagy külföldi hivatalos személy ezen minősége fennáll-e akkor, ha a bántalmazásra a passzív alany eljárása miatt kerül sor.

A bűncselekmény megvalósulhat, ha a hivatalos személyt akadályozzák, intézkedésre kényszerítik, vagy őt eljárása alatt, illetőleg emiatt bántalmazzák. A büntetőjogi védelem a hivatalos személyt csak a jogszerű eljárása során illeti meg, amelyhez minden olyan cselekménye hozzátartozik, melyet feladatai teljesítése során kifejt. Lényeges azonban, hogy az elkövető a hivatalos személy eljárását, a hivatalos személyi minőségét ténylegesen felismerhesse.

A hivatalos személy akadályozásának az olyan magatartás tekinthető, amely gátolja, nehezíti, késlelteti a hivatalos személy jogszerű eljárásának a végrehajtását. A hivatalos személy intézkedésre kényszerítése akkor merül fel, ha az erőszak, vagy fenyegetés alkalmas arra, hogy a sértett eljárásával összefüggésben olyan tevékenységet fejtsen ki, amelyre egyébként is jogosult volna.

Hivatalos személy elleni erőszak büntetést valósítja meg az is, aki a hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmazza. Bántalmazás alatt a sértett testét érintő erőszakos magatartást értjük.

A hivatalos személy elleni erőszak bűncselekménye csak erőszak vagy fenyegetés, mint elkövetési mód alkalmazása esetén tényállásszerű. Az erőszaknak vagy a fenyegetésnek személy ellen kell irányulnia.

Súlyosabban büntetendő, ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan, fegyveresen vagy felfegyverkezve követik el. Ha a hivatalos személy elleni erőszakot csoportosan követik el, úgy a csoport szervezőjének - aki a korábban nem létező csoport létrehozása érdekében intézkedést tesz, a csoportot létrehozza -, vagy vezetőjének - aki alatt az irányító feladatot ellátó személyt értjük - a magatartása a csoport tagjainak a magatartásánál súlyosabban minősül.

A törvény nem veszi át a hatályos Btk.-ból a passzív alanyok körének bizonyos csoportja esetében súlyosabban büntetendő minősített esetét, azaz azt az esetet, ha a bűncselekményt a „külön törvényben meghatározott intézkedést végrehajtó rendőr vagy pénzügyőr” sérelmére követik el. Ehelyett a teljes tényállás büntetési tételeinek a szigorítása biztosítja bármely jogszerűen eljáró hivatalos személy fokozott büntetőjogi védelmét.

A fokozott büntetőjogi védelmet mutatja az is, hogy a bűncselekmény előkészülete is büntetendő.

A törvény fenntartja a hivatalos személy elleni erőszak elkövetésére irányuló csoportban részvétel büntetethetőségét azzal, hogy a büntetés ebben a körben is differenciál a csoport tagjai, illetve a csoport szervezője és vezetője között.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, annak elkövetője bárki lehet.

A törvény továbbra is fenntartja a csoport résztvevője vonatkozásában a büntetethetőséget megszüntető okot arra az esetre, ha a csoportot önként vagy a hatóság felhívására - függetlenül ennek az indítékától - elhagyja.

A 311. §-hoz

A törvény alapján büntetendő az, ha az előző szakaszban írt cselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követik el. A közfeladatot ellátó személyeket a törvény Záró Része tartalmazza, akiknek a hivatalos személyekkel azonos büntetőjogi védelmét az indokolja, hogy közfeladatot látnak el.

A passzív alany kivételével a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállási elemei megegyeznek a hivatalos személy elleni erőszak megfelelő törvényi tényállási elemeivel, az annak kapcsán írt indokolás ezen bűncselekményre nézve is irányadó.

A törvény a hatályos szabályokat csak annyiban változtatja meg, hogy nem veszi át hatályos Btk. közfeladatot ellátó személy elleni erőszak minősített eseteként meghatározott speciális passzív alanyi kör, azaz a pedagógus, nevelő, vagy oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott elleni erőszak szigorúbb szankcióit, hanem ehelyett egységesen felemeli a büntetési tételeket a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetettének esetében is.

A 312. §-hoz

A törvény a hatályos szabályokkal megegyezően fenntartja a hivatalos vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak elkövetőjének a büntetendőségét. A cselekmény tényállási elemeit illetően a hivatalos személy elleni erőszaknál írtak itt is irányadóak azzal, hogy a cselekmény passzív alanya nem lehet hivatalos, közfeladatot ellátó, vagy külföldi hivatalos személy. Ezen személy jogszabály vagy polgári jogviszony alapján, vagy akár előzetes megállapodás nélkül, saját döntése alapján támogat hivatalos eljárást, vagy védi az eljárást folytató hivatalos, közfeladatot ellátó vagy külföldi hivatalos személyt.

A 313. §-hoz

A törvény a nemzetközileg védett személy elleni erőszak tényállásában - amely a belföldön tartózkodó nemzetközileg védett személy személyi szabadsága elleni támadások büntetendőségét alapozza meg - az átláthatóság érdekében pontokba rendezve határozza meg a lehetséges elkövetési magatartásokat. Az új szerkezeti rendben egyúttal egyértelművé válik az is, hogy valamennyi elkövetési magatartás csak a belföldön tartózkodó nemzetközileg védett személlyel szemben követhető el. A nemzetközileg védett személy fogalmát a törvény külön bekezdésben tartalmazza, ilyenek az a külföldi hivatalos személy minősül, aki a rá vonatkozó nemzetközi szerződés alapján diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló egyéb mentességet élvez.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a nemzetközileg védett személy bántalmazása, személyi szabadságától való megfosztása, illetőleg a veszélyeztetése. Büntetendő az is, aki a hivatkozott elkövetési magatartások tanúsításával megvalósított bűncselekmény elkövetésével fenyeget.

A törvény a hatályos szabályokkal szemben büntetni rendeli a nemzetközileg védett személy elleni erőszak előkészületét is, amellyel a jogalkotó előrehozott büntetőjogi védelmet biztosít.

A XXX. Fejezethez

(A közbiztonság elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. rendszerében a közbiztonság elleni bűncselekmények nem önálló fejezetben, hanem a közrend elleni bűncselekmények elnevezésű fejezetben kerültek meghatározásra, önálló címben. Az új koncepció ezen változtat, és önálló fejezetként kívánja meghatározni azon bűncselekményeket, amelyek közös jellemzője, hogy sértik vagy veszélyeztetik a közbiztonságot.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények igen sokrétűek, de a közbiztonság elleni bűncselekmények körében olyan elkövetési magatartások kerülnek meghatározásra, amelyek közös jellemzője, hogy az egyének, közösségek, illetve javaik ellen intézett támadások - a sérelemmel közvetlenül érintettekén túlmenően - közösségi érdekeket is veszélyeztetnek. A közbiztonság tágabb értelmezésben belső stabilitást jelent, amely alatt az állam működésének sértetlensége, a szociálpolitikai és közegészségügyi biztonság, a szolgáltatásokkal való ellátás biztonsága, a társadalom erkölcsi normáihoz és elvárásaihoz való alkalmazkodás, valamint a haza védelme, az idegen hatalmak illegális adatszerzésének megakadályozása is értendő. A közbiztonság alapvetően egy állapot, még hozzá egy olyan közállapot, amelyben az egyes személyek és közösségek élete, működése és javai a jogellenes támadásoktól nincsenek veszélyeztetve. Ezért a fejezetben meghatározott tényállások a közbiztonság fenntartásához és védelméhez a büntetőjog eszközeivel nyújtanak segítséget

A törvény figyelemmel van az Egyesült Nemzetek Szervezete, illetve az Európai Unió jogi aktusaiban foglalt elvárásokra, ezek az alábbiak:

- a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi XX. törvény,
- a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek, Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi LIX. törvény,
- a robbantásos terrorizmus visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 52. ülészakán, 1997. december 15-én elfogadott nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 2002. évi XXV. törvény,
- a terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről szóló 1997. évi XCIII. törvény,
- az Európai Unió Tanácsának 2002. június 13-án elfogadott, a terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározata,
- az Európai Unió Tanácsának a terrorizmus megelőzéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye.

A fejezet alá tartozó bűncselekmények sorrendje:

- terrorcselekmény,
- terrorcselekmény feljelentésének elmulasztása,
- terrorizmus finanszírozása,
- jármű hatalomba kerítése,
- bűnszervezetben részvétel,
- közveszély okozása,

- közérdekű üzem működésének megzavarása,
- robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés,
- lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés.

A 314-319. §-hoz

A törvény átláthatóbbá teszi a hatályos Btk. terrorcselekményre vonatkozó szabályozását azáltal, hogy három önálló tényállásra bontja azt.

A terrorcselekmény tényállása továbbra is olyan zsarolászerű magatartást rendel büntetni, amelynél a követelést állami szervhez, más államhoz vagy nemzetközi szervezethez intézik, és e követelés kikényszerítése a személyi szabadság korlátozása vagy jelentős anyagi javak hatalomba kerülése révén történik.

Azokat a bűncselekményeket, amelyek a terrorcselekmény alkalmazásában személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos tényállásoknak tekintendők, külön értelmező rendelkezés tartalmazza.

A cselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyessége miatt a törvény fenntartja az előkészület büntetendőségét. Súlyosabban bünteti az előkészület azon eseteit, ha a terrorcselekményt terrorista csoportban történő elkövetés érdekében követik el, amelyek fogalmát az értelmező rendelkezés adja meg.

A terrorcselekmény megelőzése fontos közérdek, ezért indokolt, hogy abban mindenki közreműködjön, emiatt a törvény fenntartja az általános feljelentési kötelezettséget, amely a hozzátartozóra is kiterjed. Ez kizárólag az előkészületi szakban lévő terrorcselekmény esetében büntethető.

Az Európa Tanács Pénzmosás Elleni Bizottsága (Moneyval - Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism) 2010-ben elkészített országjelentése hiányosságként említi, hogy hazánk nem rendeli büntetni a terrorizmus finanszírozásának visszaszorítása érdekében azon anyagi eszközök szolgáltatását és gyűjtését, amelyeket olyan jogellenes szándékkal tesznek, hogy azzal, illetőleg abból az önálló terroristát bármely módon támogassák. Emellett kitért a jelentés arra is, hogy hazánkban a terrorista csoport napi tevékenysége finanszírozásának büntetendősége nem egyértelmű, a terrorista csoport napi tevékenységéhez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre bocsátása és gyűjtése nem büntetendő.

Megemlítendő, hogy a hatályos Btk. 261. § (5) bekezdése lefedi a Moneyval által tett második megállapítást, csak a rendelkezés megszövegezése túlságosan összetett és bonyolult. Az azonban megállapítható, hogy a hatályos hazai szabályok nem rendelkeznek azokról az esetekről, ha pl. valaki terrorista személy kiképzését, vagy ezzel összefüggésben a jövőbeni terrorista családjának megélhetését támogatja anyagilag. Mindezekből következően került önálló tényállásban megfogalmazásra a terrorcselekmény finanszírozása, azaz a terrorcselekmény akár személyi, akár anyagi feltételeinek biztosításához anyagi eszköz szolgáltatása vagy gyűjtése, továbbá a terrorcselekmény elkövetésére készülő személy vagy rá tekintettel más (családtag, rokon, bárki, akinek támogatását a terrorista fontosnak tartja) anyagi eszközzel történő támogatása.

A Moneyval 2009-2010. között folytatta le Magyarország ún. „negyedik körös” ország-értékelését, amelynek során megvizsgálta, hogy a hazai jogszabályok és intézményrendszer mennyiben felel meg a pénzmosás és terrorizmus-finanszírozás elleni nemzetközi követelményeknek. A Moneyval jelentés kifogásolja, hogy a terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi Egyezményben (kihirdetve a 2002. évi LIX. törvénnyel) megfogalmazottak szerint nincs definiálva a „funds” fogalma a magyar Btk.-ban. Az ajánlásnak való megfelelés érdekében vált szükségessé a 318. § (3) bekezdésének beiktatása. Meg kell jegyezni, hogy a szövegben szereplő, a terrorizmus leküzdése érdekében egyes személyekkel és szervezetekkel szemben hozott különleges korlátozó intézkedésekről szóló, 2001. december 27-i 2580/2001/EK tanácsi rendelet 1. cikk 1. pontja szó szerint követi az Egyezmény fogalom-meghatározását, így e módosítással Magyarország eleget tesz a Moneyval ajánlásának.

A 320. §-hoz

A légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerülése bűncselekmény elnevezése egyszerűsödik, jármű hatalomba kerülése lesz az elnevezés, a bűncselekmény légi jármű, illetve tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű vonatkozásában követhető el.

Elkövetési magatartás a felsorolt járművek ellenőrzésének a magához ragadása, amelybe beleértendő a jármű vezetésének átvétele, adott esetben az útvonal, megállási helyek meghatározása, ha ez az elkövető döntése alapján történik.

Az elkövetés módja erőszak, fenyegetés, illetve más öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotának előidézése.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, annak alanya bárki lehet.

A 321. §-hoz

A bűnszervezet tényállása szigorúbb a hatályos Btk. 263/C. § (1) bekezdésében foglaltakhoz képest, arra való tekintettel, hogy a hatályos Btk. szövege csak a büntettekre terjed ki, ezzel szemben az új rendelkezés magában foglalja a büntettek mellett a

vétségeket is. Értelemszerűen azonban csak azokat, amelyek esetében fogalmilag nem kizárt a bűnszervezetben történő elkövetés (pl. a gondatlan bűncselekmények nem tartoznak ide).

A bűnszervezet tényállása továbbra is büntetni rendeli az előkészületi jellegű sui generis elkövetési magatartásokat. A törvény büntetni rendeli a bűnszervezetben történő elkövetésére felhívást, ajánlkozást, vállalkozást, a közös elkövetésben megállapodást, a bűncselekmény elkövetésének elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítását, valamint a bűnszervezet tevékenységének egyéb módon való támogatását.

A törvény fenntartja a hatályos szabályokkal egyezően a büntethetőséget megszüntető egyéb okot, amely arra ösztönözheti a bűnszervezetben résztvevő személyt, hogy cselekményét a hatóság előtt feltárja, és ezáltal mentesüljön a jogkövetkezmények alól.

A 322. §-hoz

A törvény a közveszély okozása törvényi tényállásából elhagyja az egyes, közveszély okozására alkalmas „elemek” - egyébként nem teljes körű - felsorolását, ehelyett két, az elkövetés minden lehetőségét átfogó fogalmat használ. A bűncselekmény alapesete egyebekben változatlan.

A törvény (2) bekezdése a hatályos Btk. bűnszövetségre és különösen nagy vagy azt meghaladó értékhatárra vonatkozó esetét változatlanul fenntartja azzal a módosítással, hogy a vagyoni hátrány helyett a dologban okozott kárt rendeli minősített esetként büntetni, ugyanis a vagyoni hátrány tipikusan a vagyonykezeléshez kötődő bűncselekmények eredménye, ahol az elkövetőnek felróható a haszon elmaradása.

A törvény új minősített esetként határozza meg a csoportosan történő elkövetést. Egyebekben a minősített esetek köre a hatályos Btk.-hoz képest nem változik.

A bűncselekmény szándékosan és bizonyos esetekben gondatlanul is elkövethető. Büntetendő a szándékos bűncselekmény előkészülete is.

A 323. §-hoz

A közérdekű üzem fogalmát a Záró Rész határozza meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása a közérdekű üzem működésének jelentős mértékű megzavarása. A tényállás elkövetési tárgyként kizárólag a „közérdekű üzemet” határozza meg, nem „bontja” azt elemeire. Nem szól külön az elkövetési módról sem. Így lehetővé vált egy absztraktabb tényállás megfogalmazása.

A bűncselekmény szándékosan és gondatlanul is elkövethető.

A törvény átalakítja a közérdekű üzem működése megzavarásának minősített eseteit.

A törvény (2) bekezdése két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a csoportos, a bűnszövetségben, illetve a különösen nagy kárt okozó elkövetést.

A veszélyesebb elkövetési formákra figyelemmel a (3) bekezdés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a fegyveresen vagy felfegyverkezve történő elkövetést, valamint ugyanilyen büntetési tétellel indokolt szankcionálni, ha az elkövetés különösen jelentős kárt okoz.

A „kár”, mint eredmény bevezetésére a közveszély-okozásnál írtak az irányadók.

A 324. §-hoz

A robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés bűncselekményét bárki elkövetheti. A bűncselekmény elkövetési magatartásai a következők:

- készítés,
- megszerzés,
- tartás,
- forgalomba hozatal,
- tartásra nem jogosult személynek átadás,
- engedély nélkül vagy az engedély kereteit túllépve az ország területére behozatal, kivitel, átszállítás.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekmény kiemelt társadalomra veszélyességét az is mutatja, hogy az előkészület is büntetendő.

A robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés elkövetési magatartásai alapesetben egységesen két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek lesznek, ugyanis a megszerzéshez, tartáshoz képest az országba történő behozatal nem jelent olyan többletmagatartást, amely a szigorúbb szankcionálást indokolná.

A 325. §-hoz

A lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés bűncselekménye tekintetében az elkövetési magatartások megegyeznek a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel visszaélés bűncselekménye elkövetési magatartásaival, azzal, hogy ezen bűncselekmény esetében további elkövetési magatartásként jelentkezik a lőfegyver vagy lőszer készítésére, megszerzésére, tartására vagy kereskedelmére vonatkozó engedély kereteinek túllépése.

A törvény a hatályos szabályokkal szemben külön-külön bekezdésben tartalmazza az elkövetési tárgyakat, vagyis a lőfegyvert, illetőleg a lőszert. A törvény az egyes elkövetési tárgyakat illetően megegyező elkövetési magatartásokat határoz meg, az önálló bekezdésben történő megjelenítés oka az, hogy a törvény nem büntethetőséget megszüntető okként kívánja meghatározni a csekély mennyiségű lőszerrel elkövetett egyes magatartásokat. A jelen szabályozási móddal is jelezni kívánja ugyanis a jogalkotó, hogy a csekély mennyiséget meg nem haladó kézilőfegyverhez, vadászlőfegyverhez vagy sportlőfegyverhez tartozó lőszer engedély nélküli megszerzése, tartása, illetőleg annak engedéllyel nem rendelkező személy számára történő átadása esetén a bűncselekmény nem állapítható meg.

A csekély mennyiségű lőszer fogalmát a tényálláshoz tartozó értelmező rendelkezés tartalmazza, amely a csekély mennyiséget legfeljebb tíz darab lőszerben határozza meg, a jelenlegi három darabbal szemben.

A bűncselekményt bárki, de csak szándékosan követheti el.

Minősített esetként tartalmazza a törvény az üzletszerűen, illetőleg bünszövetségben történő elkövetést.

A bűncselekmény privilegizált esete az engedéllyel tartott kézilőfegyvernek, vadászlőfegyvernek vagy sportlőfegyvernek, illetve az azokhoz tartozó lőszernek az ország területére bejelentés nélküli behozatala, kivitele és átszállítása.

A törvény a hatályos szabályokhoz képest enyhébb büntetéssel fenyegeti a privilegizált esetet, valamint az előkészület elkövetését is, amelynek a büntetése megegyezik a robbanóanyaggal vagy robbantószerrel való visszaélés előkészületének büntetési tételével.

A XXXI. Fejezethez

(A nemzetközi kötelezettségen alapuló közbiztonsági célú gazdasági előírások elleni bűncselekmények)

A fejezet által védett jogi tárgy Magyarországra az Európai Unió jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből háramló közbiztonsági célú tilalmak (pl. nemzetközi szerződés által tiltott fegyver gyártása vagy forgalmazása, embargó) megtartáshoz fűződő összetársadalmi érdek, amely a nemzetközi közösségek összehangolt külpolitikai fellépésének megvalósítását is szolgálja. A fejezet alatti tényállások védelmet biztosítanak továbbá a haditechnikai és a kettős felhasználású termékek jogosulatlan előállításával, birtoklásával, forgalmazásával, stb. szemben is. A fejezet alatt található bűncselekmények a hatályos Btk. XVI. Fejezetének I. cím alatti közbiztonság elleni bűncselekményekből válnak ki (lényegüket tekintve a közbiztonság védelmét biztosítják), de ezek sajátossága az is, hogy üldözésük nemzetközi kötelezettség-vállaláson alapul.

A fejezeten felépítésében a bűncselekmények besorolása a legsúlyosabbtól halad az enyhébbek felé. Lényeges változás, hogy a tárgyi súly szerint bontást következetesebben jeleníti meg a törvény, és az egyes termékek veszélyességére is figyelemmel van, mert pl. a robbantófólia-iniciátor (EFI) kevésbé veszélyes, mint egy tank, ezért külön tényállásban kerül meghatározásra a haditechnikai termékkel és szolgáltatással, és a kettős felhasználású termékekkel visszaélés. A büntetési tételhatárok meghatározása követi a bűncselekmények veszélyességét, megfelelően arányosítva azokat egymáshoz.

Elsősorban technikai pontosításokat történtek az egyes tényállásoknál, lásd például a fogalom-meghatározásokat. Az elkövetési magatartások meghatározásakor az egyes tényállásokban egységes szóhasználatot kialakítására törekszik a törvény.

A minősített esetek közé több súlyosító körülmény és elkövetési mód kerül beiktatásra. Az elkövetési magatartások tagoltabban jelenítődnek meg, többségében az előállítás, megszerzés, illetve a „kereskedői” típusú cselekmények szerint történik a szétválasztás.

A fejezetet alkotó bűncselekmények az alábbiak:

- nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés,
- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése,
- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása,
- haditechnikai termékkel és szolgáltatással visszaélés,
- kettős felhasználású termékkel visszaélés.

A 326. §-hoz

A törvény az (1) bekezdésben a hatályos szabályozáshoz képest, az átláthatóság érdekében pontokba szedve határozza meg az elkövetési magatartásokat, ezek köre kibővül a jogosulatlan hatástalanítással. A nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés tényállásban értelemzavaró a felhasznál terminológia. A fegyvert tipikusan alkalmazzák (ld. a hatályos Btk. 160/A. §-át), viszont a felhasználás olyan értelmet nyerhet fegyver esetén, hogy azt célja szerint használják. A törvény nem változtat a megfogalmazáson, azonban lényeges kiemelni, hogy a cél szerinti felhasználás esetén nem ez a tényállás, hanem valamely más bűncselekmény vagy annak kísérlete lesz megállapítható, pl. terrorcselekmény, apartheid, népiirtás, emberölés minősített esete,

vagy közveszélyokozás. A kereskedés helyett a forgalomba hozatal fordulatot iktatja be a törvény, mivel ez tágabb kört ölel fel, nem feltétel a vagyoni haszonszerzés és a vagyoni ellenszolgáltatás.

A törvény a hatályos Btk. 264/C. § (2) bekezdése szerinti elkövetési fordulatok közül, alapesetként határozza meg az engedély nélkül vagy az engedélytől eltérően nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény építését, üzemeltetését, létező létesítménynek ilyen fegyver gyártása céljára történő átalakítását.

Enyhébben lesz elbírálendő a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver előállítására alkalmas létesítmény üzemeltetéséhez a jogszabály által meghatározott engedély megszerzése érdekében a döntésre jogosult szerv vagy személy megtevesztése, illetve új elkövetési magatartásként kerül beiktatásra a nemzetközi szerződés által tiltott fegyver fejlesztéséhez, gyártásához, összeszereléséhez, minőségi vizsgálatához, üzemeltetéséhez, karbantartásához, javításához műszaki támogatás nyújtása. E cselekmények öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel lesznek fenyegetve. E cselekményekhez, illetve az (1)-(2) bekezdéshez is fűz minősítő körülményeket a törvény, e tekintetben újszerű az üzletszerűség, továbbá az az eset, ha a cselekményt hivatalos személyként követik el.

A törvény változatlanul büntetni rendeli a (2) bekezdéshez kapcsolódó gondatlan alakzatot és az előkészületet.

A 327. §-hoz

A nemzetközi gazdasági tilalom megszegésénél pontosításra kerül az embargó elrendelésére alapul szolgáló uniós jogi aktusok hivatkozása, továbbá az egyes fogalom-meghatározások. Lényeges változás, hogy az elkövetési magatartások közül kikerül a behozatali és kiviteli tilalom. Ez alá ugyanis kizárólag a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló, 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1236/2005/EK tanácsi rendelet) II. mellékletében meghatározott áruk érthetőek, de ezek kereskedelme a jövőben a haditechnikai termékkel visszaélésként lesz tilalmazva. A törvény viszont minősített esetként határozza meg, ha az embargót ilyen áruk kereskedelmével sértik meg.

A tényálláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezés a gazdasági tilalom megszegésével összefüggésben az Iránnal szembeni korlátozó intézkedésekről és a 423/2007/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 961/2010/EU rendelet fogalom meghatározásait veszi át. A törvény egyértelműen megjelöli azt is, hogy a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható árun a 1236/2005/EK rendelet II. sz. mellékletében meghatározott árut kell érteni.

A 328. §-hoz

A nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása a hatályos Btk. alapján is büntetendő, a törvény annyiban változtat, hogy ezt önálló bűncselekményként szankcionálja.

A 329. §-hoz

Újdonság a szabályozásban a haditechnikai termékkel és a kettős felhasználású termékkel visszaélés két külön tényállásban történő meghatározása. A haditechnikai termékkel visszaélés körében lesz büntetendő a 1236/2005/EK tanácsi rendelet II. és III. mellékletében meghatározott áruk előállítása, megszerzése, felhasználása, tartása, átadása, forgalomba hozatala, az ország területére behozatala, onnan kivitele, illetve azon való átszállítása.

A törvény szakít a megoldással, hogy a haditechnikai termékkel visszaélés csak külkereskedelmi forgalmazás esetén tilalmazott, mivel ezek engedély nélküli belföldi forgalmazása ugyanúgy veszélyt jelent a társadalomra.

A tényállás alkalmazása szempontjából lényeges terminológiai fogalmakat a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény és a végrehajtásra kiadott a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kivitelének, behozatalának, transzferjének és tranzitjának engedélyezéséről, valamint a vállalkozások tanúsításáról szóló 160/2011. (VIII. 18.) Korm. rendelet fogalom meghatározásai töltik ki tartalommal. Lásd pl. a haditechnikai termék, szolgáltatás fogalmát, amely alatt a védelem terén alapvető biztonsági érdekeket érintő, kifejezetten katonai, nemzetbiztonsági, rendvédelmi és rendészeti célokra alkalmas, az Európai Unió közös katonai listáján található, illetve nemzeti érdekből ide sorolt termék vagy szolgáltatás értendő, amelyek körét a Korm. rendelet 1. sz. melléklete határozza meg.

A törvény az értelmező rendelkezések között rendelkezik arról, hogy hadi technikai termék alatt a 1236/2005/EK rendelet III. mellékletében meghatározott árut is érteni kell, ezek engedély birtokában kereskedelmi forgalom tárgyai lehetnek. Tiltott haditechnikai terméknek minősülnek a 1236/2005/EK rendelet II. mellékletében meghatározott, a halálbüntetéstől, kínzástól vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódtól vagy büntetéstől eltérő egyéb gyakorlati használatra nem alkalmas áruk. Ezeknek a kivitele vagy behozatala, illetve az ezekhez kapcsolódó technikai segítségnyújtás tilalmazott, ez alól kivételt képez az az eset, ha az illetékes hatóság erre engedélyt ad, amennyiben bizonyított, hogy abban a tagállamban, ahová a behozatal, illetve kivitel irányul, az ilyen árukat kizárólag a történelmi jelentőségük miatti nyilvános múzeumi kiállítás céljára használják fel.

A törvény a korábbi minősített esteket megtartja, súlyosabban minősül a bünszövetségben történő elkövetés illetve az üzletszerűség, és továbbra is büntetendő lesz az előkészület.

A 330. §-hoz

A törvény a kettős felhasználású termékkel visszaélést enyhébb büntetéssel rendeli fenyegetni, de ez a következetesebb fellépést szolgálja, tekintettel arra, hogy e kör igen eltérő jellegű termékeket ölel fel, amelyek többségükben jóval kevésbé veszélyesek, mint a haditechnikai termékek. Ezért indokolt, hogy ez a különbség a két bűncselekményre kiszabható szankcióban is kifejezésre jusson a büntetési tételhatár megvonásakor.

A kettős felhasználású termékekben belül is eltérő az egyes termékek veszélyessége. A nagyobb tárgyi súlyra tekintettel új minősített esetként kerül beiktatásra az 1997. évi CIV. törvénnyel kihirdetett, a vegyi fegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló, Párizsban, 1993. január 13-án aláírt egyezmény 1. Mellékletének hatálya alá tartozó vegyi anyagokra elkövetés mellett, a nukleáris termékkel visszaélés.

E tényállás alkalmazása körében a törvény a kettős felhasználású termék és az Európai Unió - Közösségi vám kódexe szerinti - vámterülete fogalmát határozza meg.

A XXXII. Fejezethez

(A köznyugalom elleni bűncselekmények)

A törvény a közszemérem megsértését (hatályos Btk. 272. §) olyan igazgatási jellegű szabálysértésnek tekinti, amely nem indokolja a büntetőjogi fenyegetést. Az önbíráskodás a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények fejezetbe kerül, a háborús uszítás pedig - mivel dogmatikailag sem emberiség elleni, sem háborús bűncselekménynek nem tekinthető - ebben a fejezetben kap helyet. Mindezekből következően e fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- háborús uszítás,
- közösség elleni uszítás,
- a nemzeti szocialista vagy kommunista rendszerek büneinek nyilvános tagadása,
- nemzeti jelkép megsértése,
- önkényuralmi jelkép használata,
- jogszabály vagy hatósági rendelkezés elleni uszítás,
- rémhírterjesztés,
- közveszéllyel fenyegetés,
- garázdaság,
- rendbontás.

A 331. §-hoz

A háborús propaganda üldözése a 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 20. cikke alapján változatlanul indokolt. Ugyanakkor a mai kommunikációs viszonyok között, az internetes kapcsolattartás tömegessé válásával nem képzelhető el olyan eset, amelyben a cselekményt nem a nagy nyilvánosság útján követnék el, illetve ez az elkövetési mód éri el a társadalomra veszélyességnek azt a fokát, amely esetben indokolt a büntetőjogi fellépés. Erre tekintettel a törvény szerint a háborús uszítás tényállása megvalósításának feltétele a nagy nyilvánosság előtt történő elkövetés. A törvény a hasonló elkövetési magatartású (közösség elleni uszítás, jogszabály vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás) tényállásokhoz igazítja a büntetési tételt, ezért azt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésben határozza meg, amely az uszítás tárgyára tekintettel egy fokozattal súlyosabb, mint az előbb említett két bűncselekmény három-három éves szabadságvesztésben meghatározott büntetési tétele.

A 332. §-hoz

A közösség elleni uszítás a hatályos Btk. egyik legtöbbször kritizált tényállása. A bírálatok általában két ellentétes irányból érkeznek: egyes vélemények szerint a tényállás túlságosan korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát, mások szerint viszont épp ellenkezőleg, a tényállás nem képes felvenni a harcot az ún. gyűlöletbeszéddel (hate speech).

Az elmúlt években a jogalkotó számos kísérletet tett arra, hogy büntetendővé nyilvánítsa a gyűlöletbeszédet, de az Alkotmánybíróság minden egyes esetben megállapította az új tényállás alkotmányellenességét.

Az 1989. évi XXV. törvény állapította meg a hatályos Btk. 269. §-ának új címét (közösség elleni izgatás) és szövegét. A módosítás eredményeképpen a közösség elleni izgatás büntetést az követte el, aki nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzet vagy valamely nemzetiség, illetve valamely nép, felekezet vagy faj, továbbá a lakosság egyes csoportjai elleni gyűlöletre uszított [(1)

bekezdés]. A bűncselekmény vétségi formája valósult meg, ha az elkövető nagy nyilvánosság előtt a magyar nemzetet, valamely nemzetiséget, népet, felekezetet vagy fajt sértő vagy lealacsonyító kifejezést használt, vagy más ilyen cselekményt követett el [(2) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság már több alkalommal is vizsgálta a gyűlöletkeltés elleni büntetőjogi fellépés egyik eszközét, a közösség elleni izgatás törvényi tényállását. Határozataiban az alábbi szempontokat vizsgálta:

- a „clear and present danger” formula: a közösség elleni izgatás bűncselekményének vizsgálatakor a nyilvánvaló és közvetlen veszély tesztjét és a támadott értékek egyediségének követelményét mindenképpen figyelembe kell venni. Csak bizonyos mérték fölött (azaz a nyilvánvaló és közvetlen veszély esetén) igazolható alkotmányosan a szabad véleménynyilvánításhoz való jog korlátozása;

- a véleménynyilvánítás szabadsága csak nagyon szűk körben korlátozható;
- a tényállások nem feleltek meg az alkotmányos büntetőjog követelményének, és a világos jogfogalmak követelménye sem teljesült.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a nagy nyilvánosság előtti gyűlölködő magatartások szankcionálásához olyan alaptörvényi rendelkezésre lenne szükség, amely alapján egyértelműen rögzítve vannak a szólás és véleménynyilvánítás korlátozásának szempontjai és keretei. Az AB szerint az uszítás éri csak el azt a szintet, amelytől szükséges és arányos mértékben korlátozható a véleménynyilvánítás szabadsága.

A törvény tényállás címében izgatás helyett az uszítás kifejezést használja, koherenciát teremtve a tényállás szövege és annak elnevezése között.

A tényállás új eleme, hogy a lakosság egyes csoportjai közül nevesíti a nemi identitást, a szexuális irányultságot és a fogyatékosokat. A nemi irányultság és a nemi identitás szerepeltetését a nemzetközi ajánlások teljesítése mellett az is indokolja, hogy Magyarországon növekedett az e csoportok tagjai ellen elkövetett gyűlölet-bűncselekmények száma. A fogyatékos személyek kiemelését szintén a nemzetközi elvárások és az teszi indokolttá, hogy e személyek az állapotukból fakadóan nehezebben tudják megvédeni magukat az ellenük elkövetett támadásokkal szemben.

A 333. §-hoz

A nemzeti szocialista vagy kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadása körében a törvény új elkövetési magatartásként - figyelemmel a nemzetközi büntetőjogi gyakorlatra -büntetni rendeli az igazolni törekszik elkövetési magatartást, hiszen nemcsak a tények tagadása, hanem azok jogszerűségének igazolása is veszélyes a társadalomra.

A 334. §-hoz

Nemzeti jelképeinket, így a Magyar Köztársaság himnuszát, zászlaját, és címerét az Alaptörvény 1) cikke határozza meg részletesen. A büntetőjogi védelem ezeket illeti meg, továbbá önállóan a Szent Koronát is, mint a bűncselekmény elkövetési tárgyait.

A bűncselekmény a törvényben védett nemzeti jelképeket sértő, vagy lealacsonyító kifejezés elkövető általi használatával, vagy más módon történő meggyalázásával valósul meg. A bűncselekményt csak nagy nyilvánosság előtti elkövetés esetén lehet megállapítani. A nagy nyilvánosság fogalmát a Záró Rész határozza meg.

E bűncselekmény csak akkor állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény tettese bárki lehet. Csak szándékosan valósítható meg, amely lehet egyenes vagy eshetőleges szándék.

A 335. §-hoz

Az önkényuralmi jelkép használata tekintetében a törvény nem változtat a hatályos szabályokon: horogkereszt, SS-jelvény, nyilaskereszt, sarló-kalapács, ötágú vöröscsillag vagy ezeket ábrázoló jelkép terjesztése, nagy nyilvánosság előtti használata, közszemlére tétele minősül bűncselekménynek.

Az Alkotmánybíróság 14/2000. (V. 12.) AB határozatában elutasította a hatályos Btk. 269/B. §-ához benyújtott indítványokat, amelyek a kérdéses tényállás alkotmányellenességének vizsgálatát célozták. Erre figyelemmel a jogalkotó továbbra is, a jelenleg hatályos megfogalmazással megegyezően, fenntartja az önkényuralmi jelkép használatának büntetőjogi szankcióját.

A bűncselekmény szubszidiárius.

Kizárt a büntethetőség, ha az önkényuralmi jelkép használatát ismeretterjesztő, oktatási, tudományos, művészeti célból vagy a történelem, illetve a jelenkor eseményeiről szóló tájékoztatás céljából követik el.

A 336. §-hoz

A jogszabályok, jogszabályi rendelkezések közül azokat szükséges a büntetőjog eszközeivel védeni, amelyek konkrét ügyekben meghozott hatósági döntések által érvényesülnek. Önmagában a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés elleni, akár a

köznugalom megzavarására alkalmas módon történő engedetlenségre uszítás nem éri el a büntetőjogi szankcionálás szintjét, az a szabad véleménynyilvánítás körébe tartozik.

A hatóság fogalmába, az értelmező rendelkezések alapján, a bíróság is beleértendő.

A bűncselekmény csak nagy nyilvánosság előtt követhető el, amelynek fogalmát szintén a Záró Rész határozza meg.

A 337. §-hoz

A hatályos Btk.-hoz képest a „közveszély színhelyén” kitétel kétszeres megjelenítése a tényállásban egyértelművé teszi, hogy a rémhírterjesztés kizárólag akkor valósul meg, ha az a közveszély színhelyén alkalmas az emberek nagyobb csoportjában zavar vagy nyugtalanság keltésére.

A bűncselekmény csak nagy nyilvánosság előtt követhető el, amelynek fogalmát a Záró Rész határozza meg.

A bűncselekmény elkövetője bárki lehet, aki a közveszély színhelyén jelen van. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A 338. §-hoz

A közveszéllyel fenyegetés tekintetében a törvény a hatályos Btk.-hoz képest a korábbi két elkövetési magatartást egységesíti, és ugyanúgy rendeli büntetni a köznugalom megzavarására alkalmas valóltan tény állítását, híresztelését, mint a közveszéllyel járó esemény bekövetkezésével fenyegetés látszatának keltését. Nem tartalmazza a törvény a „más előtt” kitélt, figyelemmel arra, hogy a dolog természetéből ez következik.

Az alapeseti minősítést két évről három évre emeli, ugyanakkor a hatályos Btk. 270/A. § (2) bekezdésében található minősített esetet mellőzi a törvény. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a radioaktív anyaggal fenyegetve történő elkövetés ne lenne a hatályos Btk. 270/A. § (2) bekezdésében írt szankcióval továbbra is fenyegetett.

Minősített esetként a törvény a köznugalom ténylegesen bekövetkező súlyos megzavarását, mint eredményt határozza meg.

A 339. §-hoz

A garázdaság csak kirívóan közösségellenes erőszakos magatartás tanúsítása esetén valósítható meg, amely alatt a társadalmi együttélés szabályaival való szembehelezkedést értjük. A bűncselekmény kizárólag aktív magatartással valósítható meg, amely erőszakos magatartás akár személy, akár dolog ellen irányulhat.

A garázdaság minősített esetei - habár szubszidiárius bűncselekményről van szó - a hatályos Btk.-ban túlszabályozottak, és akár öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetettek. A törvény törekszik az egyszerűsítésre és ésszerűsítésre, jelen tényállás esetében ez a minősített esetek újraszabályozását jelenti. Ez alapján garázdaság legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel lesz büntethető, minősítő körülmény lesz a csoportos, fegyveres, felfegyverkezve, a köznugalmat súlyosan megzavaró, illetve a nyilvános rendezvényen való elkövetés.

A hatályos Btk.-nak a garázdaság (5) bekezdésében található, az erőszakos magatartásra vonatkozó, értelmező rendelkezését átveszi a törvény, de azt a Záró Rész értelmező rendelkezései körében helyezi el, hasonlóan a nyilvános rendezvény fogalmához.

A 340. §-hoz

Két évig terjedő szabadságvesztéssel, a rendbontás alapesetével azonosan rendeli büntetni azt, aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgyat bedob. A sportról szóló 2004. évi I. törvény 71. § (1) bekezdésének c) pontja szerint a néző a sportrendezvény helyszínére akkor léptethető be, ha „nem tart magánál szeszes italt, kábítószer, valamint olyan tárgyat, amely a sportrendezvény megtartását, továbbá mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy amelynek a sportrendezvényre való bevitelét a szervező a belépőjegy vásárlását megelőzően megtiltotta, és erről a belépőjegy vásárlóját megfelelő módon tájékoztatta”. A büntetőjog ultima ratio jellegére figyelemmel indokolt, hogy a „bármilyen” helyett csak az olyan tárgyak bedobása legyen büntetendő, amely a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyezteti.

Új minősített eset lesz a fegyveresen történő elkövetés. A felfegyverkezve megvalósított rendbontás jelenleg is súlyosabban minősül, emellett - más bűncselekményekhez hasonlóan - a fegyveres elkövetés szerepeltetése az egységes és következetes szabályozás irányába hat.

A törvény mellőzi a különös visszaesőként történő elkövetés minősített esetét, és erre tekintettel a különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmények feltüntetését is.

A 341. §-hoz

Garázdaság és rendbontás esetén a törvény a hatályos szabályokkal megegyezően lehetővé teszi kitiltás alkalmazását is.

A XXXIII. Fejezethez

(A közbizalom elleni bűncselekmények)

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- közokirat-hamisítás,
- biztonsági okmány hamisítása,
- hamis magánokirat felhasználása,
- okirattal visszaélés,
- egyedi azonosító jellel visszaélés,
- gépjármű kilométer-számláló műszer által jelzett érték meghamisítása,
- termőföld jogellenes megszerzése.

A 342-343. §-hoz

A közokirat-hamisítás elkövetési tárgya a közokirat, melynek fogalmát a Pp. 195. § határozza meg. Közokiratok alatt olyan papír alapú vagy elektronikus okiratokat értünk, amelyeket bíróság, közjegyző vagy hatósági feladatokat ellátó szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki. Rendeltetését tekintve megkülönböztethetők az úgynevezett bizonyító okiratok, amelyek közhitelesen igazolják a bennük foglalt adatok, tények valóságát (pl. házassági anyakönyvi kivonat, tulajdoni lap), illetve rendelkező okiratokat, amelyek nyilatkozat megtételét, hatósági intézkedést igazolnak (pl. bírósági ítélet) Utóbbiak bizonyító ereje nem terjed ki a bennük foglalt tények valóságának igazolására. A büntetőjogi védelem nem korlátozódik a Magyarországon kiállított közokiratokra, a bűncselekmények tárgya lehet külföldön kiállított közokirat is, amennyiben azt a magyar hatóság felülhitelesítette. A felülhitelesítésre a magyar állam által kötött, eltérő nemzetközi megállapodás esetén egyébként nincs szükség.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai:

- hamis közokirat készítése, vagy közokirat tartalmának meghamisítása,
- hamis, hamisított, vagy más nevére szóló valódi közokirat felhasználása,
- közreműködés jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adat, tény vagy nyilatkozat közokiratba foglalásában.

Hamis közokirat esetén egy új, korábban nem létezett közokirat létesül, amelynek nem az a kiállítója, akit az irat feltüntet, hanem az okirat az elkövetői magatartás folytán jött létre. Nem bír jelentőséggel, hogy az elkészített közokirat-utánszat valós vagy valótlan tartalommal bír-e. Meghamisítás az eredeti, korábban már létező közokiraton végzett tartalmi változtatás. A felhasználás aktív magatartást - felmutatást, iratokhoz csatolást stb. - jelent. Az (1) bekezdés c) pontjában írt cselekmény - az ún. intellektuális közokirat-hamisítás - elkövetése során valódi közokiratba a valóságostól eltérő tartalom kerül rögzítésre. Ez utóbbi eset a közvetett tettesség egy formája.

A közokirat-hamisítás csak szándékosan valósítható meg, azonban az intellektuális közokirat-hamisítás esetén a gondatlan elkövetés is megalapozza a felelősségre vonást. Az (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti közokirat-hamisítás előkészülete is büntetendő.

A hamis közokirat készítése, a közokirat tartalmának meghamisítása, valamint a lényeges tény - amely alatt azon tényeket értjük, amelyek a közokirat bizonyító joghatás kiváltására alkalmas jellegét adják - hamis közokiratba foglalása súlyosabban büntetendő, ha azt speciális alanyként hivatalos személy hivatali hatáskörével visszaélve követi el. Ha a közokirat kiállítása nem tartozik a hatáskörébe, ezen bűncselekmény megállapítása kizárt. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A tényállás speciális a hivatali visszaélés büntetétéhez képest. Így ha a hivatali kötelességszegés kizárólag a hamis közokirat készítésében, az okirat meghamisításában nyilvánul meg, úgy a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás büntetétének minősül a cselekmény.

A 344 §-hoz

A törvény egy új tényállásban rendeli büntetni a biztonsági okmányok védelmének rendjéről szóló 86/1996. (VI. 14.) Korm. rendeletben szereplő belépésre jogosító biztonsági okmányok hamisítását.

Az elkövetési magatartások megegyeznek a közokirat-hamisítás bűncselekmény 342. § (1) bekezdés b) pontjában és 343. § (1) bekezdés a) és b) pontjában szereplő elkövetési magatartásaival.

A cselekmény csak szándékosan követhető el, annak alanya bárki lehet.

A bűncselekmény szubszidiárius, csak abban az esetben állapítható meg, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

A 345. §-hoz

A magánokirat-hamisítás tényállásának hatályos szövege, valamint címe nincs egymással összhangban, ezért indokolt volt a tényállás címének olyan irányú megváltoztatása (hamis magánokirat felhasználása), amely alapján az elkövetési magatartás és a tényállás címe jobban illeszkedik egymáshoz.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a magánokirat, amelynek fogalmát csak a közokirathoz viszonyítva lehet meghatározni. A magánokirat olyan okirat, amely a közokiratok kellékeivel nem rendelkezik. Azt, hogy egy okirat mikor minősíthető magánokiratnak, a Pp. 196. § (1) bekezdése határozza meg. A magánokiratok is bizonyító erővel bírnak, tehát alkalmasak jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására. Minden magánokirat büntetőjogi védelemben részesül, függetlenül attól, hogy teljes bizonyító erejű-e vagy sem.

Hamis a magánokirat, ha az azon feltüntetett személy nem azonos azzal, aki azt kiállította. Hamisított a magánokirat, ha a már létező magánokiraton - jogosulatlanul - tartalmi, formai változtatást végeztek, így az már nem a kiállítójának a nyilatkozatát rögzíti. Valótlan tartalmú a magánokirat, ha az abban feltüntetettek nem felelnek meg a valóságnak attól függetlenül, hogy az a kiállító nyilatkozatát tartalmazza-e.

A csak szándékosan elkövethető bűncselekmény elkövetési magatartása a felhasználás, azon minden olyan, a joghatás kiváltása érdekében történt átadást, továbbítást érteni kell, amelynek folytán a magánokirat az elkövetői körön kívül álló más személyekhez kerül. A nem joghatás kiváltására alkalmas felhasználás - ha a magánokiratot nem jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására használják fel - nem valósítja meg a bűncselekményt.

A 346. §-hoz

Az okirati bizonyítás biztonságát befolyásolják a különféle visszaélések, az okirattal visszaélés ezen magatartásokat rendeli büntetni. A bűncselekmény mind magánokiratra, mind közokiratra nézve elkövethető, de mindkét esetben csak akkor, ha az adott okirat nem az elkövető tulajdona. Saját okiratra nézve tehát a bűncselekmény elkövetése kizárt, a részben idegen okiratra nézve azonban a bűncselekmény megvalósítható.

A tényállás (1) és (2) bekezdései a közokiratokkal, míg a (3) bekezdése a magánokiratokkal kapcsolatos egyes magatartásokat sorolja fel. Mind a közokiratokat, mind a magánokiratokat illetően elkövetői magatartás a megszerzés, a megsemmisítés, a megrongálás, az elvonás és az eltitkolás. A megszerzés - amely hosszabb birtokbavételre irányuló szándékot feltételez és magában foglalja a tényleges birtokba vételt - akkor valósít meg bűncselekményt, ha jogtalanul, mástól, annak beleegyezése nélkül történik. Az okirat találat, ismeretlen módon való megszerzést követő pusztai birtoklása nem tényállásszerű.

Megsemmisítésen nemcsak az okirat fizikai állagának megszüntetését, anyagi hordozójának elpusztítását, hanem a gondolati tartalom, így pl. a szöveg olvashatatlanná tételét is érteni kell. Megrongálás a részleges megsemmisítés, csonkítás mind az okirat anyagának, mind gondolati tartalmának károsítása. Eltitkolás alatt a jogosult előli eltagadást értjük.

A törvény az okirattal visszaélés elkövetési magatartásai körében külön nevesíti a jogosult elől való elvonás esetét. Mivel a megszerzés a joggyakorlat szerint hosszabb ideig tartó, visszaélésszerű birtokbavételt jelent, a bíróság nem állapít meg lopás mellett okirattal visszaélést olyan esetekben, amikor a lopott dolog (pl. pénztárca) a közokirat szokásos tárolási helye (BH2008. 292). A törvény ezen a gyakorlaton változtatni kíván, ugyanis a lopás sértettjének sokszor nagyobb hátránya keletkezik a közokiratok eltulajdonítása miatt, azok pótlása több időt vesz igénybe, és több pénzbe kerül, mint a lopási érték. Ettől a sérelemtől a jogalkotó nem tekinthet el az elkövető javára, ezért a törvény külön nevesíti az elvonást és az elvételt, mint elkövetési magatartást.

A hatályos szabályok alapján nem büntetendő a „közokirat-organizáció”, azaz a saját vagy mások közokiratával való kereskedés (átadás, átvétel). Ennek szankcionálásával a törvény elsősorban a lopott igazolványok eladását-vételét rendeli büntetni, ami a BH2001. 263 által megfogalmazott jogalkotási hiányosságot pótolja. A tényállás csak a jogtalan hasznoszerzési céllal történő elkövetést bünteti, azt az esetet nem, ha a közokirat jogosultja megegyezik a birtokossal bizonyos összegű találati díjban.

Az (1) bekezdésben írt elkövetési magatartások magánokirat vonatkozásában is büntetendőek, ha azt azért követi el az elkövető, hogy jogtalan előnyt szerezzen, vagy jogtalan hátrányt okozzon. Ebből eredően a cselekmény csak célzatosan követhető el.

A 347. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a hatósági regisztráció alapját képező egyedi azonosítást szolgáló jelölés valódisága iránti közbizalom. Elkövetési tárgy az egyedi azonosító jel, amelynek fogalmát a törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Btk.) hatályos szabályaival megegyezően, a tényállás utolsó bekezdésében található értelmező rendelkezésben tartalmazza.

Az (1) bekezdés a) pontja minden olyan magatartást büntetni rendel, amely az egyedi azonosító jel eredetiségén, elhelyezésén, meglétéén változtat. Eltávolítás alatt többek között az egyedi azonosító jelek (rendszer, motorszám stb.) leszerelését, kireszelését, kimarását, kivágását, szám átütését értjük. A b) pont a hamis, hamisított, eltávolított azonosító jelű dolog megszerzését, felhasználását, az ilyen dologról való rendelkezést rendeli büntetni. A törvény a hatályos szabályokat kiegészíti azzal, hogy a hamis, hamisított vagy eltávolított egyedi azonosító jelű dolog tényleges felhasználásától elkülönítve a joghatás kiváltására

alkalmas felhasználást a „rendelkezik róla” kitételrel önálló elkövetési magatartásként szabályozza, amellyel egyértelműsíti, hogy a joghatás kiváltására nem alkalmas felhasználás is büntetendő.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

Minősített esetként határozza meg a törvény az üzletszerű, és a bűnszövetségben történő elkövetést.

A 348. §-hoz

A gépjármű kilométer-számláló műszer által jelzett érték meghamisításának jogi tárgya komplex, részben a tulajdonjog, a vagyoni érdekek tiszteletben tartásához fűződő társadalmi érdek, részben pedig a gépjármű kilométer-számláló műszer adatait feltüntető okiratok hitelességébe vetett közbizalom.

A bűncselekmény minden elkövetési magatartása tevőleges: a közúti gépjármű kilométer-számláló műszere által jelzett érték meghamisítása, illetve e műszer működésének megakadályozása. A kilométerszámláló-műszer által jelzett érték meghamisításán azt értjük, hogy az elkövető a műszer rendeltetésszerű működése folyamán mért és jelzett értéket - a gépjármű valóságos futásteljesítményétől eltérő értékre - változtatja meg, akár úgy, hogy a mérőműszer működését mechanikai vagy elektronikai-számítástechnikai úton, módszerrel vagy eszközzel (rá gyakorolt behatással) módosítja, akár pedig úgy, hogy a gépjármű futásteljesítményének mérését végző - a kilométer-számláló műszer számára értékelhető adatokat szolgáltatató - műszaki rendszer egyes részeiben vagy egészében alkalmaz olyan műszaki megoldást, amely a rendszer működését és ezzel a mérési folyamatot befolyásolja.

A kilométer-számláló műszer működésének megakadályozására minden olyan tevőleges magatartás alkalmas, amelynek következtében a mérőműszer a gépjármű futásteljesítményét a továbbiakban már nem méri.

A bűncselekmény nem speciális alanyú, a tettesi cselekvőséget kifejezheti a közúti gépjármű tulajdonosa, üzembentartója, használója és más személy is, tehát mindazok, akiknek a gépjármű későbbi magasabb eladási áron való értékesítéséhez közvetlen vagy közvetett érdekük fűződik. Amennyiben a mérőműszer manipulációját vagy a mérési folyamat befolyásolását, illetve a műszer működésének megakadályozását nem a tulajdonos, hanem annak megbízásából vagyoni haszonszerzés végett más személy (autószerelő, elektronikai szakember, stb.) végzi, úgy a bűncselekmény tettese a beavatkozást végző személy lesz, az erre megbízást adó cselekvősége pedig felbujtásként lesz értékelendő.

A tényállás elkövetési tárgya a közúti gépjárművek mechanikus vagy elektronikus működési elvű kilométer-számláló műszere, illetve a gépjármű futásteljesítményének mérését végző - a kilométer-számláló műszer számára értékelhető adatokat szolgáltatató - műszaki rendszer, amelyen a kilométer-számláló műszerhez kapcsolt mechanikus vagy elektronikus érzékelők, jeladók, jelfogók, illetőleg az azokat összekötő vezetékek, továbbá a működésükhöz szükséges tápfeszültséget biztosító energiaforrások, akkumulátorok értendők.

A tényállás alkalmazásában közúti gépjárművön a 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (KRESZ) 1. számú függeléke II. fejezetének b) pontjában felsorolt járművek értendők, amelyekkel kapcsolatban a 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 93. § (1) bekezdése kötelezővé teszi minden sík úton önerőből 40 km/óránál nagyobb sebességgel haladni képes gépjármű kilométer-számláló műszerrel való felszerelését.

A bűncselekmény immateriális, befejezetté válásához nem szükséges eredmény megvalósulása.

A gépjármű kilométer-számláló műszer által jelzett érték meghamisítása bűncselekmény kizárólag szándékosan, és célzatos jellegéből fakadóan - ugyanis jogtalan haszonszerzés érdekében történik - csak egyenes szándékkal követhető el.

A gépjármű kilométer-számláló műszer által jelzett érték meghamisítása - abban az esetben, ha mechanikus rendszerű mérőműszerre követik el - a csalás, ha pedig elektronikus rendszerű mérőműszer az elkövetési tárgy, akkor az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás bűncselekmény sui generis előkészületi bűncselekménye. Ez utóbbi minősítést az alapozza meg, hogy a vagyon elleni bűncselekmények fejezetére vonatkozó értelmező rendelkezés alapján az elektronikus rendszerű kilométer-számláló műszer büntetőjogi szempontból információs rendszernek tekintendő.

A tényállás szubszidiárius, így megállapítására kizárólag akkor kerülhet sor, ha a gépjármű kilométer-számláló műszer által jelzett érték meghamisítása bűncselekmény mellett (vele látszólagos alaki halmazatban) nem áll súlyosabb büntetési tételű bűncselekmény. Erre figyelemmel e bűncselekménnyel nem állhat heterogén alaki halmazatban a csalás, az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás, sőt - bár a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 118. § (1) bekezdése a közlekedési igazgatási hatóság számára kötelezővé teszi a jármű kilométer-számláló műszer állásának a gépjármű-nyilvántartásba való bejegyzését - a közokirat-hamisítás büntette sem.

A 349. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya komplex, egyrészt a termőfölddel kapcsolatos szerződések valóság tartalmába vetett közbizalom, másrészt a nyar termőföld védelme.

Az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény alanya általános, de az szükségképpen többes elkövetést takar. A (2) bekezdés alanya speciális, ezen alapesetet csak ügyvéd, jogtanácsos vagy közjegyző követheti el.

A termőföld fogalma tekintetében a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény 3. § a) pontja szerinti fogalom jön figyelembe, amely szerint termőföld az a földrésztlet, amelyet a település külterületén az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő (gyep), nádas, erdő, fásított terület művelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.

A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések szerint a dologi jogok közül a termőföld tulajdonjogának megszerzése, valamint a termőföldre vonatkozó haszonélvezeti jog és használat jogának alapítása tiltott, illetve korlátozott meghatározott személyi kör számára. Ezek a tilalmak magánjogilag úgy vannak megfogalmazva, hogy azok a termőföldre vonatkozó elővásárlási jog, visszavásárlási jog és vételi jog kikötésére is alkalmazhatók.

Termőföldre vonatkozó haszonbérleti vagy használati jog (legyen az akár szívességi használat vagy bármely más, a termőföld pusztta birtoklására lehetőséget biztosító kötelmi jog) létesítése nem tiltott, nem semmis, ezek a cselekmények csak akkor válnak bűncselekménnyé, ha a termőföld tulajdonjogának megszerzése, haszonélvezeti jogának vagy a termőföldre vonatkozó használat jogának alapítása céljából az erre vonatkozó tilalmat kijátszva kötnek ilyen szerződést.

A „semmis szerződés” alatt minden olyan szerződést érteni kell, ami a polgári jog szabályai szerint semmisnek minősül.

A (2) bekezdés szerinti elkövetési magatartás az ügyvéd vagy közjegyző általi közreműködés. A bűncselekmény az (1) és a (2) bekezdés esetében is csak szándékosan követhető el, az (1) bekezdés esetében pedig - utalva itt a célzatos elkövetésre - csak az egyenes szándékkal történő elkövetés jöhet szóba. Az elkövetési magatartás tanúsításával a bűncselekmény befejezetté válik.

Korlátlanul enyhíthető annak az (1) bekezdés szerinti bűncselekmény elkövetőjének a büntetése, aki a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti és az elkövetés körülményeit feltárja. Mint ahogyan a normaszövegből egyértelműen kiderül, a korlátlan enyhítés lehetősége nem vonatkozik a tényállásban megfogalmazott szerződés megkötésében közreműködő ügyvédre és közjegyzőre.

A XXXIV. Fejezethez

(A közigazgatás rendje elleni bűncselekmények)

A fejezet alá tartozó bűncselekmények:

- a választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény,
- egyesülési joggal visszaélés,
- közbiztonsági tevékenység jogellenes szervezése,
- embercsempészés,
- jogellenes tartózkodás elősegítése,
- családi kapcsolatok létesítésével visszaélés,
- harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása,
- műemlék vagy védett kulturális javak körébe tartozó tárgy megrongálása,
- védett kulturális javakkal visszaélés,
- veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése,
- tiltott szerencsejáték szervezése,
- járványügyi szabályszegés,
- géntechnológiával módosított növényfajtákkal kapcsolatos kötelezettség megszegése.

A 350. §-hoz

A választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény legutóbb 2012. január 1-jével módosult, a törvény ezt egy rendelkezés tekintetében egészíti ki.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 54. §-a szerint a jelöltnek nyilatkoznia kell arról, hogy

- a nemzetiség képviselőjét vállalja,
- a választást megelőző tíz évben általános vagy időközi nemzetiségi önkormányzati választás során nem volt más nemzetiség önkormányzatának jelöltje, és
- a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

A gyakorlatban előfordulnak hamis, valótlan tartalmú jelölti nyilatkozatok (ti. a jelölt a nyilvántartás szerint korábban más nemzetiség önkormányzatának jelöltje volt), amely visszaéléssel szemben nem volt adott a büntetőjogi fellépés lehetősége. Mivel az ilyen magatartás a nemzetiségi választás rendjét, tekintélyét sérti, indokolt az ilyen visszaélésekkel szembeni fellépés. A törvény ennek lehetőségét teremti meg.

A 351. §-hoz

Az egyesülési joggal visszaélés tényállása nem igényelt nagyobb változtatást. A tényállás a bíróság által felosztatott egyesület vezetését, a köznyugalom megzavarására alkalmas módon az abban való részvételt, valamint a felosztatott egyesület működésének támogatását rendeli büntetni.

A 352. §-hoz

A közbiztonság, közrend fenntartására irányuló, vagy annak látszatát keltő tevékenység jogosulatlan végzése eléri a társadalomra veszélyesség olyan fokát, amely már büntetőjogi fellépést igényel, ezért annak büntethetőségét a törvény fenntartja. A törvény erre tekintettel két évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli fenyegetni azt, aki a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló, vagy annak látszatát keltő tevékenységet szervez.

A 353. §-hoz

Az embercsempészség bűncselekménye csak szándékosan követhető el, elkövetője bárki lehet.

Az embercsempészség elkövetési magatartása fogalmilag bűnsejtel, amely sui generis bűncselekményként jelenik meg a Btk.-ban.

Az embercsempészség minősített esete a vagyoni haszonszerzés végett történő elkövetés, illetőleg az államhatár átlépéséhez több embernek történő segítségnyújtás, ezen túlmenően a hatályos Btk.-ban szereplő minősített eseteken kívül a törvény büntetni rendeli a felfegyverkezve és a bűnszövetségben történő elkövetést is.

Büntetendő a cselekmény előkészülete is, valamint embercsempészség esetén kitiltásnak is helye van.

A 354. §-hoz

A jogellenes tartózkodás elősegítése tényállásának kisebb újrastrukturálására került sor a könnyebb értelmezés érdekében. A (2) bekezdésben meghatározott külföldi személy alatt a nem magyar állampolgár, valamint a hontalan személy értendő.

A bűncselekményt a törvény továbbra is szubszidiárius bűncselekményként határozza meg.

A 355. §-hoz

Az utóbbi időben jelentős számú alkalommal merült fel, hogy magyar állampolgár harmadik országbeli személlyel történő házasságkötésére, illetve ilyen személyek között a családi kapcsolat létesítésére kizárólag a Magyarországon tartózkodás joga és az ehhez kapcsolódó egyéb jogosultságok megszerzése érdekében került sor. A házasságkötéssel szerzett státusszal a külföldiek legalizálni próbálják tartózkodásukat az Európai Unió területén, a megszerzett jogosultsággal szabadabban utazhatnak az Európai Unió más tagállamaiba, amely fokozott biztonsági kockázatot jelenthet. Egyre gyakoribbá válik az is, hogy a magyarországi státuszszerezés érdekében harmadik országbeli állampolgárok velük rokoni kapcsolatban nem álló gyermekkel kapcsolatban tesznek teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot.

Az illegális migráció a társadalomra kiemelten veszélyes, az ilyen visszaélésekkel szembeni eredményes fellépés a büntetőjog eszközeitől várható, ezért vált indokolttá a családi kapcsolatok létesítésével történő visszaélés tényállás megalkotása.

A bűncselekményt azok a tizennyolc éven felüli személyek követhetik el, akik tartózkodási engedély kiadása érdekében, anyagi haszonszerzés céljából létesítenek családi kapcsolatot, továbbá az a szülő is, aki e célokból ad hozzájárulást az apaságot megállapító teljes hatályú apai elismerő nyilatkozathoz. A családi kapcsolat létesítése a tartózkodási engedély, illetve a családi együttélés céljára szolgáló tartózkodási engedély kiadása (nem megszerzése) érdekében történik, azaz az ügyeltben anyagi haszonszerzés céljából részt vevő minden személy büntetőjogi felelősséggel tartozik.

A jogalkotó csak a tizennyolc éven felüli elkövetőket kívánja büntetni, tekintettel arra, hogy a tizennyolc év alatti személyek házasságkötéséhez gyámhatósági engedély szükséges, a gyámhatóságtól pedig elvárható, hogy körültekintően járjon el, és érdekházassághoz ne adjon gyámhatósági engedélyt. A teljes hatályú apai elismerő nyilatkozathoz pedig az anya hozzájárulására van szükség, így ezekben az esetekben többnyire az anya az, aki az ügyletet intézi, és abból hasznot húz.

A szervező, illetve egyéb segítői magatartást tanúsító bármilyen állampolgárságú személyek, azaz akik a bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújtanak, bűnsegédként lesznek felelősségre vonhatóak.

A családi kapcsolatok létesítésével történő visszaélés szubszidiárius bűncselekmény.

A 356. §-hoz

Harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása bűncselekmény jogharmonizációs céllal 2012. január 1-jei hatállyal került a Btk.-ba, ennek megtartása a törvényben is indokolt.

Az Európai Parlament és a Tanács 2009. június 18-án fogadta el a 2009/52/EK irányelvet. Az irányelv elsődleges célja az, hogy visszaszorítsa, megakadályozza az illegális bevándorlást, és e cél megvalósításának eszközéül az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztatókkal szembeni fellépést határozza meg.

A tényállás megnevezéséből adódóan („Harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása”) egyrészt a Magyarországon jogellenesen tartózkodó - azaz érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel nem rendelkező - harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókat szankcionálja. Másrészt a büntetőjogi tényállás lefedi azokat az esetköröket is, amikor a munkáltató ugyan jogszerűen tartózkodó, azaz érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező

harmadik országbeli állampolgárt foglalkoztat, azonban a tartózkodás jogcíme alapján a harmadik országbeli állampolgár keresőtevékenység folytatására nem jogosult.

Záró részi értelmező rendelkezés szól a harmadik országbeli állampolgár és a különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételekről, amely visszautal a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben foglaltakra. Értelmező rendelkezés határozza meg azt is, hogy mi tekinthető keresőtevékenység folytatására jogosító engedélynek, illetőleg azt, hogy mit értünk jelentős szám alatt.

A 357. §-hoz

A törvény a műemlék vagy védett kulturális javak megrongálása tényállásban - az elkövetési magatartások azonosságára figyelemmel - a műemlék, a védett kulturális javak, valamint az elkövető tulajdonában álló ingatlanon lévő régészeti lelőhely megrongálását szabályozza egy tényállásban. Védett kulturális javak alatt érteni kell a védetté nyilvánított kulturális javakat is.

Az elkövetési magatartás alapesetben továbbra is a megrongálás, míg a minősített esetekben a megsemmisítés vagy olyan helyrehozhatatlan károsodás előidézése, amelynek következtében a műemlék elveszíti műemléki jellegét, vagy a védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, illetve régészeti lelőhely helyrehozhatatlan károsodása következik be.

A 358. §-hoz

A védett kulturális javakkal visszaélés bűncselekmény elkövetési tárgyainak köre hármas felosztású, úgymint a kulturális javak körébe tartozó védett tárgy, a védett gyűjtemény és a védett tárgye gyűjtemény. A védett gyűjtemény és a védett tárgye gyűjtemény vonatkozásában a törvény az (1) bekezdés *a*) pontjában büntetni rendeli a hatóság engedélye nélküli, a védettség alapjául szolgáló tárgyak egységének elidegenítéssel történő megbontását, míg a *b*) pontban büntetni rendeli a védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, gyűjtemény vagy tárgye gyűjtemény tulajdonjogában bekövetkezett változás bejelentésének elmulasztását és így az állam elővásárlási joga gyakorlásának ellehetetlenítését. Az (1) bekezdés *c*) pontja a védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, gyűjtemény vagy tárgye gyűjtemény engedély nélküli vagy a kiviteli engedély kereteinek túllépésével történő külföldre vitelét rendeli büntetni.

A (2) bekezdés büntetni rendeli a kulturális javak, mint az (1) bekezdésben található elkövetési tárgyakkal bővebb értelmű elkövetési tárgyak engedély nélkül külföldre juttatását, ha azok kivitele engedélyhez kötött, továbbá azt is, ha a kiviteli engedély kereteit az elkövető túllépi.

A 359. §-hoz

A veszélyes ebekre vonatkozó tényállást - értelemszerűen - ki kell terjeszteni a többi veszélyes állatra is, hiszen ezek az állatok többségében a veszélyes ebnél lényegesen komolyabb kockázatot jelentenek. Ugyanakkor a veszélyes eb esetében sem indokolt az országból történő kivitel büntetése, elégséges a behozatalt feltüntetni a tényállásban.

Az Ávtv. teljes mértékben külön kezeli a veszélyes állat és a veszélyes eb fogalmát. Emiatt is külön szakaszban kellett szabályozni a veszélyes állatokra, illetve veszélyes ebekre vonatkozó, részben azonos elkövetési magatartásokat. A „veszélyes állat” kifejezés alatt nem szerepelteti a törvény külön utalás nélkül a veszélyes ebeket, annak ellenére, hogy általánosságban természetesen a veszélyes ebek is veszélyes állatnak tekinthetők.

A veszélyes ebekkel kapcsolatos új szabályrendszer szándékosan kiemeli a veszélyes ebeket a veszélyes állatok köréből. Előkészítés alatt áll az egyes állatvédelmi tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló tervezet, amelynek elfogadását követően a veszélyes állatokról és tartásuk engedélyezésének részletes szabályairól szóló 8/1999. (VIII. 13.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: együttes rendelet) 7. §-ából és 1. számú mellékletéből is kikerül a veszélyes ebekre utaló szövegrész. Ezáltal a két terület szabályozása teljes mértékben kettéválik.

A fentiekben túlmenően indokolt volt a törvénybe beemelés a veszélyes állatokkal kapcsolatos szabályszegéseket azért is, mivel az Ávtv.-hez és az együttes renDELETEH kapcsolódó szankciós lehetőségek nem bírnak kellő visszatartó erővel. A szakértői becslések szerint több tízezer, veszélyes kategóriába tartozó állatot tartanak engedély nélkül, a nyilvántartásba vett egyedek száma elenyésző. Könnyen belátható, hogy ezen állatok szabálytalan tartása, ha csak például a ragadozó nagymacskákra vagy a méreggel ölő fajokra gondolunk, közvetlen veszélyt jelent a környezetben élő emberek biztonságára.

A törvény a tényálláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezések körében tekintettel van az Ávtv. legutóbbi módosítására, amely kimondja, hogy kizárólag az az eb tekinthető veszélyesnek, amelyet a hatóság egyedi tulajdonságai alapján veszélyesnek minősített.

A 360. §-hoz

A tiltott szerencsejáték rendszeres szervezése, valamint a rendszeres szervezéshez történő helyiség biztosítása a hatályos szabályozáshoz képest szigorúbban, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

Az elkövetői magatartás akkor tényállásszerű, ha az rendszeresen történik. Rendszerességen rövidebb időközönkénti elkövetést kell érteni.

Az elkövetéshez helyiség rendelkezésre bocsátása fogalmilag bűnsegédi magatartás, tettese csak a szervezőtől eltérő személy lehet.

A bűncselekménynek nem tényállási eleme az ellenszolgáltatás nyújtása.

A 361. §-hoz

A rendelkezés a járványügyi szabályszegés törvényi tényállását szabályozza. A törvényi tényállás háttérjogszabályait igazgatási szabályok képezik.

Az a) pontban foglalt rendelkezés azt rendeli büntetni, aki a zárlati kötelezettség alá tartozó fertőző betegség behurcolásának vagy terjedésének megakadályozása végett elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályait megszegi. A járványügyre vonatkozó rendelkezéseket az Eütv. III. Fejezetének 6. Címe az 56. §-tól kezdődően tartalmazza.

A szabályszegés tevékenységgel és mulasztással is megvalósítható.

A b) pontban szereplő törvényi tényállás elkövetési magatartása a járvány idején az elrendelt járványügyi elkülönítés, megfigyelés, zárlat vagy ellenőrzés szabályainak megszegése.

A c) pontban található rendelkezés a fertőző állapotbetegségek vagy a növényeket pusztító veszélyes kártevők be- és kihurcolásának vagy terjedésének megakadályozása vagy előfordulásának megakadályozása végett elrendelt zárlat, egyéb korlátozás vagy felügyelet szabályainak megszegését rendeli büntetni. E rendelkezés kereteit az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény szabályai töltik ki tartalommal.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, a törvényi tényállást kitöltő igazgatási szabályok megszegésével válik befejezetté.

A törvény a cselekmény tárgyi súlyával összhangban elzárással rendeli büntetni a járványügyi szabályszegést.

A 362. §-hoz

A géntechnológiával módosított növényfajtákkal kapcsolatos kötelezettség megszegése bűncselekmény törvényi tényállása új bűncselekményként került megfogalmazásra a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények körében, összhangban Magyarország Alaptörvénye XX. cikk (2) bekezdésében foglaltakkal, miszerint a testi és lelki egészséghöz való „jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, (...) segíti elő.”

A tényállás kerettényállás, az azt kitöltő két jogszabály a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény (a továbbiakban: Géntv.), valamint a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény (a továbbiakban: Vetőmagtv.).

A bűncselekmény alanya általános, azt bárki elkövetheti.

A géntechnológiával módosított növényfajta szaporítóanyaga fogalmának meghatározása tekintetében a Vetőmagtv. 2. § 20. pontja szerinti meghatározás az irányadó. Eszerint a szaporítóanyag a vetőmag, a vegetatív szaporító alapanyag, valamint az ültetési anyag. A Géntv. 2. § b) pontja szerint géntechnológiával módosított szervezet pedig az olyan természetes szervezet, amelyben a génállomány géntechnológiai módosítás által változott meg, ideértve ennek a szervezetnek a módosítás következtében kialakult tulajdonságot továbbvivő utódait.

Elkövetési magatartások az Európai Unióban engedéllyel nem rendelkező géntechnológiával módosított növényfajta szaporítóanyaga esetében az ország területére jogellenesen történő behozatal, tárolás, szállítás, forgalomba hozatal, valamint a környezetbe kijuttatás, a termesztési célú felhasználásra ki nem terjedő engedéllyel rendelkező géntechnológiával módosított növényfajta szaporítóanyaga esetében a környezetbe történő jogellenes kijuttatás, valamint a termesztési célú engedéllyel rendelkező géntechnológiával módosított növényfajta szaporítóanyaga vonatkozásában a védzáradéki eljárás időtartamára biztonsági intézkedésként elrendelt behozatali, előállítási, tárolási, szállítási, forgalomba hozatali, felhasználási tilalom megszegése.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A 363. §-hoz

A 2011. július 1-jén hatályba lépett, az Állami Számvevőszékről szóló 2011. évi LXVI. törvény egyik fontos újítása, hogy felszámolja a következmények nélküli ellenőrzést. Az ellenőrzött szervezetnek kötelessége a törvényben előírtak szerint az ellenőrzésben közreműködni, a számvevők részére a helyiségekbe való belépést biztosítani, az iratokba és az adatnyilvántartásokba történő betekintést, továbbá az iratokról és adatokról való másolat készítését lehetővé tenni. Az ellenőrzött szervezet kötelessége továbbá a számvevőszéki ellenőrzés megállapításaihoz kapcsolódóan intézkedési tervet készíteni, és azt a Számvevőszék elnökének megküldeni.

Az ellenőrzések eredményességének előmozdítása érdekében továbbra is szükséges a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények fejezetének keretei között a magatartás büntetőjogi szankcióval való fenyegetése.

A 364. §-hoz

E § rendelkezik arról, hogy egyes közigazgatás rendje elleni bűncselekmények esetén (embercsempészség, tiltott szerencsejáték szervezése) kitiltásnak is helye van.

A XXXV. Fejezethez

(A vagyon elleni erőszakos bűncselekmények)

A hatályos Btk. XVIII. fejezete a vagyon elleni bűncselekményeket tartalmazza. A törvény ezeket a tényállásokat - tekintettel az elkövetési jellegére, illetve a védett jogi tárgyra - három külön fejezetben, a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények, az egyéb vagyon elleni bűncselekmények, és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények című fejezetekben helyezi el. E fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- rablás,
- kifosztás,
- zsarolás,
- önbíraskodás.

A 365. §-hoz

A rendelkezés a rablás törvényi tényállását szabályozza. A rablás a legsúlyosabb vagyon elleni erőszakos bűncselekmény, ezért e tényállás szerepel a fejezet elején.

A rablás tényállása a tulajdon viszonyok védelmét szolgálja, és a személyes szabadságot is védi. A rablás elkövetési tárgya értékkel bíró, az elkövető számára idegen ingó dolog lehet.

A rablás három féle elkövetési magatartással valósítható meg: erőszakkal, avagy élet, vagy test épség elleni közvetlen fenyegetéssel, öntudatlan, vagy védekezés képtelen állapotba helyezéssel, a tetten ért tolvaj által erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazásával a lopott dolog megtartása végett.

A rablás esetében az erőszaknak lenyűgözőnek, akaratot megtörőnek kell lennie. Nem szükséges, hogy az erőszak, vagy az élet, testi épség elleni fenyegetés a sértett személy ellen irányuljon, tehát azon személy ellen, akitől az elkövető a dolgot elveszi. Azonban a harmadik személy csak olyan lehet, aki a helyszínen jelen van.

A fenyegetésnek az erőszakhoz hasonlóan ugyancsak akaratbénítóknak kell lennie. Az erőszak azonnali kilátásba helyezését jelenti és szintén csak a helyszínen jelenlévő személy ellen irányulhat.

Az erőszakot és a fenyegetést az elkövetőnek annak érdekében kell alkalmaznia, hogy az idegen dolgot elvegye.

A rablás öntudatlan, vagy védekezésre képtelen állapotba helyezéssel is elkövethető. Az elkövetési magatartásnak ez a fordulata csak a sértett ellen irányulhat. Öntudatlan az az állapot, amelyben a személy valamely pszichikai ok folytán nincs abban a helyzetben, hogy önálló akaratla legyen. Éppen ezért ellenállást sem tud kifejteni a támadással szemben.

A rablás megállapításához az szükséges, hogy ezt az öntudatlan állapotot az elkövető idézze elő aktív magatartásával.

Az elkövetőnek az elkövetési magatartásokat a dolog eltulajdonítása végett kell kifejtenie. Mindazon esetekben, amikor az elkövető erőszakkal, vagy a minősített fenyegetéssel úgy menekül el a helyszínről, hogy a lopott dolgot is magával viszi, akkor rablást követ el. Ebben az esetben az erőszak, avagy élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása a dolog elvételét követően történik a dolog megtartása érdekében.

A rablás a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el.

A rablás bármelyik elkövetési magatartását tettesként bárki elkövetheti.

A rablás akkor befejezett, ha a dolog elvétele megtörtént. A rablás kísérleti szakban marad, amennyiben az erőszak, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása megtörtént, de a dolog elvétele nem következett be.

A törvény a mára meglehetősen bonyolulttá vált tényállás minősített eseteinek szabályozását igyekszik egyszerűsíteni, átláthatóbbá tenni, ezzel mintegy visszatérve a 2009. augusztus 9-ét megelőző szabályozáshoz. A minősített esetek között alapvető változás, hogy a fegyveres elkövetés is a felfegyverkezve elkövetéssel azonos büntetési tétellel büntetendővé válik. Így látszólag enyhült a fegyveresen elkövetett rablás büntetési tétele, azonban az általános részi változások (középmértékű büntetés kiszabási elv bevezetése) közel hasonló mértékű büntetés kiszabását teszik lehetővé. Ezzel párhuzamosan a törvény megszünteti a Btk. büntetési rendszerétől idegen, a hatályos Btk. 321. § (5) bekezdésében szabályozott, tíz évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő eseteket.

Továbbra is minősített esetként határozza meg a törvény a hivatalos személy, külföldi hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy ellen, hivatalos eljárása, illetve feladata teljesítése során, idős vagy fogyatékos személy sérelmére fegyveresen, felfegyverkezve, vagy csoportosan történő elkövetést, amely további vagylagos minősítő körülményként kiegészül a bűnszövetségben történő elkövetéssel. A törvény ugyanakkor elhagyja a minősített esetek köréből az említett személyek sérelmére jelentős értékre elkövetett rablást. A törvény a legsúlyosabb minősített esetek között szabályozza a különösen nagy

vagy ezt meghaladó értékre történő elkövetést, és a jelentős értékre fegyveresen elkövetett rablás mellett a jelentős értékre felfegyverkezve, csoportosan vagy bűnszövetségben történő elkövetést is.

A 366. §-hoz

A rendelkezés a kifosztás törvényi tényállását szabályozza. A kifosztás védett jogi tárgya a tulajdonjog és a cselekvési szabadság. Az elkövetési tárgya az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó dolog.

A kifosztás elkövetési magatartásai: másnak lerészegítése vagy bódult állapotának előidézése lopási céllal, az elkövető által elkövetett más erőszakos jellegű bűncselekmény hatása alatti dologelvétele, a védekezésre képtelen állapot kihasználásával történő elvétele.

A lerészegítés a sértett mértéktelen alkoholfogyasztásra való ösztönzését jelenti, amelynek eredményeként a sértett ittas állapotba kerül, s ezáltal a dolgának az eltulajdonítását nem tudja megakadályozni, holott ez józan állapotban lehetséges volna. A bódult állapot szintén olyan állapot előidézést jelenti, amelynek következtében a sértett nem tudja megakadályozni a dolga elvételét.

A kifosztás ezen fordulata célzatos bűncselekmény.

Az elkövető által más bűncselekmény elkövetése során alkalmazott erőszak, avagy élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés esetében a fenyegetés hatása alatt akkor áll a sértett, ha nem képes - akár pszichikai, akár fizikai okból - megakadályozni a dolog elvételét.

A védekezésre képtelen állapot kihasználásával történő elvétele esetében a sértett védekezésre képtelen állapotát nem a tettes idézi elő, vagy ha ő okozza, azt nem a jogtalan eltulajdonítás érdekében teszi.

A kifosztást tettesként bárki elkövetheti.

A törvény a kifosztás alapesete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

A 367. §-hoz

A rendelkezés a zsarolás törvényi tényállását szabályozza. A zsarolás jogi tárgya a vagyoni jog, illetve az ember személyes szabadsága.

A vagyoni jogok vonatkozhatnak mind aktív, mind passzív vagyona, azaz vagyoni követelésre, tartozás elengedésére, vagyoni kötelezettség vállalására, ingó dologra, ingatlanra. Ha az elkövető a sértettet dolog átadására kényszeríti, ez a cselekmény akkor minősíthető zsarolásnak, ha az erőszak nem lenyűgöző erejű, a fenyegetés nem közvetlen vagy nem élet, testi épség ellen irányul. Nem szükséges, hogy az elkövető a saját érdekében kényszerítse a sértettet valaminek megtételére, nem tevésre vagy tűrésre.

Az erőszakkal megvalósított kényszerítés esetében elegendő, ha az erőszak az akaratot hajlítja, korlátozza. A fenyegetésnek nem kell közvetlenül élet vagy testi épség ellen irányulnia, elegendő, ha alkalmas komoly félelem kiváltására.

A zsarolás célzatos bűncselekmény. Az elkövetési magatartás célja jogtalan haszon szerzése. Jogtalan haszonszerzési célzat hiányában nem állapítható meg a zsarolás.

A törvény a zsarolás eredményeként a vagyoni hátrányt kívánja meg, mivel a vagyoni beállító értékcsökkenésen túl elképzelhető az is, hogy a bűncselekmény révén a sértett a várható vagyoni előnytől esik el, (pl. arra kényszerítik, hogy olyan nyilatkozatot tegyen, amellyel erről lemond).

A zsarolást tettesként bárki elkövetheti.

A zsarolás akkor befejezett, ha vagyoni hátrány keletkezik. Amennyiben az erőszak vagy a fenyegetés alkalmazása megtörtént, de az eredmény nem következett be, csak a zsarolás kísérlete állapítható meg.

A 368. §-hoz

A törvény az önbíráskodás törvényi tényállását e fejezetben szabályozza, mivel a védett jogi tárgya elsősorban a vagyoni viszonyok fennálló rendje.

Az elkövetési magatartás a személy elleni erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek a tevésére, nem tevésére vagy eltérésére kényszerítés.

Az önbíráskodás esetében az erőszak lehet akaratot bénító vagy hajlító. Az önbíráskodás megvalósul akkor is, ha az erőszak közvetlenül dolog ellen irányul, de áttevődik a személyre.

Az önbíráskodás csak egyenes szándékkal követhető el. A célzat a jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek való érvényszerzés. Jogos vagyoni igény a jogilag elismert és perben érvényesíthető igény. Jogosnak vélt igény esetében az elkövető tévedésben van abban a tekintetben, hogy igénye jogos, azonban az valójában nem is létezik, jogalapja vitatott, jogilag nem elismert vagy peres úton nem érvényesíthető. Csak a vagyoni igény érvényesítése tényállásszerű. Más esetben kényszerítés büntetési tételének vagy egyéb bűncselekmény megállapításának lehet helye.

Nemcsak a saját igény érvényesítése büntetendő. Így a bűncselekményt tettesként bárki - és nem csak a vagyoni igény érintette - elkövetheti. A cselekmény a kényszerített személy által tanúsított, az elkövető által kívánt magatartással válik befejezetté, azt megelőzően csak kísérlet állapítható meg.

A törvény minősített esetként iktatja be a csoportos elkövetést.

A törvény büntetethez vezető okot állapít meg mindazon esetekben, amelyekben a jog önhatalmú fellépést enged meg, így a birtokvédelem körében.

A 369. §-hoz

Az értelmező rendelkezés a különös visszaesés szempontjából valamennyi vagyon elleni és vagyon elleni erőszakos bűncselekményt hasonló jellegűnek nyilvánítja.

A XXXVI. Fejezethez

(A vagyon elleni bűncselekmények)

A hatályos Btk. XVIII. fejezete a vagyon elleni bűncselekményeket tartalmazza. A törvény ezeket a tényállásokat - tekintettel az elkövetési jellegére, illetve a védett jogi tárgyra - három külön fejezetben, a - személy elleni erőszakkal elkövethető -vagyon elleni erőszakos bűncselekmények, az egyéb vagyon elleni bűncselekmények és a szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények című fejezetekben helyezi el. A vagyon elleni bűncselekményekről szóló fejezetből a hitelsértés bűncselekménye átkerül a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közé, mivel annak védett jogi tárgya nem elsősorban a vagyoni viszonyok rendje. A törvény elhagyja a vásárlók megkárosítása bűncselekményt. A dekriminalizáció indoka az, hogy ez a magatartás kellően szankcionálható szabálysértésként és fogyasztóvédelmi eszközökkel. Egyebekben a fejezet nem változtat a bűncselekmények sorrendjén. E fejezetet az alábbi bűncselekmények alkotják:

- lopás,
- rongálás,
- sikkasztás,
- csalás,
- gazdasági csalás,
- információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás,
- hűtlen kezelés,
- anyag kezelés,
- jogtalan elsajátítás,
- orgazdaság,
- jármű önkényes elvétele,
- uzsora-bűncselekmény.

A 370. §-hoz

A rendelkezés a lopás törvényi tényállását szabályozza. A lopás jogi tárgya a tulajdonjog, illetve az adott birtokállapot. A bűncselekmény elkövetési tárgya értékkel bíró, idegen ingó dolog lehet.

Az elkövetési magatartásra tekintettel ingatlan a lopás esetében nem lehet elkövetési tárgy. Dolognak tekintendő a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energia, valamint a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat is, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában - illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának - biztosítja.

A dolognak az elkövető számára idegennek kell lennie, másnak a tulajdonában, vagy birtokában kell állnia. A közös tulajdonban lévő ingó dolog nem idegen az elkövető számára, és ezáltal a lopás elkövetési tárgya sem lehet. Az uratlan dolog nem minősül az elkövető számára idegen dolognak. A tulajdonjogról való lemondás szándéka nélkül elhagyott dolog azonban a lopás elkövetési tárgya lehet.

A lopás elkövetési magatartása az elvétel. Az elvétel történhet akár a tulajdonostól, akár a birtokostól, e személyek azonban nem lehetnek azonosak az elkövetővel. Az elvétel a korábbi birtokállapot megszüntetését és új birtokállapot létrehozatalát jelenti.

A bűncselekmény a célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. Az eltulajdonítás a tulajdonjog gyakorlását jelenti. Az eltulajdonításnak jogtalannak kell lennie. Jogtalanak abban az esetben minősül a cselekmény, ha az elvételre sem jogszabály, sem az erre jogosult nem hatalmazza fel az elkövetőt.

A lopást tettesként bárki elkövetheti, kivéve a dolog tulajdonosát, vagy birtokosát. A lopás az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett.

A törvény egyszerűsíti és átláthatóbbá teszi a lopás minősített eseteinek szabályozását. A törvény a kulturális javak közül csak a védett kulturális javak körébe tartozó tárgyakat kívánja fokozott védelemben részesíteni. A törvény minősített esetként

szabályozza a régészeti leletre történő elkövetést. A régészeti lelet külön nevesítése azért indokolt, mert a védett kulturális javak fogalomköre a régészeti örökségnek csak a közgyűjteményben elhelyezett elemeire terjed ki. Indokolt azonban a fokozott büntetőjogi védelem megteremtése az olyan régészeti lelet esetében is, amely már nem a régészeti lelőhelyen található, és amelyet még nem helyeztek el közgyűjteményben. A védett kulturális javak és a régészeti lelet fogalmával kapcsolatban a háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény képezi. A törvény a vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának, a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja. A holtesten lévő tárgyra elkövetett lopás minősített esetet képez akkor is, ha a holtest nem temetőben vagy temetkezési emlékhelyen található. A cselekmény elszaporodottságára figyelemmel a törvény a zsebtolvajlást nem kizárólag a szabálysértési értékre elkövetett cselekményt bűncselekménnyé felminősítő körülményként szabályozza. A törvény értelmében súlyosabban minősül a lopás, ha zsebtolvajlás útján kisebb értékre, nagyobb értékre, jelentős értékre vagy különösen nagy értékre követik el.

A dolog elleni erőszakkal történő elkövetésbe beleértendő az is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik.

Új minősített esetként nevesíti a törvény, ha a lopást erdőben található élő fára követik el.

A 371. §-hoz

A rendelkezés a rongálás törvényi tényállását szabályozza. A rongálás jogi tárgya a tulajdonjog. Az elkövetési tárgy az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó vagy ingatlan vagyontárgy lehet. A műemlék vagy védett kulturális javak körébe tartozó tárgy kivételével a saját vagyontárgy megrongálása nem valósít meg bűncselekményt.

Az elkövetési magatartás a megrongálás, illetve a megsemmisítés. A megrongálás fogalma a dolog állagának olyan károsítását jelenti, amelynek következtében a vagyontárgy értékcsökkenést szenved. A bűncselekmény megállapításához nem szükséges, hogy a vagyontárgy használhatósága megszűnjön vagy korlátozottá váljon. A megsemmisítés következtében a vagyontárgy eredeti állapotába nem állítható helyre.

A rongálás materiális bűncselekmény. Akkor befejezett, ha az eredmény, a kár bekövetkezik.

A megsemmisítéssel megvalósított rongálás esetén a kár összege megegyezik a vagyontárgynak az elkövetéskori kiskereskedelmi értékével. A megrongálás esetében a kár az a költség, amely a dolog eredeti állapotának helyreállításához szükséges.

A rongálásnak szándékos bűncselekmény. A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti.

A törvény egyszerűsíti és átláthatóbbá teszi a rongálás minősített eseteinek szabályozását. A törvény a védett kulturális örökségi elemekre elkövetett rongálást rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként. A törvény minősített esetként szabályozza a régészeti leletre történő elkövetést. A régészeti lelet külön nevesítése azért indokolt, mert a védett kulturális javak fogalomköre a régészeti örökségnek csak a közgyűjteményben elhelyezett elemeire terjed ki. Indokolt azonban a fokozott büntetőjogi védelem megteremtése az olyan régészeti lelet esetében is, amely már nem a régészeti lelőhelyen található, és amelyet még nem helyeztek el közgyűjteményben. A védett kulturális örökségi elemek fogalmával kapcsolatos háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény képezi. A törvény a vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának fogalma alá vonja.

A törvény minősített esetek köréből elhagyja a nemesfémre, nemesfém ötvözetre vagy fémkereskedelmi engedélyköteles anyagra történő elkövetést, mivel ezek nem jellemző elkövetési tárgyak e bűncselekmény esetében.

A törvény az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXI. törvénnyel bevezetett fogalom-meghatározással egyezően állapítja meg a falfirka fogalmát.

A 372. §-hoz

A rendelkezés a sikkasztás törvényi tényállását szabályozza. E bűncselekmény jogi tárgya a tulajdonviszonyok rendje.

A sikkasztásnál az elkövető jogszerűen kerül az idegen dolog birtokába, miután azt rábízták. A sikkasztás kizárólag a tulajdont sértheti, tekintve, hogy a dolgot az elkövető birtokába adták, rábízták. A 1/2005. Büntető-polgári jogegységi határozat szerint a sikkasztás elkövetési tárgya mind az eltulajdonítás, mind pedig a sajátjakénti rendelkezés elkövetési magatartást illetően kizárólag ingó dolog lehet.

A sikkasztást kizárólag a más által az elkövetőre bízott idegen dologra nézve lehet elkövetni, ha a dolog közös tulajdonban van, a sikkasztás e dologra nézve nem követhető el.

A rábízás a dolog birtokba adását jelenti, amelynek jogcíme közömbös. Ez lehet akár áruszállítás, gazdálkodás, használat, kezelés, gondozás, vagy személyes őrizet. Ugyancsak közömbös a sikkasztás szempontjából a rábízás időtartama. Az történhet igen rövid időre is.

A sikkasztás elkövetési magatartása a dolog jogtalan eltulajdonítása, illetőleg a dologgal való sajátjakénti rendelkezés.

Az eltulajdonítás lényegében a tulajdoni állapot megváltoztatását jelenti, az eredeti tulajdonállapot megszüntetését és egy új létrehozását. Az eltulajdonításnak jogtalannak kell lennie, ami azt jelenti, hogy azt sem jogszabály, sem az erre jogosult nem engedi meg.

A sajátjaként rendelkezés lényegileg különbözik a jogtalan eltulajdonítástól. Ez az elkövetői magatartás azt jelenti, hogy a terhelt a jogosult személy engedélye nélkül időlegesen tanúsít olyan magatartást, amelyre csak a tulajdonos, vagy annak hozzájárulásával más lenne jogosult.

A sikkasztás csak szándékosan követhető el.

A bűncselekményt tettesként és társtettesként csak olyan személy követheti el, akire a dolgot rábízták.

A törvény a kulturális javak közül csak a védett kulturális javak körébe tartozó tárgyakat kívánja fokozott védelemben részesíteni. A törvény minősített esetként szabályozza a régészeti leletre történő elkövetést. A régészeti lelet külön nevesítése azért indokolt, mert a védett kulturális javak fogalomköre a régészeti örökségnek csak a közgyűjteményben elhelyezett elemeire terjed ki. Indokolt azonban a fokozott büntetőjogi védelem megteremtése az olyan régészeti lelet esetében is, amely már nem a régészeti lelőhelyen található, és amelyet még nem helyeztek el közgyűjteményben. A védett kulturális javak és a régészeti lelet fogalmával kapcsolatban a háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény képezi.

A 373. §-hoz

A rendelkezés a csalás törvényi tényállását szabályozza. A csalás jogi tárgya vagyoni jogviszonyok fennálló rendje.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a tévedésbe ejtés, vagy tévedésben tartás. A tévedésbe ejtés esetén az elkövető idézi elő a téves képzeteket a valóság tekintetében. A bűncselekmény megvalósulásához nincs szükség arra, hogy a tévedésbe ejtés fondorlatos legyen.

A csalás másik elkövetési magatartása a tévedésben tartás. Ebben az esetben az elkövetőnek nincs szerepe a tévedés kialakulásában, de a sértett tévedését felismerve kihasználja azt.

A törvény a csalás vonatkozásában az eredményt továbbra is kárként határozza meg. A bűncselekmény megvalósulásához az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia.

Az elkövetői magatartás mindkét fordulata a jogtalan haszonszerzési célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. A csalást tettesként bárki elkövetheti.

A csalás a kár bekövetkeztével befejezetté válik.

A törvény bővíti a csalás minősített eseteinek körét: súlyosabb büntetést von maga után, ha a szabálysértési értékhatárra elkövetett csalást jótékony célú adománygyűjtésnek álcázva követik el. Az adomány nemcsak a pénzádományt, hanem a tárgyadományt is magában foglalja. Minősített az is, ha a sértett idős vagy fogyatékos személy.

A gyakorlatban problémát okozott azon csalásszerű magatartások megítélése, ahol a kár valamely igénybe vett szolgáltatás ellenértékéért merült fel (pl. szállodai szoba fizetés nélküli igénybe vétele, fizetés nélküli lakásbérletek). Erre figyelemmel a törvény kifejezetten kiterjeszti a kár fogalmát az igénybe vett szolgáltatás ellenértékének haszonszerzési célból, megtévesztéssel történő meg nem fizetésének eseteire is. Ezáltal büntethetővé válnak azok a cselekmények, amelyek a csalás tényállási elemeit megvalósítják, azonban az eredmény nem kifejezetten kárként, hanem összességében meghatározható elmaradt vagyoni előnyként jelenik meg.

A 374. §-hoz

A rendelkezés a gazdasági csalás törvényi tényállását szabályozza. A gyakorlatban több ízben fordult elő az, hogy a jellemzően állami tulajdonú gazdasági társaság vezetői olyan tevékenységet végeztek, amely a gazdasági társaságnak milliárdos kárt okozott. Természetes személy megtévesztésének hiányában a csalás ezen esetekben nem volt megállapítható, holott magát a gazdasági társaságot, illetve annak szerveit tévedésbe ejtették. A hűtlen kezelés törvényi tényállása nem értékeli a cselekmények legfőbb jellegzetességét, azaz a megtévesztő magatartást. Ugyanakkor e cselekményeknél a büntetőjogi megítélés szempontjából kevésbé releváns az, hogy az elkövetőre rá van-e bízva a vagyon és megállapítható-e a kötelességszegés.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a színlelt gazdasági tevékenység végzésében megnyilvánuló megtévesztő jellegű magatartás.

A gazdasági csalás a jogtalan haszonszerzési célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el.

A bűncselekmény az eredmény, azaz a vagyoni hátrány bekövetkeztével válik befejezetté.

A cselekmény csak akkor valósít meg bűncselekményt, ha a vagyoni hátrány meghaladja a kisebb érték alsó határát. Súlyosabban minősül a bűncselekmény, ha nagyobb, jelentős, különösen nagy vagy különösen jelentős értékre követik el. További minősítő körülmények a bünszövetségben történő elkövetés, illetve az üzletszerűség.

A 375. §-hoz

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás tényállási elemei lényegét tekintve megfelelnek a hatályos Btk. 300/C. § (3)-(4) bekezdésében foglaltaknak. A magatartás elkövethető adatbevitellel, adat módosításával, törlésével, hozzáférhetetlenné tételével, de bármely olyan más művelettel végzésével, amely az információs rendszer működését befolyásolja. A hatályos szövegben szereplő akadályozás nem pontosan fejezi ki az üldözendő magatartást, mert az információs

rendszer bármilyen jogosulatlan befolyásolása büntetendő, ha az kárt okoz. A törvény ennek megfelelően az egyéb művelettel való befolyásolást vonja az elkövetési magatartás körébe.

Az információs rendszer felhasználásával elkövetett, kárt okozó magatartások elsősorban vagyoni érdekeket sértő, csalásszerű magatartások, mindazonáltal ezeket a csalástól elkülönítetten indokolt szabályozni, hiszen hiányzik a klasszikus értelemben vett tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás. A kárt az információs rendszer jogtalan befolyásolása okozza. A törvény ennek megfelelően a vagyon elleni bűncselekmények fejezetében önálló tényállásként szabályozza az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalást.

A törvény az információs rendszer jogosulatlan használatát, illetve az információs rendszer vagy adat megsértését két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti. Ez utóbbi szükségszerű eszközcselekménye az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásnak, így indokolt, hogy a csalási cselekményektől eltérően az alapesetben ennél súlyosabban, három évig terjedő szabadságvesztéssel legyen fenyegetett. Az elkövetési értékek ezt követően a csalás minősített eseteihez igazodnak.

A törvény információs rendszer felhasználásával elkövetett csalásként rendeli büntetni az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalásszerű visszaéléseket is, mivel ezek szükségszerűen információs rendszer felhasználásával valósulnak meg. Az elkövetés tárgya az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz. Ide tartozik minden olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, amelynek felhasználása elektronikus úton, információs rendszer útján történik. A nem elektronikus, hanem papír alapú készpénz-helyettesítő fizetési eszközökre elkövetett károkozó magatartások nem e tényállás szerint, hanem csalásnak minősülnek.

Az itt leírt elkövetési magatartás lényegileg megfelel a hatályos Btk. 313/C. § elkövetési magatartásának: a hamis, hamisított vagy jogosulatlanul megszerzett elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközök felhasználását, illetve az ezekkel való fizetés elfogadását rendeli büntetni. A hatályos Btk. a jogosulatlan felhasználás és a fizetés elfogadása esetében a jogtalan haszonszerzést nem írja elő, de ezen magatartásokat indokolt egységesen szabályozni, a korábbi megkülönböztetésnek pedig a gyakorlatban nem volt jelentősége.

A törvény rendelkezik arról, hogy a külföldön kibocsátott elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a belföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel azonos védelemben részesül.

A hatályos Btk.-nak megfelelően a törvény a bűncselekmény körébe vonja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek nem minősülő kincstári kártyát és fizetésre alkalmas kereskedelmi kártyákat, valamint a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközöket.

A 376. §-hoz

A rendelkezés a hűtlen kezelés törvényi tényállását szabályozza. A hűtlen kezelés jogi tárgya a sértettnek az az érdeke, hogy a más által történő vagyonkezelés során ne szenvedjen vagyoni hátrányt.

A bűncselekmény tárgya az olyan idegen ingó vagy ingatlan vagyon, amely nincs sem az elkövető tulajdonában, sem az elkövető birtokában. A vagyonkezelés a vagyonnal való gazdálkodást jelenti.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a vagyonkezelési kötelesség megszegése. Ezt meghatározhatja jogszabály, belső szabályzat, munkaköri leírás, szerződés. A kötelességszegés mind tevéssel, mind mulasztással elkövethető.

A hűtlen kezelés materiális bűncselekmény, befejezetté válásához az szükséges, hogy vagyoni hátrány következzen be. Az elkövetési magatartás és az eredmény között okozati összefüggésnek kell fennállnia. A vagyoni hátrány fogalmába a kár mellett az elmaradt haszon is beletartozik.

A bűncselekmény egyenes és eshetőlegesen szándékkal is elkövethető. Az elkövetőnek tudnia kell, hogy őt milyen vagyonkezelési kötelezettség terheli és felismeri, hogy magatartása következtében vagyoni hátrány keletkezhet, amelynek bekövetkezését kívánja, vagy abba legalább belenyugszik.

A hűtlen kezelést tettesként csak az a személy követheti el, akit a vagyon kezelésével megbíztak.

A törvény a fokozott bizalmi viszonyra figyelemmel a hűtlen kezelés minősített eseteként határozza meg, ha a bűncselekményt gyám vagy gondnok e minőségében követi el. A gyám vagy gondnok által e minőségükben történő elkövetés az értékhatárok szerint többszörösen is minősülhet. A törvény a kisebb vagyoni hátrányt okozó, illetve az említett személyek által elkövetett hűtlen kezelés büntetési tételének felső határát két évre emeli, ezáltal a büntetési tételkeretet összhangba hozza az értékhatár szerint minősülő más vagyon elleni bűncselekményekével.

A 377. §-hoz

A rendelkezés a hanyag kezelés törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a sértettnek az az érdeke, hogy a más által történő vagyonkezelés vagy vagyonfelügyelet során ne szenvedjen vagyoni hátrányt. Az elkövetési tárgy kapcsán a hűtlen kezelésnél kifejtettek irányadók.

A hanyag kezelés esetében az elkövető idegen vagyon kezelésével van megbízva. A felügyelettel megbízott is az elkövetői körhöz tartozik. A kezelésnek, felügyeletnek törvényen kell alapulnia. A vagyonkezelés magában foglalja az azzal való gazdálkodást, gyarapítást, őrzést.

Az elkövetési magatartás a kötelességszegés, illetve a kötelesség elhanyagolása. A kötelességszegés aktív magatartás is lehet, az elhanyagolás értelemszerűen csak nem tevésben nyilvánulhat meg.

A hanyag kezelés eredmény-bűncselekmény. A kötelességszegéssel, illetve az elhanyagolással okozati összefüggésben kell lennie a vagyoni hátránynak.

A kötelességszegés szándékos, az elhanyagolás gondatlan lehet, a hanyag kezelés eredményét illetően azonban az elkövetőt csakis gondatlanság terhelheti.

A hanyag kezelést tettesként csak az idegen vagyon kezelésével, felügyeletével megbízott személy követheti el. Tekintettel arra, hogy gondatlan bűncselekményről van szó, részesi alakzat fogalmilag kizárt.

A 378. §-hoz

A rendelkezés a jogtalan elsajátítás törvényi tényállását szabályozza. A jogtalan elsajátítás jogi tárgya a tulajdonjog. Az elkövetési tárgy az elkövető számára idegen, értékkel bíró ingó dolog lehet. Az elkövetési tárgy jellemzője, hogy talált, vagy tévedésből, illetve véletlenül került az elkövetőhöz.

Talált dolognak az olyan dolog, amelyet a birtokosa elvesztett, tehát a tulajdonos szándékán kívül került ki a birtokából. Az elvesztésnek oly módon kell történnie, amely kizárja annak a reális lehetőségét, hogy a tulajdonos ismét a dolog birtokába kerülhessen.

Tévedés esetén a dolog tulajdonosa akaratán kívül juttatja az elkövetőhöz a dolgot. Véletlenül kerül az elkövető birtokába a dolog, ha az elkövetőnek a birtokbavétel eredetileg nem állt szándékában.

Az eltulajdonításban megnyilvánuló elkövetési magatartás tevékenységgel, az át nem adás, illetve a vissza nem adás mulasztással valósítható meg.

Az eltulajdonításban tettest öltő bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett. Az átadás, visszaadás elmulasztásával elkövethető jogtalan elsajátítás tiszta mulasztásos bűncselekmény.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el. A bűncselekményt tettesként csak az követheti el, aki a dolgot találta, vagy tévedésből, illetve véletlenül jutott a birtokába.

A törvény a kulturális javak közül csak a védett kulturális javak körébe tartozó tárgyakat kívánja fokozott védelemben részesíteni. A törvény minősített esetként szabályozza a régészeti leletre történő elkövetést. A régészeti lelet külön nevesítése azért indokolt, mert a védett kulturális javak fogalmköre a régészeti örökségnek csak a közgyűjteményben elhelyezett elemeire terjed ki. Indokolt azonban a fokozott büntetőjogi védelem megteremtése az olyan régészeti lelet esetében is, amely már nem a régészeti lelőhelyen található és amelyet még nem helyeztek el közgyűjteményben. A védett kulturális javak és a régészeti lelet fogalmával kapcsolatban a háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény képezi.

A 379. §-hoz

A rendelkezés az orgazdaság törvényi tényállását szabályozza. A bűncselekmény jogi tárgya a vagyoni viszonyok fennálló rendje.

Az orgazdaság járulékos bűncselekmény, a bűnkapcsolatok egyik fajtája. Az orgazdaság alapcselekményeinek felsorolása taxatív. Az elkövető csak a más által elkövetett, meghatározott vagyon elleni bűncselekményből származó dologra, költségvetési csalásból származó, vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura vagy jövedéki adózás alól elvont termékre követheti el a bűncselekményt.

Az orgazdaság elkövetési magatartásai a megszerzés, az elrejtés és az elidegenítésben közreműködés. A megszerzés az elkövetési tárgy tényleges birtokba vételét jelenti. Az elrejtés esetében az orgazda oly módon szerzi meg az elkövetési tárgy feletti rendelkezés lehetőségét, hogy az elkövetési tárgyat formálisan nem veszi birtokba. Az elidegenítésben közreműködés az elkövetési tárgy értékesítéséhez történő segítségnyújtás.

Az orgazdaság a vagyoni haszonszerzési célzatra figyelemmel csak egyenes szándékkal követhető el. Az orgazda cselekedhet a saját, de az alapcselekmény elkövetőjén kívüli más személy vagyoni haszna érdekében is.

Az orgazdaságot tettesként bárki elkövetheti az alapcselekmény elkövetésében bármilyen minőségben részt vevő személy, illetve a dolog tulajdonosa kivételével.

A bűncselekmény az elkövetési magatartások bármelyikének kifejtésével befejezett.

A törvény az áttekinthetőség érdekében külön pontokban szabályozza az orgazdaság különböző elkövetési tárgyai vonatkozásában megvalósítható elkövetési magatartásokat. A törvény egyszerűsíti és átláthatóbbá teszi a bűncselekmény minősített eseteinek szabályozását. A védett kulturális örökségi elemekre elkövetett orgazdaságot rendeli büntetni a minősített esetek egyikeként. A törvény minősített esetként szabályozza a régészeti leletre történő elkövetést. A régészeti lelet külön nevesítése azért indokolt, mert a védett kulturális javak fogalmköre a régészeti örökségnek csak a közgyűjteményben elhelyezett elemeire terjed ki. Indokolt azonban a fokozott büntetőjogi védelem megteremtése az olyan régészeti lelet esetében is, amely már nem a régészeti lelőhelyen található és amelyet még nem helyeztek el közgyűjteményben. A védett kulturális örökségi elemek fogalmával kapcsolatos háttérjogszabályt a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény képezi. A törvény a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja.

A 380. §-hoz

A rendelkezés a jármű önkényes elvételének törvényi tényállását szabályozza. A jármű önkényes elvételének jogi tárgya a vagyoni viszonyok védelme.

Elkövetési tárgya az elkövető számára idegen, gépi meghajtású jármű. A gépjármű olyan jármű, amelyet beépített erőgép hajt.

A bűncselekmény elkövetési magatartása az elvétel, illetve a jogtalan használat. A jogtalanság azt jelenti, hogy az elkövetési magatartás tanúsítására a jogosult nem hatalmazta fel az elkövetőt.

A más által elvett jármű jogtalan használatával az valósíthatja meg a bűncselekményt, aki a jármű elvételében nem vett részt. Ebben az esetben azonban az elkövetőnek tudomással kell bírnia arról, hogy a jármű használatát neki átengedő személy jogtalanul szerezte meg a jármű birtokát.

A rábízott jármű jogtalan használata esetében az elkövető jogszerűen birtokolja a járművet.

A jármű önkényes elvétele kizárólag szándékosan követhető el. E bűncselekmény esetében hiányzik az eltulajdonítási célzat.

A bűncselekményt tettesként bárki elkövetheti a rábízott jármű használata kivételével. A jármű önkényes elvétele az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik.

A törvény a jármű önkényes elvétele erőszakkal, vagy az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel, vagy bünszövetségben történő elkövetéssel megvalósítható minősített esete büntetési tételének alsó határát egy évre emeli fel.

A törvény a következtetesség jegyében a fegyveres elkövetés mellett s felfegyverkezve elkövetést is súlyosabban minősülő esetként rendeli büntetni.

A 381. §-hoz

A rendelkezés az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállását szabályozza. A törvény átveszi az uzsorával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXIV. törvénnyel elvégzett módosításokat.

Az uzsorázás újabb formái olyan jelleget öltöttek magukra, megjelenésükben - embertelenségük, kizsákmányoló jellegük miatt - olyan súlyos veszélyt jelentenek a társadalomra, hogy uzsora-bűncselekménykénti minősítésüket függetleníteni kellett attól, hogy a cselekményt üzletszerűen követik-e el, vagy sem. Példaként hozható fel a kölcsönadással kombinált színlelt adásvételi szerződés aláírása, mintegy a kölcsön „biztosítékául”, majd annak érvényesítése. Ez ugyanis önmagában olyan cselekmény, ami egyszeri elkövetés esetén is súlyos büntetőjogi szankciót kell, hogy maga után vonjon.

Az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállása nem használja a szerződés fogalmát, ehelyett az ennél kevésbé formális megállapodás kifejezésre utal. A megállapodás kifejezés használatának indoka az, hogy az uzsoratevékenység jellemzően - bár kölcsönügyletek révén valósul meg az uzsorakölcsönök nyújtása - sok esetben más szerződésnek, vagy megállapodásnak van álcázva. Amennyiben a tényállás kizárólag a szerződésekre, vagy még szűkebben, a kölcsönszerződésekre utalna, úgy a - pl. adásvételi célzat nélkül, kvázi fedezetként eladott vagyontárgyakra, gépjárműre, jószágra vonatkozó - színlelt adásvételi szerződések, vagy egyéb megállapodások esetén a büntetőbírósnak kellene a megállapodások szerződés jellegét, vagy a szerződések színleltességét megállapítani. A törvényi tényállás alapján azonban elegendő annak bizonyítása, hogy a sértett és az elkövető között létrejött egy uzsorás elemeket tartalmazó megállapodás.

A másik fél rászorult helyzetének kihasználása fordulattal kapcsolatban a törvény a bíróság megítélésére bízta, hogy az eset körülményeitől függően mely helyzeteket tekint olyannak, amelynek kihasználása már az uzsora körébe vonható. A tényállás ezért nem határoz meg konkrét példákat (rossz anyagi helyzet, hiszékenység, alacsonyabb értelmi képesség stb.).

A tényállás alapesetének megvalósulásához szükséges továbbá a különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatás kikötése. Az ellenszolgáltatás különösen aránytalanságának megítélése a büntetőbíróság feladata, amelynek során az eset összes körülményére kell tekintettel lenni.

Az uzsorás szerződés teljesítése nem csupán a kötelezett, hanem a vele közös háztartásban élő hozzátartozó, illetve az általa eltartott személy élethelyzetében is kedvezőtlen hatást vált ki, ezért a törvény ennek figyelembe vételével határozza meg a sértetti kört. Tartási kötelezettség jogszabályon, bírósági határozaton vagy szerződésen alapulhat csak, így ezek külön nevesítése nem szükséges, a tényállás enélkül is megfelelően alkalmazható.

Az „alkalmas arra” fordulat beiktatásával az uzsora-bűncselekmény elkövetési magatartása veszélyeztető cselekménnyé válik. Nem feltétele tehát a bűncselekmény megvalósulásának az, hogy a súlyos vagy további súlyos nélkülözés bekövetkezzen, elegendő, ha az uzsorás megállapodás teljesítése annak előidézésére alkalmas.

A súlyos nélkülözés azokra a sértettekre vonatkozik, akik az uzsorás megállapodásban kikötött ellenszolgáltatás teljesítésével kerülnek súlyosan nélkülözés helyzetbe, holott korábban nem voltak abban. A további súlyos nélkülözés pedig arra a sértetti körre vonatkozik, amelynek tagjai már az uzsorás megállapodás előtt is súlyos nélkülözésben éltek, jellemzően éppen emiatt kerül sor részükről az uzsorakölcsön felvételére, ami továbbra is fenntartja, konzerválja ezt a nélkülözés állapotot.

A törvény az uzsora-bűncselekmény minősített eseteinek körét változatlanul fenntartja, ezek az üzletszerű és a bünszövetségben elkövetés.

Az uzsoratevékenység jellemzően zártabb közösségekben jelenik meg, az uzsorások általában jól ismerik a sértetteket, tisztában vannak azok kiszolgáltatott helyzetével. Az ilyen magatartásokkal szemben hatékony szankció lehet a kitiltás, mert ezzel az uzsorások elvonhatók az ügyfélkörtől.

Az uzsora-bűncselekményekre jellemző a szervezett elkövetési forma. Az elkövetők közötti „érdekszövetség” megbontását célozta meg a 2011. évi törvénymódosítás a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körülmény szabályozásával. Ezáltal is segítve a hatékonyabb felderítést, és az igen jelentős látencia visszaszorítását. A törvény a hatóságokkal együttműködő, tevékeny megbánást tanúsító elkövetővel szemben a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét fenntartja.

A 382. §-hoz

Egyes vagyon elleni bűncselekményeknél a sértett és az elkövető közötti hozzátartozói viszony esetén a sértett kímélete és a családi kapcsolatok indokolják, hogy a büntetőeljárás megindulásához ne legyen elegendő a hatóságnak a bűncselekményről való tudomásszerzése, hanem szükséges az is, hogy a sértett juttassa kifejezésre az elkövető megbüntetésére vonatkozó akaratát. A törvény a korszerűség jegyében elhagyja a személyi vagyonkörre történő utalást.

A 383. §-hoz

Az értelmező rendelkezés a dolog fogalmát a hatállyal egyezően határozza meg, annak minősül a villamos- és a gazdaságilag hasznosítható más energia, valamint a vagyoni jogosultságot megtestesítő olyan okirat is, amely a benne tanúsított vagyoni érték vagy jogosultság feletti rendelkezést önmagában - illetve a dematerializált formában kibocsátott értékpapír esetében az értékpapírszámla jogosultjának - biztosítja. A törvény az egyszerűsítés jegyében a vallási szertartás végzésére szolgáló tárgyat a vallási tisztelet tárgyának, a nemesfém ötvözetét és a fémkereskedelmi engedélyköteles anyagot a nemesfém fogalma alá vonja. A különös visszaesés szempontjából valamennyi vagyon elleni, vagyon elleni erőszakos és szellemi tulajdonjog elleni bűncselekményt hasonló jellegűnek nyilvánítja.

A XXXVII. Fejezethez

(A szellemi tulajdonjog elleni bűncselekmények)

A törvény a hatályos Btk. szabályaitól eltérően - ahol a jelen fejezethez tartozó bűncselekmények a vagyon elleni bűncselekmények között szerepelnek - önálló fejezetben szabályozza a szellemi tulajdonjogot sértő bűncselekményeket. Ennek oka, hogy azok egységes jogi tárgya a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos sajátos érdekek védelme. Ezek társadalmi szinten a szellemi teljesítmények alkotóinak elismeréséhez és ösztönzéséhez, a kreativitás és az innováció előmozdításához, valamint - az árujelzők kapcsán - a vállalkozások azonosíthatóságához és a fogyasztók valós tájékoztatásához fűződő érdekekben jelölhetők meg.

A fejezetben meghatározott bűncselekményekben és a vagyon elleni bűncselekményekben közös az, hogy a vagyoni viszonyokat sértik, mégis a védelem jellegében eltér a klasszikus vagyon elleni bűncselekményekétől. Eltérés mutatkozik a szabályozás módjában is, miszerint e tényállások keretdiszpozíciók, vagyis az egyes tényállási elemeket az egyes ágazati jogszabályok töltik ki tartalommal. Ezek a jellemzők alapozzák meg az önálló, fejezeti szintű szabályozás kialakítását.

E fejezetben az alábbi tényállások szerepelnek:

- bitorlás,
- szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése,
- védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása,
- jogkezelési adat meghamisítása,
- iparjogvédelmi jogok megsértése.

A 384. §-hoz

A bűncselekmény egyrészt a szellemi alkotásokhoz fűződő vagyoni jogviszonyokat, másrészt a szellemi alkotáshoz, illetve annak érvényesítéséhez kapcsolódó személyiségi jogot védi. Az elkövetési tárgy a szellemi alkotás, amelynek a fogalmát a törvény tételesen felsorolja. Így szellemi alkotás: a szerzői jogi védelemben részesülő irodalmi, tudományos és művészeti alkotás, a szabadalmazható találmány, az oltalmazható használati minta, az oltalmazható növényfajta, az oltalmazható formatervezési minta és a mikroelektronikai félvezető termék oltalmazható topográfiája.

A törvény a hatályos rendelkezéseken annyit pontosít, hogy a büntetőjogi védelmet csupán a szerzői jogi védelemben részesülő és az iparjogvédelmi oltalmak alá helyezhető alkotásokra korlátozza. A szerzői jogi védelem, illetve az iparjogvédelmi oltalom előfeltételeit a szerzői jogra és az egyes iparjogvédelmi oltalmi formákra vonatkozó ágazati törvények határozzák meg.

A bitorlás két elkövetési magatartást tartalmaz. A törvény az *a*) pont alatt büntetni rendeli, ha az elkövető az elkövetési tárgyat sajátjaként tünteti fel, amely esetben az elkövető a saját nevében lép fel, azt állítja vagy arra utaló magatartást fejt ki, hogy a kérdéses szellemi alkotás a sajátja és nem másé. A *b*) pontban a szellemi alkotásból való részesedés követelésével valósul meg a bűncselekmény, az elkövető a gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörével, tisztségével, tagságával él vissza azért, hogy annak díjából, nyereségéből részesítsék, vagy annak kapcsán jogosultként tüntessék fel.

A bitorlás törvényi tényállásának mindkét fordulatát csak szándékosan lehet elkövetni. Az *a)* pontban írt cselekmény alanya bárki lehet, aki nem az alkotás kizárólagos jogosultja, a *b)* pontban írt elkövetési magatartást azonban csak speciális alany követheti el, olyan személy, akinek a gazdálkodó szervezetnél betöltött munkakörénél, tisztségénél, tagságánál fogva kötelezettségei közé tartozik a szellemi alkotásokkal kapcsolatos érdemi ügyintézés.

A bűncselekmény első fordulata eredményt határoz meg, és a cselekmény a vagyoni hátrány bekövetkeztével lesz befejezett, míg a *b)* pontban írt fordulat esetén az elkövetési magatartás tanúsításával válik befejezetté a cselekmény.

A 385. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szerzői jogi védelem alá tartozó alkotásokhoz fűződő vagyoni jogviszonyok, nevezetesen az irodalmi, tudományos vagy művészeti alkotások szerzőinek és a kapcsolódó jogi teljesítmények jogosultjainak önálló jogai.

A bűncselekmény elkövetési tárgyainak körét a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 1. §-ának (2) és (8) bekezdése határozza meg. A bűncselekmény elkövetési magatartása valamennyi, az előzőekben felsorolt szerzőt, illetve kapcsolódó jogi teljesítmény jogosultját megillető vagyoni jogok megsértése.

A hatályos rendelkezések szerint a szerzői vagy szomszédos jogok megsértése két fordulattal vagyoni hasznoszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva valósítható meg. Csak akkor tényállásszerű tehát a jogsértés, ha annak vagyoni kihatásai vannak.

A törvény ezen a kiindulási alapon annyiban pontosít, hogy a jövőben kizárólag a vagyoni hátrány okozása, mint eredmény szerepel a tényállásban, a vagyoni hasznoszerzési fordulatot az alapeseti elkövetési magatartások közül elhagyja. A kialakult joggyakorlat szerint az engedély nélküli terjesztés, forgalmazás tettenérése esetén, mivel a hasznoszerzési célzat bizonyítható, eredmény hiányában is befejezett a cselekmény. Lényegét tekintve a szerzői jogok megsértése mindig vagyoni hátrányt jelent a jogosult oldalán, s a cselekmény minősülése szempontjából a vagyoni hátrány meghatározása szükségszerű. A tényállás tehát eredményt fogalmaz meg vagyoni hátrány formájában, amely a jogsértő magatartással okozati összefüggésben következik be. A cselekmény akkor befejezett, ha az eredmény bekövetkezik.

Törvényi egység jön létre, a jövőben az elkövetőnek az egy vagy több jogosult szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát vagy jogait sértő cselekményei egységet alkotnak. E változtatással összefoglalt bűncselekmény jön létre: az elkövetőnek a különböző jogosultak sérelmére akár egységes akarat-elhatározással egy alkalommal, akár eltérő akarat-elhatározással, különböző alkalommal elkövetett és egy eljárásban elbírált cselekményei törvényi egységet alkotnak. Tipikusnak tekinthető ugyanis, hogy az elkövető cselekményével (többszörözés, terjesztés) nem egy, hanem több szerző vagy kapcsolódó jogi teljesítmények jogosultjának jogát, illetve jogait sérti meg. Jelenleg a rendbeliség a sértettek számához igazodik, ugyanakkor az egyes jogdíjak mértéke alapján nem értékelhető kellő súllyal a nagyobb számú jogsértés. Ezt az arányosítást célozza az összefoglalt bűncselekmény, melynek révén az egyes sértetteknek okozott vagyoni hátrányok összeadódnak, és ezen érték alapján lesz minősítve a cselekmény. Az érték-egybeszámítás nem lesz akadálya annak, hogy a sértettek polgári jogi igényüket a büntetőeljárásban érvényesítsék.

A törvény további lényeges változtatást is tesz, amikor a jelenlegi szabályozással ellentétben, amely nem határoz meg alsó értékhatárt a bűncselekménynek minősülés feltételeként, a jövőben a büntetendőséget értékhatárhoz köti. A hatályos konstrukció nem fér össze a büntetőjog ultima ratio jellegével, és a büntetőügyekben eljáró hatóságok számára is indokolatlan többlet terheket jelent. Emiatt a jövőben csak a százezer forintot meghaladó vagyoni hátrányt okozó, illetve a százezer forintot meghaladó üreshordozói díjra vagy reprográfiai díjra nézve elkövetett szerzői vagy szerzői jogok megsértése számít bűncselekménynek. Ez a dekriminalizáció összeegyeztethető az 1998. évi IX. törvénnyel kihirdetett TRIPS egyezmény 61. cikkelyében meghatározott követelményekkel, miszerint a szerzői jog megsértése esetén annak kereskedelmi mértékű kalózkodását illetően követelik meg a csatlakozó államoktól a szabadságvesztés kiszabásának lehetőségét is magában foglaló büntetőjogi fenyegetettség megeremtését.

A minősített eseteket a törvény nagyobb részt a hatályos szabályoknak megfelelően tartalmazza azzal, hogy azok büntetési tétele a vagyoni elleni bűncselekményekéhez hasonlóan lépcsőzetesen kerül meghatározásra. A törvény annyiban tér el a minősített esetek meghatározásakor a hatályos rendelkezésekhez képest, hogy az érték-egybefoglalásra figyelemmel mellőzi az üzletszerűség minősítő körülményként történő megjelölését.

A törvény az (1) bekezdésben meghatározott cselekményhez kapcsolódóan új büntetendőséget kizáró okot iktat be. Az internet-használat elterjedésével a felhasználói szokások is gyökeresen megváltoztak, a sok esetben a szerzői jogot sértő módon közzétett tartalmakhoz való hozzáférés módjai között a letöltés és a különböző fájlmosztó rendszerek használata elterjedt a társadalomban, főleg a fiatalok körében. Ez utóbbi - úgynevezett peer to peer - konstrukció esetén adott szerzői mű vagy kapcsolódó jogi teljesítmény letöltésével egyidejűleg szükségszerűen annak hozzáférhetővé tétele is bekövetkezik.

A törvénynek nem célja igazolni e rendszerek működését, ugyanakkor a büntetőjog mint végső eszköz szempontjából indokolatlannak tűnik a nem jelentős mennyiségű szerzői mű vagy kapcsolódó jogi teljesítmény vonatkozásában megvalósuló, személyes célokat szolgáló felhasználások tömeges kriminalizálása. A szerzői jog területén fennálló nemzetközi kötelezettségeink, így különösen a már idézett TRIPS egyezmény csupán a szándékos és kereskedelmi mértékű „szerzői jogi kalózkodásra” nézve teszik kötelezővé a büntetőjogi szankciók előírását, a kereskedelmi mértékű el nem érő cselekmények esetén nincs olyan körülmény, amely ezen a területen a nemzetközi normáknál szigorúbb büntetőjogi szabályozást indokolná.

A büntetendőséget kizáró ok megállapítására nem kerülhet sor akkor, ha az bármilyen módon, akár csak közvetetten is jövedelemszerzés (bevétel elérése) célját szolgálja. A mentesség kizárólag a jelentős mértékűnek nem tekinthető, kisebb súlyú -a

bűncselekményi értékhatártól számított 100 001 forinttól 500 000 forintig terjedő vagyoni hátrányt okozó - cselekményekhez kapcsolódóan kerül bevezetésre.

Értelemszerűen e rendelkezés kizárólag a büntetőjogi felelősség megállapítását és a büntetőjogi szankciók alkalmazását zárja ki, és nem befolyásolja az egyéb jogági jogérvényesítés illetve szankció alkalmazásának lehetőségét.

A 386. §-hoz

A törvény a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása bűncselekmény elnevezését - az egyszerűsítés jegyében - védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása elnevezésre módosítja. Emellett megváltozik a bűncselekmény tagolása is, és külön bekezdésben szerepelnek a kizárólag a tettes előnyét biztosító cselekmények, illetőleg az ahhoz kapcsolódó, nagyobb részt bűnsegédi jellegű, haszonszerzési elemet nem feltétlenül magába foglaló esetek.

A szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedések kijátszásának jogi tárgya a szerzői és a kapcsolódó jogi teljesítmények teljes körű sérthetlensége, védelme. Az elkövetési tárgy a szerzői jogról szóló törvényben meghatározott műszaki intézkedés, amelyet az Sztj. 95. § (3) bekezdése határoz meg.

Elkövetési magatartás a mű illegális felhasználásával szemben védelmet biztosító műszaki intézkedés megkerülése, kijátszása. Ez alatt értjük az ehhez szükséges eszköz, termék, berendezés vagy felszerelés készítését, előállítását, átadását forgalomba hozatalát, vagy az azzal való kereskedést, valamint az ehhez szükséges, vagy ezt könnyítő gazdasági, műszaki, szervezési ismeretek rendelkezésre bocsátását. Ez egyfajta előcselekménye a későbbi szerzői jogi jogsértésnek, az önálló büntetőjogi védelem fenntartása továbbra is indokolt.

A bűncselekmény elkövetésének tipikus eszköze a megkerülést lehetővé tévő számítástechnikai program, aminek az - egyértelműség érdekében - önálló nevesítése indokolt. A törvény továbbá ehhez kapcsolódóan kibővíti az elkövetési magatartások körét, a hozzáférhetővé tesz fordulattal. Igen elszaporodott ugyanis a hatásos műszaki intézkedés megkerülését lehetővé tévő számítástechnikai programok interneten keresztül történő hozzáférhetővé tétele, ezért a büntetőjogi védelem kiterjesztése erre a magatartásra is indokolt. A hozzáférhetővé tétel nem vonható az átadás fogalma alá, mert közvetlen személyhez kötődő átadásról nincs szó, ezért az egyértelmű szabályozás érdekében szükséges e fordulat beiktatása.

A törvény minősített esetként a hatályos szabályozással egyezően az üzletszerű elkövetést határozza meg.

A törvény, miként a hatályos szabályozás, büntetlenséget biztosít a bűncselekmény elkövetői számára a hatásos műszaki intézkedés megkerüléséhez szükséges eszköz, termék, számítástechnikai program, berendezés, felszerelés készítése vagy előállítása esetén, három együttes feltétel fennállásakor. Így a büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásának feltétele, hogy az elkövető tevékenységét, mielőtt a hatóság tudomására jutott volna a hatóságnak felfedje, az elkészített, illetőleg előállított dolgot egyidejűleg a hatóságnak átadja, és bizonyítékok szolgáltatásával tegye lehetővé a készítésben, előállításban - esetlegesen - részt vevő más személy kilétének megállapítását.

A 387. §-hoz

A jogkezelési adat meghamisításának jogi tárgya a szerzői vagy szomszédos jog sérthetlensége, míg a bűncselekmény elkövetési tárgya az Sztj. 96. §(2) bekezdésében meghatározott jogkezelési adat, amely a szerzői vagy szomszédos jogi védelem alá tartozó műnek a felhasználásával összefüggésben keletkezik.

A bűncselekmény elkövetési magatartását érintően a törvény a hatályos szabályok alapján is büntethető jogkezelési adat jogosulatlan eltávolítása vagy megváltoztatása mellett, büntetni rendeli a jogkezelési adat jogosulatlan előállítását, vagyis a hamis jogkezelési adat készítését is. Ennek indoka, hogy a jogkezelési adatnak a tárgyiasult termékeken való megjelenítése a külső szemlélő számára olyan képzetet alakít ki, mintha az azt létrehozó vagy árusító az Sztj. szerinti valamely fizetési kötelezettségének eleget tett volna, miközben erre nem került sor. Az új szabályozás másodlagosan fogyasztóvédelmi érdekeket is szolgál.

A bűncselekmény célzatos, az elkövető haszonszerzés végett cselekszik, így magatartása csak egyenes szándékkal valósítható meg. A bűncselekmény alanya bárki lehet, kivéve az, akit az adott mű vagy teljesítmény vonatkozásában szerzői vagy szomszédos jogi védelem megillet.

A 388. §-hoz

Az iparjogvédelmi jogok megsértésének bűncselekményét illetően a törvény egyszerűsítést hajt végre. Ennek keretében a hatályos törvényben taxatív felsorolt oltalmakat a bitorláshoz hasonlóan önálló szakaszban határozza meg. Keretdiszpozícióról lévén szó, a jogbiztonság érdekében azt, hogy az egyes elkövetési tárgyak milyen oltalomból eredő jogok védelme alá tartoznak pontosan meg kell jelölni. Az iparjogvédelmi jogi oltalmak a következők: a szabadalmi oltalom, a növényfajta-oltalom, a kiegészítő oltalmi tanúsítvány, a védjegyoltalom, a földrajzi árujelző-oltalom, a formatervezési mintaoltalom, a használati mintaoltalom és a topográfiaoltalom. A tényállás kerettényállás, amelyet az egyes, a nemzetközi szerződéseknek is megfelelő ágazati törvények, valamint a közvetlenül hatályosuló európai jogi aktusok töltenek ki tartalommal.

A tényállás a jelenlegi szabályozással szemben rögzíti azt is, hogy kizárólag törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján fennálló oltalom megsértése esetén kerülhet sor a büntetőjogi szankció alkalmazására. A törvény továbbá az európai közösségi rendelet kifejezés helyett - az Alaptörvény szóhasználatát is átvéve - az ennél szélesebb kört felölelő, „európai uniós jogi aktus” kifejezést használja.

Az egyes oltalmak alapján a jogosultnak kizárólagos joga van az oltalom tárgyának használatára. A hatályos rendelkezések az elkövetési magatartást az oltalomból eredő jogok megsértését az oltalom tárgyának utánzásaként, illetve átvételeként határozza meg.

A kialakult büntető joggyakorlat szerint utánzás alatt az oltalom tárgyához hasonló megjelenítést, megjelölést, az eredeti asszociációt előidézni képes valótlan hivatkozást kell érteni, amelyek általában az eredeti oltalom látszatát keltik. Az oltalom tárgyának átvétele pedig annak gazdasági tevékenység körében történő olyan dologra vonatkozó feltüntetését jelenti, amely egyébként nem tárgya az oltalomnak.

A tényállásszerű cselekmény azon túl, hogy az iparjogvédelmi jogszabályok értelmében jogsértést valósít meg, az utánzás vagy átvétel többlet-követelményének is meg kell, hogy feleljen. Ez azt jelenti, hogy az elkövető szándékának arra kell irányulnia, hogy az iparjogvédelmi oltalom alatt álló teljesítményt vagy árujelzőt a saját céljaira használja. Az utánzás esetén az elkövető célja, hogy azt a látszatot keltse, mintha a jogsértő áru a jogosulttól származna (vagy az ő engedélye alapján állították volna elő), az átvétel pedig az oltalom alatt álló szellemi teljesítmény ismeretét és a kifejezetten abból történő merítést feltételezi. Nem hordoznak magukban társadalomra veszélyességet, és így nem tekinthetők büntető jogellenesnek a párhuzamos fejlesztést előállított, de iparjogvédelmi jogokba ütköző árukkal kapcsolatos cselekmények.

A törvény - tekintettel arra, hogy az iparjogvédelmi jogokat sértő, utánzás vagy átvétel útján létrejött áruk a jogi tárgyra a legnagyobb veszélyt a forgalmazás során jelentik, a forgalmazási jellegű cselekmények elkövetői pedig jellemzően elkülönülnek az előállítóktól - az elkövetési magatartások körét kibővíti az oltalom tárgyának utánzásával vagy átvételével előállított árunak forgalomba hozatal céljából való megszerzésével, tartásával, illetve azok forgalomba hozatalával.

A törvény „A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények” című Fejezetben büntetni rendelt versenytárs utánzása tényállás kiegészítő jellegűvé tételével egyértelművé teszi, hogy az oltalomba vett megjelölés, elnevezés, forma utánzása, illetve az utánzott árunak forgalomba hozatal céljából való megszerzése, tartása vagy forgalmazása az iparjogvédelmi jogok megsértését valósítja meg. Míg az iparjogvédelmi oltalomban nem részesülő, de a versenytárs érdekét sértő módon, vagyis hozzájárulásának hiányában árunak a piacra bevezetett jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel vagy elnevezéssel történő előállítás, illetve ilyen árunak a forgalomba hozatal céljából való megszerzése, tartása vagy forgalomba hozatala (jellegbitorlás) a versenytárs utánzásának minősül.

Az iparjogvédelmi oltalom megszerzése egy lajstromban szereplő, hatósági vizsgálat eredményeképpen létrejövő kizárólagos jogot keletkeztet, amely a büntetőjog területén is erősebb védelmet igényel, mint a lajstromozás nélküli megjelölések használata és az ezúton keletkező relatív természetű versenyjogi védelem.

A törvény koncepcionális változtatást visz véghez, amikor - a szerzői és szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése bűncselekmény megállapításával egyezően - a bűncselekményi értékhatár megvonásával szakít a hatályos szabályozás azon rendszerével, hogy akár a legkisebb értékre elkövetett, egy forint vagyoni hátrányt okozó jogsértés bűncselekménynek minősüljön. Ez nem fér össze a büntetőjog ultima ratio jellegével, és a hatóságok számára is indokolatlan többlet terheket jelent. Emiatt a jövőben csak a százezer forintot meghaladó vagyoni hátrányt okozó iparjogvédelmi jogok megsértése számít bűncselekménynek.

A minősített eseteket a törvény a hatályos szabályozással egyezően a vagyoni hátrány nagyságától függően határozza meg. A bűncselekményi értékhatár bevezetéséből adódóan a jövőben az üzletszerű elkövetés, mint minősítő körülmény a bűncselekményi értékhatárt elérő, de a nagyobb értéket meg nem haladó vagyoni hátrányhoz kapcsolódik.

Az iparjogvédelmi jogok megsértése tényállás elkövetési magatartása kibővül, ebből következően meg kell határozni, hogy e szakasz alkalmazásában mi minősül árunak., A tényálláshoz fűzött értelmező rendelkezés szerint áru alatt - a bűncselekmény jellegéből következően - nem csupán birtokba vehető dolog értendő, hanem a szolgáltatás is.

A XXXVIII. Fejezethez

(A pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények)

A törvény „A pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények” címet használja, mivel ez kellően kifejezi az e fejezetben foglalt tényállások által védett jogi tárgyakat. A papír alapú és forgatható értékpapír beletartozik a pénz fogalmába, míg a csekk és a váltó a készpénz-helyettesítő fogalomkörbe, így az értékpapír külön nevesítése szükségtelen a címben. A fejezet az alábbi tényállásokat tartalmazza:

- pénzhamisítás,
- pénzhamisítás elősegítése,
- bélyeghamisítás,
- készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása,
- készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés,

- készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés elősegítése.

A 389. §-hoz

A pénzhamisítás vonatkozásában a törvény a hatályos Btk.-hoz képest jelentős változtatást nem tartalmaz. A cselekmény büntetendősége a pénzhamisítás elnyomása tárgyában, Genfben, 1929. április 20-án kelt, Magyarországon az 1933. évi XI. törvénnyel kihirdetett nemzetközi egyezmény szabályain alapszik.

A bűncselekmény jogi tárgya a pénz- és az értékpapír-forgalomba, valamint a kibocsátott pénzbe vetett bizalom és a pénzgazdálkodás törvényes rendjéhez fűződő érdek.

A pénzhamisítás elkövetési tárgya a pénz és a pénzzel azonos büntetőjogi megítélés alá eső olyan értékpapír, amelyet a tényálláshoz fűzött értelmező rendelkezés alapján pénznek kell tekinteni.

Az elkövetési magatartások az utánzás, a meghamisítás, a megszerzés, az országba történő behozatal, kivitel, illetve az ország területén történő átvitel, valamint a forgalomba hozatal. A pénzhamisítás elkövetési magatartásaira vonatkozó értelmező rendelkezések változatlanok maradnak.

Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjai célzatos cselekmények. A *c)* pontban írt magatartás esetén az eshetőleges szándék is elegendő a bűnösség megállapításához.

A törvény a szigorítás jegyében a (2) bekezdésben szereplő minősített eset büntetési tételét a hatályos öt évtől tíz évig terjedő büntetési tételkerettel szemben öt évről tizenöt évre emeli, amely büntetési tétel jobban kifejezi a cselekmény társadalomra veszélyességét, és nagyobb teret biztosít a bírói mérlegelésnek. Ezzel egyidejűleg a törvény a pénzhamisítás előkészületének speciális maximumát két évről három évre emeli.

A pénzhamisítás hatályos szabályozása szerinti privilegizált esetként meghatározott cselekmény büntetési tétele [hatályos Btk. 304. § (3) bek.] nem felel meg az Európai Tanács 2000. május 29-i 2000/383/IB kerethatározata 6. cikkében a tagállamoktól megkívánt büntetőjog fenyegetettség mértékének, miszerint a legalább nyolc évig terjedő szabadságvesztés kiszabhatóságát erre az esetre is biztosítani kell. Ennek megfelelően a törvény elveti a váltópénzre, illetve a kisebb, vagy azt el nem érő értékű pénzre elkövetett pénzhamisítás privilegizált esetként történő szabályozását. Ezen esetekben a bíróság a büntetés enyhítésének a lehetőségével élhet, így értékelve az elkövetett cselekmények eltérő, kisebb tárgyi súlyát.

A törvény, szakítva a korábbi jogi hagyományokkal, a jövőben a pénzforgalom biztonsága érdekében nem önálló tényállás alatt, privilegizált esetként rendeli büntetni a valódiként jogszerűen szerzett hamis vagy meghamisított pénz kiadását, hanem a pénzhamisítás körében. Tényleges különbség abban van a két cselekmény között, hogy ez esetben az elkövető jogszerűen és jóhiszeműen jut a pénzhez, és csak utóbb észleli annak hamis vagy meghamisított voltát. A jogszerűség a szerzés törvényes jogcímét jelenti. Ennek megfelelően nem jogszerű a szerzés, ha bűncselekmény útján jut a hamis pénzhez.

A pénzforgalom biztonsága érdekében fokozottabb védelem megteremtése indokolt. Nem értékelhető az elvárhatóság hiányaként a nagyobb összeget kitevő hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hozatala, hiszen az elkövető tisztában van ennek fokozott veszélyességével, ezért a törvény a jövőben csak bizonyos körben, értékhatárhoz kötötten (kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzre) a büntetés korlátlan enyhítésre ad lehetőséget.

A törvény a pénz fogalmának meghatározásakor a Btké. 24. §-ából indul ki, azonban az a Btké.-ből átkerül a tényállásokhoz kapcsolódó értelmező rendelkezések közé. A meghatározáson kisebb módosításokat, pontosításokat vezet át a törvény, pl. a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2011. évi CCVIII. törvény szóhasználatában bankjegy és érme kibocsátás, s nem papírpénz és fémpénz szerepel. A jövőben nemcsak a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye, hanem jogszabály, illetőleg az Európai Unió jogi aktusa is meghatározhatja a jövőben törvényes fizetőeszköznek minősülő bankjegyet és érmét, valamint a forgalomból kivont bankjegy vagy érme beváltására vonatkozó kötelezettséget.

Az euró, mint elszámolási egység 1999. január 1-jétől került bevezetésre, mint a részes tagállamok valutája, míg a bankjegyek és érmék forgalomba hozatala 2002. január 1-jével történt meg. A készpénzként bevezetendő euró védelme végett kellett a pénz fogalmát kiterjeszteni a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye alapján a jövőben, meghatározott időponttól törvényes fizetőeszközéne minősülő bankjegyre és érmére. A bankjegyek és érmék megjelenési formája már ismert volt, ezért a hamisítással szembeni hatékony védelem körét a jövőben kibocsátandó érmekre és bankjegyekre is ki kellett terjeszteni az euró bevezetésével kapcsolatos pénzhamisítás elleni, büntetőjogi és egyéb szankciókkal megvalósuló védelem megerősítéséről szóló 2000/383/IB tanácsi kerethatározat 5. cikke értelmében. Ez a kiterjesztett védelem továbbra is szükséges.

Tekintettel arra, hogy a bevont bankjegyeknek és érméknek törvényes fizetőeszközre való beváltását a kibocsátó állam központi bankja meghatározott időpontig garantálja, szükséges volt a védelmet a már bevont bankjegyekre és érmekre is kiterjeszteni a beváltási kötelezettség határidejéig. A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2011. évi CCVIII. törvény 27. § (3) bekezdésének értelmében a Magyar Nemzeti Bank a forgalomból általa bevont, törvényes fizetőeszköznek már nem minősülő bankjegyeket a bevonás határnapjától számított 20 évig, az érméket a bevonás határnapjától számított 5 évig névértéken magyar törvényes fizetőeszközre váltja. A kiterjesztett védelem tehát továbbra is szükséges.

A törvény továbbá kibővíti a papírpénz fogalmát, azonban a hatályos szabályokkal szemben nem taxatívén sorolja fel a meghatározott feltételek megállapítása esetén papírpénznek minősülő értékpapírokat, hanem csak annyit rögzít, hogy a bankjeggyel azonos megítélés alá esik a sorozatban kibocsátott, nyomdai úton előállított értékpapír, feltéve, hogy az átruházását jogszabály vagy az értékpapírra rávezetett nyilatkozat nem korlátozza, vagy nem zárja ki.

Változatlan a szabályozás abban, hogy a külföldi pénz, illetve értékpapír a belföldiével azonos védelemben részesül.

A 390. §-hoz

A cselekmény elkövetés tárgya a pénzhamisításhoz szükséges anyagok, eszközök, berendezések vagy számítógépes programok. E körbe tartoznak a speciális papírok, nyomdagépek, másológépek, klisék, festékek, számítástechnikai programok stb. A pénzhamisítás elősegítése tekintetében a törvény a gyártási terv és a műszaki leírás beépítésével bővíti azt a kört, (az elkövetési tárgyak körét) amelyeket érintően az elkövetési magatartás tanúsítása bűncselekményt valósít meg. Ezzel párhuzamosan a számítástechnikai program kifejezés váltja fel a számítógépes program fogalmát a korszerűsítés jegyében.

Az elkövetési magatartás ezeknek a tárgyaknak a készítése, megszerzése, tartása, átadása, az ország területére behozatala, kivitele, átszállítása vagy forgalomba hozatala. A törvény új elkövetési magatartásként építi be a pénzhamisításhoz szükséges anyag, eszköz, stb. elfogadását, megszerzését, és az országon való átszállítását, ugyanakkor a törvény a kereskedés helyett az annál tágabb tartalmú „forgalomba hoz” kifejezést használja. A bűncselekmény alanya bárki lehet.

A törvény minősített esetként súlyosabban rendeli büntetni a bünszövegségben vagy üzletszerűen történő elkövetést.

A 391. §-hoz

A törvény az Egyetemes Postaegyesület XXII. Pekingi Kongresszusán elfogadott Általános Szabályzat, valamint az Egyetemes Postaegyezmény és Zárójegyzőkönyve kihirdetéséről szóló 121/2001. (VII. 10.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően tartalmazza a bélyegek hamisításának büntetendőségét. A bűncselekmény jogi tárgya a pénz és bélyegforgalom biztonsága, a bélyeg mint érték cikk közhitelességéhez fűződő bizalom védelme.

A bűncselekmény elkövetési tárgya a bélyeg. A törvény az értelmező rendelkezések közé átemeli a Btké. 25. §-ában írtakat, azonban annak a rendelkezéseit szerkezetileg és a 2003. évi CI. törvény szóhasználatát átvéve részben korszerűsíti, és abba beépíti a postabélyeg, illetőleg a nemzetközi válaszdíjszelvény fogalmát is. A büntetőjogi védelem a postabélyegre akkor is vonatkozik, ha forgalomba még nem került vagy onnan már kivonták.

Az elkövetési magatartás a hatályos Btk.-val egyezően a bélyeg utánzása, meghamisítása, a hamis vagy meghamisított bélyeg megszerzése, emellett új elkövetési magatartásként tartalmazza a törvény a hamis vagy meghamisított bélyeg országba történő behozását, onnan kivitelét, vagy azon átszállítását is. A cselekmény célzatos, az csak szándékosan e forgalomba hozatal vagy felhasználás céljából követhető el.

A minősítő körülmények meghatározásakor a törvény a hatályos rendelkezéseket vette át. A szigorítás jegyében a minősített esetek büntetési tételének a minimumát a törvény egy évre emeli.

A törvény a bélyeg fogalmának meghatározását a Btké.-ből áthelyezi a tényállásokhoz kapcsolódó értelmező rendelkezések közé. Kisebb pontosítások, korszerűsítések történtek, az Egyetemes Postaegyezmény és a postáról szóló 2003. évi CI. törvény fogalomhasználatához illeszkednek a meghatározások, s újonnan bekerült postabélyeg és a nemzetközi válaszdíj szelvény is. Ennek előállítására az Egyetemes Postaegyesület jogosult, és a tagállami postai szolgáltatók jogosultak az árusítására. A postáról szóló 2003. évi CI. törvény 3. § 16. pontja határozza meg a postabélyeg fogalmát, a 7. § (3) bekezdése szól a postai jelzések kizárólagos használatáról és postai érték cikk kibocsátásának jogosultságáról. A 15. § (2) bekezdése pedig kimondja, hogy a levélküldeményekkel kapcsolatos postai szolgáltatások díjának megfizetésére az egyetemes postai szolgáltató a Magyarországon kibocsátott, érvényben lévő postabélyeget és az Egyetemes Postaegyesület által kibocsátott válaszdíj szelvényeket köteles elfogadni.

A védelem fenntartása továbbra is indokolt a még forgalomba nem került postabélyegekre, mivel ez előrehozott büntetőjogi védelmet biztosít azzal szemben, hogy a forgalomba kerülés pillanatában a hamis vagy meghamisított postabélyeget felhasználják, a forgalomból kivont postabélyeget pedig filatéliai szempontból szükséges védeni.

A fizetési kötelezettség teljesítésére a hatóság által kibocsátott bélyeg az illetékbélyeg, melynek forgalomba hozataláról a 38/2004. (VIII. 16.) PM rendelet rendelkezik. Az adó biztosítására szolgáló hatósági jegy a jövedéki termékek tekintetében a zárjegy és az adójegy. Az adójegy kiadásáról a 14/1998. (IV. 30.) PM rendelet, a zárjegy kiadásáról a 43/2009. (XII. 29.) PM rendelet rendelkezik. A fizetési kötelezettség teljesítésére szolgáló illetékbélyeg, adójegy, zárjegy érvényességi idején belül alkalmas a hatósági eljárásokban fizetési kötelezettség teljesítésre, de ha azok bevonását rendelték el, akkor a védelem kiterjesztése addig az időpontig indokolt, ameddig még a névértéküket képviselik, vagyis a hatóság becseréli, visszaváltja. A forgalomba hozatal előtti időszakra vonatkozó büntetőjogi védelem a postabélyeggel kapcsolatban kifejtettek alapján ezek tekintetében is szükséges.

A 392. §-hoz

A készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés tényállása kapcsán a törvény jelentősebb szerkezeti változtatásokat eszközöl: amíg a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása, illetve a károkozás nélküli készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel való visszaélés a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények fejezetén belül maradt, addig a kárt okozó magatartás

átkerült a vagyoni elleni bűncselekmények közé. Ezen utóbbi cselekmények ugyanis elsősorban a vagyoni jogokat sértik, és az eddigi büntetési tételek és minősített esetek is a csalás törvényi tényállásához igazodtak.

A technika fejlődésének eredményeként ma már döntően az elektronikus fizetési eszközök használata a jellemző, amelyekkel valamely információs rendszer (ATM automata, POS terminál, internet) útján végezhetőek banki műveletek. Ezt tükrözi a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) értelmező rendelkezése is. Indokolt, hogy ezen elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel való, kárt okozó visszaéléseket - az elkövetés módjára és jellegére figyelemmel - egységesen az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás tényállása alatt szabályozzuk. A papír alapú készpénz-helyettesítő fizetési eszköz (papír alapú csekkkel és váltóval) felhasználásával elkövetett, kárt is eredményező visszaélést önmagában nem indokolt külön törvényi tényállásként szabályozni, mivel ilyen esetekben a csalás törvényi tényállása megfelelően lefedi az ilyen eszközök felhasználásával megvalósított elkövetési magatartásokat.

A törvény 392-393. §-ban szereplő bűncselekmények üldözését az Európai Unió Tanácsa által 2001. május 28-án kibocsátott 2001/413/IB kerethatározat teszi szükségessé. A bűncselekmény jogi tárgya a készpénzkímélő eszköz forgalom biztonsága, illetve az ehhez fűződő társadalmi érdek.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a készpénz-helyettesítő fizetőeszköz meghamisítása vagy hamis készpénz-helyettesítő fizetőeszköz készítése, illetőleg elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adatok, vagy az ahhoz kapcsolódó biztonsági elemek - bármilyen erre alkalmas - technikai eszközökkel történő rögzítése. A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz készítése egy korábban még nem létező készpénz-helyettesítő fizetési eszköz létrehozását jelenti, míg meghamisítása alatt értjük, ha az elkövető az eredetileg szabályszerűen kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközön valamilyen manipulációt, beavatkozásokat végez, amelyek következtében a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz használatának feltételei megváltoznak.

A bűncselekmény kizárólag egyenes szándékkal valósítható meg, a törvényi tényállás a hamisítás, illetve a hamis készpénz-helyettesítő fizetési eszköz készítését, illetve az adatok és biztonsági elemek rögzítését csak akkor bünteti, ha az felhasználás céljából történt. A bűncselekmény alanya bárki lehet függetlenül attól, hogy a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz használatára szerződése lenne.

A bűncselekmény kizárólag a Záró Részben elhelyezett értelmező rendelkezések között feltüntetett készpénz-helyettesítő fizetési eszközökre nézve követhető el. Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz alatt valamennyi az értelmező rendelkezésekben felsorolt akár papíralapon, akár elektronikus formában kibocsátott fizetési eszközt értjük, ha az a másolás, meghamisítás, illetve a jogosulatlan felhasználás ellen védett. Ilyennek tekinthetők a Hpt. 2. számú melléklet 5. 1. pontjában írt készpénz-helyettesítő fizetési eszközök mellett, a kincstári kártya, a személyi jövedelemadóról szóló törvény felhatalmazása alapján kibocsátott utalványok, így a 39/2011. (XII. 29.) Korm. rendeletben szabályozott Erzsébet-utalvány és az 55/2011. (IV. 12.) Korm. rendeletben szabályozott Széchényi Pihenő Kártya, valamint az utazási csekk és a váltó is.

A törvény a külföldi pénzzel és értékpapírral kapcsolatos kiterjesztett védelemmel egyezően rendelkezik arról, hogy a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő, illetve elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a belföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel azonos védelemben részesül.

A 393. §-hoz

Szabályozza a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélést. A cselekmény jogi tárgya és az elkövetési tárgy megegyezik a 392. §-ában szereplő bűncselekményével.

A cselekmény elkövetési magatartása egyrészt olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszköz mástól történő megszerzése, amelynek a használatára nem vagy nem kizárólag jogosult az elkövető, illetőleg a hamis vagy meghamisított, vagy jogtalanul megszerzett készpénz-helyettesítő fizetési eszköz, illetve elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszközön tárolt adatok vagy az ahhoz kapcsolódó biztonsági elemek átadása, megszerzése, az országba behozatala, kivitele, vagy annak az országon történő átszállítása.

A törvény minősített esetként szabályozza a bünszövetségben vagy üzletszerűen történő elkövetést.

A törvény rendelkezik arról, hogy a külföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszköz a belföldön kibocsátott készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel azonos védelemben részesül.

A 394. §-hoz

A törvény fenntartja a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának elősegítését, amelynek jogi tárgya azonos a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításának jogi tárgyával. A csak szándékosan megvalósítható cselekmény elkövetési magatartása a készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításához szükséges anyagok, eszközök, berendezések, vagy számítástechnikai program készítése, megszerzése, tartása stb. Az elkövetési magatartások közül a kereskedés helyett az elkövetési tárgyak országba behozatala, onnan való kivitele, vagy azon való átszállítása lesz büntetendő.

A szigorítás jegyében a tényállás (2) bekezdése új minősített esetként rendeli büntetni, ha a bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

A XXXIX. Fejezethez

(A költségvetést károsító bűncselekmények)

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak:

- társadalombiztosítási, szociális, vagy más jóléti juttatással visszaélés,
- költségvetési csalás,
- a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása,
- jövedékkel visszaélés elősegítése.

E tényállásokat - jövedékkel visszaélés elősegítését kivéve - a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény és egyes törvények pénzügyi bűncselekményekkel összefüggő módosításáról szóló 2011. évi LXIII. törvény 2012. január 1-jével állapította meg. A törvény az újonnan bevezetett szabályozáson érdemben nem kíván változtatni.

A 395. §-hoz

A társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés tényállás a kisebb kárt okozó, a társadalombiztosítási és a szociális ellátás rendszerét károsító elkövetési magatartásokkal szemben nyújt büntetőjogi védelmet.

A bűncselekmény jogi tárgya közvetve a közteherviselési kötelezettségét teljesítő embereknek a költségvetések prudens működéséhez fűződő érdeke, közvetlenül pedig a törvényi tényállásban megjelölt ellátások rendszere. A cselekmény célzatos bűncselekmény, a célzat a tényállásban felsorolt jogviszonyok alapján járó vagy nyújtható juttatások megszerzése vagy megtartása.

Elkövetési magatartás a tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, vagy a valós tény elhallgatása, ami rokon a költségvetési csalás egyik elkövetési magatartásával. A bűncselekmény eredménye a kár. E rendelkezés eltér a költségvetési csalás bűncselekményénél alkalmazott eredménytől, tekintettel arra, hogy a tényállásbeli juttatások valamennyi esetben tényleges vagyonsökkenéshez vezetnek, elmaradt vagyoni előny e bűncselekmény kapcsán nem értelmezhető.

A tényállás az ötvétezer forintot meghaladó kárt okozó magatartásokat rendeli büntetni. A bűncselekményi érték felső határa ötszázezer forint. A bűncselekmény - amennyiben az okozott kár az ötszázezer forintot nem haladja meg - konkurál a költségvetési csalással. A bűncselekmény - tekintettel a védett jogi tárgy jól elkülöníthető jellegére, valamint arra, hogy az eredmény szemben a költségvetési csalással nem a vagyoni hátrány, hanem a kár - speciális a költségvetési csaláshoz képest, ezért amennyiben az elkövető a költségvetésnek e tényállásban írt magatartás kifejtésével okoz százezer forintot meghaladó, de ötszázezer forintot meg nem haladó kárt, a visszaélés társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással vétsége állapítható meg. Ezt meghaladó károkozás esetén azonban a költségvetési csalás lesz megállapítható, mivel ezen ellátások rendszere beletartozik a költségvetés fogalma alá, a vagyoni hátrány pedig magában foglalja a kárt.

A törvény a bűncselekményekkel összefüggésben a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körülményt változatlan formában fenntartja.

A 396. §-hoz

A költségvetési csalás tényállásának megalkotásakor a 2011. évi LXIII. törvény az alábbi bűncselekményeket vonta össze:

- bevételi oldalon: adócsalás, munkáltatással összefüggésben elkövetett adócsalás, visszaélés jövedékkel, csempészet, ÁFA-ra elkövetett csalás, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár;
- kiadási oldalon: jogosulatlan gazdasági előny megszerzése, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése, illetve a csalás minden olyan esete, amely a költségvetés sérelmével jár.

A tényállás mind a befizetési kötelezettségek, mind pedig az e szakaszhoz fűzött értelmező rendelkezésben felsorolt bármely költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában tanúsított megtevesztő magatartást büntetni rendeli.

Az (1) bekezdésben meghatározott elkövetési magatartások:

- a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában más tévedésbe ejtés, tévedésben tartás, valótlan tartalmú nyilatkozatot tétele, vagy a valós tény elhallgatása,
- költségvetésbe történő befizetési kötelezettséggel kapcsolatos kedvezményt jogtalanul igénybevétele, vagy
- költségvetésből származó pénzeszközöknek a jóváhagyott céltól eltérően felhasználása.

A törvény új elkövetési magatartásként iktatja be a költségvetési befizetési kötelezettséggel kapcsolatosan, illetve a költségvetésből származó pénzeszközökről valótlan tartalmú nyilatkozat megtételét, annak érdekében, hogy egyértelművé tegye, miszerint az adóbevallás vagy beszámolási kötelezettség elektronikus formában történő teljesítése során megtett valótlan adatszolgáltatással elkövetett megtevesztés is e cselekmény alá értendő. Szükséges ez azért is, mert a vagyoni elleni bűncselekmények körében az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás meghatározásával elválik egymástól a technikai eszköz útján, vagy gépi adatfeldolgozás befolyásolásával elkövetett csalás, a hagyományos értelemben vett, más személy megtevesztését feltételező csalástól.

A tényállás (6) bekezdése fedi le a korábbi jövedékkel visszaélés elkövetési magatartásait.

A költségvetési csalás (1)-(6) bekezdése eredmény bűncselekmény, eredményként nem a kár, hanem a vagyoni hátrány szerepel, amelyhez értelmező rendelkezés is tartozik. A büntetési tételek igazodnak a vagyoni elleni bűncselekmények

értékhatárhoz igazodó büntetéseihez. A tényállás alapesetben azokat a magatartásokat rendeli büntetni, amikor a vagyoni hátrány a százezer forintot meghaladja, de az ötszázezer forintot nem. A kis súlyú, „bagatell” jellegű adóra, jövedéki adóra, vámra elkövetett csalások, szubvenciók csalások jelenleg sem büntetendők, a törvény ezen nem kíván változtatni.

A (7) bekezdéssel megállapított tényállás kiegészítő jellegű, a támogatások átláthatósága érdekében biztosít büntetőjogi védelmet a költségvetésből származó pénzeszközökkel kapcsolatosan tájékoztatási kötelezettség elmulasztása vagy hiányos, illetve nem valós adatokkal történő teljesítésével szemben. Aminek az a rendeltetése, hogy a költségvetésből származó pénzeszközöket megfelelően, célhoz kötötten használják fel, és azt valós tartalmú okiratokkal bizonyítsák is.

Az elkövetési magatartás a jogszabályban vagy szerződésben előírt elszámolási, számadási vagy tájékoztatási kötelezettség elmulasztását, hiányos megtételét, vagy ennek során valótlan tartalmú nyilatkozat megtételét, illetve ezzel összefüggésben valótlan tartalmú, hamis vagy hamisított okirat felhasználását rendeli büntetni. A tájékoztatási kötelezettség értelemszerűen a pénzeszközhöz kapcsolódik, nem vonható e körbe a projekt forrásának feltüntetésére vonatkozó kötelezettség.

A törvény a (7) bekezdésben meghatározott bűncselekmény büntetési tételén enyhít, tekintettel arra, hogy ez kiegészítő jellegű tényállás. A büntetés mértéke így illeszkedik megfelelően, súlya szerint a költségvetés védő tényállás rendszerébe, továbbá ez a leszállás összhangot teremt az egyéb okirattal visszaélésekkel megvalósított bűncselekmények fenyegetettségével.

A törvény a költségvetési csaláshoz kapcsolódó, a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körülményt a hatályos rendelkezéssel egyezően állapítja meg, miszerint annak minősül a cselekménnyel okozott vagyoni hátránynak a vádemelésig történő megfizetése. A törvény nem változtat a korlátlan enyhítés alkalmazását kizáró okon, vagyis ha a cselekményt büntetőszabályban vagy üzletszerűen követték el.

A törvény változtatás nélkül átveszi a költségvetési csaláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezéseket, azaz felsorolja azokat a költségvetéseket, amelyek a költségvetési csalással sérthetők, továbbá megadja a vagyoni hátrány fogalmát, amely a költségvetési csalás esetében tágabb értelemben használandó, mint a Záró Részben meghatározott vagyoni hátrány fogalom.

A 397. §-hoz

Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése tényállásának a hatályos Btk.-ban való megjelenésével (nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettségnek megfelelően) került be a szankcionálandó magatartások közé az ún. vezetői felelősség. A 2011. évi LXIII. törvény a vezetői felelősséget egységesen kiterjesztette a költségvetést károsító cselekményekre. A törvény továbbra is büntetni rendeli a vezetői felelősség körébe tartozó felügyeleti, illetve ellenőrzési kötelezettség elmulasztását, ha annak teljesítése megakadályozhatta volna a bűncselekmény elkövetését.

A költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása bűncselekmény törvénybe iktatásának célja részben az volt, hogy az Európai Unió költségvetésének védelménél ne legyen enyhébb a magyar költségvetés védelme, részben pedig az, hogy felelősebb magatartás tanúsítására szorítsa azokat, akik a vezetői pozíció előnyeit élvezik.

A törvény tekintettel a kiterjesztett felelősségre, az ok-okozati kapcsolat távolabbi jellegére, a hatályoshoz képest a büntetést tételen enyhít, és azt három évben vonja meg.

A 398. §-hoz

A törvény a jövedékkel visszaélés elősegítése bűncselekmény tényállási elemein nem változtat.

A törvény változatlan formában átveszi a Btk. 26/A. §-ában meghatározott mértékeket a jövedékkel visszaélés elősegítése tényállás (2) bekezdés b) pontjával összefüggésben a jelentős mennyiségű alapanyag és zárjegy tekintetében.

A XL. Fejezethez

(Pénzmosás)

A pénzmosással kapcsolatos elkövetési magatartást a törvény önálló fejezetbe helyezi, ezen bűncselekmények az alábbiak:

- pénzmosás,
- a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása.

A 399-400. §-hoz

A hatályos Btk. pénzmosásra vonatkozó tényállását a törvény az Európa Tanács pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról, valamint a terrorizmus finanszírozásáról szóló,Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye (a továbbiakban: Varsói Egyezmény, kihirdetette a 2008. évi LXIII. törvény) 9. cikkének rendelkezései szem előtt tartásával alakította át, figyelembe véve az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény (a továbbiakban: Bécsi Egyezmény, kihirdetette az 1998. évi L. törvény) 3. cikkében és a Palermói Egyezmény 6. cikkének rendelkezéseit is.

A Bécsi Egyezmény 3. cikk (1) bekezdése *b*) pontjának *ii*) alpontja szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani: „javak valódi természetének, forrásának, helyének, a felettük való rendelkezésnek, mozgásuknak, a javak tulajdonlásának és a tulajdonláshoz kapcsolódó jogoknak eltitkolását és leplezését, annak tudatában, hogy a javak az *e* bekezdés *a*) pontjában megállapított valamely bűncselekményből vagy bűncselekményekből, vagy ilyen bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetésében való részvételből származnak”.

Ebben az esetben az Egyezmény nem követeli meg a célzatot, ellentétben a *b*) pont *i*) alpontjával: bűncselekménnyé kell nyilvánítani „javak konverzióját vagy átutalását, annak tudatában, hogy a javak az *e* bekezdés *a*) pontjában megállapított valamely bűncselekményből vagy bűncselekményekből, vagy olyan bűncselekményben vagy bűncselekményekben való részvételből származnak, melyek célja az ilyen javak jogellenes eredetének vagy az eredeti bűncselekménynek leplezése vagy álcázása”.

A Palermói Egyezmény a célzatot tekintve hasonlóképpen rendelkezik. A 6. cikk (1) bekezdése *a*) pontjának *i*) alpontja szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani „a vagyon átalakítását vagy átruházását, annak ismeretében, hogy *e* vagyon bűncselekményből származó jövedelem, azzal a céllal, hogy *e* vagyon törvénytelen eredetét eltitkolják vagy leplezzék, vagy az alapbűncselekmény elkövetésében részt vevő személyt segítsék a tettehez fűződő jogkövetkezmények elkerülése érdekében”.

Ugyanezen pont *ii*) alpontja szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani „a vagyon valódi természetének, forrásának, helyének, az azzal való rendelkezésnek, mozgásának, tulajdonának vagy az azon fennálló jogoknak az eltitkolását vagy leplezését, annak ismeretében, hogy az illető vagyon bűncselekményből származó jövedelem”.

A Varsói Egyezmény célzat szempontjából szintén hasonló rendelkezéseket tartalmaz, a 9. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani „a dolog átalakítását vagy átruházását, annak ismeretében, hogy *e* dolog jövedelemnek minősül, azzal a céllal, hogy a dolog jogellenes eredetét eltitkolják vagy leplezzék, vagy az alapbűncselekmény elkövetésében részt vevő személyt segítsék a tettehez fűződő jogkövetkezmények elkerülésében;”

Ugyanezen bekezdés *b*) pontja szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani: „a dolog valódi természetének, eredetének, helyének, mozgásának, a dologgal történt rendelkezésnek az azon fennálló jogoknak, vagy tulajdonának eltitkolását vagy leplezését, annak ismeretében, hogy a dolog jövedelemnek minősül;”

A fentiekre figyelemmel a hatályos szabályozáshoz képest a pénzmosás elkövetési magatartásainál a büntetendő cselekményből származó dolog ezen eredetének leplezése mint célzat, differenciáltan a nemzetközi egyezmények rendelkezéseit szorosan követve jelenik meg. Ezzel a törvény biztosítja a nemzetközi egyezmények rendelkezéseivel való teljes összhangot, és egyben teljesíti a Moneyval IV. körös ország-értékelésében a pénzmosás hatályos Btk.-beli tényállásával kapcsolatban erre vonatkozóan megfogalmazott ajánlásokat.

A Moneyval kifogásolta, hogy a Büntető Törvénykönyv nem tartalmazza célzatként azt, ha az alapbűncselekményből származó dolog átalakítása vagy átruházása abból a célból történik, hogy segítse az alapbűncselekmény elkövetőjét a tettehez fűződő jogkövetkezmények elkerülésében.

A törvény a célzatot az (1) bekezdés *a*) pontjában *aa*) és *ab*) pontokba rendezi és a bűncselekményből származó dolog eredetének eltitkolását, új tényállási elemként az elleplezését, valamint a más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárás megghiúsítására irányuló magatartást határozza meg az elkövető egyenes szándékaként. Az elkövetési magatartások lesznek a dolog átalakítása, átruházása, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenység végzése, továbbá pénzügyi szolgáltatás igénybe vétele.

A tényállás (1) bekezdésének *b*) pontja az elkövető célzatos magatartását nem írja elő, ezt az követheti el, aki eltitkolja vagy elleplezi a büntetendő cselekményből származó dolog eredetét, az ilyen dolgon fennálló jogot, e jogban bekövetkezett változást, vagy a dolog megtalálási helyével kapcsolatban fejt ki ilyen magatartást.

A (4) bekezdés *c*) pontjában új minősített esetként szerepel a 2011. CII. törvénnyel bevezetett ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként megvalósított elkövetés. A pénzmosás gondatlan alakzatánál a szabályozott ingatlanbefektetési társaság tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként elkövetett bűncselekmény a törvény szerint ugyancsak súlyosabban minősül.

A 401. §-hoz

A pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztásának tényállása a hatályos szabályozáshoz képest nem változik.

A bűncselekmény szempontjából két magatartás bír meghatározó jelentőséggel. Egyrészt az ügyfél-azonosítási kötelezettség, másrészt a bejelentési kötelezettség.

A bűncselekmény alanya a törvényi megfogalmazásból következően csak meghatározott tisztséget, munkakört betöltő személy követheti el a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztását.

A bűncselekmény alaptényállása szándékosan követhető el, és mivel a törvény sem célzatot, sem motívumot nem fogalmazott meg, így a bűnösség megállapításához elegendő az eshetőleges szándék is. A cselekmény kizárólag mulasztással valósítható meg.

A büntethetőséget megszüntető ok szerint nem büntethető pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

A 402. §-hoz

A „dolog”, valamint a „pénzügyi tevékenység, illetve pénzügyi szolgáltatás igénybevétele” fogalmakat értelmező rendelkezés tartalmazza.

A XLI. Fejezethez

(A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények)

A jelen fejezet a hatályos Btk. XVII. Fejezet I. címében szereplő bűncselekmények (gazdálkodási köteleességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények) egy részét tartalmazza. A fejezet a gazdálkodás rendjét, a hitelezői érdekek sérelmét, valamint a gazdálkodási köteleességeket sértő bűncselekményeket foglalja össze. Újdonság, hogy a fejezetből kikerülnek a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények, a pénzmosás, illetőleg az információs rendszer elleni bűncselekmények, mivel azokat a törvény a szakszerűség és következetesség jegyében, az elkülöníthető jogi tárgyak védelmére tekintettel önálló fejezetben rendeli büntetni.

A hatályos szabályokkal szemben a törvény a hitelezési csalás, a gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése és az árdrágítás büntethetőségét nem tartalmazza.

A hitelezési csalás tulajdonképpen a csalás előkészületének tekinthető, amely kizárólag a gazdasági tevékenység gyakorlásához folyósítandó hitel nyújtásának, megszüntetésének, vagy a hitelfelvétel megváltoztatásának kedvező elbírálása érdekében történő valótlan tartalmú okiratok felhasználása esetén büntetendő. Ebből eredően a gazdasági tevékenység végzésével össze nem függő hitelek kapcsán annak a megállapítására nem kerülhet sor. A hitelbírálati folyamatok bonyolultságára és komplexitására figyelemmel a mai viszonyok között szinte kizárt, hogy a kérelemhez mellékletként benyújtandó okiratok valódiságának ellenőrzésére ne kerüljön sor. Ugyanakkor maga a folyamat jelentősen nem különbözik a más tevékenységhez, így elsősorban a magánszemélyek szükségleteinek az ellátásához igénybe vett hitelek elbírálásától. Emiatt nem indokolt ezek külön kezelése, de nem indokolt a büntetőjogi védelem önálló tényállásban történő fenntartása sem, figyelemmel arra, hogy a hamis vagy valótlan tartalmú okiratok büntethetőségére a közbizalom elleni bűncselekmények körében a törvény alapján lehetőség lesz.

A gazdálkodó szervezet vezető állású személyének visszaélése tényállás a tulajdonosokat védi a „vállalatvezetés” visszaéléseivel szemben. A tényállás beiktatásának eredeti indoka még a gazdasági társaságok alakulásának korai időszakára tehető, amikor a kisebbségi tulajdonosok jogainak védelme még kevésbé intézményesült és szükség volt a büntetőjogi fellépésre. A tényállás 2007-ben módosult érdemben, amikor is a 2007. évi XXVII. törvény a védelmet kiterjesztette a gazdálkodó szervezetek összességére. Azonban a tényállás gyakorlatilag továbbra is a gazdasági társaságok tekintetében bír jelentőséggel. Ugyanakkor a gazdasági társaságok joga jelentős fejlődésen ment át és mára már megfelelő eszközöket biztosít a tulajdonosi jogok - ideértve a kisebbségi tulajdonosokat is - védelmére a vezetés visszaéléseivel szemben, lásd pl. vezető tisztségviselő anyagi felelősségére vonatkozó szabályozást. Ezért szükségtelenné vált a büntetőjogi fenyegetettség, amit az is bizonyít, hogy nem vagy évente csak egy-egy ügy indul.

Árdrágítás tényállása által védett jogi tárgy az árrendszer, az árképzés (hatósági ár, illetve kötelezően megállapított ár) törvényekben szabályozott rendje. Az árak legfőbb szabályozója a piac és a gazdasági verseny. Az árakra vonatkozó közvetlen kormányzati beavatkozás csak ott indokolt, ahol a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló törvényben foglalt eszközök nem elégségesek, vagy azt fogyasztóvédelmi érdekek indokolják. Ilyen szabályozó az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény, valamint az árura, szolgáltatásra egyébként kötelezően megállapított árakra vonatkozó egyes ágazati jogszabályok, így pl. a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény hatálya alá tartozó termékek vagy szolgáltatások ára. [107. § (5) bekezdés: A kihirdetett egyetemes szolgáltatói árakat legmagasabb áraknak kell tekinteni.]

Ha hatósági árat állapítottak meg, a szerződésben a legmagasabb árnál magasabb árat és a legalacsonyabb árnál alacsonyabb árat érvényesen nem lehet kikötni. A hatósági árra vonatkozó rendelkezés megsértése esetén a hatósági ár megállapítója vagy erre kijelölt szerv, a földgáz ellátás esetén a Magyar Energia Hivatal határozatával:

- megtilthatja a jogszabályt sértő ár további alkalmazását, és egyidejűleg kötelezheti a vállalkozót/engedélyest a jogszerű ár alkalmazására, valamint

- kötelezheti a vállalkozót/engedélyest a hatósági árra vonatkozó rendelkezések megsértésével elért többlet árbevételnek a sérelmet szenvedett részére történő visszatérítésére, ha pedig ennek személye nem állapítható meg, az állam javára történő befizetésére, illetve az engedélyes által ellátott valamennyi felhasználó, felhasználó hiányában az engedéllyessel jogviszonyban álló rendszerhasználók részére történő visszatérítésére,

- bírságot szabhat ki a hatósági árakra vonatkozó rendelkezéseket megsértő vállalkozással szemben. Az árak megállapításáról szóló törvény esetén a bírság legkisebb összege a jogsértő magatartással elért anyagi előny, maximális mértéke pedig annak kétszerese lehet.

Figyelemmel arra, hogy a hatóságok megfelelő eszközökkel rendelkeznek arra, hogy az árdrágítást szankcionálják, illetve a jogsértő helyzetet a sérelmet szenvedett felé nyújtandó kompenzáció révén orvosolják, ezért az árdrágítást már nem rendeli büntetni a törvény.

A jelen fejezetben az alábbi tényállások szerepelnek:

- a számvitel rendjének megsértése,
- csődbűncselekmény,
- tartozás fedezetének elvonása,
- engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenység,
- saját tőke csorbítása,
- jogosulatlan pénzügyi tevékenység,
- gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása,
- bennfentes kereskedelem,
- tőkebefektetési csalás,
- piramisjáték szervezése,
- gazdasági titok megsértése.

A 403. §-hoz

A törvény az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvénnyel elvégzett dekriminalizációt érintetlenül hagyja, mivel annak indokai változatlanul fennállnak. A kisebb súlyú szabályszegések szankcionálásra elegendőek az igazgatási normákban meghatározott eszközök, amelyek alkalmazásával gyorsabban, hatékonyabban szabható ki az igazgatási jellegű bírság. A NAV pedig felszabaduló kapacitásait a súlyosabb bűncselekményekre összpontosíthatja.

A törvény a szakaszerűség jegyében az egyes számviteli szabályszegések sorrendjét megváltoztatja oly módon, hogy a hatályos Btk. 289. § (1) bekezdés *b*) pontjában szereplő bizonylati rend megsértését - amely a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: a számvitelről szóló törvény) 165. § (1) bekezdés alapján összefüggésben áll a könyvvizelési kötelezettség elvégzésével - a számviteli kötelezettségek tényleges elvégzési sorrendjének megfelelően, a felsorolás első helyén szerepelteti.

A törvény mellőzi a könyvvizsgálati kötelezettség megszegésének büntetendőségét, mert annak fenntartása nem indokolt. A számvitelről szóló törvény 155. § (2)-(3) bekezdése, illetőleg külön törvények tartalmazzák azt, hogy mely társaságnak kell a beszámolóját könyvvizsgálóval kötelezően ellenőriztetni. Ezen társaságoknak a könyvvizsgálati záradékkal ellátott beszámolókat kell benyújtaniuk a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 18. § (7) bekezdése alapján a KIM Céginformációs és Elektronikus Cégeljárásokban Közreműködő Szolgálatához, amely - amennyiben a könyvvizsgálati záradék hiányát észleli - a szükséges intézkedéseket megteszi. Lehetőség van az Art. 174/A. §, illetőleg annak sikertelensége esetén a Ctv. 87. § (2) bekezdésében írt szankciók alkalmazására. Ezek gyors és kellően hatékony szankció alkalmazását teszik lehetővé, így a büntetőjogi jogkövetkezmény alkalmazása a büntetőjog, mint végső eszköz jellege okán, a cselekmény súlyára is figyelemmel, nem indokolt.

A bűncselekmény alapesetének megállapítására a törvény szerint akkor kerülhet sor, ha annak eredményeként a számvitelről szóló törvény szerinti megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hiba előidézésére kerül sor, vagy ha az elkövetési magatartással összefüggésben az adott üzleti évet érintően a vagyoni helyzet áttekintése, illetőleg ellenőrzése meghiúsul.

A minősített esetek körét a törvény annyiban változtatja meg, hogy kibővíti azon speciális tevékenységet végző gazdasági formák körét, amelyek esetében a számviteli szabályok bűncselekménynek tekinthető megszegése súlyosabban minősülnek. Erre tekintettel a (3) bekezdésbe beépítésre került a szabályozott ingatlanbefektetési társaságokról szóló 2011. évi CII. törvényben szereplő szervezett ingatlanbefektetési társaság is, tekintettel e társaság esetén előírt induló tőke minimális mértékének összegére is.

A hatályos szabályokhoz képest a törvény a továbbiakban csak a szándékos elkövetést rendeli büntetni, figyelemmel arra, hogy a hatályos Btk.-ba beépített gondatlan alakzat elkövetése miatt büntetőeljárások nem indultak. A korábban a bevezetés indokául szolgáló fiktív irat megsemmisítés kezelhető lenne az elektronikus irat megőrzésre kötelezéssel, illetőleg a könyvelési feladatokat ellátó személyek iratmegőrzési kötelezettségének a megteremtésével. Más jogági terület szabályozásával a védelem elérhető, ezért a büntetőjogi fenyegetettség fenntartása, annak ultima ratio jellege miatt nem indokolt.

A 404. §-hoz

A csődbűncselekmény vonatkozásában a törvény a továbbiakban is fenntartja a bűncselekmény négy alapeseti fordulatát: a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben elkövetett csődbűncselekményt [lásd az (1) bekezdést], a fizetéseképtelenséget előidéző csődbűncselekményt [lásd a (2) bekezdés *a*) pontját], a fizetéseképtelen helyzetben elkövetett csődbűncselekményt [lásd a (2) bekezdés *b*) pontját], valamint a hitelező jogtalan előnyben részesítésével elkövetett csődbűncselekményt [lásd a (4) bekezdést]. Ezen cselekmények csak szándékos elkövetés esetén büntethetőek.

A törvény a tényállás (1) bekezdésében meghatározott elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokhoz képest csak kis részben érinti. Az (1) bekezdés *a*) pontjában a továbbiakban is büntetni rendeli a vagyon elrejtését, eltitkolását, megrongálását, megsemmisítését, használhatatlanná tételét, ugyanakkor a törvény e pontban mellőzi a „tartozása fedezetül szolgáló” kifejezést, mivel a gazdálkodó szervezet vagyona, az erre irányuló külön jognyilatkozat nélkül is, a tartozás fedezetül szolgál.

A törvény az (1) bekezdés *b)* pontja a színlelt ügylet megkötésének - ami a Ptk. 207. § (6) bekezdésének keretében értelmezhető -, illetőleg kétes követelés elismerésének - ami alatt a jogi vagy a ténybeli alapok, vagy a fedezet hiánya miatt a teljesítés bizonytalanságát értjük - a büntethetőségét a hatályos rendelkezésekkel egyezően tartja fenn.

A törvény az (1) bekezdés *c)* pontja a hatályos Btk. 290. § (1) bekezdés *c)* és *d)* pontjait az egyszerűsítés jegyében összevonja, tekintettel arra, hogy a veszteséges ügylet megkezdésének vagy annak a továbbfolytatásának a külön pontban történő szerepeltetése nem indokolt. Az összevont *c)* pont valamennyi az *a)* és *b)* pontok alá nem vonható, de az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes, további, tételesen fel nem sorolt magatartás üldözését lehetővé teszi.

A törvény a csődbűncselekmény minősített eseteit módosítja. A hatályos Btk. szabályai szerint azok megállapítására akkor kerülhet sor, ha a cselekmény a gazdasági életben súlyos következményekkel jár. Ezen körülmény megállapításának megítélésakor - az elméletben kialakult álláspontok alapján - figyelembe kell venni a hitelezők számát, az érintett társaságnak a gazdaság egészében, vagy az adott gazdasági ágban betöltött szerepét, a bűncselekmény várható gazdasági következményeit, a foglalkoztatottak számát, stb. Erre nézve a bírói gyakorlat nem alakított ki olyan mércét, amely zsinórmértékül szolgálhatna. Ennek okán a törvény objektív körülményeket jelöl meg a minősített esetek megállapításának feltételül, amelyet egyrészt az elvont vagyontömeg mértékében (500.000.000 forint feletti vagyonelevonásnál), másrészt abban az esetben tart megállapíthatónak, ha a felszámolónak, illetve a bíróságnak az adott társaság nemzetgazdaságban betöltött szerepére (stratégiaiilag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet) tekintettel speciális eljárás keretében kell lefolytatni a felszámolási eljárást.

A törvény a hatályos szabályokkal megegyezően, azzal azonos tartalommal, külön bekezdésben szabályozza azt az esetet ha a gazdálkodó szervezet vagyona felett rendelkezni jogosult személy a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 57. § (1) bekezdésében írt sorrend megsértésével valamely hitelezőt előnyben részesít. A bűncselekmény kizárólag a felszámolás elrendelését követően valósítható meg.

Visszatérő jogalkalmazói problémát eredményezett az, hogy a Csődtv. 34. § (1) bekezdése alapján a felszámolás elrendelését követően megszűnnek a tulajdonosnak a gazdálkodó szervezettel kapcsolatos, külön jogszabályban meghatározott jogai. Ebből fakadóan ezen időponttól kezdődően a képviselő vagyonezelői jogosultsága is megszűnik és a vagyonnal való rendelkezésre kizárólag a felszámoló jogosult. Ugyanakkor ez nem érinti azt, hogy a vagyontárgyak feletti tényleges rendelkezésre - ha nem vette fel a kapcsolatot a felszámolóval, vagy a képviselő a kapcsolatfelvételt megelőzően rendelkezett a vagyontárggyal - a korábbi tulajdonosnak, cégképviselőnek is lehet effektíve lehetősége. Erre tekintettel a törvény a (6) bekezdésben - a büntethetőségi feltétel körét kibővítve - nevesíti azt az esetet is, amikor a vagyonnal jogszerűen már nem rendelkezhet a tulajdonos cégképviselő, de erre lehetősége van. Ennek a feltüntetése azért is indokolt, mert a Csődtv. nem szünteti meg a vezető tisztségviselő jogviszonyát, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 31. § (1) bekezdésében írt esetek pedig értelemszerűen nem állnak fenn.

A törvény a hatályos rendelkezésekhez képest kiegészíti az objektív büntethetőségi feltételek körét az (5) bekezdésben a Ctv. VIII/A. Fejezetében szabályozott és a 116-118/A. §-aiban meghatározott kényszer-törlesztési eljárással.

Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény az egyesületek és az alapítványok tekintetében kibővítette a Csődtv. hatályát. A törvény figyelemmel arra, hogy a civil szervezetek végelszámolására - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a Ctv. rendelkezéseit, kényszer-végelszámolására a Ctv. 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)-(6) bekezdését, 117. §-át és 118. §-át az e törvényben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni, ezért a felsorolásban külön nevesíti a kényszer-végelszámolást is.

A 405. §-hoz

A tartozás fedezetének elvonása tekintetében a törvény a hatályos szabályokat érintően több változtatást is tartalmaz. Egyrészt összevonja a hatályos Btk. két külön fejezetében, önálló bűncselekményekként szereplő tartozás fedezetének elvonása, illetőleg hitelsértés bűncselekményeit. Ezen cselekmények között az alapvető különbség az, hogy a tartozás fedezetének elvonása több tényállási ismérvvvel jellemzett, hiszen az kizárólag gazdasági tevékenység keretében lekötött tartozás esetében büntethető. Ugyanakkor mindkét bűncselekmény esetén a jogi érdek a hitelek, kölcsönök, szállítási, vállalkozási, stb. szerződésekből származó tartozások hitelezőinek kiemelt büntetőjogi védelme, továbbá a jogsértő magatartások is azonosak lehetnek. Ennek alapján e cselekményeknek azonos fejezetben belül egy bűncselekményként való kezelése indokolt.

Az összevonása miatt indokolt az elkövetési magatartásokat is egyezően szabályozni, így mindkét bekezdés esetén a tartozás fedezetéről szolgáló vagyon elvonása a büntetendő magatartás. Megjegyzendő, hogy a két tényállást illetően a Büntető Törvénykönyv magyarázata (KJK 1997.) a vagyon elvonása alatt eltérő értelmezést ad. Az elvonás megvalósulhat olyan jogügylet megkötésével, amelynek következtében az adósnak az elkövetési tárgy feletti rendelkezési joga elvész, illetve a magatartás következményeként a fedezet a hitelező részére hozzáférhetetlenné válik. Ez lehet a fedezet eltulajdonítása, zálogba adása vagy más módon történő megterhelése, eladása, eltitkolása, elrejtése, megsemmisítése, megrongálása stb.

A tényállás (1) bekezdése kizárólag az írásbeli szerződés alapján fennálló követelés fedezetéről szolgáló vagyon elvonását bünteti, amely alapvetően magánszemély adóst feltételez, mivel ez a cselekmény a privát vagyoni jogi szférába tartozó hitel biztosítékára nézve követhető el. Ezzel szemben a (2) bekezdésben a gazdasági tevékenységből eredő tartozás fedezetéről szolgáló, lekötött vagyon elvonását rendeli büntetni, amely esetben főszabály szerint gazdálkodó szervezetek a hitelügylet adósa, de olyan eset is előfordulhat, amikor az adós egyéni vállalkozó.

A cselekmény mindkét fordulata csak a tartozás fedezetéül szolgáló vagyona nézve követhető el, a lekötés jogcíme közömbös, de annak szerződésen kell alapulnia. Fedezetként lekötést eredményez minden olyan megállapodás, amelynek a tartalma alapján a vagyon fedezetté válik. Ehhez szükséges az, hogy a szerződésből pontosan megállapítható legyen, hogy mely vagyontárgyra (vagyoni körre), milyen jogcím alapján és milyen feltételek mellett vonatkozik a fedezeti megállapodás.

A gazdasági tevékenységből származó tartozás fedezetéül szolgáló vagyon elvonásával elkövetett esetben - amely a hatályos Btk. 297. § (1) bekezdését veszi át - a büntetés mértékét a törvény három évre csökkenti, mivel nem indokolt valamennyi ilyen cselekmény esetén öt évig terjedő büntetőjogi védelem fenntartása. Ugyanakkor beépítésre kerül egy új minősített eset, amelyben a különösen nagy vagy azt meghaladó elkövetési érték esetén a hatályos Btk. tartozás fedezetének elvonására meghatározott büntetési tétel speciális minimuma egy évre emelkedik, a felső határ öt év.

Továbbra is fenntartja a törvény a hatályos Btk. 297. § (2) bekezdésében írt büntethetőséget megszüntető okot, azt azonban kiterjeszti a hatályos Btk.-ban hitelsértésként szereplő tényállásra is. Továbbra is irányadó az a szabály, hogy a tartozás kiegyenlítésére csak a vádirat benyújtásáig kerülhet sor, e büntethetőséget megszüntető oknak a bírósági eljárásra történő alkalmazására jogpolitikai okból továbbra sem kerülhet sor. Amennyiben a tartozás a bírósági eljárásban kerül kiegyenlítésre, az a büntetés kiszabása körében értékelhető.

A 406. § -hoz

A törvény az engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység tényállásának címét, mivel a külkereskedelmi tevékenység az áruk szabad áramlásának megvalósulására figyelemmel lényegét tekintve kiüresedett, engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenységre változtatja. Azon termékek esetén, amelyek forgalmazása (harmadik országok tekintetében, vagy akár uniós országok tekintetében is az országba behozatala, kivitele) engedélyhez kötött, ezen engedély hiányában folytatott nemzetközi kereskedelmi tevékenység büntetendőségének a fenntartása a továbbiakban is indokolt.

A bűncselekmény elkövetési magatartása: árunak, annak a kiviteléhez, illetve behozatalához szükséges engedély nélküli kivitele vagy behozatala. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A bűncselekmény alanya bárki lehet.

A 407. §-hoz

A saját tőke jogtalan elvonása egyaránt sérti a gazdasági élet biztonságához, illetve a hitelezők érdekeinek védelméhez fűződő társadalmi érdeket. Ebből eredően e cselekmény büntethetőségének a fenntartása a továbbiakban is indokolt. A saját tőke fogalmát a számvitelről szóló törvény 35. § (2) bekezdése tartalmazza.

Az elkövetési magatartás a hatályos szabályokkal egyezően a „jogtalanul elvonás”. Jogtalan pl. a kifizetés, ha az a Gt., illetve az egyéb jogszabályok rendelkezéseibe ütközik. Kiemelendő, hogy a társaság vagyonát a rendes gazdálkodás is felemésztheti, ez azonban önmagában nem bűncselekmény, mert csak a jogtalan elvonás lesz tényállásszerű.

A törvényben külön kiemelésre kerül, hogy mely jogi személyiséggel bíró jogalanyok vonatkozásában követhető el a bűncselekmény. Emellett kibővítésre került az elkövetői kör. A törvény szerint, a hatályos szabályokkal szemben, a feltüntetett társaságokban tagként szereplő személyek is elkövethetik a bűncselekményt, pl. jogosulatlan osztalék kifizetés útján megvalósuló bűncselekménynél az osztalék kifizetése tárgyában - a tagokat is magába foglalóan - a társaság legfőbb szerve dönt.

A cselekmény kizárólag szándékosan követhető el.

A 408. §-hoz

A jogosulatlan pénzügyi tevékenység tényállását érintően a hatályos Btk.-ban szereplő szabályokhoz képest a törvény változást nem tartalmaz. A bűncselekmény továbbra is a pénzügyi tevékenységeket igénybe vevő természetes és jogi személyek, valamint a pénzügyi rendszer törvényes működéséhez fűződő társadalmi érdek védelmét szolgálja.

A tényállás kerettényállás, amelyet az igazgatási normák töltenek ki tartalommal. Ezen igazgatási normák, a teljesség igénye nélkül a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvény, a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységekről szóló törvény, a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló törvény. Ezen jogszabályok engedélyhez kötik a feltüntetett tevékenységek végzését. Az elkövetési magatartás ezen tevékenységek engedély nélküli végzése.

A bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, annak tettese bárki lehet, aki a tényállásban megjelölt tevékenységet végzi.

A 409. §-hoz

A gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása bűncselekmény a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó, bárki által megtekinthető nyilvántartások hitelességéhez fűződő társadalmi érdeket védi. Ilyen nyilvántartás pl. az ingatlan-nyilvántartás, a gépjármű-nyilvántartás, a cégnylvántartás vagy a zálogjogi nyilvántartás. A nyilvántartásokra vonatkozó jogszabályok

határozzák meg azokat a jogokat, tényeket, adatokat, amelyekre vagy amelyek változására nézve a bejelentési kötelezettség vonatkozik.

Az (1) bekezdésben szereplő valamennyi cselekményt csak a gazdálkodó szervezet vezető állású személye követheti el. Az (1) bekezdés elkövetési magatartása a közreműködés, amelynek a megvalósulási formáit a jogszabály nem határozza meg, mivel egyetlen magatartást sem lehet e körből kirekeszteni, amely alkalmas az eredmény előidézésére. Ez mind aktív magatartással, mind mulasztással megvalósítható. Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja esetében az elkövetőt egyfajta motívumként a cég „fellelhetetlenségére való” törekvés motiválja. A törvény tekintettel arra, hogy az több tényállást is érint a fejezetben belül, a fejezet végén szereplő értelmező rendelkezésben határozza meg a vezető állású személy fogalmát.

A törvény az (1) bekezdés *c)* pontjába egy új alapeseti elkövetési magatartást épít be. Eszerint büntethető lesz az, aki közreműködik abban, hogy olyan gazdálkodó szervezet, vagy magánszemély, személyek kerüljenek tulajdonosként bejegyzésre a cégnyilvántartásba, akinek a lakóhelye ismeretlen, vagy a székhelyén nem lelhető fel, illetve aki, vagy amely nem a gazdasági társaság tényleges tulajdonosa. A fenti szabályozása célja a gazdaság átláthatóságának a biztosítása és ezen keresztül a közélet tisztaságának elősegítése. A tényleges tulajdonos fogalmát a törvény a tényálláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezésben határozza meg.

A tényállás szerinti (2) bekezdés a jogszabályban előírt bejelentési kötelezettség elmulasztását szankcionálja.

A bűncselekmény valamennyi fordulata csak szándékosan követhető el, a cselekmény büntethetőségének elévülése a jogszabályban előírt bejelentési kötelezettség határidejének a lejártát követően kezdődik.

A hatályos Btk. rendelkezéseikhez képest a törvény a gazdasági adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása körében az új elkövetési fordulatot kapcsolódóan ad meg új fogalmat a tényleges tulajdonosra vonatkozóan, mégpedig a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. § 11. pont *f)* alpontjában, az ellenőrzött külföldi társaságra vonatkozó szabályoknak az alapulvételével.

A 410. §-hoz

A bennfentes kereskedelem a tőkepiac tisztességtelen befolyását bünteti. A tőkepiaci folyamatokban rendkívül fontos az információk nyilvánossága, ez teremt azonos lehetőséget a befektetők számára, hogy valamilyen befektetésről, a befektetés összegének növeléséről, vagy csökkentéséről, végül e befektetés felszámolásáról döntsenek. A pénzügyi eszközök árát a piaci viszonyok alakítják, amely viszonyokat jelentős mértékben lehet befolyásolni. A tőkepiaci működésnek az információhoz jutás egyenlőségének alapelve, a befektetők részére nyújtott információk egyenlő minőségén kell alapulnia, ez biztosítja az üzletek tisztességét. Ha az információk csak egy szűkebb kör számára állnak rendelkezésre, a bennfentes információval rendelkező személyek ezzel a lehetőséggel visszaélhetnek, kihasználhatják többlet információjukat, és ezáltal más befektetők kárára anyagi előnyökhöz juthatnak.

A 2001. évi CXX. törvény 200. §-a tartalmazza a bennfentes kereskedelem és a piacbefolyásolás tilalmát. A törvény 201. §-a rögzíti a bennfentes kereskedelem, bennfentes személy, illetőleg a bennfentes információ fogalmát.

Az elkövetés tárgya a pénzügyi eszköz. A pénzügyi eszköz fogalmát, mivel az két tényállást is érint, a törvény fejezethez kapcsolódó értelmező rendelkezések között adja meg.

Az elkövetési magatartás az ügylet megkötése, ügylet megkötésére más megbízása, illetve bennfentes információ átadása.

A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki bennfentes információval rendelkezik, függetlenül munkakörétől, tevékenységétől. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A 411. §-hoz

A tőkebefektetési csalás a bennfentes kereskedelemhez hasonlóan a piacbefolyásolás ellen teremt büntetőjogi védelmet. Elkövetési tárgya a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetével, illetve a vezető állású személyével és tevékenységével, illetve a pénzügyi eszközökkel kapcsolatos adat. A bűncselekmény elkövetése szempontjából azonban csak azoknak az adatoknak van jelentősége, amelyek a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetére vonatkoznak és valótlanok.

A bűncselekmény elkövetési magatartása a valótlan adat közlése vagy hírsztelése, illetve adat elhallgatása vagy pénzügyi eszközre vonatkozó színlelt ügylet kötése. A valótlan adatnak a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetére kell vonatkoznia. A valótlan adatok közlése mindig aktív tevékenységet, magatartást feltételez és közömbös, hogy az milyen formában - szóban vagy írásban - történik, netán a potenciális befektetővel történő közvetlen tárgyalás vagy hirdetés útján valósul meg. Feltétel viszont, hogy a valótlan adatközlés a címzethez jusson el. Színlelt szerződés esetén -ami a Ptk. szabályai szerint érvénytelen - mindkét fél színlelt nyilatkozatot tesz, amelynek rendszerinti célja harmadik személy jogainak, jogvéde érdekeinek kijátszása.

A bűncselekmény eredménye a tőkebefektetés, illetve a befektetett tőke emelése vagy a tőkebefektetés csökkentése, illetve a befektetett tőke eladása. A tőkebefektetés csökkentése, illetve eladása ugyancsak alkalmas a piac befolyásolására és ugyan úgy nem a reális piaci folyamatokat tükrözi.

A bűncselekmény alanya bárki lehet tettesként akár a gazdálkodó szervezet tagja, vezető tisztségviselője, vagy akár kívülálló személy. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A törvény a tőkebefektetési csalással összefüggésben a fejezethez kapcsolódó értelmező rendelkezések között határozza meg a pénzügyi eszköz és vezető állású személy fogalmát.

A 412. §-hoz

A piramisjáték szervezése bűncselekménynek a jogi tárgya a pénzintézeti tevékenység törvényes működéséhez fűződő érdek.

A cselekmény lényege a mások pénzének előre meghatározott formában, illetve feltételek szerint történő összegyűjtése és szétoztása. Ezen tevékenység mögött valós gazdasági teljesítmény nem, vagy csak minimális mértékben történik. Az elkövetési magatartás a játék szervezése. A játék szervezésének minősülhet minden olyan aktív magatartás, amely a játék megteremtésének és lebonyolításának érdekében nyilvánul meg, így a játék feltételeinek a megteremtése, annak a mások (a további lehetséges játékosok) számára történő ismertetése és az ő bevonásuk a játékba. A bűncselekmény pusztán az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett. Ezen magatartás rendszerint több mozzanatból, tevékenységsorozatból tevődik össze.

A bűncselekmény alanya bárki lehet, a bűncselekmény csak szándékosan követhető el.

A 413. §-hoz

A törvény a gazdasági titok megsértésének a hatályos Btk. szabályaiban szereplő titokköréből az üzleti titkot kiemeli, és az elkövetési tárgy speciális jellegére, valamint a jogvédelmi érdekekre figyelemmel azt a fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények fejezetébe helyezi át. A törvény e helyütt a bank-, az értékpapír-, a pénztár-, a biztosítási, illetve a foglalkoztatói nyugdíjtitok megsértését rendeli büntetni. Titoknak azon adatok, tények minősülnek, amelyek nyilvánossá nem tételéhez valamilyen érdek fűződik. Az egyes titokkörökre vonatkozó szabályokat az egyes ágazati törvények tartalmazzák, ezek határozzák meg az egyes titokfajták fogalmát is.

A törvény az egyes gazdasági titokfajták megsértését csak akkor rendeli büntetni, ha a titoksértést jogtalan előnyszerzés végett - amely lehet anyagi vagy személyes jellegű is -, vagy másnak vagyoni hátrányt okozva követik el. A bűncselekmény alanya bárki lehet, aki a gazdasági titok birtokában van. A cselekmény kizárólag szándékosan követhető el.

A törvény az egyéb adatvédelmet (a személyes adat, az információs rendszerben lévő adat) szabályozó tényállásokkal egyezően, a hatályos szabályokhoz képest a bűncselekményre vonatkozó speciális maximumot alacsonyabban, két évben vonja meg.

A törvény változatlanul megtartja a gazdasági titok megsértése tényállással összefüggésben - a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó törvényben meghatározott kötelezettség, illetve a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzésével és megakadályozásával, a bennfentes kereskedelemmel, piacbefolyásolással és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos, törvényben előírt bejelentési kötelezettség teljesítése vagy kezdeményezése esetére - megállapított büntethetőséget kizáró okot.

A 414. §-hoz

Értelmező rendelkezés, amely a 410. és a 411. § alkalmazásában a pénzügyi eszköz, a 409. és a 411. § alkalmazásában a vezető állású személy fogalmát határozza meg, a hatályos rendelkezésekkel megegyezően.

A XLII. Fejezethez

(A fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő bűncselekmények)

A fejezetet alkotó bűncselekmények a hatályos Btk. gazdálkodási köteleességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények köréből válnak ki. E cselekmények elsősorban a tisztességes gazdálkodás kereteit, a tisztességtelen piaci, illetve kereskedelmi gyakorlat követelményeit sértik, a tényállások a piac szereplőinek, pontosabban a fogyasztó és a versenytárs érdekeinek védelmét szolgálják, ezért a jól elkülöníthető jogi tárgyra figyelemmel indokolt e bűncselekmények önálló fejezetben történő szabályozása.

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.), a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.), valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló a 2008. évi XLII. törvény előkészítésével egyidejűleg megtörtént a fogyasztóvédelmi jellegű bűncselekmények felülvizsgálata, de a következtetések levonását nem követte jogszabály módosítás. A törvény a meglévő büntetőjogi szabályok alapulvételével kíván bizonyos mértékig új szabályozást teremteni. A szabályozás kiinduló pontja továbbra is a fogyasztó érdekeinek védelme, a minősített esetek az elkövetési tárgy mennyiségéhez, illetve értékéhez igazodnak, újdonság viszont annak értékelése, hogy az adott termék vagy áru milyen kockázatokat rejt magában a vásárlók egészségére, testi épségére vagy a környezetre.

A törvény a hatályos szabályozáshoz hasonlóan a fejezethez kapcsolódó értelmező rendelkezések között nem határozza meg külön a fogyasztó fogalmát, e tekintetben az ágazati törvények fogalom-meghatározását kell alapul venni, továbbá a versenytárs fogalmát sem, ez utóbbit ugyanis a bírói gyakorlat kialakította.

A fogyasztók számára nyújtott védelem teljességének megítélésakor nem hagyhatók figyelmen kívül a más fejezetekben lévő, kettős jogtárgyú bűncselekmények sem, így az egészséget veszélyeztető bűncselekmények közül az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés vagy áttételesen a forgalomba kerülő áruk jogtisztá voltának biztosítására szolgáló jogkezelési adat meghamisítása, illetve iparjogvédelmi jogok megsértése bűncselekmények.

A törvény nem rendelkezik a vásárlók megkárosításának vétségéről, ugyanis a fogyasztók hatékony védelmét nem az biztosítja, ha minden kisebb jellegű megkárosító tevékenység kriminalizált magatartás. Ez nem azt jelenti, hogy a vásárlók megkárosításával szemben a jövőben nem lehetne hatékonyan fellépni, azonban a költséges és hosszadalmas büntetőeljárás helyett ésszerűbb szabálysértési eljárást vagy közigazgatási eljárást indítani ilyen esetekben. Mindemellett megjegyzendő, hogy a vásárlók megkárosítása eddig is szubszidiárius bűncselekmény volt, ami csak akkor volt tényállásszerű, ha súlyosabb bűncselekmény nem volt megállapítható. Ilyen súlyosabb bűncselekmény pedig a csalás lehet, amelynek megállapítására továbbra is megmarad a lehetőség.

A fejezetet alkotó bűncselekmények az alábbiak:

- rossz minőségű termék forgalomba hozatala,
- megfelelésség hamis tanúsítása,
- fogyasztók megtévesztése,
- üzleti titok megsértése,
- versenytárs utánzása (korábban: áru hamis megjelölése),
- versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban.

A 415. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a termékek biztonságosságának, minőségének védelmén keresztül a fogyasztói érdekek biztosítása.

A törvény a korszerűsítés jegyében a rossz minőségű termék forgalomba hozatala körében az elkövetési magatartásokon annyiban változtat, hogy elhagyásra kerül a termék minőségének megállapítására vonatkozó szabály megszegésével megvalósítás, ez kellően értékelhető a megfelelésség hamis tanúsítása körében. Elhagyásra kerülnek továbbá a használatba ad, feldolgozásra értékesít, vagy ezek iránt intézkedik fordulatok. A törvény ezáltal megerősíteni kívánja azt, hogy a forgalomba hozatalon, forgalmazáson érteni kell a használatba adást, és nemcsak a közvetlen fogyasztás célját szolgáló, hanem a termelés folyamatában tovább-feldolgozásra kerülő termék értékesítése is ide értendő.

A hatályos Btk. 294. §-a határozza meg a rossz minőségű termék fogalmát. Az (1) bekezdésben használt kötelezően alkalmazandó nemzeti szabvány azonban 2002. január 1. óta nem létezik, a mérésügyről szóló 1991. évi XLV. törvény és a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXII. törvény ugyanis az Európai Unióhoz történő csatlakozáskor a megfelelés érdekében megszüntette azt. Ebből következően a jelenlegi értelmezés arra korlátozódhat, hogy rossz minőségű az a termék, amelyik rendeltetészerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent.

A tényálláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezés meghatározásakor ez a kiegészítő szabály értelemszerűen továbbra is irányadó, ugyanakkor megállapítható, hogy napjainkban a fogyasztóvédelem főhangsúlya a fogyasztó életének, egészségének és biztonságának védelmére helyeződik. A rossz minőségű termék fogalmának meghatározásakor tehát elsődleges szempont, hogy az nem felel meg a termékre vonatkozó biztonságossági, minőségi követelményeknek.

Az Fgytv. 4. § (1) bekezdése értelmében a termék akkor biztonságos, ha a fogyasztó életét, egészségét, testi épségét a rendeltetészerű vagy az ésszerűen várható használat mellett - ideértve a használhatóság időtartamát, valamint az üzembe helyezési, beszerelési, karbantartási előírások betartását - nem, vagy csak a rendeltetészerű vagy ésszerűen várható használatával járó legkisebb mértékben veszélyezteti. Ha jogszabály vagy közvetlenül alkalmazandó európai uniós jogi aktus a termék meghatározott tulajdonságai tekintetében biztonságossági követelményeket határoz meg, az e követelményeknek megfelelő terméket az ilyen tulajdonságok tekintetében biztonságosnak kell tekinteni [Fgytv. 4. § (3) bek.]. A honosított harmonizált szabványban meghatározott biztonságossági követelményeknek megfelelő termék biztonságosságát a szabványban meghatározott tulajdonságok tekintetében vélelmezni kell [Fgytv. 4. § (4) bek.].

Jogszabályok bizonyos termékek esetében megfelelésség értékelési kötelezettséget írnak elő, amelyek csak az előírt mód szerinti megfelelésségi tanúsítvánnyal, megfelelésségi nyilatkozattal, illetve megfelelésségi jelöléssel együtt forgalmazhatók, lásd pl. az egyes gázfogyasztó készülékek kialakításáról és megfelelésségének tanúsításáról szóló 22/1998. (IV. 17.) IKIM rendeletet. Ezek elsősorban biztonságossági előírások, de pl. élelmiszerek esetén minőségi követelményeket is magukban foglalnak.

A törvény a hatályos szabályozáshoz képest kiegészíti a bünszövetségben vagy üzletszerűen történt elkövetéssel a cselekmény súlyosabb minősülésének feltételét, valamint meghagyja a gondatlan alakzatot és az előkészületi magatartások büntetendőségét.

A törvény új büntetendőséget megszüntető okot állapít meg a rossz minőségű termék forgalomba hozatal esetére: nem lesz büntetendő az elkövető, ha mihelyt tudomást szerez a termék rossz minőségéről, mindent megtesz azért, hogy a rossz minőségű

termék a birtokába visszakerüljön. Ez esetben a károsodást megelőzése érdekében megtett, annak elhárítást célzó aktív magatartást méltányolja a törvény a büntetlenség biztosításával.

A törvény a termék fogalmát, mivel két tényállást is érint, a fejezet végén határozza meg.

A 416. §-hoz

A törvény a korszerűség jegyében a minőség hamis tanúsítása tényállás elnevezés helyett, annak elavult voltára figyelemmel bevezeti a megfelelőség hamis tanúsítását. A bűncselekmény jogi tárgya az az állami érdek, hogy a forgalmazásra szánt termékeknek az előírt követelményeknek való megfelelősége a valóságnak, vagyis tényleges minőségüknek megfelelően kerüljön megállapításra. A tényállás alapját azok a jogszabályok - ide értve az Európai Unió közvetlenül és kötelezően alkalmazandó jogi aktusát is - adják, amelyek meghatározott termékekre megfelelőség értékelési kötelezettséget írnak elő. Az ilyen kötelezettség megsértése vonja maga után a tényállásban meghatározott szankciót. A bűncselekmény megállapításának továbbra is feltétele, hogy a cselekményt jelentős mennyiségű vagy értékű termékre kövessék el.

Egyébiránt a törvény az eddig használt áru fogalmat a termék fogalommal váltja fel, mivel e tényállás szorosan kapcsolódik a rossz minőségű termék forgalomba hozatalához, amely a termék fogalomra épül. A termék fogalmát a fejezethez kapcsolódó értelmező rendelkezés határozza meg.

A 417. §-hoz

A fogyasztó megtévesztése tényállásában a törvény új alapesetet vezet be. A jövőben büntetendő lesz annak a cselekménye is, aki szervezett termékbemutatón különleges árkedvezmény vagy árelőny meglétéről, vagy nyerési esélyről megtévesztésre alkalmas tájékoztatást ad. Az utóbbi időkben elszaporodtak azok a zártkörűen szervezett termékbemutatók, amelyek a koruk, hiszékenységük vagy más okból különösen kiszolgáltatott fogyasztói rétegeket céloznak meg, és tisztességtelen eszközökkel előnytelen vásárlásokra veszik rá őket. A cselekmény előrehozott védelmet biztosít a csaláshoz képest, amikor a megtévesztő magatartás mellett a tényállásszerűséghez nem követeli meg eredmény bekövetkeztét. A két cselekmény elhatárolása során irányadó lehet az, hogy ha a csalás valamennyi tényállási eleme megvalósul és annak büntetési tétele súlyosabb, mint a fogyasztó megtévesztése bűncselekményé, akkor a csalás megállapítására kerülhet sor.

A törvény a (2) bekezdésben a hatályos tényálláshoz képest annyiban változtat, hogy az „áru kelendősége felkeltése érdekében” célzat helyett, annak elavultsága okán az „áru értékesítése érdekében” fordulatot vezet be. A törvény a büntetendőség feltételeként a nagy nyilvánosság előtti elkövetés mellett - alternatív feltételként - a jelentős mennyiségű vagy értékű árura nézve történő elkövetést határozza meg.

A törvény új minősített esetet vezet be, a bűncselekmény súlyosabban fog minősülni, ha (2) bekezdésben meghatározott cselekményt az áru egészségre és a környezetre gyakorolt hatásával, veszélyességével, kockázataival vagy biztonságosságával kapcsolatos jellemzőivel összefüggésben követik el, mivel ezek olyan tényezők, amelyek fokozottabban érinthetik a fogyasztók testi épségét, egészségét, ezért súlyosabban értékelendők.

A törvény a tényálláshoz kapcsolódó értelmező rendelkezések között pontosítja, hogy a büntetőjogi védelem szempontjából mi tekintendő az áru lényeges tulajdonságának. A törvény a hatályos rendelkezésekkel megállapított áru lényeges tulajdonságai közül - az Fttv. 6. § (1) bekezdés *b*) pontjában meghatározott áru lényeges jellemzőiből kiindulva - csak azokat tartja fenn, amelyek a fogyasztót az ügyleti döntés meghozatalában erőteljesen motiválhatják és más bűncselekmények körében nem kerülnek értékelésre. A szervezet termékbemutató fogalmának meghatározásakor a törvény a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény üzleten kívüli kereskedés fogalmából indult ki. Az áru fogalma a fejezet végén elhelyezett értelmező rendelkezések között szerepel, mivel két tényállást is érint.

A 418. §-hoz

Újdonság, hogy a versenytársak védelmét szolgáló tényállások közé illeszti a törvény az üzleti titok megsértése bűncselekményét. A hatályos Btk. szerint az üzleti titok a gazdasági titok körébe tartozik, de a tisztességtelen piaci magatartások egyik leggyakoribb előfordulási formája az áru hamis megjelölésével együtt, ezért az e Fejezetben történő elhelyezése indokolt. Az önálló tényállásként történő meghatározás szélesebb lehetőséget ad a speciális védelem biztosítására.

Az üzleti titok fogalmát a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 81. § (2) bekezdése határozza meg. Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek nyilvánosságra hozatala, illetéktelenek által történő megszerzése vagy felhasználása a jogosult - ide nem értve a magyar államot - jogszerű pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekeit sértené vagy veszélyeztetné, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette.

A törvény a bűncselekmény elkövetési magatartásai meghatározásakor nagyobb részt a hatályos rendelkezésből indul ki, vagyis az üzleti titok jogosulatlan megszerzése, felhasználása, más személy részére való hozzáférhetővé tétele és a nyilvánosságra hozatala szerepel a tényállásban. Újdonság, hogy a közlést felváltja a modern kommunikációs eszközöket inkább felölölő hozzáférhetővé tétellel. A cselekmény valamennyi esetben akkor jogellenes, ha a jogosult hozzájárulása nélkül történik.

A cselekmény akkor tényállásszerű, ha azt jogtalan előnyszerzés végett vagy másnak vagyoni hátrányt okozva követik el. A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet. Az üzleti titok megsértése szándékos bűncselekmény, a megszerzés és a felhasználás egyenes szándékot feltételez, a hozzáférhetővé tétel és a nyilvánosságra hozatal eshetőleg szándékkal is megvalósítható, ha a vagyoni hátrány bekövetkezik. A célzatos cselekmény csak egyenes szándékkal valósítható meg.

A 419. §-hoz

Az áru hamis megjelölése tényállása a versenytárs utánzása cím alatt szerepel, jobban kifejezve azt, hogy a bűncselekmény a versenytársat védi.

A törvény az elkövetési magatartásokat a hatályossal egyezően állapítja meg, ugyanakkor lényeges változtatást hajt végre akkor, amikor a törvényi tényállást kiegészítő jelleggel állapítja meg. A gyakorlatban vitatott kérdés volt az áru hamis megjelölésének és az iparjogvédelmi jogok megsértésének elhatárolása. A jövőben egyértelmű lesz, hogy amennyiben az utánzás vagy az utánzott áru elküvetett jogsértés bejegyzett oltalom által védett jogokat sért (oltalombitorlás) az iparjogvédelmi jogok megsértése állapítandó meg, míg ha a jellegzetes külsejű, csomagolású, megjelölésű, elnevezésű áru nem áll iparjogvédelmi oltalom alatt, de az a fogyasztók számára az adott jellegzetességgel vált ismertté (jellegbitorlás), akkor e bűncselekmény lesz megállapítható.

Mind oltalombitorlás, mind jellegbitorlás esetén a sértett ugyanazokkal a polgári jogi eszközökkel élhet, azaz tipikusan polgári jogi felelősség körében kártérítést követelhet a károkozótól. Nincs akadálya azonban annak, hogy a büntetőjog a cselekmény tárgyi súlyának meghatározásakor figyelemmel legyen arra, hogy az adott jellegzetesség oltalom alatt áll, és az ezt sértő cselekményeket súlyosabbnak ítélje meg. Ez az eltérő tárgyi súly nyilvánul meg a büntetési tételek meghatározásában.

Az áru fogalma a fejezet végén kerül meghatározásra, miszerint ez alá értendő a termék, az ingatlan, a szolgáltatás és a vagyoni értékű jog.

A 420. §-hoz

A versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban tényállás módosítása felvetődött olyan irányban, hogy esetlegesen kiterjeszhető lenne a büntetőjogi védelem általánosságban a kartellekre. A kartelltilalom megszegése a versenyjog eszköztárával megfelelő védelmet biztosít, a bűncselekmény kiterjesztése valamennyi ilyen visszaélésre inkább veszélyeket hordozna magában, mintsem megfelelő eredménnyel kecsegtetne. A törvény mindezekre figyelemmel a tényállást változatlanul állapítja meg, azon egy apróbb pontosítást hajt végre a „szerződéses” megjelöléssel.

A törvény a versenyjog területén alkalmazott engedékenységi politikára is figyelemmel, az a mögött meghúzódó jogpolitikai szándék érvényesülését elősegítendő kibővíti a kartell megállapodásokhoz fűződő büntethetőséget megszüntető ok személyi körét, illetve egy újabb esetkörrel és a korlátlan enyhítésre, különös méltánylást érdemlő esetben a büntetés kiszabásának a mellőzésére is lehetőséget biztosít.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 78/A. §-a határozza meg az engedékenységi politika eszközeit, amelynek akár a bírság mellőzésében vagy mértékének csökkentésében testesülhet meg. A 78/A. § (2) bekezdése a bírság mellőzése körében két esetkört határoz meg, miszerint: a bírság kiszabása azzal a vállalkozással szemben mellőzendő, amely elsőként nyújt be erre irányuló kérelmet és szolgáltat olyan bizonyítékot,

a) amely a Gazdasági Versenyhivatalnak alapot szolgáltat arra, hogy a jogsértéssel kapcsolatban a 65/A. § szerinti vizsgálati cselekmény végzésére kapjon előzetes bírói engedélyt, feltéve, hogy a Gazdasági Versenyhivatal a kérelem benyújtásának időpontjában nem rendelkezett elegendő információval a 65/A. § szerinti vizsgálati cselekmény bíróság általi engedélyezésének megalapozásához, illetve nem került még sor ilyen vizsgálati cselekményre;

b) amellyel a jogsértés elkövetése bizonyítható, feltéve, hogy a kérelem benyújtásának időpontjában a Gazdasági Versenyhivatal még nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal ahhoz, hogy a jogsértést bizonyítsa, és egyetlen vállalkozás sem felel meg az *a)* pontnak.

A Tpv. 78/A. § (3) bekezdése szerint a versenyfelügyeleti eljárásban a bírság csökkentésére akkor kerülhet sor, ha a vállalkozással szemben a bírság kiszabása nem mellőzhető és a vállalkozás olyan, a jogsértésre vonatkozó bizonyítékot ad át a versenyhatóságnak, amely jelentős többletértéket képvisel a kérelem benyújtásának időpontjában a versenyhatóság rendelkezésére álló bizonyítékokhoz képest.

A törvény igazodik ahhoz a versenyjogban is megtett különbségtételhez, miszerint attól függően alakul a büntetőjogi felelősség megállapíthatósága, hogy sor került-e már a versenyhatóság részéről vizsgálati cselekményre. Büntethetőséget megszüntető okot az engedékenységi kérelem benyújtása akkor fog eredményezni a vállalkozásnak az elkövetéskor vezető tisztségviselője, tagja, felügyelő bizottsági tagja, alkalmazottja vagy ezek megbízottja számára, ha annak benyújtása olyan időpontra esik, amikor a versenyhatóság még nem végzett vizsgálati cselekményt. Ha a versenyfelügyeleti eljárás már megindult, akkor csak a büntetés korlátlan enyhítésére, kivételesen mellőzésére lesz lehetőség.

Fontos kiemelni azt, hogy mindig önálló vizsgálatot igényel annak megállapítása, hogy valamely büntethetőséget megszüntető ok fennáll-e vagy sem. Megállapítható, hogy az egyik büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásának nem feltétele a másikkal

való megfelelés, ugyanakkor van köztük összefüggés, mivel ha van olyan elkövető, aki a (4) bekezdés alapján mentesül, ugyanazon oknál fogva másik elkövető már nem mentesülhet a büntetőjogi felelősség alól, így a többi elkövetőnél már csak a versenyfelügyeleti eljárásban benyújtott engedékenységi kérelemhez kapcsolódóan jöhet szóba a büntethetőség megszűnése. Ide nem értve azt az esetet, ha az adott vállalkozás részéről a kartell megállapodásban részt vevő vezető tisztségviselők, tagok stb. egyszerre tesznek bejelentést a büntető ügyben eljáró hatóságnál. Az engedékenységi kérelemhez kapcsolódó büntethetőséget megszüntető ok alkalmazásának nem feltétele, hogy az érintett személy bejelentést tegyen a nyomozó hatóságnak, de az együttműködési kötelezettség terheli a büntetőeljárás során.

Lényeges szempont, hogy az engedékenységi kérelemmel összefüggő büntethetőséget megszüntető ok, és a büntetés korlátlan enyhítése, illetve mellőzése egyaránt csak arra az elkövetőre alkalmazandó, aki a bűncselekmény elkövetésekor a kérelmező vállalkozás vezető tisztségviselője, tagja, alkalmazottja, felügyelőbizottságának tagja vagy ezek megbízottja volt. E személyi kör meghatározása lefedi mindazon személyeket, akik - jogviszonytól függetlenül - a tényállás alapján elkövetőként (tettes, részes) elvben szóba jöhetnek. Ennek révén biztosítható, hogy egyes személyekkel szembeni esetleges - akár pozitív, akár negatív - elfogultság az engedékenységi kérelem benyújtásakor ne befolyásolhassa az érintett vállalkozás döntéshozóit. Kiemelendő továbbá, hogy a rendelkezések alkalmazása szempontjából nem lényeges, hogy az elkövető a kérelem benyújtásának időpontjában az engedékenységi kérelmet benyújtó vállalkozással jogviszonyban áll-e, vagy sem, e tekintetben csak az elkövetési magatartás megvalósításának időpontja számít.

Az engedékenységi kérelemmel összefüggő büntethetőséget megszüntető ok, illetve a korlátlan enyhítés alkalmazásához vagy a büntetés mellőzéséhez önmagában nem elegendő az engedékenységi kérelem benyújtása. A kérelemnek a bírság mellőzésére vagy csökkentésére alapot adónak kell lennie, amiről a büntetőügyben eljáró hatóság a versenyhatóság erről szóló feltételes döntésének beszerzése révén tud meggyőződni.

Az (5) és a (6) bekezdés alkalmazása kapcsán további feltétel, hogy az elkövető az elkövetés körülményeit a büntetőügyben eljáró hatóság előtt feltárja. Az elkövetés körülményeinek feltárására vonatkozó követelmény beiktatása megfelelően egyéniesít, és a nem együttműködő személyek esetén a kedvezmény alkalmazásának akadálya lehet.

Az új szabályozás kialakításakor számba kellett venni azt, hogy nagyobb társadalmi érdek fűződik a titkos kartellek feltárásához, mint az elkövetők megbüntetéséhez. A kartellek azok a versenyjogi jogsértések, amelyeknek a feltárása az egyre kifinomultabb eszközök és a rejtőzködés, valamint a bennük résztvevők érdekközössége folytán a legnehezebb. A büntetőjog eszközeivel is indokolt erősíteni az engedékenységi politika eredményességét és elérni azt, hogy az eltérő jogági szabályozás ne oltsa ki egymás hatását. A büntethetőséget megszüntető okok és a korlátlan enyhítés szabályozási elve, hogy jellemzően pozitív magatartás vagy együttműködést feltételez az elkövető részéről, ehelyütt ez az elkövetés körülményeinek feltárását, tehát a megállapodásban résztvevők cselekvőségére is kiterjedő vallomástételt vagy egyéb bizonyíték szolgáltatását jelenti.

A 421. §-hoz

Az értelmező rendelkezések között meghatározásra kerül a termék és az áru fogalma.

A termék kifejezés a hatályos Btk.-ban tizenegy tényállásban és egy értelmező rendelkezésben szerepel valamilyen összetételben. A szükségképpen eltérő tartalmi jegyek okán e fejezetben eltérő termék-fogalmat ad meg a törvény az Fgytv. által használt termék fogalom alapulvételével.

Az áru fogalma a termékfogalomra épül, de ide értjük az ingatlant, a vagyoni értékű jogokat és a szolgáltatást is.

A XLIII. Fejezethez

(A tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmények)

A törvény egységesen, külön fejezetben tartalmazza az információs rendszer elleni bűncselekményeket. Ezen cselekmények a hatályos Btk.-ban a gazdálkodási kötelességeket és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között kerültek elhelyezésre, ugyanakkor azok jogi tárgya nem a gazdálkodás rendjének megsértése, hanem az információs rendszerek megfelelő működtetéséhez és az abban foglalt adatok megőrzéséhez fűződő társadalmi érdek védelme. Ebből fakadóan azoknak a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények közül történő kiemelése, és önállóan való kezelése indokolt.

A fejezetben található, információs rendszert érintő bűncselekmények a Cybercrime Egyezmény, valamint az Európa Tanács információs rendszerek elleni támadásokról szóló 2005/222/IB kerethatározata rendelkezésein alapulnak. A törvény figyelemmel van arra is, hogy jelenleg folyamatban van a Bizottság által benyújtott irányelv-tervezet - amely a kerethatározatot fel fogja váltani - tárgyalása.

A jelen fejezet jogtárgy-sérelméhez hasonló sérelmet jelent az, ha valaki más magántitkát bizonyos speciális módszerekkel szerzi meg. E cselekmények büntethetőségére a hatályos Btk. 178/A. §-ában szereplő magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekmény szolgál. A cselekmény áthelyezésének rendszertani oka van, hiszen ennek egyik elkövetési fordulatát is számítástechnikai rendszer útján valósítják meg, és e magatartás szintén a Cybercrime Egyezmény a megsértését jelenti, így indokolt ezek egy fejezeten belüli elhelyezése.

A fejezet - az egyszerűsítés és átláthatóság érdekében - a hatályos szabályokkal szemben különálló törvényi tényállásokban szabályozza az információs rendszereket érintő különböző elkövetési magatartásokat. A fejezetben szereplő bűncselekmények:

- tiltott adatszerzés,
- információs rendszer vagy adat megsértése,
- információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása.

A 422. §-hoz

A magántitok jogosulatlan megismerése bűncselekmény elnevezését a törvény - az elkövetési magatartásokat jobban kifejező - tiltott adatszerzésre változtatja. Ezáltal megszűnik az az értelemzavaró helyzet, hogy a részben hasonló elkövetési magatartásokat szankcionáló magántitok megsértése bűncselekménye (amely a szavak nyelvtani jelentése alapján súlyosabbnak látszó cselekményeket szankcionálna) hasonló elnevezéssel szerepel a különös részi tényállásként. Az új elnevezés kifejezi azt is, hogy e magatartások az állami monopólium alá tartozó titkos adatgyűjtéshez, információszerzéshez hasonló, jogosulatlan magatartások szankcionálását jelentik.

A törvény a jogosulatlanul megszerzhető titokkört kibővíti, nem csupán a magántitkok jogosulatlan megszerzését, hanem a személyes adat, a gazdasági titok, és az üzleti titok megszerzése érdekében végzett jogtalan célzatos magatartásokat is szankcionálni rendeli.

A tényállás elkövetési magatartásai: a más lakásának, egyéb helyiségének vagy az azokhoz tartozó bekerített helynek titokban való átkutatása, illetve az ott történtek technikai eszköz alkalmazásával való megfigyelése, vagy rögzítése; más közlést tartalmazó zárt küldeményének felbontása vagy megszerzése, és tartalmának technikai eszközzel való rögzítése; elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított vagy azon tárolt adat kifürkészése, és az észlelteknél technikai eszközzel rögzítése.

Titokban való átkutatás alatt a lakás, egyéb - a lakáson kívül minden más - helyiség vagy azokhoz tartozó bekerített helynek a jogosult tudtán kívüli, módszeres átvizsgálását értjük. A lakásban, egyéb helyiségben vagy azokhoz tartozó bekerített helyen törtéteknek technikai eszközzel való megfigyelésén az ottani eseményeknek: személyek mozgásának, magatartásának, szóbeli megnyilvánulásainak, illetve azok hiányának az érzékszervekkel való huzamosabb ideig tartó észlelését; rögzítésén pedig a fentiek kép- és/vagy hangrögzítő eszközzel való felvételét értjük. (A felvétel digitális vagy analóg jeleket rögzítő eszközzel is történhet.) A közlést tartalmazó zárt küldemény tartalmának technikai eszközzel való rögzítése a tartalom kép- és/vagy hangrögzítő eszközzel való felvételét jelenti. Az elektronikus hírközlő hálózat útján másnak továbbított közlemény, azon tárolt adat kifürkészésén a közlemény vagy adat hírközlő hálózatban vagy azon kívül való kutatással való megszerzését értjük.

A tényállás elkövetési magatartásai célzatosak, ugyanis személyes adat, magántitok, gazdasági titok vagy üzleti titok jogosulatlan megismerése céljából történnek, erre figyelemmel kizárólag egyenes szándékkal valósíthatók meg.

A törvény a számítástechnikai rendszer kifejezés helyett az információs rendszert használja, és az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény szóhasználatát átvéve a hírközlő hálózat kifejezést építi be a hírközlő berendezés helyett.

A tényállás a hatályos szabályokhoz képest egy új bekezdéssel egészül ki, amelynek megalkotását az a sajnálatos tény indokolja, hogy a szervezett bűnözés ma már a titkos információgyűjtés ugyanazon eszközeit ugyanolyan szakértelemmel használja a bűnüldöző hatóságok elleni küzdelemben, mint maga a bűnüldöző hatóság a szervezett bűnözés felszámolása során.

A fedett nyomozók és a bűnüldöző hatóságokkal titkosan együttműködő személyek élete és testi épsége komoly veszélynek van kitéve az általuk folytatott tevékenység során, így szükséges a célzattal érintett személyek kibővített védelme. Emiatt az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül a „sérelmükre” elkövetett információ gyűjtés kapcsán nem kizárólag a bírói engedélyhez kötött eszközök alkalmazásával szemben szükséges büntetőjogi védelmet nyújtani, hanem bármilyen, velük kapcsolatos információgyűjtés büntetése is indokolt.

A fedett nyomozó fogalmát az Rtv. 68/F. § e) pontja határozza meg, amely szerint fedett nyomozó a titkos információgyűjtés keretében eljáró, a kilétét leplező rendőr. A bűnüldöző hatóságokkal titkosan együttműködő személy alatt nem értendő a Be. szerinti együttműködő terhelt.

Bűnüldöző hatóság alatt a rendőrség és a NAV nyomozó hatóságai, valamint az ügyészség értendő. Titkosszolgálatok alatt azokat a szervezeteket értjük, amelyek a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény titkosszolgálatként említ, legyen ez akár polgári vagy katonai titkosszolgálat.

A (2) bekezdés is célzatos, annak megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha az elkövető a bűncselekményt a fedett nyomozó vagy bűnüldöző hatósággal, illetve titkosszolgálatokkal együttműködő személy kilétének vagy tevékenységének megállapítása céljából követi el. A jogalkotó nem véletlenül használja a „kilété” és nem a „személyazonossága” kifejezést, mivel a „kilét” az egy tágabb fogalomkör. Ez fedett nyomozó esetében pl. azt jelenti, hogy elegendő a bűncselekmény megvalósulásához, ha róla kiderül, hogy valójában rendőr, de nem szükséges hozzá ennél pontosabb, a valódi személye azonosításához szükséges konkrét adatok feltárása. A „tevékenység” fogalom a fedett nyomozó és az együttműködő bűnüldözéshez fűződő tevékenységét jelenti.

A (2) bekezdés szerinti tényállás nem eredmény bűncselekmény, amely már akkor megvalósul, amikor az elkövető a tevékenység kifejtését megkezdi.

A bűncselekmény alanya általános, azt bárki elkövetheti.

A tényállás elkövetési magatartásai célzatosak, ugyanis személyes adat, magántitok, gazdasági titok vagy üzleti titok jogosulatlan megismerése céljából történnek, erre figyelemmel kizárólag egyenes szándékkal valósíthatók meg.

A tényállás minősített esetei a hivatalos eljárás színlelésével, az üzletszerűen, a bünszövetségben, valamint a jelentős érdeksérelmet okozva történő elkövetés.

A tiltott adatszérés büntetési tétele a törvény szerint igazodik a jogosulatlan titkos információgyűjtés vagy adatszérés büntetési tételeihez: alapesetben három, minősített esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

A 423. §-hoz

A hatályos Btk. 300/C. §-át a törvény szétválasztja, és a jogtárgy védelem alapján annak (3)-(4) bekezdését külön tényállásként szabályozza a vagyoni elleni bűncselekmények körében.

A hatályos Btk. 300/C. § (1) bekezdésében szereplő bűncselekmény (információs rendszer jogosulatlan használata) tényállását érintően a törvény változtatást nem tartalmaz, de a szigorítás jegyében a büntetési tétel maximumát egy évről két évre emeli fel. A „jogosulatlanul” szövegrész mellé beemelésre került a „jogosultsága kereteit megsértve” történő elkövetés is. Ennek oka, hogy lehetnek olyan esetek, amikor az elkövető jogosultsága kiterjed az adott magatartásra (pl. rendszergazda), azonban, ha a személy a jogosultsága kereteit túllépi, akkor már bűncselekményt követ el.

A hatályos Btk. 300/C. § (2) bekezdése szerinti elkövetési magatartásokon a törvény érdemben nem változtat. Módosul a jogosulatlan akadályozás annyiban, hogy a törvény a technikai fejlődés gyors ütemére és eszközeinek változatosságára tekintettel nem határoz meg elkövetési módokat. Nem változtat a törvény azon sem, hogy az információs rendszerbe való jogosulatlan adatbevitelt önmagában nem tekinti szankcionálandó magatartásnak, csak akkor, ha az további, nem kívánt következményekhez vezet, így ha a rendszer működését akadályozza. Ennek oka a Cybercrime Egyezménynek való megfelelés, mert a számítástechnikai adatok megsértésénél sem a Cybercrime Egyezmény, sem a 2005/222/IB kerethatározat nem nevesíti a következményekkel nem járó adatbevitellel történő megsértést.

A tényállás megállapításakor a törvény figyelemmel volt az információs rendszerek elleni támadásokról és a 2005/222/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló irányelv-tervezet rendelkezéseire, ennek megfelelően kerültek meghatározásra a bűncselekmény minősített esetei. Minősített esetként szabályozza a törvény a cselekményt, ha az jelentős számú információs rendszert érint, illetve társadalomra kiemelt veszélyessége okán még súlyosabban minősülő esetként határozza meg, ha a cselekményt közérdekű üzem sérelmére követik el, amely fogalmat a Záró Rész határoz meg.

A hatályos Btk. értelmező rendelkezéseit a törvény kibővíti, és részben megváltoztatja. Ennek keretében a számítástechnikai rendszer kifejezés helyett - annak jelentéstartalmát megtartva - a törvény az információs rendszer fogalmat használja. Ehelyütt határozza meg a törvény az információs rendszer vagy adat megsértése tényállással összefüggésben az adat fogalmát, amiben a Cybercrime Egyezményben szereplő számítástechnikai adat fogalmát veszi át, de a könnyebb értelmezhetőség kedvéért, pusztán az „adat” fogalmat használja.

A 424. §-hoz

Az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszásának elkövetési tárgya - a hatályos szöveghez képest - a jelszó beépítésével egyszerűsödik, annak fogalmát a törvény értelmező rendelkezésként adja meg. A Cybercrime Egyezmény 6. cikk 1. bekezdés a) pontja és az irányelv-tervezet értelmében is büntetendővé kell nyilvánítani a jelszó egyszeri átadását is, ezért a tényállás tartalmazza az átadás elkövetési magatartást is.

A Cybercrime Egyezmény 6. cikkével kapcsolatban Magyarország nem tett fenntartást. A hatályos Btk. azonban nem vette át az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdés b) pontját, amely szerint az ilyen jellegű eszköznek bűncselekmény elkövetésére való felhasználása érdekében történő birtoklása is büntetendő. Az Egyezmény szövege a 6. cikk (1) bekezdés a) pontjában felhasználás céljából történő megszerzést említi, a b) pontban pedig birtoklást. A hatályos Btk.-ban és a törvény tényállásában kizárólag a megszerzés szerepel, amely a program, stb. sorsa feletti rendelkezési lehetőség megteremtését jelenti. Ez többnyire a program hordozójának birtokba vétele útján történik, amely valamilyen erre irányuló jogügyletet feltételez. Ebből fakadóan a megszerzés szó lefedi a Cybercrime Egyezményben megfogalmazott birtoklást is, így annak önálló szerepeltetése szükségtelen. Ennek kapcsán lényeges azonban az is, hogy az irányelv-tervezetben a birtoklás szó önállóan nem szerepel.

A törvény tartalmi változtatás nélkül, de a jobb áttekinthetőség és a következtetés jegyében külön rendelkezésben szabályozza az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszásához fűződő büntetendőséget megszüntető okot.

Kiegészül az értelmező rendelkezés a jelszó fogalmával is, amely alatt bármely belépési kód, jelzés, azonosító, stb. értendő, ha azok célja, hogy az információs rendszer egészébe vagy egy részébe való bejutást lehetővé tegyék, illetőleg az abba való belépést megakadályozzák.

A XLIV. Fejezethez

(A honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekmények)

A hatályos Büntető Törvénykönyv XIX. Fejezete tartalmazza a honvédelmi kötelezettség elleni bűncselekményeket. A törvény a hatályos jogszabály szerkezeti felépítéséhez képest változtatásokat nem tartalmaz, ugyanakkor a törvény a kibúvás a polgári szolgálat alól, a polgári szolgálat megtagadása, illetve a jelentkezési kötelezettség elmulasztása bűncselekményeket nem tartalmazza, mivel egyrészt a polgári szolgálat 2012. január 1. napjával megszűnt, másrészt a hadköteles megjelenési kötelezettsége elmulasztásának szankcióját a szabálysértési joganyag tartalmazza. Ez alapján a fejezethez tartozó bűncselekmények:

- bevonulási kötelezettség megszegése,
- kibúvás a katonai szolgálat alól,
- katonai szolgálat megtagadása,
- hadkötelezettség teljesítésének akadályozása,
- polgári védelmi kötelezettség megszegése,
- honvédelmi munkakötelezettség megsértése,
- szolgálati kötelezettség megszegése.

Az Alaptörvény XXXI. cikk (3) bekezdése alapján a nagykorú, magyarországi lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárságú férfiak rendkívüli állapot idején, vagy - ha arról megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés határoz - katonai szolgálatot teljesítenek. A jelen fejezetben megfogalmazott bűncselekmények csak az Országgyűlés döntése alapján elrendelt megelőző védelmi helyzetben bevezetett hadkötelezettség elrendelését követően és rendkívüli állapotban követhetők el. A polgári védelmi kötelezettség megszegése bűncselekményét ezen időszakokon kívül szükségállapotban és veszélyhelyzetben, a szolgálati kötelezettség megszegése pedig veszélyhelyzetben is elkövethető. A honvédelmi munkakötelezettség megsértésének bűncselekménye azonban csak rendkívüli állapotban valósítható meg. Az Alaptörvény idézett rendelkezéséből fakadóan a megelőző védelmi helyzetben csak az Országgyűlés döntése alapján kerülhet sor a hadkötelezettség elrendelésére, míg rendkívüli állapot elrendelése esetén a nagykorú, magyar állampolgárságú, magyarországi lakóhellyel rendelkező férfiak számára ez az Országgyűlés döntése nélkül is fennáll.

A 425. §-hoz

A bevonulási kötelezettséget a Hvt. tartalmazza. A Hvt. 5. § (4) bekezdésében szűkíti a katonai szolgálatra behívható - főszabály szerint tizennyolc és negyven éves életkor közötti, magyar állampolgárságú, magyarországi lakóhellyel rendelkező férfi - személyek körét. A Hvt. 3. §-a rögzíti, hogy a katonai szolgálatot a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni.

A bevonulási kötelezettség megszegését tettesként az a hadköteles követi el, aki a behívóparancsban feltüntetett helyen és időben a bevonulási kötelezettségének nem tesz eleget. A hatályos Btk.-hoz képest a tényállásban nincs változás, továbbra is büntetendő a bevonulási kötelezettségnek mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetése.

A szándékos elkövetési magatartás büntetési tételének speciális minimuma a szigorúság elvének megfelelően egy évre nő.

A 426. §-hoz

A kibúvás a katonai szolgálat alól bűncselekmény jogi tárgya a hadkötelesekre háruló katonai szolgálati kötelezettség.

Katonai szolgálaton e bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából a hadköteles által ténylegesen teljesítendő szolgálatot kell érteni, amelyet a Hvt. rendelkezései alapján a Honvédség szervezeteinél kell teljesíteni. A katonai szolgálat időtartama a Hvt. 65. § (1) bekezdése alapján megelőző védelmi helyzet idején legfeljebb tizenkét hónap. Ez az időbeli korlátozás nem vonatkozik a rendkívüli állapot idejére.

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a megjelenési vagy bevonulási kötelezettség megszegése, a test megcsonkítása, az egészség károsítása vagy megtévesztő magatartás tanúsítása. Uniós csatlakozásunkkal a tényállás azon fordulata, miszerint az engedély nélkül külföldre való távozás, illetve a tartósan külföldön maradás súlyosabban büntetendő, nem indokolható, ezért a törvény ezt nem veszi át. A cselekmény valamennyi fordulata célzatos, azok kizárólag egyenes szándékkal követhetők el, a cselekmény csak akkor alkalmas a bűncselekmény megvalósítására, ha a hadköteles az elkövetési magatartást a katonai szolgálat alóli kivonás céljából valósította meg.

A katonai szolgálat alóli kibúvásnak tettese csak hadköteles lehet.

A törvény a hatályos Btk. törvényi tényállása minősített eseteit alapesetként határozza meg azzal, hogy a bűncselekmény szankciója egységesen öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés.

A 427. §-hoz

A katonai szolgálat megtagadása bűncselekmény jogi tárgya a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálati kötelezettség teljesítése.

A bűncselekményt a hadköteles az általa teljesítendő katonai szolgálat kifejezett megtagadásával valósíthatja meg. Elköveti tehát e bűncselekményt az, aki nem vállalja a megelőző védelmi helyzetben, illetve rendkívüli állapot idején a hadkötelezettségen alapuló katonai szolgálat teljesítését. A büntethetőség megállapításának feltétele, hogy a hadkötelest konkrét

szolgálati kötelezettség terhelje, így behívó vagy bevonulási parancsot küldjenek a számára, vagy más módon szólítsák fel a bevonulásra. Megvalósulhat a bűncselekmény akkor is, ha a hadköteles nem hajlandó átvenni a behívóparancsot, avagy átveszi azt, de az abban megjelölt helyen és időben mégsem tesz eleget kötelezettségének.

A katonai szolgálat megtagadása csak szándékosan valósítható meg. A bűnösség megállapításánál nincs jelentősége annak, hogy milyen okból tagadta meg a szolgálatot a hadköteles, a cselekmény elkövetésének motívuma a büntetés kiszabása körében vehető figyelembe.

A 428. §-hoz

A hadkötelezettség teljesítésének akadályozása bűncselekmény jogi tárgya a bevonulási és a katonai szolgálati kötelezettség teljesítése.

A bűncselekményt bárki elkövetheti a hadköteles személyen kívül. Nem kizárt, hogy a hadköteles tudta és beleegyezése nélkül másik személy (pl. hozzátartozó vagy ismerős) magatartása akadályozza a hadkötelezettség teljesítését. Ezért a törvény önálló törvényi tényállásban szankcionálja annak az elkövetőnek a magatartását, aki olyan cselekményt követ el, amelynek célja a hadköteles akadályozása a bevonulási kötelezettségének teljesítésében. A bűncselekmény megállapításához nem szükséges, hogy a hadkötelest ténylegesen konkrét bevonulási kötelezettség terhelje, hanem elegendő, hogy a cselekménnyel érintett személy hadköteles korban legyen.

A törvény büntetni rendeli azt is, aki a kibúvás katonai szolgálat alól bűncselekményében meghatározott módon akarja a hadkötelest a katonai szolgálat alól kivonni. Az elkövetési magatartások megegyeznek a kibúvás katonai szolgálat kapcsán írtakkal, azzal a lényeges különbséggel, hogy a megcsönkítást, az egészségkárosítást, illetve a megtevesztő magatartást a hadköteles tudta és beleegyezése nélkül, rajta kívülálló személy tanúsítja.

A bűncselekmény mindegyik fordulata célzatos, ezért az kizárólag tevőlegesen magatartással, és ily módon egyenes szándékkal valósítható meg. A bűncselekmény befejezettségéhez, egyik fordulat megállapításához sem kívánja meg a törvény az eredmény bekövetkezését.

A 429. §-hoz

A polgári védelmi kötelezettség megszegésének jogi tárgya a Hvt. 11. §-ában meghatározott polgári védelmi szolgálat teljesítése.

A polgári védelmi kötelezettség célja a fegyveres összeütközés miatt szükséges polgári védelmi feladatok ellátásának, a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásának leküzdésére és a túlélés feltételeinek megteremtésére [Hvt. 11. § (2) bekezdés].

A Kat. 55. § (1) bekezdése értelmében a polgári védelmi kötelezettség az adatszolgáltatási, a bejelentési, a megjelenési kötelezettséget és a polgári védelmi szolgálatot foglalja magában.

A bűncselekmény tettese csak az az állampolgár lehet, akit konkrét polgári védelmi szolgálat kötelezettsége terhel. A bűncselekmény megelőző védelmi helyzetben, rendkívüli állapot, szükségállapot és veszélyhelyzet idején is elkövethető.

A bűncselekmény tevással és mulasztással egyaránt megvalósítható, a cselekmény alapesete kizárólag szándékosan követhető el. A hatályos szabályokkal egyezően a törvény súlyosabban rendeli büntetni a cselekményt, ha az súlyos veszélyt idéz elő. A törvény a polgári védelmi kötelezettség megszegését gondatlanság esetén is büntetni rendeli, ha a polgári védelmi szolgálatra kötelezett a súlyos veszélyt gondatlanságból idézi elő.

A polgári védelmi kötelezettség megszegésének gondatlan elkövetése esetén a büntetést a törvény a hatályos szabályokhoz képest enyhíti három év helyett két évig terjedő szabadságvesztés lesz a bűncselekmény ezen szakaszára irányadó speciális maximum.

A 430. §-hoz

A honvédelmi munkakötelezettség megszegése a rendkívüli állapot idejére meghatározott munkakötelezettség megsértését szankcionálja. Ennek jogi alapját az Alaptörvény XXXI. cikk (4) bekezdése teremti meg, amely szerint a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára rendkívüli állapot idejére honvédelmi munkakötelezettség írható elő. Ennek részleteit a Hvt. 12. § (1) bekezdése tartalmazza. A honvédelmi munkakötelezettséget az érintett a számára kijelölt munkahelyen köteles teljesíteni.

A Hvt. 12. § (2) bekezdésben írtak alapján a honvédelmi munkakötelezettség mindkét nemre kiterjed, és arra a férfiak tizennyolc és hatvanöt, a nők pedig tizennyolc és ötvenöt éves korukig tartósan vagy időlegesen, képességeiknek és egészségi állapotuknak megfelelően kötelezhetők. Ezen szakasz - valamint a Hvt. 12. § (3) bekezdése - tartalmazza azt is, hogy kik mentesek a honvédelmi munkakötelezettség alól.

Az elkövetési magatartás a honvédelmi munkára kötelezett személy által a számára meghatározott munkakötelezettség távolmaradással vagy más módon való súlyos megsértése. Mivel a honvédelmi munkakötelezettség alóli eseti, illetve rövid idejű távolmaradás nem minden esetben jár komoly érdeksérelemmel, ezért a törvény a munkakötelezettség súlyos megsértését rendeli

büntetni. Ilyennek kell tekinteni, ha a honvédelmi munkára kötelezett huzamosabb időn át vagy sorozatosan marad távol a kijelölt munkahelyétől. Más módon az követi el a bűncselekményt, aki ugyan megjelenik a kijelölt munkahelyen, de a számára kötelező jelleggel meghatározott munkát folyamatosan nem, vagy nem megfelelő színvonalon végzi el.

A honvédelmi munkakötelezettség megsértését az arra kötelezett személy mind egyenes, mind pedig eshetőleges szándékkal megvalósíthatja. Tettese e bűncselekménynek pedig az lehet, aki számára a tartós vagy ideiglenes honvédelmi munkára való kötelezést a törvény által erre feljogosított személy vagy szerv elrendelte.

A 431. §-hoz

A szolgáltatási kötelezettség megszegése bűncselekmény azt az elkövetőt rendeli büntetni, aki gazdasági vagy anyagi szolgáltatásban álló honvédelmi kötelezettségét súlyosan megszegi vagy kijátssza. A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség a Hvt. 13. § (1) bekezdése alapján kiterjed

- a) meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének tűrésére,
- b) valamely tevékenységtől való tartózkodásra,
- c) az igénybevételhez szükséges előkészületi tevékenységre,
- d) az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére.

Ezen kötelezettség az Alaptörvény XXXI. cikk (6) bekezdése alapján mindenkire kiterjed, így a kötelezettség teljesítése nem kizárólag a magánszemélyeket, hanem Magyarországon működő jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeteket is terhelheti. Minősített helyzet idején fokozott jelentősége van a Magyar Honvédség harcászúlságához, illetve a rendvédelmi szervek folyamatos működéséhez szükséges anyagi és tárgyi feltételek biztosításának. Ezen kötelezettségek súlyos megszegése vagy kijátssása bűncselekmény, mivel az elkövetési magatartás a Magyar Honvédség és rendvédelmi szervek harcászúlságát és az ország védelmét, valamint a közellátást veszélyeztetheti.

A bűncselekmény tevással és mulasztással, egyenes és eshetőleges szándékkal egyaránt elkövethető. A bűncselekmény tettese személyes kötelezettségnél az lehet, akit a gazdasági vagy anyagi szolgáltatás ténylegesen terhel, vagyoni kötelezettség esetében - jogi személyek, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetében - a kötelezettség teljesítésért felelős személy.

A bűncselekményt megelőző védelmi helyzetben, rendkívüli állapotban, illetve veszélyhelyzetben is el lehet követni.

A 432. §-hoz

A törvény fenntartja a hatályos Btk. azon rendelkezését, hogy amennyiben az elkövető az elmulasztott kötelezettségeinek utóbb önként eleget tett, úgy a büntetése korlátlanul enyhíthető.

A 433. §-hoz

Az értelmező rendelkezések azon időszakokat határozzák, amikor a fejezetben megfogalmazott bűncselekmények elkövethetőek.

A XLV. Fejezethez

(A katonai bűncselekmények)

A hatályos Btk. XX. Fejezete tartalmazza a katonai bűncselekményeket. A törvény a hatályos jogszabály szerkezeti felépítéséhez képest alapvető változtatásokat nem tartalmaz, de elhagyja a hatályos fejezet valamennyi címét. A fejezethez tartozó bűncselekmények:

- szökés,
- önkényes eltávozás,
- kibúvás a szolgálat alól,
- a szolgálat megtagadása,
- kötelességszegés szolgálatban,
- szolgálati feladat alóli kibúvás,
- jelentési kötelezettség megszegése,
- szolgálati visszaélés,
- zendülés,
- zendülés megakadályozásának elmulasztása,
- parancs iránti engedetlenség,
- elöljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak,
- elöljáró vagy szolgálati közeg védelmére kelt vagy arra rendelt személy elleni erőszak,
- szolgálati tekintély megsértése,

- bujtogatás,
- alárendelt megsértése,
- előljárói hatalommal visszaélés,
- előljárói gondoskodás elmulasztása,
- előljárói intézkedés elmulasztása,
- ellenőrzés elmulasztása,
- készenlét fokozásának veszélyeztetése,
- parancsnoki kötelelességszegés,
- kibúvás a harci köteletség teljesítése alól,
- harci szellem bomlasztása.

A 434. §-hoz

A szökés jogi tárgya az elkövető által teljesítendő katonai szolgálat. A bűncselekmény elkövetési magatartása a szolgálati hely önkényes elhagyása, illetőleg az attól való távolmaradás.

A szökés kizárólag egyenes szándékkal követhető el, a törvényben az alapeseti törvényi tényállás a megkívánt célt az egyértelműen kifejező „végre” határozószóval egészült ki. A szökés és az önkényes eltávozás bűncselekmények egyszerű nyelvtani értelmezéssel egymástól igen nehezen elhatárolhatóak. A jogalkalmazói gyakorlat azonban következetes abban, hogy szökés akkor állapítható meg, ha a katonai szolgálat teljesítése alóli végleges kivonás célzatával hagyja el önkényesen a szolgálati helyét, vagy marad attól távol. A szökésnél tehát ilyen célzat megléte esetén már az előljáró rendelkezése alóli kikerüléskor befejezett bűncselekmény állapítható meg. Ezzel szemben az önkényes eltávozást az követi el, aki a törvényi tényállásban meghatározott időn túli távolmaradással, a véglegesség szándéka nélkül vonja ki magát a szolgálat alól. A kiegészítés tehát egyértelművé teszi a két bűncselekmény közötti - célzaton alapuló - elhatárolást.

A törvény szerint az alapeset büntetési tétele a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett három évig terjedő szabadságvesztéssel, a (2) bekezdésben meghatározott minősített esetek pedig a korábbi két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők.

Az enyhítés oka, hogy a katonai bűncselekményekre irányadó büntetési tételek a hatályos Btk.-ban igen szigorúak nevezhetők. A rendszerváltást követően átforgalmazott társadalmi viszonyok, a sorkatonaság eltörlése, hazánk NATO-hoz való csatlakozása, az államhatalom demokratikus működésének kialakítása, a „rendőrállam” lebontása, Európai Unió csatlakozásunk is a büntetési tételek általános mérséklésének irányába hatnak. A büntetés kiszabás körében a rendszerváltást követően kialakult ítélkezési gyakorlat is ebbe az irányba mozdult el, a büntetési tételkeretek alsó határát rendre áttörte. A súlyos büntetési tételek további fenntartása önkéntes haderő esetében, illetve a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó fegyveres rendészeti szervek hivatásos állományának vonatkozásában, békeidőben szükségtelenek, háború vagy az állam biztonságát veszélyeztető vészhelyzet esetén azonban továbbra is indokoltak.

Hazánk az Európai Unió, valamint a NATO teljes jogú tagja, számos európai országba határellenőrzés nélkül, a világ országainak nagy részébe vízum nélkül van lehetőség utazásra. Jelentősnek mondható rendőri és katonai erők teljesítenek szolgálatot idegen, nem szomszédos országban. A világ egyetlen államával sem vagyunk háborús konfliktus lehetőségét előrevetítő viszonyban. Magyar állampolgárok hosszabb-rövidebb ideig, vagy akár a végleges letelepedés szándékával legalisan külföldön dolgozhatnak, élhetnek. Ennek ellenére indokolt a szökés bűncselekménye esetében a külföldre szökést, mint minősített esetet fenntartani, tekintettel arra, hogy a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény 5. § (1) bekezdés b) pontja, valamint az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény 2. §-a alapján nem teljesíthető a jogsegély, ha az katonai bűncselekményre vonatkozik.

További minősítő körülmények a hatályos szabályokkal egyezően külföldre szökésen kívül, a fegyveresen, csoportosan, személy elleni erőszak alkalmazásával, fontos szolgálat teljesítése közben vagy szolgálat felhasználásával elkövetett szökés.

A (3) bekezdés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel rendeli büntetni, aki a szökést háború idején, megelőző védelmi helyzetben, illetve, ha a külföldre szökést fegyveresen, csoportosan, fontos szolgálat teljesítése közben vagy szolgálat felhasználásával követi el. A büntetési tételkeret enyhítésén túl (tíz évtől húsz évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés helyett öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés) további változás, hogy a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetést a háború idején történő elkövetés szintjére emeli, azaz a fokozott büntetőjogi védelmet időben előre hozza. Az Alaptörvény Különleges Jogrend fejezetének 51. cikke külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében teszi lehetővé a megelőző védelmi helyzet kihirdetését. A megelőző védelmi helyzet a háborúra való felkészülés időben utolsó, tipikusan azt megelőző fázisa, ezért a háborúval megegyező büntetőjogi védelem megteremtését igényli.

A törvény a szökés alapesetére irányuló előkészület esetén a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetés helyett egy évig terjedő szabadságvesztés büntetést, a fegyveresen, csoportosan, fontos szolgálat teljesítése közben vagy szolgálat felhasználásával elkövetett külföldre szökés, háború idején és megelőző védelmi helyzetben megvalósított szökés esetében pedig a korábbi öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés helyett egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés büntetést határoz meg.

A törvény fenntartja a hatályos Btk. 343. § (7) bekezdésben rögzített korlátlan enyhítés lehetőségét azzal, hogy arra - a hatályos korlátlan időtartammal ellentétben - időben korlátozva, 30 napon belül van lehetőség. A jogalkalmazói értelmezés egyértelművé tétele érdekében a törvény rendelkezik a határidő számítás módjáról, miszerint a szökés napja abba nem számít be. A módosítási szándék mögött egyrészt az a gyakorlati tapasztalat húzódik meg, hogy a szökés tettese részéről a szökést követően viszonylag rövid időn belül várható az önként jelentkezés, ennek esélye az idővel csökken. A szolgálat érdeke is azt kívánja továbbá, hogy a szökés elkövetője a büntetés korlátlan enyhítésének kilátásba helyezésével minél hamarabb visszatérjen szolgálati helyére. A korlátlan enyhítés időben parttalan lehetősége ez ellen hatna, ezért az időbeli korlát beépítése indokolt. A módosítás visszatér a Kbtbk. (1948. évi LXII. törvény) szabályozásához, ahol a korlátlan enyhítés lehetősége szintén időhatárhoz volt kötött.

A hatályos Btk. 344. §-ában önálló bűncselekményként büntetni rendelt, a külföldre szökéshez kapcsolódó feljelentés elmulasztása vétséget a törvény nem tartalmazza.

A 435. §-hoz

Az önkényes eltávozás bűncselekmény jogi tárgya a katona által teljesítendő szolgálat, vagyis azonos a szökés jogi tárgyával. Az önkényes eltávozás általában valósul meg, hogy az elkövető a szolgálati helyét engedély nélkül elhagyja, vagy attól az engedélyezett időn túl önkényesen távol marad. A jogtalan távollét büntetethezességét a törvény annak tartamától teszi függővé. Amennyiben a távollét időtartama a két napot nem éri el, úgy a magatartás fegyelmi vétség megállapítására lehet alkalmas.

A törvény a hatályos szabályoknak megfelelően az önkényes távollét időtartama szerint differenciál, amennyiben a távollét időtartama kettő-kilenc nap közötti, úgy vétség, míg kilenc napi távollét után büntetett megállapítására kerülhet sor. A cselekmény csak szándékosan valósítható meg.

Összhangban a szökés bűncselekményénél írtakkal, az önkényes eltávozás bűncselekmény jelenlegi minősítő körülménye - a háború idején történő elkövetés - is kiegészítésre kerül a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel.

Emellett új minősítő körülményként fogalmazódik meg a külföldi hadművelési területen végzett humanitárius tevékenység vagy békefenntartás során elkövetett önkényes eltávozás. A rendszerváltást követő időszakban hazánk számos nemzetközi szervezethez csatlakozott, a NATO és az Európai Unió teljes jogú tagja lett. Az ezekből fakadó kötelezettségeink teljesítése során számos, büntetőjogi értelemben katonák által, jellemzően külföldön elvégzendő tevékenység kifejtésére kerül sor. A hagyományos béke-háború felosztás megszűnt, a katonai műveletek, tevékenységek a békeidőben ellátott szolgálatától a konkrét harci cselekményekig terjedő skálán lényegesen differenciáltabb képet mutatnak. A Hvt. is alkalmazza a békefenntartás és a külföldi hadművelési területen végzett humanitárius tevékenység fogalmakat. Ezen tevékenységek lényegi jellemzője, hogy a háború vagy a megelőző védelmi helyzet esetén a szolgálati renddel szemben elvárt szigorúságnál enyhébb, de a békehelyzethez képest magasabb fegyelmet és ezzel összefüggésben büntetőjogi védelmet igényelnek. További jellemzője a két speciális helyzetnek, tevékenységnek, hogy a rendes működés mellett fokozottabban fordulnak elő fontos szolgálati feladatok, amelyek nem vagy nem megfelelő teljesítése a helyzet sajátosságaiból adódóan jellemzőbben vezethetnek súlyos eredményhez.

A Hvt. 80. § e) pontja szerint békefenntartás a Honvédség nem alkalmazás körébe tartozó, a szemben álló felek hozzájárulásával történő tevékenysége, amelynek célja a felek megállapodása végrehajtásának elősegítése, valamint közreműködés a lakosság biztonságos életfeltételeinek helyreállításában. A 80. § j) pontja szerint külföldi hadművelési területen végzett humanitárius tevékenység a Honvédség részvétele a szemben álló felek fegyveres összeütközése miatt veszélyeztetett területen, a polgári lakosok élete, testi épsége, egészsége, az életfenntartáshoz szükséges alapvető javak biztosítása érdekében.

A 436. §-hoz

A kibúvás a szolgálat alól bűncselekményének jogi tárgya az elkövető által teljesítendő katonai szolgálat. Katonai szolgálaton az elkövető által ténylegesen teljesített szolgálatot kell érteni.

A bűncselekmény tettese csak katonának tekinthető személy lehet, míg részesként azt bárki megvalósíthatja.

A kibúvás a szolgálat alól bűncselekménye valamennyi fordulata célzatos, a bűncselekmény alapeseti törvényi tényállása - követve a szökés bűncselekmény esetében tett kiegészítést - a megkívánt célzatot egyértelműen kifejező „végleg” határozószóval egészül ki.

A törvény szerint az alapeset a korábbi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett három évig terjedő szabadságvesztéssel, háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben pedig a korábbi tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés helyett öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. Az enyhítés a szökés bűncselekményénél kifejtettek alapján indokolt.

A büntetési tételek összhangja, figyelemmel a fejezetben szereplő büntetési tételek enyhítésére, megkívánta a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekmény büntetési tételének a jelenlegi három évig terjedő szabadságvesztésről két évig terjedő szabadságvesztésre történő leszállítását.

A fejezetben található más bűncselekményekhez hasonlóan a kibúvás szolgálat alól is súlyosabban büntetendő, ha azt háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben követik el.

A 437. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a katonai által teljesítendő katonai szolgálat. Katonai szolgálaton e törvényhely alkalmazásában is a katonának minősülő személy által ténylegesen teljesítendő szolgálatot kell érteni.

Az elkövetési magatartást a törvény a szolgálat nyílt megtagadásában jelöli meg, ami történhet szóban, az illetékes előjáró előtt, de elkövethető írásban is. Ennek kapcsán lényeges az, hogy az elkövető egyértelműen kifejezésre juttassa azt a szándékát, hogy a szolgálatát nem akarja ellátni. Ezt az eljárást során vizsgálni kell, hiszen a körülmények függvényében akár az is előfordulhat, hogy a magatartás csak az elkövető hirtelen indulatának a kifejezője. A cselekmény csak szándékosan követhető el, a katonai szolgálat teljesítésének az előjáró előtt való nyílt megtagadásával a cselekmény befejezetté válik. A bűncselekmény elkövetésének motívuma közömbös, de a büntetés kiszabása körében értékelhető.

Összhangban a szökés bűncselekményénél írtakkal, a szolgálat megtagadása bűncselekménynek is minősítő körülménye lesz a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetés, azzal, hogy a háború idején történő elkövetés a hatályos szabályokkal megegyezően a törvény szerint is büntetendő.

A büntetési tételek összhangja - figyelemmel a fejezetet érintő, büntetési tételek általános enyhítésének céljára - megkívánta az alapesetre meghatározott büntetési tétel jelenlegi egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés három évig terjedő szabadságvesztésre, a minősített eset vonatkozásában pedig a korábbi tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztésre történő leszállítását.

A 438. §-hoz

A bűncselekmény közvetlen jogi tárgya az ör-, ügyeleti, vagy egyéb készenléti szolgálatok meghatározott módon való teljesítése, végső soron a katonai életviszonyok között elengedhetetlen szolgálati rend és fegyelem biztosítása.

A bűncselekményt az a ténylegesen szolgálatba lépett katonai követi el, aki a törvényi tényállásban felsorolt szolgálatok ellátása közben elalszik, szeszest italt, kábítószerrel vagy kábítószernek nem minősülő kábító hatású anyagot vagy szert fogyaszt, rendeltetési helyét elhagyja, vagy a szolgálat ellátására vonatkozó rendelkezést más módon súlyosan megszegi.

A kötelességszegés szolgálatban törvényi tényállásának alapesete a törvényben kiegészült a kábítószer és egyéb kábító hatású anyag vagy szer fogyasztásának elkövetési magatartásával. Nehezen vitatható, hogy a törvényi tényállásban védett szolgálatok rendjére a jelenleg is nevesített „szeszest italt fogyaszt” elkövetési magatartással azonos módon veszélyes a leginkább az elmúlt két évtizedben elszaporodott kábító hatású anyagok fogyasztása. A drogok fogyasztásában rejlő általános társadalmi - és jelen esetben a szolgálati rendre háruló - veszélyekre való figyelemfelhívás és a megelőzés céljából, mintegy jelképesen is szükséges és indokolt tehát ezen elkövetési magatartás kiemelése a „más módon” történő kötelességszegés kategóriájába sorolható magatartások közül.

A törvény a jogalkalmazói gyakorlat egyértelműsítése érdekében beemelte a tényállásba „az adott szolgálatra vonatkozó szolgálati intézkedés rendelkezéseit megszegve” fordulatot.

A szolgálatban kötelességszegés bűncselekményének alapesete csak szándékosan követhető el, és az az elkövetési magatartás tanúsításával befejezetté válik. Minősített eset megállapításának van helye, amennyiben a bűncselekmény a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár. További minősítő körülmény, ha a bűncselekményt háború esetén, illetőleg megelőző védelmi helyzetben, harc helyzetben, illetve külföldi hadművelési területen végzett humanitárius tevékenység vagy békefenntartás során követik el, és abból különösen nagy hátrány származik. A minősített esetek megvalósulása esetén mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetés büntetendő.

A büntetési tételek összhangja megkívánta a minősített esetek büntetési tételeinek enyhítését. A gondatlan elkövetési alakzat - igazodva a szándékos alakzatok büntetési tételeihez - az enyhítés irányába módosult.

A 439. §-hoz

A törvény a hatályos Btk. szabályozásához képest csak kisebb módosításokat tartalmaz. Az alapeset a hatályos Btk. 349. § (1) bekezdéséhez képest nem, a minősített eset a hatályos szabályokhoz képest tartalmaz bizonyos változásokat. A törvény alapján továbbra is büntetendő, ha a katonai nem általában a katonai szolgálat teljesítése alól véglegesen vagy ideiglenesen vonja ki magát, hanem egy konkrétan meghatározott és fontos szolgálati feladat alól teszi ezt. A hatályos törvényi tényállásban jelölt katonai szolgálat számos fontos, különösen fontos, és kevésbé fontos szolgálati feladatból áll. A hatályos törvényi tényállás ebben az értelemben a katonai szolgálatot, mint egészet értékeli, és helyezi büntetőjogi védelem alá. Az elkövetési magatartások eredménye így a szolgálat alóli végleges vagy ideiglenes, de mindenképpen egy időszakot érintő kibúvás lesz. Az arányosság követelménye megkívánja, hogy az alapeset elkövetése egy évig terjedő szabadságvesztés büntetés kiszabását tegye lehetővé.

A törvény szerint, ha a bűncselekmény a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár vagy külföldi hadművelési területen végzett humanitárius tevékenység vagy békefenntartás során követik el három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Súlyosabban minősül a cselekmény, ha az a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével jár, és azt háború idején vagy megelőző védelmi helyzetben követik el. Ennek megfelelően ebben az esetben a büntetési tétel egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

A 440. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem biztosítása. Ennek része az is, hogy a rendvédelmi szervek és a Magyar Honvédség elöljárói a szolgálattal összefüggésben, a szolgáltatellátás során ismertté vált információkról tudomást szerezzenek. Ennek érdekében a vonatkozó szabályzatok és utasítások kötelezik ezek tagjait arra, hogy az elöljáróknak a szolgálat ellátását érintő valamennyi jelentős eseményről nyomban jelentést tegyenek. A jelentéstételi kötelezettség keretében az elöljárónak a tényleges információkról, adatokról kell beszámolni. Emiatt nem kizárólag a jelentéstétel elmulasztása, hanem a valótlan tartalmú jelentés megtétele is alkalmas a bűncselekmény megállapítására. A kellő időben való jelentéstétel elmulasztása a katona számára haladéktalanul teljesítendő kötelezettséget takar, ami azt jelenti, hogy amint reális lehetőség van a jelentés megtételére, akkor annak azonnal eleget kell tennie.

A törvény a jelentési kötelezettség elmulasztását csak akkor rendeli büntetni, ha arra fontosabb ügyben került sor. A fontos szolgálati ügyek a jogszabályokban taxatívén felsorolva nincsenek, e kérdésben mindig az eset összes körülményeinek figyelembevételével kell állást foglalni.

A jelentési kötelezettség megszegése bűncselekmény kapcsán a törvény a hatályos alapeset elkövetési magatartásainak érintetlenül hagyásával a tényállást a szolgálatra jelentős hátrány veszélyével, mint eredménnyel egészíti ki. A hatályos Btk. 350. § (2) bekezdésben a minősített eset megállapításának feltétele a hasonló eredmény bekövetkezése, vagyis a szolgálatra jelentős hátrány. Önmagában - még ha fontos szolgálati ügyben is történik - a jelentési kötelezettség megszegésének büntetőjogi üldözése a jelenlegi társadalmi viszonyok között - hangsúlyozottan békeidőben - nem indokolt. Az ilyen, a szolgálatra súlyosabb hátránnyal vagy annak veszélyével nem járó magatartás megfelelő büntetéséhez elégségesnek látszik a fegyelmi jogkörben kiszabható szankciók alkalmazása. A békeidőben (alapeset) kifejtett elkövetési magatartások esetén tehát a büntetőjogi védelem a szolgálatra jelentős hátrány veszélyének beálltával kezdődik. Ezzel összhangban szükséges a büntetési tétel jelenlegi egy évig terjedő szabadságvesztésről két évig terjedő szabadságvesztésre való felemelése.

A fentiekből adódóan a jelenlegi (2) bekezdésben a súlyosabb minősítést megalapozó szolgálatra jelentős hátrány, mint eredmény a törvényből törlésre került, a háború idején történő elkövetés pedig - a fejezetet alkotó törvényi tényállásokhoz hasonlóan - a megelőző védelmi helyzetben, a külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység, valamint a békefenntartás során történő elkövetéssel egészült ki.

A törvény csak a cselekmény szándékos elkövetését rendeli büntetni, ezért aki gondatlansága miatt tesz késve, vagy valótlan tartalommal jelentést, csupán fegyelmi vétségért vonható felelősségre.

A 441. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálat rendje, amelynek során biztosítani kell, hogy a fegyveres erők és rendvédelmi szervek állományába tartozó katonának minősülő személyek a meghatározott beosztáshoz, szolgálathoz kapcsolódó jogokat a rendeltetésüknek megfelelően, a szolgálat megfelelő ellátása érdekében gyakorolják és azt ne visszaélésre használják fel.

A szolgálati visszaélés alapesetét az követi el, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, illetőleg jogtalan előnyre tegyen szert a szolgálati hatalmával, vagy helyzetével jogellenesen visszaél. A szolgálati visszaélés bűncselekménye szubszidiárius, annak megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg.

Jogtalan hátrány egyrészt konkrét személyeknek okozható, az azonban a szolgálat nem kifejezetten személyekre vonatkoztatható érdekeit is sértheti. A jogtalan előny lehet anyagi haszon, de más olyan kedvezményben is megnyilvánulhat, amely az elkövetőt egyébként nem illetné meg. Az előny nem csak az elkövetőnél jelenhet meg, az is alkalmas lehet a bűncselekmény megállapítására, ha azt az elkövető más személy részére biztosítja.

A szolgálati visszaélés célzatos bűncselekmény, és csak akkor állapítható meg, ha az elkövető a jogtalan előny megszerzése, vagy a jogtalan hátrány okozása végett valósítja meg a cselekményét.

A törvény - igazodva az azonos társadalomra veszélyességet képviselő hivatali visszaélés bűncselekménynél előírt büntetési tételhez - a szolgálati visszaélés esetén előírt jelenlegi két évig terjedő szabadságvesztés büntetést három évig terjedő szabadságvesztés büntetésre módosítja.

A törvény szolgálati visszaélés bűncselekményét súlyosabb büntetési tétellel fenyegeti, ha a bűncselekményből jelentős hátrány származik.

A 442. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem alapját képező függelmi viszony. A zendülés a szolgálati rend és a fegyelem ellen irányuló súlyos támadás, amely a katonai szervezet működését jelentősen zavarja, és alkalmas lehet a szervezet rendeltetészerű működésének a megbénítására.

A zendülés elkövetési magatartása a csoportos és nyílt ellenszegülés az adott katonai szervezet feladatainak ellátásával szemben. A bűncselekmény megvalósulhat egyrészt a szolgálati rend és fegyelem elleni nyílt szembehelyezkedéssel, ellenszegüléssel, másrészt a szolgálati felsőbbség elleni támadással, vagy a kiadott parancs teljesítésének megtagadásával. Ez utóbbi alatt minden olyan magatartást érteni kell, amellyel a katona a felsőbbbségi akarattal szemben ellentétes akaratot tanúsít.

Nyílt ellenszegülésen azt a helyzetet kell érteni, amikor a zendülés elkövetőinek szándéka más katonák előtt is nyilvánvalóvá válik. Feltétele a bűncselekmény megállapíthatóságának az is, hogy a zendülés jelentős mértékben zavarja, adott esetben akár meg is bénítsa legalább egy önálló katonai szervezet feladatainak teljesítését. A bűncselekmény befejezett, ha az elkövetők csoportos, nyílt ellenszegülése miatt a szolgálati feladatok teljesítésének jelentős megzavarása bekövetkezett.

Súlyosabban büntetendő a zendülés kezdeményezője, akinek a javaslatára, felvetésére jön létre a zendülésben részt vevők csoportja, szervezője, aki a csoport tevékenységének megszervezését koordinálja, és vezetője, aki a csoport tényleges irányítását látja el. Súlyosabban büntetendő a csoport tagja, résztvevője, ha az előjáró vagy a zendüléssel szemben fellépő személlyel szemben erőszakot alkalmaz. Súlyosabban büntetendő az is, ha a zendülés során elkövetett cselekmény a résztvevő magatartása folytán halált okoz, vagy a zendülés akár a kezdeményező, vezető, szervező, vagy a résztvevő magatartása folytán egyéb különösen súlyos következménnyel jár.

A zendülésre irányuló előkészületet béke idején is büntetni rendeli a törvény a függelemsértő bűncselekmény kiemelkedő társadalomra veszélyessége miatt.

A törvény a büntetési tételek összhangjának megteremtése érdekében az alapesetre meghatározott büntetési tétel a hatályos két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre, a minősített esetek vonatkozásában pedig az öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés két évtől nyolc évig, a tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés öt évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre szállítja le. Emiatt az előkészület büntetési tételének a leszállítása is indokolt. Itt jegyzendő meg, hogy a harchelyzetben vagy megelőző védelmi helyzetben elkövetett zendülésre irányuló előkészület is büntetendő.

A törvény fenntartja a hatályos törvényben szereplő azon lehetőséget, hogy azon elkövető büntetése korlátlanul enyhíthő, aki a zendülést - mielőtt az súlyosabb következménnyel járna, vagy miután felszólították - abbahagyja.

A 443. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya - a zendüléshez hasonlóan - a szolgálati rend és fegyelem. A zendülés társadalomra való veszélyessége miatt a törvény büntetni rendeli azt a katonát is, aki nem tesz meg mindent a tudomására jutott zendülés, illetve annak előkészülete megakadályozására, vagy ezen cselekményről késedelem nélkül jelentést nem tesz.

A zendülés megakadályozásának elmulasztása járulékos jellegű bűncselekmény. A katona köteles a tudomására jutott függelemsértő bűncselekményt megakadályozni, vagy arról késedelem nélkül jelentést tenni, amennyiben ezt a kötelezettségét megszegi az lehet alkalmas a bűncselekmény megállapítására. A zendülés megakadályozásának elmulasztásáért csak az vonható felelősségre, akinek hitelt érdemlő tudomása van a zendülésről vagy annak előkészületéről, és még reális esélye van a bűncselekmény megakadályozására.

A törvény minősített esetet épít be a tényállásba arra az esetre, ha a bűncselekményt háború idején, harchelyzetben vagy megelőző védelmi helyzetben követik el.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Ha a zendülésről vagy előkészületéről többen szereznek tudomást, akkor a bűncselekményt mindannyian kötelesek megakadályozni vagy jelenteni.

A törvény igazodva a fejezetben szereplő más büntetési tételekhez, a jelenlegi három évig terjedő szabadságvesztést alapesetben két évig terjedő szabadságvesztés büntetésre módosítja.

A 444. §-hoz

A parancs iránti engedetlenség bűncselekményének jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem alapjait képező parancsok teljesítése. A parancs a szolgálat irányításának meghatározó eszköze, a katonai szolgálati viszonyok között az előjáró jogosult parancsot adni és azt az alárendelt köteles teljesíteni. Parancson mindig az arra jogosult katona által kiadott és tartalmilag a szolgálati feladatok ellátásával kapcsolatos tevékenységre irányuló rendelkezés értendő. A parancs meghatározott szolgálati tevékenység, vagy feladat végrehajtására vonatkozhat, amelyet írásban, vagy szóban kell a katona tudomására hozni. A parancs kiadására jogosultak körét a Hvt. 49. §-a rögzíti, de tartalmazza ezt az Rtv. 12. § (1) bekezdése, valamint a fegyveres szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 69. § (1) bekezdése is. A Hvt. rögzíti azt is, hogy a parancsot adó katona a kiadott parancsáért felelősséggel tartozik, és annak összhangban kell lenni a jogszabályokkal, egyéb rendelkezésekkel és az előjárók más parancsaival.

A parancs iránti engedetlenség alapesetét az a katona követi el, aki a számára kiadott parancsot nem teljesíti. A bűncselekmény tevésével és mulasztással egyaránt elkövethető. A bűncselekmény alapesete kizárólag szándékosan követhető el, és a cselekmény befejezetté válik az előjárói akarattal ellentétes magatartás tanúsításával.

A törvény szerint az elkövetési magatartás súlyosabban büntetendő, ha a parancs iránti engedetlenséget csoportosan követik el, amennyiben az más alárendelt jelenlétében vagy egyébként nyilvánosan, akár a parancs teljesítésének kifejezett megtagadásával, akár egyéb sértő módon történik, vagy a parancs iránti engedetlenség a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélyével jár.

A minősített esetek a háború idején történő elkövetés mellett a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel egészülnek ki. Módosulnak a minősített esetek annyiban is, hogy a parancs iránti engedetlenség nem kizárólag a más alárendelt

jelenlétében történő elkövetés esetén lesz megvalósítható, hanem nyilvánosan (katonának nem minősülő előtt) is. Ennek oka, hogy ezen magatartás a függelmi rendszeren alapuló szervezetek tekintélyének olyan mérvű sérelmét eredményezheti, amely akár a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélye bekövetkezése nélkül is a büntetőjogi védelem kiterjesztését indokolja.

A minősített esetek köre kiegészül a békefenntartás és a külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység során a fegyverhasználatra vonatkozó parancs nem teljesítésével, ezen esetek ugyanis a háború vagy a megelőző védelmi helyzet esetén a szolgálati renddel szemben elvárt szigorúsággal megegyező mértékű büntetőjogi védelmet igényelnek.

A törvény a büntetési tételek összhangjának megteremtése végett az alapeseti elkövetésre a hatályos Btk. alapesetében szereplő egy évig terjedő szabadságvesztés helyett elzárás kiszabását teszi lehetővé. Ehhez kapcsolódóan a minősített esetekben is sor kerül a büntetési tételek módosítására, enyhítésére.

A törvény a hatályos szabályokkal szemben a gondatlanul történő elkövetést nem tartalmazza, mivel a parancs iránti engedetlenség és a harci parancs teljesítése iránti engedetlenség alapvetően szándékos magatartást feltételez. A gondatlan magatartás nem a büntetőjog eszközeivel, hanem - adott esetben - a fegyelmi eljárás keretében bírálendő el.

A 445. §-hoz

Az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, ugyanakkor a bűncselekmény közvetlen jogi tárgya a nevesített sértetti kör élete és testi épségének a védelme. Az elkövetési magatartás a passzív alanyokat érintő erőszakos magatartás, az azzal való fenyegetés, vagy tetteges ellenállás tanúsítása. A bűncselekmény passzív alanyai az előjáró, a feljebbvaló, az őr és más szolgálati közeg lehetnek.

A bűncselekmény minősítő körülményeit a törvény lényegében hasonlóan szabályozza az élet és testi épség elleni bűncselekményekhez, azzal a kiegészítéssel, hogy minősítő körülmény az is, ha a bűncselekményt fegyverrel, vagy csoportosan követik el, a cselekmény egyúttal parancs iránti engedetlenséget is megvalósít, illetőleg ha az a szolgálatra, vagy a fegyelemre jelentős hátrány veszélyével jár. Szintén minősített eset a háború idején való elkövetés, amelyet a törvény a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetéssel egészít ki.

Az előjáró elleni erőszak tettese kizárólag annak alárendeltje, míg a szolgálati közeg elleni erőszak elkövetője bármely katona lehet. A feljebbvaló elleni erőszak tettese szintén bárki lehet.

A 446. §-hoz

A hatályos Btk. szabályaival szemben önálló tényállásként tartalmazza a törvény az előjáró vagy szolgálati közeg védelmére kelt vagy arra rendelt személy elleni erőszakot. A magatartás szankcionálásának indoka az, hogy az általános esetekhez hasonlóan büntetőjogi védelem illeti meg azt, aki az előjáró, vagy szolgálati közeg védelmére kelt. A bűncselekmény tényállási elemei, illetőleg a büntetési tételkeretek az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak védelménél írtakkal egyeznek meg. A két bűncselekményt illetően csak annyi eltérés mutatkozik, hogy ezen cselekmény passzív alanya a szolgálati közeg, vagy az előjáró védelmére kelt személy.

A 447. §-hoz

A szolgálati tekintély megsértése közvetlen jogi tárgya a szolgálati tekintély, áttételesen, hasonlóan más függelemsértő cselekményekhez, a szolgálati rend és fegyelem.

A bűncselekményt - amelyeket megalapozó magatartások köre a rágalalmazáshoz, illetve a becsületsértéshez hasonló - az követi el, aki az előjáró, illetve a szolgálatát teljesítő feljebbvaló, őr, vagy más szolgálati közeg tekintélyét más előtt vagy feltűnően durván megsérti. A szolgálati tekintélyt sértő magatartás csak akkor minősül bűncselekménynek, ha legalább egy külső személy tanúja a cselekménynek vagy azt feltűnően durván követik el. A harmadik személy bárki lehet, akár katona, illetve polgári személy is. Más jelenléte nélkül a bűncselekmény kizárólag akkor állapítható meg, ha a tekintélysértő magatartás feltűnően durva.

A törvény az előjárókra a fokozott büntetőjogi védelmet a függőségi viszony fennállása alatt nem csupán a szolgálatuk ellátása során, de szolgálaton kívül is biztosítja. Ugyanakkor a feljebbvalót, az őrt, vagy más szolgálati közeget csak kifejezetten a szolgálati feladatainak ellátása idejére részesíti büntetőjogi védelemben.

Súlyosabban minősül a cselekmény, ha a bűncselekményt több katona előtt, vagy egyébként nyilvánosan követik el.

A szolgálati tekintély megsértésének alap és minősített esetei is csak szándékosan valósíthatók meg, az elkövetői kör pedig azonos az előjáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak megvalósítóival.

A 448. §-hoz

A bűncselekmény az előjáró, a parancs vagy általában a szolgálati rend vagy fegyelem alapját képező normák elleni elégedetlenség szításával valósul meg. Elégedetlenség szítás alatt olyan tevékenységet kell érteni, amely az előjáró, a parancs

vagy általában a szolgálati rend vagy fegyelem iránti elégedetlenség felkeltésére, előidőzésére, fokozására vagy táplálására objektíve alkalmas. A bujtogatás valós tények közlésével vagy hangoztatásával is megvalósítható, mert az ilyen körülmények helytelen beállítása is alkalmas lehet az elégedetlenség szítására. A bűncselekmény többnyire szóban történik más katonák jelenlétében az elégedetlenség keltésére alkalmas kijelentések hangoztatásával, de elkövethető ráutaló magatartással, vagy az elégedetlenség keltését szolgáló irat, karikatúra készítésével is.

A bujtogatás szándékos bűncselekmény, mind egyenes, mind eshetőleges szándékkal megvalósítható. A bűncselekmény befejezettségéhez szükséges, hogy a cselekményről legalább két katona szerezzon tudomást, mivel ezt fejezi ki a törvényi tényállás „aki katonák között” eleme. A cselekmény befejezettként való értékeléséhez viszont nem szükséges az, hogy a katonákban ténylegesen elégedetlenséget váltson ki az elkövetési magatartás tanúsítása. Az sem feltétel, hogy a - legalább - két katona együttesen és egy időben észlelje az elkövetési magatartást.

A bujtogatás kapcsán a törvény a hatályos szabályokkal szemben a szolgálati rendet érintően a „vagy általában” kifejezést mellőzi. A szolgálati rend magában foglalja a köteleességek teljesítéséhez és a feladatok végrehajtásához szükséges jól kidolgozott és a gyakorlatban érvényesülő szervezeti és működési rendet, a jogosultságoknak és kötelezettségeknek mindenki számára történő pontos meghatározását. A szolgálati rendet - mint a fegyelem megteremtésének és folyamatos fenntartásának alapját - mindenkor be kell tartani. Ebből eredően az azt részben szűkítő, egyébként sem kellően konkrét „vagy általában” kifejezés alkalmazása indokolatlan.

A bujtogatás minősített eseteit a törvény szűkíti, mivel önmagában annak a súlyosabban minősítése nem indokolt, ha az elkövető a bujtogatást a szolgálat teljesítése közben követi el. E bűncselekményt kizárólag katona követheti el, és főszabály szerint a szolgálat teljesítése során kerül elkövetésre. Ebből eredően e körülmény az alapeseti tényállásnak is szinte szükségszerű eleme, ezért annak súlyosabban minősítése szükségtelen.

A 449. §-hoz

Az előjárói bűncselekmények két csoportba oszthatók. Az elsőbe azok tartoznak amelyeknek célja, hogy az előjárói túlkapások ellen védjék az alárendeltet, biztosítsák anyagi ellátásukat, életük, testi épségük megóvását. A másik csoport az előjáróknak az alárendelt tevékenysége ellenőrzésével és a fegyelemsértők felelősségre vonásával összefüggő mulasztásait rendeli büntetni, a bűncselekmények jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem.

Az alárendelt megsértésének általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, a közvetlen jogi tárgy ezen belül az alárendelt emberi méltósága.

A Hvt. 43. § (1) bekezdése alapján a katonai függelmi viszonyok között az előjáró egyedi és normatív rendelkezések kiadásával érvényesíti akarátát és ebből következik, hogy a cselekmény elkövetője elsősorban előjáró lehet. A szolgálati feladatok ellátása során e bűncselekményt elkövetheti a szolgálati közeg, mivel szolgálati ideje alatt megilleti őt a rendelkezési jog más katonákkal szemben. Feljebbvaló viszont kizárólag akkor válhat a bűncselekmény tettesévé, ha az alárendelt fegyelemsértő magatartása miatt fogyanatosít intézkedést vele szemben.

A bűncselekmény alapesetét valósítja meg, aki alárendeltjét emberi méltóságában más előtt vagy feltűnően durva módon megsérti. Az emberi méltóság megsértésének minősíthető minden olyan megalázó magatartás, amellyel szemben a függőségi viszonyok miatt az alárendelt átmenetileg kiszolgáltatott helyzetben van. Ilyennek tekinthető a meg nem engedett fegyvelmező eszközök használata, a tettleges becsületsértés, illetőleg azon kifejezéseknek az alárendelttel való közlése, amely alkalmas a becsület csorbítására, vagy rágalmazásra. Az alárendeltet sértő magatartás csak akkor állapítható meg, ha azt más előtt vagy feltűnően durván fejtik ki. Az alárendelt más előtt történő megsértése azt jelenti, hogy az előjárón és az érintett alárendelten kívül még egy személy van jelen, aki viszont bárki lehet, akár az elkövető alárendeltje, más katonatárs, vagy polgári személy is. Más személy jelenléte nélkül akkor lehet megállapítani a bűncselekményt, ha az elkövetési magatartás feltűnően durva módon sérti az alárendelt emberi méltóságát.

Az alárendelt megsértése csak szándékosan követhető el.

A minősített eseteket érintően a törvény a hatályos szabályokon annyiban változtat, hogy a hatályos törvényben minősítő körülményként feltüntetett esetek körét egy újabbal, nevezetesen a „több katona előtt” történő elkövetéssel egészíti ki, kifejezve ennek nagyobb társadalomra veszélyességét. A továbbiakban is súlyosabban minősül annak a cselekménye, aki az elkövetési magatartást aljas indokból, súlyos testi vagy lelki gyötrelmet okozva, illetve több alárendelt sérelmére követi el, illetőleg ha az súlyos testi sértést vagy a szolgálatra jelentős hátrányt okoz.

A 450. §-hoz

Az előjárói hatalommal visszaélés jogi tárgya a katonai szolgálati rend.

A tényállás több elkövetési magatartással is elkövethető:

- Az alárendelt jogtalan fegyelmi fenytéssel sújtásával. Jogellenesnek kell tekinteni a fenytést, ha azt az előjáró, fegyelemsértés hiányában, alap nélkül szabta ki. Ezen fordulat valósulhat meg, ha az előjáró megszegi a fegyelmi eljárás lefolytatására és a fenytés kiszabásának rendjére vonatkozó törvényi rendelkezéseket.

- Az alárendelt panaszjogának gyakorlásában való korlátozása is büntetendő, mivel a panasznak minden esetben érdemi elbírálása az előjáró feladata.

- Az előjáró azon magatartása, ha az alárendeltjét - hatalmával visszaélve - a járandóságában jogtalanul megrövidíti vagy anyagilag megterheli.

- Az előjáró hatalmával visszaélve alárendeltnek magáncélra történő igénybe vétele. Az előjáró csak a katonai szervezet rendeltetésszerű működéséhez szükséges szolgálati feladatok ellátása érdekében rendelkezhet alárendeltjeivel.

- Az alárendeltnek a többi alárendelthez képest előnyösebb vagy hátrányosabb bánásmódban részesítése. Ezen fordulat csak akkor állapítható meg az előjáró terhére, ha az előjáró által tanúsított megkülönböztető bánásmód más alárendeltnek előtt nyilvánvalóan észlelhető.

Az előjárói hatalommal visszaélés mindegyik fordulata csak szándékosan valósítható meg, e bűncselekmény elkövetője kizárólag az az előjáró lehet, akinek joga és kötelessége az alárendelt felett rendelkezni, járandóságait és nevesített jogai gyakorlásának lehetőségét biztosítani. A bűncselekmény az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett, a cselekmény rendbelisége attól függ, hogy a magatartás hány alárendeltet érintően valósult meg.

A 451. §-hoz

Az előjárói gondoskodás elmulasztása jogi tárgya közvetlenül az előjáró részéről az alárendeltokról való gondoskodás teljesítése, közvetve a szolgálati rend és fegyelem. A bűncselekmény a különböző rendelkezésekben előírt előjárói kötelezettségek elmulasztásával valósul meg.

Az előjáró csak akkor vonható büntetőjogilag felelősségre a kötelezettség elmulasztásáért, amennyiben a rendelkezésére álló lehetőségeket nem használja fel az alárendelt anyagi ellátására. Az alárendelt testi épségének védelmével kapcsolatban előjárót büntetőjogi felelősség csak akkor terheli, ha módjában állt volna a veszély elhárítása, de azt elmulasztotta.

Az előjárói intézkedés elmulasztása szubszidiárius bűncselekmény, csak akkor állapítható meg az elkövető büntetőjogi felelőssége, ha a tanúsított elkövetési magatartás nem merítette ki súlyosabb megítélés alá eső, más bűncselekmény törvényi tényállási elemeit.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan valósítható meg.

A bűncselekmény minősített esete állapítható meg, ha az a szolgálatra vagy fegyelemre jelentős hátránnyal jár. Ilyen hátránynak tekinti a joggyakorlat többek között azt, ha a cselekmény következtében akár egy alárendelt is meghalt, megrokkant vagy végleg alkalmatlanná vált a szolgálat ellátására. A minősített eset gondatlan elkövetés esetén is büntetendő.

A bűncselekmény tettese az a szolgálati vagy szakmai előjáró lehet, akinek a jogszabályokban és egyéb rendelkezésekben foglaltak értelmében kötelessége az alárendeltokról való gondoskodás. Az előjárót büntetőjogi felelősség csak annyiban terheli, amely részben a különböző normák az alárendeltről való gondoskodást számára behatárolják.

A 452. §-hoz

Az előjárói intézkedés elmulasztása bűncselekményének jogi tárgya az előjáró intézkedési kötelezettségén alapuló szolgálati rend és fegyelem.

A cselekményt csak előjáró valósíthatja meg azzal, hogy kötelességét megszegve az alárendelt kötelességszegésének vagy bűncselekményének megakadályozására, illetve a felelősségre vonására szükséges intézkedést elmulasztja. Valamennyi előjáró feladata ugyanis az, hogy az alárendeltet a rá vonatkozó szabályok betartására készítse, és ehhez a hatáskörébe tartozó valamennyi törvényes eszközt igénybe vegye.

Bűncselekmény az is, ha az előjáró kötelességszegése abban nyilvánul meg, hogy a szolgálati rendet, fegyelmet vagy a közbiztonságot sértő magatartások esetében a szükséges intézkedést mulasztja el.

A bűncselekmény csak abban az esetben állapítható meg, amennyiben emberiség elleni vagy háborús bűncselekmény nem valósul meg.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan valósítható meg, ami tisztán mulasztásos jellegű cselekményben, tehát passzív magatartás tanúsításában nyilvánul meg. A korábban ismertetett, hasonló jellegű bűncselekményekkel egyezően minősített esetként tartalmazza a törvény azt az esetet, ha a bűncselekmény a szolgálatra, a fegyelemre vagy a közbiztonságra jelentős hátránnyal jár. A minősített eset mind szándékos, mind gondatlan elkövetés esetén büntetendő.

A 453. §-hoz

A bűncselekmény általános jogi tárgya a szolgálati rend és fegyelem, másrészt az előjáró ellenőrzési feladata. A bűncselekményt az követi el, aki előjárói kötelezettségét megszegi azzal, hogy az alárendeltjét szolgálatának teljesítésében nem ellenőrzi. A törvényi tényállás megvalósul az előjáró számára meghatározott ellenőrzési kötelelem elmulasztásával, de megvalósul a bűncselekmény akkor is, ha az előjáró nem a számára meghatározott módon, illetve időben, vagy a rendelkezésektől eltérően, így akár hiányosan, felületesen tesz eleget az ellenőrzési kötelezettségének. A felelősségre vonás további feltétele az, hogy az ellenőrzési kötelelem elmulasztása a szolgálatra és fegyelemre jelentős hátránnyal járjon.

A bűncselekmény elkövetője az előljáró, akit a rá vonatkozó előírások alapján ellenőrzési kötelezettség terhel, és annak nem tesz eleget. Ez adott esetben nemcsak szolgálati, hanem szakmai előljáró is lehet.

A bűncselekmény alapesete csak szándékosan követhető el, a cselekmény befejezettségéhez szükséges a szolgálatra vagy a fegyelemre jelentős hátrány, mint eredmény bekövetkezése. Minősített esetként határozza meg a törvény a háború idején, valamint a megelőző védelmi helyzetben történő elkövetést is. Súlyosabban büntetendő az, ha az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása a szolgálatra vagy a fegyelemre különösen nagy hátránnyal jár. Ilyennek kell tekinteni, ha az adott katonai szervezet legalább részben alkalmatlanná vált a szolgálati feladatok végrehajtására.

A minősített esetek gondatlan elkövetése is büntetendő.

A 454. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a készenlét fokozása, az elkövetési tárgya pedig a fegyverzet, a harci felszerelés és a más hadianyag készenlétben tartásának és használhatóságának a biztosítása. Az elkövetési magatartások közös eleme, hogy az elkövető az alakulat készenlétének fokozását veszélyezteti. Erre alkalmas lehet, ha az elkövető nem gondoskodik a szükséges fegyverzet, harci felszerelés vagy más hadianyag biztosításáról, a készletek megóvásáról; illetve a készenlét fokozását fontos fegyverzet, harci felszerelés, vagy más fontos hadianyag megsemmisítésével, használhatatlanná tételével rendeltetésétől egyéb módon való elvonásával veszélyezteti.

A bűncselekmény mindkét fordulata megvalósítható békeidőben is.

Minősített esetként tartalmazza a törvény, ha az elkövetési magatartás a szolgálatra különösen nagy hátránnyal jár, vagy azt háború idején, illetve megelőző védelmi helyzetben követik el. A készenlét fokozásának veszélyeztetése alapesete mind gondatlanul, mind szándékosan elkövethető.

A készenlét fokozásának veszélyeztetése (1) bekezdés *a*) pontjában írt fordulatát az a katona valósíthatja meg, akinek feladatkörébe tartozik a katonai felszerelési anyagok biztosítása, míg az (1) bekezdés *b*) pontjában írt cselekmény elkövetője a rendeltetésétől elvonás esetén az a parancsnok lehet, aki egyébként rendelkezhet a hadianyagokkal.

A készenlét fokozásának veszélyeztetése tekintetében a törvény az alapeset büntetési tételét három évre csökkenti, és ugyancsak enyhíti a háború idején a szolgálatra különösen nagy hátránnyal járó minősített eset büntetési tételét is. Ennek okaként a szökés bűncselekményénél kifejtettek az irányadóak.

A 455. §-hoz

A parancsnoki kötelességszegés bűncselekményének jogi tárgya a harci tevékenység eredményessége. A törvény az elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokkal egyezően három pontban tartalmazza. Büntetendő

- annak a parancsnoknak a magatartása, aki harchelyzetben kötelességének megszegésével az alárendelt katonákat az ellenségnek megadja, vagy elfogni engedi;
- annak a parancsnoknak a kötelességszegő magatartása, aki a rábízott fontos harcállást, berendezést, harceszközt vagy más hadianyagot a kényszerítő szükség nélkül semmisíti meg, vagy azokat az ellenség számára még felhasználható állapotban engedi át; és
- azon parancsnoki kötelességszegést, amelynek keretében harchelyzetben nem fejt ki az ellenséggel szemben azt az ellenállást, amelyre egyébként képes lenne.

A parancsnok kötelessége, hogy a harcállást és az alárendelt szervezet részére biztosított berendezéseket, hadianyagot és egyéb felszerelést a rendelkezésre álló személyi állománnyal megvédelmezze és azt semmilyen körülmények között ne engedje át a támadó alakulatnak. A törvényi tényállás büntetni rendeli azt is, ha használható állapotban kerülnek átengedésre a tényállásban felsoroltak. Bűncselekmény azonban csak akkor valósul meg, ha a parancsnok kényszerítő szükség nélkül nem tartja meg hadállásait, és úgy vonul vissza, hogy a rendelkezésre álló személyi állománnyal és katonai felszereléssel azokat még képes lenne biztosítani.

A parancsnoki kötelességszegés büntette csak szándékosan követhető el, a bűncselekmény tette csak parancsnoki beosztásban lévő katona lehet, és a cselekményt csak harchelyzetben lehet elkövetni.

A 456. §-hoz

A bűncselekmény jogi tárgya a katonai szervezet feladatának sikeres végrehajtása, illetve a harci kötelesség megfelelő teljesítése. Az elkövetési magatartások közös eleme, hogy a magatartások eredményeként a katona a harci kötelezettségek teljesítése alól kivonja magát. A törvény az elkövetési magatartásokat a hatályos szabályokkal egyezően az alábbiak szerint tartalmazza:

- a háborúban szolgálati hely önkényes elhagyása, elrejtőzés, vagy megfutamodás;
- a harcképtelenség szándékos előidézése vagy megtévesztő magatartás tanúsítása (ilyennek kell tekinteni a test megcsonkítását, és az egészség károsítását, a megtévesztő magatartás pl. a betegség színlelésével, az előljáró tévedésbe ejtésével valósulhat meg);

- a harceszköz elhagyása, megrongálása, vagy alkalmazásának elmulasztása;
- az ellenségnek való önkéntes megadás;
- a szolgálati kötelesség egyéb súlyos megszegése (ezen pont minden, a korábbi pontokban nem nevesített magatartást büntetni rendel, amely a szolgálati kötelezettség alóli kibúvárra alkalmas).

A bűncselekmény valamennyi fordulata csak szándékosan valósítható meg, a bűncselekményt tettesként bármely katona elkövetheti, akinek harc helyzetben valamely feladatot kell végrehajtania, és annak teljesítése alól kivonja magát.

A törvény a kibúvás harci kötelesség teljesítése alól bűncselekmény büntetési tételét a hatályos Btk.-ban szereplő tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztésről öt évtől tizenöt évre enyhíti, az enyhítés okaként a szökés bűncselekménye kapcsán írt érveket lehet felhozni.

A 457. §-hoz

A harci szellem bomlasztásának jogi tárgya a katonák harci szelleme, és közvetve a katonai szervezet harc feladatra való alkalmassága. A bűncselekmény csak háború, vagy megelőző védelmi helyzet idején követhető el azzal, ha az elkövető a katonák között elégedetlenséget szít, kishitúséget kelt, vagy riasztó hírt terjeszt. Az elégedetlenség szításán az előljáró, a szolgálati parancs és általában a szolgálati rend és fegyelem elleni bomlasztó magatartás kifejtését értjük. Kishitúság keltése az a magatartás, ha az elkövető a saját katonai alakulatának harci tevékenységét negatívan állítja be, és a harc sikertelenségére, vagy további folytatásának kilátástalanságára való utalásokat tesz, de ebbe a fogalmi körbe tartozik az ellenség méltatása is. Riasztó hír lehet minden olyan tartalmú közlés a háborús eseményeknek, amely az adott katonai szervezet helyzetét, vagy az általános hadihelyzetet olyan módon tünteti fel hátrányosnak, hogy az alkalmas a katonák között riadalom vagy ijedtség keltésére.

A bűncselekmény csak szándékosan valósítható meg, célzat vagy motívum a törvényi tényállásnak nem eleme. A cselekmény csak akkor válik befejezetté, ha az elkövetési magatartás tanúsításáról legalább két katona tudomást szerez. A harci szellem bomlasztását bármely, katonának minősülő személy elkövetheti.

Súlyosabban büntetendő, ha a bűncselekmény harc helyzetben a katonák elégedetlenségét vagy egyéb kötelességszegését váltja ki, vagy ha az a szolgálatra más jelentős hátránnyal jár.

A 458. §-hoz

Értelmező rendelkezéseket tartalmaz.

A 459. §-hoz

A törvény rendező elve az értelmező rendelkezések vonatkozásában az, hogy - a jogalkalmazók munkáját segítve - lehetőleg egy helyen, a Záró Részben legyenek ezek a fogalom-meghatározások. A Záró Rész ezen §-ai az Általános Rész több fejezetében, a Különös Rész több fejezetében vagy azonos fejezetének több §-ához, illetve az Általános és Különös Részben is többször előforduló, értelmezést igénylő rendelkezéseket határozza meg. Azok a rendelkezések, amelyek csak egy §-hoz kapcsolódnak (pl. terrorcselekmény) vagy többhöz ugyan, de ezek egymáshoz szorosan kapcsolódnak (pl. ittasság), azok továbbra is a vonatkozó fejezeten belül vannak elhelyezve.

1. A bünszervezet a társas bűnelkövetés egyik formája, amelynek megállapítása esetén a Btk. több hátrányos következményt fűz az elkövetéshez (aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el, nem bocsátható pl. feltételes szabadságra a szabadságvesztésből, a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik stb.). A bünszervezet:

- három vagy több személyből álló,
- hosszabb időre,
- szervezett,
- összehangoltan működő,
- csoport, amelynek célja,
- öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett büntettek elkövetése.

A meghatározás alapját az alábbi nemzetközi dokumentumok adják:

a) Az Európai Unió tagállamaiban a bünszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról szóló, 1998. december 21-i 98/733/IB együttes fellépés (a továbbiakban: együttes fellépés) a bűnöző szervezet fogalmát a következő módon határozza meg (1. Cikk):

„Ezen együttes fellépés tekintetében a „bűnöző szervezet” kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négy évi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”

b) Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény (a továbbiakban: Palermói Egyezmény, kihirdette: 2006. évi CI. törvény) 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát:

„Az Egyezmény alkalmazásában

a) „*Bűnöző szervezet*”: hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénysértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve;

b) „*Súlyos bűncselekmény*”: legalább négyévi szabadságvesztés büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénysértést megvalósító magatartás;

c) „*Strukturált csoport*”: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalomszerűen létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen.”

Az együttes fellépés 2008-ban hatályát veszítette, mert az Európai Unió Tanácsa elfogadta a szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló 2008/841/IB kerethatározatot (a továbbiakban: 2008/841/IB kerethatározat), amely az együttes fellépés helyébe lépett.

A 2008/841/IB kerethatározat 1. Cikke a következő módon határozza meg a bűnszervezet fogalmát: „olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében”.

A szabadságvesztéshez kapcsolódó büntetési tételekre figyelemmel a törvény a bűnszervezet megállapítását öt évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetéséhez kapcsolja.

2. A társas elkövetés másik formája a bűnszövetség, amelynek fogalmát a törvény változtatás nélkül átveszi. Bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.

A fogalom értelmezésére a Legfelsőbb Bíróság IV. számú Büntető Elvi Döntése ad iránymutatást.

3. A törvény szerint - hasonlóan a hatályos Btk.-hoz - csoportosan követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt. A 2/2000. Büntető jogegységi határozat alapján csoportosan elkövetettnek minősül a bűncselekmény, ha három vagy több személy a bűncselekmény helyszínén vagy annak közelében tettesként (társtettesként), illetve - a tettes (társtettes) mellett - részesként, azaz bűnsegédként vagy önállóan nem értékelhető bűnsegédi magatartást is kifejtő felbujtóként vesz részt a bűncselekmény elkövetésében.

4. A törvény értelmében erőszakos magatartásnak minősül a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, akkor is, ha a ráhatás nem alkalmas testi sérülés okozására. A megfogalmazásából egyértelműen kiderül, hogy a megállapításához nem szükséges a testi sérülés okozására való alkalmasság, a személy elleni erőszakos magatartás akár már a sértett testének támadó jellegű érintésével is megvalósulhat - amint ezt a hatályon kívül helyezett BK 93. számú állásfoglalás felülvizsgálatáról szóló 34/2007. BK vélemény is megállapítja.

5-6. A törvény az elkövetési mód fokozott veszélyessége miatt több tényállás minősített eseteként fogalmazza meg a fegyveresen, illetve a felfegyverkezve történő elkövetést. A hatályos rendelkezésekkel ellentétben a törvény mindkét elkövetési módot azonos (az alapesetnél súlyosabb) büntetési tétellel fenyegeti az egyes bűncselekményeknél, a jelenlegi megkülönböztetésnek ugyanis nincs igazolható alapja.

a) A fegyveres elkövetés törvény szerinti fogalma egyszerre szűkebb és tágabb a fogalom hétköznapi értelménél. Szűkebb, mivel a fegyveres elkövetésbe a törvény nem érti bele a szűrő-, vágó-, ütő fegyvereket, de tágabb abban az értelemben, hogy magában foglalja azokat az eseteket, amikor az elkövető robbanóanyagot (pl. dinamit) vagy robbantószeret (pl. detonátor), illetve ezek felhasználására szolgáló készüléket (pl. bomba, kézigránát) tart magánál.

A gyakorlatban gyakran előfordul, hogy az elkövető lőfegyver, robbanóanyag vagy robbantószer, illetve ezek felhasználására szolgáló készülék utánzatával fenyegetve követi el a bűncselekményt. Ilyen esetben a sértettek az utánzatot valóságos lőfegyvernek, robbanóanyagnak, stb. vélik, így életszerű, hogy a fegyveres elkövetés fogalma ezekre az esetekre is kiterjedjen. Megemlítenő azonban, hogy az utánzat tartása önmagában (ha azt az elkövető nem használja fenyegetésre) nem teszi lehetővé a fegyveres elkövetés megállapítását.

b) A felfegyverkezve történő elkövetés tárgyi feltétele az, hogy az elkövető a cselekmény kifejtésekor az élet kioltására objektíve alkalmas eszközt tartson magánál, ami lehet szűrő-, vágó-, vagy ütőfegyver, illetve bármilyen más, rendeltetésszerűen más célra használatos eszköz, amely az élet kioltására ténylegesen alkalmas (csákány, kalapács, fejsze, stb.). A súlyosabb minősítéshez nem szükséges a megjelölt eszköz használata, a felfegyverkezve elkövetett cselekmény megvalósul már akkor is, ha az elkövető a sértett ellenállásának leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál. A felfegyverkezve elkövetés alanyi feltétele pedig - ellentétben a fegyveres elkövetéssel - az, hogy az elkövető az ilyen eszközt az ellenállás megakadályozása vagy leküzdése érdekében tartsa magánál.

7. A fenyegetést a törvény a hatályos Btk.-val megegyezően határozza meg. Eszerint a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettkben komoly félelmet keltsen. A fenyegetés tárgyi eleme súlyos hátrány

kilátásba helyezése. A hátrány súlyosságának megítélése a jogalkalmazói gyakorlat feladata, ugyanakkor mindenképpen súlyos hátránynak lehet tekinteni az olyan támadás kilátásba helyezését, amelyet a Btk. egyébként bűncselekménynek minősít.

A fenyegetés alanyi ismérve, hogy a súlyos hátránynak alkalmasnak kell lennie arra, hogy a megfenyegetett személyben komoly félelmet keltsen. Ezt az adott sértett személy helyzetének, lelki, szellemi, testi állapotának ismeretében esetenként kell eldönteni. A félelem komolysága nem feltétlenül jelent pánikot, rémületet, rendkívüli ideg- vagy fizikai állapotot, elegendő, ha a megfenyegetett komolyan veszi a kilátásba helyezett súlyos hátrány bekövetkezésének a lehetőségét.

A fenyegetés fogalmára vonatkozó szabály annyiban tér el a többi értelmező rendelkezéstől, hogy érvényessége csak azokra a különös részi tényállásokra vonatkozik, ahol a tényállás maga nem tartalmaz eltérő meghatározást (kvalifikált fenyegetés).

8. A törvény a hatályos szabályozáshoz képest nem változtatja meg a gazdálkodó szervezet fogalmát. A Btk. vonatkozásában változatlanul a Polgári Törvénykönyv 685. § c) pontjában felsorolt gazdálkodó szervezet, valamint az a szervezet minősül gazdálkodó szervezetnek, amelyek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a Ptk. szerint a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

9. A hatóság fogalmát nem adja meg a törvény, de kimondja, hogy az alatt érteni kell a bíróságot és az ügyészt is. Ennek mind az Általános Rész (pl. előkészület), mind a Különös Rész egyes tényállásai (pl. hamis vád, hamis tanúzás) vonatkozásában jelentősége van.

10. A törvény értelmében háború alatt az Alaptörvény szerinti minősített eseteket (rendkívüli és szükségállapot), a Genfi Egyezmények és azok Kiegészítő Jegyzőkönyveiben meghatározott helyzeteket, valamint a háborús és katonai bűncselekmények tekintetében a magyar haderő külföldi alkalmazását kell érteni. A külföldi alkalmazásra vonatkozó szabályokat a Hvt. állapítja meg.

11. A hivatalos személyek fogalmát pontosan meg kell határozni, mivel egyrészt a Különös Rész megállapít olyan ún. sajtóképi bűncselekményeket, amelyeknek a tettese csak hivatalos személy lehet (hivatali bűncselekmények), másrészt több általános alanyú bűncselekmény tényállása minősített eseteként, az alapesetnél súlyosabb büntetési tétellel fenyegeti a hivatalos személyként történő elkövetést. A hivatalos személyekkel szemben a Btk. változatlanul egyrészt fokozott büntetőjogi felelősséget állapít meg, másrészt fokozott büntetőjogi védelemben is részesíti őket. Az utóbbi időben bekövetkezett strukturális változtatások miatt a hivatalos személyek körét a törvény a hatályostól némileg eltérően határozza meg.

A törvény szerint a hivatalos személyek két kategóriába oszthatók. Az egyik csoportba tartoznak azok a személyek, akik választással vagy kinevezéssel elnyert közjogi tisztségük alapján, önmagában a közhivatali funkcionak a betöltésére tekintettel minősülnek hivatalos személynek mindaddig, amíg ezt a státuszt betöltik, a hivatalos személyek másik csoportjába azok a személyek tartoznak, akik kiemelt állami szerveknél, önkormányzati igazgatási intézményeknél vagy köztisztviselőknél közhatalmi feladatot látnak el.

A törvény tételesen felsorolja azokat a választással vagy kinevezéssel elnyerhető tisztségeket betöltő személyeket, akik e tisztség közhivatali jellegénél fogva minősülnek hivatalos személynek.

a) A köztársasági elnök az Alaptörvény 9. cikk (1) bekezdése értelmében Magyarország államfője, aki kifejezi a nemzet egységét, és örököl a államszervezet demokratikus működése felett.

b) Az országgyűlési képviselő a legfőbb népképviselői szervnek, az Országgyűlésnek [Alaptörvény 1. cikk (1) bekezdés] a tagja. Az országgyűlési képviselők jogállását az 1990. évi LV. törvény rendezi.

Az Európai Parlament az Európai Unió jogalkotási és politikai ellenőrzési funkciókat teljesítő szerve, tagjait a tagállamok polgárai közvetlenül választják. Erre tekintettel a büntető törvény a magyarországi országgyűlési képviselőkhöz hasonlóan a Magyarországon megválasztott európai parlamenti képviselőket is hivatalos személynek minősíti. Az Európai Parlament magyarországi képviselőinek jogállásáról önálló nemzeti jogszabály, a 2004. évi LVII. törvény rendelkezik.

c) Az Alaptörvény 24. cikke rendelkezik az Alkotmánybíróságról. Az Alkotmánybíróság feladatára és tevékenységére vonatkozó részletes szabályokat a 2011. évi CLI. törvény tartalmazza.

d) Az állami vezetők személyi körét a 2010. évi XLIII. törvény 6. § (1) bekezdése határozza meg, amely szerint e gyűjtőfogalom alá tartoznak a Kormány tagjai (a miniszterelnök és a miniszterek), az államtitkárok, a közigazgatási államtitkárok és a helyettes államtitkárok. A fővárosi és megyei kormányhivatalokat a fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról 2010. évi CXXVI. törvény szerint kormány megbízott vezeti. E törvény a kormány megbízottra a helyettes államtitkára vonatkozó rendelkezéseket rendeli alkalmazni. Erre figyelemmel indokolt a személyi kör kiterjesztése a kormány megbízottak vonatkozásában is.

e) Az igazságszolgáltatással kapcsolatos állami feladatokat ellátó szervezetekről az Alaptörvény külön rendelkezik. A bírói szervezetről az Alaptörvény 25-28. cikke szól, ezen túlmenően a bírák jogállását a 2011. évi CLXII. törvény, míg a bíróságok szervezetét és igazgatását a 2011. évi CLXI. törvény szabályozza. Az ügyészségi szervezetről az Alaptörvény 29. cikke, valamint a 2011. évi CLXIII. törvény, az ügyészek szolgálati jogviszonyáról pedig a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény rendelkezik.

Magyarország - a 2101/2003. (V. 30.) Korm. határozat alapján - aláírta az Európa Tanács Strasbourgban, 1999. január 27-én kelt, Korruptióról szóló Büntetőjogi Egyezménye Kiegészítő Jegyzőkönyvét. Ezen kiegészítő jegyzőkönyv egyebek mellett a hazai és külföldi választottbírák aktív és passzív vesztegetésére vonatkozóan állapít meg szabályokat. Erre tekintettel szükséges a

hivatalos személy fogalmát a választottbíróra is kiterjeszteni. A választottbírók jogállását a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény tartalmazza.

f) Az alapvető jogok biztosának főbb feladatait az Alaptörvény határozza meg (30. cikk). Az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek státuszát a 2011. évi CXI. törvény rendezi, amely egyben részletesen kifejti feladatukat is.

g) A törvény önállóan nevesíti a közjegyzőt és a közjegyző-helyettest. A közjegyző által kiállított okiratokat a törvény közhitelességgel ruházza fel, azok közokiratnak minősülnek. A közjegyző a jogszabály által meghatározott hatáskörében az állam igazságszolgáltatató tevékenysége részeként jogszolgáltatató hatósági tevékenységet végez. A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény 29. § (2) bekezdése értelmében a közjegyzőhelyettes a közjegyző utasítása és felelőssége mellett önállóan intézhet közjegyzői ügyeket. Bár az általa készített közjegyzői okirat érvényességéhez (a tanúsítvány kivételével), közjegyzői okiratról kiadmány vagy másolat kiadásához a közjegyzőnek az okiratra vezetett ellenjegyzése szükséges, a hivatalos eljárás miatt indokolt a speciális büntetőjogi védelem kiterjesztése e személyi körre is.

h) A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényben (a továbbiakban: Vht.) foglaltak alapján az önálló bírósági végrehajtó és az önálló bírósági végrehajtó helyettese közhatalmi feladatot lát el. E státuszára tekintettel a hivatalos személyek között önállóan kell nevesíteni őket. A Vht. 31/D. § (5) bekezdése értelmében végrehajtói kézbesítést erre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezhet, ezért ebben a feladatkörben eljárva az önálló bírósági végrehajtójelöltek is hivatalos személynek minősülnek.

i) A helyi önkormányzatok alkotják - az államigazgatás mellett - a közigazgatás egyik alrendszerét. A helyi önkormányzatok főszabályként önkormányzati igazgatási tevékenységet látnak el, de a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben meghatározott keretek között államigazgatási tevékenységet is végezhetnek. A helyi önkormányzatok közhatalmat gyakorolnak (jogszabályt alkotnak, adót vetnek ki, stb.), ennél fogva a törvény a helyi és a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testületek tagjainak is biztosítja a hivatalos személy státuszt.

j) A Be. alapján nyomozó hatóságként eljárhat - a rendőrség és a NAV mellett - katonai büntetőeljárásban az illetékes parancsnok, külföldön lévő magyar kereskedelmi hajón, illetőleg polgári légi járművön elkövetett bűncselekmény miatt a hajó, illetőleg a légi jármű parancsnoka. Ilyen minőségükben ezen személyeket is megilleti a hivatalos személyi státusz.

k) A törvény a hivatalos személyek között nevesíti azokat a személyeket, akik az Alaptörvényben kiemelten megjelenő szerveknél, illetve e szervek feladatainak ellátását segítő szervezetek valamelyikénél, a 2010. évi XLIII. törvény 1. § (2) bekezdésében meghatározott központi államigazgatási szervek közül az önálló szervezettel rendelkező intézményekben (minisztériumok, autonóm államigazgatási szervek, kormányhivatalok, központi hivatalok), rendvédelmi szervnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, az Országgyűlési Őrségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, megyei intézményfenntartó központnál, illetve önkormányzati igazgatási szerveknél vagy köztisztviselőknél közhatalmi feladatot látnak el. A kormányhivatalok és központi hivatalok esetében, amennyiben azok rendelkeznek területi szervvel, az ott közhatalmi feladatot ellátó személyek szintén hivatalos személynek minősülnek.

A fenti szervezetek különféle állami feladatokat látnak el, amelyek meghatározó része közhatalmi feladatnak minősül, így hivatalos személynek kell tekinteni azokat is, akik e szervezeteknél olyan tevékenységet folytatnak, amely a szerv rendeltetésszerű működéséhez tartozik.

12. A közfeladatot ellátó személyek nem hivatalos személyek ugyan, azonban a közösség számára igen fontos feladatot látnak el, ezért indokolt, hogy ugyanolyan elbírálás alá essenek, mint a hivatalos személyek, ha működésük során ellenük irányuló erőszakkal vagy fenyegetéssel véghezvitt bűncselekményeket valósítanak meg velük szemben, illetve bizonyos körben speciális alanyai lehetnek egy-egy bűncselekménynek (pl. kábítószer-kereskedelem, közfeladati helyzettel visszaélés).

A hatályos Btk. Általános Részében található értelmező rendelkezések közül elsődlegesen a közfeladatot ellátó személyek köre változik az indokolatlanul túlburjánzott szabályozás miatt. A törvény kiindulópontja, hogy a közfeladatot ellátó személyekre vonatkozó fokozott védelem csak a ténylegesen állami, közcélú feladatot ellátó személyek számára biztosítható, ebbe a körbe nem tartoznak bele a tömegközlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személyeken kívül a közúti személyszállító szolgáltatást végző más személyek, a biztonsági szolgálatot ellátó személyek, illetve a felhasználási helyek műszaki felülvizsgálatát, ellenőrzését, kikapcsolását, valamint a felhasználók energiafelhasználásának leolvasását végző személyek.

a) A katona - szemben a rendőrség, valamint a büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjával - nem rendelkezik az állampolgárokkal szemben intézkedési joggal, így ilyen értelemben vett közhatalmi feladatot nem lát el. Ugyanakkor a szolgálati feladatot ellátó katona közfeladatot lát el. Az ország védelme és biztonsága szempontjából kiemelten fontos, hogy feladatának elvégzésében jogellenesen ne akadályozzák, ennek megfelelően a törvény közfeladatot ellátó személynek minősíti a Magyar Honvédség szolgálati feladatot teljesítő katonáját, ezzel biztosítva az ilyen személyek számára is a kiemelt büntetőjogi védelmet.

b) A polgári védelem célja a Kat. 3. § 20. pontja szerint katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

A Kat.-ban meghatározott feladatkörből egyértelműen kiderül, hogy a polgári védelmi szolgálat közfeladat, így az ilyen szolgálatot ellátó személy kiemelt büntetőjogi védelmét is biztosítja a törvény. A hivatásos polgári védelmi szervezetben polgári

védelmi feladat tervezését, szervezését és ellenőrzését ellátó személyek a 459. § 11. pont *k*) alpontja alapján hivatalos személynek minősülnek.

c) A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól a 2011. évi CLXV. törvény rendelkezik. E törvény a közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok e tiszteletre méltó tevékenységének elismeréseképpen a polgárőrök védelmének és támogatásának állami garanciáját adja.

A törvény 10. § (1) bekezdésének értelmében a polgárőr a Btk.-ban meghatározottak szerint közfeladatot ellátó személy. Ahhoz, hogy a büntetőjogi védelem ténylegesen kiterjedjen az említett feladatok vonatkozásában a polgárőrökre, a Btk.-nak is explicit módon utalnia kell e védelemre. Erre tekintettel a törvény megtartja a polgárőrök büntetőjog által biztosított speciális védelmét.

d) Az Alaptörvény VII. cikke kimondja, hogy az állam és az egyházak különváltan működnek, egyúttal az Alaptörvény biztosítja a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságát. Ez a jog magában foglalja - többek között - a vallás szabad megválasztását, vagy elfogadását és azt a szabadságot, hogy vallását mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon nyilváníthassa, gyakorolhassa.

A lelkész hivatásánál fogva közreműködik a vallási cselekményekben és szertartásokban, abban, hogy az állampolgárok élhessenek a vallás szabad gyakorlásának alkotmányos jogával. A törvény ezt a tevékenységet közfeladatnak tekinti, és erre tekintettel közfeladatot ellátó személynek minősíti a törvény szerint nyilvántartásba vett egyház lelkészét. Ugyanilyen minősítést kap az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesület, vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja.

e) A büntetőeljárásban a védelemhez, illetve más bírósági vagy hatósági eljárásban a jogi képviselővel való jog Alaptörvényben biztosított alapjog. Az igazságszolgáltatási rendszer alkotmányos, az emberi jogokat figyelembe vevő és szakszerű működése alapvető közérdek, erre tekintettel a törvény az igazságszolgáltatási rendszerhez olyan szorosan kapcsolódó feladatokat ellátó személyeket, mint a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő, a jogi képviselő, a szakértő közfeladatot ellátó személyként kiemelt büntetőjogi védelemben részesíti.

A Pp. 2004. évi módosítása óta a bírósági iratokat már nem csak postai úton lehet kézbesíteni. A Vht. 31/D. § (5) bekezdése szerint a végrehajtói kézbesítést önálló bírósági végrehajtó, illetve helyette eljárva önálló bírósági végrehajtó-helyettes vagy végrehajtói kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelölt végezheti. A postai szolgáltató végrehajtói feladatot ellátó alkalmazottja a hatályos jogban közfeladatot ellátó személynek minősül, az önálló bírósági végrehajtó, illetve az önálló bírósági végrehajtó-helyettes pedig hivatalos személyek, így kiemelt büntetőjogi védelmet élveznek. A törvény kiterjeszti a fokozott büntetőjogi védelmet a kézbesítésre felhatalmazott önálló bírósági végrehajtójelöltre is, mint hivatalos személynek nem minősülő kézbesítési végrehajtóra. A törvény az igazságszolgáltatási rendszerrel meglévő szoros kapcsolata miatt helyezi el ebben az alpontban a kézbesítési végrehajtót.

f) Az Eütv. 139. §-a értelmében az egészségügyi dolgozó egészségügyi szolgáltatás nyújtásával összefüggő tevékenységvégeztése során, valamint az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy ezen jogviszony alapján végzett, a betegellátással és a betegirányítással közvetlenül összefüggő feladatai tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősül.

g) A mentési tevékenység ellátása szintén kiemelt közfeladat, a mentőszolgálatok feladatának hatékony, gyors és szakszerű ellátásának alapvető feltétele az, hogy senki ne akadályozza őket jogellenesen. Erre tekintettel a törvény az állami mentőszolgálat, valamint a mentésre feljogosított más szervezetek tagjait is közfeladatot ellátó személyként kiemelt védelemben részesíti.

h) A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény szerint a hivatásos állami és önkormányzati tűzoltóság mellett önkéntes, egyesületi, és létesítményi tűzoltóság is működik. A hivatásos tűzoltó a 459. § 11. pont *k*) alpontja alapján hivatalos személy, az önkéntes, az egyesületi és létesítményi tűzoltó tűzoltási feladatát egyéb hivatása, munkaköre mellett látja el. A tűzoltási feladat közfeladat, függetlenül attól, hogy ki végzi, így az önkéntes, az egyesületi és létesítményi tűzoltót a törvény közfeladatot ellátó személyként hasonló védelemben részesíti, mint a hivatalos személynek minősülő hivatásos tűzoltókat.

i) A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 16. § (3) bekezdése szerint a pedagógus, valamint a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, illetve az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 95. § (7) bekezdése szerint az oktató, tanári munkakörben foglalkoztatott személy, a tudományos kutató a képzési feladatok ellátása során, a hallgatókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személy.

Ahhoz, hogy a büntetőjogi védelem ténylegesen érvényesüljön a közoktatásban, illetve a felsőoktatásban dolgozókkal kapcsolatban, a Btk.-nak is explicit módon utalnia kell e védelemre. Erre tekintettel a törvény a fent említett két törvény által meghatározott körben továbbra is megtartja a büntetőjog által biztosított speciális védelmet.

j) A Gyvt. 15. § (7) bekezdése meghatározza, hogy a gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatott

- nevelő, gyermekfelügyelő, gondozó, csecsemő- és gyermekgondozó, helyettes szülő vagy nevelőszülő, családgondozó, utógondozó, gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézmény vezetője, a gyermek, illetve a fiatal felnőtt közvetlen gondozása, családgondozása és utógondozása során,

- nevelőszülői tanácsadó, gyám, gyámi tanácsadó a gyermek közvetlen gondozásának ellenőrzése, illetve törvényes képviselőjének ellátása során

e tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősül.

A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 94/L. § (2) bekezdése tételesen felsorolja azokat a munkaköröket, amelyeket betöltő személyek közfeladatot ellátó személynek minősülnek. Ezek az alábbiak:

- a házi segítségnyújtást végző szociális gondozó, ideértve a vezető gondozó,
- a családgondozó,
- a támogató szolgálatot, a pszichiátriai betegek közösségi ellátását, a szenvedélybetegek ellátását végző szociális gondozó,
- a hajléktalan személyek ellátását végző szociális segítő és utcai szociális munkás,
- az előgondozással megbízott személy,
- az intézményi ellátásban foglalkoztatott ápoló, intézményvezető ápoló, gondozó, szociális, mentálhigiénés munkatárs,
- a falu- és a tanyagondnok.

k) Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Etv.) értelmében az erdészeti szakszemélyzet őrzési tevékenysége során az erdőben, az erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen és az erdészeti magánúton jogosult többek között az erdőt veszélyeztető vagy károsító jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt cselekményének abbahagyására felszólítani, ellene eljárást kezdeményezni, a jogszerű intézkedésével szembeni ellenállás megtörése érdekében testi kényszert, könnygázsóró palackot, vagy szolgálati kutyát is alkalmazhat. Az Etv. előírja továbbá, hogy a szakszemélyzet a jogellenesen szerzett faanyagot és szaporítóanyagot, illetve egyéb erdei terméket, valamint az elkövetéshez (veszélyeztetéshez) használt eszközöket jogosult elvenni.

Mindezek a tevékenységek fokozott veszéllyel járhatnak, így indokolt az erdészeti szakszemélyzet és a jogosult erdészeti szakszemélyzet számára biztosítani a közfeladatot ellátó személynek kijáró fokozott védelmet.

l) Az 1996. évi LV. törvény 54. §-a sorolja fel a hivatásos vadásznak a vad, valamint élőhelyének védelme érdekében fennálló intézkedési jogosultságait, illetve kötelességeit, amelyeket a vadászterületen és a közforgalom előtt elzárt magánutakon gyakorolhat:

- azt a személyt, aki a vadászterületen tartózkodik, és a vadállományt veszélyezteteti, személyazonosságának igazolására, a jogellenes cselekmény abbahagyására, illetőleg a vadászterület elhagyására felszólíthatja,

- a vadászterületen vagy annak közvetlen közelében tartózkodó személyt a birtokában levő vad, vadhús, szárnyas vad tojása, illetőleg a trófea birtoklása jogosultságának igazolására felszólíthatja, igazolás hiányában pedig a terméket elismervény ellenében visszatarthatja,

- vadvédelmi bírság fizetésének alapjául szolgáló cselekmény alapos gyanúja esetén a személyt a személyazonosságának igazolására felszólítja, a járművet átvizsgálhatja, az elkövetésül használt eszközöket elismervény ellenében visszatarthatja, és a hatáskörrel rendelkező hatóságnál eljárást kell kezdeményeznie,

- szolgálati vadász- és maroklöfegyver, továbbá könnygázsóró használatára jogosult.

Mindezen tevékenységek ellátása indokolja, hogy a hivatásos vadászt is megillessen a speciális büntetőjogi védelem.

m) A Hhtv. 34. § (4) bekezdése értelmében a halászati ór a halászati vízterületen, halastavon, illetőleg annak partján jogosult egyebek mellett a halászó, horgászó személyt a birtokában lévő hal kifogására való jogosultságának igazolására felszólítani, illetve a halászatra jogosító okmányok vagy a jogosultság hiányában járművét átvizsgálni, stb. Erre tekintettel a fokozott védelem, illetve büntetőjogi felelősség ebben a vonatkozásban is indokolt.

n) A törvény csak az állampolgárok széles köre számára, a valóban közfeladatot jelentő személyszállítást végző személyeket kezeli közfeladatot ellátó személyként, így a közösségi közlekedési eszközt működtető gazdálkodó szervezetnél végrehajtói feladatot ellátó személyek kerülnek ebbe a kiemelt büntetőjogi védelmet biztosító kategóriába.

o) A 2003. évi CI. törvény szabályozza az egyetemes postai szolgáltatás szabályait. Az ügyfélkapcsolati feladatot ellátó személyek közé a postai alkalmazottak azon körét lehet sorolni, akik közvetlenül a postai szolgáltatásban vesznek részt, így például postai küldemények felvételében, továbbításában, kézbesítésében, postai készpénzáttalás teljesítésében vesznek részt. Az egyetemes postai szolgáltatás közfeladat, így az ilyen tevékenységben közvetlenül résztvevők kiemelt büntetőjogi védelmét is biztosítja a törvény.

13. A külföldi hivatalos személy fogalmának Btk.-ba iktatása mögött nemzetközi kötelezettség teljesítése áll. A törvény a külföldi hivatalos személy fogalmát a vonatkozó nemzetközi egyezmények rendelkezéseinek megfelelően tartalmazza.

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott - a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló - Egyezményt a 2000. évi XXXVII. törvény iktatta a magyar jogrendbe. Az Egyezmény 1. cikk 4. a) pontja szerint az egyezmény alkalmazásában külföldi hivatalos személy: „a jogalkotási, közigazgatási vagy igazságszolgáltatási tisztséget viselő, akár kijelölt akár választott személy egy külföldi országban; külföldi országban közhatalmi tisztséget ellátó személy, ideértve a köztisztületben vagy az állami vagy önkormányzati vállalkozásban tevékenykedő személyt; valamint a közcélú nemzetközi szervezetek tisztviselői, illetve ügynökei;”

A 2002. évi XLIX. törvénnyel kihirdetett az Európa Tanács korrupció elleni büntetőjogi Egyezményének 5-12. cikkei foglalkoznak a nemzetközi korrupció elleni büntetőjogi védelem megteremtésével. A törvény ennek megfelelően bünteti a külföldi hivatalos személyek aktív és passzív vesztegetését, a külföldi gazdálkodó szervezetek alkalmazottai aktív vesztegetését,

a külföldi hivatalos személyek esetén a befolyással üzérkedést, a nemzetközi szervezetek tisztviselőinek, illetve közgyűlési tagjainak, valamint a nemzetközi bíróságok bíráinak és tisztviselőinek mind az aktív, mind a passzív vesztegetését.

A 2005. évi CXVI. törvénnyel kihirdetett, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntelmi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény előírja, hogy a külföldi nyomozó hatóság tagjai vonatkozásában a sérelmükre vagy az általuk elkövetett bűncselekmények tekintetében a tevékenység helye szerinti tagállam tisztviselőivel azonos büntetőjogi és polgári jogi felelősséget kell megteremteni. Ennek megfelelően a külföldi hivatalos személy fogalmának egyértelműen magában kell foglalnia a külföldi nyomozó hatóság tagjait.

Az Országgyűlés a 2001. évi XIII. törvénnyel hirdette ki az Egyesült Nemzetek saját és kiegészítő személyzetének biztonságáról szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének XLIX. ülésén, 1994. december 9-én elfogadott Egyezményt (a továbbiakban: ENSZ Egyezmény). Az ENSZ Egyezmény 9. Cikk (1) bekezdése az alábbiak szerint határozza meg a büntetni rendelt magatartások körét:

„a) az Egyesült Nemzetek saját és kiegészítő személyzete tagjának megölése, elrablása vagy személye, illetve személyi szabadsága ellen irányuló egyéb támadás;

b) az Egyesült Nemzetek saját és kiegészítő személyzetének hivatalos helyiségei, magánlakása vagy közlekedési járművei ellen elkövetett olyan erőszakos támadás, amely veszélyeztetheti a személyzet tagjainak személyét vagy személyi szabadságát;

c) ilyen támadással való fenyegetés valamely természetes vagy jogi személynek valamilyen magatartásra vagy attól való tartózkodásra kényszerítése céljából.”

E cikk (2) bekezdése szerint a részes államok súlyuknak megfelelő büntetéssel szankcionálják az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményeket.

Az 1977. évi 22. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a nemzetközileg védett személyek, köztük a diplomáciai képviselők ellen elkövetett bűncselekmények megelőzéséről és megbüntetéséről szóló, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXVIII. ülésén, az 1973. évi december hó 14. napján elfogadott Egyezmény (a továbbiakban: New Yorki Egyezmény) hasonló szabályokat tartalmaz a nemzetközileg védett személyek vonatkozásában.

Az ENSZ Egyezmény 9. Cikk (1) bekezdés a) pontjában meghatározott cselekmények a hatályos jog szabályai szerint büntetendők, ugyanakkor a Btk. bizonyos cselekményeket (emberölés, hivatalos személy elleni erőszak, rablás) súlyosabban rendel büntetni, amennyiben azokat hivatalos személy sérelmére követik el.

A fenti két egyezményben foglaltak végrehajtása miatt szükséges ezt a speciális védelmet kiterjeszteni az Egyesült Nemzetek saját és kiegészítő személyzete tagjaira, illetve a nemzetközileg védett személyekre is.

Az ENSZ Egyezmény értelmező rendelkezése szerint (1. Cikk):

„a) Az Egyesült Nemzetek személyzete:

i) Az Egyesült Nemzetek főtitkára által, az Egyesült Nemzetek műveletében katonai, rendőri vagy polgári alakulatok tagjaként alkalmazott vagy megbízott személyek;

ii) Az Egyesült Nemzetek, annak szakosított intézményei, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség kiküldetésében résztvevő más tisztségviselők és szakértők, akik hivatalos minőségben tartózkodnak abban a térségben, ahol az Egyesült Nemzetek adott művelete zajlik.

b) Kiegészítő személyzet:

i) azok a személyek, akiket valamely kormány vagy kormányzati szervezet az Egyesült Nemzetek hatáskörrel rendelkező szervének egyetértésével jelöl ki;

ii) azok a személyek, akiket az Egyesült Nemzetek főtitkára, valamely szakosított intézménye vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség alkalmazott, valamint

iii) azok a személyek, akiket az Egyesült Nemzetek főtitkárával, szakosított intézményeivel, vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséggel kötött megállapodás alapján valamely humanitárius nem-kormányzati szervezet intézmény bízott meg az Egyesült Nemzetek művelete végrehajtásának elősegítése érdekében.”

A New Yorki Egyezmény szerint pedig nemzetközileg védett személynek minősül (1. Cikk)

„a) az államfő, ideértve a vonatkozó állam alkotmánya szerint az államfői feladatokat ellátó testület bármelyik tagját, a kormányfőt, vagy a külügyminiszter, amikor bármelyikük külföldi államban tartózkodik; úgyszintén a kíséretükben levő családtag;

b) az állam bármely képviselője, vagy tisztségviselője, valamely nemzetközi kormányközi szervezet tisztségviselője, vagy megbízottja, aki abban az időben és azon a helyen, ahol a bűncselekményt ellene, hivatalos helyisége, magánlakása, vagy szállítási eszközei ellen elkövetik, a személye, a szabadsága, vagy a méltósága ellen irányuló bármilyen támadással szemben, a nemzetközi jog alapján különleges védelemre jogosult; ugyanez vonatkozik a fenti személyek háztartásában élő családtagokra is.”

Tekintettel arra, hogy a külföldi hivatalos személy fogalmának a Különös Rész több fejezetésbe tartozó bűncselekmény tényállásában is meg kell jelennie, a törvény a külföldi hivatalos személy fogalmát a Záró Rész értelmező rendelkezései közé helyezi, és azt úgy fogalmazza meg, hogy az az összes említett nemzetközi egyezmény vonatkozó rendelkezéseinek megfeleljen.

14. A hozzátartozó fogalmának meghatározására elsősorban a Különös Rész több tényállásában megjelenő kifejezés értelmezése miatt van szükség, azonban ennek az értelmező rendelkezésnek a törvény keretein túlmutató jelentősége is van, mivel a Be. is a Btk. hozzátartozó fogalmára utal.

A Ptk. 685. § *b*) pontja szerint hozzátartozók a következő személyek: a közeli hozzátartozók (házastárs, bejegyzett élettárs, egyeneságbeli rokon, örökbefogadott, mostoha- és neveltgyermek, örökbefogadó-, mostoha- és nevelőszülő, testvér) mellett az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, bejegyzett élettársa, a jegyes, a házastárs, a bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa, bejegyzett élettársa.

A hatályos Btk. a mostohaszülőt és a mostohagyermeket nem tekinti hozzátartozónak, holott a polgári jogi fogalom szerint annak minősül. A törvény ezért kiterjeszti a fogalmat ezen személyekre is, feltéve, hogy a mostohaszülő együtt él a mostohagyermekkel, illetve a mostohagyermek a mostohaszülővel.

A jegyes viszont a törvény értelmében nem lesz hozzátartozó, annak ugyanis nincs normatív tartalma. A bejegyzett élettárs pedig beleértendő az élettárs fogalmába.

15. Az információs rendszer fogalmát a Különös Rész több fejezete is használja, ezért azt a törvény a Záró Részben definiálja - eltérő megnevezéssel, de a hatályos Btk. 300/F. § (3) bekezdésben meghatározott tartalommal.

16. Kár alatt a vagyonban a bűncselekménnyel okozott értékcsökkenést kell érteni, család vonatkozásában ezen túlmenően kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.

17. Vagyoni hátrány főszabálya szerint a káron túlmenően az elmaradt vagyoni előny is, a költségvetési család tényállása alkalmazásában azonban a vagyoni hátrány eltérően értelmezendő (a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesés, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszköz is ide értendő).

18. A kábítószer fogalmát az egészséget veszélyeztető bűncselekményekről szóló fejezet mellett a katonai bűncselekményeket felsoroló fejezet is tartalmazza (kötelességzegés szolgálatban), ezért annak fogalmát a Záró Részben kell megadni.

A törvény továbbra is az ún. listás szabályozást követi: kábítószernek a nemzetközi egyezményekben és a külön törvényben meghatározott kábítószereket és pszichotróp anyagokat kell tekinteni.

19-20. A készpénz-helyettesítő fizetési eszköz és az elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköz fogalma több fejezet vonatkozásában irányadó, ezért azt a Záró Rész határozza meg.

Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz alatt valamennyi, az értelmező rendelkezésekben felsorolt - akár papíralapon, akár elektronikus formában kibocsátott - fizetési eszközt értjük, ha az a másolás, meghamisítás, illetve a jogosulatlan felhasználás ellen védett. Ilyenek tekinthetők a Hpt. 2. számú melléklet 5. 1. pontjában írt készpénz-helyettesítő fizetési eszközök mellett, a kincstári kártya, a személyi jövedelemadóról szóló törvény felhatalmazása alapján kibocsátott utalványok, így a 39/2011.(XII. 29.) Korm. rendeletben szabályozott Erzsébet-utalvány és az 55/2011. (IV.12.) Korm. rendeletben szabályozott Széchenyi Pihenő Kártya, valamint az utazási csekk és a váltó is.

Elektronikus készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek tekinthetők a Hpt. 2. számú melléklet 5. 1. pontjában írt készpénz-helyettesítő fizetési eszközök mellett, a kincstári kártya és a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény felhatalmazása alapján az 55/2011. (IV. 12.) Korm. rendeletben szabályozottak szerint kibocsátott Széchenyi Pihenő Kártya - illetve ha a kibocsátás elektronikus formáját is bevezetik, a 39/2011. (XII. 29.) Korm. rendeletben szabályozott Erzsébet-utalvány -, továbbá a gazdálkodó szervezet által kibocsátott olyan kártya is, amely a kibocsátó áruja árának kiegyenlítésére alkalmas, feltéve, hogy kivitelezése, kódolása vagy a rajta lévő aláírás folytán a másolás, a meghamisítás vagy a jogosulatlan felhasználás ellen védett, ha ezek információs rendszer útján kerülnek felhasználásra.

21. A közérdekű üzem fogalmát a közérdekű üzem működésének megzavarása mellett az információs rendszer vagy adat megsértése bűncselekmény is használja, ezért az értelmező rendelkezést ehelyütt kell meghatározni.

Közérdekű üzem elsődlegesen és tipikusan a közmű. Erre nézve több jogszabály is ad fogalom-meghatározást, így pl.:

- a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 52. § 18. pontja szerint a közmű a településekre vagy azok jelentős részére kiterjedő elosztó és vezetékhálózatok és az ezekkel kapcsolatos létesítmények, amelyek a fogyasztók vízellátási - ideértve a belvíz-, a csapadék- és szennyvízelvezetési, tisztítási-, villamos energia, hő-, gázenergia és távbeszélési igényeit elégítik ki;

- a magánszemélyek közműfejlesztési támogatásáról szóló 262/2004. (IX. 23.) Korm. rendelet 2. § *b*) pontja alapján közmű a gázelosztó vezetékhálózat (a fogyasztói igények kielégítését szolgáló gázelosztó vezeték és annak részeként az elágazásától a telekhatárig tartó leágazóvezeték), a víz- és csatornahálózat (a helyi közcélú víziközmű törzshálózat és bekötővezeték, továbbá a közműnek minősülő elválasztórendszerű zárt belvíz- és csapadékvíz elvezető hálózat), a közcélú villamos hálózat (a közterületi közcélú elosztó hálózat és az annak részét képező, a leágazási pontot és a tulajdoni határon lévő csatlakozási pontot összekötő csatlakozóvezeték), valamint az út [a szilárd (kő, beton, aszfalt) burkolatú közút és közterületen lévő járda, valamint a közforgalom elől el nem zárt magánút].

A távközlési üzem fogalmát az elektronikus hírközlő hálózat váltja fel, ez alatt az elektronikus hírközlés területén használt valamennyi infrastrukturális elem értendő, így:

- a hálózati infrastruktúra (amelynek része a gerinchálózat, kritikus infrastruktúra),
- kapcsolástechnika, ami lehetővé teszi két végpont összekapcsolását,
- átviteltechnika, ami lehetővé teszi bármilyen az elektronikus hírközlésben használatos jel (vezetékes, vezeték nélküli, műholdas, mobil) nagy távolságra való átvitelét (pl. Budapest Internet Exchange, BIX, ami átviteli és kapcsolástechnikai központ is), továbbá
- a hálózati infrastruktúra működéséhez szükséges energiaellátást biztosító berendezések.

Emellett új elem lesz az egyetemes postai szolgáltató közérdekű feladatainak teljesítése érdekében üzemeltetett logisztikai-, pénzforgalmi- és informatikai központ és üzem. A törvény ezzel a kijelölt egyetemes postai szolgáltató olyan szervezeti egységeit, központjait, üzemeit kívánja kiemelt büntetőjogi védelem alá helyezni, amelyek működésének akadályozása a szolgáltató jogszabályi kötelezettségének teljesítését, üzemvitelének fenntartását jelentős mértékben korlátozza, vagy lehetetlenné teszi. E jogszabályi kötelezettség az egyetemes postai szolgáltatás ellátása, a törvényben, illetve egyéb jogszabályban kötelezően nyújtandó szolgáltatásként megjelölt pénzforgalmi szolgáltatások nyújtása (sárga-csekk/postai készpénzátutalási-megbízás, postautalvány, nemzetközi postautalvány, egyes szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások). E körbe tartoznak az Országos Logisztikai Központ, Levélfeldolgozó Üzemek, a pénzforgalmi törvényben nevesített Postai Elszámoló Központ, az informatikai szerverközpont, stb.

22. A törvény továbbra sem határozza meg a nagy nyilvánosság fogalmát, csak rögzíti a nagy nyilvánosság előtti elkövetésnek a jogalkalmazói gyakorlat által kialakított egyes ismérveit. A nagy nyilvánosság előtti elkövetésnek a feltétele, hogy a bűncselekmény megvalósításakor nagyobb létszámú személy legyen jelen, vagy fennálljon annak a reális lehetősége, hogy arról nagyobb, előre meg nem határozható, egyszerű ránézésre meg nem állapítható számú személy szerezzon tudomást. Az értelmező rendelkezés értelmében a nagy nyilvánosság előtt elkövetett bűncselekmény megállapításának helye van mindazokban az esetekben, amikor rádió, televízió, újság, elektronikus hírközlő hálózat (például internet), vagy sokszorosítás útján történik a közlés.

23. A nemzetközi szerződés által tiltott fegyver fogalma a Különös Rész két, külön fejezetben fogalt tényállása (nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása, nemzetközi szerződés által tiltott fegyverrel visszaélés) alkalmazásában is releváns, ezért ezt a definíciót a 459. § tartalmazza.

24. A törvény értelmében nyilvános rendezvény alatt egyrészt a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény hatálya alá tartozó rendezvényt, másrészt az olyan rendezvényt is kell érteni, amely mindenki számára azonos feltételek mellett nyitva áll (pl. sport, kulturális, vallási esemény, választási gyűlés).

25. A prostitúció elősegítése tényállás indokolásánál kifejtett indokokra tekintettel az üzletszerű kéjelgés fogalmat - amelyet a XIX. Fejezet használ - a prostitúció váltja fel. Mivel emellett az emberiség elleni és a háborús bűncselekményekről szóló fejezet is használja ezt a fogalmat, ezért itt szükséges elhelyezni.

26. Az Általános Rész több helyen is használja a személy elleni erőszakos bűncselekmény kategóriáját: egyrészt az erőszakos többszörös visszaeső fogalmában, másrészt a büntetés kiszabása körében [törvény 81. § (4) bekezdés, 90. § (2) bekezdés]. Erre figyelemmel a törvény egyértelműen meghatározza a súlyos erőszakos személy elleni bűncselekmény fogalma alá tartozó bűncselekmények körét.

27. A közösülés fogalmát a Btk. tételesen nem határozza meg, az évszázados múltra visszatekintő jogalkalmazási gyakorlat (az élő jog) ezt elég szabatosan meghatározta. Büntetőjogi szempontból töretlen a bírói gyakorlat abban a tekintetben, hogy a közösülés különmemű személyek szexuális aktusa, amelyben a nemi szervek érintkezésének van döntő szerepe. A fajtalanság fogalmát a hatályos Btk. megadta: az alatt a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremszértő cselekmény értendő, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál.

A törvény a korszerűség és a jobb közérthetőség érdekében felváltja a közösülés és a fajtalanság fogalmát a szexuális cselekménnyel. A fajtalanság egyrészt idejétmúlt kifejezés, másrészt a köznyelvi jelentéstartalma sem egyezik a Btk.-ével. A fajtalansághoz a köznyelvben negatív értékítélet kapcsolódik, bizonyos értelmezés szerint csak egyes, a „normálistól eltérő” magatartásokat jelent (pl. bestialitás). A törvény nem kíván ilyen értékválasztást elvégezni, pusztán azt fejezi ki, hogy egyes szexuális cselekmények bizonyos körülmények esetén (kényszer, életkor, stb.) büntetendők. Ehhez pedig egy semleges, modern fogalom szükséges. A fogalom jelentéstartalma annyiban változik, hogy nem azok a súlyosan szeméremszértő cselekmények tartoznak ide, amelyek a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgálnak, hanem azok, amelyek erre irányulnak, vagy erre alkalmasak, valamint a nemi vágy fenntartására irányuló cselekmények is a fogalom részévé válnak.

28. A törvény nem változtat az üzletszerű elkövetés fogalmán. Az üzletszerűség megállapításának változatlanul két együttes feltétele van: a tárgyi oldalon az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények elkövetése, az alanyi oldalon pedig ennek révén rendszeres haszonszerzésre törekvés. A rendszeres haszonszerzésre törekvésnek nem feltétele, hogy az elkövető ténylegesen hozzá is jusson a haszonhoz, ha a cselekmény például a rossz értékesítési lehetőségek miatt nem vezet nyereséghez, ez nem zárja ki az üzletszerűen történő elkövetés megállapítását, elegendő az erre irányuló törekvés.

29. A védekezésre képtelen állapotot a Btk. Különös Része speciális védelemben részesíti (több bűncselekmény vonatkozásában is alap- vagy minősített eset a védekezésre képtelen állapotban lévő személy sérelmére történő elkövetés). Ilyen állapot számtalan okból kialakulhat, ezért a törvény továbbra is a bírói gyakorlatra bízta ennek megítélését, ugyanakkor kiegészítő szabályként kimondja, hogy azt, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére, védekezésre képtelennek kell tekinteni.

30. A törvény alkalmazásában védett kulturális javak alatt érteni kell a védetté nyilvánított kulturális javakat is, a büntetőjogi védelem tehát ezekre is vonatkozik.

31. Az ismételt bűncselekményt elkövetők két csoportja közül (egyszerű bűnismétlők, illetve visszaesők) a törvény továbbra is csak a visszaesőkre vonatkozó szabályokat állapítja meg.

A visszaesés változatlanul kizárólag bűncselekmény szándékos elkövetése esetén kerülhet szóba, vagyis akkor, ha a korábbi végrehajtandó szabadságvesztést is szándékos bűncselekmény miatt szabták ki. Gondatlan bűncselekmény elkövetése soha sem alapozhatja meg a visszaesést. Mindezek alapján egyszerű bűnisméltés valósul meg, ha

- az újonnan elkövetett vagy a korábbi bűncselekmény gondatlan volt,
- a korábbi bűncselekmény miatt az elkövetőt nem végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, vagy
- a szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélet után a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig több mint három év telt el.

Egyszerű bűnisméltés esetén az elkövető korábbi elítélését a bíróság súlyosító körülményként értékelheti.

A visszaesői kategórián belül megkülönbözteti a törvény a különös, a többszörös és az erőszakos többszörös elkövetőt. A visszaesőkre vonatkozóan elsődlegesen az Általános Rész, illetve a különös visszaesőkre nézve a Különös Rész is állapít meg súlyosabb következményeket (pl. emberölés minősített esete), ebből kifolyólag az előbbiek csak akkor alkalmazhatóak, ha a Különös Rész a különös visszaesői minőséget nem rendeli a bűncselekmény minősített eseteként súlyosabban büntetni.

a) Különös visszaeső az, aki mindkét alkalommal ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekményt követ el. A különös visszaeső tehát abban különbözik a „sima” visszaesőtől, hogy a visszaesés alapjául szolgáló bűncselekmények azonosak vagy hasonló jellegűek.

b) A többszörös visszaesést a harmadik elítélés alapozza meg, azaz ha a többszörös visszaesőt az újabb elítélést megelőzően már legalább két alkalommal szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték.

c) Az a többszörös visszaeső, akit korábban kétszer súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és ismételten elkövet egy személy elleni erőszakos bűncselekményt, az fokozottan veszélyes a társadalomra, így indokolt, hogy szigorúbb szabályok vonatkozzanak rá. A törvény értelmében az erőszakos többszörös visszaeső olyan többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal súlyos személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el.

A törvény az alábbi fogalmak vonatkozásában a Hvt. fogalom-meghatározásait tekinti irányadónak:

- külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenység [Hvt. 80. § j) pont],
- békefenntartás [Hvt. 80. § e) pont],
- humanitárius művelet [Hvt. 80. § i) pont],
- szövetséges fegyveres erő [Hvt. 80. § t) pont].

A minősített adat fogalmát a kémkedés és a minősített adattal visszaélés vonatkozásában használja a törvény. A nemzeti minősített adat és a külföldi nemzeti minősített adat fogalmát a Mavtv. 3. § 1. pontja határozza meg, erre utal az értelmező rendelkezés is.

A törvény annyiban módosítja a hatályos Btk.-ban található értékhatárokat, hogy a kisebb érték alsó határához igazodva a nagyobb érték alsó és felső határát, illetve a jelentős érték alsó határát is emelni kell.

A 460. §-hoz

1. A XIV. Fejezet alkalmazásában a védett személy fogalma a Genfi Egyezményeknek és a kialakult nemzetközi büntetőjogi gyakorlatnak megfelelően került meghatározásra.

2. A törvény - a hatályos Btk.-val egyezően - iránymutatást ad arra nézve, hogy az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekmények vonatkozásában mi tekintendő fegyelmi, illetve polgári ügynek.

A 461. §-hoz

A kábítószer csekély és jelentős mennyiségének fogalma a Btké.-ből átkerül a törvénybe.

A 461. § (1) bekezdése szerinti felsorolás a leggyakrabban előforduló anyagok esetében rögzíti a csekély mennyiségre irányadó határértéket. A mennyiségi határok a szakértői szerv állásfoglalásának megfelelően módosulnak: a törvény meghatározza a csekély (és a jelentős) mennyiség konkrét értékét mepredron (4-metil-metkatinon) MDPV, metilon, 4-MEC, 4-fluoramfetamin és GHB (gamma-hidroxi-vajsav/gamma-hidroxi-butánsav) esetén.

Egyéb anyagok esetében jelenleg a morfinbázis élettani hatását veszik alapul. A szakértői szerv szerint ez a „kötelező átváltás” bizonytalan jogalkalmazói gyakorlatot eredményez, ezért a törvény úgy rendelkezik, hogy ilyen esetekben a csekély mennyiség legfeljebb a tiszta hatóanyag-tartalom hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának hétszerese.

A leggyakrabban előforduló kábítószeres esetekben a jelentős mennyiség továbbra is a csekély mennyiség felső határának húszszorosa marad. A törvény új kategóriaként bevezeti a különösen jelentős mennyiséget, ez a csekély mennyiség felső határának kétszázszorosa, tehát a jelentős mennyiség tízszerese lesz. A törvény által külön nem nevesített anyagok mennyiségi határai vonatkozásában a 461. § (4) bekezdése ad iránymutatást.

A 462. §-hoz

Egyes bűncselekmények értékhatárát, illetve szabálysértési alakzatának értékhatárát a Btké. határozza meg. Az egységes szabályozás érdekében a törvény ezeket a rendelkezéseket beemeli a törvénykönyvbe.

A 463-464. §-hoz

Az új Büntető Törvénykönyv 2013. július 1-jén lép hatályba, ezzel egyidejűleg a hatályos Btk. és a Btké. hatályát veszti.

A 465. §-hoz

A jogharmonizációs záradék felsorolja azokat az európai uniós jogi aktusokat, amelyeknek a hatályos Btk., illetve a törvény megfelel.